A. J. THOMSON ve A. V. MARTINET

Kullanışlı İngilizce Dilbilgisi Rehberi

Türkçeye Uygulayan :

BAYDAR SOYTEKİN

İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi
Yabancı Diller Sorumlusu

İKİNCİ BASKI

İNKILÂP ve AKA
KİTABEVLERİ
Ankara Cad. No. 95 - İstanbul

İÇİNDEKİLER

1 TANITICILAR (ARTICLES) 1 - 6

- Belgisiz tanıtıcı, kullanımı ve atılması
- Belirtili tanıtıcı, kullanımı ve atılması

2 İSİMLER (NOUNS) 7 - 12

- Türleri, isimlerde cins; çoğul biçimleri
- İyelik biçimi
- «İsim + isim/isimfiil» bileşimleri

3 SIFATLAR (ADJECTIVES) 13 - 19

- Türleri, konumu, karşılaştırmalar
- Nitelik sıfatları

4 İŞARET, ÜLEŞTİRME VE NİCELİK SIFAT VE ZAMİRLERİ (DEMONSTRATIVE, DISTRIBUTIVE AND QUANTITATIVE ADJECTIVES AND PRONOUNS) 20 - 30

- **this, that, these, those**
- **each, every, everyone, everything,** vb.
- **both, either, neither**
- **a/an, one**
- **Some, any, no, none**
- **somebody, anybody, nobody**
- **else**'in **someone, anybody, nothing,** vb.'den sonra kullanılması
- **other, another, others**'ın **one** ve **some** ile kullanılması
- **much, many, little, few**
- **so, not**

5 **SORU SIFATLARI, ZAMİRLERİ VE ZARFLARI (INTERROGATIVE ADJECTIVES, PRONOUNS AND ADVERBS)** 31 - 36

- **who, whom, whose**
- **whose, what, which**
- **why, when, where, how**
- **who ever, what ever, where ever,** vb.

6 **İYELİK SIFATLARI, ŞAHIS ZAMİRLERİ VE ÖTEKİ ZAMİRLER (POSSESSIVE ADJECTIVES, PERSONAL AND OTHER PRONOUNS)** 37 - 48

- **my, mine, your, yours,** vb.
- **I, you, he, she, it, we, they; you, one**
- **they, them, their**'in **either, neither, someone, anyone,** vb. ile birlikte kullanılması
- Dönüşüm ve pekiştirme zamirleri: **myself,** vb.

7 **BAĞ ZAMİRLERİ VE BAĞ CÜMLECİKLERİ (RELATIVE PRONOUNS AND RELATIVE CLAUSES)** 49 - 62

- Tanımlayan bağ cümlecikleri
- Yerine mastar ya da ortaç kullanılabilen cümlecikler
- Tanımlamayan bağ cümlecikleri
- Bağlayıcı cümlecikler
- **whoever, whatever, whichever,** vb.

8 **ZARFLAR (ADVERBS)** 63 - 76

- Türleri, biçimleri, karşılaştırmaları
- Hal, yer, zaman, vb. zarflarının konumları
- Bazı zarflardan sonra fiilin yer değiştirmesi
- **fairly, rather, quite; hardly, barely, scarcely**

9 **EDATLAR (PREPOSITIONS)** 77 - 90

- Konumu
- **to** ve **for**'un kullanımı ve atılması

- Zaman, tarih; gezme, hareket; konum
- Edatların sıfat ve zarflarla birlikte kullanılması
- Fiillerin edatlarla kullanılması

10 BAĞLAÇLAR (CONJUNCTIONS) 91 - 95

- **though/although, nevertheless, however, in spite of**
- **like, as; because, for**
- **both, either, neither, nor, so**
- **as, when, while**

11 FİLLERE GİRİŞ (INTRODUCTION TO VERBS) 96 - 108

- Sıradan fiiller
  - Etken fiilin temel gövdeleri
  - Etken fiiller tablosu
  - Olumsuz, soru, vb. biçimleri ve kullanımları
- Yardımcı fiiller
  - Kuruluşları
  - Kısa yanıtlarda kullanılmaları
  - Soru ve yorum ekleri
  - Söylenenlere yapılan eklemeler

12 BE, HAVE, DO YARDIMCILARI (THE AUXILIARIES BE, HAVE, DO) 109 - 123

- **be**'nin fiil yapılarını oluşturması
- «**be** + mastar» yapısı
- sıradan fiil olarak **be**
- **there is/there are, it is/there is**
- **have**'in fiil yapılarını oluşturması
- **have**'in zorunluk belirtmesi; **have** ile kullanılan **got**
- «**have** + tümleç + geçmiş zaman ortacı» yapısı
- «**had better** + **to**'suz mastar»
- «**have** + tümleç + şimdiki zaman ortacı»

- **have**'in «**possess:** sahip olmak» anlamında sıradan fiil olarak kullanılması
- **have**'in öteki kullanımları
- Yardımcı ve sıradan fiil olarak **do**

13 MAY, CAN 124 - 134

- **may/might**'ın izin ve olasılık belirtmesi
- Ricalarda **might**
- **can/could**'un izin ve olanak göstermesi
- **can/am able, could/was able**'ın yetenek göstermesi
- **can't, couldn't**'un olumsuz sonuç çıkarmada kullanılması

14 MUST, HAVE TO, NEED 135 - 153

- **must not, need not**
- **need not, don't/won't have to**
- **needn't** ve -miş'li mastar
- **must**'ın sonuç çıkarmada kullanılması

15 OUGHT, DARE, USED YARDIMCILARI 154 - 159

- **ought**'un **must, have to, should** ile karşılaştırılması
- Özne + **used** + mastar
- Özne + **be/become/get used to** + isim/isimfiil

16 ŞİMDİKİ ZAMAN FİİL YAPILARI (THE PRESENT TENSES) 160 - 171

- Şimdiki zamanda süreklilik (present continuous) biçim ve kullanımı
- Normal olarak süreklilik yapısında kullanılmayan fiiller
- Basit şimdiki zaman (geniş zaman: simple present) biçim ve kullanımı

17 GEÇMİŞ ZAMAN VE -MİŞ'Lİ FİİL YAPILARI (THE PAST AND PERFECT TENSES) 172 - 192

- Basit geçmiş zaman (the simple past)
- Şimdi öncesi fiil yapısı (the present perfect tense) : basit ve süreklilik biçimleri
- Geçmiş öncesi (the past perfect) : basit ve süreklilik biçimleri

18 GELECEK (THE FUTURE) 193 - 210

- Biçimler
- Geniş zaman ve şimdiki zamanda süreklilik (The simple present and present continuous)
- Niyet belirten gelecek zamanın «**will** + mastar» ile ifadesi
- «**be going to** + mastar» ın niyet ya da tahmin belirtmesi
- gelecek zaman; **will/shall** : biçim ve kullanımı
- Gelecekte süreklilik yapısı (future continuous)
- Gelecek öncesi (future perfect) yapısı ve kullanımı

19 FİİL YAPILARININ UYUMU (THE SEQUENCE OF TENSES) 211 - 212

20 ŞART (THE CONDITIONAL) 213 - 223

- Şart cümleleri; 1, 2, 3 üncü türler
- **will, would, should**'un **if**'li cümleciklerde kullanılması
- **unless, but for, otherwise, provided, suppose**
- **if, in case**
- Aktarılmış konuşmada şart cümleleri

21 WILL, WOULD, SHALL, SHOULD'UN ÖTEKİ KULLANIMLARI 224 - 238

- **will/would**'un çağrı, rica, emirde kullanılması
- **will**'in alışkanlıklar, diretme, varsayımda kullanılması
- **would like/care, would rather/sooner**
- **wish that** + özne + **would**
- **shall we?**'nin emir ve öğüt isterken kullanılması
- **shall**'in ikinci ve üçüncü kişilerle kullanılması
- **should**'un zorunluk belirtmesi
- **that ... should**'un bazı fiillerden sonra kullanılması

22 MASTAR (THE INFINITIVE) 239 - 256

- Arkasından mastar alan fiiller
  - «**how, when, where,** vb. + mastar» alanlar
  - «tümleç + mastar» alanlar
  - **to**'suz mastar alanlar

- Bilme, düşünme fiillerinden sonra mastar yapıları
  - isimler, sıfatlardan sonra
  - «**too** + sıfat/zarf» ve «sıfat/zarf + **enough**» tan sonra
- Mastarın özne olarak kullanılması
- -miş'li mastar (perfect infinitive)
- Süreklilik mastarı (continuous infinitive)

23 İSİMFİİL (THE GERUND) 257 - 266

- İsimfiilin özne olarak kullanılması
- Edatlardan ve bazı fiillerden sonra isimfiil
- «fiil + iyelik sıfatı ya da zamirden oluşan tümleç + isimfiil»
- **mind, suggest, propose**
- -miş'li ve edilgen isimfiiller (the perfect and passive gerunds)

24 MASTAR VE İSİMFİİL / ŞİMDİKİ ZAMAN ORTACI YAPILARI (INFINITIVE AND GERUND / PRESENT PARTICIPLE CONSTRUCTIONS) 267 - 273

- İsimfiil ya da mastar alan fiiller : **begin, start**, vb.
- **regret, remember, forget, care, love, like, hate, prefer**
- **agree, be afraid, mean, go on, propose, stop, try, used (to)**
- Şimdiki zaman ortacı ya da mastar alan fiiller
- Duyu fiilleri : **see, hear, feel**, vb.
- **go** ve **come**

25 ORTAÇLAR (THE PARTICIPLES) 274 - 280

- **catch/find, spend/waste**'den sonra şimdiki zaman ortacı yapıları
- Şimdiki zaman ortacı bir bağ cümleciğinin yerini alabilir
- -miş'li ortaç : etken (the perfect participle active)
- Geçmiş zaman ortacı ya da -miş'li ortaç : edilgen (the past and perfect infinitive passive)

26 EMİRLER, RİCALAR, ÖĞÜT (COMMANDS, REQUESTS, ADVICE) 281 - 284

27 DİLEK (THE SUBJUNCTIVE) 285 - 288

- **wish/if only, as if/though, would rather/sooner**'dan sonra

28 EDİLGEN ÇATI (THE PASSIVE VOICE) 289 - 291

- Edilgen fiil yapıları
- Edilgen fiillerle edatlar
- Bazı edilgen fiillerden sonra mastar yapıları

29 AKTARILMIŞ KONUŞMALAR (REPORTED SPEECH) 292 - 307

- Düz cümleleri aktarırken yapılması gereken değişiklikler
- Değiştirilmeden aktarılan fiil ve ifadeler
- Düz cümleleri aktarırken mastar ve isimfiillerin kullanılması
- **say, tell** ve öteki sunuş fiilleri
- Soruları aktarırken yapılması gereken değişiklikler
- **shall I? will/would/could you?** ile başlayan sorular
- Emirler, ricalar ve öğütlerin aktarılması :
  - «**tell/ask/advise/invite** vb. + tümleç + mastar» ile
  - «**say** + özne + **be** ya da **should** + mastar» ile
- Aktarılmış cümlelerde öneriler
- «düz cümle + soru», «düz cümle + emir» vb. aktarma
- **must, needn't, could**'un aktarılması

30 AMAÇ, KARŞILAŞTIRMA, NEDEN, ZAMAN, SONUÇ, AYRICALIK CÜMLECİKLERİ (CLAUSES OF PURPOSE, COMPARISON, REASON, TIME, RESULT AND CONCESSION) 308 - 316

31 KURALSIZ FİLLER (IRREGULAR VERBS) 317

32 FİLLER + EDATLAR/ZARFLAR (VERBS + PREPOSITIONS/ADVERBS) 318 - 320

33 SAYILAR, TARİHLER İLE AĞIRLIKLAR VE ÖLÇÜLER (NUMERALS, DATES, AND WEIGTS AND MEASURES) 321 - 326

34 YAZIM KURALLARI 327 - 332

ALIŞTIRMALARIN DOĞRU YANITLARI

DİZİN

1.

Tanıtıcılar (Articles)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : **Tanıtıcılar,** birçok Hint - Avrupa ve doğu dilinde, ismi belirtmek için isimden önce kullanılan sözcüklerdir. Türkçede **belgisiz tanıtıcının** karşılığı gibi görünen **bir** sözcüğü varsa da bu, tam olarak **belgisiz tanıtıcının** görevlerini yapmamaktadır. **Belirtili tanıtıcı** ise dilimizde hiç yoktur. Bu nedenle özellikle İngilizce cümleler kurarken İngiliz dilinin duyarlılık gösterdiği bu konuda çok dikkatli olmamız gerekmektedir.

Tanıtıcı sözcüğünün kendisi hakkında da bir sözümüz olacak : **Article** sözcüğü yıllardır dilimize, Arapça **harf-i târif** sözcüğü ile çevrilmektedir. Anlaşan dilbilgisi terimleri arasında böyle bir sözcüğün bulunmasının yadırganacağını düşünerek bu dilbilgisi öğesine Türkçe bir karşılık aradık. İsmi **tanıttığını** da göz önünde tutarak **tanıtıcı** sözcüğünü kullanmakta karar kıldık.

Belgisiz Tanıtıcı (The Indefinite Article)

1 Biçim

Belgisiz tanıtıcılar **a** ve **an**'dir. **A,** bir sessiz harf veya sessiz gibi okunan bir sesli harf ile başlayan sözcüklerden önce kullanılır :

a man /ı 'mæn/ (bir) adam
a table /ı 'teibl/ (bir) masa
a university /ı ju:ni'və:siti/ (bir) üniversite
a useful thing /ı ju:sfıl 'θiŋ/ yararlı bir şey

An ise sesli bir harf **(a, e, i, o, u)** veya okunmayan bir **h** ile başlayan kelimelerden önce kullanılır :

an hour /ın 'auə/ (bir) saat (60 dakika)
an honourable man /ın onərəbl 'mæn/ şerefli bir adam
an egg /ın 'eg/ (bir) yumurta
an elephant /ın 'elifənt/ (bir) fil
an apple /ın 'æpl/ bir elma

Tanıtıcının kullanılışında isim cinsleri arasında bir fark yoktur :

a man : (bir) adam — **a woman : bir** [bir] (kadın)
an actor : (bir) aktör — **an actress :** [bir] (aktris)

2 A ve AN tanıtıcılarının kullanıldığı yerler :

A Sayılabilen, yani sayısı birden çok olabilen bir isim ilk kez kullanıldığı ve belirli bir kişi veya nesneyi göstermediği zaman :

I need a holiday.: Bir tatile gereksinimim var.
They live in a bungalow.: Bir bungaloda (kulübede) yaşıyorlar.
There is a policeman at the door.: Kapıda bir polis var.

B Aynı türden nesnelere örnek olarak kullanılan, sayılabilir bir isimden önce:

A car must be insured = All cars/Any car must be insured. (Bir arabanın sigorta ettirilmesi gerekir.)
A child needs love = All children/Any child needs love. (Bir çocuğun sevgiye gereksinimi vardır = Tüm çocukların/Her tür çocuğun sevgiye gereksinimi vardır.)

C Bir isim tamlayıcısı ile birlikte. (Bu, meslek adlarını da kapsar.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU: **İsim tamlayıcısı** (Noun complement) da -bildiğimiz kadarı ile- Türkçede pek kullanılmayan bir öğedir. İsmi veya zamiri yüklem bakımında tamlayan bir sıfat veya bir başka isimdir. İngilizce bir cümlede daima isimden **sonra** gelir. İsimden önce gelerek onu tamlayan sözcükler **sıfat** adını aldıkları için **tamlayıcı** ile **sıfatı** ayırd etmek kolaydır:

«**Sıcak** çayı severim. (I like **hot** tea)» cümlesinde **sıcak** sözcüğü isimden önce gelmiştir; sıfattır. Buna karşılık «Çayımı **sıcak** isterim. (I want my tea **hot.**) cümlesinde aynı sözcük isimden **sonra** gelmiştir; ayrıca yüklem takımında bulunmaktadır -yani özne dışındaki sözcükler arasındadır. Bu nedenle ikinci örnekteki **sıcak** sözcüğü, genel sözcük sınıflandırmasında SIFAT sayılsa da, cümle içinde **TAMLAYICIDIR.** Aynı şekilde şu iki cümleyi karşılaştırınız: «**Silly** John made another mistake **(Aptal** John bir hata daha yaptı.)» «They consider John **silly.** (John'u **aptal** kabul ederler.)» Birinci cümlede **silly** (aptal) kelimesi isimden önce gelerek ismi **nitelemekte;** sıfat görevi yapmaktadır. İkinci cümlede ise aynı sözcük, yüklem takımında ismi **tamamlamaktadır.**

He is a doctor.: O (bir) doktor(dur).
She is a teacher.: O (bir) öğretmen(dir).
He became an actor.: O (bir) aktör oldu.

D Sayısal bazı ifadelerden önce:

a couple: bir çift; birkaç
a dozen: bir düzine
half a dozen: yarım düzine
an eighth: sekizde bir (1/8)
a quarter: çeyrek (1/4)
a score: yirmi (adet)
a hundred: yüz (100)
a thousand: bin (1000)
a million: bir milyon (1.000.000)
a lot of: çok
a great many: çok (sayıda)
a great deal of: çok

E Fiat, hız oranı... gibi ifadelerde:

fivepence a kilo: kilosu beş peni. **(Peni,** yeni İngiliz para birimine göre bir sterlinin % 1'idir./Ç.N.)
tenpence a dozen: düzinesi on peni
sixty kilometres an hour: saatte altmış kilometre
four times a day: günde dört kez
a pound a metre: metresi bir sterlin

(**A** ve **one**'ın genellikle birbirlerinin yerine kullanılmayacağına dikkat ediniz. Bunların arasındaki fark için **25**'e bakınız.)

F **Few** ve **little** ile birlikte :

A few = az sayıda veya konuşucunun az kabul ettiği **sayıda.**
A little = az miktarda veya konuşucunun az kabul ettiği **miktarda.**
Few ve **little,** tanıtıcı olmadan da kullanılabilir; fakat o zaman neredeyse olumsuz bir anlam kazanır. Bu durumda bunlar, **«hardly any : hemen hiç»** ile anlamdaş olurlar :

We had little time for amusement : «Eğlenceye az zaman ayırabiliyorduk. (Eğlenceye fazla zaman ayıramıyorduk.)», **hemen hep dolu olduğumuz anlamını taşır.**
Few people know this : Bunu (pek) az insan bilir. **Hemen hemen bilinmez.** (**29**'a bakınız.)

G Tekil, sayılabilir isimlerden önce ünlemlerde :

What a hot day! : Ne (kadar) sıcak bir gün!
What a pretty girl! : Ne (kadar) güzel bir kız!
Such a pity! : Çok yazık!/Ne yazık!..
Buna karşılık :

What pretty girls! (Ne güzel kızlar!)
What big dogs! : Ne kocaman köpekler!
İsimler çoğul olduğu için tanıtıcı kullanılmamaktadır. (3'e bakınız.)

H **A,** Mr/Mrs/Miss + soyadından önce kullanılabilir :

A Mr Smith **A Mrs Smith** **A Miss Smith**
«A Mr Smith», «Mr Smith adında biri» anlamına gelir ve bu kişinin konuşucu için yabancı olduğunu belirtir.
a kullanılmadan **«Mr Smith»,** konuşucunun Mr Smith'i tanıdığı ve onun varlığından haberli olduğunu gösterir.
(**A/an** ile **one** arasındaki fark için **23**'e bakınız.)

3 **Belgisiz tanıtıcı, şu durumlarda KULLANILMAZ :**

A Çoğul isimlerden önce :
Belgisiz tanıtıcının çoğul biçimi yoktur. Bu nedenle **«a dog : köpek»**in çoğulu **«dogs : köpekler»**dir.

B Sayılamayan isimlerden önce :
Şu isimler İngilizcede tekil ve sayılmazdır :

advice : öğüt
information : bilgi, malûmat
news : haber
baggage : yük, eşya
luggage : yük, eşya
furniture : mobilya, ev eşyası

Bunların başına genellikle **some, any, a little, a lot of, a piece of, vb.** konur.

I'll give you a piece of advice, : Sana bir parça öğüt vereceğim.
There isn't any news. : Bir haber yok.
You need some more furniture. : Biraz daha ev eşyasına gereksinmem var.

ÇEVİRİCİNİN NOTU : İngilizcede **sayılmaz** kabul edilen ve dolayısıyla normal olarak **a/an** almayan bazı isimler Türkçede **bir** sözcüğünü alabildikleri gibi çoğul biçimleri de bulunabilmektedir. Örneğin **ekmek, haber** gibi sözcükler... Yukarıdaki ikinci örnekte **news** kelimesi **a** almadığı halde Türkçede «bir haber» diyebilmekteyiz.

Bu konuda şu ölçüyü verebiliriz : **Yığın** olarak varolan, ölçüye sokulmadıkça sayılamayan isimler İngilizcedeki «sayılamazlar» topluluğuna girmektedir. Türkçe için de **biraz** sözcüğünün kullanılışı bir ölçü olabilmektedir. Sayılabilir isimlerle **birkaç**, sayılamayan isimlerle **biraz** sözcüğünü kullanabildiğimize dikkat ediniz. **Sayılabilir** isimlerle **sayılamayan** isimler arasındaki fark, temelde, **sayı-miktar** arasındaki farktan doğmaktadır.

Knowledge sözcüğü de «sayılmaz» kabul edilir, fakat belirli bir anlamda kullanıldığı zaman tanıtıcıyı alır :

A knowledge of languages is always useful. : Dil konusundaki bilgi her zaman yararlıdır.
He has a good knowledge of mathematics. : İyi bir matematik bilgisine sahip.

Saç (insan başındaki saçların bütünü) sözcüğü **(hair)** sayılmaz kabul edilir, fakat her saçı ayrı ayrı düşündüğümüzde, **«a hair, two hairs, vb. :** bir saç (teli), iki saç (teli), vb.» deriz :

She has black hair. : Siyah saçları var.
The fisherman used a hair to tie the feather to the hook. : Balıkçı, tüyü çengele takmak için bir saç (teli) kullandı.

'Deneyim' anlamına gelen **'experience'** sözcüğü sayılmazdır. Fakat 'kişinin başından geçmiş olay(lar)' anlamına gelen **'experience'** sözcüğü sayılabilir bir isimdir :

He had an exciting experience (an adventure) last night. (Dün gece başından heyecan verici bir olay geçti.)

Cam **(glass),** tahta **(wood),** demir **(iron),** taş **(stone),** kâğıt **(paper),** kumaş **(cloth),** şarap **(wine),** kahve **(coffee),** çay **(tea)**... gibi (yiyecek, içecek, giyecek, yapı, vb./Ç.N.) malzemeler sayılmaz kabul edilir. Ancak bu isimlerden çoğu belirli bir nesneyi gösterir ve bu durumda tanıtıcıyı alır :

Windows are made of glass. : Pencereler camdan yapılır. **Fakat.**
Have a glass of wine. : Bir bardak şarap iç.
We write on paper. : Kâğıda yazarız. **Fakat.**
I've got a (news)paper. : Bir gazetem var.
Iron is a metal. : Demir bir metaldir. **Fakat.**
I use an electric iron. : Elektrik ütüsü kullanırım.

Bu isimlerle birlikte, yukarıda belirtildiği gibi **some, any, a piece, of, a lot of,** vb. çoğu zaman kullanılabilir :

Would you like some coffee? : Biraz kahve ister miydiniz?
I want a piece of wood. : Bir parça tahta (odun) istiyorum.

C) Belirli bir anlamda kullanılmadığı zaman, güzellik **(beauty),** mutluluk **(happiness),** korku **(fear),** umut **(hope),** ölüm **(death),** gibi soyut isimlerden önce:

He was pale with fear.: Korkudan yüzü sararmıştı.
Some children suffer from a fear of the dark.: Bazı çocuklarda karanlık korkusu vardır.

(D) Başında bir sıfat bulunmazsa yemek (öğün) adlarından önce:

We have breakfast at eight.: Kahvaltıyı saat sekizde yaparız.
He gave us a GOOD breakfast.: Önümüze iyi bir kahvaltı çıkardı.

Ayrıca, bir şeyi kutlamak için veya bir kimsenin onuruna verilen özel bir yemek olduğu zaman da tanıtıcı kullanılır:

I was invited to dinner.: Akşam yemeğine çağrıldım. **Fakat.**
I was invited to A dinner given to welcome the new ambassador.: Yeni büyükelçiyi ağırlamak için verilen akşam yemeğine çağrıldım.

Belirtili Tanıtıcı (The definite article)

Belirtili tanıtıcı, **the**'dir. Tekil ve çoğulda ve ismin bütün cinsleri için aynıdır:

the boy: erkek çocuk
the girl: kız çocuk
the boys: erkek çocuklar
the girls: kız çocuklar

ÇEVİRİCİNİN NOTU: **Belirtili tanıtılar** ile ilgili ayrıntılı açıklamaların çevirisi aşağıda verilmiştir. Biz burada, Türkçe ile İngilizce arasındaki ilişkiler açısından konuya ayrıca değinmek gereğini duyduk.
Belirli kurallar içinde, yalnızca **belirlenmiş**, kesinlikle tanımlanmış veya tanımlanmasına gerek kalmadan hem konuşucu, hem de dinleyici tarafından kuşkuya yer kalmayacak biçimde bilinen isimlerden önce kullanılan **the**'nın Türkçede karşılığı yoktur. Yavaş yavaş «**bu**» sıfatının **belirtili tanıtıcı** rolü almaya başladığı gözlemler arasında ise de, bu da her zaman için geçerli olamamaktadır.
Tümleç durumundaki (özellikle düz tümleç) isimlerde belirtili tanıtıcı ile belgisiz tanıtıcı arasındaki farkı dilimize yansıtmanın bir ölçüye kadar olanağı bulunmaktadır. Belirtilmemiş isimler -ki bunlar İngilizcede **belgisiz tanıtıcı** alırlar- dilimize **yalın halde** çevrilir. Buna karşılık belirlenmiş isimler -bunlar İngilizce'de **belirtili tanıtıcı** alırlar- **-i halinde** Türkçeye çevrilir:

I saw an apple on the table: Masada (bir) elma gördüm. (Elma, yalın hal- Burada, bildiğimiz, belirli bir elma söz konusudur.)
I saw **the** apple on the table.: Elmayı masada gördüm. (Elma, -i halindedir. Burada, bildiğimiz, belirli bir elma söz konusudur.)

Özne durumundaki isimlerde de çoğu zaman **a/an**, «bir» olarak çevrilebilir; **the** karşılığında hiçbir sözcük kullanılmaz:

A doctor will help you.: Bir doktor size yardımcı olur.
The doctor will help you.: Doktor (bilinen bir doktor, örneğin aile doktoru) size yardımcı olur.

(4) (A) **Belirtili tanıtıcının kullanıldığı ve kullanılmadığı yerler:**
Belirtili tanıtıcı şu durumlarda kullanılır:

1) Tek olan veya tek olduğu kabul edilen isimlerden önce :

the earth : yeryüzü, dünya
the sky : gökyüzü
the North Pole : Kuzey Kutbu
the sea : deniz
the weather : hava (sıcaklık, vb./ Ç.N.)

2) İkinci kez geçmesi dolayısıyla belirli duruma gelmiş bir isimden önce :

His car struck a tree; **you can still see the mark on** the tree. : Arabası **bir ağaca** çarptı; izini halâ **ağaçta** görebilirsiniz.

3) Bir sözcük takımının veya bir cümleciğin eklenmesi sonucu belirli duruma gelmiş bir isimden önce :

the boy that I met : **tanıştığım** oğlan
the place where I met him : **onunla tanıştığım** yer
the girl in blue : **maviler giymiş** kız
the man on the donkey : **eşeğin sırtındaki** adam

4) Bulunduğu yerden dolayı yalnız belirli bir nesneyi gösterebilen bir isimden önce :

Ann is in the garden. : Ann bahçede (= bu evin bahçesinde)
He sent for the doctor. : Doktoru çağırttı. (= kendi doktorunu)
Please pass the wine. : Lütfen şarabı uzatın. (= masadaki şarabı)

5) Sıfat veya zamir olarak kullanılan enüstünlük dereceleri; **first, second, vb.** (birinci, ikinci, vb.) ve **only** (tek)'den önce :

Mont Blanc is the highest mountain **in Europe. :** Mont Blanc, Avrupa'nın **en yüksek dağıdır.**
Most people think that Monday is the worst day **in the week. :** Birçok insan, Pazartesinin, haftanın **en kötü günü** olduğu kanısındadır.

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Diğer örnekler :
This is the only **way out.** : Bu **tek** çıkış yolu.
Ours is the best. : Bizimki **en iyisi.** (zamir olarak kullanılan enüstünlük derecesi)
He is the first **person I'll speak to.** : Konuşacağım **ilk** kişidir o.
He was the second **in the race.** : Yarışta **ikinci** idi. (Zamir olarak sıra sayısı).

B) «the + tekil isim» bir hayvan ya da nesne sınıfını gösterebilir :

The whale is in danger of becoming extinct. : (Balina, soyunun tükenmesi tehlikesiyle karşı karşıyadır.)
The deep - freeze has made life easier for housewives. : (Dondurulmuş yiyecekler, ev kadınları için yaşamı kolay biçime getirmiştir.)

man, tüm insan soyunu göstermek için kullanılabilir, fakat tanıtıcı olmaz :
If oil supplies run out, man may have to fall back on the horse. : (Petrol kaynakları tükenirse, insanoğlu, yeniden ata muhtaç kalabilir.)

Ancak **the,** belli bir insan grubundan önce kullanılabilir :
The small shopkeeper is finding life increasingly difficult. : (Küçük bakkal (bakkallar), yaşamı giderek zor bulmaktadır.)

Fakat konuşma dilinde, bu durumda çoğul bir isim daha yaygındır :

Small shopkeepers are finding life increasingly difficult. : (Küçük bakkallar...)

Yukarıdaki biçimiyle kullanılan **«the + tekil isim»**, tekil bir fiil alır. Zamir, **he, she,** ya da **it**'tir :

The first - class traveller pays more so he expects more comfort. : (Birinci sınıf yolcusu daha çok para öder, dolayısıyla daha çok rahat umar.)

C **«the + sıfat»**, bir grup insanı gösterir :

the old = **old people in general** = yaşlılar
the strong = **strong people in general** = güçlüler

Fiil çoğuldur, zamir **they**'dir :

The young are impatient; they want changes. : (Gençler sabırsız; değişme istiyorlar.) (Ayrıca **18**'e bakınız)

D **the,** denizler, ırmaklar, takımadalar, dağ dizileri, ülkelerin çoğul adları ve çöller gibi bazı özel adlardan önce kullanılır :

the Arctic : Arktik
the Alps : Alpler
the Sahara : Büyük Sahra
the Antartic : Antartik (hem kara, hem deniz)
the Netherlands : Hollanda
the Gobi Desert : Gobi Çölü
the Atlantic : Atlantik Okyanusu
the U. S. A. : ABD

the, «isim + **of** + isim»den oluşan adlardan önce kullanılır :

the Cape of Good Hope : Ümit Burnu
the Straits of Dover : Dover Boğazı
the Rann of Kutch : Kuç Bataklığı
the Gulf of Mexico : Meksika Körfezi
the Bay of Biscay : Biscay Körfezi
the U. S. S. R. : SSCB
the Union of South Africa : Güney Afrika Birliği

the, «sıfat + isim»den oluşan adlardan önce kullanılabilir (sıfatın **east, west, vb.** (doğu, batı, vb) olmaması koşuluyla) :

the Gold Coast : Altın Sahili
the Hindu Kush : Hindu Kuş
the New Forest: the New Forest
the Ivory Coast : Fildişi Sahili
the High Street : High Street

the, «east/west, vb (doğu/batı, vb) + isim»den önce kullanılmaz (Or. : **Yucatan is in North America :** Yucatan, Kuzey Amerika'dadır). Ancak **east/west, vb**'nin ardından **of** gelirse (Or. : **the west of Spain :** İspanya'nın batısı) ve **east/west,** vb tek başına, isim olarak kullanıldığında (Ör. : **The south is warmer than the north :** Güney, kuzeyden daha sıcaktır) **the** kullanırız. Şunları karşılaştırınız :

— **I am going to the south :** (Güneye gidiyorum) (isim).
I am going south : (Güneye gidiyorum) (zarf)

— **North of town there is a lake :** (Kentin kuzey/yöresinde/ bir göl var.)
To the north (of the town) there is a lake : (Kentin kuzeyinde bir göl var.)

Ayrıca, **the North Pole** (Kuzey Kutbu), **the South Pole** (Güney Kutbu) ve **the East End** (Doğu Ucu)'na dikkat ediniz.
the, bazı öteki adlarla da kullanılır :
the Sudan, the Yemen, the Hague, the Riviera, the Camargue, the Costa Brava, the Mall, the Strand

E the, müzik aletleriyle birlikte kullanılır :
She learnt to play the flute : (Flüt çalmasını öğrendi.)

F **the,** bir cümlecikle nitelendikleri zaman öğün adlarından önce kullanılır :

The dinners Peter used to give were really memorable : (Peter'in verdiği akşam yemekleri gerçekten unutulmazdı.)
The tea we got on the boat was rather disappointing : (Gemide içtiğimiz çay, bir hayli düş kırıcıydı.) (Ayrıca **3D**'ye bakınız.)

5 **Belirtili tamtecinin kullanılmadığı yerler :**

A Belirtili tamtıcı, şu durumlarda KULLANILMAZ :

1 Yukarıda gösterilenler dışında yer adlarından önce, ya da kişi adlarından önce. İstisnalar :
«the + çoğul soyadı», « ailesi» anlamında kullanılabilir :

The Smiths : Smithler (Mr ve Mrs Smith/ile çocukları/)
«the + tekil isim», bir kişiyi, aynı ada sahip başka bir kişiden ayırdetmek için kullanılabilir :

We have two Mr Smiths. Which one do you want?
I want the Mr Smith who works in the Post Office.
(Bizde iki tane Mr Smith var. Hangisini istiyorsunuz?
Postanede çalışan Mr Smith'i istiyorum.)

the'nın «ünvan + ad»dan önce kullanılmamasına karşılık :
Captain Jones was talking to Doctor Black : (Kaptan Jones, Doktor Black'le konuşuyordu)
Yalnızca ünvan belirtiliyorsa kullanılır :
The captain seemed angry with the doctor : (Kaptan, doktora kızgın görünüyordu.)
the'yi, of'lu bir ünvandan önce de kullanınız : **the Duke of York** (York Dükü)
Son olarak, evlenmemiş iki kızkardeşe «The Misses + Soyadı» ile hitap edilebilir :
The Misses Jones, The Misses Smith (Jones/Smith kardeşler)

2 Belli bir anlamda kullanılışı dışında soyut isimlerden önce :
Men fear death. : İnsanlar ölümden korkarlar.
Bunar karşılık :
The death of the Prime Minister left his party without a leader. : Başbakanın ölümü, partisini öndersiz bıraktı.

(3) İyelik halindeki bir isimden, ya da bir iyelik sıfatından sonra :

the boy's uncle = the uncle of the boy. : (çocuğun amcası/dayısı)

It is my blue book. = The (blue) book is mine. : (O benim mavi kitabım = Mavi kitap benim.)

(4) Yemek (öğün) isimlerinden önce : (Ancak, **3d**'ye bakınız)

The Scots eat porridge for breakfast. : İskoçlar kahvaltıda poriç yerler.

(Poriç -porridge-, tahıl veya baklagillerin süt veya su ile kaynatılması ile yapılan bir tür lapadır.)

Buna karşılık :

The wedding breakfast was held in her father's house. : Nikâh kahvaltısı gelinin (her) babasının evinde verildi.

(5) Normal olarak bir iyelik sıfatını aldıkları için vücudun bölümlerinden ve giyim eşyalarından önce de belirtili tanıtıcı kullanılmaz :

Raise your right hand. : Sağ elinizi kaldırın.

He took off his coat. : Ceketini çıkardı.

Buna karşılık şu türden cümlelere dikkat ediniz :

She seized the child's collar. : Çocuğun yakasını kavradı.

I patted his shoulder. : Onun omuzuna hafifçe vurdum.

The brick hit John's face. : Tuğla John'un yüzüne çarptı.

cümleleri şu biçimde ifade edilebilir :

She seized the child BY the collar.

I patted him ON the shoulder.

The brick hit John IN the face.

(Cümlelerin Türkçeleri, yukarıdakilerin aynıdır./Ç.N.)

Aynı şekilde edilgen çatıda :

He was hit on the head. : Başından (taşla/Ç.N.) vuruldu.

He was cut in the hand. : Eli kesildi. (Tam çevirisi : Elinden kesildi./Ç.N.)

(B) Şu noktaya dikkat ediniz : Bazı dillerde belirtili tanıtıcı, belgisiz çoğul isimlerden önce de kullanılmaktadır. İngilizcede **the**, bu durumda kesinlikle kullanılmaz :

Women are expected to like housework. : Kadınların ev işlerini sevmeleri beklenir. (Yani genel anlamda bütün kadınlar.)

Big hotels all over the world are much the same. : Bütün dünyadaki büyük oteller birbirlerine çok benzerler.

Birinci örnekte **women**'dan önce **the** koyarsak bu, belli bir kadınlar topluluğundan söz ettiğimiz anlamına gelir.

(C) **Doğa** anlamına gelen **nature** sözcüğü, **the**'sız kullanılır :

If you interfere with nature you will suffer for it.

(Doğanın işine karışırsan, bunun bedelini ödersin.)

(6) **THE'nın, HOME'dan önce ve CHURCH, MARKET, SCHOOL, HOSPITAL, vb.'den önce atılışı**

(A) **Home** (ev, yurt, yuva)

Home tek başına kullanıldığında, yani kendisinden önce tanımlayıcı bir sözcük veya sözcük takımı bulunmadığı zaman, **the** atılır :

He went home. : Eve gitti.

She left home. : Evden çıktı.

They got home late.: Eve geç geldiler.
They hurried home.: Aceleyle eve geldiler.
They arrived home after dark: Eve karanlık bastıktan sonra vardılar.

To edatının atıldığına ve **arrive**'dan (varmak) sonra **at**'in kullanılmadığına dikkat ediniz.

Buna karşılık **home**'dan önce veya sonra tanımlayıcı bir sözlük veya sözcük takımı geldiği zaman, tanıtıcılar ve edatlar açısından **home,** diğer bütün isimler gibi işlem görür:

We went to the bride's home.
Güveyin evine gittik.
For some time this was the home of your queen.
Bir süre burası, sizin kraliçenizin eviydi.
A mud hut was the only home he had ever known.
Çamurdan bir kulübe, onun o zamana kadar gördüğü tek yuvaydı.

ÇEVİRİCİNİN NOTU: İngilizcedeki iki sözcük Türkçeye **ev** olarak çevrilir: **home** ve **house**. Bunlardan **house**, binanın adıdır. **Home** ise «yuva» çağrışımı taşımaktadır:

I bought a house in Erenköy.: Erenköy'de bir ev satın aldım.
I missed home.: Evimi (yani yuvamı) özledim.

B) **Chapel** (küçük kilise), **church** (kilise), **market** (çarşı/pazar), **college** (kolej), **school** (okul), **hospital** (hastane), **court** (mahkeme) **prison** (hapisane), **work** (iş), **sea** (deniz), **bed** (yatak) **sözcükleri:**

Bu isimler, ana amaçları için ziyaret edildikleri veya kullanıldıkları zaman **the** almazlar.

Kiliseye tapınma, okula veya koleje okuma, yatağa uyuma, çarşıya alış-veriş yapma ana amaçlarıyla; denize denizci, hastaneye hasta, hapishaneye hükümlü, mahkemeye davacı, işe işçi olarak gidildiğine göre bu ana amaçlar için bu sözcükler şöyle kullanılır:

He went to church.: Kiliseye (tapınmak için) gitti.
He went to school.: Okula (okumaya) gitti.
He went to bed.: Yatağa (yatmaya) gitti/Yattı.
He went to sea.: (Denizci olarak) denize açıldı., vb.

(NOT: He went to **the church/to the school**, vb. cümleler, ANA AMAÇLARIN söz konusu olduğu yukarıdaki cümlelerde YANLIŞTIR!)

Aynı biçimde, şöyle söyleyebiliriz:

He is in prison/court.: ([Suçlu olarak] hapisanede/mahkemede)
He is in hospital/bed.: ([Hasta olarak] hastanede/yatakta)
He is at church.: ([Tapınmak üzere] kilisede)
He is at work/sea/market.: ([Çalışmak üzere, vb] işte/denizde/pazarda.)

He returned from work/school/market/church.: (İşten/okuldan/pazardan/kiliseden döndü.)
He got out of bed/left hospital/escaped from prison.: (Yataktan çıktı (iyileşti)/hastaneden çıktı/hapisaneden kaçtı.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU: Okuyucuların, dilin espirisini daha iyi anlayabilmeleri, metne bağlılıktan ağır bastığı için bu **(5 B)** bölümünün buraya kadar olan kesimi olduğu gibi çevrilmemiş, çevirici tarafından baştan yazılmıştır.

Bu yerler ana amaçları için kullanılmadıkları zaman **the** tanıtıcısını alırlar:
I went to the church to see the carvings.: Oymaları görmek için kiliseye gittim.
He comes to school sometimes to speak to the headmaster.: Bazen, müdürle görüşmek üzere okula gelir.
He returned from the prison where he had been visiting his brother.: Kardeşini ziyaret etmekte olduğu hapisaneden döndü.
They are at the sea.: Denizdeler (= Deniz kenarındalar.)
Bunları, aşağıdaki cümlelerle karşılaştırınız:
They are at sea.: (Denizdeler.) (= Gemideler; fakat bu ille **denizci** oldukları anlamına gelmez.)
He went to the bed. (Yatağa gitti. = Yatağa doğru yürüdü.)
Bunu aşağıdaki cümle ile karşılaştırınız:
He went to bed.: Yattı. (= Yatağın içine girdi ve herhalde uyudu.)
Yukarıdaki listenin tersine aşağıdaki çok yaygın isimler her zaman **the** alırlar: **cathedral, office, cinema, theatre** (katedral, büro, sinema, tiyatro)
He is at THE OFFICE.: (O) büroda. (Fakat **at work:** işte/çalışmada)
She is going to the theatre.: Tiyatroya gidiyor.

ALIŞTIRMALAR

(TANITICILAR)

Boşluklara GEREKİRSE **a, an, the** veya **some** koyunuz.
(NOT: **some** ile ilgili ayrıntılı açıklamalar ileride verilecektir. Burada yalnız şu noktayı belirtmekle yetiniyoruz: **Some**, bazı, bir miktar, birkaç anlamındadır. Aşağıdaki üç cümleyi karşılaştırınız:

Books are very expensive. (Kitaplar çok pahalı.) (Genel olarak kitaplar)
The books published this year are very expensive. (Bu yıl basılan kitaplar. [Burada kitaplar sınırlanıyor; belirli bir grup kitaptan söz ediliyor] çok pahalı.)
Some books published this year are expensive. (Bu yıl basılan **bazı** kitaplar -hepsi değil- pahalı.)

1. There was ___ dirt on ___ table, but ___ *maid cleaned it off with* ___ soap.
2. ___ *people think that* ___ *women don't usually like watching* ___ football games, but I'm sure there were quite ___ lot of women who watched World Cup matches on ___ television.
3. ___ moonlight once gave ___ deep feelings to ___ lovers. I wonder if they still feel ___ same after seeing ___ photographs of ___ surface

of the moon with — craters on it.

4. There was a waiter standing at the entrance of the restaurant. I ordered him a glass of — vodka with — lemon juice in it. I soon saw that the cocktail had a funny taste. I asked the waiter the reason. He said there was something wrong with the lemon juice.

5. There was a question I wanted to ask the biology teacher about the cangroo. She had said a cangroo carried her baby in a kind of bag in the front part of her body. I wanted to know how many baby cangroos it could carry at one time.

6. During the Ramadan the muslims have an «iftar», a meal they eat at the end of their fasting. Then they go to the mosque for «terafih», a special prayer for the Ramadan evenings.

7. I watched Mohammed Ali's the latest match. There was a great difference between the Mohammed Ali who had beaten the Ken Norton and that Ali who was beaten by the Spinks.

8. I always eat the least, but I'm always the fattest.

9. The geography is a complete mystery for Jim. I wouldn't be surprised if he said the Vesuvius is on the Himalayas, the Philppines are on the Mediterrancan, or the Amazon is a river in the USSR.

10. Would you like a little more milk? — coffee seems to be too strong. (strong, burada koyu-çay/kahve-anlamındadır.)

11. He sat on the bed for a while. He lit a cigarette and began to think about what he should do. He was in the trouble. He was in a great need of the money and none of his friends was willing to lend him a penny. Suddenly he had a magnificient idea. He was going to the church. The priest was a friend of his. Besides, he was understanding toward the people who had ill repute in the society.

12. The time is the money. (Vakit nakittir.)

13. The Browns were at the sea for their summer holiday. Now Mr Brown is back at the work.

14. What a splendid music he can play on the piono!

15. WIFE : — Mr Smith came today.
MAN : Who?
WIFE : Or was it a Mr Screw? Anyway, he wanted to see you. He said he was a friend of yours from college.
MAN : Oh, he! John Schrew! Well, what did he want to see me for?
WIFE : He said he had the lots to talk to you about.
MAN : Well, he always says he has a important information to give me, and all he says is — nonsense.

16. He had a terrible pain in the stomach. He didn't see a doctor when we advised him to, and then, when he did go to the hospital, a few months later, when the pain was intolerable, it was too late. It was — cancer!

17. — goodness is relative. A — person that some people consider good may be bad for — others.

18. — areas close to the equator have a tropical climate.

19. Captain Moore, who was at — sea for the last two months is back — home now.

20. the ——— squeaking wheel gets the ——— grease. (Gıcırdayan tekerlek yağlanır. Ağlamayan çocuğa meme vermezler.)
21. ——— UNO (United Nations Organisation) held ——— special meeting to discuss ——— urgent issues concering ——— Middle East.
22. He went to ——— cinema after ——— class.
23. He says he hates ——— tobacco. What ——— lie! He smokes ——— packets of cigarettes.
24. We spent ——— great part of ——— trip at ——— sea. We travelled all ——— way from Istanbul to Antalya by ——— boat.
25. ——— tea you made ——— other day tasted like ——— real Cylon tea.
26. MOTHER : Where did you put ——— butter? I can't find it.
GIRL : I remember putting it in ——— fridge, near ——— cheese.
27. There is ——— only ——— little drink in ——— bottle.
28. Here! This is ——— only ——— little wine we have.
29. There is ——— room next to our kitchen for visitors.
30. There is ——— room for two people in this car.
31. ——— Turkish coins are no longer made of ——— silver.
32. He bought ——— land by ——— Lake Van for twenty liras ——— acre.
33. ——— silence after ——— speaker's words was clearly ——— sign of ——— crowd's disapproval.
34. He lost ——— little money he had when he was working in ——— customs.

2.

İsimler (Nous)

7 Türleri ve İşlevi

A İngilizcede dört tür isim vardır :

Cins isimler : dog, table, man (köpek, masa, adam)
Özel isimler : Tom, France (Fransa), Madrid, Mrs Smith
Soyut isimler : charity, beauty, fear, courage, joy (yardımseverlik, güzellik, korku, yüreklilik, neşelilik)
Topluluk isimleri : swarm, team, crowd, flock, group (arı oğulu, takım, kalabalık, hayvan sürüsü, topluluk/grup)

B Bir isim, şu işlevleri görebilir :

Bir fiilin öznesi : **Tom arrived** (Tom geldi).
Be, become, seem fiillerinin tamlayıcısı : **Tom is an actor** (Tom bir aktördür).
Bir fiilin tümleci : **I saw Tom** (Tom'u gördüm).
Bir edatın tümleci : **I spoke to Tom** (Tom'la konuştum).

Bir isim, iyelik biçiminde de olabilir :

Plato's works : Eflatun'un yapıtları (= the works of Plato)
(**10**'a bakınız)

8 Cins

Eril (Masculine) : adamlar, erkek çocuklar ve erkek hayvanlar (zamir : **he/they**).
Dişil (Feminine) : kadınlar, kızlar ve dişi hayvanlar (zamir : **she/they**).
Cinssiz (Neuter) : cansızlar, cinsini bilmediğimiz hayvanlar ve bazen, cinsini bilmediğimiz bebekler (zamir : **it/they**).

İstisnalar :

Gemiler ile bazen, kendilerinden sevgi ya da saygıyla söz edildiklerinde otomobil ve öteki araçlar dişi sayılır. Adıyla söz edildiklerinde ülkeler de normal olarak dişi kabul edilirler :

The ship struck an iceberg, which tore a huge hole in her **side. :** Gemi bir buz dağına çarptı. Buzdağı **onun (geminin)** kenarında çok büyük bir delik açtı.
Scotland lost many of her **bravest men in two great rebellions. :** İskoçya, /**onun**/ en cesur insanlarını iki büyük başkaldırı sırasında yitirdi.

Birçok isimlerin eril ve dişil biçimleri aynıdır :

parent : anne - baba	**cook :** ahçı
child : çocuk	**singer :** şarkıcı
painter : ressam	**judge :** yargıç
artist : ressam	**cousin :** kuzen, kardeşlerin çocukları
driver : sürücü	**rider :** binici

Bazılarının değişik biçimleri vardır :

brother-siter (erkek kardeş-kız kardeş), **uncle-aunt** (amca/dayı-hala/teyze), **nephew-niece** (erkek yeğen-kız yeğen), **lord-lady** (lord-leydi), **duke-duchess** (dük-düşes), **cock-hen** (horoz-tavuk), **drake-duck** (erkek-dişi ördek), **horse-mare** (at-kısrak)

Bazıları dişil biçimlerini **ess** eki ile eril biçimlerinden türetirler. **er** veya **or** ile biten sözcüklerin çoğu zaman **e** veya **o** harfini attıklarına dikkat ediniz :

actor, actress (aktör, aktris); **conductor, conductress** (orkestra şefi : bay/bayan)

Buna karşılık :

Manager, manageress (müdür, müdire)

Ayrıca şunlara da dikkat ediniz :

salesman, saleswoman (satıcı adam-kadın), **spokesman, spokeswoman** (sözcü : bay-bayan), **chairman, chairwoman** (oturum başkanı : bay-bayan)

Son zamanlarda, **«man»** yerine **«person»** kullanarak bu sözcüklerin cinsiyetlerini ortalama eğilimi bulunmaktadır : **salesperson, chairperson** (satıcı, oturum başkanı), vb. Bu moda uzun ömürlü olmayabilir.

9 Çoğullar

İsmin çoğul biçimi genellikle, tekil biçimine **-s** ekleyerek yapılır :

dog, dogs (köpek, köpekler); **day, days** (gün, günler); **house, houses** (ev, evler)

İstisnalar :

A **o, ss, sh, ch** veya **x** ile biten isimlerin çoğulları **es** eklemesiyle oluşur :

tomato, tomatoes (domates, domatesler); **kiss, kisses** (öpücük, öpücükler); **brush, brushes** (fırça, fırçalar); **watch, watches** (kol -cep, vb.- saati, saatleri); **box, boxes** (kutu, kutular)

Ancak, yabancı kökenli (İngilizceye dışarıdan girmiş/Ç.N.) veya kısaltılmış sözcükler arasında **o** ile bitenler yalnızca **s** alırlar :

piano, pianos (piyano, piyanolar; **dynamo, dynamos** (dinamo, dinamolar); **photo, photos** (fotoğraf, fotoğraflar) (Son sözcüğün tam biçimi, bilindiği gibi, **photograph**'tır./Ç.N.), **kimono, kimonos** (kimono/lar/).

B Bir sessiz harfi izleyen **y** çoğulda düşer; onun yerine **ies** eki gelir :

baby, babies (bebek, bebekler); **lady, ladies** (leydi, leydiler/bayan, bayanlar/hanımefendi, hanımefendiler); **country, countries** (ülke, ülkeler); **fly, flies** (sinek, sinekler)

Bir sesli harfi izleyen **y** ile biten isimlerde çoğul biçimi için yalnız **s** eklenir :

donkey, donkeys (eşek eşekler); **boy, boys** (erkek çocuk, erkek çocuklar); **day, days** (gün, günler)

C **f** veya **fe** ile biten oniki isimde **f** veya **fe** düşer ve **ves** eklenir. Bu isimler şunlardır : **wife** (hanım, eş, karı), **life** (yaşam), **knife** (bıçak), **wolf** (kurt), **self** (kendi), **calf** (buzağı; baldır), **shelf** (raf), **leaf** (yaprak), **loaf** (-ekmek-somun), **thief** (hırsız), **sheaf** (demet), **half** (yarım).

wife, wives **wolf, wolves** **loaf, loaves,** vb.

Scarf, wharf ve **hoof** (eşarp; rıhtım; at, vb. tırnağı) sözcükleri **s** veya **ves** alırlar :

scarfs veya **scarves** **wharfs** veya **wharves** **hoofs** veya **hooves**

f veya fe ile biten diğer isimler, çoğul biçimlerini olağan yolla oluştururlar :

cliff, cliffs (yar -uçurum-, yarlar) **handkerchief, handkerchiefs** (mendil, mendiller) **safe, safes** (kasa/lar/)

D) Birkaç isim çoğul biçimlerini, bir sesli harf değişikliği ile yaparlar :

man, men (adam, adamlar); **woman, women** (kadın, kadınlar); **foot, feet** (ayak, ayaklar); **mouse, mice** (fare, fareler); **louse, lice** (bit, bitler); **goose, geese** (kaz, kazlar), **tooth, teeth** (diş/ler/), **ox, oxen** (öküz/ler/)

child'ın çoğulu **children'**dır. (çocuk-çocuklar)

E) Bazı yaratıkların çoğul biçimleri de tekilleri gibidir.

«**fish**» (balık) sözcüğü, genellikle değişmez. **Fishes** sözcüğü vardır, fakat yaygın değildir.

Bazı balık türleri, normal olarak çoğulda değişmez : **salmon** (som balığı), **trout** (alabalık), **squid** (supya), **pike** (turna balığı), **mackerel** (uskumru), **cod** (morina), **turbod** (kalkan), **plaice** (pisibalığı). Ancak, çoğul anlamda kullanılırsa, çoğul bir fiil alırlar. Ötekilerinin çoğulunda değişme olur. **Herrings, sardines, lobsters, crabs** ve diğer her tür kabuklu su hayvanları, **whales, dolphins, sharks, eels** (ringa, sardalye, ıstakoz, yengeç, balina, yunus, köpek balığı, yılan balığı) deriz.

sheep (koyun) ve **deer** (geyik) sözcükleri değişmez : **One sheep, two sheep** (bir koyun, iki koyun).

Ördek **(duck),** sülün **(pheasant),** keklik **(partridge),** su çulluğu **(snipe),** orman tavuğu **(ptarmigan),** çamurcun **(teal),** çulluk **(woodcock),** orman tavuğu **(grouse)** gibi hayvanları sporcular tekil ve çoğulda aynı söyler. Fakat diğer kişiler, çok bilinen kuşların adlarına, çoğulda **s** eklerler : **ducks, pheasants, partridges.**

Game (av hayvanları) sözcüğü, sporcular tarafından kullanılır ve her zaman tekil olup fiili de tekildir.

F Birkaç isim daha çoğulda değişmez :

aircraft : uçaklar, hava taşıtı; **craft :** gemi (ler); **quid** (argoda bir sterlin), **counsel** (mahkemedeki dava vekilleri)

Bazı sözcükler daima tekildir :

advice : öğüt	**baggage :** yük, eşya, bagaj
information : bilgi	**luggage :** yük, eşya, bagaj
knowledge : bilgi	**furniture :** mobilya
news : haber	**rubbsih :** çer-çöp

(**3B**'ye bakınız)

Bazı sözcükler, her zaman çoğuldur : **police** (polis/ler/), vb. İki parçadan oluşan giysiler : **pyjamas** (pijama), **breeches** (pantolon; dizlik, külot pantolon), **pants** (pantolon), vb.

İki parçadan oluşan araçlar : **binoculars** (dürbün), **glasses** (gözlük), **spectacles** (gözlük), **pliers** (kerpeten), **shears** (makas), **scissors** (makas), **scales** (terazi). Yerleşme yeri olarak **premises** (ev), **quarters** (konak yeri) sözcükleri.

Tüm yukarıdaki sözcükler, çoğul bir fiil alırlar.

Ayrıca, **ics** ile biten birkaç sözcük vardır : **mathematics, physics, acoustics, politics, hyterics, ethics, athletics, vb.** Bunlar, çoğul biçimine sahip olup normal olarak çoğul bir fiil alırlar :

Athletics are his main interest. (Atletizm, onun ana ilgi alanıdır.)
His mathematics are weak. (Matematiği zayıf.)

Ancak, bilim adları (ör. : **mathematics, physics, acoustics, politics, ethics**), su tür cümlelerde tekil sayılabilirler :

Mathematics is an exact science. (Matematik, kesin bir bilimdir.)
Ethics is one of the subject sin the course. (Etik, kurs derslerinden birisidir.)

Bazı ölçüler ve sayılar da değişmezler (**322** ve **326**'ya bakınız.)

G Özgün Yunan ve Latin biçimlerini koruyan sözcükler, çoğul biçimlerini Yunanca veya Latince kurallarına göre yaparlar :

erratum, errata (yazı veya baskıda yapılan hata-hatalar)
radius, radii (yarı çap/lar)
crisis, crises (/kraisis/ - /kraisi : z/) (bunalım/lar; kriz/ler)
basis, bases (/beisis/ - /beisi : z/) (temel/ler)
axis, axes (/æksis/ - /æksi : z/) mil, dingil
memorandum, memoranda (muhtıra, muhtıralar)
datum, data (—, veriler)
phenomenon, phenomena (doğa olayı, olayları)
terminus, termini (son durak, duraklar)
oasis, oases (/ou'eisis/ - /ou'eisi : z/) vahâ, vahâlar)
thesis, theses (tez - tezler)

Bazen anlamları değişik olmak üzere aynı sözcüğün iki çoğul biçimi olabilir :

index, indexes (kitapta bulunanlar listesi)
indices (bir matematiksel terim)
appendix, appendixes (tıbbî bir terim)
appendices (hem tıbbî terim, hem de kitaba yapılan ek anlamında kullanılır.)
genius, genuises (dahiler)
genii (cinler)

Fakat, özellikle, oldukça yaygın Yunanca ve Latince sözcüklerle ilgili eğilim, çoğul biçimlerini İngilizce kurallarına göre yapmaktır :

dogma, dogmas (dogma, dogmalar), **formula, formulas** (formül, formüller), (Ancak, **formulae** bilim adamları tarafından kullanılmaktadır.), **gymnasium, gymnasiums** (jimnastik salonu/salonları).

H Bileşik isimler :

Normal olarak son sözcük çoğul yapılır :

armchair, armchairs (koltuk, koltuklar); **bookcase, bookcases** (kitap dolabı, kitap dolapları)

Man veya **woman** bir önek durumundaysa her iki bölüm de çoğul yapılır :

manservant, menservants (erkek hizmetkârlar)

Edatlar veya zarflarla yapılan bileşik isimlerin yalnız birinci sözcüğü çoğul yapılır :

sister - in - law, sisters - in - law (yenge/baldız/görümce); **looker-on, lookers-on** (izleyici, izleyiciler)

Bileşik ismin son sözcüğü olarak bir sıfat varsa genellikle ilk sözcük çoğul yapılır :

court martial, courts martial (divân-ı harp/ler) (ancak **court martials** da duyulmaktadır.)

ful ile biten sözcükler genellikle çoğul biçimlerini kurallı olarak yaparlar :

handful, handfuls (avuç dolusu, avuçlar dolusu); **armful, armfuls** (kucak dolusu, kucaklar dolusu)

Baş harflerle yapılan kısaltmalar çoğul yapılabilir :

VIPs (Very Important Persons) (Çok Önemli Kişiler)
OAPs (Old Age Pensioners) (Yaşlılık Maaşı Alanlar)
MPs (Members of Parliament) (Parlamento Üyeleri)
QCs (Queen's Councel) (Kraliçe'nin Danışma Kurulu)
UFOs (Unidentified Flying Objects) (Tanımlanmayan Uçan Cisimler)

İyelik hali

10 İyelik Hal Yapısı

A Tekil isimler ve **s** ile bitmeyen çoğul isimlerle **'s** kullanılır :

a man's job : bir adamın işi
men's work : adamların işi
a woman's intuition : bir kadının sezgileri
women's clothes : kadın giysileri
a child's voice : bir çocuğun sesi
the children's room : çocukların odası
the people's choice : halkın tercihi
the crew's quarters : tayfanın konak yeri
the horse's mouth : atın ağzı; yetkilinin sözü
the bull's horns : boğanın boynuzları
the butcher's (shop) : kasap dükkânı
Russia's exports : Rusya'nın dışsatım malları

B **s** ile biten isimlerde yalnızca üstten virgül (') kullanılır :

a girls' school : bir kız okulu
an eagles' nest : kartal yuvası
the students' hostel : öğrenci yurdu
the Smiths' car : Smith'lerin arabası

C **s** ile biten klasik isimler yalnızca üstten virgül (') alırlar :

Pythagoras' Theorem : Pisagor Teoremi
Archemedes' Law : Arşimed Kanunu
Hercules' labours : Herkül'ün görevleri

D **s** ile biten öteki isimler 's ya da yalnızca üstten virgül alır :

Mr Jones's house - Mr Jones' house : Mr Jones'un evi
Yeats's poems - Yeats' poems : Yeats'in şiirleri

E Bileşik isimlerde, son sözcük 's alır :

My brother - in - law's guitar : Kayın biraderimin gitarı

Birkaç sözcükten oluşan adlar da aynıdır :

Henry the Eighth's wives : Sekizinci Henri'nin karıları
The Prince of Wale's helicopter : Gal Prensi'nin helikopteri

Baş harflerle yapılan kısaltmalarda da 's kullanılabilir :

the PM's (Prime Minister's) secretary : Başbakan'ın sekreteri
the MP's briefcase : Parlamento üyesinin çantası
the VIP's escort : Önemli Kişinin refakatçıları

İyelik biçimi kullanıldığında, «sahip olunan» kişi ya da nesnenin önünde bulunan tanıtıcının kaltığına dikkat ediniz :

the daughter of the politician = the politician's daughter : politikacının kızı
the intervention of America = America's intervention : Amerika'nın müdahalesi
the plays of Shakespeare = Shakespeare's plays : Şekspir'in oyunları

11 İyelik halinin kullanılışı ve iyelik için «of + isim»in kullanılması

A İsmin iyelik hali, temel olarak, yukarıda gösterildiği gibi, kişiler, hayvanlar ve ülkeler için kullanılır. Fakat ismin bu hali, şu durumlarda da kullanılabilir :

1) Şilepler ve gemiler için : **the ship's bell :** şilebin çanı; **the yacht's mast :** yatın orta direği

2) Uçaklar, trenler ve öteki ulaşım araçları için (Ancak burada **of**'lu yapı daha güvencelidir) : **a glider's wings - the wings of a glider** (bir planörün kanatları); **the train's heating system - the heating system of a train** (bir trenin ısıtma sistemi)

3) Zaman ifadelerinde : **a week's holiday** (bir haftalık tatil); **ten minute's break** (on dakikalık ara); **today's paper** (bugünün gazetesi); **a three days' walk** (üç günlük bir yürüyüş); **tomorrow's weather** (yarınki hava); **a ten hours' delay** (on günlük gecikme) Ancak, şu yapılara dikkat ediniz : **a ten - minute - break, a three - day walk, a ten - hour delay** (anlamları yukarıdakiler gibi). Bunlar da kullanılabilmektedir.

4) «para + **worth**» ifadesinde : **£ 1's worth of stamps :** 1 sterlinlik (bir sterlin değerinde) pul; **ten dollars' worth of ice cream :** on dolarlık (on dolar değerinde) dondurma

5) «**for** + isim + **sake**» («...in hatırına») ifadesinde : **for heaven's sake :** Tanrı aşkına; **for goodness' sake :** (anlam yaklaşık aynı) Tanrı adına; kuzum...

6) Birkaç ifadede : **a stone's throw :** bir taş atımı uzaklıkta; **journey's end :** yolculuğun (yolun) sonu; **the water's edge :** su kıyısı

7) **a winter's day** ya da **a winter day** (bir kış günü) ve **a summer's day** ya da **a summer day** (bir yaz günü) diyebiliriz. Fakat **spring** (ilkbahar) ve **autumn** (güz) için iyelik kululanamayız. Bunlar için iyelik biçimi, yalnız, bu mevsimler kişileştirildiği zaman iyelik kullanılabilir : **Autumn's return :** Güzün dönüşü

B «**of** + isim» kullanılabilir :

1) Sahip olanı belirten isim bir takım ya da cümlecikle nitelendiği zaman :
The boys ran about, obeying the directions of a man with a whistle.
(Çocuklar, düdüğü bulunan bir adamın talimatına uyarak koşuşuyorlardı.)

Taking the advice of a couple I met on the train, I booked a room at the Red Lion. (Trende karşılaştığım bir çiftin öğüdüne uyarak Red Lion'da bir oda ayırttım.)

(2) Yukarıda, A'da sıralananlar dışındaki cansız «sahipler» ile:

the walls of the town: kentin surları; **the roof of the church:** kilisenin çatısı; **the keys of the car:** arabanın anahtarları

Ancak, «1. isim + **of** + 2. isim» kalıbının yerine «2. isim + 1. isim» kalıbı kullanılabilir: **the town walls, the church roof, the car keys** (anlamları yukarıdaki gibi).

Birinci isim, bir tür sıfat olur ve çoğul yapılmaz: **the roofs of the churches** (kiliselerin çatıları) = **the church roofs** (anlam aynı) (bakınız: **12**).

Ne yazık ki, «isim + **of** + isim» kalıbı, her zaman bu biçimde değiştirilemez; öğrenciye, kararsızlık durumunda **of**'u kullanmaları öğütleriz.

2 «İsim + isim» ve «isim + isim - fiil» bileşimleri

(A) Bunların örnekleri:

(1) isim + isim: [(') işareti, vurguyu göstermektedir/Ç.N.)]

'London 'Transport (Londra Ulaşım); **'hall 'door** (hol kapısı); **'hitchhiker** (otostopçu); **'kitchen 'table** (mutfak masası); **'Fleet Street** (Fleet Caddesi); **'travel agent** (seyahat acentası); **'sky - jacker** (hava korsanı); **'winter 'clothes** (kışlık elbiseler); **'Tower 'Bridge** (Tower Köprüsü); **'petrol tank** (petrol tankı); **'river 'bank** (ırmak kıyısı)

(2) isim + isimfiil

'fruit picking (meyva toplama); **'weight lifting** (kilo alma); **'stamp-collecting** (pul toplama); **'lorry-driving** (kamyon sürücülüğü); **'bird-watching** (kuş izleyiciliği); **'coal-mining** (kömür çıkarma); **'hitchhiking** (otostpola gitme/otostopçuluk); **'surf-riding** (sörfe binme)

(3) isimfiil + isim

'waiting list (bekleme listesi: bilet, vb için adlarını yazdıranların listesi); **'landing card** (karaya çıkış kartı); **'fishing-rod** (olta); **'diving-board** (atlama tahtası); **'dining-room** (yemek odası); **'driving licence** (şöför ehliyeti); **'swimming pool** (yüzme havuzu)

Ayrıca, (fiil + zarf) bileşimleriyle de isimler oluşturabiliriz:

'fly-over (üst geçti); **'hold-up** (gecikme, durdurma; silâh tehdidiyle durdurma); **'lay-by** (yol kenarındaki park yeri); **'take-off** (uçak: kalkış); **'break-in** (hırsızlık olayı); **'look-out** (geleceğe yönelik tasarı/nöbet); **'break-out** (yarma hareketi)

(Bakınız: **320**)

(B) «isim + isim» ve «isim + isimfiil» bileşimlerinin kullanılması

(1) Bunlar, yukarıda görüldüğü gibi, «isim + **of** + isim»in yerini tutabilir:

'table 'leg (= **the leg of a table**/Ç.N.) (masa bacağı); **'garden 'gate** (bahçe kapısı); **'college 'library** (yüksek okul kütüphanesi); **'attic 'window** (tavan arası penceresi); **'hall 'door** (salon kapısı)

(2) Birinci isim, ikincinin yerini belirtebilir (**'city 'streets: streets in/of cities: şehir sokakları**):

'country 'lanes (kır/köy yolları); **'wall 'safe** (duvar kasası); **'Park 'Lane** (Park Yolu); **'corner 'shop** (köşe bakkalı);

'roof rack (arabanın üstündeki bagaj yeri); **'Kew 'Road** (Kew Yolu); **'kitchen 'table** (mutfak masası); **'roof garden** (çatı/teras bahçesi);

(3) İlk isim, ikincinin zamanını gösterebilir :

'summer 'holidays (yaz tatili); **'Sunday 'papers** (Pazar gazeteleri); **'November 'fogs** (Kasım sisleri)

(4) İlk isim, ikincinin amacını ya da işlevini gösterebilir :

'race track (yarış pisti); **'bottle opener** (şişe açacağı); **'tennis court** (tenis kortu); **'nail scissors** (tırnak makası); **'tennis racquet** (tenis raketi); **'floodlight** (fotbol alanlarını, vb. aydınlatmak için kullanılan güçlü lâmba); **'tennis club** (tenis kulübü = **a club for tennis players**)

(5) İlk isim/isimfiil, ikinci isim/isimfiili, öteki türlerinden ayırdeder :

'love story, 'murder story, 'ghost story (aşk öyküsü, cinayet öyküsü, hayalet öyküsü)

'foglamp, 'parking light, 'traffic lights, 'skylight (sis lambası, park ışığı, trafik ışıkları, çatı penceresi)

'lorry driver, 'car driver, 'train driver (kamyon/araba/tren sürücüsü)

(6) Bu bileşimler, çoğu kez, meslek, spor dalları ve hobiler ile bunları yapan/bunlarla uğraşan kişileri göstermek için kullanılır :

'school - teaching (okul öğretmenliği), **'school - teacher** (okul öğretmeni); **'bookselling** (kitap satıcılığı), **'bookseller** (kitapçı);

'surf-riding (sörfe binme), **'surf-rider** (sörfe binen); **'stamp collecting** (pul kolleksiyonculuğu); **'stamp-collector** (pul kolleksiyoncusu)

Bileşimler, bir ölçüde bu kategorileri taşabilmektedir. Kategoriler tüm örnekleri, örnekler tüm kategorileri içermeyebilirler, fakat amaç, öğrenciye, bu bileşimlerin kullanılışına ilişkin bir fikir verebilmek ve vurgu sisteminde onlara yardımcı olmaktır.

(C) Yukarıdaki vurgu işaretlerinden anlaşılacağı üzere :

(1) Yukarıdaki **B4**'te ve **B5** ve **B6** bileşimlerinde olduğu gibi, 'isim + isimfiil' ve 'isim-fiil + isim' bileşimlerinde ilk sözcük vurgulanmaktadır.

(2) **A1**, **B1**, ve **B3** bileşimlerinde her iki sözcük de vurgulanmaktadır, fakat kaçınılmaz olarak, bazı kural - dışı durumlar olabilmektedir.

(3) Yer isimlerini belirten bileşimlerde genellikle her iki sözcük de vurgu almaktadır : **'King's 'Road, 'Waterloo 'Bridge, 'Leicester 'Square**

Ancak, çok önemli bir kural dışı durum vardır. Son sözcüğün **Street** olduğu bileşimlerde **Street** sözcüğü vurgu almaz :

'Bond Street (Bond Caddesi); **'Oxford Street** (Oxford Caddesi)

ALIŞTIRMALAR

(İSİMLER)

A. ERİL-DİŞİL İSİMLER

Aşağıdaki **eril** isimleri **dişil, dişil** isimleri **eril** yapınız. GEREKİRSE zamirlerde de değişiklik yapınız.

1. My BROTHER heard a noise in the garden. When he went out he saw that one of our DUCKS was beating a HEN.

2. The LANDLADY told the ARTIST to empty the house.
3. They couldn't understand how the PRINCESS fell off the HORSE. She was a good RIDER.
4. Once, when a JOURNALIST was interviewing MISS TAYLOR, the famous orchestra CONDUCTRESS, he asked her who had given her the first music lessons. Much to his surprise, she said her first INSTRUCTOR had been an unknown SINGER, who was also a very bad VIOLONIST.
5. My NIECE dismissed her COOK and BABYSITTER.
6. The chief ACTOR, also the MANAGER of the company became famous with his successful interpretation of Macbeth, the HERO of «Macbeth». (NOT : «... interpretation of Macbeth... «bölümünü.» ... interpretation of LADY MACBETH» olarak çeviriniz.)
7. The DUKE gave his MAID a message to be taken to his COUSIN.
8. My AUNT didn't live after the death of her SON.
9. He doesn't want his WIFE to work any longer.
10. The REPORTER was kept PRISONER for a month for insulting a SCHOOLMASTER. The JUDGE gave him the heaviest punishment possible.

8. TEKİL-ÇOĞUL İSİMLER

Aşağıdaki ilk cümlelerde bulunan **tekil** isimler **çoğula, çoğul** isimler ise **tekile** çevrilmiştir. Ancak bu çevirmeler yapılırken bilerek bazı yanlışlıklar da yapılmıştır. Sizden istenen, bu yanlışlıkları bularak düzeltmektir.

1. a. He brought WOOD from THE WOODS on A DONKEY and sold it in the village.
   b. He brought WOODS from THE WOODS on DONKIES and sold them in the village.
2. a. Have you heard the NEWS? They will build A GYMNASIUM in town.
   b. Have you heard the NEW? They will build new GYMNASIUMS in town.
3. a. He uses A special BRUSH to dust the PIANO.
   b. He uses special BRUSHES to dust the PIANOES.
4. a. I found a penny in the SANDS.
   b. I found two pence in the SAND.
5. a. There was only AN old IRON for the students to iron their CLOTHES.
   b. There were only old IRONS for the students to iron their CLOTH.
6. a. The secretary uses different MEMORANDA to write down the data.
   b. The secretary uses A different MEMORANDUM to write down the data.
7. a. He broke A TOOTH while he was carrying the FURNITURE.
   b. He broke TWO TOOTHS while he was carrying THE FURNITURES.
8. a. The math teacher showed them a different WAY in which they didn't have to use the INDEX.
   b. The mathe teacher showed them different WAYS in which they didn't have to use the INDEXES.
9. a. They played very well in THE FIRST HALF of the game.
   b. They played very well in BOTH HALF.
10. a. They TOY was made of PAPER.
    b. The TOYS were made of PAPERS.

9. İYELİK HALİ

Aşağıdaki iki sütundan birincisinden **sahip olan,** ikincisinde ise **sahip olunan** kişi veya nesne verilmiştir. Bu isimler arasındaki iyelik biçimi için verilen örnekleri inceleyiniz :

a. Sahip olan : AHMET; sahip olunan : BOOK
   İyelik biçimi : AHMET'S BOOK

b. Sahip olan : THEY; sahip olunan : BOOK
İyelik biçimi : THEIR BOOK
c. Sahip olan : BOOK; sahip olunan : THE TITLE
İyelik biçimi : THE TITLE OF THE BOOK
d. Sahip olan : WINTER; sahip olunan : SPORTS
İyelik biçimi : WINTER SPORTS
e. Sahip olan : MY FRIENDS WHO WORK IN THIS OFFICE; sahip olunan THE SALARY (maaş)
İyelik biçimi : THE SALARY OF MY FRIENDS WHO WORK IN THIS OFFICE
f. Sahip olan : THE LETTER; sahip olunan : THE STAMP
Sahip olan : THE STAMP; sahip olunan : THE PRICE.
İyelik biçimi : THE PRICE OF THE STAMP OF THE LETTER

SAHİP OLAN	SAHİP OLUNAN
1. my father	library
2. I	desk
3. the horse	the ear
4. my brother,	homework
5. art	the history
6. a murder	the story
7. the cover	the colour,
the book	the cover,
I	the book,
8. our friends	friends
9. Hercules	the strength
10. The Turkish army	the uniforms
11. the city	the hall
12. orchestra	music
13. a day	the work
14. the nation	the problems
15. death	the fear
16. human rights	the committee,
the committee	a member.
17. George	parents
18. the table	the legs
19. summer	courses
20. the king who was killed in a war	the tomb

SAHİP OLAN	SAHİP OLUNAN
21. the car	a spare part
22. the boys	the plan
23. the dog	the kennel
24. the horse Napoleon	the name, the horse.
25. football	the shoes
26. Queen Elisabeth	crown,
27. the drakes we have	the number
28. the drakes	the food
29. a lira	the worth
30. a lira	the real value
31. the drake	the food
32. he	pocket
33. girls	the college
34. the walls	the stones,
Cathedral	the walls,
Liverpool	Cathedral
35. Shakespeare	the complete works
36. a poet who has written hundreds of poems	the complete works
37. The Franks	the addres
38. a detective story	the end
39. a detective who doesn't work now	the adventures
40. a lion	the hair

3.

Sıfatlar (Adjectives)

13 Türleri ve isimle uyum

A Belli başlı sıfat türleri şunlardır :

1. Nitelik sıfatları : **square** (kare biçiminde); **good** (iyi); **golden** (altın : altından yapılmış); **fat** (şişman); **heavy** (ağır); **dry** (kuru); **clever** (akıllı);
2. İşaret sıfatları : **this** (bu); **that** (şu); **these** (bunlar); **those** (şunlar)
3. Üleştirme sıfatları : **each** (herbiri); **every** (her); **either** (-ikisinden-biri; ya...); **neither** (-ikisinden-hiçbiri; ne...)
4. Nicelik sıfatları : **some** (biraz, bir miktar); **any** (hiç **-some**'ın kullanılmadığı durumlarda); **no** (hiç-**not any** yerine); **few** (az-sayıda-); **many** (çok -sayıda-); **much** (çok-miktarda); **one** (bir); **twenty** (yirmi)
5. Soru sıfatları : **which** (hangisi); **what** (ne); **whose** (kimin);
6. İyelik sıfatları : **my** (benim); **your** (senin); **his** (onun-eril-); **her** (onun-dişil-); **its** (onun-cinssiz-); **our** (bizim); **your** (sizin); **their** (onların)

B (İsimle) Uyuşum

İngilizcede sıfatların, tekil ve çoğul, eril ve dişil isimlerle kullanılan tek bir biçimi vardır :

a good boy (iyi bir oğlan); **good boys** (iyi oğlanlar); **a good girl** (iyi bir kız); **good girls** (iyi kızlar)

Tek istisna, **this** ve **that** işaret sıfatlarıdır; bunlar çoğul isimlerden önce **these** ve **those** olurlar :

this cat (bu kedi); **these cats** (bu kediler); **that man** (şu/o adam); **those men** (şu/o adamlar)

Sıfatların yerleşimleri ve and'in kullanılışı

İngilizcede sıfatlar genellikle tamladıkları isimlerden önce gelirler :

a big town (büyük bir kent); **a blue car** (mavi bir otomobil); **an interesting book** (ilginç bir kitap)

Bir isimden önce kullanılan birden çok sıfat varsa, son iki sıfat, renk gösteren sıfat olmadıkça, birbirlerinden **and** ile ayrılmazlar :

a big, square box (büyük, kare biçiminde bir kutu); **a tall young man :** (uzun boylu, genç adam); **six yellow roses** (altı -tane- sarı gül)

Buna karşılık :

a black and white cap. : siyah-beyaz bir kep; **a red, white and blue flag :** kırmızı-beyaz-mavi bir bayrak

Ancak nitelik sıfatları, **be** (-imek), **seem, appear** ve **look** (üçü de «görünmek») fiillerinden sonra gelebilir; bu durumda son iki sıfat arasına «**and** : ve» konur :

The house looked large and incovenient. : Ev büyük ve kullanışsız görünüyordu.
The weather was cold, wet and windy. : Hava soğuk, yağışlı ve rüzgârlıydı.

15 Sıfatlarla yapılan karşılaştırmalar

(A) Sıfatların, karşılaştırma göstermek için üç aşaması vardır :

1. Yalın : **dark** (karanlık), **tall** (uzun boylu), **useful** (yararlı)
2. Üstünlük : **darker** (daha karanlık), **taller** (daha uzun boylu), **more useful** (daha yararlı)
3. Enüstünlük : **the darkest** (en karanlık), **the tallest** (en uzun boylu), **the most useful** (en yararlı)

(B) Tek heceli sıfatlar üstünlük ve enüstünlük aşamalarını, yalın biçimlerine **-er** ve **-est** ekleyerek oluştururlar :

bright (parlak) - **brighter** (daha parlak) - **brightest** (en parlak)
new (yeni) - **newer** (daha yeni) - **newest** (en yeni)

(C) Üç veya daha çok heceli sıfatlar üstünlük ve enüstünlük aşamalarını, yalın biçiminden önce **more** veya **most** koyarak oluştururlar :

interesting (ilginç) - **more interesting** (daha ilginç) - **the most interesting** (en ilginç)
frightening (korku verici) - **more frightening** (daha korku verici) - **the most frightening** (en çok korku verici)

(D) İki heceli sıfatlar, yukarıdaki kurallardan kâh birine, kâh ötekine uyarlar. **-ful** veya **-re** ile biten sıfatlar genellikle **more** ve **most** alırlar :

doubtful (şüpheli, şüphe götürür) - **more doubtful** (daha şüpheli/şüphe götürür) - **the most doubtful** (en şüpheli/şüphe götürür)
careful (dikkatli) - **more careful** (daha dikkatli) - **the most careful** (en dikkatli)
obscure (karanlık, net olmayan, belirsiz, bulanık) - **more obscure** (daha karanlık, vd.) - **most obscure** (en karanlık, vd.)

-ar, -y, -ly ile bitenler **-er** ve **-est** alırlar :
pretty (güzel), **prettier** (daha güzel), **the prettiest** (en güzel), **holy** (kutsal), **holier** (daha kutsal), **holiest** (en kutsal), **clever** (akıllı), **cleverer** (daha akıllı), **the cleverest** (en akıllı)

(E) Kuralsız karşılaştırmalar

good (iyi), **better** (daha iyi), **the best** (en iyi), **bad** (kötü), **the worse** (daha kötü), **worst** (en kötü), **little** (az), **less** (daha az), **the least** (en az), **many** (çok), **more** (daha çok), **the most** (en çok), **far** (uzak, öte), **further** (daha öte), **the furthest** (en öte), **farther** (daha

uzak), **the farthest** (en uzak), **old** (yaşlı, eski), **older** (daha yaşlı, daha eski), **the oldest** (en yaşlı, en eski), **elder** (-yaşça- daha büyük), **the eldest** (yaşça- en büyük)

elder ve **eldest** yaştan (yaşlılıktan/Ç.N.) çok büyüklük izlenimi uyandırır. Bu sözcükler temel olarak aile içindeki karşılaştırmalarda kullanılır :

his eldest boy/girl/nephew (en büyük oğlu/kızı/yeğeni)
my elder brother/sister (ağabeyim/ablam)

Ancak **elder, than**'den önce kullanılamaz; bu durumda **older** kullanılır :

He is older than I. (Benden büyüktür/yaşlıdır.) (Burada **elder** kullanmak olanaksızdır.)

Enüstünlük aşamaları **the**'nın ardından getirilerek zamir olarak kullanılabilirler :

Tom is the cleverest (boy in the class). : Tom (sınıfın) en zekisidir.
The eldest was only eight years old. : En büyükleri daha sekiz yaşındaydı.

Üstünlük aşamaları da buna benzer biçimde kullanılabilirler :

I want a strong rope. Which is the stronger of these two?
(Sağlam bir ip istiyorum. Bu ikisinden hangisi daha sağlam?

Fakat üstünlük aşamasının bu kullanılışı daha çok «edebî» kabul edilir. Konuşma İngilizcesinde bu durumda daha çok enüstünlük aşaması kullanılır. Yani böyle bir durumda şöyle söylenir :

Which is the strongest (En güçlüsü hangisi?)

16 Karşılaştırma biçimleri ile yapılan kalıplar (Ayrıca 311 B'ye bakınız)

A Sıfatın yalın biçimi ile (örneğin **good, tall, clever,** -15.A'ya bakınız-)

olumluda **as . . . . . as** (. . . . . kadar . . . . .) ;
olumsuzda **not as . . . . . as** (. . . . . kadar . . . . . değil)
not so . . . . . as (. . . . . kadar . . . . . değil) kalıbı kurulur:

A boy of sixteen is often as tall as his father. : Onaltısındaki bir oğlan genellikle **babası kadar uzun boyludur** (babası ile aynı boydadır).
Manslaughter is not so/as **bad** as **murder.** : İnsan kıyımı, **cinayet kadar kötü** değil.
Your coffee is not so/as **good** as **the coffee my mother makes.** : Senin kahven, **annemin yaptığı kahve kadar iyi** değil.

---

* ÇEVİRİCİNİN NOTU : Diğer örnekler :

He is as strong as a horse. : At kadar güçlüd rüo.
The boy was as fat as an elephant. : Oğlan fil kadar şişmandı.
Things are not as/so bad as that. : İşler o kadar -senin söylediğin kadar dakötü değil.
He is not as/so clever as I am. : Benim kadar akıllı değildir o.

B Sıfatın üstünlük aşaması ile **than** kullanırız :

The new tower blocks are much higher than the old buildings.
(Yeni, kule gibi binalar, eski binalardan çok daha yüksek.)
He makes fewer mistakes than you (do) : (Senin yaptığından) daha

az hata yapıyor. (Buradaki, parantez içindeki **do,** «yapmak» anlamında değil, cümleyi kısaltmak için kullanılan yardımcı fiil olarak kullanılmaktadır/Ç.N.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Diğer örnekler :

This is easier than the last test. : Bu, geçen testten kolay.

He is more handsome than his brother. : Kardeşinden daha yakışıklı.

She isn't more beautiful than Ayşe. : Ayşe'den daha güzel değil.

Bursa is closer to the sea than Balıkesir. : Bursa denize, Balıkesir'den daha yakın.

C Üç ya da daha çok kişi/nesnenin karşılaştırılması, **«the...in/of»** ile enüstünlük biçiminin kullanılması yoluyla ifade edilir :

This is the oldest theatre in London. : Bu, Londra'nın en eski tiyatrosudur.

In old folk tales the youngest of the family is always the most successful. : Eski halk masallarda ailenin en genci, daima en başarılısıdır.

ÇEVİRİNİN NOTU : Enüstünlük aşaması ile birlikte kullanılan **in** ve **of** edatlarının kullanılış farkına dikkat ediniz :

in «bir yerdeki en...» anlamındadır. Dolayısıyla in'i, bir yer zarfı izler :

He is the most handsome boy **in class.** : O, sınıfın en yakışıklı oğlanıdır.

We were the slowest runners **in the race.** : Yarışın/yarıştaki en yavaş koşucular bizdik.

(Türkçede iyelik halinin kullanılması (örneğin : sınıfın), İngilizcede de iyelik halinin, yani of'un kullanılmasını gerektirmez. **Of** edatı, sıfatlarla yapılan karşılaştırmalarda yalnız aşağıda belirtilen durumda kullanılabilir.) **of,** «bir insan/nesne topluluğu içinde en...» anlamındadır :

This is the dirtiest classroom **of all.** : **Hepsinin içinde** en pis dersane bu. He is the politest **of my friends.** : **Arkadaşlarımın içinde** en terbiyelisi o.

Bir sıfat cümleciği (ilgi cümleciği/Ç.N.) de kullanabiliriz. **Bir geçmiş şimdi - öncesi** fiil yapısı (perfect tense) özellikle yararlı olabilir :

It is the least attractive of all the houses I have seen. : O, şimdiye dek gördüğüm evler içinde en az çekici olanı.

It/This is the best beer (that) I have ever drunk. : O/Bu, şimdiye dek içtiğim en iyi bira.

It/This is the most exciting book (that) I have ever read. : O/Bu, şimdiye dek okuduğum en heyecanlı kitap.

It/this was the worst film (that) he had ever seen : O/Bu, o zamana dek gördüğü en kötü filmdi.

He is the kindest man I have ever met : Şimdiye dek gördüğüm en iyi kalpli insan.

It was the most worrying day he had ever spent : O zamana dek geçirmiş olduğu en kaygılı gündü.

Burada **never** değil, **ever** kullanıldığına dikkat ediniz. Ancak, aynı düşünceyi, üstünlük halindeki bir sıfat ve **never** ile de ifade edebiliriz :

I have neevr drunk better beer : Daha iyi bir bira hiç içmedim.
I have never met a kinder man : Hiç bundan daha iyi kalpli bir adam görmedim.

the olmadan, «You are most kind», yalnızca «You are very kind : Son derece iyi kalplisin» demektir.

D Birbirine paralel artışlar, **«the** + üstünlük aşaması . . . **the** + üstünlük aşaması» kalıbı ile belirtilir **(ne kadar . . . ise o kadar . . .) :**

HOUSE AGENT : Do you want a big house?

(KOMİSYONCU : Büyük bir ev mi istiyorsunuz?)

WIFE : Yes, the bigger the better.

(KADIN : Evet, ne kadar büyük olursa o denli iyi.)

HUSBAND : I don't agree. The smaller the house, the less it will cost us to heat.

(KOCASI : Sana katılmıyorum. Ev ne denli küçük olursa, onu ısıtmak bize o denli ucuza mal olur.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Diğer örnekler :

The slower you drive, the safer you can go. : Ne kadar yavaş araba sürersen o kadar güvenlikli gidersin.

The smaller the room is, the more stuffy it will be. : Oda ne kadar küçük olursa o kadar havasız olur.

The fewer tourists came, the less he was earning. : Ne kadar az turist gelirse o kadar az kazanıyordu.

E Aşamalı artış ve azalma, **and** ile bağlanan, üstünlük aşamasındaki iki sıfatla belirtilir :

The weather is getting colder and colder. : Hava **giderek soğuyor.**
He became more and more interested. : **Giderek daha çok** ilgi gösterdi.

F Yapılan işlerin de karşılaştırması aynı biçimde yapılır :

Riding a horse is as easy as riding a bicycle. : Ata binmek bisiklete binmek kadar kolay.

It is nicer to go with someone than to go alone.: Birisiyle gitmek, yalnız gitmekten iyidir.

(G) Karşılaştırma biçimlerinin diğer kullanılışları:

You are as obstinate as a mule.: Katır kadar inatçısın.
This one is the better of the two.: İkisinden bu daha iyi.
Chinchilla is more expensive than mink.: Çinçilla, minkden daha pahalı (Kürk türleri/Ç.N.)
Helen was the most beautiful woman in Greece.: Helen, Yunanistan'ın en güzel kadınıydı.
This is less suitable than the last house you showed me.: Bu, bana gösterdiğiniz evden daha az elverişli.

17 «THAN/AS + zamir + yardımcı» (Ayrıca 311 B'ye bakınız)

Aynı fiil **than/as**'den önce ve sonra kullanılırsa, ikinci fiil için bir yardımcı fiil kullanırız:

He knew more than I did: Benim bildiğimden çok biliyordu.
I earn less than he does: Onun kazandığından daha az kazanıyorum.

Than veya **AS**'den sonra bir birinci veya üçüncü şahıs zamiri gelirse fiil genellikle atılabilmektedir:

I AM not as old as you.: Senin kadar yaşlı değilim/Yaşım senin kadar büyük değil.
He has more time than I/we (have).: Benden/bizden daha çok zamanı var.

Çok biçimsel İngilizcede **I/we**'yi tutarız, zira fiil belirtilmese de zamir, fiilinin öznesi sayılmaktadır. Ancak normal İngilizcede **me/us** daha yaygındır:

He has more time than ME.: Benden daha çok zamanı var.
They are richer than US.: Bizden daha zenginler.

(Bu kural, zarfları kullanarak karşılaştırmalar yapıldığı zaman da geçerlidir.) (Bak: 65)

18 İsim olarak kullanılan nitelik sıfatları

Good/bad (iyi/kötü), **poor/rich** (yoksul/varlıklı), **healthy/sick** (sağlıklı/hasta), **young/old** (genç/yaşlı), **living/dead** (sağ/ölü) ve insan karakter veya durumunu gösteren diğer sıfatlar, başlarına **the** alarak bir insan topluğunu gösterebilirler. Bu isimler bir insan grubunu temsil eder:

the poor = poor people (yoksullar/yoksul insanlar); **the dead = dead people** (ölüler/ölü kimseler)
The poor are usually generous to each other.: Yoksullar genellikle birbirlerine karşı eliaçık davranırlar.
After the battle they buried the dead.: Savaştan sonra ölüleri gömdüler.

(ÇEVİRİCİNİN NOTU: Birinci örnekte çoğul özneye **(the old:** yaşlılar) paralel olarak **pension** (emekli maaşı) sözcüğünün çoğul olmasına karşılık ikinci cümlede tekil özneye **(an old man:** yaşlı bir adam) paralel olarak aynı sözcüğün **(pension)** tekil olduğuna dikkat ediniz.)

Bu ifadelerin çoğul bir anlamı vardır : Arkalarından çoğul bir fiil gelir ve **they** zamirini alırlar. Bu ifadelerin, yalnız genel anlamda düşünülen bir grup/sınıf insan gösterdiklerine dikkat ediniz. Belirli bir grup insandan söz etmek istiyorsak bir isim eklememiz gerekiyor :

The young are usually intolerant (Gençler genellikle hoşgörüsüzdür) genel bir ifadedir, fakat :
The young men are fishing (Delikanlılar balık tutuyor), belirli bir genç grubu gösterir.

(ÇEVİRİCİNİN NOTU : Burada **gençlik** değil, bir grup genç söz konusudur.)

19 ONE/ONES zamiri ile karşılaştırma biçimlerinin kullanılışı :

Kendilerinden sonra tekilde **one,** çoğulda **ones** zamiri kullanıldığı zaman nitelik sıfatları, tamladıkları isimler belirtilmeden kullanılabilirler. Bu biçim temel olarak bir «seçme» veya «karşılaştırma» durumu bulunduğu zaman kullanılır :

I like those pencils; I'll take a blue one. : Şu kalemleri beğendim; mavisinden bir tane alacağım.
Small bananas are better than big ones. : Küçük muzlar çoğu zaman büyüklerinden iyidir.

One, genellikle **«the : enüstünlük»** ve bazen **«the : üstünlük»** kalıplarında atılabilir. **One,** ayrıca, renk gösteren sıfatlardan sonra da atılabilir :

I took the largest (one). : En büyüğünü aldım.
I bought the more expensive (one) of the two. : İkisinden, daha pahalısını (pahalı olanını) aldım.
Which do you like? I like the blue (one). : Hangisini beğeniyorsunuz? Mavisini (mavi olanını) beğeniyorum.

(Diğer sıfat türleri için, sıfatlar ve zamirler hakkındaki gelecek bölüme bakınız.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Sıfatların değişik karşılaştırma biçimlerini gösterdiği sıradaki yapıları hakkında birkaç noktayı -alıştırmaları yaptığınız sırada size yardımcı olmak üzere- değinmek istiyoruz :

1. Tek heceli, özellikle üç harften oluşan sıfatlar, bir sessiz harfle bitiyorlarsa, üstünlük aşamasındaki «-er» ve enüstünlük aşamasındaki «-est» ekini aldıkları zaman son harflerini yinelerler :
   fat, fatter, fattest (şişman, daha şişman, en şişman)
   big, bigger, biggest (büyük, daha büyük, en büyük)

2. Sonu -y ile biten sıfatların **üstünlük** ve **enüstünlük** aşamalarında, «y»den önce bir s e s s i z harf varsa, bu «y», «i» olur :
   heavy, heavier, heaviest (Ağır, daha ağır, en ağır)
   healthy, healthier, healthiest (sağlıklı, daha sağlıklı, en sağlıklı)

(3) Sonu «-e» ile biten sıfatlar, **üstünlük** ve **enüstünlük** aşamalarını göstermek için yalnız «-r» ve «-st» ekini alırlar :

large, larger, largest (iri, daha iri, en iri)

late, later, latest (geç daha geç, en geç)

Ayrıca 29'ıncı bölümde gösterilen bileşik zamirleri tamlayan sıfatlar, bu zamirlerden **sonra** gelirler :

someone new (yeni birisi) ; **something big** (büyük birşey) ;
somewhere clean (temiz bir yer)

ALIŞTIRMALAR

(SIFATLAR)

Aşağıdaki cümlelerde bulunan boşlukları sıfatların doğru biçimleriyle doldurunuz (yalın, üstünlük, enüstünlük, eşitlik, eşitsizlik, giderek oluşan artış/azalış)

1. Whose ——— (marvellous) idea was it to take the students to the cinema through this ——— (crowded) passage?
2. He is ——— (strong) as he used to be. He will probably retire at the end of this year. He thinks ——— (long) he works ——— (bad) his health will grow.
3. Your report is too ——— (obscure). The committee wants ——— (definite) suggestions than that. And don't forget we don't have much time. ——— (late) you submit the final report, ——— (critical) our situation will be.
4. İstanbul, which is ——— (developed) city in Turkey, is growing ——— (crowded) ——— as ——— (many) ——— people come from ——— (small) towns (İstanbul'a oranla küçük).
5. Jane's party was very ——— (colourful). That's why most of the girls thought it was almost ——— (amusing) as the parties they give on the campus.
6. Among the budget drafts suggested to the committe, Mr Persley's was considered ——— (balanced). He suggested ——— (gradual) investments and ——— (economical) expenses than the others.
7. Your offers sound ——— (reasonable) as your previous offers. That's not the problem. The problem is that our firm is ——— (effective) in the market as it used to be. Besides, we are in a ——— (serious) crisis these days.
8. This is ——— (funny) thing I've ever heard. What a ——— (brainless man) my ———(old) cousin is! He claims ——— (great) share in my father's land as we do.
9. The ——— (unexpected) death of my uncle left us without a valuable adviser. My father also gives us useful advice, but, to tell you the truth, he is ——— (prudent) as my uncle used to be.
10. What a luck! The ——— (much) money we need, ——— (little) we earn. That's probably the fate of ——— (poor). Every day they become ——— (poor) ——— while things become ——— (expensive) ———.
11. The ——— (powerful) of the enemy attacks came from the right wing. It was ——— (violent) as our soldiers were expecting, but the right wing had lost a lot of its soldiers in the previous attack, and they were ——— (few) as a thousand men at the time of the attack.

2. Among the animals that eat green plants, goats are perhaps ——— (harmful). They are ——— (harmful) for young trees as locusts are for crops.

1 JOHN : I've always thought women are ——— (useful) for society as men are. In fact, I think women are completely useless! Men have achieved ——— (great) part of the improvements in modern civilization.

MARY : This is ——— (stupid) opinion one can hold! Women have always been just ——— (useful). In fact ——— (good) achievements have come from from women, not men!

4. It is true that our villagers are ——— (educated) as most of the people in big towns, but neither are they ——— (ignorant) as we think they are. There are few among ——— (enlightened) whose observations are ——— (keen), whose comments are ——— (sound), and whose behaviour is ——— (controlled) as those of our villagers.

5. What a hotel this is! I don't think there is ——— (uncomfortable) and ——— (dirty) one in Turkey. You can almost say even ebony is ——— (black) as these bed sheets!

3. The ——— (old) he gets, the ——— (intolerant) he becomes. He himself says things are getting ——— (intolerable) ——— every day.

7. Mr Benson, now fourty years old, succeeded to swim across the river in one hour. ——— (amazing) than that, he said he was preparing for an attempt to cross the Mississippi in even ——— (short) time. If he can do that, this will be one of ——— (unbelievable) records in the world.

3. Is his present going to be a book on ——— (modern) artists? ——— (marvellous)! Water is ——— (a great) need for him nowadays as this book. He is writing a thesis on the twenthienth century artists, and this is going to be one of ——— (necessary) books for him.

3. FATHER : And they call these actors, eh? I always say actors today are ——— (skilful) as those in our days.

SON : Well, father. Don't you think Curt Jurgens, for example, is ——— (talented) as, let's say Clark Gable?

FATHER : C-l-a-r-k G-a-b-l-e! Oh, no! He was my ——— (favourite) actor. Well, in a way I agree with you. Actors like Curt Jurgens are far ——— (good) than those they show on TV nowadays. But don't forget, he is ——— (old) than most of them.

). Mt Blanc is ——— (high) as Mt Everest, but still it is ——— (high) mountain in Europe.

1. He said the ——— (unhealthy rich) were ——— (happy) as the ——— (healthy poor) and started one of ——— (interesting) discussions.

2. Will you still say John is ——— (troublesome) as George? It was John who broke my vase. And you surely know this vase was ——— (antique) and it was ——— (priceless) one in his town.

1. ALİ : I love the food they make here.

CAN : Yes, but there is still ——— (delicious) food at Doğan's. (Doğan's : Doğan's Restaurant) In fact the food there is almost ——— (delicious) as that they serve at Konyalı's.

-. Good, better, best/Never rest/Until good is ——— (good)/And ——— (good) is ——— (good). (İngilizce'de mâniye benzer bir tekerleme.)

i. It is natural that a businessman ——— (industrious) as John should become ——— (wealthy) as that.

26. What ——— (strange) things you always say! Who will believe that Mr Brooks earns ——— (much) as Mr Parker, who is a millionaire.
27. I'm sure you are too tired to come with us. (...bizimle birlikte gelemeyecek kadar yorgunsun)
    I'm ——— (tired), but ——— (tired) as that! I can come with you.
28. Are you going to sell your house for two thousand liras? Come on! You can't be ——— (stupid) as that! They'll call you ——— (mad) if you sell it at ——— (a low) price than a million liras.
29. Do you hear that! He says I must be ——— (brainless) person in the world to sell that house at this price.
30. The ——— (greedy) he grew, the ——— (dishonest) he became, until he was finally put in prison.

İ.

İleştirme ve Nicelik Sıfat ve Zamirleri

(Demonstrative, Distributive, and Quantitative Adjectives and Pronouns)

İşaret Sıfat ve Zamirleri

◊ THIS/THESE, THAT/THOSE (Bu/Bunlar, Şu/Şunlar) (İşaret sıfat ve zamirleri)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : İşaret sıfat ve zamirleri ile bazı şahıs zamirleri Türk öğrencileri için bazen sorun yaratmaktadır. Özellikle belirli bazı durumlarda İngilizcede kullanılan zamirler ile Türkçedekiler birbirlerinin tam tersi olabilmektedir.

1. **this** ve **these**, ana ilke olarak KONUŞUCUYA YAKIN olan nesne veya kişiler için; **that** ve **those** ise KONUŞUCUYA UZAK nesne veya kişiler için kullanılır.
   Bu nedenle **this** «bu», **these** «bunlar»; **that** «şu», **those** «şunlar» olarak çevrilebilir.
2. Ancak, Türkçede bazen yakınlık-uzaklık ilişkileri bir yana bırakılarak **bu** ve **şu** sözcükleri değişik olarak kullanılabilmektedir. Örneğin **kendimizin** az sonra söyleyeceği bir söz için **şu/şunları** sözcüğünü kullanabiliyoruz :
   ŞUNU iyi bil ki, ben senin oyuncağın değilim.
   Buna karşılık, karşımızdakinin bir sözü için -karşımızdaki «uzak» sayılsa da- **bu/bunlar** zamirini kullanabiliyoruz :
   BUNU ben de biliyorum, ama yapılacak bir şey yok ki.
   Bu tür cümleleri İngilizceye çevirirken, İngilizcede YAKINLIK-UZAKLIK konusunun değişmezliğini göz önünde tutmak gerekmektedir. Örneğin, değil mi ilk cümleyi **BEN** söylüyorum ve ben bana YAKIN'ım, burada **THIS** kullanırım :
   ŞUNU iyi bil ki,... : Know THIS very well : .....
   Buna karşılık, karşımdaki kişi bana oranla benden uzaktır. Bu nedenle kesin olarak **that** kullanmak zorundayım :
   BUNU ben de biliyorum,... : I know THAT too,...
3. İngilizceyi öğrenmekte olan öğrencilerimizin yanlışlık yapabildikleri bir başka nokta da **THAT** için kullanılan **O** ile **IT** için kullanılan **O** arasındaki farka dikkat etmeyerek İngilizcede **THAT** ile **IT**'i karıştırmalarıdır. Aynı nedenle, her ikisini de bazen **onlar** olarak çevirdiğimiz **THOSE** ile **THEY**'i yanlış kullanma tehlikesi vardır.
   Gerçi kitap **IT** ile **THEY** hakkında ileride daha ayrıntılı bilgi vermekteyse de, biz, Türkçe açısından burada bir açıklamayı zorunlu gördük : **THAT** ve bunun çoğul biimi olan **THOSE**, adı üstünde İŞARET sıfat veya zamir-

ç İşaretlidir. Dolayısıyla yalnız bir nesneye/kişiye veya nesne/ kişi topluluğuna İŞARET ederken veya onlara DEĞİNİRKEN kullanılır. Buna karşılık **IT** ve **THEY** yalnız ZAMİR olarak kullanılır. Ayrıca ŞAHIS belirtirken kullanılırlar. IT ve THEY, «ben, sen, o; biz, siz, onlar» dizisinin bir parçasıdır :

I don't want THAT. : Ben ONU (O gösterdiğin şeyi) istemiyorum.

Buna karşılık :

I don't want IT. : ONU (daha önce adı geçen nesneyi) istemiyorum.

A Sıfat olarak kullanılışlarına örnekler :

this/that, these/those, sayı bakımından isimlerine uyarlar. (Bu durumda yalnız sıfattırlar)

this boy, this girl (bu oğlan, bu kız), **these boys, these girls** (bu oğlanlar, bu kızlar), **that actor, that actress** (o/şu aktör, o/şu aktris), **those actors, those actresses** (şu aktörler/aktrisler) **this tree, these trees** (bu ağaç, bu ağaçlar), **that tree, those trees** (şu/o ağaç, şu/o ağaçlar)

This beach was quite empty last year : Bu plaj geçen yıl çok boştu.

I have to read all these books for my course : Tüm kitapları, kursum için okumak zorundayım.

What is that thing in the sky? Is it a flying saucer? : Şu, gözyüzünde uçan şey ne? Uçan daire mi?

Those islands used to be inhabited : Eskiden şu adalarda insan yaşardı.

«this/these ve **that/those** + isim + **of yours/Peter's/Ann's, vb»** yapısına dikkat ediniz :

That car of yours is always breaking down : Senin şu araba hep bozuluyor. (= **Your car is always breaking down**)

That brother of yours was drunk again last night : Senin şu kardeşin dün gece gene içkiliydi. (= **Your brother...**)

This diet of yours isn't having much effect : Senin bu perhiz pek etkili olmuyor. (= **Your diet...**)

Konuşan, vurgulayıcı bir yorum yapmak istiyorsa bu kalıp, **«your** + isim» yerine kullanılabilir. Her zaman değilse de çoğu kez, bu yorum beğenilmeyen durumlarla ilgilidir.

B Zamir olarak kullanım örnekleri :

This is my brother; those are Tom's brothers : Bu benim kardeşim; bunlar Tom'un kardeşleri.

This is my umbrella; that is yours : Bu benim şemsiyem; şu da senin.

These are the old classrooms; those are the new ones : Bunlar eski sınıflar; onlar da yenileri.

What's that? It's a hovercraft : Şu ne? Bir hoverkraft.

this/that, cümleciklerin yerini tutabilir :

Our car broke down on the way to the airport. This made us late

for the plane: Arabamız, havaalanına giderken bozuldu. Bu, bizim uçağa geç kalmamıza yol açtı.
He said I was not a good wife. Isn't that a horrible thing to say?: Bana, iyi bir eş olmadığımı söyledi. Ne korkunç bir lâf, değil mi?

C **this/these, that/those**'un **one/ones** ile kullanılması

Bir karşılaştırma ya da seçme durumu varsa, **one/ones** zamiri, çoğu kez bu işaret zamirlerinden sonra kullanılır, fakat işaret sıfatının arkasından bir sıfat gelmiyorsa, bu zorunlu değildir:

1. **This chair is too low. I'll sit on that (one):** Bu sandalye çok alçak. Ben şuna oturacağım.
2. **Which do you like? I like this (one) best:** Hangisini beğeniyorsun/istiyorsun? Şunu beğeniyorum/istiyorum.
3. **I like this blue one/these blue ones:** Ben bu mavi olanını/mavi olanlarını istiyorum.

(1) ve (2)'de **one** kullanmak isteğe bağlıdır; (3)'de normal olarak kullanılır.

21 **each** (her biri), **every** (her), **everyone** (herkes), **everybody** (herkes), **everything** (herşey), (Üleştirme sıfat ve zamirleri)

A **every**'nin **all** ile karşılaştırması

Teknik yönden **every,** bireysel olarak düşünülen kişi ve nesneler anlamına gelir. Buna karşılık **all,** bir topluluk olarak düşünülen kişi ve nesneler demektir. Ancak uygulamada **every** ve bileşimleri, bir topluluğu düşündüğümüzde kullanılır.

ÇEVİRİCİNİN NOTU: Türkçe açısından **every** ile **all** arasındaki ayrım zor değildir, çünkü bunlar ayrı ayrı çevrilir: **every** = her; **all** = tüm, bütün.
Asıl sorun, **each** ile **every** arasındadır -ki bu sorun, aşağıda, B'de de görüldüğü gibi, İngilizcenin de bir sorunudur. Fakat sanırız, **every**'yi **her**, **each**'i **herbir** olarak çevirirsek, bu ayrım sorun olmaktan çıkar.

B **each** (sıfat ve zamir) ve **every** (sıfat)

each, teker teker düşünülen birkaç kişi ya da nesne için kullanılır. **every**'nin böyle bir anlamı olabilir, fakat **every**'de, bireysellik üzerine vurgu yapılmamaktadır. **Every man had a weapon** (Her adamın bir silâhı vardı), **All the men had weapons** (Tüm adamların silâhları vardı) anlamına gelir ve konuşmacının adamları ve silâhları saydığını, herbirinin sayısının aynı olduğunu bulduğunu gösterir. **Each man had a weapon** (Her bir adamın bir silâhı vardı), konuşmacının her adamın tek tek yanına gittiğini ve herbirinin silâhının olduğundan emin olduğunu bildirir. **each** hem bir sıfat, hem de bir zamirdir. **Each (man) knows what to do:** Her biri/Herbir adam, ne yapacağını biliyor.
Every, yalnızca bir sıfattır: **Every man knows...**
each, iki ya da daha çok kişi için kullanılabilir ve normal olarak az sayılar için kullanılır. **Every,** normal olarak çok küçük sayılar için kullanılmaz.

Her ikisi de tekil fiil alır. İyelik sıfatı, **his/her**'dür.
(Karşılıklı ilişkiyi gösteren **each other** (birbir/ler/i/ni) sıfatı için **27D, 47**'ye bakınız)

C **everyone/everybody** (herkes) ve **everything** (herşey) (zamirler)

«**everyone/everybody** + tekil fiil», normal olarak «**all (the people** + çoğul fiil»e tercih edilir. Dolayısıyla, «**All the people are ready**: Tüm kişiler hazır» yerine «**Everybody is ready**: herkes hazır» deriz.
Everyone ve **everybody** arasında bir fark yoktur.

Aynı biçimde, **everything, all (the) things**'e tercih edilir. Dolayısıyla, **All the things have been wasted** (Tüm şeyler ziyan oldu) yerine **Everything has been wasted** (Herşey ziyan oldu) deriz.

All (the people, all (the things ifadeleri, bunları niteleyici bir takım ya da cümlecik izlediği zaman kullanabiliriz:

I got all the things you asked for: Senin istediğin tüm şeyleri aldım.

All the people in the room clapped: Odadaki tüm kişiler alkışladı.

(Türkçede bu durumda da çoğunlukla **herkes/herşey**'i yeğ tuttuğumuza dikkat ediniz/Ç.N.)
Bunun dışında bunlar seyrek olarak kullanılır.

D **Everyone/everybody** ve **everything** ile zamirler ve iyelik sıfatları:

Everyone/everybody tekil fiil aldığı için, zamirin **he/him, she/her;** iyelik sıfatlarının da **his** ve **her** olması gerekir. Fakat bu, yalnız biçimsel İngilizcede görülür. Sıradan konuşma dilinde, bunların yerine çoğul biçimleri olan **they/them** ve **their** kullanılır:

Has everyone got their books?: Herkes kitaplarını aldı mı?
Everyone enjoys it, don't they?: Herkes onun tadını çıkarıyor, değil mi?

Everyone likest heir own way/ways of doing things: Herkes kendi yöntemini beğenir.

(Ayrıca **46**'ya bakınız)
Buna karşılık **everything, it** zamirini alır ve iyelik zamiri **its**'dir.

22 **both, either, neither** (her ikisi, ikisinden biri, ikisinden hiçbiri) (zamir ve sıfatlar)

both, «one and the other: her ikisi de» demektir. Çoğul bir fiil alır:

Both banks of the river were covered in bushes: Irmağın her iki kıyısı da çalılıkla kaplıydı.

She has two sons. Both are taller than she is: İki oğlu var. İkisinin de boyu onunkinden uzun.

neither, «not one and not the other: ikisinden hiçbiri» demektir. Olumlu tekil bir fiil alır:

Neither of them drinks coffee: İkisi de kahve içmez.

either, «any one of two: ikisinden biri» demektir:

Did you like his two songs? No, I didn't like either (of them): İki şarkısını beğendin mi? Hayır (onlardan) ikisini de beğenmedim.

«**neither** + olumlu fiil» = «**either** + olumsuz fiil». Bir cümlenin başında **neither** yeğ tutulur: **Neither book gives the answer:** Her iki kitap da yanıtı vermiyor. Burada **either** kullanılamaz.

neither, bir soruya olumsuz yanıt olarak da kullanılabilir:

Which did you buy? Neither.: Hangisini satın aldım? Hiçbirini. **either** burada kullanılmaz.

Kişiler için kullanıldığında, **neither** ve **ether** ile birlikte kullanılan zamirler ve iyelik sıfatları:

Bunlar tekil fiil aldıklarından, zamirlerin **he/him** ve **she/her**, iyelik sıfatlarının ise **his** ve **her** olması gerekmektedir. Fakat günlük İngilizcede **they/them** ve **their** kullanılması yolunda gittikçe artan bir eğilim görülmektedir:

Neither of them could make up his mind (biçimsel İngilizce)
Neither of them could make up their minds (günlük İngilizce): İkisi de kararını veremedi.

Neither of them knew the way, did they?: İkisi de yolu bilmiyordu, değil mi?

(Ayrıca **46**'ya bakınız)

(**both... and, neither... nor, either... or** için Bağlaçlar **94**'e bakınız.)

23 A/AN ve ONE sayı sıfat ve zamirleri

A Sayılar, pek zorluk çıkarmaz (**321 - 4**'e bakınız)

Sıfatlar ve zamirler için aynı biçim kullanılır:

Six hundred people bought tickets: 600 kişi bilet aldı.

Hundreds of tourists come to the museum: Yüzlerce turist müzeye geldi.

We lost the first match but we won the second and the third: İlk karşılaşmayı yitirdik, fakat ikinci ve üçüncüsünü kazandık.

Yalnızca bir sıfat, sayıları izliyorsa **one/ones** eklenmelidir:

Have you got a big plate? No. Would small ones do?: Büyük bir tabağınız var mı? Hayır. Küçükleri olur mu?

B **a/an** ve **one**

ÇEVİRİCİNİN NOTU: Türkçede **a** ile **one** arasındaki farkı vurgulamak istediğimizde **bir** ile **bir tek** sözcüklerini kullanabiliriz. **A**'yi **bir**; **one**'ı **bir tek** olarak çevirebiliriz. Ancak bu ayırımı, **a** ile **one** arasındaki farkı belirtmek KESİNLİKLE gerektiği zaman yaparız. Bunun dışında, aradaki farkı akılda tutmak koşulu ile, hem **a** hem **one**'ı **bir** olarak dilimize çevirmek yanlış olmayacaktır.

A ile **one**, konuşma dilimizde ilginç bir biçimde ayrılmaktadır aslında. «Herhangi-bir» anlamında kullandığımız **bir**'i konuşma dilinde **bi** olarak söylememize karşın «bir tek» anlamındaki **bir**'i tam olarak söyleriz:

«Bana Bİ kitap versene. Şunun altına koyacağım.»
«BİR kitap istiyorum. İki tane fazla olur.»

Kuşkusuz, resmi Türkçede böyle bir ayırım yapma olanağımız yoktur.

1 **a/an** ve **one** (sıfat)

Zaman, mesafe, ağırlık, vb. sayarken ya da ölçerken tekil için **a/an** ya da **one**'ı kullanabiliriz:

£ 1 = a/one pound : bir sterlin, **£ 100 = a/one hundred pounds :** 100 sterlin, **It will take a/one month :** bir ay sürer, **I bought a/one kilo of potatoes :** bir kilo patates aldım, **Lessons cost a/one pound an hour :** dersler saatte bir sterline mal oluyor.

Son örnekteki, **hour**'dan önce gelen a'yi **one** ile değiştiremeyiz.

Fakat öteki ifade biçimlerinde **a/an** ve **one** normal olarak birbirlerinin yerine kullanılamazlar, çünkü **«one + isim»**, normal olarak «one only/ not more than one : bir tane» anlamına gelir; **a/an**'in böyle bir anlamı yoktur :

A shotgun is not good. (It is the wrong sort of thing) : Bir av tüfeği bir işe yaramaz = Yanlış silâh kullanılıyor.

One shotgun is no good (I need two or three) : Bir (tane) av tüfeği bir işe yaramaz = İki - üç taneye gereksinimim var.

One'ın özel kullanımları :

1. **one**'ın (sıfat/zamir) **another** ve **others** ile birlikte kullanımı :

One (boy) wanted to read, another/others wanted to watch TV : Biri (bir çocuk) okumak istedi, bir başkası/ötekiler TV izlemek istedi(ler).

One day he wanted his lunch early, another day he wanted it late : Bir gün öğle yemeğini erken istedi, öteki gün geç.

2. **one**, bir şeyin olduğu belirli zamana işaret etmek için **day/week/month/year/summer** vb. sözcüklerinden ya da gün veya ayın adından önce kullanılır :

One night there was a terrible storm : Bir gece korkunç bir fırtına vardı.

One winter snow fell early : Bir kış, kar erken yağdı.

One day a telegram arrived : Bir gün bir telgraf geldi.

3. **one day**, ayrıca, «gelecekte bir zaman» anlamında kullanılabilir :

One day you'll be sorry you treated him so badly :
Bir gün ona bu denli kötü davrandığın için pişman olacaksın.

Burada, **some day** de kullanılabilir.

(**one** ve **you** için **45**'e bakınız)

2. **a/an** ve **one** (zamir)

one, **a/an**'in zamir karşılığıdır :

Did you get a ticket? Yes, I managed to get one : Bilet alabildin mi? Evet, bir tane alabildim.

Bu biçimde kullanılan **one**'ın çoğul biçimi **some**'dır (bir sonraki bölüme bakınız) :

Did you buy grapes? Yes, I bought some : Üzüm aldın mı? Evet, biraz aldım.

Bunu, aşağıdakiyle karşılaştırınız :

Did you hear the speech? Yes, I heard it. : Konuşmayı duydun mu? Evet, duydum.

Did you hear the speeches? Yes, I heard them : Konuşmaları duydun mu? Evet, duydum.

some, any, no ve **none**

A 1 **some** ve **any** (sıfat ve zamir), «belli sayı ya da miktarda» demektir. Bunlar, çoğul ya da sayılmayan isimlerden önce kullanılırlar. Çoğul isim-

lerle kullanıldıklarında, **some, a/an** ve **one**'ın olası çoğul biçimidir (**one/some** için yukarıdaki bölüme bakınız):

Would you like a biscuit/some biscuits?: Bir/Birkaç bisküit ister miydin?

I took a photo/some photos: Bir/Birkaç fotoğraf çektim.

(Tekil isimlerle birlikte kullanılan **some/any** için A3 bölümüne bakınız.)

(2) **some** ve **any**'nin karşılaştırılması

some, şu durumlarda kullanılır:

(1) Olumlu cümlelerde:

They took some money: Biraz para aldılar.

(2) Evet yanıtı bekleyen sorularda:

Can I have some coffee?: Biraz kahve alabilir miyim?

TOURIST (to travel agent): Can you give me some information about...?: TURİST (seyahat acentesina): ... konusunda bana biraz bilgi verebilir misiniz?

(3) Öneri ve ricalarda:

Would you like some wine? Could you do some typing for me?: Biraz şarap ister miydiniz? Bana birkaç şeyi daktilo edebilir miydiniz?

Any, şu durumlarda kullanılır:

(1) Olumsuz cümlelerde:

I haven't any matches and Tom hasn't any either: Benim kibritim yok; Tom'un da yok.

ÇEVİRİCİNİN NOTU: **Any** = hiç» sözcüğünün Türkçede gerekli olmadığına dikkat ediniz.

Hardly/scarcely/barely (hemen hemen [olumsuz]) ile:

I have barely any time: Zamanım yok denecek kadar az.

Yukarıda belirtilenlerin dışında kalan sorularda:

Have you any money?: (Hiç) paran var mı?

Did you see any eagles?: (Hiç) kartal gördün mü?

If/whether'dan ve kuşku gösteren ifadelerden sonra:

I don't think there is any petrol in the tank: Haznede (hiç) petrol olduğunu sanmıyorum.

If you have any difficulty, let me know: Herhangi bir zorluğun olursa bana haber ver/bileyim.

Tekil (sayılabilen) cümlelerde kullanılan **some** ve **any**.

Some idiot parked his car outside my garage: Geri zekâlının teki arabasını garajımın önüne park etmiş.

He doesn't believe in conventional medicine; he has some remedy of his own: Klasik tıbba inanmıyor; kendine özgü bir tedavi biçimi var.

(«**some** + tekil isim + **or other**» için **27** C'ye bakınız.)

Any, «hemen her», «belirli olmayan bir» anlamına gelebilir:

Any book about riding will tell you how to saddle a horse: Atçılık konusundaki herhangi bir kitap, atın nasıl eğerleneceğini (sana) gösterir.

Any dictionary willy give you the meaning of these words : Herhangi bir sözlük, sana bu sözcüklerin anlamını verir.

Anybody/anyone/anything (herhangi bir kişi/nesne), bu anlama gelebilir, (fakat kuşkusuz, yukarıda, 1 - 3'de olduğu gibi de kullanılabilir) :

Ask anyone where the house is/Anyone will tell you where the house is : Evin nerede olduğunu herhangi birisine sor/Herhangi bir kişi sana, evin nerede olduğunu söyler.

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Son örnekteki **anyone/anybody** ile **everyone/everybody** arasındaki farka dikkat ediniz. Her ikisi de, temelde, «herkes» olarak çevrilebilir. Ancak ilkinde daha çok, «istediğin...» anlamı bulunmasına karşın, ikincisinde, «tüm kişiler» anlamı vardır :

Anyone can answer your question : Herkes (istediğine sor) senin sorunu yanıtlayabilir.

Everyone can answer your question : Herkes (teker teker sorsan) senin sorunu yanıtlayabilir.

What would you like to drink? Oh, anything (I don't mind what I drink : Ne içmek isterdiniz? Farketmez (ne içtiğim benim için önemli değil).

ÇEVİRİCİNİN NOTU : **Any** sözcüğünün Türkçe ile olan ilişkisi üzerinde biraz duralım :

1. Türkçede her zaman **hiç** sözcüğünü kullanmak gerekli değildir (Yukarıdaki son iki örnekte **hiç**'in parantez içinde verildiğine dikkat ediniz). Buna karşılık, «belirli bir miktar» anlamında ve kitapta verilen koşullar altında İngilizcede **any**'yi kullanmak ZORUNLUDUR.

   Do you have a n y money? : Paran var mı?

2. **Any**'den sonra SAYILABİLİR bir isim geldiği zaman, Türkçedeki kullanımın tersine, soruyu sorarken zihnimizde TEK BİR kişi veya nesne olsa bile bu isim çoğunlukla ÇOĞUL olarak kullanılır :

   Do you have any spare pencils to lend me? : Bana ödünç verebileceğin fazla BİR kalemin var mı?

Kuşkusuz İngilizcede bu durumda **any**'yi kullanmak zorunlu değildir. Yukarıdaki cümleyi **a** ile de kurabilirdik. (Burada **one** anlamsız olur.)

Do you have a spare pencil to lend me? (Anlam aynı)

B) **no** ve **none**

no (sıfat) ve **none** (zamir) sözcükleri, olumsuzluk ifadesi için olumlu bir fiille kullanılır; bu nedenle de «olumsuz fiil + **any**»ye bir seçenek oluşturabilir :

I have no apples = I haven't any apples : (Hiç) elmam yok.
Tom has none = Tom hasn't any : Tom'da hiç yok.
I took no photos = I didn't take any photos : Hiç resim çekmedim.

Genelde, «olumsuz fiil + **any**», «olumlu fiil + **no/none**»dan daha yaygındır.

25 **someone, somebody** (birisi), **something** (birşey), **anyone, anybody** (kimse), **anything** (herhangi bir şey), **no one, nobody** (hiç kimse), **nothing** (hiçbir şey)

A **some, any** ve **no** ile yapılan bileşimler, yukarıda, **24** A1 ve B'deki kurallara uyar :

A : Somebody/someone gave me ticket for a pop concert.
(Birisi bir pop-müzik konseri için bana bir bilet verdi.)
B : No one/Nobody has ever given me a free ticket for anything.
(Kimse, herhangi birşey için bedava bir bilet vermedi.)
Does anyone know what time the concert starts? : Kimse konserin saat kaçta başladığını bilmiyor mu?
Do you want anything from the chemist? : Eczacıdan birşey istiyor musun?
Would anybody like a drink? : Kimse bir içki ister mi?/İçki isteyen var mı?

B **someone, somebody, anyone, anybody, no one, nobody,** iyelik biçimine girebilir :

Someone's passport has been stolen : Birinin pasaportu çalınmış.
Is this somebody's/anybody's seat? : Bu herhangi birinin koltuğu mu?/Bu koltuğun sahibi var mı?
I don't want to waste anyone's time : Kimsenin zamanını ziyan etmek istemiyorum.

C **someone, somebody, anyone, anybody, no one, nobody** ile ilgili zamir ve iyelik sıfatları

Tüm bu ifadeler, tekil bir anlama sahip olup tekil fiil alırlar :

Someone wants to speak to you on the phone : Birisi seninle telefonda konuşmak istiyor.

Şahıs zamirinin (**he/she**) ve iyelik biçimleri (**his/her**) de mantıken tekil olmaları gerekir, fakat cinsiyet kesinlikle bilinmediği zaman **his/her** kullanmanın yaratabileceği yanılgıyı önlemek için, bunların yerine **they** ve **their** kullanılır :

No one saw Tom go out, did they? : Kimse Tom'un çıktığını görmedi, değil mi?
Has anyone left their luggage on the train? : Kimse bagajını trende bıraktı mı?/... bırakan (kimse) var mı?

something, anything, nothing sözcüklerinde bir cinsiyet sorunu ortaya çıkmamaktadır. Dolayısıyla bunlarla gene kullanırız :

Something went wrong, didn't it? : Bir terslik oldu, değil mi?

26 **someone/anybody/nothing, vb.**'den sonra kullanılan **else**

someone/somebody/something (birisi/birşey), **anyone/anybody/anything** (kimse, herhangi birşey), **no one/nobody/nothing** (hiç kimse/hiçbir şey), **everyone/everybody/everything** (herkes/herşey) ve **somewhere** (biryer/de), **anywhere** (herhangi bir yer/de), **everywhere** (heryer/de), **nowhere** (hiçbir yer/de) zarflarını **else** (başka) sözcüğü izleyebilir :

someone else = some other person (bir başkası). Ayrıca : **somebody/something/somewhere else :** başka biri/birşey/biryer (de).
anyone else = any other person (başka her hangi biri). Ayrıca : **anybody/anything/anywhere else :** başka herhangi biri/birşey/bir yer (de).
no one else = no other person (başka kimse). Ayrıca : **nobody/nothing/nowhere else :** başka kimse/hiçbir şey/hiçbir yer(de).
everyone else = every other person (başka herkes). Ayrıca : **everybody/everything/everywhere else :** başka herkes/herşey/heryer (de).

Örnekler :

I'm afraid I can't help you. You'll have to ask someone else : Korkarım size yardım edemiyorum. Başka birinden istemek zorunda kalacaksınız.

There isn't anyone else! There is no one else to ask : Başka kimse yok. Rica edecek başka hiç kimse yok.

Ayrıca :

somewhere else = in/at/to some other place (başka bir yerde/yere)
anywhere else = in/at/to any other place (başka herhangi bir yerde/yere)
nowhere else = in/at/to no other place (başka hiçbir yerde/yere)
Are you going anywhere else? : Başka bir yere gidiyor musun?

someone/somebody, anyone/anybody, no one/nobody + else, iyelik biçimine girebilir :

I took someone else's coat : Başka birisinin ceketini almışım.
Was anyone else's luggage opened? : Başka kimsenin eşyası açıldı mı?
No one else's luggage was opened? : Başka kimsenin eşyası açılmadı.

27 one ve some ile birlikte other, another, others

A other'lı biçimler :

	sıfat	zamir
Tekil	**another** (bir başka)	**another** (bir başkası)
Çoğul	**other** (başka)	**others** (başkaları)

A : Have you met Bill's sisters? : Bill'in kızkardeşleriyle tanıştın mı?
B : I' ve met one. I didn't know he had another (sister) : Birisiyle tanıştım. Bir tane daha (kardeşi) olduğunu bilmiyordum.
A : Oh, he has two others/two other sisters : Ohoo, iki tane daha/iki kardeşi daha var.

B one... another/other (s) (biri... bir başkası/öteki [ler]), some... other/other(s) (bazıları... öteki [ler]) :

One student suggested a play, another (student)/other students/others wanted a concert : Bir öğrenci bir oyun önerdi, öteki (öğrenci)/öteki öğrenciler/ötekiler konser istedi.
Some tourists/Some of the tourists went on the beach; others explored the town : Bazı turistler/Turistlerin bir bölümü kıyıya indi/ötekiler kasabayı inceledi.

C «**some** + tekil isim + **or other**»

Daha önce de belirtildiği gibi **some,** «belirlenmemiş, bilinmeyen bir...» anlamına gelebilir. Buradaki **some,** konuşmacının kişi ya da nesneye ilişkin herhangi birşey bilmediğini belirtir. **Or other** ise konuşmacının bu konuya fazla ilgi duymadığını vurgulamak için eklenir:

He is taking some exam or other: Şu ya da bu tür bir sınava giriyor. (Konuşmacı herhalde, sınavları anlamsız buluyor.)

Who does that enormous yellow Rolls Royce belong to? Oh, I expect it belongs to some film star or other: Şu koca Rolls Royce kime ait? Ya bir film yıldızının, ya ötekinin.

What's that noise in the streets? It is probably some demonstration or other: Caddelerdeki bu gürültü ne? Şu ya da bu tür bir gösteri.

D **one another** ve **each other** (birbirlerini/birbirlerine)

Tom and Ann looked at each other = Tom looked at Ann and Ann looked at Tom: Tom'la Ann birbirlerine baktılar = Tom Ann'e, Ann Tom'a baktı.

Hem **one other** hem de **each other,** iki ya daha çok kişi için kullanılabilir, fakat ikiden çok kişi varsa **one another** çoğu kez yeğ tutulur.

28 **many** ve **much** (sıfat ve zamirler): çok/fazla

A Sıfat olarak **many,** sayılabilen çoğul isimlerden, **much** sayılamayan isimlerden önce kullanılır:

We haven't much milk: Çok sütümüz yok.

He didn't make many mistakes: Fazla hata yapmadı.

Her ikisi de zamir olarak kullanılabilir:

You have plenty of petrol but I haven't much: Senin çok petrolün var, fakat benim yok.

Tom gets lots of letters but Ann doesn't get many: Tom epey mektup alıyor, fakat Ann almıyor.

Many ve **much** temel olarak olumsuz ve soruda kullanılır.

Olumluda **many**'nin yerine çoğunlukla **a lot (of)** kullanılır. **A lot of** soruda da kullanılabilir. **Much**'ın yerine genellikle **a lot of** ya da **a great deal (of)** kullanılır. **A lot (of)/a great deal (of)** soruda da kullanılabilir. Fakat bunların ikisi de olumlu yanıt bekler.

B **many** ve **a lot (of)**

Soruda:

Did you take many/a lot of photos?: Çok resim çektin mi?

Olumsuzda:

No, I didn't take many (photos): Çok (resim) çekmedim.

Olumluda (tümleç):

Yes, I took a lot (of photos): Evet, çok (resim) çektim.

Ancak **many,** (1) biçimsel İngilizcede, (2) kendisinden önce **a great/a good/so/too** varsa günlük konuşmada kullanılabilir:

1 **I have met many people who share your views:** Sizin görüşlerini paylaşan birçok kişiyle tanıştım. (biçimsel)
2 **I took a great/good many photos:** Bir sürü resim çektim.

I took so many photos the first day that I had no film left : İlk gün o kadar çok resim çektim ki, filmim kalmadı.

I took too many photos the first day : İlk gün çok fazla resim çektim.

Olumlu (özne) :

Many da **a lot of** da bir fiilin öznesi ya da öznesinin bir bölümü olarak kullanılabilir :

Many people think/a lot of people think/many think : Birçok kişi düşünür/Çoğu kişi düşünür.

C Much ve a lot (of)/a great deal (of)

Soruda :

Did you have much/a lot of/a great deal of trouble getting visas? : Vize almakta çok güçlük çektin mi?

Olumsuz :

No, I didn't have much trouble : Hayır, pek zorluk çekmedim.

Olumlu (tümleç) :

Yes I had a lot of/a great deal of trouble : Evet, epey zorluk çektim.

Fakat **so** ile nitelendiğinde **much** kullanılabilir :

He ate so much at lunch that he was sleepy afterwards : Yemekte o kadar çok yedi ki, daha sonra uykusu geldi.

Olumlu (özne)

Cümlenin öznesi olarak biçimsel İngilizcede **much** kullanılabilir :

Much will depend on what he says : Birçok şey onun ne söylediğine bağlı olacak.

Much time has been wasted : Çok zaman yitirildi.

Buna karşılık :

A lot of time has been wasted : Bir sürü zaman yitirildi.

günlük konuşmada daha çok kullanılan biçimidir.

(**little/few**'un yerine kullanılan **not many/much** için **29** B'ye bakınız.)

29 A LITTLE/A FEW ve LITTLE/FEW (sıfat ve zamir)

a little sayılmayan isimlerden önce kullanılır :

a little time/little time : biraz/az zaman

a few/few sayılabilen çoğul isimlerden önce kullanılır :

a few people/few people : birkaç kişi/az kişi

A a little/a few

a little, az ya da konuşanın az saydığı miktarda; **a few** ise az ya da konuşanın az saydığı sayıda demektir.

a little/a few'un başına konan **only**, konuşanın açısından sayının gerçekten de az olduğunu vurgular.

Buna karşılık **a few**'dan önce kullanılan **quite**, miktarı bir hayli artırır :

I have a few books on mathematics (two or three books, or more) : Matematik üstüne birkaç kitabım var (iki - üç, ya da daha fazla kitap).

Buna karşılık :

I have quite a few books on mathematics (a lot of books) : Matematik üstüne epey bir kitabım var (çok sayıda).

A little, sıfat ve zarfların karşılaştırma biçimiyle derece zarfı olarak da kullanılabilir :

The paper should be a little thicker than this : Kağıdın bundan biraz daha kalın olması gerekir.

Couldn't you work a little faster? : Biraz daha hızlı çalışamaz mısın?

B **little** ve **few**

Little ve **few**, azlık veya yokluk gösterir ve olumsuza yakın bir gücü vardır :

There is little danger of an earthquake = There isn't much/There is hardly any danger etc. : Pek az deprem tehlikesi var/Deprem tehlikesi yok sayılır, vb.

Few towns have such splendid trees = Not many/ Hardly any towns have etc. : Pek az kentin bu denli güzel ağacı vardır/Hemen hiç bir kentin... vb.

Little ve **few**'un bu kullanımı temelde yazılı İngilizce'ye özgüdür. (Bunun nedeni, herhalde günlük konuşma dilinde **little** ve **few**'un **a little/a few** ile kolayca karıştırılabileceğidir.) Normal konuşma dilinde, bu nedenle, **little** ve **few** yerine, normal olarak **hardly any** ya da **not much/many** kullanılır :

We saw little = We saw hardly anything/We didn't see much : Pek az şey gördük = Fazla birşey görmedik.

Few people know this = Hardly anyone knows/Not many people know this : Pek az kişi bunu biliyor/Hemen kimse bunu bilmiyor.

Fakat **very** (çok) **too** (pek) **so** (o kadar) **extremely** (son derece) **comparatively, relatively** (nispeten) vb. ile nitelendikleri zaman **little** ve **few** sözcükleri rahatça kullanılabilir :

We have so few technicians that the machines are not serviced properly : O kadar az teknisyenimiz var ki, makinalar düzenli bakım görmüyor.

Miktar/sayı bakımından **little** ve **very little, few** ve **very few** arasında bir fark yoktur. Fakat **very** ekleyen konuşucu daha büyük bir vurgulama yapmak istemektedir. **Very little/few,** bir soruya yanıt olarak da kullanılabilir :

Have you friends in this town? Very few : Bu kentte arkadaşın var mı? Pek az.

30 **SO ve NOT tüm bir cümleciğin yerini tutabilir**

A **believe** (inanmak), **expect** (ummak), **suppose** (sanmak), **think** (sanmak) fiillerinden ve **it appears/it seems**'den sonra :

Will Tom be at the party? I expect/suppose/think so = I think he will : Tom partide olur mu? Umarım/sanırım = Sanırım olur.

Olumsuz için şunları kullanırız :

1 Olumsuz bir fiille birlikte **so :**

Will the scheme be a success? I don't believe so/expect so/suppose so/think so : Plan bir başarı (başarılı) olur mu? Sanmıyorum/ummuyorum.

Are they making good progress? It doesn't seem so : İyi gelişme gösteriyorlar mı? Öyle görünmüyor.

ya da 2 **Not** ile birlikte olumlu bir fiil :

It won't take long, will it? : Uzun sürmez, değil mi?

No, I suppose not ya da **I don't suppose so, :** Sanmıyorum.

The plane didn't land in Calcutta, did it? : Uçak Kalküta'ya inmedi, değil mi?

I believe not ya da **I don't believe so :** Sanmıyorum.

Bir öneri ya da ricaya verilen yanıtta kullanılan **I think not**'ın, önerinin geri çevrildiği ya da ricanın reddedildiği anlamına geldiğine dikkat ediniz :

Shall we eat in the garden? I think not : Bahçede yiyelim mi? Olmaz.

B **so** ve **not**, aynı biçimde, **hope** ve **be afraid** (ne yazık ki : **be sorry to say**) sözcüklerinden sonra kullanılabilir :

Is Peter coming with us? I hope so : Peter bizimle geliyor mu? Umarım.

Will you have to pay duty on this? I'm afraid so : Buna vergi ödemek zorunda kalacak mısın? Ne yazık ki öyle.

Burada olumsuz, «olumlu fiil + **not**» ile yapılır :

Have you got a work permit? I am afraid not : Çalışma iznin var mı? Ne yazık ki yok.

C **so** ve **not**, «**say** ve **tell** + tümleç»ten sonra kullanılabilir :

How do you know there is going to be a demonstration? Jack said so/Jack told me so : Bir gösteri olacağını nereden biliyorsun? Jack (öyle) söyledi/Jack bana söyledi.

say için iki olumsuz biçimi vardır, fakat bunların anlamı aynı değildir :

Tom didn't say so = Tom didn't say that there would be a demonstration : Tom öyle söylemedi = Tom bir gösteri olacağını söylemedi.

Tom said not = Tom said there wouldn't be a demonstration : Tom olmayacağını söyledi = Tom, gösteri olmayacağını söyledi.

D **so, do/did**'den sonra kullanılabilir, fakat modern İngilizcede çok yaygın değildir :

You should take an hour's walk every day. I'd do so if I had time : Her gün bir saat yürümelisin. Zamanım olsa öyle yapardım/yürürdüm.

Fakat normal olarak söyle yaparız :

I would if I had time : Zamanım olsa, yürürüm.

ALIŞTIRMALAR

(ZAMİRLER ve SIFATLAR)

Aşağıdaki boşlukları, her boşluktan sonra verilen üç sıfat veya zamirden doğru olanı ile doldurunuz.

1. MR SMITH : Would you take some (some/another/one) glass of wine?
   MR WILLIAMS : No, thanks, I've already had ——— (enough/much/that). I don't usually drink much (many/lot/much) at lunch.
2. MARY : Why don't these dirty people spend ——— (none/much/some) of their water for cleaning themselves?
   JOHN : Where will they get the water? They give ——— (little/a little/only a little) water to this part of town. People here can hardly find ——— (any/some/none) for drinking.
3. MR BARS : What does ——— (this/that one/each) mean? Who is sending ——— (that/these/some) silly letters to me?

MR TOPS : Oh, it's nothing important. I received ——— (a lot/all/none) of them I gave them ——— (none/each/all) to the police. They examined ——— (lots/each/this) very carefully and said it was only a silly joke.

4. (Mrs Pink is making a shopping list. Mr Pink will do the shopping.)
MRS PINK : Number one : Fruit. We need to buy ——— (a lot/any/many). We have ——— (little/oonly a little/none) left at home. Also eggs. We don't have ——— (ones/any/none) left. What else? Oh, yes. A bulb.
MR PINK : Why? I bought ——— (only a few/those/one) only yesterday.
MRS PINK : I know, but we need ——— (some/another/none). Get a bigger ——— (some/one/ones) this time. Also milk-and ——— (much/all/lots) of it.
MR PINK : I spend ——— (those/a lot/any) of it when I make pies and cakes. I'll have guests. Before I forget, I also want crackers. But please, ——— (none/a little/a few) like the ones you bought last week. I could hardly find ——— (none/much/any).
MR PINK : And two bottles of wine-if you don't have ——— (no/some/any) objections, of course.

5. FATHER : Well, where are those good marks you were talking about? I can't see ——— (none/any/some) here, in your report card. What's ——— (this/these/that) for example? Geography : 2! You can say ——— (much/a lot/only a few) simply by looking at the map.
BOY : True, Dad, but the map doesn't say ——— (many/a lots/much) about the economic conditions of ——— (each/the other/any) of these countries.

6. (The following is a passage from a composition.)
«I've been to a lot of parties this week-a good ——— (lot/many/much) of them. I really enjoyed ——— (these/those/any) given at the club. There was ——— (none/any/some) that didn't have good music. They were ——— (all/much/a lot) wonderful, except Mary's ——— (ones/-/none). She had invited too ——— (much/lots/many) friends, so there was ———(any/none/much) to eat left for ——— (-/many/those) who came a little late.

7. (Frank and Joseph have been to a lecture on human rights.)
FRANK : It was a useful lecture, wasn't it?
JOSEPH : Lectures, lectures! They talk ——— (a lot/many/-), but there aren't ——— (-/many/much) who help ——— (those/these/that) that are starving in Africa. Children, for example, die of hunger before hardly ——— (many/any/-) of them reach the age of three.

8. (The following is a passage from a composition on TV programmes.)
«——— (some/none/any) of the programmes are really useful. ——— (that/those/it) on modern science, for example, teach ——— (much/many/a lot) about the new developments in technology.
More than sixty percent of the films have terror and violence in them. ——— (this/these/a lot) is too ——— (many/much/none). There are children who watch them. ——— (many/a lot of/-) them are badly affected by such programmes.

9. MR TURNER : I'm glad to see you're a lot better.
MR CLAY : Thank you. The doctor said ——— (this/that/it) was going to be my last week at hospital. Well, what about be meeting? I was absent.

MR TURNER : Not ——— (many/much/any), I could say. We were expecting to hear some good suggestions, but there weren't ——— (none/any/many). Only one or two members put forward a few good suggestions. The manager listened to ——— (each/many/the other) of ——— (these/those/some3 very carefully. ——— (some/none/any) of them were useful indeed. The manager said he was pleased to hear such good opinions. He also said this wasn't the last meeting. We are going to have ——— (ones/another/anothers) next month.

10. (Mr White is listening to his wife's complaints about Bill, their son.)

MR WHITE : Well, Bill? You were a good boy, weren't you?

BILL : Well-er-I...

MRS WHITE : Come on, Bill. Tell your father about ——— (each/all/none) you've done today. Juest start with the windows you've broken.

BILL : I didn't break ——— (many/any/none). Jim broke the ——— (other/one/it) in the kitchen and Tom broke the ——— (those/one/that) in the sitting room.

MRS WHITE : What about the cookies you swept away from the kitchen?

BILL : I didn't take ——— (many/that/any)! I only took two ——— (-/ones/those). Jim took the rest.

(As a punishment Mr White told Bill to work in the garden on Sunday. He is going to help his father. NoW they are there).

MR WHITE : First take the litter away. There is ——— (some/many/those) under that pine tree.

BILL : There isn't ——— (any/many/much) there, Dad. We burned them ——— (all/each/some) yesterday with Tom.

MR WHITE : Hmm. Er-well... Then go to the pen and give some food to the sheep. They haven't eaten ——— (much/none/-) since yesterday.

BILL : Why, I gave them ——— (some/none/much) last night.

MR WHITE : Er, good. Then go and-

BILL : And pick apples?

MR WHITE : Yes, pick ——— (none/any/some) for lunch. There are almost. ——— (some/any/none) in the kitchen.

BILL : Oh, yes. The fridge is full of them. It can't take ——— (no/one/some) more. Daddy, I just want to know if there is ——— (other/any/-) more work for me to do.

MR WHITE : You might go and-

BILL : I washed the pavemants ——— (all/some/none) of them! I cleaned the car too.

MR WHITE : Then you have ——— (any/no/none) more work to do. You can go.

11. ROBBER : Hands up! Your money, or your life.

MAN : ——— (none/no/any)! I don't have money with me.

ROBBER : No money with you? And I'll believe that?

MAN : ——— (no/none/any)! I mean it. I have cheques with me.

ROBBER : Give me your rings then.

MAN : I'm sorry, but I don't have ——— (none/any/no). I'm not married. Take ——— (this/that/these) if you want.

ROBBER : What's ——— (that/the other/those)?
MAN : A watch that my father gave me twenty years ago.
ROBBER : Thank God I don't come across ——— (man/much/one) like you.

12. (Mrs Mill is a gossip. She is visiting her friend and gossiping.)
MRS MILL : I've got ——— (many/much/a lot) to tell you. Listen! Mrs Black didn't have any flour left at home and she wanted to borrow ——— (some/any/no) from me. I didn't happen to have (some/any/no) either.
MRS PINK : What's interesting about ——— (this/it/these)?
MRS MILL : Listen! When she couldn't borrow ——— (none/no/any) from me, she went ot the shop.
MRS PINK : So?
MRS MILL : Come on! She always borrows ——— (all/some/any) she needs. This time she d i d buy something.

13. TEACHER : Big towns have two main traffic problems these days: ——— (one/some/this) is the traffic jams, and ——— (another/the other/others) is the traffic accidents. In an age when people can find hardly ——— (any/some/a little) time for breakfast, we waste a good ——— (many/much/a lot) hours in the traffic jam. Experts' attempts haven't been of ——— (a lot/many/much) use either. (Just then there is a knock at the door. It is Tom, who has come to class late.) Where have you been, Tom?
TOM I'm sorry, Sir. I lost ——— (a lot of/many/much) time in the traffic jam.

14. (The following is a passage from a detective story)
«Hans took a handful of silver medals and began to examine ——— (each/any/some) very carefully. ——— (these/those/all) were very valuable. Jewellers were ready to pay thousands of liras for ——— (each/all/some) piece. ——— (these/those/each) were unique in town.
Hans stood up to get ——— (some/no/any) cleaning liquid. He walked to the door, and...»

15. (The following is a passage from a letter by a teacher, who is describing his feelings as he first entered the classroom.)
«The students sat down. I examined ——— (all/each/some) student with ——— (some/a little/-) great care. Almost ——— (none/all/each) had a curious look in their faces. ——— (none/some/all) even had a sarcastic expression in their faces. I had thought I would show ——— (some/one/all) kind of excitement, but I was not excited at ——— (all/no/none). A friend of mine, who had ——— (much/many/a lot of) experience with students had told me that a teacher should win the cold war against the students in the first ten minutes...»

5.

Soru Sıfat, Zamir ve Zarfları

(Interrogative Adjectives, pronouns and Adverbs)

31 **Soru sıfat ve zamirleri :**

Biçim :

kişiler için :	Özne :	**who** (zam.)
	Tümleç :	**whom, who** (zam.)
	iyelik :	**whose** (zam. ve sıf.)
nesneler için :	Özne :	**what** (zam. ve sıf.)
	Tümleç :	**what** (zam. ve sıf.)

seçenek sınırlı olduğunda kişiler ve nesneler için :

Yalın hal :	**which** (zam. ve sıf.)
-i hali :	**which** (zam. ve sıf.)

what (sıfat) kişiler için de kullanılabilir. (Bakınız : **33C, D**)
Bütün bu sıfat ve zamirlerin tekil ve çoğul için aynı biçimleri vardır.

A **who**

Özne olarak kullanıldıklarında **who, «whose + isim», what, which**'i normal olarak soru değil, olumlu bir fiilin izlediğine dikkat ediniz :

Who pays the bills? Ann pays them/Ann does. (Faturaları kim öder? [Onları] Ann öder.)
Whose horse won? The queen's horse won/The queen's horse did. (Hangi at kazandı? Kraliçenin atı kazandı/Kraliçenin atı.)
Which of your brothers is getting married? Tom is. (Kardeşlerinden hangisi evleniyor? Tom.)

Dolayısıyla bir işi kimin yapmış/yapmakta/yapacak olduğunu öğrenmek istersek, **who? whose? which?**'i olumlu bir fiille birlikte kullanırız.
What da aynı biçimde kullanılabilir :

What happened? What delayed you? What went wrong?
(Ne oldu? Seni ne geciktirdi/niçin geciktin? Ters giden ne?)

Olası yanıt : **A lorry overturned on the road and blocked it, so all the traffic was held up :** Bir kamyon tepetakla gelmiş, yolu tıkamış; onun için tüm trafik durdu.

(Fakat «**who/what** vb + **be** + isim/zamir»li sorularda soru biçimindeki fiil kullanılır : **What day is it?** (Günlerden ne?). Soruyu aktarılmış konuşma (**reported speech/indirect speech**, Ç.N) biçimine sokarsak buradaki **is**'in soru olduğunu görürüz. Cümle o zaman şöyle olur : **He wants to know what day it is :** Günlerden ne olduğunu bilmek istiyor.)

who, whom, whose, which ve **what**'ın sorularda kullanılışına örnekler :
who (kim) (özne olarak) :

Who keeps the keys? The caretaker does. (Anahtarlar kimdedir? Sorumlu.)
Who took my gun? Tom took it. (Silâhımı kim aldı? Tom aldı.)
Who are these boys? They are Bill's students. (Bu oğlanlar kim? *Bilin öğrencileri)*

who/whom (kimi, kime/kimleri, kimlere) (tümleç olarak) :
Who (veya **whom**) **did you see?** (Kimi/kimleri gördün?) **I saw the secretary.** (Sekreteri gördüm.)
Who (veya **whom**) **did she pay?** (Kime/kimlere ödedi?) **She paid Tom and me.** (Tom ve bana ödedi.)
Who did they speak to? *(yani : **to whom did they speak?**)* **(Kiminle/kimlerle konuştular?) They spoke to Mary.** (Mary ile konuştular.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU :

(1) Türkçedekinin tersine **who**'nun tekil ve çoğul olduğu yukarıda belirtilmiş bulunmaktadır. Dolayısıyla **who** hem ***kim***, hem de ***kimler*** anlamındadır Ancak İngilizcede **özne** ile ilgili olan **bütün** soru sözcükleri **üçüncü şahıs tekil** sayılmaktadır. Bu nedenle her zaman bunları bir fiil izler :

Who **has** finished? : **Kim/kimler** bitirdi?

Burada bitirenlerin birden çok olduğunu bilsek bile **who**'yu tekil sayarız. Buna karşılık tümleç ile ilgili sorular tekil veya çoğul olabilirler :

Who is that man? : Şu adam kim?
Who are **those men?** : Şu adamlar kim(ler)?

(2) «Kimi, kime/kimleri, kimlere» anlamındaki **who** ile **whom** arasında anlamca bir fark bulunmamaktadır. Yukarıdaki çeviriler sizi yanıltmamalıdır. Hem **who**, hem de **whom**; hem **kimi, kime**; hem de **kimleri, kimlere** olarak Türkçeye çevrilebilmektedir.

whose (kimin, kiminki/kimlerin, kimlerinki)
Whose books are these? (Bunlar kimin/kimlerin kitabı?) **They are Ann's** (Onlar) Ann'in(kiler).
Whose are these? (zam.) (Bunlar kiminkiler?) **They are Ann's** (Onlar) Ann'in(kiler).

Whose umbrella did you borrow? I borrowed Bill's. (Kimin şemsiyesini *ödünç aldın? Bill'inkini ödünç aldım.)*
Whose car broke down? George's car : (Hangi araba bozuldu? George'un arabası.) (Olumlu fiil).

B what

Özne olarak :

What delayed you? (zamir) **The storm delayed us :**
(Sizi ne geciktirdi/Neden geciktiniz? Fırtına bizi geciktirdi.)

Tümleç olarak :

What paper do you read? (sıfat) **I read 'the Daily Telegraph' :** (Hangi gazeteyi okursun? 'the Daily Telegraph'ı okurum.)

What did they eat? (zamir) **They ate rice :** (Ne yediler? Pirinç/pilav yediler.)
What did they eat with? (zamir) **They ate with chopsticks :** (Neyle yediler? Çubuklarla yediler.)

C **which**

Özne olarak :

Which of them arrived first?. : (Önce hangisi geldi?) (Olumlu fiil)
Which of them is the eldest? (zamir) **Mary is the eldest :** (En büyükleri hangisi? Mary en büyükleri.)

Tümleç olarak :

Which do you like best? (zamir) **I like Tom best. :** (En çok hangisini seviyorsun? En çok Tom'u seviyorum.)
Which university did he go to? (sıfat) **He went to Oxford :** (Hangi üniversiteye gitti? Oxford'a gitti.)

32 Fiil ve edatların tümleci olarak **who** ve **whom**

A Düz tümleç olarak :

whom, dilbilgisi açısından doğru olan biçimdir ve resmî yazı ve konuşma dilinde kullanılır. Ancak sıradan konuşmalarda -i hali için **who**'nun kullanılması daha yaygındır. Dolayısıyla, **Whom** did you meet (resmî) veya Who did you meet (teklifsiz) (Kiminle tanıştın?) denilebilir.
Anlam bakımından bunların arasında bir fark bulunmamasına karşın ikinci, birinciden daha yaygındır. Aynı biçimde :

Whom did you help? veya **Who did you help?** (Kime yardım ettin?) diyebiliriz.

B Edatlardan sonra :

Resmî İngilizcede edatın hemen ardından **whom** gelir :

With whom did you go? (Kiminle gittin?)
To whom were you speaking? (Kiminle konuşuyordun?)

Ancak günlük konuşma İngilizcesinde edat daha çok cümlenin sonuna kaydırılır. Bu durumda **whom** normal olarak **who** olur :

Who did you go with? (Kiminle birlikte gittin?)
Who were you speaking to? (Kiminle konuşuyordun?)

33 **WHAT** (sıfat ve zamir)

What, nesneler için kullanılan genel bir soru sözcüğüdür. :

A What **time is it?** (Saat kaç?) What street is this? (Bu ne caddesi?/Bu hangi cadde?) What did you say? (Ne dedin?) What does he want? (Ne istiyor?)
What edatlarla kullanıldığı zaman, edat normal olarak, yukarıda gösterildiği gibi, cümlenin sonuna konur :

What did you open it with? (Onu neyle açtın?) **I opened it with my knife.** (Bıçağımla açtım.)

B **what.....for? = why (Niçin/neden?)**

What did you do that for? = Why did you do that? (Bunu neden yaptın?)

C) **«What + be like?»** (...nasıl bir şey/neye benziyor?), tanımlama isteyen bir soru olup nesneler ve kişiler için kullanılabilir :

What was the exam like? It was very difficult. (Sınav nasıldı? Çok zordu.)

What was the weather like? It was terrible. (Hava nasıldı? Berbattı.)

What's the food like in your hostel?. (Sizin yurtta yemekler nasıl?)

İnsanlar için kullanıldığında görünüm ya da kişilik gösterebilir :

What is he like? He's a friendly sort of man/He's a tall man with a gray beard. (Nasıl biri? Cana yakın bir adam/Uzun boylu, gri sakallı bir adam.)

what does he/it look like? (neye benziyor/nasıl?), yalnız görünümle ilgilidir. Aynı zamanda «Neyin benzeri?» anlamına da gelebilir :

What does he look like?	He is tall and thin and very badly dressed. (Uzun boylu, ince yapılı ve kötü giyimli.)
(Nasıl biri/Neye benziyor?)	He looks like a **scarecrow.** (Korkuluğa benziyor.)
What does it look like?	It is black and shiny. (Siyah ve parlak.)
(Nasıl bir şey/neye benziyor?)	It looks like coal. (Kömüre benziyor.)

D) **what** is he? : Mesleği nedir?

What is his father? (Babası necidir?) **He was a tailor** (Terziydi.)

What'ın sıfat olarak kişiler için kullanılması mümkün olmasına karşılık yaygın değildir :

«**What** men are you talking about?» yerine normal olarak «Who are you talking about?»
(Kimden söz ediyorsun?) denir.

E) **what** (sıfat), ölçülerle ilgili sorularda sıkça kullanılır. Bu durumda özellikle isimlerle birlikte kullanılır : **age** (yaş), **size** (hoyut), **weight** (ağırlık), **length** (uzunluk), **breadth** (genişlik), **width** (en), **height** (yükseklik), **depth** (derinlik) :

What height is your room? ya da **What is the height of your room? What age is he? What size is the parcel? What is the depth of the lake?** (Odanın yüksekliği ne kadar? **ya da** Odanın yüksekliği ne kadar? Kaç yaşında? Paketin büyüklüğü ne kadar? Gölün derinliği ne?)

To be fiilinin burada daima kullanıldığına dikkat ediniz.

(Bu tür sorular **how** ve bir sıfat ile de sorulabilir : How high is your room? (Odanın yüksekliği ne kadar?) (Bakınız : **35 D**)

34) WHO ve WHAT ile WHICH'in karşılaştırması

who, kişiler için kullanılan genel bir soru zamiridir.

what, temel olarak kişiler için kullanılan genel bir soru zamir ve sıfatıdır.

Zamir ve sıfat olarak **which,** seçeneğin sınırlı olduğu zamanlar **who** ve **what**'ın yerine kullanılırlar :

A Nesneler için **which** ve **what**'ın kullanılışı :

What will you have to drink?. (Ne içersiniz?)
We have gin, whisky and sherry : Which will you have? (Cin, viski ve şerimiz var : hangisinden istersiniz?)
What does it cost to get to Scotland? (İskoçya'ya gitmek kaça mal olur?)

It depends on how you go. There are several ways of getting there. (Nasıl gittiğinize bağlı. Gitmenin türlü yolları var.)

Which (way) is the cheapest? ya da **Which is the cheapest (way)?** (Hangi yol en ucuzu? ya da Hangisi en ucuz yol?)

I've seen the play and the film. (Oyununu ve filmini gördüm.)
What did you think of them? Which (of them) did you like best?. (Onların hakkında ne düşünüyorsun? (Onlardan) hangisini beğendin?)

ÇEVİRİCİNİN NOTU :

Bir başka açıdan bir örnek verelim :

What papers do you read? (Hangi gazeteleri okursunuz?) (Genel bir soru. Burada, ülkede çıkan tüm gazeteler arasında hangisinin okunduğu sorulmaktadır.)

Which papers do you read? (Hangi gazeteleri okursunuz?) (Burada ise, herhangi bir biçimde kısıtlanmış gazete isimleri arasından hangisinin okunduğu sorulmaktadır. Bu kısıtlama, örneğin, «Bu kentte çıkan gazeteler arasında hangisi» veya «belirli bir görüşe sahip gazeteler arasından hangisi» biçiminde olabilir ve bu seçenekler hem cümleyi söyleyen, hem de dinleyen tarafından bilinmektedir.

Hem **what**, hem de **which**'in Türkçeye «Hangi?» olarak çevrilmesi, bunların arasındaki farka ne kadar çok dikkat etmemiz gerektiğini göstermeye yeterlidir sanırız.

B **Which** ve **who**'nun kişiler için kullanılışı

Who do you want to speak to? (Kiminle konuşmak istiyorsun?)
I want to speak to Mr. Smith. (Mr. Smith'le konuşmak istiyorum.)
We have two Mr. Smiths here : John and Joe. Which (of them) do you want? (Burada iki Mr. Smith var : John ve Joe. (Onlardan) hangisini istiyorsun?)

İnsanlar için kullanıldığında **which** (zamir) bir fiilin öznesi olarak tek başına kullanılmaz :

TEACHER (to a class) : Which of you knows the formula? ([ÖĞRETMEN (sınıfa)] : Hanginiz formülü biliyor?) ('of you' şarttır)
Who knows the formula? (Formülü kim biliyor?)
da denilebilir.

C Pek sınırlı bir sınırlama durumu yoksa **which,** kişiler için kullanılabilir :

Which poet (of all the poets) do you like best? : (Hangi şairi (tüm şairler arasında) en çok seversin?)

Burada **what** kullanılabilir ve daha mantıklı olur. Fakat normal olarak kişiler için **what** (sıfat) kullanmaktan kaçınılır.

35 Soru zarfları

Bunlar, **why** (neden/niçin), **when** (ne zaman), **where** (nerede), **how** (nasıl)'dır.

A **why?** «niçin» demek olup genellikle **because** (çünkü) ile yanıtlanır:

Why was he late? Because he missed the bus. (Neden gecikti? Çünkü otobüsü kaçırdı.)

B **when?** «ne zaman» demektir:

When do you get up? 7 a.m. (Saat kaçta kalkarsın? Sabah yedide.)

C **where?** «nerede» demektir:

Where do you live? In London. (Nerede oturuyorsun? Londra'da.)

D **how** «nasıl/hangi yöntemle, yolla, biçimde» demektir:

How did you come? I came by plane. (Nasıl/neyle geldin? Uçakla geldim.)

How do you start the engine? You press the button. (Motör nasıl çalıştırılır? Düğmeye basarsın.)

how, şu durumlarda da kullanılır:

1) **what**'ı izleyen isim ile yapılan kalıbın yerine sıfatlarla (Bakınız: **33**)

How old is he? How high is Mount Everest? It is over eight thousand meters high. How wide is the river? It is fifty meters wide. How long does it take to fly from London to Paris? (Kaç yaşında? Everest Tepesi ne kadar yükseklikte? Sekizbin metrenin üstünde. Irmak kaç metre genişlikte? Elli metre genişlikte. Londra'dan Paris'e uçak kaç saat çeker?)

2) **Much** ve **many** ile birlikte:

How much do you want? (Ne kadar istiyorsun?)

How many pictures did you buy? (Kaç resim satın aldın?)

3) Zarflarla:

How fast does he drive? Much too fast. (Ne kadar hızlı sürer? Çok hızlı.)

How often do you go abroad? I go every year. (Yurt dışına ne kadar zamanda bir çıkarsın? Her yıl çıkarım.)

How quickly can you say «Tottenham Court Road?»? («Tottenham Court Road» -sözlerini- ne kadar çabuk söyleyebilirsin?)

I can say it in a quarter of a second. (Çeyrek saniyede söyleyebilirim.)

«How is she?» sorusu ile kızın sağlık durumunun sorulduğuna dikkat ediniz. Olası yanıtlardan biri, **«She is well:** İyi.»dir.

Buna karşılık **«What is she like?»** (Nasıl bir şey o kız?) sorusu ile kızın tanıtılması istenmektedir. Olası bir yanıt, **«She is tall and dark with green eyes:** Uzun boylu, esmer ve yeşil gözlü»dür. (Bakınız: **33 C**)

36 WHO, WHAT, WHERE, WHY, WHEN, HOW'dan sonra gelen EVER

Where ever have you been? I've been looking for you everywhere! (Nerelerdesin kuzum? Her yerde seni arıyorum!)

Who ever told you to ask me to lend you the money? I've no money at all! (Kim sana parayı benden ödünç almanı söyledi ki? Bende zırnık yok!)

Buradaki **ever,** cümlede gerekli değildir; konuşanın şaşırmasını/öfkesini/rahatsızlığını/üzüntüsünü vurgulamak için eklenir. **On earth/on the world'le** aynı anlama sahiptir.

Bu tür cümleler vurgulu olarak okunur ve tonlama, okuyucunun niyetini iletir :

Why ever did you wash it in boiling water? (Onu niye kaynayan suda yıkadın ki?) (Üzüntü, yılgınlık)

Who ever are you? (Kimsin sen Tanrı aşkına?) (Karşıdaki kişi herhalde bir davetsiz konuktur.)

Who ever left the door open? (Kim kapıyı açık bıraktı ki?)

Where ever have you put my briefcase? I can't find it anywhere! (Valizimi hangi cehennemin dibine koydun? Hiçbir yerde bulamıyorum!)

What ever are you doing in my car? (Siz ne yapıyorsunuz ki benim arabamda?) (şaşırma/kızgınlık)

When ever did you leave home? You must have left very early to be here by nine. (Sen ne zaman evden çıktın ki kuzum? Saat dokuzda burada olmak için çok erken çıkmış olmalısın.)

How ever did he manage to escape unhurt? The car was a complete wreck. (Nasıl yaralanmadan kurtulmuş bu, kuzum? Araba hurdaya dönmüş.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Bu anlamda kullanılan **ever'ı, ki, kuzum, Tanrı aşkına** gibi öğelerle çevirebiliyoruz.

Ayrıca, **why ever not** (peki ama, niçin)?, **what ever for** (iyi ama, ne diye)? gibi yapılara da dikkat ediniz :

You mustn't wear anything green. (Yeşil birşey giymemelisin.)

Why ever not? (Peki ama, niye?) (Bu yasağın nedenini anlayamıyorum).

Bring a knife to classroom tomorrow. (Yarın sınıfa bir bıçak getirin.)

What ever for? (İyi ama, ne diye?) (Bıçağa niçin gereksinme duyacağımı anlayamıyorum).

(Tek sözcük biçiminde yazılan **whoever, whichever, whatever,** vb için **62**'ye bakınız.)

ALIŞTIRMALAR

(SORU SÖZCÜKLERİ)

A. Aşağıdaki cümlelerin **siyah** yazılmış bölümlerini cümleden çıkararak bunlar hakkında soru sorunuz.

1. **The Browns** are coming to the dinner.
2. They stayed in **Bob's** house.
3. They stayed **in Bob's house.**
4. I want the books to stay **on the shelf.**

5. It **is very interesting.**
6. They haven't introduced **me** to the new teachers.
7. **The American** player won the tennis final.
8. The letters reached their addresses **only a week later.**
9. I want to buy that house, **because it is very comfortable**
10. There are **only a few** guests in the room.
11. I only bought **a few books** as a present.
12. **The fog** has delayed the plane.
13. He wanted **to get a copy of that report.**
14. Mr Johnson is **far better** after the operation.
15. We'll hear some new suggestions **in the next meeting.**
16. The burglars were caught by **the gardener.**
17. Some new TV sets are as small **as a match box.**
18. He wanted **to get a copy of that report.**
19. I left them **at school.**
20. The bus went **almost as** slowly **as a tortoise.**
21. I mean **the smaller** girl.
22. It will be **cold and rainy** in Ankara tomorrow.
23. The **second** plane **that attacked the town** destroyed the headquarters.
24. **My uncle in the USA** invited me there. (Soruda **there** yerine **to the USA** kullanınız.)
25. I have **hardly any** money left for my summer expenses.
26. He was chosen president upon **Mr Taylor's** offer.
27. He stayed **to learn the results.**
28. **The dog chased** the policeman.
29. **I'm twenty years** old.
30. There were **nearly two hundred.**
31. I found it **next to the information office.**
32. **Everybody in the room** except John stood up when old Uncle George came in.
33. He is **cutting some grass** in the garden.
34. They were talking about the actor **who had won the Oscar.**
35. They rented the house **of a man who lives in Ankara.**
36. He went to Ankara **as soon as he got the telegram.**
37. She swam **as** nicely **as a swan.**
38. **What he said about my brother** made me angry.
39. The ones **they sell at Broadway** will be better.
40. They **only** sent **the school champions** to games.
41. He killed her **when he saw her with another man.**
42. It is **nearly as** big **as London.** (Burada **it** yerine büyük bir kent adı koyunuz.)
43. Mr. Brown? **He died a year ago!**
44. I need **only a little.**
45. They buried him **in the town where he had been, born.**
46. **The trouble makers** were arrested.
47. I want **revenge.**
48. I want **the** ones **in the shop window.**
49. They painted **Panther's** kennel.
50. The fire started **at about midnight.**

B. Aşağıdaki cümlelerde bulunan boşlukları EN UYGUN soru sözcüğü ile doldurun.

1. ——— did you call to your party? All my friends.
2. ——— did you ask him? Nothing.

3. ——— quickly can you write? Very quickly.
4. ——— long does it take to go that camp? Only half an hour.
5. ——— can you go there? By plane, boat or bus.
6. ——— students haven't registered yet? These two.
7. ——— didn't you tell me that before? Well, I couldn't find the chance to.
8. ——— will the teacher collect our homework? Tomorrow, I suppose.
9. ——— did this homework? I did it myself.
10. ——— shoes are these? Jack's.
11. ——— made him so angry? The bad mistakes.
12. ——— books did you buy for your school library? Story books.
13. ——— cups did the servant break? The antique ones.
14. ——— stories of Agatha Cristie did you read? Only her latest one.
15. ——— is Mary? She's in her office.
16. ——— is your doughter? She's much better now. Thank you.
17. ——— many will you take? Only two, please.
18. ——— mistakes did he make? They were mainly tense mistakes.
19. ——— invited you here? Well, you called me here!
20. ——— will he punish for breaking the windows? Tom, of course.
21. ——— pen did he take? Nobody's.
22. ——— attacked them? Eagles.
23. ——— much sugar do you want? Only a little.
24. ——— newspaper says the Prime Minister will resign? These two.
25. ——— well can she swim? Very well, indeed.
26. ——— did you find your book? My brother brought it to me.
27. ——— far is it to the museum? Only a few hundred meters.
28. ——— made that noise? Nobody.
29. ——— furniture did they carry? Mine.
30. ——— can we read this year? A good story book, for example.
31. ——— can cut glass? Only a diamond can.
32. ——— fruits do you sell? Almost all kinds.
33. ——— haven't they finished it? It didn't taste good.
34. ——— did you see that film? Last week.
35. ——— shall I put these boxes? Leave them at the entrance.
36. ——— strong can a wooden chair be? Don't say that. It's very strong.
37. ——— badly was he injured in the accident? Not very badly.
38. ——— put this here? Mr Miller did.
39. ——— did you meet at the station? My parents.
40. ——— has the policeman found in his pocket? A revolver.
41. ——— much time do we have now? Only a quarter.
42. ——— enthusiastically did they play? Not very.
43. ——— wide is your desk? It is just wide enough for me.
44. ——— did you send the package? To the address you gave me.
45. ——— students said they were going to the theatre? Here's the list.
46. ——— singers sang at the concert? Frank Sinatra and Doris Day.
47. ——— did he leave this country? He found a better job abroad.
48. ——— can be called for help? Me, before everybody else.
49. ——— didn't you use your car? It borke down.
50. ——— can we come together for a final decision? Maybe next week.

9.
İyelik Sıfatları, Şahıs Zamirleri ve Öteki Zamirler

(Possessive Adjectives, Personal and Other) Pronous

İyelik Sıfat ve Zamirleri

37 Biçim

İyelik Sıfatları		İyelik Zamirleri	
my	(benim)	mine	(benimki/ler)
your	(senin)	yours	(seninki/ler)
his, her its	(onun)	his, hers, its	(onunki/ler)
our	(bizim)	ours	(bizimki/ler)
your	(sizin)	yours	(sizinki/ler)
their	(onların)	theirs	(onlarınki/ler)

Burada kesme işaretinin hiç kullanılmadığına dikkat ediniz. Öğrenciler özellikle, çoğu kez yapılan yanlışlığa düşüp **its** iyelik sıfat ve zamirini kesme işareti (') ile yazmamaya dikkat etmelidirler. Kesme işareti ile yazılan **it's, «it is»** anlamına gelmektedir. (**44** ve **109**'a bakınız)
İkinci tekil şahsın eski biçimi -ki bu artık günlük İngilizcede kullanılmamaktadır- İncil'de ve şiir dilinde görülür :
thy : senin thine : seninki/ler

38 İyelik sıfatlarının (isimle) uyuşumu

İngilizcedeki iyelik sıfatları sahip olunan nesneyi değil, sahip olanı gösterir. Bir adam veya erkek çocuğunun sahip olduğu herşey için **«his : onun** (eril)»; bir kadın veya kızın sahip olduğu herşey için **«her : onun** (dişil)» iyelik sıfatı kullanılır :

Tom's father is **his** father. (Tom'un babası **onun** babasıdır.) [eril/Ç.N.]

Buna karşılık :

Mary's father is **her** father. (Mary'nin babası **onun** babasıdır.) [dişil/Ç.N.]

A boy loves **his** mother. (Bir erkek çocuk annesini sever.) [Eril/Ç.N.]

Buna karşılık :

A girl loves **her** mother. (Bir kız annesini sever.) [Dişil/Ç.N.]

Bir hayvan veya nesnenin sahip olduğu herşey için **its** iyelik sıfatı kullanılır.

A tree drops **its** leaves in autumn. (/Bir/ ağaç güzün yapraklarını döker.)

A dog wags **its** tail when it is happy. (/Bir/ köpek, mutlu olduğu zaman kuyruğunu sallar.)

Fakat hayvanın cinsiyeti biliniyorsa **his/her** kullanılır.

Gerek insan gerekse hayvan veya nesne olan birden çok sahip bulunuyorsa **their** kullanılır.

They boys are playing with **their** football. (Erkek çocuklar futbol topları ile oynuyorlar.)

The girls are with **their mothers.** (Kızlar anneleri ile birlikteler.)

Trees drop **their** leaves in autumn. (Ağaçlar güzün yapraklarını dökerler.)

Sahip olunan nesne ister tekil, ister çoğul olsun, iyelik sıfatının aynı olduğuna dikkat ediniz:

my book, my books (benim kitabım, benim kitaplarım)

his aunt, his aunts (onun halası/teyzesi, onun halaları/ teyzeleri)

ÇEVİRİCİNİN NOTU: İyelik Sıfatlarının İngilizcedeki ve Türkçedeki kullanılışları arasındaki farka dikkatinizi çekmek istiyoruz. (Burada belirtilecek noktalar, **40**'ıncı bölümden başlayarak anlatılan şahıs zamirleri için de geçerlidir.)

İngilizcede ve diğer batı dillerinde, Türkçede bulunmayan **eril, dişil, cinssiz** farklılıkları bulunur. Erkekler ile ilgili dilbilgisi elemanları için **eril**, kadınlarla ilgili olanlar için **dişil** ve cansızlar ile hayvanlarla ilgili olanlar için ise **cinssiz** terimi kullanılır. (Bunların İngilizce karşılıkları sırasıyla **masculine, feminine** ve **neuter**'dır.)

Yukarıda anlatıldığı gibi bunlarla ilgili iyelik (mülkiyet/sahibiyet) sıfat ve zamirleri farklıdır. Türkçede bu fark bulunmadığı için bunların kullanışlarında yanlışlık yapmak tehlikesi vardır. Bu nedenle bu sıfat ve zamirler kullanılırken çok dikkatli olmak gerekir.

Türkçede iyelik ilişkisi ayrıca bir sıfat kullanmadan eklerle de yapılabilmekte, bu nedenle özel bir vurgulama yapma zorunluğu yoksa iyelik sıfatları çoğunlukla atılmaktadır. İngilizcede buna olanak bulunmadığını hatırlatmak isteriz. İyelik ilişkisinin bulunduğu her durumda iyelik sıfatının kullanılması **zorunludur**:

Kitabım: My book - **Benim** kitabım: **my** book - **benim** kitap: **my** book

39 İyelik zamirleri, «iyelik sıfatı + isim» tanımlamalarının yerini tutarlar

A İyelik sıfatları için verilen kurallar, iyelik zamirleri için de geçerlidir:

This is **my** pen **veya** This is **mine.** (Bu benim dolmakalemim **veya** Bu benim [ki].)

This is **their** house **veya** This is **theirs** (Bu onların evi **veya** Bu onların [ki].)

It is **our** room **veya** It is **ours.** (/O/ bizim ev **veya** /O/ bizim [ki].)

I have my pen; have you got **yours?** (Benim kendi kalemim var; senin kendininki var mı?)

Are those your books? No, they are **hers.** (Bunlar senin kitapların mı? Hayır. /Onlar/ onun[kiler]). (dişil)

B **of mine,** vd. ifadeler: «**one of mine**» «benimkilerden biri» anlamındadır:

a friend of mine = one of my friends (arkadaşlarımdan biri, bir arkadaşım) a sister of hers = one of her sisters (kızkardeşlerinden /dişil/ biri, bir kızkardeşi)

ÇEVİRİCİNİN NOTU :

İyelik zamirleri Türkçede -yukarıdaki çevirilerde görüldüğü gibi- bazen iyelik sıfatlarından farksız kullanılabilir :

It is **my** bok. : O **benim** kitabım

It is **mine.** : O **benim** / O **benimki**

Dolayısıyla iyelik gösteren sözcüğün zamir veya sıfat olduğu, çoğunlukla onu bir ismin izleyip izlemediğine bakılarak anlaşılabilir. Yukarıdaki örneklerden ilkinde **benim** sözcüğünü bir isim izlemektedir. Yani **benim** sözcüğü bir ismi nitelendirmektedir, dolayısıyla **sıfattır.** Buna karşılık ikinci örnekte **benim** sözcüğü bir ismi nitelememekte, **benim kitabım**'ın yerini tutmaktadır. Bilindiği gibi ismin yerini tutan sözcüklere **zamir** denir. Dolayısıyla ikinci örnekteki **benim** zamirdir. Zamir olan **benim** yerine **benimki** sözcüğü kullanılabilir, sıfat olanın yerine **benimki** kullanılamaz.

Türkçedeki bu duruma aldanıp aynısını İngilizcede uygulamamaya dikkat etmek gerekir. İngilizcede **my, your, vd.** k e s i n l i k l e zamir olarak kullanılamaz. Bu durumda **mine, your, vd.** (benimki seninki, vd.) kullanmak zorunludur :

Whose book is this? It is **my book.** (SIFAT)

Whose book is this? It is **mine.** (ZAMİR)

Şahıs Zamirleri

(40) Biçim

		ÖZNE (YALIN HAL)		TÜMLEÇ (-İ/-E HALİ)	
Tekil	1'inci şahıs	I	(ben)	me	(beni, bana)
	2'inci şahıs	you	(sen)	you	(seni, sana)
	3'üncü şahıs	he, she, it	(o)	him, her, it	(onu, ona)
Çoğul	1'inci şahıs	we	(biz)	us	(bizi, bize)
	2'inci şahıs	you	(siz)	you	(sizi, size)
	3'üncü şahıs	they	(onlar)	them	(onları, onlara)

İkinci şahıs tekil'in eski biçimi, yalın halde **thou** (sen), -i/-e hallerinde **thee** (seni/sana)'dır.

(41) Özne ve Tümleç hallerinin kullanılışı

(A) Özne ve tümleçte aynı biçime sahip oldukları için **you** ve **it,** bir sorun çıkarmazlar :

Did you see the snake? Yes, I saw it and it saw me. (Yılanı gördün mü? Evet, o beni gördü, ben de onu gördüm.)

Did it frighten you?. (Seni korkuttu mu?)

(B) Birinci ve üçüncü şahıs biçimleri (**it** dışında)

(1) **I, he, she, we, they** bir fiilin öznesi olabilirler :

I see it. He knows you. They live here. (Onu görüyorum. Seni tanıyor. Burada otururlar.)

Ya da **to be** fiilinin tamlayıcısı olurlar :

It is I. (Ben'im.) («Kim o?» sorusunun yanıtı./Ç.N.)

Ancak normal olarak bu durumda tümleç biçimini kullanırız:

Who is it? It's me. (Kim o? Ben.)

Where's Tom? That's him over there. (Tom nerede? Şuradaki o.)

Fakat zamirin arkasından bir cümlecik geliyorsa özne biçimlerini kullanınız:

Surely the husband has the right to make the decisions since it is he who pays the bills. (Doğal olarak, kararlar alma hakkına koca sahiptir, zira faturaları ödeyen o.)

(2) **me, him, her, them,** fiillerin düz tümleçleri olarak kullanılabilirler:

I saw her. Tom likes them. (Onu gördüm. Tom onları sever.)

Ya da dolaylı tümleçlerde kullanılırlar:

Bill found me a job. Ann gave him a book. (Bill bana bir iş buldu.) Ann ona bir kitap verdi. (**79**'a bakınız.)

Veya edattan sonra bulunurlar:

with him, for her, without them, to us. (onunla, onun için, onlar olmadan, bize)

(42) **Düz ya da dolaylı tümleç olarak kullanılan zamirlerin konumu**

(A) Bir dolaylı tümleç, düz tümleçten önce gelir:

I told Tom/him a story. I made Ann/her a cake. I sent Bill the photos. (Tom'a/ona bir öykü anlattım. Ann'e/ona bir kek yaptım. Bill'e fotoğrafları gönderdim.)

(B) Ancak düz tümleç bir şahıs zamiriyse onu fiilden hemen sonra koyup **to** ve **for** kullanmak daha yaygındır:

I told it to him. I made it for her. I sent them to him. (Onu ona anlattım. Onu ona yaptım. Onları ona gönderdim.) (**79**'a bakınız.)

Bu konum kuralı, **one, some, any, none, vb** için geçerli değildir. Aşağıdakilerden ikisini de söyleyebiliriz:

He bought one for Ann ya da **He bought Ann one.** (Ann'a bir tane aldı.)

He gave something to Jack ya da **He gave Jack something.** (Jack'a birşey aldı.)

(43) **Takımdan oluşan fiillerin zamirden oluşan tümleçlerinin konumu:**

Takımdan oluşan (fiil + edat/Ç.N.) fiillerin isim türünden tümleci ortada ya da sonda olabilir:

Blow the bridge up/Blow up the bridge. (Köprüyü havaya uçurun.)

Hand in your papers/Hand your papers in. (Kâğıtlarınızı teslim edin/verin.)

Hang your coat up/Hang up your coat. (Ceketini as.)

Take your shoes off/Take off your shoes. (Ayakkabılarını çıkar.)

Ancak tümleç bir zamirse, ortaya konmalıdır:

blow it up, hand them in, hang it up, take them off (onu uçurun, onları teslim edin, onu as, onları çıkar)

Aynı biçimde:

Bring back the books/Bring the books back/Bring them back (Kitapları/onları geri getir[in]). **Turn on the light/Turn the light on/Turn it on:** Işığı/onu aç. (Ayrıca **32**'inci bölüme bakınız.)

44 IT zamiri

it, üçüncü tekil şahıs cinssiz zamiridir; nesneler ve çoğunlukla hayvanlar için kullanılır.

Aynı **it** biçimi, özne ve tümleç halleri için kullanılır. İyelik biçimi **its**'dir. Bu, **it is**'in kısaltılmış biçimi olan **it's** ile karıştırılmamalıdır. **It/Its**'ın çoğul biçimi, insanlar için de kullanılan **they/them**'dir.

ÇEVİRİCİNİN NOTU : **It**'in bu kullanılışı Türk öğrenciler için sorun yaratabilmektedir. Kesin bir özne bulunmadığı zaman veya özneyi belirtmenin cümleyi -İngilizce açısından- «saçma» göstereceği durumlarda **gerçek özne** kaldırılarak **IT, göstermelik özne** olarak cümlenin başına konur. Burada **it** anlam açısından «boş değildir. **IT**'in İngilizcedeki kullanılışı ile bunun Türkçedeki karşılıklarına örnekler veriyoruz :

Bugün Pazartesi. **It** is Monday (today). (Burada **it** «gün» anlamındadır. ve bu biçimiyle cümle çevrilirse şöyle bir Türkçe cümle ortaya çıkar : «Bugünkü **gün** Pazartesi'dir.)

It is cold in this room. (Oda soğuk.) (Burada **it, hava** anlamındadır. Cümleyi tam olarak şöyle çevirebiliriz : Bu odada **hava** soğuk.) (Bu tür cümlelere yeniden döneceğiz.)

It is five 'oclock. (Saat beş.) (Burada **it**, «saat» anlamındadır.)

İngilizcede ayrıca «yağmak» fiili bulunmamaktadır. «Kar yağmak» ve «yağmur yağmak» olarak iki ayrı fiil vardır : **to snow** ve **to rain.** Türkçedeki gibi «yağmur yağıyor» demek bu bakımdan olanaksız olmaktadır.

The rain is **raining.** (İngilizcede böyle bir cümle yoktur.)

Bu durumda özne (yani **the rain**) yerine **it** göstermelik öznesi kullanılır.

It is raining. (yağmur yağıyor) - **It** is snowing. (Kar yağıyor.)

İngilizcede, Türkçede olduğu gibi «**orayı, burayı, orasını, burasını**» gibi ifadeleri doğrudan söyleme olanağı bulunmamaktadır. Bu durumda **it** kullanılmaktadır :

It is cold here. (Burası soğuk.) **It** is nice there. (Orası güzel.)

Bu cümle yapısı, diğer ifadelerde de yaygınlık kazanmıştır. Bu nedenle :

I like New York. (New York'u seviyorum) denebileceği gibi

I like it in New York. (Anlam aşağı yukarı aynıdır.) denebilir.

Kullanım

A **It**, normal olarak, bir nesne ya da cinsiyetini bilmediğimiz bir hayvan için, bazen de bir bebek ya da küçük çocuk için kullanılır :

This is my dictionary. I got it cheaply as its cover was torn. (Bu, benim sözlüğüm. Kapağı yırtık olduğu için onu ucuza aldım.)

Look at that bird. It always comes to my window. (Şu kuşa bak. O hep benim pencereme gelir.)

It, şu durumlarda insanlar için kullanılır :

Ann (on the phone) : Who is that/Who is it?
(Ann (telefonda) : Kiminle konuşuyorum?)

Bill : It's me. (Benim.)

Şöyle de diyebiliriz :

It was Peter who lent us the money. (Bize parayı veren, Peter'dı.)
It was George who fell into the water. (Suya düşen, George'du.)
(Ayrıca, bu biçimin anlamı için **54**'e bakınız.)

(B) It, zaman, mesafe, hava, sıcaklık ve gel-git için de kullanılır :

It is hot/cold/quiet/noisy in this room. (Bu oda sıcak/soğuk/sessiz/gürültülü).
What time is it? It's six. (Saat kaç? Saat altı.)
What's the date? It's the third of March. (Bugün ayın kaçı? Martın üçü.)
How far is it to New York? It is 400 kilometers. (New York ne kadar buradan? 400 kilometre.)
How long does it take to get there? It depends on how you go. (Oraya gitmek ne kadar sürer? Nasıl gittiğine bağlı.)
It is high tide/low tide. (Sular yükselmiş/alçalmış.)
It's frosty. (Don var.) **It's a fine night.** (Çok güzel bir gece.)
It's raining/snowing/freezing. (Yağmur yağıyor/Kar yağıyor/Don yapıyor.)
It's full moon tonight. (Bu gece dolunay var.)
In winter it's/it is dark at six o'clock. (Kışın saat altıda hava karanlıktır.)

Ayrıca şu tür cümlelere dikkat edin :

It's/It is three years since I saw him = I haven't seen him for three years. (Onu görmeyişim üç yıl oluyor = Üç yıldır onu görmüyorum.) (**182** E'ye bakınız.)

(«**it is time** + özne + geçmiş zaman» için ayrıca **288** B'ye bakınız.)

(C) Bir mastar takımı bir cümlenin öznesi olduğu zaman genellikle cümleye **it** ile başlarız ve mastarı arkaya atarız. Dolayısıyla şöyle deriz :

To criticize is easy yerine **It is easy to criticize.** (Eleştirmek kolay.)
To be early is better yerine **It is better to be early.** (Erken gitmek daha iyi.)

Ayrıca :

We found it easy/difficult/impossible to cross the road. (Yolu geçmeyi kolay/zor/olanaksız bulduk.)
He thought it best to say nothing. (Hiç bir şey söylememeyi en uygun buldu/En iyisi birşey demeyim, dedi.)
It never occured to me to doubt him = I never thought of doubting him. (Ondan kuşkulanmak aklımın ucundan geçmedi = Ondan kuşkulanmayı hiç düşünmedim.)

(D) Aynı biçimde **it**, cümlenin başında bulunan bir cümleciğin de yerini almak üzere kullanılabilir. Şöyle cümleler yapmak olanaklı olsa da son derece tuhaftır :

That he has not returned yet is strange. (Henüz dönmemiş olması garip.)
That prices will go up is certain : Fiatların yükseleceği kesin.

it'i fiilden önceye koyup cümleciği cümlenin sonuna koymak çok daha iyidir :

It is strange that he has not returned yet.
It is certain that prices will go up. (Anlamlar aynıdır.)

Ayrıca şuna dikkat ediniz :

It occured to me that perhaps he was trying to shield someone. (Belki de birine siper olmaya çalıştığını düşündüm birden.)
It struck me that everyone was usually silent. (Birden herkesin genellikle sessiz durduğu dikkatimi çekti.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : **One** veya belgisiz zamir olan **you**, Türkçeye şu iki yoldan biriyle çevrilir :

a. **İnsan** sözcüğü kullanılarak :
One/You must not do this : (**İnsan** bunu yapmamalı/dır.)

b. **Edilgen Çatı** kullanarak :
One/You must not do this. (Bu **yapılmamalıdır.**)
How can **one/you** answer a question like this? (Böyle bir soru nasıl **yanıtlanabilir?**)

45 Belgisiz zamir olarak YOU ve ONE

Her ikisi de kullanılabilir :

Can one camp in the forest? Can you camp in the forest? (Ormanda kamp yapılabilir mi?/Kişi burada kamp yapabilir mi? İnsan burada...)

Gündelik konuşmada **you** daha yaygındır; daha «canayakın» bir zamir olup konuşmacının kendini öyle bir durumda gibi görebildiğini gösterir. **One** daha kişiler dışıdır ve o kadar yaygın bir kullanımı yoktur. Ancak iyelik biçimi olan **one's** oldukça yaygındır.

It's easy to lose one's/your way in Venice. (İnsanın Venedikte yolunu kaybetmesi kolay/İnsan kolayca...)

Doğru iyelik biçimi kullanılmalıdır :

One has to show one's pass at the door.
You have to show your pass at the door
} (Pasonuzu kapıda göstermelisiniz. Paso kapıda gösterilmelidir.)

One ya da **you** yerine «**a/the** + isim» kulanılırsak iyelik sıfatı kuşkusuz **his** ya da **her** olacaktır.

One must be patient with one's children. You must be patient with your children. (Kişi çocuklarına sabırla davranmalıdır.)
A parent must be patient with his children. (Bir baba çocuğuna sabırla davranmalıdır.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Bu anlamda kullanılan **one** ve **you**'yu dilimize ya «kişi/insan» sözcüğüyle ya da edilgen çatıyla çevirebiliriz.

46 THEY/THEM/THEIR'in NEITHER/EITHER, SOMEONE/ANYONE, NO ONE, vb. ile kullanılması

Bu ifadeler tekildir ve tekil fiil alır. Dolayısıyla bunlarla ilgili şahıs zamirlerinin **he/she** ve iyelik sıfatlarının **his/her** (**he/his** erkekler ve her iki

cinsin de söz konusu olabileceği durumlar için; **she/her** ise bayanlar/dişiler için kullanılır) olması gerekir. Fakat anadili İngilizce olan birçok konuşucu, bunu karışık bulur ve tek bir cinsiyet söz konusu olsa bile **they/their** kullanır :

Neither of them remembered their instructions. (İkisi de kendilerine verilen talimatı anımsamıyordu.)
Everyone has read the notice, haven't they? (Herkes talimatı okudu, değil mi?)
Would anyone lend me their binoculars? (Bana dürbününü ödünç verecek biri var mı?)
Everybody assembled in the hall where they we welcomed by the secretary. (Herkes salonda toplandı; burada sekreter bizi ağırladı.)
Nobody objected, did they? (Kimsenin itirazı yoktu, değil mi?)

(Ayrıca **21** D ve **22**'ye bakınız.)

Dönüşüm ve Pekiştirme Zamirleri

47 **A** Bunlar, **myself** (kendim/i), **yourself** (kendin/i), **himself, herself, itself** (/O/kendi/ni), **ourselves** (kendimiz/i), **yourselves** (kendiniz/i), **themselves** (kendileri/ni)'dir.

İkinci tekil şahıs **yourself** ile ikinci çoğul şahıs **yourselves** arasındaki farka dikkat ediniz.

Belgisiz dönüşüm/pekiştirme belgisiz zamiri **oneself**'tir.

B **Dönüşüm zamiri olarak kullanılışları**

myself, yourself, vd. ; fiildeki eylem, bu eylemi yapan kişiye dönerse, yani özne ile tümleç aynı kişiyse fiilin tümleci olarak kullanılırlar :

I cut myself. (Kendimi kestim/Elimi, vb. kestim.) **He shaved himself.** (Kendini traş etti./Traş oldu.) **It is not always easy to amuse oneself on holiday.** (Tatilde insanın kendini eğlendirmesi/insanın eğlenmesi her zaman kolay olmuyor.) **Tom and Ann blamed themselves for the accident.** (Tom ile Ann kazadan ötürü kendilerini suçladılar.)

Dönüşüm zamirini, karşılıklı ilişkiyi gösteren **each other** (birbirleri/ni) zamiri ile değiştirdiğimiz zaman ortaya çıkacak anlam farkına dikkat ediniz :

Tom and Ann blamed each other. = **Tom blamed Ann and Ann blamed Tom.** (Tom ve Ann **birbirlerini** suçladılar. = Tom Ann'i suçladı, Ann de Tom'u suçladı.) (Ayrıca **27** D'ye bakınız)

Aynı biçimde **myself, yourself, vd.** edatlardan sonra da kullanılabilirler :

He spoke to himself. Look after yourself, I'm annoyed with myself. Did she pay for herself? Take care of yourselves. He sat by himself (=alone). (Kendi kendine konuştu. Kendine bak. Kendime kızdım. Kendi parasını kendi mi ödedi? Kendinize dikkat edin. Kendi başına (yalnız başına) oturdu.)

Ayrıca, **myself**, vb'i, «fiil + tümleç + edat»tan sonra da kullanabiliriz :

She addressed the envelope to herself. (Zarfı kendine postaladı.)

Fakat edat yer gösteriyorsa, dönüşümlü zamirleri değil, normal zamirleri kullanırız :

Did you take the dog with you? Has he any money on him? They put the child between them. (Köpeği yanınıza aldınız mı? Üstünde hiç para var mı? Çocuğu aralarına koydular.)

48 Pekiştirme zamiri olarak

myself, vb. bir ismi veya zamiri pekiştirmek için de kullanılabilir :

The King himself gave her the medal. (Kralın kendisi/Bizzat Kral ona madalyayı verdi.)

Böyle kullanıldığı zaman zamir (pekiştirme zamiri/Ç.N.) gerekli olmayıp anlamda bir değişikliğe yol açmadan cümleden çıkarılabilir. Genellikle cümlenin öznesini pekiştirir ve özneden sonra konur :

Ann herself opened the door. (Ann'in kendisi/Bizzat Ann kapıyı açtı.)
Tom himself went. (Tom'un kendisi/Bizzat Tom gitti.)

İkinci bir seçenek olarak, varsa, tümleçten sonra gelebilir : (Aynı anlamda./Ç.N.)

Ann opened the door herself. (Anlamı yukarıdakinin aynı.)

veya geçişsiz bir fiilden sonra :

Tom went himself. (Anlam yukarıdakinin aynı.)

Eğer geçişsiz fiili «edat + isim» takımı izliyorsa pekiştirme zamiri bu isimden sonra gelir :

Tom went to London himself veya **Tom himself went to London.** (Tom'un kendisi/Bizzat Tom Londra'ya gitti.)

Bir başka ismi pekiştirmekteyse hemen bu ismin ardından gelir :

I saw Tom himself. (Tom'un kendisini/Bizzat Tom'u gördüm.)
I spoke to the President himself. (Başkanın kendisiyle/Bizzat Başkanla konuştum.) **She liked the diamond itself but not the setting.** (Elmasın kendisini beğendi, fakat işçiliğini değil/işçiliğini beğenmedi.)

Şunların arasındaki farka dikkat ediniz :

I did it myself (it was done by me and not by someone else). (Onu kendim yaptım [benim tarafımdan yapıldı; başka kimse tarafından değil]).
I did it by myself (I did it without help). (Kendim yaptım [Yardım olmaksızın yaptım]).

ALIŞTIRMALAR

(İYELİK, ŞAHIS, vd. SIFAT ve ZAMİRLERİ)

A. Şahıs Zamirleri (**I/me, he/him, vd.**), iyelik sıfatları (**my, vd.**), iyelik zamirleri (**mine, vd.**), dönüşüm zamirleri (**myself, vd.**), belgisiz **one** zamirinin değişik biçimleri, **each other**'ın doğru biçimleri, **it** göstermelik öznesi veya cümlecik yerine kullanılan **so/not** zamirlerinin doğru biçimlerini kullanarak aşağıdaki boşlukları doldurunuz.

1. I ——— (my/myself) saw the accident and inofrmed the police about ——— (it/myself). ——— (he/they) came and arrested the driver.
2. When ——— (he/him) came in the room we looked at ——— (each other's/each other) and remained silent for a while.

3. ——— (you/oneself) can not find these easy to understand, but once (they/them) become clear, ——— (it/one) will not be easy to forgot (it/them).
4. —— (my/I) father said —— (my/mine) wasn't «a» good homework. He offered me some help, but I wanted to do the homework ——— (myself/mine).
5. MR MILLER : Will ——— (one/one's) passport be valid if one's signature is missing?
   MR BROWN : I think ——— (so/not). They are very particular about signatures at the customs. The minister ——— (itself/himself) almost had difficulties the other day.
6. «——— (my/mine) suitcase and ——— (your/yours) look like ——— (ours/each other). Don't you think we can mix ——— (each other/them)?»
   «I think ——— (not/so). I have ——— (my/mine) name on ——— (my/mine).
7. «Isn't ——— (it/its) strange that ——— (one/oneself) can't see ——— (one/oneself) in this mirror? I hope they'll clean it some day.»
   «I hope ——— (not/so).
8. ——— (they/theirs) took ——— (themselves/each other's) addresses. ——— (it/so) was touching to see ——— (them/themselves) so friendly.
9. TOM : I'll take ——— (yours/your) photo, and you'll take ——— (mine/yourself).
   TIM : Why don't you just say we'll take ——— (ourselves'/each other's) photos?
10. «Why don't ——— (we/us) go to a night club enjoy ——— (us/ourselves?)»
    «It'll cost ——— (our/us) a lot. ——— (mine/it) is a better plan. Listen: We'll go to ——— (myself/my) house together.»
11. «——— (ours/it) will be a good idea to correct —— (our/each other's) homework.» «I think ——— (it/so). —— (one/it) can be more objective while reading someone else's paper. First you read ——— (mine/yours).
12. They caught the thief ——— (themselves/himself). ——— (it/not) was strange that the police didn't believe ——— (him/them) and released the thief ——— (himself/boş).
13. «——— (one/he) can't finish this job in a short time, and by ——— (oneself/himself). «Don't say ——— (so/it). ——— (I/my) cousin, for example, finished a longer job in a shorter time.»
14. ——— (it/he) was —— (me/mine) that ——— (them/they) criticized. Nobody said anything about ——— (hers/it).
15. ——— (my/boş) some friends made jokes ——— (each other/ to each other) on the first day of April. For example they put water in ——— (one's/each others's) beds. —— (I/me) ——— (myself/boş) put water in ten people's beds.
16. ——— (he/it) is ——— (me/it), John.
17. «——— (my/mine) boss didn't want ——— (me/myself) to work in a second place. That's why ——— (I/me) was dismissed.»
18. ALİ : He said, «Let's dance with ——— (our/each other's) girl friends. I —— (boş/myself) am ready to dance with your girl friend.
    CAN : ——— (it/one) must be mad to say that!
    ALİ : I don't think ——— (he/so) was. He only wanted a little fun.
19. «Is this the last sentence?»
    «I'm afraid ——— (so/not).
20. They were proud of talking to the queen ——— (herself/themselves).

B. **A, an, the,** tanıtıcıları ve şimdiye kadar değinilen sıfat ve zamirler

1. TEACHER : This is ——— best homework you've done this semestre. ——— helped ——— with it?
   STUDENT : Nobody. ——— did it ———.
2. «——— of these do you want to try-this ——— or that?»
   «———. They're both bad.»
3. They gave ——— prisoner ——— loaf of bread to eat.
4. «Would you like ——— more tea?»
   «No, thanks. I've had too ——— already.»
5. ——— could find the answer, so the teacher had to give it ———.
6. «I've lost ——— pencil.»
   «Here. You can use ———. I have an extra ——— in my pencil-box.
7. ——— healthy don't realize ——— health means.
8. We have only a ——— meat at ——— home.
9. Will ——— be wise for us to tell ——— secret to everybody?
10. Can ——— be ——— honest man and do this to one's own friend? Shame on you!

7.
İlgi (Bağ) Zamir ve Cümlecikleri

(Relative Pronouns and Relative Clauses)

Üç tür ilgi cümleciği vardır : Tanımlayan (**49 - 55**), Tanımlamayan (**56 - 9**) ve Bağlantı Kuran (**60 - 2**).

Tanımlayıcı İlgi Cümlecikleri (Defining Relative Clauses)

49 Bunlar kendilerinden önce gelen isimleri, aynı türden diğer isimlerden ayırd edecek biçimde tanımlarlar. Böyle bir cümlecik, ismin açıkça anlaşılabilmesi için gereklidir :

The man **who told me this** refused to give me his name. (**Bunu bana söyleyen** adam adını vermeye yanaşmadı.)

Burada «**who told me this**», ilgi cümleciğidir. Bunu cümleden atarsak hangi adamdan söz ettiğimiz açık olmayacaktır. İsimle açıklayıcı cümlecik arasında virgül bulunmadığına dikkat ediniz :

The noise **that he made** woke everybody up. (**Yaptığı** gürültü herkesi uyandırdı.)

50 Tanımlayıcı İlgi Cümleciklerinde Kullanılan İlgi Zamirleri

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Birinci baskımıza şimdiye dek yapılan, en azından bize ulaşmış olan en önemli eleştirilerden biri, ilgi cümleciklerinin çevirisinde dilimizin geleneklerine ters düşen **ki o**'lu yapısını kullanmış olmamızdır. Bu yapının, okuyucunun İngilizce yapısını daha belirgin olarak anlaması için kullanıldığını ve bu tür çevirinin hemen ardından normal Türkçe cümlenin konulduğunu belirtelim.

Bu ilgi zamirleri, insanları veya nesneleri tanımladıklarına ve bir fiilin öznesi/tümleci oluşlarına, ya da iyelik halinde oluşlarına göre bir parça değişirler. Tekil-çoğul ve eril-dişile göre değişmezler :

İlgi zamirleri şunlardır :

İnsanlar için : Yalın : ⇒ **who, that** (ki o)
-i : ⇒ **whom, who, that** (ki onu, ki ona), Ø
İyelik : ⇒ **whose** (ki onun)

Nesneler için : Yalın : ⇒ **which, that** (ki o)
-i : ⇒ **which, that** (ki onu, ki ona), Ø
İyelik : ⇒ **whose, of which** (ki onun)

Bazan **that** kullanmak zorunlu olmaktadır. (Aşağıdaki açıklamalara bakınız.)

51 İnsanlar için kullanılışı

A Yalın Hal : **who** veya **that** (ki o)

Who normal olarak şu durumlarda kullanılır :

The man who **robbed you has been arrested.** (Adam, ki o seni soydu, tutuklandı./Seni soyan adam tutuklandı.)

The girls who **serve in the shop are the owner's daughters.** (Kızlar, ki onlar dükkânda satış yaparlar, dükkân sahibinin kızlarıdır./Dükkânda satış yapan kızlar dükkân sahibinin kızlarıdır.)

The policeman who **reported the accident thinks it was Tom's fault.** (Kazanın raporunu düzenleyen polis, hatanın Tom'da olduğu kanısında.)

The book is about a man who **deserts his wife.** (Kitap, karısını terkeden bir adam hakkında.)

The film is about a group of people who **are trapped in a lift.** (Film, bir asansörde kalan bir grup insan hakkında.)

Sıfatların enüstünlük aşamaları ile **all, nobody, no one, somebody, someone, anybody, vd.**'den sonra kullanılışı dışında **that,** yalın halde, **who**'dan çok daha az kullanılır. Bu sözcüklerden sonra ise **that** veya **who** kullanılabilir :

All who/that heard him were delighted with him. (Herkes, ki onu duydu-dinledi-, zevk duydular./Onu dinleyen herkes -konuşmasından- zevk aldı.)

He was the best king who/that sat on the throne. (O en iyi kraldı, ki tahta oturdu./O, tahta oturan en iyi kraldı.) (Bunu **52B** ile karşılaştırınız.)

B Tümleç olarak -i hali : **whom, who** veya **that** (ki onu, ki ona)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : **whom, who, that,** Türkçeye -e halinde de çevrilebildiği için **ki ona,** çeviriye alınmıştır.

Tümleç (-i/e hali), **whom** biçimidir, fakat bu çok biçimsel sayılır ve konuşma dilinde seyrek olarak kullanılır. Bu nedenle **whom** yerine konuşma dilinde **who** veya **that** kullanırız. (**that, who**'dan daha yaygındır.) Bundan da yaygın olan yöntem, -i halindeki ilgi zamirini bütünüyle cümleden çıkartmaktır :

The man whom I saw told me to come back today. (Görüştüğüm adam, bugün dönmemi/yeniden gelmemi söyledi.) **Ya da**

The man who I saw.../The man that I saw.../The man I saw... (İlgi zamiri son örnekte atılıyor). (Gördüğüm adam...)

Ve :

The girls whom he employs are always complaining about their long hours/The girls that he employs/The girls he employs. (İlgi zamiri atılıyor). (Onun çalıştırdığı kızlar, hep uzun saatlerden yakınıyor.)

(C) Bir edat ile birlikte **whom** ve **that**

Dilbilgisi açısından doğru bir İngilizce cümlede edat ilgi zamirinden önce gelir ve zamir, **whom**'a çevrilir:

The man to whom **I spoke.** (Bu, biçimseldir, fakat oldukça sık kullanılır.)

Ancak teklifsiz konuşmada edatı cümleciğin sonuna almak, daha yaygın olan yöntemdir. O zaman **whom** çoğu zaman **that**'a çevrilirse de, ilgi zamirini bütünüyle atmak daha da yaygındır:

The man who/whom I spoke to; the man that I spoke to; the man I spoke to... (Konuştuğum adam)

Aynı biçimde:

The man from whom I bought it told me to oil it. (Onu (kendisinden) aldığım adam, onu yağlamamı söyledi.) **Ya da:**
The man who/whom I bought it from; The man I bought it from...

Ve:

The friend with whom I was travelling could speak French. ([Kendisiyle] birlikte yolculuk yaptığım arkadaş, Fransızca konuşabiliyordu.) **Ya da:**
The friend who/whom I was travelling with; The friend that I was travelling with; The friend I was travelling with...

(D) İyelik: **whose,** kullanılabilecek tek biçimdir: (ki onun)

People whose rents have been raised can appeal. (İnsanlar, ki onların kiraları yükseltilmiştir, baş vurabilirler/Kiraları yükseltilen kişiler...)
The film is about a spy whose wife betrays him. (Film, karısı kendisine ihanet eden bir casus hakkında.)

52 Nesneler için Kullanılan İlgi Zamirleri

(A) Yalın: ya **which,** ya da **that; which** daha biçimseldir: (ki o)

This is the picture which/that caused such a sensation. (Bu o filmdir, ki o bu kadar sansasyon yarattı./O kadar sansasyon yaratan film bu.)
The stairs which/that lead to the cellar are rather slippery. (Merdivenler, ki onlar bodruma iniyorlar, bir hayli kaygan./Bodruma inen merdivenler bir hayli kaygan.) (Ayrıca aşağıda, **B**'ye bakınız.)

(B) Tümleç olarak -i hali: **which, that** veya hiçbir ilgi zamiri kullanılmaz:

The car which/that I hired broke down after five kilometres. (Otomobil, ki onu kiraladım, beş dakika sonra bozuldu./Kiraladığım otomobil beş kilometre sonra bozuldu.) **veya The car I hired broke down after five kilometres.** (Anlam aynı.)

all, much, little, everything, none, no ve **no**'nun bileşimlerinden veya sıfatların enüstünlük aşamalarından sonra **which** hemen hiç kullanılmaz. Bunun yerine ya **that**'i kullanırız, ya da, -i halindeyse ilgi zamirini bütünüyle atarız.

All the apples that fall down are eaten by the pigs. (Bütün elmalar, ki onlar düşer, domuzlar tarafından yenir./Düşen bütün elmalar domuzlarca yenir.)

This is the best hotel (that) I know. (Bu en iyi oteldir, ki onu ben bilirim./Bildiğim en iyi otel bu.)

C Edatla birlikte kullanılan -i hali :

Biçimsel yapı, «edat + **which**»tir, fakat **which** veya **that**'i cümlenin sonuna alarak veya bunları bütünüyle atarak edatı cümleciğin sonuna almak, daha yaygın bir yöntemdir :

The ladder on which **I was standing began to slip.** (Merdiven, ki onun üzerinde ayakta duruyordum, kaymaya başladı./Üzerinde durduğum merdivenkaymaya başladı.) = **The ladder** which/that **I was standing** on **began to slip.** = **The ladder I was standing** on **began to slip.** (Anlam aynı.)

When'in **in/on which**'in (zaman için) yerine kullanılabildiğine dikkat ediniz.

the day when they arrived : geldikleri gün
the year when he was born : doğduğu yıl.

Where de **in/at which**'in (yer için) yerine kullanılabilir :

the hotel where they are staying : kaldıkları otel.

Why, for which'in yerine kullanılabilir :

The reason why he refused is... : Reddetmesinin nedeni,...

Bu biçimde kullanılan **when, where** ve **why**'a ilgi zarfları denir.

D İyelik : «**whose** + cümlecik» kullanılabilir, fakat bu, genellikle yerini «**with** + sözcük takımı»na bırakabilir :

Living in a house whose walls were made of glass would be horrible. = **Living in a house with glass walls would be horrible.** (Bir evde oturmak, ki onun duvarları camdan yapılmıştır, dayanılmaz olurdu./Duvarları camdan yapılmış bir evde oturmak dayanılmaz olurdu.)

53 WHAT ilgi zamiri

what = **the thing that/the things that, vb.** (o şey ki....., ... en [şey]/[şeyler])

The things that **we saw astonished us.** = What **we saw astanished us.** (Şeyler, ki onları biz gördük, bizi şaşırttı./Gördüğümüz şeyler bizi şaşırttı./Gördüklerimiz bizi şaşırttı.)

When he sees the damage that **you have done she will be furious.** = **When she sees** what **you have done she will be furious.** (O gördüğü zaman zararı, ki sen yaptın, deli olacak. (çok sinirlenecek)/Yaptığın zararı görünce deli olacak (çok kızacak) = Görünce, ne ki yaptın, deli olacak (çok kızacak.)/Yaptıklarını görünce deli olacak (çok kızacak).

What ilgi zamirini, bağlantı kuran ilgi zamiri **which** ile karıştırmamaya dikkat ediniz.

Which'in bir önceki cümledeki bir sözcük ya da sözcük grubuna gönderme yapmasına karşın **what**'ın herhangi birşeye gönderme yapmadığına dikkat ediniz. **what** zamiri genellikle bir fiilin tümlecidir; buna karşılık **which** bağlayıcısı genellikle öznedir :

He said he had no money, which was not true. (Parası olmadığını söyledi, ki bu doğru değildi.)

Some of the roads were flooded, which made our journey more difficult. (Yolların bir bölümünü sel basmıştı, ki (ve) bu yolculuğumuzu daha da zorlaştırdı.) (Ayrıca **60**'a bakınız.)

54 «IT IS/WAS + isim/zamir + ilgi cümleciği»

«Tom helped us (Tom bize yardım etti)» yerine **«It was Tom who helped us** (Bize yardım eden, Tom'du)» diyebiliriz.

Bu yapıyı, işi yapanın başkası değil, Tom olduğunu vurgulamak istersek kullanırız. Aynı biçimde :

It was in Rome that we met. (Roma'ydı karşılaştığımız/tanıştığımız yer)

cümlesi, söz konusu kentin Paris ya da Londra değil, Roma olduğunu vurgular.

Burada normal olarak **which** kullanılmaz, fakat **what** dışında herhangi bir ilgi zamiri kullanılabilir.

55 Bazan bir mastar ya da ortaç, bir ilgi cümleciğinin yerine kullanılabilir

A **the first, second, vb. ; the last/only**'den sonra ve bazan sıfatların enüstünlük aşamasından sonra bir ilgi cümleciğinin yerini bir mastar (takımı) alabilir :

The last man to leave the ship = The last man who left/leaves..... (Gemiyi terkeden son insan.....)

The only one to understand = The only one who understood/understands (Anlayan tek kişi)

Mastarın burada «fiil + yalın haldeki ilgi zamiri»nin yerini tuttuğuna dikkat ediniz. «Fiil + -i halindeki bir zamir»in yerini tutmak için kullanılmaz. Örneğin, «The first man **that we saw**»daki (**Gördüğümüz** adam) cümlecik mastarla değiştirilemez; «The first man to see»nin bütünüyle ayrı bir anlamı olacaktır. Ancak **that**'i edilgen (passive) bir fiilin öznesi yaparsak (örneğin **The first man that was seen**), cümleciği edilgen bir mastarla değiştirebiliriz : **«The first man to be seen :** Görülecek ilk kişi».

B Bir amaç veya izin kavramı bulunduğu zaman :

He has a lot of books to read. = a lot of books that he can/must read. (Okuyacak çok kitabı var. = okuması gereken/okuyabileceği çok kitabı.....)

She had something to do = something that she could do/had to do. (Yapacağı birşey vardı. = Yapabileceği/yapması gereken birşeyi.....)

A garden to play in = a garden they can play in. (Oynayacakları bir bahçe = Oynayabilecekleri bir bahçe.....)

Burada mastarın «fiil + -i halindeki ilgi zamiri»nin yerini aldığına dikkat ediniz. Mastarın bu iki kullanışının karışıklığa yol açacağı düşünülebilir, fakat mastarın anlamı cümlenin geri kalan bölümünce açıklığa kavuşturulduğu için böyle bir sorun bulunmamaktadır. Tek başına **«The first man to see»**, ya **«The first man that we must see** (-i hali)» (Görmemiz gereken ilk kişi) veya **«The first man who saw** (yalın hal)» (Gören ilk kişi) anlamına gelebilir; fakat bir cümlenin bir parçasını oluşturduğu zaman hangi anlamın verilmek istendiğini hemen anlayabiliriz :

The first man to see is Tom. = The first man that we must see. (Görülecek ilk kişi Tom'dur. = Görmemiz gereken ilk kişi.....)

Buna karşılık :

The first man to see me was Tom. = The first man who saw me. (Gören ilk kişi Tom'du. = Beni gören ilk kişi.....)

(C) Bazen ilgi cümleciklerinin yerine şimdiki zaman ortacı kullanılabilir :

(1) Cümlecikteki fiil süreklilik yapısında (**continuous tense**) ise :

People who are/were waiting for the bus often shelter/sheltered in my doorway = People waiting for the bus often shelter/ sheltered... (Otobüsü bekleyenler, çoğu kez benim kapı boşluğuna sığınıyor[du]).

2. Cümlecikteki fiil alışkanlık ya da süreklilik gösteriyorsa :

Passengers who travel/travelled on this bus buy/bought their tickets in books = Passengers travelling... : (Bu otobüsle yolculuk yapan yolcular biletlerini abonman olarak alırlar[dı]).

Boys who attend/attended this school have/had to wear uniform = Boys attending... (Bu okula giden oğlanlar üniforma giymek zorunda [idiler]).

a low which forbids/forbade the import = the law forbidding... : ([bu] dışalımı yasaklayan yasa).

a notice which warns/warned = a notice warning... : (halkı uyaran bir duyuru).

an advertisement which urges/urged = an advertisement urging... : (...i teşvik eden bir reklâm.)

Aynı biçimde :

a petition asking : ... isteyen bir dilekçe

a placard protesting : ... i protesto eden bir döviz

a letter ordering/demanding/telling : ... sipariş eden/talep eden/ söyleyen bir mektup

placards protesting : ... i protesto eden dövizler

(3) Cümlecikteki bir fiil bir dilek bildirirse, yani bu fiil **wish, desire, want, hope** (dilemek, arzu etmek, istemek, ümit etmek) ise (**like :** beğenmek değil) :

People who wish to go on the tour must book = People wishing... (Bu tura katılmayı dileyen kişiler, (yer) ayırtmalıdır.)

People who wished to go on the tour had to book : People wishing... (Bu tura katılmayı dileyen kişiler, (yer) ayırtmak zorundaydı.)

Fans who hope for a glimpse of the star = fans hoping... (yıldızı bir kez görebilmeyi uman hayranlar)

Fans who hoped for a glimpse of the star = fans hoping... (yıldızı bir kez görebilmeyi uman hayranlar.)

(4) Yukarıdaki fiillerden birini ya da bilme/düşünme ifade eden herhangi bir fiil (ör. : **know :** bilmek, **think :** kanısında olmak, **believe :** inanmak, **expect :** ümit etmek) içeren, tanımlamayan bir cümlecik yerine de bir şimdiki zaman ortacı kullanılabilir :

Peter, who thought the journey would take at least two days, said... = Peter, thinking the journey would take at least two days, said... (Yolculuğun en az iki gün süreceğini düşünen/süreceği kanısında olan Peter, dedi ki...)

Tom, who expected to be paid the following week, offered... = Tom, expecting to be paid the following week, offered... (Bir sonraki hafta kendisine ödeme yapılmasını uman Tom, ... önerdi.)

Bill, who wanted to make an impression on Ann, took her to... = Bill, wanting to make an impression on Ann, took her to... (Ann üzerinde etki bırakmak isteyen Bill, Ann'i ... e götürdü.)

Tanımlamayan İlgi Zamirleri

56 A Tanımlamayan ilgi cümlecikleri, zaten belirlenmiş olan isimlerden sonra kullanılır. Bu nedenle ismi tanımlamaktan çok yalnız bu isim hakkında biraz daha bilgi vererek onun anlamına katkıda bulunurlar. Tanımlayıcı ilgi cümleciklerinden farklı olarak cümle içinde zorunlu değildirler; anlam karışıklığına yol açmadan cümleden çıkarılabilirler. Gene tanımlayıcı ilgi cümleciklerinden farklı olarak ilgili oldukları isimlerden virgülle ayrılırlar. Zamir, tanımlamayan ilgi cümleciğinde hiçbir zaman atılamaz. Bu cümle yapısı hayli biçimsel olup yazılan İngilizcede, konuşulan İngilizceden daha yaygındır.

B Biçim

Bu ilgi zamirleri tekil-çoğul veya eril-dişil olmalarına göre değişmezler :

	Yalın hal	-i hali	iyelik hali
kişiler için :	**who** (ki o)	**whom, who** (ki onu/ona)	**whose** (ki onun)
nesneler için :	**which** (ki o)	**which** (ki onu/ona)	**of which** **of whose** (ki onun)

57 Kişiler için Kullanılışı : who, whom, whose

A) Yalın hal : **who** (ki o)

Yalnız **who** kullanılabilir. Virgüllere dikkat ediniz.

My neighbour, who is very pessimistic, says there will be no apples this year. (Çok karamsar olan komşum, bu yıl hiç elma olmayacak diyor.)

Peter, who had been driving all day, suggested stopping at the next town. (Tüm gün araba kullanan Peter, bir sonraki kasabada mola vermeyi önerdi.)

Ana fiilin öznesinin hemen ardından gelen bu tür cümlecikler, özellikle yazılı İngilizcede görülür. Konuşma İngilizcesinde daha çok söyle söyleriz :

My neighbour is very pessimistic and says... (Komşum çok karamsardır;... diyor.)

Peter had been driving all day, so/and he suggested... (Peter tüm gün araba kullanıyordu; onun için/ve... önerdi.)

Fakat cümlenin daha ileri bölümündeki, yani cümlenin tümlecini izleyen cümlecikler konuşma dilinde oldukça yaygındır :

I've invited Ann, who lives in the next flat. (Ann'i davet ettim; yan dairede oturuyor/Yan dairede oturan Ann'i davet ettim.)

«Edat + isim» i izleyen cümlecikler de oldukça yaygındır :

I passed the letter to Peter, who was sitting beside me. (Mektubu Peter'a uzattım; yanımda oturuyordu / Mektubu, yanımda oturan Peter'a uzattım.)

B) Tümleç olarak -i hali : **whom, who** (ki onu, ki ona)

-i halindeki zamir daima kullanılmak zorundadır; atılamaz : **whom** doğru biçimse de **who**, bazan konuşma dilinde kullanılmaktadır :

Peter, whom everyone suspected, turned out to be innocent :
(Herkesin kuşkulandığı Peter suçsuz çıktı.)

Yukarıda belirtildiği gibi, bu durumdaki bir tanımlamayan ilgi cümleciği, konuşma dilinde yaygın değildir. Bu durumda daha çok şöyle deriz :

Everyone suspected Peter, but he turned out to be innocent.
(Herkes Peter'dan kuşkulanıyordu, ama o suçsuz çıktı.)

Ancak, cümlenin daha ileri bölümündeki, yani cümlenin tümlecini ya da «edat + isim»i izleyen tanımlamayan ilgi cümlecikleri konuşma dilinde yaygındır :

She wanted Tom, whom she liked, as a partner; but she got Jack, whom she didn't like. (Partner olarak sevdiği Tom'u istiyordu, fakat sevmediği Jack'i verdiler ona.)

C Bir edatın ardında : **whom** (ki onu/ona)

Zamir atılamaz. Edat normal olarak **whom**'un önüne konur :

Mr Jones, for whom I was working, was very generous about overtime payments. (Yanında çalıştığım Mr. Jones, fazla mesai konusunda çok eli açıktı.)

Ancak, edatı cümlenin sonuna atmak da mümkündür. Konuşma dilinde genellikle böyle yapılır ve o zaman da **whom**'un yerine çoğu kez **that** kullanılır :

Mr Jones, who/whom I was working for...

Eğer cümlecikte zaman ya da yer belirten bir ifade varsa, bu ifade cümlenin sonunda kalır :

Peter, with whom I played tennis on Sundays, was fitter than I was yerine **Peter, who/whom I played tennis with on Sundays, was fitter.**
(Birlikte Pazarları tenis oynadığımız Peter, daha formdaydı/uygundu.)

D İyelik biçimi : **whose** (ki onun)

Ann, whose children are at school all day, is trying to get a job,
(Çocukları tam gün okulda olan Ann, bir iş bulmaya çalışıyor.)

Konuşma dilinde bu daha çok şöyle olur :

Ann's children are at school all day, so she... (Ann'in çocukları tam gün okulda, onun için...)
This is George, whose class you will be taking next week =
This is George. You will be taking his class next week.
(Bu, gelecek hafta sınıfını alacağın/derslerine gireceğin George =
(Bu, George. Gelecek yıl sen onun yerine derslere gireceksin.)
I congratulated Mrs Jones, whose son had won the high jump.
(Oğlu yüksek atlama birinci olan Mrs Jones'u kutladım.)

58 **both/some/most/all/several/few, vb + of + whom/which** (ki bunların her ikisi/bir bölümü/çoğu/tümü/birkaçı/birkaçı)

Bu biçim hem kişiler, hem de nesneler için kullanılabilir. Aşağıdaki örneklere bakınız. Cümlecik yapısının konuşma dilinde ağır görünecekse daha teklifsiz seçenek parantezler içinde verilmiştir.

Her brothers, both of whom work in Scotland, ring her up every week. (Both her brothers work in Scotland, and/but they ring her up every week). (Her iki kardeşi de İskoçya'da çalışan kardeşleri ona her hafta

telefon eder |Her iki kardeşi de İskoçya'da çalışıyor ve/fakat her hafta ona telefon ederler|.)

I met the fruit - pickers, several of whom (ya da **five** vb **of whom**) **were university students.** (Birkaçı [ya da **beş tanesi** vb] üniversite öğrencisi olan meyva toplayıcılarıyla tanıştım.)

(Bu cümle konuşma dilinde oldukça normaldir, fakat **I met the fruit - pickers; several of them were**... (Meyva toplayıcılarıyla tanıştım; birkaçı...) da diyebiliriz.)

The house was full of boys, ten of whom were his own grandchildren. (Ev çocuklarla doluydu ki, bunlardan onu kendi torunlarıydı.)

(Konuşma dilinde bu ya da **The house was full of boys; ten of them**... : (Ev çocuklarla doluydu; bunlardan onu...) denebilir.)

The buses, most of which were already full, were surrounded by an angry crowd. (Çoğu zaten dolu otobüslerin çevresini öfkeli bir kalabalık almıştı.)

Most of the buses were full, and/but they were surrounded...
(Otobüslerin çoğu doluydu, fakat bunların çevresini...)

I picked up the apples, some of which were badly bruised :
(Bir bölümü çok kötü ezilmiş olan elmaları topladım.)

Bu konuşmada kullanılabilir, fakat **I picked up the apples, some of them**... (Elmaları topladım; bunların bir bölümü...) de diyebiliriz.

He went up the mountain with a group of people, few of whom were correctly equipped for such a climb.
(Bir grup insanla dağa çıktı-ki bunların pek azı böyle bir tırmanış için uygun donanıma sahipti) = **He went up the mountain with a group of people; few of them were**... (Dağa bir grup insanla çıktı; bunların pek azı...)

59 Tanımlamayan İlgi Cümlecikleri : WHICH ve WHOSE (nesneler için)

A Özne : **which** (ki o)

Burada **that** kullanılmaz.

That tower block, which cost £5 million to build, has been empty for years. (Yapımı 5 milyon sterlini bulan kule gibi bina yıllardır boş duruyor.)

The 8.15 train, which is usually very punctual, was late today.
(Genellikle zamanında kalkan/gelen 8 : 15 treni bugün geç kaldı.)

Konuşma dilinde daha çok şöyle deriz :

The tower block cost £5 million to build and has been empty...
(Kule gibi binanın yapımı 5 milyon sterlini buldu; ... boş duruyor.)

The 8.15 train, which is usually very punctual, was late today.
(8 : 15 treni genellikle zamanında gelir; fakat bugün geç kaldı.)

B Tümleç : **which** (ki onu/ona)

That burada kullanılmaz, **which** ise hiçbir zaman atılamaz :

She gave me this jumper, which she had knitted herself. (Kendi örmüş olduğu kazağı bana verdi.) **Ya da :**

She gave me this jumper; she had knitted it herself. (Bana bu kazağı verdi; onu kendisi örmüştü.)

These books, which you can get any bookshop, will give you all the information you need. (Herhangi bir kitapçıda satın alınabilecek bu kitaplar size gerekli olan tüm bilgileri verir) = **These books will give you all the information you need. You can get them as any bookshop.**

C Edatın ardından

Edat **which**'ten önce, ya da (daha teklifsiz biçimi) cümleciğin sonunda bulunur :

Ashdown Forest, through which we'll be driving, isn't a forest any longer = Ashdown Forest, which we'll be driving through, isn't... (Arabayla içinden geçeceğimiz Ashdown Ormanı, artık orman değil.)
His house, for which paid £ 10,000 ten years ago, is now worth £ 30,000 = His house, which he paid £ 10,000 for... = (On yıl önce 10,000 sterline aldığı ev, şimdi 30,000 sterlin ediyor.)

D «Fiil + edat/zarf» bileşimleri ile

look forward to (dört gözle beklemek), **look after** (bakmak, bakımını almak), **put up with** (32'nci Bölüme bakınız) (dayanmak, tahammül etmek), **give up** (vazgeçmek), vd. gibi «fiil + edat/zarf» bileşimleri bir bütün olarak, ele alınmalıdır; yani edat/zarf fiilden ayrılmamalıdır :

This machine, **which** I have **looked after** for twenty years, is as good as new. (Bu makina **ki ona** yirmi yıl **baktım,** yeni kadar sağlam./ Yirmi yıldır bakımını yaptığım bu makina, yeni(si) kadar sağlam.)
Your inefficiency, which I have put up with far too long, is beginning to annoy our customers. (Çok uzun süredir sineye çektiğim bu verimsizliğin müşterileri sinirlendirmeye başlıyor.)

E İyelik : **whose** ve **of which** (ki onun)

Whose, genellikle hayvanlar ve nesneler için kullanılır. **Of which**'in nesneler için kullanılması mümkünse de, biçimsel İngilizce dışında pek yaygın değildir :

His house, whose windows were all broken, was a depressing sight. (Tüm pencereleri kırılmış olan evi, üzücü bir görüntü [sergiliyordu].)
The car, whose handbrake wasn't very reliable, began to slide backwards. (El freni pek güvenilir olmayan araba, geriye doğru kaymaya başladı.)

Bağlantı kuran ilgi cümlecikleri

60 WHO, WHOM, WHOSE ve WHICH zamirleri

Bunlar, tanımlamayan ilgi cümlecikleriyle aynı yapıya sahiptir. Genellikle ana fiilin tümlecinden sonra :

I told Peter, who said it wasn't his business. (Peter'a söyledim; o da bunun, kendisinin sorunu olmadığını söyledi.)

ya da «edat + isim»den sonra gelirler :

I threw the ball to Tom, who threw it to Ann. (Ben topu Tom'a attım; o da Ann'e attı.)

Bağlantı kuran cümlecikler ait oldukları isimleri tanımlamazlar, olayın anlatımını sürdürürler. Bunların yerine **and** ya da **but** kullanılabilir:

I told Peter, but he said...

I threw the ball to Tom and he threw it...

57 B'de belirtildiği gibi, tanımlamayan ilgi cümlecikleri de bir ana fiilin tümleci ya da bir edata ait isimden sonra gelebilirler. Bazen bir cümleciğin tanımlamayan mı, bağlantı kuran mı olduğunu anlamak zor olabilir. Fakat öğrencilerin böyle bir ayırım yapmalarına gerek yoktur, çünkü biçim yönünden ikisi arasında bir fark yoktur.

Bağlantı kuran cümleciklere birkaç örnek daha:

He ate a fungus, which made him ill = He ate a fungus and it made him ill. (Bir mantar yedi; bu da onu hasta etti.)

We went with Peter, whose car broke down before we were halfway there. (Peter'la gittik; onun da arabası yolun yarısında bozuldu.)

58'de gösterildiği gibi, **«one/two vb. some/several/few vb + of + whom/which»** kalıbını kullanabiliriz:

I bought a dozen eggs, six of which broke when I dropped the box at my door. (Bir düzine yumurta aldım; altısı kutuyu kapımın önünde düşürünce kırıldı.)

He introduced me to his children, one of whom offered to go with me as a guide. (Beni çocuklarıyla tanıştırdı; bir tanesi yol gösterici olarak benimle gitmeyi önerdi.)

The lorry crashed into a queue of people, several of whom had to have hospital treatment. (Kamyon kuyrukta bekleyen bir grup insana çarptı; birkaçı hastane tedavisi görmek zorunda kaldı.)

which, ayrıca, tüm bir cümleciğin yerini tutabilir:

They said they were French, which wasn't true = They said they were French; but this wasn't true. (Fransız olduklarını söylediler, ki (fakat) bu doğru değildi.)

The clock struck thirteen, which made everyone laugh. (Saat onüçü vurdu, ki bu herkesi güldürdü.)

He refused to do his share of the chores, which annoyed the others (his refusal annoyed them). (İşten üstüne düşen payı reddetti; bu da herkesi kızdırdı.)

The rain rattled on the roof all night; which kept us awake. (Yağmur bütün gece çatıda tıkırdadı; bu da hepimizi uyanık tuttu/bu yüzden hiç birimiz uyuyamadık.)

She was much kinder to her youngest child than she was to the others, which, of course, made the others jealous. (En küçük çocuğuna ötekilerden daha iyi davranıyordu; kuşkusuz, bu da ötekilerinin kıskançlığına yol açıyordu.)

what, bağlantı kuran bir ilgi zamiri olarak kullanılamaz.

61 İlgi cümleciklerinde virgüllerin önemi

Tanımlayıcı bir ilgi zamirinin virgül kullanılmadan yazıldığını unutmayınız. Virgül kullanıldığı zaman anlamın nasıl değiştiğine dikkat ediniz:

1 **The travellers who knew about the floods took another road.** (Gezginler/ki onların su taşkınlarından haberleri vardı/başka bir yol izlediler./Su taşkınlarından haberli olan gezginler başka bir yol izlediler.)

2 **The travellers, who knew about the floods, took another way.** (Gezginler, ki onların su taşkınlarından haberleri vardı, başka bir yol izlediler./Gezginlerin su taşkınlarından haberleri vardı; -bu nedenle- başka bir yol izlediler.)

1 cümlesinde, **travellers** (gezginler) sözcüğünü tanımlayan tanımlayıcı bir ilgi cümleciği görmekteyiz. Bu nedenle bu cümleden, **yalnız** su taşkınlarından **haberi olan** gezginlerin diğer yolu izlediklerini anlıyoruz. Bundan da çıkan sonuç, taşkınlardan haberi olmayan gezginlerin, su altında kalmış yolu izledikleridir.

2 cümlesinde ise tanımlamayan bir cümlecik görmekteyiz. Bu cümlecik, kendisinden önce gelen ismi tanımlayıp sınırlandırmamaktadır. Bu nedenle bu cümleden çıkarılan sonuç, **bütün** gezginlerin su taşkınından haberdar olduklarını, dolayısıyla diğer yolu izledikleridir.

The boys who wanted to play football were disappointed when it rained. (Futbol oynamak isteyen oğlanlar yağmur yağınca düş kırıklığına uğradılar.)

The boys, who wanted to play football, were disappointed. (Çocuklar futbol oynamak istiyorlardı; düş kırıklığına uğradılar/ Futbol oynamak isteyen çocuklar, düş kırıklığına uğradılar.)

Birinci cümle çocuklardan bir bölümünün futbol oynamak istediğini belirtir. Yağmurun yağmasına aldırmayan başka çocuklar da vardı herhalde. İkinci cümle, tüm çocukların futbol oynamak istediklerini ve düş kırıklığına uğradıklarını ima etmektedir.

The wine which was in the cellar was all ruined. (Mahzende bulunan şarabın tümü bozulmuştu.)

The wine, which was in the cellar, was all ruined. (Şarap mahzendeydi; tümü bozulmuştu.)

Birinci cümle, yalnız bir bölüm şarabın bozulduğunu belirtir. Başka yerde korunup da bozulmaktan kurtulan şarap da vardı herhalde. İkinci cümle şarabın tümünün mahzende olduğunu ve bozulduğunu gösterir.

62 whoever, whichever, whatever, whenever, wherever, however

Bunların çok değişik anlamları vardır ve ilgi cümlecikleri ile başka türlü cümlecikleri başlatırlar. Öteki cümlecik türleri teknik açıdan bu bölüme ait değildir, fakat bu **-ever**'lı biçimleri bir arada toplamak uygun görülmektedir.

(A) **whoever, whichever** (zamir ve sıfat), **«the one who», «he who», «she who»** anlamına gelebilir:

Whoever gains the most points wins the competition. (Her kim ki en fazla puanı toplar, yarışmayı kazanır/En fazla puanı toplayan, yarışmayı kazanır.)

Whichever of them gains the most points wins (**whichever**'ın zamir olarak kullanılışı). (Hangisi en fazla puanı kazanırsa, o kazanır.)

Whoever gets home first starts cooking the supper. (Eve ilk varan, akşam yemeğini pişirmeye başlar.)

Whichever of us gets home first starts cooking. (Hangimiz eve ilk varırsa pişirmeye başlar.)

Whoever cleans your windows doesn't make a good job of it. (Pencereni kim temizliyorsa, işini ciddiye almıyor.)

(B) whatever (zamir ve sıfat), whenever, wherever

You can eat what/whatever you like (anything you like).
(İstediğini yiyebilirsin.)
When you are older you can watch whatever programme you like.
(Büyüdüğünde istediğin programı izleyebilirsin.)
My roof leaks when/whenever it rains (every time it rains).
(Ne zaman yağmur yağsa damım akıyor.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Öğrencilerimiz genellikle **every time, whenever** ve **all the time**'ı karıştırmaktadır. Yeri gelmişken bunları ayırdedelim :

every time / whenever + cümlecik : ne zaman ... se, ...
all the time (tek başına) : hep, her zaman, durmadan (**always**'e yakın).
Every time (whenever) I see you, I remember your father. (Seni ne zaman görsem babanı anımsarım.)
You mustn't complain all the time. (Durmadan yakınmamalısın.)

You will se this product advertised everywhere/wherever you go.
(Nereye gitsen, bu ürünün reklâmının yapıldığını görürsün.)

(C) whoever, whichever, whatever, whenever, wherever, «no matter who, ub» (kim olursa olsun, vb) anlamında kullanılabilir :

If I say 'heads, I win; tails you lose', I will win whatever happens or whicever way the coin falls. ('yazı, ben kazanırım; tura, sen kaybedersin' dersem, ne olursa olsun, ya da para nasıl düşerse düşsün ben kazanırım.)
Whatever happens, don't forget to write. (Ne olursa olsun, yazmayı ihmal etme.)
I'll find him, wherever he has gone (no matter where he has gone.)
(Nereye gitmiş olursa olsun, onu bulacağım.)

Whatever you do, bir rica/emirden önce ya da sonra, bunların önemini vurgulamak için kullanılır :
Whatever you do don't mention my name. (Ne yaparsan yap, benim adımdan söz etme.)

However, derece gösteren bir zarftır ve bir sıfat ya da başka bir zarfla birlikte kullanılır :
I'd rather have a room of my own, however small (it is), than share a room. (Ne denli küçük olursa olsun, birisiyle odayı paylaşmaktansa, ne denli küçük olursa olsun kendi odam olmasını yeğ tutarım.)
However hard I worked she was never satisfied. (Ne denli sıkı çalışırsam çalışayım, o hiç memnun olmuyordu.)

(D) whatever ve wherever, konuşmacının o konuda bilgisinin ya da ilgisinin bulunmadığını gösterir :

He lives in Wick, wherever that is (I don't know where it is, and I am not very interested). (Wick'de oturuyor (muş), neresiyse orası... [Onun nerede olduğunu bilmiyorum ve bu beni pek ilgilendirmiyor].)

He says he is a phrenologist, whatever it is (I don't know what it is and I am not very interested). (Bir frenolog olduğunu söylüyor, neyse o... [Bilmiyorum ve beni ilgilendirmiyor da].)

who ever? when ever? what ever? vb, ayrı sözcükler olarak yazılabilir, ancak o zaman anlam değişir (bakınız : **36**).

A : I lost seven kilos a month : (Ayda yedi kilo verdim.)
B : How ever did you lose so much weight in such a short time?. (Kuzum, o kadar kısa sürede o kadar çok klioyu nasıl verdin?)
A : (kuşkulu bir ifadeyle) : **I know all about you!** (Senin hakkında her şeyi biliyorum.)
B : (öfkeli) : **What ever do you mean?.** (Sen ne demek istiyorsun be?)
Where ever did you buy your wonderful carpets? (Harika halılarını nereden aldın, kuzum?)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Bu bölümde ayrıntılarını gördüğünüz **ilgi cümleciklerinin** de arasında bulunduğu **YAN CÜMLECİKLER**, yapı bakımından Türkçeye ters gelmektedir, biraz dikkatli değerlendirmeler sonucu ortadan kalkabilecek bazı sorunlar yaratmaktadırlar.

Bilindiği gibi Türkçede cümlecikler, **ki o, ki orada** gibi bağlayıcı nitelikte bazı sözcüklerden çok bir takım eklerle cümlenin ana yapısına bağlanırlar :

Geçen hafta gördü(Ğ)ÜM film bundan iyiydi.
Buraya gelEN arkadaşları tanırsın.

Bu ekler, niteledikleri ismin cinsine, sayısına göre değişmedikleri gibi (İngilizcede de böyledir) niteledikleri ismin cümlecik içindeki işlevlerine veya insan-hayvan-nesne oluşlarına göre de pek değişmezler -ki bu yönden İngilizce cümlecik yapısından oldukça farklıdırlar.

İki dil arasındaki bu farklılık özellikle Türkçeden İngilizceye çeviri yaparken veya İngilizce cümleler kurarken bazı yanlışlıklara yol açabilir. Örneğin,

Genellikle yemek yediğim lokanta kapatılmış.

cümlesini İngilizceye çevirirken **at** edatının unutulması -ki bu hiç de az rastlanan bir durum değil- anlamı çok değişik ve sizi gülünç duruma düşürecek bir noktaya getirir.

The restaurant **I usually eat** has been closed : Lokanta **ki onu ben genellikle yerim** kapatılmış = **Genellikle yediğim** lokanta kapatılmış.

Bu durumda biz hergün **lokantayı** yemekteyiz demek ki! Cümlenin doğru biçimi şudur :

The restaurant **I usually eat AT** has been closed : Lokanta ki **ORADA genellikle yemek yerim** kapatılmış./ Genellikle yemek yediğim lokanta kapatılmış.

Dikkat ettiyseniz ilgi cümleciklerini iki aşamada Türkçeye çeviriyoruz : Önce **ki o** ilgili zamirini kullanıyor, sonra da bunu cümleden çıkararak, Türkçede normal olarak kullandığımız cümle yapısını kullanıyoruz. Bunun amacı, cümlenin İngilizcedeki yapısını gösterebilmektir. Bu yöntemle İngilizcedeki ilgi cümleciği yapısını öğrenmeye kalkışmak sizin için büyük zaman kaybına neden olacaktır. Öğüdümüz, İngilizcedeki cümlecik kuruluşunu iyice öğrenip cümleleri otomatik olarak kurmayı öğrenmenizdir. Bu da bol alıştırma ile olabilecektir.

ALIŞTIRMALAR

(İLGİ ZAMİRLERİ)

A. Aşağıdaki cümleleri, büyük harflerle yazılan sözcükleri temel alarak birbirlerine **bağ**layınız. İlk 25 soruda bir **ana cümlecik** ve BİR tane **yan cümlecik** bulunacaktır. 26'ıncı sorudan öte her cümlede bir **ana cümlecik, İKİ yan cümlecik** bulunacaktır.

ÖRNEKLER :

— He took one of my BOOKS. I need THESE BOOKS.
He took one of the BOOKS (That/WHICH) I need.
— He took one of the BOOKS. I'm going to give THEM to JANE. SHE needs them. He took one of the BOOKS (WHICH/THAT) I was going give to JANE, WHO needs them.

NOT : 1. Tanımlamayan ilgi cümleciklerinde virgül kullanmayı unutmayınız.
2. Gerekirse kaldırılabilecek olan ilgili zamirlerini parantez içinde verin.
3. İngilizcede pek kullanılmadığı belirtilmiş bulunan ilgi cümleciklerini kurmayın.

1. The police caught THE MAN. HE had stolen the jewels.
2. They went to LONDON. They had a relative THERE.
3. We want to know THE REASON. He resigned FOR THAT REASON.
5. Where are THE BOOKCASES? You keep your encylopaedias IN THEM.
5. Where are THE BOOKCASES? You keep your encylopaedias IN IT.
6. We are grateful to MR SMITH. HIS help solved a lot of our problems.
7. I'll never forget THE DAY. I met my wife ON THIS DAY.
8. HE ACUSED ME OF SPOILLING HIS PLANS. THIS has upset me.
9. Give me THE DOCUMENTS. THESE may prove that you're innocent.
10. He submitted the jury ALL THE DOCUMENTS, and THESE proved that he was innocent.
11. He repaired OUR RADIO. I had broken IT down.
12. He didn't want to make any statements against JOHN. He loves HIM dearly.
13. They couldn't use THE TOOLS. It is hard to find THEIR spare parts.
14. Put it back in THE BOX. You found it THERE.
15. I was disappointed by the words of YOUR BROTHER. I had absolute trust IN HIM.
16. I'm looking forward to THE FIFTEENTH of NEXT MONTH. I'll get married THEN.
17. We have to import THE THINGS. We don't produce THEM in our own country.
18. THE PROFESSOR'S THEORY is discussed everywhere, and ITS effects can be felt in the academic circles.
19. JOHN failed another exam. HE never studies.
20. The people in town were curious to know THE MAN. They had heard a lot ABOUT HIM.
21. They broke THE VASE. They had spent a million liras FOR IT.
22. When they saw THE MAN they were horrified. Some people had beaten HIM badly.
23. They have opened THE NEW STUDENT HOSTEL. IT will house two hundred students.
24. MR BANKS was sent to Europe. HIS new invention caused great sensation.
25. The inspector thanked THE TEACHER. Ten of HIS STUDENTS entered the university.
26. THE EXPERTS took important notes in LONDON. THEY examined the new machine. They stayed IN LONDON for a week.
27. We can now see THE REASON. They asked us not to help JONES FOR THAT REASON. JONES had helped us a great deal.

28. SOME OF THE CHILDREN were sent to AN ORPHANAGE. There was a primary school near THE ORPAHANGE. THE CHILDRENS' fathers had died.
29. There were no policeman around AT AN HOUR. The traffic was busy AT THIS HOUR. THIS shows how the traffic organisation works in this town.
30. They wrote down THE EXAMPLES in A NOTEBOOK. They found THE EXAMPLES in an old book. They handed in THE NOTEBOOK to the teacher.
31. JOE was found with his REVOLVER. The police were searching HIM. He was cleaning HIS REVOLVER.
32. In A TOWN you can not find A HOTEL. The inhabitants OF THIS TOWN are mostly poor. You can stay AT THIS HOTEL for more than one night.
33. JOHN visited me LAST FRIDAY. My best friend is married TO HIM. A few other friends also called me up LAST FRIDAY.
34. Don't let A PERSON repair YOUR CAR. Look, ITS engine is so new. THIS PERSON doesn't know much about cars.
35. MY BROTHER wants to have A WIFE. He can live WITH HER happily for years. HE divorced from his second wife a month ago.
36. SOME BUSINESSMEN decided to buy TURNER'S FARM. Turner invited THEM last week. There are other fertile lands AROUND THIS FARM.
37. THE PRIME MINISTER has been taken to CENTRAL HOSPITAL. HIS ILLNESS is growing more and more serious. THIS HOSPITAL is famous for its doctors.
38. NOTHING must be brought here by ANYONE. THIS THING hasn't been examined by the police. THIS PERSON is not a member of the society.
39. I can't think of ANY REASON. He came to this town FOR THIS REASON. He has a lot of enemies HERE.
40. We gave THE BOX TO JANE. The present was IN IT. JANE posted it to New York.
41. ONE DAY I met AN OLD FRIEND. I was walking along İstiklâl Caddesi ON THIS DAY. I had lost MY FRIEND'S addres.
42. He put EVERYTHING in his bag. EVERYTHING was on the table. Nobody approved of THIS.
43. Somebody stole his CAR. He hadn't parked HIS CAR in THE GARAGE. THE GARAGE hadn't been built completely.
44. JOHN was shut up in A ROOM. His father had caught HIM while he was smoking. The windows OF THE ROOM were all broken.
45. MY FRIEND JOHN decided to spend the rest of his life in A TOWN. I was travelling in Europe with HIM. He met a beautiful girl IN THIS TOWN.
46. AT TWELVE O'CLOCK he opened the bottle of CHAMPAGNE. He had been born AT TWELVE O'CLOCK. His friend has given THIS CHAMPAGNE to him.
47. MR PARKER broke another VASE. HE is never careful with furniture. The price of SUCH A VASE is now beyond his reach.
48. Any damage caused by the violation of A CONTRACT must be compensated by THE PARTY. The commercial rights of the parties have been secured WITH THIS CONTRACT. The contract has been breached BY THIS PARTY.
49. THE STUDENT couldn't connect the RODS. We were expecting THE STUDENT to make the machine work. THE RODS were fastened to the main body.
50. MR BANKS was given good advice by THE PARENTS. MR BANK'S main problem was discipline in school. THE PARENTS were earnestly willing to help the school administration.

B. Aşağıdaki cümle çiftlerini **mastar takımı** aracılığı ile bağlayınız.

ÖRNEK :

This is THE MAN. We have to help HIM.
This is THE MAN TO HELP.

1. He was the ONLY MAN. We could trust HIM.
2. This has been the FIRST BOOK. We found useful information IN IT.
2. They were THE MOST SUITABLE PEOPLE. THEY carried out the business.
4. They finally found A GOOD BOOK. They could read IT.
5. He wanted SOME WORK. He wanted to do IT.
6. I need to find SOME PEOPLE. I can work together with THEM.
7. We were given SOME QUESTIONS. We had to solve THEM.
8. You must be THE LAST MAN. YOU hold such opinions.
9. This was THE FIRST OPPORTUNITY. We could use IT.
10. He showed us NO AIM. We should work FOR THIS AIM.
11. They had put NO SIGNS on the roads. THESE could show us that there was some danger.
12. I gave my wife SOME SHIRTS. She had to wash THEM.
13. Did you find A PIECE OF PAPER? We can use IT to wrap up in this box.
14. His doctor gave him some PILLS. He had to use THEM.
15. I was THE ONLY PERSON. I objected to what he said.

C. Aşağıdaki, **the things that** ile kurulan cümlecikleri **what** ile kurunuz.

1. Did you understand THE THINGS THAT he said?
2. I found THE THING THAT I had lost.
3. I can't find THE POINT you want to make clear.
4. Guess THE THING THAT'S in my hand.
5. He didn't tell me THE THING THAT he was thinking about.

D. Aşağıdaki cümlelerdeki ifadeleri, **it + be + zamir/isim + ilgi zamiri + ilgi cümleciği** ile düzeltiniz. Doğru elemanlar parantez içinde verilmiştir.

ÖRNEK : Did JOHN make this mistake? (MARY)
No ,it was MARY who made it. .

1. Did YOU invite him here? (You)
2. He found it in the ATTICK. (garage)
3. Did you dance with MARY? (Jane)
4. I'll take THESE (those)
5. His aunt took MY PHOTO. (Mary's)

8.

Zarflar (Adverbs)

63 Türleri

Sekiz tür zarf vardır :

1. hal zarfı : ör. **quickly** (çabuk, hızlı), **bravely** (cesursa, yüreklilikle), **happily** (mutlu olarak), **hard** (sıkı, çok), **fast** (çabuk, hızlı), **well** (iyi).
2. yer zarfı : ör. **here** (burada), **there** (orada), **everywhere** (heryerde), **up** (yukarıda/yukarıya), **down** (aşağıda, aşağıya), **near** (yakınında, yakınına), **by** (yanına, yanında) (**by** için **90**'a bakınız)
3. zaman zarfı : ör. **now** (şimdi), **soon** (yakın zamanda, birazdan)) **yet** (henüz), **still** (hâlâ), **then** (o zaman, o sırada), **today** (bugün)
4. sıklık zarfı : ör. **twice** (iki kez), **often** (sık sık, çoğu zaman, genellikle), **never** (hiç, asla), **always** (her zaman, daima), **occasionally** (ender olarak, fırsat düştükçe)
5. kesinlik gösteren zarf : ör. **certainly, surely, definitely** (her üçü de : kesinlikle), **obviously** (anlaşılan, açıkça görülüyor ki).
6. derece (nitelik) zarfı : ör. **very** (çok), **fairly** (oldukça, hayli), **rather** (hayli, oldukça), **quite** (hayli, oldukça)), **too** (-gereğinden- çok), **hardly** (zorlukla, zar-zor)
7. soru zarfı : ör. **when** (ne zaman)?, **where** (nerede, nereye)?, **why** (neden, niçin)? (**35**'e bakınız)
8. ilgi zarfı : ör. **when** (ne zaman ki, ...ince ken diği zaman)), **where** (ki orada, ...diği yerde), **why** (ki bu nedenle, ...mesinin nedeni) (**52C**'ye bakınız)

64 Sıfatlardan zarfların oluşması

A Birçok hal zarfları ile bazı niteleme zarfları, bunların karşılıkları olan sıfatlara **ly** (-ce) ekleyerek oluşturulur :

slow (yavaş, ağır), **slowly** (yavaş yavaş); **grave** (ağır, ciddî), **gravely** (ağır biçimde, ciddî olarak); **immediate** (az sonraki), **immediately** (hemen, derhal)

Yazılış kuralları :

1. Sonra bulunan bir **y**, **i**'ye dönüşür : gay (neşeli); gaily (neşeyle)
2. Sonda bulunan **e** atılmaz :

extreme (uç, aşırı), **extremely** (son derece)

Kural dışı durumlar :

true (gerçek), **due** (gereği olan, vadesi dolmuş), **whole** (tüm, bütün); **truly** (gerçek olarak), **duly** (gerektiği gibi), **wholly** (tümüyle) olurlar.

able/ible ile biten sıfatlardaki sonda bulunan **e** atılarak yerine **y** konur :

sensible, sensibly (akla yatkın, akla yatacak biçimde); **capable, capably** (yeterli, yetenekli/yetenekli olarak)

(3) Bir sesli harf + l ile biten sıfatlar genel kurala uyarak **ly** alırlar :
final, finally (sondaki, sonunda/nihayet); **beautiful, beautifully** (güzel, güzel biçimde)

B Kurallara uymayan zarf oluşumları :

(1) **good**'un (iyi) zarf biçimi **well** (iyi)'dir.

(2) **leisurely** (acelesiz /s./; yavaş yavaş, sükûnetle /z/) ve **kindly** (sevecen /s/; sevecenlikle, şefkatle /z/) dışında **ly** ile biten sıfatların zarf biçimleri yoktur :
friendly (canayakın), **lovely** (sevimli), **likely** (olası, mümkün), **lowly** (alçakgönüllü)
Bu noksanlığı gidermek için benzeri bir zarf veya zarf takımı kullanırız :
likely (olası : s) **probably** (olasılıkla, muhtemelen : z)
friendly (canayakın : s) **in a friendly way** (dostça)

(3) **high** (yüksek/yükseğe), **low** (alçak/aşağı), **deep** (derin/derine), **near** (yakın/a), **far** (uzak/uzağa), **fast** (hızlı/hızla), **hard** (sıkı, zor/sıkı biçimde), **early** (erken/den), **late** (geç), **much** (çok), **little** (az), **direct** (doğruca), **straight** (düz/doğruca), **pretty** (güzel/oldukça), **wrong** (yanlış [biçimde]), **kindly** (sevecen [biçimde]), **enough** (yeterli/yeterince) sözcükleri hem sıfat hem zarf olarak kullanılabilirler :

Sıfat olarak	Zarf olarak
a high mountain	**The bird flew high.**
(yüksek bir dağ)	(Kuş yükseğe uçtu.)
the near bank	**Don't come near.**
(yakın banka)	(Yakına gelme/Yaklaşma.)
a fast train	**The train went fast.**
(hızlı tren)	(Tren hızlı gitti.)
The work is hard.	**They worked hard.**
(İş yorucu/zor.)	(Sıkı çalıştılar.)
He took the most direct route.	**You can go direct from Victoria to Euston.**
(En kestirme yoldan gitti.)	(Doğruca Victoria'dan Euston'a gidebilirsiniz.)
Draw a straight line.	**He went straight home.**
(Düz bir çizgi çiz.)	(Doğru eve gitti.)
She is a pretty girl.	**The problem is pretty (very) difficult.**
(Güzel bir kız.)	(Problem oldukça -çok- zor.)
I have enough time.	**He didn't run fast enough.**
(yeterince zamanım var.)	(Yeterince hızlı koşmadı.)

(4) **highly** (önemli biçimde, hayli), **lowly** (alçakgönüllü), **nearly** (neredeyse), **hardly** (hemen hiç, neredeyse + olumsuzluk), **directly** (hemen, yakında), **wrongly** (yanlış biçimde) sözcükleri vardır, fakat bunların, karşılıkları olan sıfatlara oranla daha dar bir anlamları vardır.
highly, yalnızca soyut anlamda kullanılır :
He was highly placed = He had an important office.
(Kendisine yüksek bir yer verildi = Önemli bir mevkii vardı.)
They spoke very highly of him = They praised/recommended him :
(Ondan övgüyle/sitayişle söz ettiler = Onu övdüler/önerdiler.)

lowly, «alçakgönüllü, mütevazi» anlamında bir sıfattır.
deeply, özellikle duygusal anlamda kullanılır :

He was deeply hurt = His feelings were very much hurt.
(Derinden yaralandı = Duyguları çok yaralandı/Çok kırıldı.)

nearly = almost (neredeyse), **lately = recently** (son zamanlarda); **hardly** için **76, 72**'ye bakınız.
directly, özellikle zaman için kullanılır :

He'll be here directly (soon). (Birazdan/hemen şimdi burada olur.)
wrongly, en çok geçmiş zaman ortacı ile birlikte kullanılır :

You were wrongly informed (incorrectly informed).
(Sana yanlış bilgi verilmiş.)

5) **warmly** (sıcak bir şekilde), **hotly** (ateşli olarak/hararetle), **coolly** (soğukkanlılıkla), **coldly** (soğuk bir biçimde), **presently** (hemen), **shortly** (kısa bir süre sonra), **scarcely** (zar-zor, kıl payıyla, ancak), ve **barely (scarcely** gibi) zarfları da aynı biçimde, karşılıkları olan sıfatlardan anlam bakımından ayrılırlar :
warmly, hotly, coolly ve **coldly** temel olarak, duygusal anlamda kullanılırlar :

He denied the accusation hotly (indignantly) (Suçlamayı hararetle -hiddetle- reddetti.)
They behaved very coolly in a dangerous situation (calmly, courageously.) (Bir tehlike karşısında soğukkanlılıkla -sükûnetle, cesaretle- davrandılar.)
She welcomed me warmly (in a friendly way). (Beni sıcak -dostça- karşıladı.)
We received him coldly (in an unfriendly way) (Onu soğuk -dostça olmayan bir tavırla- karşıladık.)

presently = soon (kısa bir süre sonra); **shortly = briefly** veya **soon (kısaca** veya kısa bir süre sonra).
(**scarcely ve barely** için **76**'ya bakınız.)

65 Zarflarla Karşılaştırmalar

A Üstünlük ve enüstünlük biçimleri

İki veya daha çok hecesi bulunan zarflarda üstünlük biçimi, zarfların önüne **more** konarak, enüstünlük biçimi ise **most** konarak oluşturulur :

Yalın	Üstünlük	Enüstünlük
quickly	**more quickly**	**most quickly**
(çabuk çabuk)	(daha çabuk)	(en çabuk)
fortunately	**more fortunately**	**most fortunately**
(şans eseri)	(daha büyük şans eseri)	(Son derece şanslı bir şekilde)

Ancak tek heceli zarflarla **early, -er** ve **-est** alırlar :

hard (sıkı)	**harder** (daha sıkı)	**hardest** (en sıkı)
high (yükseğe)	**higher** (daha yükseğe)	**highest** (en yükseğe)
early (erken)	**earlier** (daha erken)	**earliest** (en erken [(y'nin i olduğuna dikkat ediniz].)

Kuralsız karşılaştırmalar :

well (iyi)	**better** (daha iyi)	**best** (en iyi)
badly (kötü bir biçimde)	**worse** (daha kötü...)	**worst** (en kötü...)
late (geç)	**later** (daha geç)	**latest** (en son)
little (az)	**less** (daha az)	**least** (en az)
much (çok)	**more** (daha çok)	**most** (en çok)
far (uzağa)	**farther** (daha uzağa [yalnız mesafe için])	**farthest** (en uzağa [yalnız mesafe için])
	further (daha uzağa [mesafe, zaman ve soyut anlamda])	**furthest** (en uzağa [mesafe, zaman ve soyut anlamda])

B Karşılaştırma biçimleri ile yapılan kalıplar (Ayrıca **311**'e bakınız.)

Her iki cümlecikte de aynı fiil kullanılırsa normal olarak ikinci fiili bir yardımcıyla ifade ettiğimize dikkat ediniz.

(1) Sıfatın yalın biçimi ile, fiilin olumlu biçimini kullanarak **as...as** ve fiilin olumsuz biçimini kullanarak **so/as...as** kalıplarını kurabiliriz :

He worked as **slowly** as **he dared.** (Cesaret edebildiği kadar yavaş çalıştı.) **He doesn't snore** as/so **loudly** as **you do.** (Senin kadar sesli horlamıyor.)

They arrived earlier than she did/than her. (Onlar ondan önce geldiler.)

He eats more quickly than I do/than me. (Benden daha çabuk yemek yer.)

He played better than he had ever played. (O zamana dek oynamadığı kadar iyi oynadı.)

He went further than the other explorers. (Öteki araştırmacılardan daha ileri gitti.)

(2) «**The** + üstünlük ... **the** + üstünlük» yapısı zarflarla da kullanılabilir :

The earlier you start, the sooner you'll be back. (Ne kadar erken yola çıkarsan o kadar çabuk dönersin.)

(3) Enüstünlük aşaması ile «**of** + isim» kalıbını kullanmak olanağı vardır :

He went the furthest of the explorers. (Araştırıcılar arasında en ileri o gitti.)

Fakat bu cümle kuruluşu pek yaygın değildir ve böyle bir cümle normal olarak yukarıda (**2**'de) gösterildiği gibi üstünlük biçimiyle gösterilir. (Enüstünlük biçimi + «**of all**» kalıbı oldukça yaygındır :

He ran fastest of all. (Hepsinden hızlı koştu./Aralarında en hızlı o koştu.)

Fakat bu «**of all**», çok kez aynı özne tarafından yapılan diğer işleri belirtir :

He likes swimming best of all. = better than he likes anything else. (En çok yüzmeyi sever. = ...diğer şeyleri sevdiğinden daha çok sever.)

She works best of all when she is alone. = better than at other times. (En iyi yalnız olduğu zaman çalışabilir = diğer zamanlardan daha iyi...)

«**of all**» atılabilir de :

He likes swimming best. (En çok yüzmeyi sever.)

4 Bir zarf veya sıfattan önce konulan **most, very** (çok) anlamına gelebilir :

She behaved most generously. (Son derece eliaçık davrandı.)

They were most apologetic. (Son derece mahçuplardı/yaptıklarından özür diler gibiydiler.)

Zarfların Yerleşimleri

66 Hal ve yer zarfları

A Hal

1 Fiilden sonra :

She danced beautifully. (Güzel dans etti.)

2 Varsa tümleçten sonra :

She worked hard. (Sıkı çalıştı) (Bakınız : **76**)

They speak English well. (İngilizceyi iyi konuşur.)

He gave her the money reluctantly. (Ona parayı isteksizce verdiler.)

Bir zarfı fiille tümleç arasına koymayınız.

3 «Fiil + edat + tümleç» yapısı varsa zarf edattan önce ya da tümleçten sonra gelebilir :

He looked at me suspiciously ya da **He looked suspiciously at me.** (Bana kuşkuyla/şüpheyle baktı.)

4 Aynı biçimde, «fiil + tümleç» yapısındaki cümlelerde tümlecin uzunluğu, zarfın yerinde etkili olur. Tümleç kısaysa, yukarıda, 2'de olduğu gibi, «fiil + tümleç + zarf» sırasını izleriz. Tümleç uzunsa zarfı fiilden önce söyleriz :

She carefully picked up all the bits of broken glass.
(Dikkatle, kırılan bardağın tüm parçacıklarını topladı.)

He angrily denied that he had stolen the documents.
(Belgeleri çaldığını (çaldığı savını) hiddetle yadsıdı.)

They secretly decided to leave the town.
(Gizlice, kentten ayrılmaya karar verdiler.)

Kural dışı durumlar :

fast (hızlı), **hard** (sıkı), **well** (iyi biçimde), **badly** (kötü biçimde). **Well** ve **badly** için aşağıda 7'ye bakınız.

5 Bir zarf bir cümlecik ya da takımdan sonra kullanılırsa, o cümlecik/takımdaki bir fiili nitelediği kabul edilir. Dolayısıyla, yukarıdaki son örnekte bulunan **secretly**'yi sona alırsak anlamı değiştiriniz :

They secretly decided.... (Gizlice karar verdiler [karar gizliydi].)

They decided to leave the town secretly. (Kentten gizlice ayrılmaya karar verdiler [ayrılmaları gizli olacaktı].)

6 Karakter ve zekâya ilişkin zarflar, (örneğin **foolishly** [aptalca], **kindly** [sevecenlikle], **generously** [eli açık biçimde/cömertçe], **stupidly** [aptal aptal], vb) bir fiilin önüne konurlarsa eylemin aptalca/sevecen/cömert, vb. olduğunu gösterir :

He kindly waited for me. (Lûtfetti/Sağolsun, beni bekledi.)

I foolishly forgot my passport. (Aptal gibi pasaportumu unuttum.)

Would you kindly wait?. (Lûtfedip bekler misiniz?)

Aynı düşünceyi şöyle de ifade edebiliriz :

It was kind of him to wait. (Beklemesi ne nezaketti.)

It was foolish of me to forget. (Unutmam ne aptallıktı.)
Would you be kind enough to wait? (Lûtfedip bekler misiniz?)

Zarf fiilden sonra da gelebilir, fakat anlam değişir :

He spoke kindly = His voice and words were kind.
(Sevecenlikle konuştu = Sesi ve sözleri sevecendi.)

Bu zarflar bir tümleçten sonra da kullanılabilir, fakat burada da genellikle bir anlam farkı olur. Dolayısıyla «fiil + tümleç + zarf» ile «zarf + fiil + tümleç» aynı anlama gelmez :

He answered the questions foolishly (his anwers were foolish).
(Sorulara saçma sapan yanıtlar verdi [yanıtları aptalcaydı].)
He foolishly answered the questions (his action was foolish) = It was foolish of him to answer at all. (Aptallık edip soruları yanıtladı Soruları yanıtlaması aptallıktı [davranışı aptalcaydı].)

7 **Well** ve **badly,** hal ya da nicelik (derece) zarfı olarak kullanılabilirler. Hal zarfı olarak fiilden sonra, tümleçten sonra ya da geçmiş zaman ortacından önce gelebilirler :

He reads well (İyi okur). **She speaks French well.** (İyi Fransızca konuşur). **The troops were well led** (Birlikler iyi yönlendiriliyorlardı). **He behaved badly** (Kötü davrandı). **He treated her badly** (Ona kötü davrandı). **She was badly treated.** (Ona kötü davranıldı).

Nicelik (derece) zarfı olarak **well** aynı konuma sahiptir :

You know well that I can't drive. (İyi biliyorsun ki araba süremem.)
He knows the town well. (Kenti iyi biliyor.)
Shake the bottle well. (Şişeyi iyi çalkala).
The children were well wrapped up. (Çocuklar iyi sarılıp sarmalanmışlardı.)

Nicelik zarfı olarak **badly** genellikle tümleçten sonra ya da fiilden önce gelir :

The door needed a coat of paint badly. (Kapının bir kat boyaya şiddetle gereksinimi vardı.)
The door badly needed a coat of paint. (Anlam aynı.)

Hem **well,** hem **badly**'nin anlamı konumlarına göre değişebilir. Şunların arasındaki ayrıma dikkat ediniz :

You know well that I can't drive. (İyi biliyorsun ki araba süremem.)
You know that I can't drive well. (İyi araba süremediğimi biliyorsun.)

8 Yer (**here** [burada], **there** [orada], **near** [yakında], **behind** [arkada], **above** [yukarıda], vb)

Hal zarfları gibi bunlar da genellikle, varsa, düz tümleçten sonra, yoksa fiilden sonra gelirler :

She painted the picture here. (Resmi burada boyadı/yaptı.)
I looked everywhere. (Her yere baktım.)

Hal zarfı da varsa, yer zarfı ondan sonra gelir :

He played well there. (Orada iyi oynadı.)

Somewhere ve **anywhere,** some ve any gibi kullanılır. (Bakınız 24.) :

I saw your keys somewhere. (Anahtarlarını bir yerde gördüm.)
Did you see my keys anywhere? (Anahtarlarımı bir yerde gördün mü?)
I didn't see your keys anywhere. (Anahtarlarını bir yerde görmedim.)

Nowhere genellikle kısa yanıtlarda kullanılır :

Where are you going? Nowhere. (I'm not going anywhere).
(Nereye gidiyorsun? Hiç bir yere.) (Bir yere gitmiyorum.)

Near, above, below, behind, in, out, up, down, vb edatlar/zarflar için **90** ve **72** B'ye bakınız.

67 Zaman zarfları

1 **afterwards** (sonradan), **eventually** (giderek), **lately** (son zamanlarda), **recently** (son zamanlarda), **now** (şimdi), **soon** (yakında), **then** (o zaman, ondan sonra), **today** (bugün), **tomorrow** (yarın), vb.

2 **late** (geç), **yet** (henüz), **still** (halâ), **just** (az önce), **immediately** (hemen).

A Birinci gruptaki zarfları normal olarak bir cümlecik ya da cümlenin en başına ya da en sonuna koyabiliriz; sona koymak daha yaygındır:

He is coming tomorrow. (Yarın geliyor.)
Eventually it stopped raining. (Giderek yağmur durdu.)
He is working now. (Şimdi çalışıyor.)
Then he went home. (Sonra eve gitti.)

B **late** ve **immediately,** bir cümlecik/cümlenin sonuna gelir:

He came late. He came immediately. (Geç geldi. Hemen geldi.)

Fakat **immediately** bir bağlaç olarak kullanıldığında ve bir cümleciği sunduğu zaman cümlenin başına gelebilir:

Immediately the rain stops we'll set out. (Yağmur durur durmaz yola çıkacağız/çıkarız.)

C **Yet** ve **still** zaman zarfı olarak kullanıldıklarında biraz değişik konum kurallarına sahiptirler. **Yet** cümlenin sonuna konmalıdır. **Still** genellikle fiilden önce, fakat **to be**'den sonra gelir:

He hasn't finished yet. (Henüz bitirmedi/işi bitmedi.)
('He hasn't yet finished' de denebilir, fakat daha az kullanılan bir sıralanıştır.)

She still dislikes him. (Halâ ondan hoşlanmıyor.)
She is still in her bath. (Halâ banyosunda.)

Bunların arasındaki farka dikkat ediniz:

yet, «konuşmanın yapıldığı ana kadar» demektir. Özellikle olumsuz ve

He left home at six and hasn't returned yet. (Saat altıda evden çıktı ve henüz dönmedi.)

The shop isn't open yet. We'll come back at nine. (Dükkân henüz açık değil/Açılmamış. Saat dokuzda geri geliriz/gene geliriz.)

Aren't you ready yet?. (Halâ hazır değil misin?) (Olumsuz soruda soru cümlelerinde kullanılır. Normal olarak olumluda kullanılmaz: kullanıldığı zaman **yet,** şaşırma ya da sabırsızlık gösterir.)

Still, eylemin sürdüğünü vurgular:

He is still in bed. (Halâ yatakta.)

Still, konuşmada vurgulanırsa, şaşırma ya da sinirlilik gösterir. **Still** özellikle olumlu cümlelerde kullanılır fakat olumsuz bir eylemin sürdüğünü vurgulamak için olumsuzda da kullanılır. Bu durumda kullanıldığı zaman bazen **yet**'in bir başka seçeneğini oluşturur:

He still doesn't understand: Halâ anlamıyor (Olumsuz «Anlamama» işi sürüyor.)
He doesn't understand yet: Henüz anlamıyor (Olumlu «anlama» eylemi henüz başlamamış.)

Ancak, genelde, **still**'i yalnız olumluda kullanmak daha güvencelidir.

Bu iki sözcük de bağlaç olarak kullanılabilir:

You knew the bridge was dangerous. Yet you didn't repair it: Köprünün tehlikeli olduğunu biliyordun. Gene de onu onarmadın.
I know you aren't a doctor. Still (nevertheless) you could have bandaged his cuts: Doktor olmadığını biliyorum. Fakat yine de onun kesiklerini bantlayabilirdin/pansuman edebilirdin.

D Zaman zarfı olarak **just,** «-miş»li fiil yapılarıyla **(perfect tense**'lerle) kullanılır ve yardımcının arkasına getirilir:

They have just left: Az önce gittiler (Bakınız: 180.)
I had just posted the letter when I remembered that I hadn't enclosed the cheque: Tam mektubu göndermiştim ki, çeki zarfa koymadığımı anımsadım.

(**Just**'ın nicelik zarfı olarak kullanılışı için **71**'e bakınız.)

68 **Sıklık zarfları: sometimes** (bazan), **seldom** (nadiren), **rarely** (ender olarak), **always** (her zaman, daima), **ever** (hiç...?)

Bu zarfların daha karışık yerleşim kuralları vardır:

A **To be** fiilinin basit zamanlarından sonra konulurlar:

He is always in time for meals. (Yemeklere daima zamanında gelir.)

B Fakat diğer bütün fiillerin basit zamanlarından önce gelirler:

They sometimes stay up all night. (Bazan bütün gece uyanık kalırlar.)

C Birden çok fiilden oluşan cümlelerde bunlar birinci yardımcıdan, ya da, soru cümlelerinde «yardımcı + özne»den sonra gelirler:

Have you ever ridden a camel?: Hiç deveye bindin mi?
He can never understand: Hiç anlayamaz.
You have often been told not to do that: Bunu yapmaman sana sık sık söylenmiştir/söylendi.

Kural dışı durumlar:

1 **used to** ve **have to,** sıklık zarflarının önlerinde bulunmalarını isterler:

You hardly ever **have to remind him; he always remembers.** (Ona pek hatırlatman gerekmez; o daima hatırlar.)

2 Sıklık zarfları, tek başlarına kullanıldıklarında, yani belirtilen bir düşünceye ekleme yapılırken ya da sorulara yanıt verilirken yardımcı fiillerden önce gelirler:

Can you park your car near your shop? Yes, I usually **can.** (Arabanı dükkânların önüne park edebiliyor musun? Evet, **çoğunlukla** edebiliyorum.)
He expects me to be ready when he comes, but I rarely **am.** (Geldiği zaman benim hazır olmamı istiyor, ama ben **nadiren** hazır bulunurum.)
I know I should take exercise, but I never **do.** (Jimnastik yapmam gerektiğini, biliyorum, ama hiç yapmıyorum.)

3) Bileşik bir fiile vurgu vermek için yardımcı fiil vurgulu olarak söylenirse, sıklık zarfı genel olarak yardımcıdan önce konur :

I never 'can remember. (Hiç mi hiç aklımda tutamam.)

She hardly ever 'has met him. (Onunla karşılaşmadı/tanışmadı desem yeridir.)

Aynı biçimde vurgulama için **do** kullanıldığı zaman :

But I always 'do arrive in time. (Ama ben her zaman vaktinde gelirim.)

Bununla birlikte vurgulamanın, sıklık zarfını vurgulu olarak söyleyip bunu her zamanki yerinde bırakarak da yapılabileceğine dikkat ediniz :

You should 'always check your oil before starting. (Hareket etmeden önce yakıtını 'daima kontrol etmelisin.)

D) Yukarıda, Grup 1'deki zarflar, bir cümle ya da cümleciğin başına ya da sonuna da konabilir.

Kural dışı durumlar :

always sona konabilir, fakat bir cümle/cümleciğin sonunda pek bulunmaz.

often, cümleciğin başına getirilebilir, fakat sona konursa normal olarak **very** ya da **quite** ister :

Often he walked = Çoğu kez yürürdü.

He walked quite often = Oldukça sık yürürdü.

Yukarıda, Grup 2'deki zarflar, yani **hardly ever, never, rarely, seldom** (fakat yalnız başına **ever** kesinlikle olmaz), bir cümlenin başına konabilir, fakat o zaman bunları izleyen fiillerde devrik yapı, zorunlu olur :

Hardly ever did they manage to meet unobserved : Görülmeden buluşmayı hemen hiç beceremediler. (72'ye bakınız.)

Hardly ever, rarely ve **seldom**'un yalnızca olumlu fiillerle kullanıldıklarına dikkat ediniz. **Never** normal olarak olumluyla kullanılırsa da soruyla da kullanılabilir. (**hardly, never** ve **over** için **76**'ya bakınız.)

69 Kesinlik derecesini ifade eden zarflar

1 **apparently** (anlaşılan), **certainly** (kesinlikle), **evidently, obviously** (açıkça görülüyor ki), **presumably** (tahminen, varsayımlara göre), **undoubtedly** (kuşkusuz, şüphesiz)
2 **clearly** (açıkça görülüyor ki), **definitely** (kesinlikle)
3 **surely** (kesinlikle)

Yukarıda, Grup 1'deki zarflar ya **68**'deki 1'inci Grup'un kurallarına uyarak : **be**'den sonra... :

He is undoubtedly more intelligent than his brother : Kuşkusuz, erkek kardeşinden daha zeki.

fakat esas fiilden önce gelirler... :

They certainly worked hard : Tabi çok çalıştılar/Mutlaka çok çalışmışlardır.

They have presumably sold their house : Evlerini satmışlardır.

ya da bir cümle ya da cümleciğin başına ya da sonuna konurlar :

Apparently **he knew the town well :** Anlaşılan kenti iyi tanıyordu.

He knew the town well : Anlam aynı.

clearly ve **definitely** başa ya da sona getirilebilir, fakat başa koymak o kadar yaygın değildir.

surely normal olarak başa ya da sona konur, fakat fiilin yanında da bulunabilir :

Surely you've saved some money? You've saved some money surely? You've surely saved some money?: Hiç kuşku yok ki biraz para biriktirmişsindir, değil mi?

Sure ve **definite** sıfatlarının yaklaşık aynı anlama sahip olmalarına karşın bunların zarf biçimlerinin anlamca farklı olduklarına dikkat ediniz :

certainly = **definitely** (kuşkusuz) :

He was certainly there; there is no doubt about it: Kesinlikle oradaydı; bu konuda kuşku yok.

Surely, konuşmacının, arkadan gelen ifadenin doğruluğundan emin olmadığını gösterir. Bunun doğru olduğu kanısındadır, fakat emin olması gerekmektedir :

Surely you know Peter?: Kuşkusuz Peter'ı tanırsın, değil mi? (Hemen hemen onu tanıdığından eminim.)

70 **Aynı cümlede bulundukları zaman; zaman, hal ve yer zarflarının sıralanışı**

Zaman belirten ifadeler normal olarak cümlelerin başına ya da sonuna gelirler (Bakınız : **67**) :

On Monday he bought the tickets: Pazartesi günü biletleri aldı.

He bought the tickets on Monday: Biletleri Pazartesi günü aldı.

Zaman zarfı dışında hal zarfı da varsa, bu zarf fiilden, ya da, varsa, tümleçten sonra gelir :

On Monday he played well. He played well on Monday: Pazartesi günü, iyi oynadı. Pazartesi günü iyi oynadı. (İlk cümlenin çevirisinde virgülün kazandırdığı anlam farkına dikkat ediniz/Ç.N.)

Every weekend she cleaned the house thoroughly. She cleaned the house thouroughly every weekend: Her hafta sonu, evi baştan aşağı temizlerdi. Evi her hafta sonu baştan aşağı temizlerdi.

Dolayısıyla zaman ifadesi cümlenin sonundaysa hal zarfı ondan önce gelir. Yer zarfları ya da yer zarfı işlevi gören takımlar normal olarak hal zarfından sonra gelirler :

She put the bottles carefully on the doorstep: Şişeleri dikkatle kapının eşiğine bıraktı.

Bir zaman ifadesi de ekleyebiliriz :

Every morning she put the bottles carefully on the doorstep: Her sabah, şişeleri dikkatle kapının eşiğine koyardı. Şişeleri her sabah...

He played very well at Wembley yesterday: Dün Wembley'de iyi oynadı.

71 Nicelik (derece) zarfları (**almost** [neredeyse], **nearly** [neredeyse], **quite** [oldukça], **just** [tam], **too** [çok, fazla], **enough** [yeterince], **extremely** [aşırı derecede], **absolutely** [tam olarak, mutlak, kesinlikle], **entirely** [tümüyle], **completely** [tam olarak], **really** [gerçekten], **so** [o denli/o kadar], **well** [bir hayli] **only** [yalnızca], vb.)

A Bir nicelik (derece) zarfı, bir sıfat ya da başka bir zarfı niteler. Bir sıfat ya da zarftan önce kullanılır :

It was too hot to work: Hava, çalışılamayacak kadar sıcaktı.
I know him quite well: Onu oldukça iyi tanırım.
He played extremely badly: Son derece kötü oynadı.
The film was so good that I saw it twice: Film o denli güzeldi ki, iki kez izledim.

B **enough,** bir sıfat ya da zarftan sonra gelir:

He didn't work quickly enough: Yeterince hızlı çalışmadı.
The box isn't big enough: Kutu yeterince büyük değil.
(**foo/enough** için **251**'e bakınız.)

C Aşağıdaki nicelik zarfları fiilleri de niteleyebilirler: **almost** (neredeyse, adeta), **nearly** (neredeyse, adeta), **quite** (oldukça, bir hayli), **hardly** (neredeyse + olumsuz, hemen hiç), **scarcely, barely** (hardly gibi), **just** (tam). Bunlar ana fiilden önce gelirler, yani sıklık zarflarıyla aynı kurallara uyarlar. (Bakınız: **68**):

I quite understand: Epey anlıyorum/İyi anlıyorum.
He can nearly swim: Neredeyse yüzebiliyor.
I am just going: Şimdi gidiyorum.
I really enjoyed it: Gerçekten hoşlandım.

D **Only**'nin, niteleidiği sözcüğün yanında bulunması; fiillerden, sıfatlardan, zarflardan önce, isimlerden ve zamirlerden önce veya sonra gelmesi gerekir:

1 **He had** only **six apples.** (Yalnız altı elması var.) (Yani altıdan fazla değil.)
2 **He only lent the car.** (Arabayı yalnız kiraya verdi.) (Yani satmadı.)
3 **He lent the car to me** only. (Arabayı yalnız bana ödünç verdi.) (Yani, başka bir kimseye değil.)
4 **I believed** only **half of what he said.** (Söylediklerinin yalnız yarısına inandım.)

Ancak konuşma dilinde bu genellikle fiilden önce söylenir ve verilmek istenen anlam, **only**'nin tamladığı sözcüğe vurgu verilerek korunur:

He only had 'six apples. (1 ile aynı anlamdadır ve ondan daha çok kullanılır.)
He only lent the car to 'me. (3 ile aynıdır.)
I only believed 'half..... (4 ile aynıdır.)

E **only** gibi **just** da niteledği sözcükten önce gelmelidir:

I'll buy just one. I had just enough money: Yalnız bir tane alacağım. Ancak yetecek kadar param vardı/Param ucu ucuna yetti.

Hemen fiilin yanına da gelebilir:

I'll just buy one. I just had enough money: Anlam yukarıdaki gibi.

Fakat bazen dizilişteki bu değişme anlamı değiştirir:

Just sign here: Yalnızca burayı imzalayın (Tüm yapacağınız bu.)
Sign just here: Tam şurayı imzalayın (Başka yeri değil.)

72 Bazı zarflardan sonra fiillerin yer değiştirmesi (Devrik cümle/Ç.N.)

A Çoğu kısıtlayıcı veya olumsuz anlamda olan bazı zarflar veya zarf takımları, anlamı vurgulayabilmek için cümlenin baş tarafına getirilirler.

O zaman bunları yer değiştirmiş (yani soru dizilişindeki) fiiller izler. Bunların en önemlileri şunlardır : **never** (hiç), **seldom** (seyrek olarak), **scracely** (daha tam...), **ever** (hiç...?), **scarcely...when** (tam...ki), **hardly...when** (tam...ki), **no sooner...than** (...ur...maz), **nowhere** (hiçbir yerde), **in no circumstance** (hiç bir koşulla, hiçbir durumda, kesinlikle -olumsuz-) **on no account** (hiç bir zaman, asla), **only by** (yalnız... mek suretiyle), **only then** (ancak o zaman), **only when** (ancak...diği zaman), **only in this way** (yalnız bu şekilde/böyle), **not till** (ancak...ki) **not only** (yalnız...değil,...), **so** (aynı biçimde, de/da), **neither** (ne de...,...de değil), **nor** ('neither' gibi).

I have never before been asked to accept a bribe : Daha önce benden, rüşvet kabul etmem hiç istenmemişti.

Never before have I been asked to accept a bribe : Hiç istenmemişti rüşvet kabul etmem benden daha önce.

He had hardly left the house when the storm broke : Tam dışarı çıkmıştı ki fırtına patladı.

Hardly had he left the house when the storm broke : Daha adımını yeni atmıştı ki...

He had no sooner left the house than the storm broke : Anlam yukarıdaki gibi.

No sooner had he left the house than the storm broke : Anlam yukarıdaki gibi.

This switch must not be touched on any account : Hiçbir biçimde/Kesinlikle bu düğmeye dokunulmamalıdır.

On no account must this switch be touched : Dokunulmamalıdır kesinlikle bu düğmeye.

He was able to make himself heard only by shouting at the top of his voice : Ancak sesinin son perdesinde bağırarak kendini duyurabildi.

Only by shouting at the top of his voice was he able to make himself be heard : ...duyurabildi kendini.

He didn't realize that he had lost his keys till he got home :
(Eve gidinceye dek, anahtarlarını yitirdiğinin farkına varmadı.)

Not till he got home did he realize that he had lost his keys :
(Ancak evine gidince farkına vardı anahtarlarını yitirdiğinin)

They not only rob you, they smash everything (İnsanı soymakla kalmıyorlar, herşeyi yerle bir ediyorlar)

Not only do they rob you, they smash everything (Soymakla kalmıyorlar insanı, herşeyi...)

A : I'll come earlier next time. B : I will too/So will I. :
(A : Gelecek sefer daha erken geleceğim. B : Ben de.)

A : I haven't got a ticket. B : I haven't either/Neither (Nor) have I :
(A : Biletim yok. B : Benim de.)

He became so suspicious that.../So suspicious did he become that...
(Öyle kuşkulandı ki...)

Ayrıca :

He had no money and didn't know anyone he could borrow from :
(Parası yoktu ve ödünç alabileceği kimseyi de tanımıyordu.)

He had no money, nor did he know anyone he could borrow from :
(Parası olmadığı gibi, ödünç alabileceği...)

Bu cümlede **neither** kullanılamaz. (Ayrıca **94 B** ve **108**'e bakınız.)

B **in, out, up, down, round, over, back forward, vd.** (içeri, dışarı, yukarı, aşağı, üzerinden, geri, ileri, vd.) zarfları cümlenin başına getirildikleri zaman, bunları «fiil + özne» yapısı izler :

In came Tom. (Girdi içeri Tom.) **Up jumped two large dogs.** (Yukarı sıçradı iki iri köpek.) **Down fell half o dozen apples.** (Düştü aşağı yarım düzine elma.)

Fakat özne bir zamirse fiillerin yer değiştirmesi gerekli değildir :

In he came. (Girdi içeri.) **Back he went again.** (Döndü gene geriye.)

Bazı Zarfların Anlam ve Kullanımları

73 **Fairly** ve **rather** (hayli, epey, oldukça)

A Her ikisi de «ılımlı» anlamındadır, fakat **fairly** «arzulanan türden» sıfat ve zarflarla (ör. **good** -iyi-, **bravely** -cesaretle-, **well** -iyi-, **nice** -hoş-, vd.) kullanılır. Buna karşılık **rather**, bu anlamda «istenmeyen» sıfat ve zarflardan önce kullanılır (ör. **bad** -kötü-, **stupidly** -aptalca-, **ugly** -çirkin-, vd.) :

Tom's fairly clever, but Peter is rather stupid. (Tom oldukça akıllı, ama Peter hayli aptal.)

He is fairly rich, but she is rather poor. (O -adam- epey zengin, ama o -kadın- hayli yoksul.)

You did fairly well in your exam, but Ann did rather badly. (Sen sınavda epey başarılıydın, ama Ann hayli kötü yapmış.)

This case is rather heavy, but that one is fairly light. (Bu valiz hayli ağır, fakat şu epey hafif.)

quite'ın, yukarıda **fairly**'nin yerine kullanılabileceğine dikkat ediniz.

Belirtisiz tanıtıcı, **rather**'dan önce veya sonra kullanılabilir :

This is rather a silly book. (Bu hayli saçma bir kitap.)

veya :

...a rather silly book. (Aynı anlamda)

fairly kullanıldığı zaman tanıtıcının öne gelmesi gerekmektedir :

a **fairly interesting lecture.** (epey ilginç bir konferans)

fast (hızlı), **slow** (yavaş), **thin** (ince), **thick** (kalın), **hot** sıcak), **old** (yaşlı)..... gibi tek başlarına ne «istenen» ne de «istenmeyen» anlamı taşımayan sıfatlar ve zarfları kullanırken konuşucu, hoşnutluğunu **fairly**, hoşnutsuzluğunu **rather** kullanarak belirtebilir :

«**This soup is fairly hot.** (Bu çorba epey sıcak.)» cümlesi, konuşucunun çorbayı beğendiğini;

buna karşılık :

«**This soup is rather hot** (Bu çorba hayli sıcak)»

cümlesi ise çorbanın, onun için çok sıcak olduğunu belirtir :

B **rather; alike** (benzer), **like** (gibi), **similar** (benzer), **different** (farklı), vd. ile sıfatların ve zarfların üstünlük biçimlerinden önce kullanılabilir. O zaman, a **little, slightly** (biraz, bir parça) anlamına gelir :

Siamese cats are rather like dogs in some ways. (Siyam kedileri bazı yönleriyle biraz köpeğe benzerler.)

The weather was rather worse than I had expected. (Hava, umduğumdan biraz daha kötüydü.)

Üstünlük biçimleri ile **fairly** kullanılamaz.

C **rather;** «istenirlik» gösteren bazı sıfatlar/zarflardan önce (ör. **good** (iyi), **well** (iyi), **pretty** (güzel), **clever** (akıllı), **amusing** (eğlendirici) kullanılabilir. Fakat o zaman anlam değişir ve neredeyse **very** (çok) ile anlamdaş olur. Hoşnutsuzluk anlamı da ortadan kalkar :

She is rather **clever** (O epey akıllı),

aşağı yukarı :

She is very **clever** (O çok akıllı) ile aynı anlamdadır.

Bu biçimde kullanılan **rather,** şüphesiz **fairly**'den daha övücü bir nitelik taşır. Örneğin, «**It is fairly good play** («Epey iyi bir oyun» cümlesi, diğerlerini o filmi görmemeye yöneltir. Fakat **«It is a rather good play** (hayli iyi bir film)» cümlesi kesinlikle filmin görülmesini öğütler.

Bazan böyle kullanılan **rather,** şaşırma anlamı taşır :

Ann : I suppose the house was filthy. (Sanırım ev pisti.)
Tom : No, as a matter of fact it was rather clean. (Hayır, aslında hayli temizdi.)

D **rather; enjoy, like** (hoşlanmak) ve bazan **dislike, object** (hoşlanmamak, sevmemek, karşı olmak) ve benzeri fiillerden önce de kullanılabilir :

I rather like the smell of petrol. (Petrolün kokusunu se'verim.) **Most people dislike driving on icy roads, but he rather enjoys it.** (Bazı kimseler buzlu yollarda araba sürmekten hoşlanmaz, ama o hoşla'nır.) **When he finally persuaded me to try oysters I found that I rather liked them.** (Sonunda beni istiridye yemeye razı edince ondan **bayağı** hoşlandığımı anladım.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : **rather**'ın Türkçedeki karşılığının bu durumlarda bir vurgu kayması ile verilebildiğine dikkat ediniz.

Burada **rather** özellikle diğerleri veya konuşucunun kendisi için şaşırtıcı olan bir hoşlanmayı belirtir. Bu sözcük aynı zamanda, yukarıda, **c**'de gösterildiği gibi fiilin anlamını güçlendirmek için de kullanılabilir :

I rather like Tom, (Tom'u hayli severim)

normal olarak :

I like Tom (Tom'u severim.)

cümlesinden daha büyük bir ilgiyi gösterir.

Bu anlamda **rather**'ı kullanırken tedbirli olmak gerekir.

would rather için **230, 288** ve **243**'e bakınız.

74 **quite** (oldukça)

Bu, oldukça akıl karıştıran bir sözcüktür, çünkü iki anlamı vardır :

A «Tamamlanmışlık» gösteren bir sözcük veya sözcük takımı ile kullanıldığında **bütünüyle** anlamına gelebilir : **full** (dolu), **empty** (boş), **finished** (bitmiş, tamam), **wrong** (yanlış), **right** (doğru), **all right** (sağlam), **sure, certain** (emin), **determined** (kararlı), **ready** (hazır), vd. Ayrıca **perfect**

(tam, mükemmel), **amazing** (şaşırtıcı), **horrible** (korkunç), **extraordinary** (olağanüstü) gibi çok güçlü sıfatlar/zarflarla kullanıldığında da bu anlamı verir :

The bottle was quite empty (Şişe tamamen boştu.) **You're quite wrong.** (Bütünüyle yanılıyorsun.) **It's quite extraordinary, I can't understand it.** (Son derece olağanüstü. Anlayamıyorum.)

B Diğer sıfatlar/zarflarla kullanıldığında **quite**'ın hafif, zayıflatıcı etkisi vardır. Böylece, **quite good, good**'dan daha az övücüdür. Bu anlamıyla **quite,** yaklaşık olarak **fairly** ile aynı anlamı taşır, ancak gücü, vurgulanış biçimine göre geniş çapta değişebilir :

quite 'good (**quite** zayıf, **good** vurgulu) 'iyi'nin çok az altında.
quite good (eşit vurgu) 'fena değil, oldukça iyi'.
'**quite good** (**quite** vurgulu, **good** zayıf) 'iyi'nin çok çok altında.

quite'a ne denli az vurgu verilirse, ondan sonraki sıfat/zarf o denli vurgulanır. **Quite**'a ne denli çok vurgu verilirse, onu izleyen sıfat/zarf da o denli az vurgulanır.

a/an'in yerine dikkat ediniz :

quite a long walk (oldukça uzun bir yürüyüş.)
quite an old castle (oldukça eski bir şato.)

75 much (çok)

Olumluda **much**'dan önce genellikle **very** gelir :

I liked it very much/enjoyed it very much. (Çok sevdim/beğendim.)
Thank you very much. (Çok teşekkür ederim.)

Fakat olumsuzda **much**'ın **very**'ye gereksinmesi yoktur :

I don't like it much. (Onu pek sevmiyorum.)

much, ayrıca, üstünlük biçimleriyle birlikte niteleme zarfı olarak da kullanılabilir :

It is much better to say nothing. (Hiçbir şey söylememek çok daha iyi.)

76 HARDLY, BARELY, SCARCELY ve EVER, NEVER

A hardly, barely, scarcely

Bunlar birbirlerine çok benzerler. Hemen hemen olumsuz anlamları vardır. **hardly,** özellikle **any, ever, at all** sözcükleri ve **can** fiiliyle kullanılır.
hardly any = **very, very little/few** (çok çok az)
hardly ever = **very, very seldom** (çok çok seyrek)
can ile birlikte kullanılan **hardly, «only with difficulty»** (zar - zor) anlamına gelir :

I have hardly any money. (Param yok denecek kadar az.)
I hardly ever go out. (Hemen hiç dışarı/gezmeye çıkmam.)
I can hardly see the mark. (İşareti zar - zor görebiliyorum.)
(yani : **the mark is difficult to see/it is dark/I have bad sight** [işareti görmek zor/hava karanlık/gözüm bozuk].)

hardly tek başına da kullanılabilir :

He hardly limps at all : Pek aksamaz/Nadiren aksar.

hard ile **hardly**'yi karıştırmamaya dikkat ediniz :

He looked hard at it = **He stared at it** (Ona dikkatle baktı.)

He hardly looked at it = He almost ignored it/He only gave it a brief glance. (Ona neredeyse bakmadı diyeceğim = Az kalsın es geçecekti/şöyle bir göz attı.)

barely, «no more than» (kılı kılına/en çok o kadar) demektir. Genellikle **enough, sufficient** gibi sözcüklerle birlikte kullanılır :

He had barely enough to eat. (Yiyeceği yok denecek kadar azdı.)
He was barely sixteen. (Yaşı olsun da, onaltı olsun.)
I can barely see it. (Eeh, görebiliyorum işte.)

scarcely, «only just/not quite» (o kadar olsa iyi/belki o kadar bile değildir) anlamındadır ve dolayısıyla **barely**'den biraz daha olumsuzdur :

There were barely a hundred people there. (Orada en çok yüz kişi vardı.)
There were scarcely a hundred people there. (Orada yüz kişi bile yoktu.)

B never, ever

never, olumlu bir fiille kullanılır. Normal olarak **«at no time»** (hiç/asla) anlamına gelir :

I never saw him again. (Onu bir daha hiç görmedim.)
I never saw him after that. (Onu ondan sonra hiç görmedim.)

Ancak «**never** + olumlu fiil», sıradan bir olumsuz fiil yerine de kullanılabilir :

I waited for him but he never turned up (he didn't turn up).
(Onu bekledim ama o görünmedi/gelmedi.)

ever, «at any time» (herhangi bir zamanda) anlamına gelir ve özellikle soruda kullanılır :

Have you ever marched in a demonstration? (Hiç, bir gösteride yürüdün mü?)

Olası bir yanıt, **«No, I never have** (Hayır, hiç)»tir.

ever'ın **how where,** vb. ile kullanılışı için **36** ve **62**'ye; karşılaştırmalarda **ever** ve **never**'ın kullanılışı için **16** *C*'ye bakınız.

ALIŞTIRMALAR

(ZARFLAR)

A. Aşağıdaki sıfatların doğru zarf biçimlerini oluşturarak boşluklara koyunuz. (Zarflarla yapılan karşılaştırma biçimlerini de gerekirse kullanınız.)

1. They didn't receive us very _____ (warm). This was _____ (main) because we had come to the meeting rather _____ (late).
2. We were _____ (main) pleased with the service, but they served rather _____ (leisure) at the cafe.
3. Their budget was _____ (whole) based on the income they were expecting from their vegetables, but they couldn't water their vegetables _____ (regular) they should. Now they are _____ (total) sunk in poverty.
4. All through his life he worked _____ (capable) than most of his friends, but he was never paid _____ (due).
5. It'll _____ (probable) begin to rain soon. Let's walk _____ (quick) we can.

6. The students who study ——— (little) in class will ——— (sure) fail.
7. Our problems are ——— (basic) the same. We can not translate ——— (fast).
8. They went ——— (high) up the mountain until they were ——— (complete) out of sight.
9. They were ——— (new) married. Therefore they had to spend their money ——— (clever).
10. Among all the guests in the party she danced ——— (happy). She was dancing ——— (gay) butterflies flying about in a beautiful summer morning.
11. Mr Smith has only a small chance. I think they will ——— (likely) chose Mr Brown president. He has ——— (true) been the most hardworking member of the club.
12. I was ——— (deep) touched by his nice compliment. In fact I have always thouhgt ——— (high) of him.
13. Do ——— (good) you can. If it's not good ——— (enough), I'll ——— (sure) help you.
14. He usually drives ——— (slow), but he drives ——— (slow) when he is crossing this bridge. Once he ——— (near) rolled down this bridge.
15. This is ——— (far) we can go. The rest of the forest is ——— (terrible) dark.
16. Speak to him ——— (kind) you can. He has already been insulted ——— (heavy).
17. The other shops aren't very expensive, but you can buy things ——— (cheap) at Baily's.
18. I hadn't supposed your words should affect him ——— (little) the words of a ten-year-old child.
19. If you always speak ——— (reasonable) you have spoken today, you'll always be received ——— (warm) you have been in this meeting.
20. «I've done this homework by myself», he said ——— (important), «and you can ——— (hard) find any mistakes in it.»
21. Your commanders didn't treat our soldiers ——— (merciful) our rulers had once treated your people. You can't deny that your commanders have always behaved ——— (unfriendly) among our neighbours.
22. You can read ——— (comfortable) in this chair. It is both softer and wider. I sit there ——— (often) than in the others.
23. The room was decorated ——— (poor), but the furniture was ——— (neat) arranged we had ever seen before.
24. They could ——— (easy) understand that another important attack was coming ——— (short).

B. Aşağıdaki zarfları, cümle içindeki doğru yerlerine koyunuz.

1. I can't understand him. (still)
2. We are finished. (almost)
3. They played last week. (wonderfully)
4. I haven't seen him. (anywhere)
5. I used to help him with his homework. (never)
6. They met their old friend. (yesterday)
7. The homework was good. (fairly)
8. We have met these people. (often)
9. Has he come? (yet)
10. We have bought POTATOES. (only)
11. He managed to pass. (somehow)
12. They'll be able to see him. It's too bad. (never : vurgulu)
13. I can solve problems like this. (never : normal vurgulu)

14. We came across them. (last week)
15. It's hot for us to drink. (too)
16. I come to this café for a short rest. (usually)
17. We'll leave them. (home)
18. Did you buy that? (today)
19. He never asked me such questions. (almost)
20. We visit him when he comes to İstanbul. (rarely).

C. Aşağıdaki cümleleri, vurgulu bir anlam taşıyacak biçimde yeniden düzenleyiniz.

1. I will **never** say that **again.**
2. We **seldom** understand what he says.
3. They are **scarcely** found at home.
4. I must **ever** be loyal to him.
5. He had **scarcely** left prison **when** he killed another man.
6. He had **no sooner** made the sign **than** somebody shot him down.
7. You can find such a reliable man **nowhere in the world.**
8. I won't do what you say **in any circumstances.**
9. You can not leave the building **on any account.**
10. The teachers can solve discipline problems **only by** agreeing on certain principles
11. First give me back my house. I can agree with you **only then.**
12. You can convince your parents **only in this way.**
13. He did **not only** refuse to pay me any money back, but also insulted me.
14. We went back home, and John did **so** too.
15. He didn't come with me. John didn't come **either.**
16. Tom threw the ball **forward.**
17. He fell **off** while he was trying to walk on the wall.
18. He sent us **in** after the bell.
19. The boy went **down** when he was let free.
20. I had **never before** watched such a silly film.

D. Aşağıdaki boşlukları, **fairly, rather, quite, hardly, barely, scarcely, much** zarflarından EN UYGUN OLANI ile doldurunuz.

1. The house is ——— comfortable. I like it.
2. You can ——— find ten people to do this job.
3. I thought we wouldn't be able to agree on many points but much to our surprise, we ——— did agree on several basic principles.
4. The box is ——— full. Don't put any more bottles in it.
5. Well, it was ——— good, but I'm sure they can do a lot better than that.
6. TOM : I'm sure you played awfully bad again.
   JIM : No, we ——— played well this time.
7. Swimming in shallow water is ——— like swimming in a bath-tube.
8. You have ——— ever come to class early. I must punish you for this.
9. The tea is ——— hot. I'll wait till it gets cold.
10. I ——— enjoy his company.

9.

Edatlar (Prepositions)

77 Sunuş

Edatlar, normal olarak isim ya da zamirlerden önce kullanılan kısa sözcüklerdir. (Ancak, konum konusunda başka seçenekler için **78**'e bakınız.) Edatlar fiillerden önce de kullanılabilirler, fakat o zaman fiillerin isimfiil biçimine girmeleri gerekir:

He is thinking of emigrating. (Göçmeyi düşünüyor.)
They succeeded in escaping. (Kaçmayı başardılar.)

Öğrencilerin edatlarla ilgili temel iki sorunları olmaktadır. Şunları bilmeleri gerekmektedir:

1) Bir yapıda edatın gerekli olup olmadığı
2) Edat gerektiği zaman hangi edatın kullanılacağı

Birinci sorun, belli bir yapının kendi dilinde bir edat gerektirmesine karşın İngilizcede bunun edat gerektirmediğini ya da bunun tersinin olduğunu görebilecek olan Avrupalı bir öğrenci için özellikle zor olabilir. Örneğin birçok Avrupa dilinde amaç, «edat + mastar»la ifade edilir; buna karşılık İngilizcede amaç, yalnızca mastarla ifade edilir: **I came here to study.** (Buraya çalışmaya geldim/Buraya çalışmak **için** geldim.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU: Edatların kullanılışı yönünden Türkçe ile İngilizce arasındaki farka dikkatinizi çekmek isteriz. İngilizcedeki edatlar, ilgili oldukları isimlerden **önce** gelirler. Bu nedenle isimleri **preposition** = **ön-yer**'dir. Türkçe gibi ya isimlerin sonuna ek olarak, ya da gene isimlerden **sonra** bağımsız sözcükler olarak kullanılan edatların batı dillerindeki adı **postposition** = **son-yer**'dir.

Bunun yanında edatların anlamları İngilizcede, Türkçedekinden çok farklı bir mantığa bağlıdırlar. Bu nedenle İngilizceyi öğrenmekte olan Türk öğrencilerin belki de en çok zorluk çektikleri ve en çok yanlışlık yaptıkları konulardan birini oluşturmaktadır edatlar. Bunlardan bir kısmı Türkçedeki anlamlara yakın anlamlara sahiptir, fakat bunlarda bile küçüklü büyüklü farklılıklr vardır. Bizce yapılacak en iyi iş, edatlarla ilgili gözlemlerinde Türk öğrencilerin son derece titiz davranmaları ve korkarız, her edatın her kullanılışını ayrı ayrı öğrenmeleridir. Bu ilk bakışta zor görünse de gerektiğinden çok karamsar olmamak gerekir. Zamanla, dikkatli gözlemlerin, sık tekrarların sonunda İngilizcenin edatlar sistemini görebileceğinize inanmaktayız.

Öğrencinin, ayrıca, edat olarak kullanılan birçok sözcüğün bağlaç ya da zarf olarak da kullanıldığını dikkate alması gerekmektedir. Böyle bir durum olduğu zaman bu, arkadan gelen paragraflarda gösterilecektir.

78 Edatların konumu

A Yukarıda belirtildiği gibi edatlar normal olarak isim ya da edatlardan önce gelirler. Fakat iki yapıda edatı cümlenin sonuna almak olanağı vardır:

(1) «Edat + **whom/which/what/whose** ile başlayan sorular.

To whom were you talking? (Kiminle konuşuyordun?)
With what did you open it? (Onu neyle açtın?)
In which drawer does he keep it? (Ona hangi çekmecede saklıyor?) yerine:

Who were you talking to?/What did you open it with?/Which drawer does he keep it in? (Anlam aynı) diyebiliriz.

Eskiden bir cümleyi edatla bitirmek dilbilgisi kurallarına aykırı kabul edilirdi, fakat bu, artık bir konuşma dili özelliği olarak kabul edilmektedir. (Bu konuda, **62.** paragrafta yer alan ÇEVİRİCİNİN NOTU'ndaki uyarıyı anımsayınız./Ç.N.)

(2) Aynı biçimde, ilgi cümleciklerinde **whom/which**'den önce kullanılan bir edat, cümleciğin sonuna konabilir. O zaman ilgi zamiri çoğu kez atılır:

the people with whom I was travelling yerine **the people I was travelling with** (birlikte yolculuk ettiğim insanlar);
the company from which I hire my TV set yerine **the company I hire my TV set from** (TV cihazını kiraladığım şirket) diyebiliriz.

B «Fiil + edat» bileşimlerinde (Bölüm **32**'ye bakınız) edat normal olarak fiilden hemen sonraki yerinde kalır:

The children I was looking after were interested in puppets. (Benim baktığım çocuklar kuklalarla ilgileniyorlardı.)
Which flat did they break into? (Hangi daireye [hırsızlık için] girdiler/girmişler?)

«Fiil + zarf» bileşimlerinde zarf bu durumda kalır, ya da tümleçten sonraya konur:

They blew up the bridge/They blew it up. (Köprüyü uçurdular.)
Which bridge did they blow up? (Hangi köprüyü uçurdular?)

79 Dolaylı tümleçlerden önce TO ve FOR'un atılması

A 1 **«I gave the book to Tom** (Kitabı Tom'a verdim)» gibi bir cümle, **«I gave Tom the book** (Tom'a kitabı verdim)» biçiminde de söylenebilir. Dolayısıyla bir dolaylı tümleç önce alınıp **to** edatı atılabilir.

Bu yapıyı şu fiillerle kullanabiliriz: **bring** (getirmek), **give** (vermek), **hand** ([elden] vermek), **leave** ([vasiyetname ile] bırakmak), **lend** (ödünç vermek), **offer** (önermek/sunmak/[sorun, vb] çıkarmak), **pass** (uzatmak/geçirmek/pas vermek), **pay** (ödemek), **play** ([müzik aracı] çalmak), **promise** (söz vermek), **sell** (satmak), **send** (göndermek), **show** (göstermek), **sing** (şarkı söylemek), **take** (götürmek), **tell** (anlatmak/söylemek):

I showed the map to Bill = I showed Bill the map. (Haritayı Bill'e gösterdim/Bill'e haritayı gösterdim.)
They sent £ 5 to Mr Smith = They sent Mr. Smith £ 5. (5 sterlini Mr Smith'e gönderdiler/Mr Smith'e 5 sterlin gönderdiler.)

2 Aynı biçimde «**I'll find a job for Ann** (Ann'e bir iş bulacağım)» gibi bir cümle, «**I'll find Ann a job** (Anlam aynı)» da diyebiliriz. (Dolaylı tümleci öne alarak **for**'un atılması.) Bu yapı, şu fiillerden sonra kullanılabilir : **book** ([yer] ayırmak), **build** (inşa etmek), **buy** (satın almak), **cook** (pişirmek), [**bake** (fırında pişirmek), **fry** (kızartmak), **boil** (kaynatmak), vb.], **fetch** (gidip getirmek), **get** (getirmek), **keep** (tutmak, korumak), **leave** (bırakmak), **make** (yapmak), **order** (sipariş etmek, ısmarlamak), **reserve** (tutmak, elde bulundurmak) :

I'll get a drink for you = I'll get you a drink. (Sana bir içki getireyim.)
I bought a book for James = I bought James a book.
(James'e bir kitap aldım.)

B Normal olarak her iki yapı da kullanılabilir. Fakat :

(1) Edatsız yapı, düz tümleç bir takım ya da cümlecik olduğu zaman tercih edilir :

Show me WHAT YOU'VE GOT IN YOUR HAND. (ELİNDE OLANI bana göster.)
Tell her THE WHOLE STORY. (Tüm ÖYKÜYÜ/BÜTÜN OLUP BİTENLERİ ona anlatın.)

(2) Edatlı yapı şu durumlarda tercih edilir :

1. Dolaylı tümleç bir takım ya da cümlecik olduğu zaman :

We kept seats FOR EVERYONE ON THE LIST/FOR EVERYONE WHO HAD PAID. (LİSTEDEKİ HERKES İÇİN/PARA ÖDEMİŞ OLAN HERKES İÇİN yer ayırdık.)

2. Dolaylı tümleç **IT** ya da **THEM** olduğu zaman, şu tür cümleler «fiil + isim + zamir» yapısıyla ifade edilemezler :

They kept it for Mary. (Onu Mary için tuttular.)
She made them for Bill. (Onları Bill'e yaptı.)
We sent it to George. (Onu George'a gönderdik.)

Dolaylı tümleç de bir zamirse (**I sent it to him** : Onu ona gönderdim) bazen zamirlerin yerini değiştirip **to**'yu atmak (**I sent him it**) olanağı vardır, fakat bu, **for**'lu yapılarda kullanılamaz ve bunu kullanmaktan kaçınmak daha iyidir.

Bu sınırlama zamirden oluşan başka tümleçler için geçerli değildir :

I sent one to Bill = I sent Bill one. (Bill'e bir tane gönderdim.)
He bought some for Mary = He bought Mary some. (Mary'ye birkaç tane aldı.)

C **tell, show, promise; to** almadan yalnızca dolaylı tümleçle birlikte kullanılabilir :

tell him (ona söyle), **show him** (ona göster), **promise us** (bize söz ver)
read, write aynı biçimde kullanılabilir, fakat **to** isterler :
read to me (bana oku); **write to them** (onlara yaz)
play, sing; to ve **for** ile kullanılabilir :
play to us (bize çal), **play for us** (bize çal), **sing to us** (bize şarkı söyle)

80 İletişim gösteren fiillerle To'nun kullanılması ve atılması

A Emir, rica, çağrı (davet) ve öğüt ifade fiilleri :
advise (öğüt vermek), **ask** (rica etmek), **beg** (yalvarmak/dilenmek), **command** (emretmek/komut vermek), **encourage** (cesaret vermek), **implore** (yalvarmak, dilemek), **invite** (çağırmak/davet etmek), **order** (emretmek), **recommend** (önermek), **remind** (anımsatmak), **request** (rica etmek), **tell** ([...mesini] söylemek), **urge** (teşvik etmek), **warn** (uyarmak); doğrudan doğruya «hitap edilen kişi (to'suz) + mastar» izleyebilir :

They advised him to wait. (Ona beklemesini öğütlediler.)
I urged her to try again. (Onu yeniden denemeye teşvik ettim.) (**301**'e bakınız.)

«Hitap edilen kişi (to'suz), öteki yapılarda da **advise, remind, tell** ve **warn**'dan sonra kullanılabilir :

He reminded them that there were no trains after midnight. (Gececyarısından sonra tren olmadığını onlara anımsattı.)
They warned him that the ice was thin/They warned them about the ice. (Onları, buzun ince olduğu konusunda/buz konusunda uyardılar.)

Ancak, öteki kalıplarla kullanıldığında recommend fiili, hitap edilen kişiden önce **to** istediğine dikkat ediniz :

He recommended me to buy it. (Onu satın almamı salık verdi.)
fakat : **He recommended it to me.** (Onu bana salık verdi.)
He recommended me, «beni önerdi» anlamına gelir.

Ask fiiliyle, hitap edilen kişi söylenmeyebilir. Burada **to** edatı hiçbir zaman kullanılmaz :

He asked (me) a question. ([Bana] bir soru sordu.)
He asked (me) if I wanted to apply. ([Bana] başvurmak isteyip istemediğimi sordu.)
She asked (her employer) for a day off. ([Patronundan] bir günlük izin istedi.)

B **call** [= **shout**] (bağırmak), **complain** (yakınmak/şikâyet etmek), **describe** (betimlemek/tasvir etmek), **explain** (anlatmak), **grumble** (söylenmek), **murmur** (mırıldanmak), **mutter** (homurdanmak), **say** (söylemek), **shout** (bağırmak), **speak** (konuşmak), **suggest** (salık vermek), **talk** (konuşmak), **whisper** (fısıldamak) fiilleri, hitap edilen kişiden önce **to** isterler, fakat bu kişiyi belirtmek şart da değildir :

Peter complained (to her) about the food. (Peter [ona] yemekten yakındı.)
She said nothing (to her parents). ([Anne - babasına] birşey demedi.)
He spoke English (to them). ([Onlarla] İngilizce konuştu.)

Konuşan, öteki kişiye sinirlenmişse **shout at** kullanılabilir :

He shouted at me to get out of his way. («Yolumdan çekil!» diye bağırdı bana.)

Bunu, «uzakta olduğum için sesini yükseltti» anlamındaki «**He shouted to me** (Bana bağırdı)» ile karşılaştırınız.

81 Zaman ve tarih gösteren edatlar : AT, ON, BY, IN

A at, on

at a time (belli bir zamanda) :

at dawn (şafak zamanı), **at six** ([saat] altıda), **at midnight** (gece yarısı), **at 4.30** (4 : 30'da)

at an age (bir yaşta)

at sixteen/at the age of sixteen (onaltısında/onaltı yaşında); **She got married at seventeen** (Onyedisinde evlendi.)

on a date (belli bir tarihte) :

on Monday (Pazartesi günü), **on June 4** (4 Haziran günü), **on Christmas Day** (Noel Günü)

Kural dışı durumlar :

at night (geceleyin), **at Christmas** (Noel'de), **at Easter** (Paskalya'da) (yalnızca o gün değil, o süre boyunca)

on the morning/afternoon/evening/night of a certain date (belli bir günün sabahı/öğleden sonrası/akşamı/gecesinde) :

We arrived on the morning of the sixth. ([Ayın] altısı sabahı geldik.)

B by a time/date/period = at that time or before/not later than that date (belli bir zaman/gün/döneme kadar = o sırada ya da o tarihten önce/en geç o tarihte)

The train starts at 6.10, so you had better be at the station by 6.00. (Tren saat 6 : 10'da kalkıyor; onun için saat 6 : 00'ya kadar istasyonda olsanız [varmış olsanız/Ç.N.] iyi olur.)

By May my garden will be a mass of blossom. (Mayısa kadar bahçem çiçekten geçilmeyecek.)

by, çoğu kez bir «-miş'li fiil yapısı (**perfect tense**) ile, özellikle gelecek öncesi (**future perfect**) yapısıyla birlikte kullanılır :

By the end of July I'll have read all those books. (Temmuz sonuna kadar tüm o kitapları okumuş olacağım.)

By next summer he'll have taken his final exams. (Gelecek yaza kadar tüm bitirme sınavlarına girmiş olacak.)

By (the age of) fifteen he had mastered violin technique. (Onbeşine [onbeş yaşına] kadar/gelinceye kadar, keman tekniğini kavramıştı.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Bu arada Türkçeye **gene kadar** olarak çevrilen **until** sözcüğü vardır. İngilizceyi öğretmekte olanlar **by** ile **until**'i karıştırabilmektedirler. **Until**, «belli bir zamana kadar aralıksız olarak» anlamındadır. **By** ise «belli bir zamandan önce» anlamını taşımaktadır.

He worked until lunch time. (Öğle yemeğine kadar çalıştı. (Öğle yemeğinde çalışmayı kesti.))

He will come here by lunch time. (Öğle yemeğine kadar burada olur.) (Öğle yemeğinden önce buraya gelecek. Önemli olan, öğle yemeği sırasında onu burada bulabileceğimizdir.)

C on time (tam zamanında), **in time** (zamanında), **in good time** (zamanından yeterince önce)

on time = at the time arranged, not before, not after (tam zamanında : ne önce, ne sonra) :

The 8.15 train started on time = It started at 8 : 15. (8 : 15 treni zamanında kalktı = 8 : 15'de kalktı.)

in time/in time for + isim = **not late** (zamanında = geç değil), **in good time (for)** = **with comfortable margin** (zamanında = rahat bir pay bırakarak):

Passangers should be in time for their train. (Yolcular trene zamanında gelmelidir.)
I arrived at the concert hall in good time (for the concert). ([Konser için] iyi bir zamanda/zamanından yeterince önce geldim.) (Belki konser 7 : 30'da başlıyordu ve ben 7 : 15'de geldim.)

D **on arrival, on arriving, on reaching, on getting to** (varınca, vardığında) **on arrival/on arriving, he...** = **when he arrives/arrived, he...** (varınca/vardığında,...)

on, bazı başka fiillerin isimfiil biçimleriyle de kullanılabilir (özellikle bilgi ifade eden fiillerle):

On checking, she found that some of the party didn't know the way. (Kontrol edince/Emin olmak için sorunca, kafiledekilerden bir kısmının yolu bilmediğini anladı.)
On hearing that the plane had been diverted, they left the plane. (Uçağın başka yere gönderildiğini duyunca havaalanından ayrıldılar.)
On learning that there were no late buses, they decided to go to the early performance. (Geç saatte otobüs olmadığını öğrenince, erken saatteki gösteriye gittiler.)

E **at the beginning/end, in the beginning/end, at first/at last** (başta/sonda, önceleri/sonunda, önce(leri), sonunda)

At the beginning of the book there is often a table of contents. (Kitabın başında/baş tarafında genellikle bir içindekiler listesi bulunur.)
At the end there may be an index. (Sonda, bir dizin (fihrist) bulunabilir.)

in the beginning/at first = in the early stages (başta, başlarda = ilk aşamalarda). Bu takımlar, daha sonraları bir değişim olduğunu belirtir.
In the beginning/At first we used hand tools later we had machines. (Önceleri el aletleri kullandık. Sonradan makinalarımız oldu.)
In the end/at last = eventually/after some time (sonunda/bir süre sonra)
At first he oppesed the marriage, but in the end he gave his consent. (Önceleri evliliğe karşı çıktı, fakat sonunda razı oldu.)

82 Zaman: FROM, SINCE, FOR, DURING

A **from, since ve for**

(1) **from,** normal olarak **to** veya **till/until** ile kullanılır:
Most people work from nine to/till five. (Birçok kişi dokuzdan beşe kadar çalışır.)

from, ayrıca yer için de kullanılır: **Where do you come from?** (Nerelisiniz?) (**84** A'ya bakınız.)

(2) **since,** zaman için kullanılır; yer için hiçbir zaman kullanılmaz. **«From that time to the time of speaking** (—den beri/o zamandan konuşmanın yapıldığı zamana dek)» anlamına gelir. Genellikle şimdi öncesi (**present**

perfect) ya da geçmiş öncesi (**past perfect**) yapısı ile kullanılır. (**182 - 3**'e bakınız.)

He has been here since Monday. (Pazartesinden bu yana burada.)
He wondered where Ann was. He had not seen her since their quarrel. (Ann'in nerede olduğunu merak ediyordu. Onu, tartışmalarından bu yana görmemişti.)

Since ayrıca, zaman bağlacı olarak da kullanılabilir :

He has worked for us ever since he left school. (Okulu bitirdiğinden bu yana bizde çalışıyor.)
It is two years since I last saw Tom. (Tom'u son görüşümden bu yana iki yıl oldu.)
= **I last saw Tom two years ago/I haven't seen Tom for two years.** (Tom'u en son iki yıl önce gördüm/Tom'u iki yıldır görmüyorum.)

Since, başka cümlecik tiplerini de başlatabilir :

Since you don't trust him, why do you employ him? (Madem ona güvenmiyorsun, neden onu (yanında) çalıştırıyorsun?)
= **Seeing that/As you don't trust him...** (Anlam aynı.)

3 **for**, bir zaman süreci için kullanılır. **for six years** (altı yıldır), **for two months** (iki aydan beri), **for ever** (sonsuza dek/ebediyen) :

Bake it for two hours. (Onu iki saat fırında pişir.)
He travelled in the desert for six months. (Altı ay çölde dolaştı.)

«**For** + bir zaman süreci», şimdi öncesi (**present perfect**) ya da geçmiş öncesi (**past perfect**) fiil yapısıyla, konuşma zamanına dek uzanan bir eylemi anlatmak için kullanılır.

He has worked here for a year. (Burada bir yıldır çalışıyor.) = **He began to work here a year ago and he still works here.**
(Bir yıl önce burada çalışmaya başladı ve halâ burada çalışıyor.)

Bu biçimde kullanılan **for**, eylemin başladığı zamanın verildiği bir kalıpla birlikte kullanılan **since**'le yer değiştirebilir.

He has worked here since this time last year. (Geçen yıl bu zamandan beri burada çalışıyor.)

B during ve for

during, bilinen zaman süreçleri için, yani **Christmas** (Noel), **Easter** (Paskalya), gibi adıyla tanınan, ya da daha önceden belirtilmiş zaman süreleri için kullanılır :

during the summer (of that year) ([o yılın] yaz[ı] boyunca), **during 1941** (1941 boyunca), **during the Middle Ages** (Orta Çağ boyunca), **during my holidays** (tatil boyunca), **during his Childhood** (çocukluğu boyunca)

Eylem tüm bu süre boyunca sürebilir, ya da bu süre içinde herhangi bir zaman yapılmış olabilir :

It rained all Monday but stopped raining during the night.
(Bütün Pazartesi günü yağmur yağdı, fakat gece dindi [gece bir ara].)
He was ill for a week, and during that week he ate nothing.
(Bir hafta yattı ve bu hafta boyunca hiçbir şey yemedi.)

Amaç gösteren **for**, bilinen süreleri belirten ifadelerden önce kullanılabilir :

I went there/I hired a car/I rented a house for my holidays/for the summer. (Tatilim süresince/Yaz süresince oraya gittim/bir araba kiraladım/bir ev kiraladım.)

For'un birkaç kullanımı daha vardır :

He asked for £ 5. (5 sterlin istedi.)
I paid £ 1 for it. (Ona 1 sterlin ödedim.)
I left it for you. (Onu sana bıraktım.)

For bağlaç da olabilir. (93'e bakınız.)

83 Zaman : TO, TILL/UNTIL, AFTER, AFTERWARDS (Zarf)

A to ve till/until

to, zaman ve yer için kullanılabilir (84'e bakınız); **till** ve **until** yalnızca zaman için kullanılabilir.

from... to... ya da **from... till/until...** diyebiliriz :

They played bridge from 6.00 to midnight. (Saat 6'dan gece yarısına dek briç oynadılar.)
They played bridge from 6.00 till midnight. (Anlam aynı.)

Fakat **from** yoksa, **to** değil, **till/until** kullanırız :

Let's start now and work till dark. (Şimdi başlayalım, hava kararana dek çalışalım.) (Burada to kullanmak olanaksızdır.)

Till, geç oluşu vurgulamak için olumsuz bir fiille birlikte kullanılır :

We didn't get home till 2 a.m. (Sabahın ikisine dek eve gelmediler.)
He usually pays me on Friday but last week he didn't pay me till the following Monday. (Genellikle bana Cumaları ödeme yapar, fakat geçen hafta, bir sonraki Pazartesi'ye kadar ödeme yapmadı.)

Till, çoğu kez bir zaman bağlacı olarak kullanılır :

We'll stay here till it stops raining. (Yağmur duruncaya dek burada kalacağız.)
Go on till you see a swimming bath on your right. (Sağınızda havuzlu bir banyo/yüzme havuzu görünceye dek yürümeyi sürdürün.)

B after ve afterwards (zarf)

after bir edat olup ardından bir isim, zamir ya da isim fiil gelmelidir :

It is unwise to bathe immediately after a meal/after eating. (Yemekten/Yemek yedikten hemen sonra deniz (vb.) banyosu yapmak akılhca bir iş değildir.)
It is unwise to bathe immediately after a meal/after eating. (Yemek yiyip bunun hemen ardından banyo yapmak akıllıca bir iş değil.)

Bir isim, zamir ya da isimfiil kullanmak istemiyorsak **after** kullanamayız; **afterwards** (= **after that**) ya da **then** (ondan sonra, daha sonra) kullanmalıyız :

They had a bathe and after the bathe they played games on the beach. (Deniz [vb.] banyosu yaptılar ve banyodan sonra plajda oyunlar oynadılar.

ya da :

They had a bathe and afterwards played games/played games afterwards. (Denizde banyo yaptılar ve sonradan oyunlar oynadılar.)

ya da :

They had a bathe and then played games. (Anlam aynı.)
afterwards, cümleciğin her iki ucunda da bulunabilir ve bunları **soon, immediately, not long,** vb. (hemen) niteleyebilir :

Soon afterwards we had a letter. We had a letter soon afterwards. (Hemen ardından bir mektup aldık.)

84 Gezi ve hareket gösteren edatlar : FROM, TO, AT, IN, BY, ON, INTO, ONTO, OFF, OUT, OUT OF

A Bir başlangıç noktası için **FROM,** varış noktası için **TO** kullanırız :

They flew/drove/cycled/walked from Paris to Rome. (Paris'ten Roma'ya uçakla/arabalarıyla/bisikletle/yayan gittiler.)
When are you coming back to England? (Ne zaman İngiltere'ye geri geliyorsunuz?)

Ayrıca mektupları, vb. belli bir yere gönderirken/postalarken (**send/post**) de **to** kullanırız. (Ancak **home** için aşağıya bakınız.)

B **arrive at/in, get to, reach** (edatsız) (varmak, ulaşmak) Bir kent ya da ülkeye varış için **arrive in;** bir köye varış için **arrive at** ya da **in,** başka bir yere varış için ise **arrive at** kullanırız :

They arrived in Spain/in Madrid. (İspanya'ya/Madrid'e vardılar.)
I arrived at the hotel/at the airport/at the bridge/at the crossroads. (Otele/havaalanına/köprüye/kavşağa vardım.)

get to ve **reach** de herhangi bir varış yeri için kullanılabilir :

He got to the station just in time for the train. (Trene tam yetişebilecek biçimde istasyona vardı/geldi.)
I want to get to Berlin before dark. (Hava kararmadan önce Berlin'e varmak istiyorum.)
They reached the top of the mountain before sunrise. (Gün doğmadan dağın tepesine vardılar.)

get in (zarf), varılacak yere varmak (**arrive at a destination**) anlamına gelebilir. Özellikle trenler için kullanılır :

What time does the train get in? (Tren saat kaçta geliyor?)

Ayrıca **get there/get back** (zarf) yapıları vardır.

C **home**

Edat kullanmadan «**go/come/return/arrive/get,** vb. + **home** (eve gitmek/gelmek/dönmek/varmak/varmak)» diyebiliriz :

It took us an hour to get home. (Eve varmak bir saatimizi aldı.)
They went home by bus. (Eve otobüsle gittiler.)

Fakat **home**'dan önce ya da sonra betimleyici (tasvir edici) bir sözcük ya da takım varsa, edat gereklidir :

She returned to her parents' home. (Anne - babasının evine döndü/Anasının evine döndü.)

(**6** A'ya bakınız.)

D Ulaşım yöntemi : **by, on, get in/into/on/onto/off/out of**

Şu yapıları kurmak olanağı vardır :

- **travel BY car** (arabayla yolculuk etmek). (Buna karşılık : **IN the/my/Tom's car** [arabayla/arabamda/Tom'un arabasıyla].)

- **BY bus/train/plane/helicopter/hovercraft** (otobüs/tren/uçak/helikopter/hoverkraft [denizde ve karada gidebilen bir araç] ile)
- (Ayrıca **BY**... [belli bir rotayı izleyerek] ya da **BY/VIA**... [bu kent, vb üzerinden/yoluyla])

We went by the M 4. (M 4 karayoluyla gittik.)
We went by Reading [/'redɪŋ/olarak okunur]. (Reading yoluyla gittik.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Bu arada, Türk öğrencilerinin sık sık yaptığı ve insanı çok zor duruma düşürebilecek bir yanlışlığa önemle dikkatinizi çekmek istiyoruz : TAŞIT ARAÇLARI İÇİN «İLE» ANLAMINDA **WITH** EDATINI KESİNLİKLE KULLANMAYINIZ!

With, «ile birlikte, ile yan yana» anlamındadır. Örneğin :

I went with bus

derseniz, otobüsle yan yana gittiğinizi söylemiş olursunuz.

- **walk** = **go ON foot** (yayan gitmek)
- **cycle** = **go ON a bicycle** = **go BY bicycle** (Bisikletle gitmek)
- **ride** = **go ON horseback** (atla gitmek/ata binmek)
- **get INTO**... ([özel ya da kamu] aracına binmek) = **get IN** (zarf)
- **get ON/ONTO**... ([kamu] aracına binmek) = **get ON** (zarf)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : «**get INTO/get ON/get ONTO**»dan sonra taşıt aracının adı konur, fakat «**get IN/get ON**»da **IN** ve **ON** zarf olursa bunları bir isim izlemez :

Get into the bus. (Otobüse bin) fakat
Get in. (Bin.)

- **go ON BOARD a boat** = **embark** (gemiye binmek)
- **get ON/ONTO a horse/camel/bicycle :** (ata/deveye/bisiklete binmek.)
- **get OUT OF**... (inmek) = **get OUT** (zarf)
- **get OFF**... (taşıttan, attan, bisikletten, vb. inmek) = **get OFF** (zarf).

E **get in/into/out/out of,** binalar, kurumlar ve ülkeler için, girmek ya da çıkmanın zor olması durumunda, **go/come/return,** vb. yerine de kullanılabilir :

I've lost my keys! How are we going to get into the flat/get in? (Anahtarlarımı yitirmişim! Daireye(eve) nasıl gireceğiz/içeri nasıl gireceğiz?)

The house is on fire! We had better get out (of the house). (Ev yanıyor! [Evden] dışarı çıksak iyi olur.)

It's difficult to get into a university nowadays. (Bugünlerde üniversiteye girmek güç.)

F Yön gösterme : **at, on, to, into, along,** vb. edatları ve **till** bağlacı

Turn right/left at the Post Office/at the second traffic lights, vb. (Postaneden/ikinci trafik lâmbalarından, vb sağa/sola dönün.)

Take the first/second vb **turning on (to) the right (left)** ya da **on (to) your right/left.** (Sağdaki/Soldaki **ya da** sağınızdaki/solunuzdaki ilk/ikinci vb. dönemeci dönün.)
Turn right/left into Flat Street. (Sağa/Sola [sapıp] Flat Street [Flat Caddesine] girin.)
Go on (zarf) **to the end of the road.** (Yolun sonuna devam edin.) (burada **till** kullanılamaz.)
Go along the Strand till you see the Savoy on your right. (Sağınızda Savoy'u görünceye dek Strand boyunca yürüyün.)
You will find the bank on your left halfway down the street. (Aşağıya doğru, yolun yarısında, solunuzda bankayı göreceksiniz.)
When you come out of the station you will find the bank opposite you/in front of you. (İstasyondan çıkınca bankayı karşınızda/önünüzde bulacaksınız.)
Get out (of the bus) at the tube station and walk on (zarf) **till you come to a pub.** ([Otobüsten], metro durağında inin ve bir pub'a gelene dek yürüyün.)
Get off (the bus) and walk back (zarf) **till you come to some traffic lights.** ([Otobüsten] inip, birkaç trafik lâmbasına gelene dek geriye doğru yürüyün.)

to ile **till**'i karıştırmamaya dikkat ediniz. (Ayrıca **83**'e bakınız.)

85 at, in in, into on, onto

A at ve in

(**arrive in/at** için **84 B**'ye bakınız.)

at

AT home (evde), **AT work** (iş'te), **AT the office** (büroda/dairede), **AT school** (okulda), **AT the university** (üniversitede), **AT an address** (bir adreste), **AT a certain point** (belli bir noktada), örneğin **AT the bridge** (köprüde), **AT the crossroads** (kavşakta), **AT the bus stop** (otobüs durağında) olabiliriz.

in

in a country (bir ülkede), **a town** (bir kentte), **a village** (köyde), **a square** (meydanda), **a street** (caddede), **a room** (odada), **a forest** (ormanda), **a wood** (koruda), **a field** (tarlada), **a desert** (çölde) (ya da sınırları olan/çevrili başka bir yerde) olabiliriz.

Ancak, **a square** (bir alan), **a street** (bir cadde), **a room** (bir oda), **a field** (bir tarla) gibi küçük alanlar söz konusu olduğu zaman eğer «**inside** (içeride)» değil de «**at this point** (bu noktada)» demek istiyorsak **at** kullanabiliriz.

Bina için **IN the building** ya da **AT the building** diyebiliriz. Ancak **in** yalnızca **içeride** demektir; **at** ise **o binaya ait sınırlar içinde herhangi bir yerde**, ya da **hemen dışarısında** anlamına gelir. Eğer, «**X is at the station**: X istasyonda» dersek, onun «istasyonun hemen önündeki caddede/gişede/bekleme odasında/lokantada/peronda» olduğunu söylemiş olabiliriz. «**in the sea/a river/lake/swimming pool,** vb (denizde/ırmakta/gölde/yüzme havuzunda, vb)» ya da «**at the sea,** vb (anlam aynı)» diyebiliriz. Burada **in**, resmen «suyun içinde» anlamındadır:

The **children are swimming in the river.** (Çocuklar ırmakta yüzüyor.) «**at the sea**» ise «deniz kenarında» demektir. Ancak **at sea** (tanımlamasız), «gemide» anlamına gelir. (**6** B'ye bakınız.)

B in ve into

Yukarıda belirtildiği gibi **in**, normal olarak konum gösterir. **Into** ise hareket, giriş belirtir :

They climbed into the lorry. (Kamyona çıktılar.) (Tam anlamıyla: Tırmanıp kamyona girdiler.)
I poured the beer into a tankard. (Birayı bir maşrapaya döktüm.)
Thieves broke into my house/My house was broken into. (Hırsızlar evime girdi/Evime hırsız girdi.)

Ancak **put** fiiliyle **in** de **into** da kullanılabilir :

He put his hands in/into his pockets. (Ellerini ceplerine soktu.)

in, zarf olarak da kullanılabilir :

Come in = **Enter.** (İçeri gel = gir); **Get in (into the car).** ([Arabaya] gir bin.)

C on ve onto

on, hem konum, hem hareket gösterebilir :

He sat on his case. (Valizinin üstüne oturdu.)
The apple fell on the ground. (Elma yere düştü.)
He went on board ship. (Gemiye bindi.)

onto (özellikle hayvanlar ve insanlar için), bir düzey değişikliğinin söz konusu olduğu bir hareket için kullanılabilir :

People climbed onto their roofs. (Halk, evlerinin çatısına tırmandı.)
We lifted them onto the table. (Onları masanın üstüne kaldırdık [Kaldırıp masanın üstüne koyduk.)

on, zarf da olabilir : **Go on.** (Devam et.) **Come on.** (Haydi!)

86 above, over, under, below, beneath

A above ve over

above (edat ve zarf) ile **over** (edat), her ikisi de, «**higher than** = ...in yukarısında» anlamına gelir. Bazen ikisi de aynı durum için kullanılabilir :

The helicopter hovered above/over us. (Helikopter tepemizde döndü durdu.)
Flags waved above/over our heads. (Bayraklar, başlarımızın üstünde [yukarısında] dalgalanıyordu.)

Fakat **over** ayrıca, «**touching** = dokunan», «**covering** = örten» anlamına da gelebilir ve **above** bu anlamda kullanılamaz.

We put a rug over him. (Üzerine bir kilim örttük.)

over, «**across** = üzerinden karşı tarafa», «**from one side to the other** = bir yanından öte yanına», «**more than** = ...den çok/fazla» anlamına da gelebilir :

He lives over the mountain. (Dağın öte tarafında yaşar.)
There is a bridge over the river. (Irmağın öte yakasına bir köprü var.)
I paid over £ 5. (5 sterlinden fazla para ödedim.)

Her ikisi de «mevkice/rütbece yukarısında» anlamına gelebilir. Ancak, «**He is over me**», «**He is my immediate superior**: Benim bir üstüm»,

«**He supervises my work**: Benim çalışmalarımı denetler» demektir. **Above**'un böyle bir anlamı yoktur.
Bir ırmağın üzerinde bulunan köprü için «**over the river**» diyorduk. Eğer «**above the bridge**» dersek bu, «**upstream** = ırmağın yukarısında/akışın ters yönünde» anlamına gelir.

B below ve **under**

below (edat ve zarf) ile **under** (edat), her ikisi de, «**lower than** = ...in aşağısında» anlamına gelir. Bazen ikisi de aynı durum için kullanılabilir. Fakat **under**'da bir **dokunma** durumu söz konusu olabilir :

She put the letter under the pillow. (Mektubu yastığın altına koydu.)
The ice cracked under his feet. (Buz, ayağının altında çatırdadı.)

Below'da, iki yüzey arasında daima bir boşluk vardır :

They live below us. (Aşağımızda otururlar.) Aynı biçimde :
We live above them. (Yukarılarında otururuz.) (Yukarıda, A'ya bakınız.)

below ve **under**, «mevkice/rütbece aşağıda» anlamına gelebilir. Fakat «**He is under me**», «**I am his immediate superior** = Onun bir üstüyüm» demektir. **Below**'un böyle bir anlamı yoktur.
(Hem **over** hem de **under** zarf olarak kullanılabilir, ancak anlamları farklı olur.)

C beneath bazen **under** yerine kullanılabilir, fakat onu daha soyut anlamlara ayırmak daha güvencelidir :

He would think it beneath him to lie. (Yalan söylemeyi kendisinin altında görür = Yalan söylemeyi kendisine yakıştırmaz.)
She married beneath her. (Kendinden düşük düzeyde bulunan birisiyle evlendi.)

D beside, between, behind, in front of, opposite

A,B,C... sıralarına sahip bir tiyatro düşünün. A sırası, sahneye en yakını olsun. A sırasına Tom, Ann ve Bill (sırayla/Ç.N.); B sırasında ise Mary, Bob ve Jane oturmaktadır.
Bu durumda :

Tom is beside Ann; Mary is beside Bob, vb. (Tom Ann'in yanında; Mary Bob'un yanında, vb.)
Ann is between Tom and Bill; Bob is between Mary and Jane. (Ann Tom'la Bill'in arasında; Bob Mary'yle Jane'in arasında.)
Mary is behind Tom; Tom is in front of Mary. (Mary Tom'un arkasında; Tom Mary'nin önünde.)

Fakat eğer Tom ve Mary yemek yiyorlar ve Tom masanın bir ucunda, Mary öteki ucundaysa, **in front of**'u kullanmaz, «**Tom is sitting opposite Mary/Tom is facing Mary** (Tom Mary'nin karşısında)» deriz. Fakat «**He stood in front of me**» dersek ya «**He stood with his back to me** (Sırtı bana dönük durdu), ya da «**He faced me** (Karşımda durdu)» demiş oluruz. (Her iki halde de Türkçede : «Önümde durdu»/Ç.N.) Bu durumda «**He stood before me** (Önümde durdu» da diyebiliriz.
Caddenin bir yanında oturan insanlar, karşı yandaki evlerden, «**the houses**

in front of us (Önümüzdeki evler)» değil «**the houses opposite** (us) ([bizim] karşımızdaki evler)» diye söz edeceklerdir.

Ancak öteki nesneler için bu sınırlama geçerli değildir :

She put the plate on the table in front of him. (Tabağı onun önündeki masanın üstüne koydu.) (Burada **before** da kullanılabilir.)

She sat with a book in front of her. (Önünde bir kitapla oturdu.) (**before** da kullanılabilir.)

Where's the bank? There it is, in front of you! (Banka nerede? İşte orada, önünde/ karşında!)

There is a carpark in front of/at the back of the hotel. (Otelin önünde/arka tarafında bir [araba] park yeri var.)

E **beside** ile **besides**'ı karıştırmayınız.

beside = **at the side of** (yanında)

besides (edat ve zarf) = **in addition to** (...in yanında/...a ek olarak.)

I do all the cooking and cleaning and besides that I help my husband with his bookwork. (Bütün yemek pişirme ve temizlik işlerini yaparım; bunun yanında kocama, kitap çalışmasında/defter tutmada yardımcı olurum.)

Besides doing the cleaning I help my husband. (Temizlik işlerini yapmak yanında kocama yardım ederim.)

F **between** ve **among**

between, normal olarak, bir kişi/nesnenin, başka iki kişi/nesneye göre konumunu belirtir, fakat aklımızda belirli bir sayı varsa da bunu kullanabiliriz :

Luxemburg lies between Belgium, Germany and France. (Lüksemburg; Belçika, Almanya ve Fransa'nın ortasındadır.)

among, bir kişi/nesnenin ikiden fazlasına göre konumunu belirtir. Normal olarak aklımızda belirli bir sayı yoktur :

a village among hills (tepelerin arasında bir köy); **He was happy among his friends again.** (Yeniden arkadaşlarının arasında mutluydu.)

G Yukarıda son cümledeki **among** yerine **with** de kullanılabilir. Kuşkusuz, **with**, tekil bir tümleçle de kullanılabilir : **He was with a friend.** (Bir arkadaşıyla birlikteydi.)

Öteki kullanımlara örnekler :

He cut it with a knife. (Onu bir bıçakla kesti.)

Don't touch it with bare hands. (Ona çıplak elle dokunmayınız.)

The mountains were covered with snow. (Dağlar karla örtülüydü.)

I have no money with me/on me. (Üzerimde/yanımda para yok.)

He fought/quarrelled with everyone. (Herkesle kavga ediyordu/tartışıyordu.)

Betimlemelerde (tasvirlerde) :

The woman with red hair. (Kızıl saçlı kadın.)

The man with his back to the camera/with his feet on his desk. (Sırtı kameraya dönük/Ayakları masada [ayaklarını masasına dayamış] adam.)

The boy with his hands in his pockets. (Elleri cebinde [bulunan] çocuk.)

87 Sıfatlar ve ortaçlarla birlikte kullanılan edatlar

Bazı sıfatlar ve sıfat olarak kullanılan geçmiş zaman ortaçlarından sonra edat + isim/isimfiil gelebilir. (Fiil + edatlar için bundan sonraki paragrafa bakınız.)
Genellikle belirli sıfat ve ortaçlar belirli edatları gerektirir. Bunlardan bir bölümü aşağıda verilmiştir. Ötekilerini, bir sıfattan sonra onun hangi edatla birlikte kullanıldığını gösteren iyi bir sözlüğe danışarak bulunabilir.

A of, to, in, for'un bazı sıfat ve ortaçlarla kullanılışı.

ÇEVİRİCİNİN NOTU : İngilizce ile Türkçe arasındaki anlatım ayrımından dolayı çeviride, bu sıfatları normal bağlamları içinde, yani (be + sıfat + edat) kalıbı aracılığıyla sunmak, aşağıdaki birçok örnekte zorunlu olmuştur.

OF: **afraid** (...den korkmak), **ashamed** (...den utanmak), **aware** (...in farkında olmak), **capable** (...i yapacak güçte/kapasitede olmak), **composed** (...den oluşmak/ibaret olmak), **fond** (...den hoşlanmak), **scarced** (...den korkmak), **suspicious** (...den kuşkulanmak/şüphelenmek), **terrified** (...den dehşete düşmek) sıfatlarından/ortaçlarından;

TO: **according** (...e göre), **accustomed** (...e alışmak), **due** (...e bağlı olarak), **exposed** (...e uğramak/açık olmak/mâruz kalmak), **liable** (...e ister istemez uğramak), **owing** (...in sayesinde), **used** (...e alışkın olmak) sıfat/ortaçlarından;

IN: **absorbed** (...e kendini vermek), **interested** (...ile ilgilenmek), **involved** (...e karışmak/...ile ilgili olmak/...de söz konusu olmak), **successful** (...de başarılı olmak) sıfat/ortaçlarından;

FOR: **fit** (...için uygun), **inclined** (...e eğilimli olmak), **ready** (...e/için hazır olmak/hevesli olmak) sıfat/ortaçlarından sonra kullanılabilirler.

Örnekler :

I was afraid of making him angry. (Onu kızdırmaktan korkuyordum.)
Are you aware of the risks? (Tehlikelerin farkında mısın/haberdar mısın?)
They were tired of waiting. (Beklemekten usandılar/yoruldular/bıktılar.)
She is suspicious of strangers. (Yabancılara kuşku duyar.)
According to Tom there are three hotels = Tom says there are three hotels. (Tom'a göre üç otel var = Tom üç otel olduğunu söylüyor.)
Owing to (as a result of) the rain the ground was not fit to play on. (Yağmur yüzünden (sonucu) toprak, üzerinde oyun oynamak için elverişli değildi.)
The petrol shortage was due to the drivers' strike. (Petrol sıkıntısı, sürücülerin grevinden dolayı oldu/idi.) **(due to = as a result of** [...in sonucu]; bunu bir isim/zamir izlemelidir.)
I'm accustomed/used to hard work. (Sıkı çalışmaya alışkınım.)
He'll soon get used to getting up early. (Yakında erken kalkmaya alışır.)

If you exceed the speed limit you are liable to a heavy fine. (Hız sınırını aşarsan yüksek bir para cezası [yemen] kaçınılmazdır.)
He was absorbed in his book. (Kendini kitaba kaptırmıştı/Kitabına gömülmüştü.)
I am interested in your idea. (Senin düşüncenle ilgileniyorum.)
He is anxious for promotion = He wants promotion.
(Yükselmeye can atıyor = Terfi istiyor.) **Fakat :**
She is anxious about Peter = She is worried about Peter.
(Peter konusunda endişeli.)
Are you ready for breakfast? (Kahvaltıya hazır mısın?)

B Ayrıca **good/bad at, keen on, sorry for/about, like (= similar to, inclined to/for)** (...de başarılı/başarısız, ...ile çok ilgili, ...için/konusunda özür dilemek, gibi/...meye yatkın) vardır :

He is good at mathematics but bad at languages. (Matematikte başarılı, fakat diller [yabancı diller] konusunda başarısız.)
I am sorry for being late on Monday. (I apologize for being late). (Geç kaldığım için özür dilerim.) Ya da :
I am sorry about Monday. (Pazartesi günü için özür dilerim.)
I'm sorry for forgetting the tickets. (I apologize for forgetting them.) (Biletler [biletleri unuttuğum için] özür dilerim.)

to be sorry for a person = to pity him (= onun için üzülmek/ona acımak)
like (edat)

All the windows are barred. It's like a prison/It's like being in a prison. (Bütün pencereler parmaklıklı. Hapisane gibi/Hapisanedeymişiz gibi.)
Do you feel like a drink? (İçki istiyor musun?/Canım çekiyor mu?)
(like/as için **92**'ye bakınız.)
«**feel like** + isimfiil = **feel inclined** + mastar» (...içinden gelmek/canı istemek)

I don't feel like walking ten miles = I don't feel inclined to walk ten miles. (10 mil yürümeyi canım çekmiyor.)

Çekimli fiillerden sonraki edatlar için bir sonraki paragrafa bakınız.

88 Fiiller ve edatlar

En çok bilinen «fiil + edat» bileşimleri **32**'inci bölümde işlenmiştir. Fakat arkasından edat gelen birçok fiil daha vardır ve bunların listesi aşağıda verilmiştir. Daha fazla bilgi, bir fiilden sonra bunları hangi edatların izlediğini belirten iyi bir sözlükte bulunabilir.

OF: dream (...i düşlemek/düşünde ...i görmek), **consist** (...den oluşmak/ibaret olmak), **think** (...i düşünmek = tasarlamak, planlamak) fiillerinden sonra; ayrıca şu kalıplarla kullanılır :

remind someone **of** something : birine birşey anımsatmak
accuse/suspect him **of** (committing) a crime : onu bir suç (işlemek) ile suçlamak/onun bir suçu işlemiş olduğundan kuşkulanmak.)

TO: attend (...e bakmak/ile ilgilenmek), **conform** (ile uyuşmak/...e uymak), **object** (...e karşı çıkmak), **occur** (...in aklına gelmek), **refer** (...e gönderme yapmak/atıfta bulunmak), **resort** (...e başvurmak) fiillerinden sonra kullanılır. Ayrıca :

prefer one thing/action **to another** (bir şeyi/eylemi başkasına yeğ tutmak)

(IN;) **believe** (...e inancı olmak/onun yararlılığına inanmak), **persist** (...de diretmek), **succeed** (...de başarılı olmak) fiillerinden sonra,

(FOR;) **apologize** (...den dolayı özür dilemek), **apply** (...için geçerli olmak), **ask** (...rica etmek), **beg** (...konusunda yalvarmak), **wait** (...i beklemek), **wish** (...konusunda dilekte bulunmak) fiillerinden sonra kullanırız. Ayrıca :

fine/punish, vb someone **for** an offence (bir kişiyi belli bir suçtan dolayı [para ile/başka türlü] cezalandırmak.)

(WITH;) **argue/quarrel/fight** ...ile tartışmak/dalaşa girmek/kavga etmek), **compare** (...ile karşılaştırmak), **comply** (...e uygun davranmak), **deal** (...ile uğraşmak) fiillerinden sonra kullanılır. Ayrıca :

The police can charge someone with a crime. (polis birini bir suçla suçlar/ona bir suç isnad eder.)

Örnekler :

It never occured to me to doubt him. (I never thought of doubting him.) (Ondan kuşkulanmak aklımın ucundan bile geçmemişti.) (...hiç düşünmemiştim.)

When arguments failed he resorted to threats. (Tartışmadan sonuç alamayınca tehdide baş vurdu.)

Do you believe in ghosts? (Hayaletlere inanır mısın?)

They persisted in defying laws. (Yasalara meydan okumayı sürdürdüler [inatla].)

They were fined for/charged with exceeding the speed limit. (Hız sınırını aşmakla suçlandılar.)

Although he was drunk he insisted on driving. (İçkili olduğu halde araba sürmekte diretti.)

You must comply with the regulations. (Kurallara uygun davranmalısın.)

Edilgen (passive) fiillerden sonra «by + eylemin yapıcısı» gelebilir, fakat bunları başka edat takımları da izleyebilir :

The referee was booed by the crowd. (Hakem kalabalık tarafından yuhalandı.)

The referee was booed for his decisions/for awarding a penalty. (Hakem kararları yüzünden/bir penaltı bağışladığı [havadan bir penaltı verdiği için] yuhalandı.)

Yukarıdaki fiillerle birlikte kullanıldığı zaman **to,** mastar to'su ile karıştırılmamalıdır; ikincisi de **have/ought/used** gibi bazı fiillerden sonra, öğrencilere bu fiillerin edatlarla kullanıldığını anımsatmak için to ile birlikte kullanılır. **260**'a bakınız.

89 Edatlardan sonra isimfiilin gelmesi

Edatları izleyen fiillerin isimfiil biçiminde kullanılması gerektiği daha önce belirtilmişti :

He left without paying the bill. (Faturayı ödemeden gitti.)

He prefers drinking to dancing. (İçki içmeyi dans etmeye tercih eder.)

I apologize for not writing before. (Daha önce mektup yazmadığım için özür dilerim.)

She insisted on paying for herself. (Kendi parasını kendi ödemek konusunda diretti.)

Daha başka örnekler, bundan önceki bölümlerde bulunmaktadır. 259'a bakınız. Aşağıda, birkaç «isim + edat + isimfiil» bileşimleri verilmiştir:

There is no point in taking your car if you can't park it there. (Orada park edemezsen, arabanı almanın bir anlamı yok.)

What is the point of taking your car if you can't park? (Park edemiyorsan arabanı almanın anlamı ne?)

Is there any chance/likelihood of his changing his mind? (Onun fikrini değiştirmesi konusunda herhangi bir olasılık [...değiştirmesi olasılığı hiç] var mı?)

Have you any objections to changing your working hours? (Çalışma saatlerinin değiştirilmesine bir itirazın var mı?)

I am in favour of giving everyone a day off. (Herkese bir gün izin vermeden yanayım.)

Did you have any difficulty in renewing visa? (Vizeni yenilemekte/yenilerken bir zorlukla karşılaştın mı?)

In spite of having no qualifications, he got the job. (Gerekli hiçbir koşula sahip olmadığı halde işi aldı.)

İsimfiil kuralının dışında kalan tek durum, to'suz mastar alan, except ve edat olarak kullanılan but'dır:

What could I do but accept his conditions? (Onun koşullarını kabul etmekten başka ne yapabilirdim ki?)

He did nothing but complain. (Yakınmaktan başka birşey yapmadı.)

Fakat **but** (fakat) bağlaç olarak kullanıldığı, yani bir cümleciği sunduğu zaman, bundan sonra ya (tam [to'lu/Ç.N.]) mastarı, ya da isimfiil gelebilir:

Being idle sometimes is agreeable, but being idle all the time might be monotonous. (Boş dolaşmak bazen iyidir, ama her zaman boş dolaşmak monoton olabilir.)

To be idle sometimes is agreeable, but to be idle all the time... (Başıboş dolaşmak bazen iyidir, fakat her zaman...)

90 Edatlar/zarflar

Birçok sözcük hem edat, hem de zarf olabilir:

He got OFF the bus at the corner. (Köşede otobüsten indi.) (Edat)

He got OFF at the corner. (Köşeden indi.) (Zarf)

Bunlardan en önemlileri, **above** (...in yukarısında/yukarıda), **about** (...yakınlarında/yakında [yer]), **across** (...in karşı yanına/karşıda), **along** (...boyunca/peşinden, arkadan), **before** (...den önce/önceden), **behind** (...in arkasında/arkada), **below** (...in aşağısında/aşağıda), **by** (...ile/yanıbaşında), **down** (...in aşağı yanında/aşağıda), **in** (...in içinde/içeride - içine/içeriye), **near** (...in yakınında, yakınına/yakınlarda, yakına), **off** (...den öte, dışarı/ötede, dışarıya), **on** (...in üstünde, üstüne/[radyo, vb] açık), **over** (...in üzerinde/yukarıda), **round** (...çevresinde/etraflarda), **through** (...içinden/öte yana), **under** (...in altında/altta), **up** (...in yukarısına doğru/yukarıda).

ÇEVİRİCİNİN NOTU: Türkçe karşılıklar, tek seçenekler değildir. Edatların Türkçelerini kullanımdan, daha iyi çıkarabilirsiniz.

- **They were here BEFORE six** (edat). (Altıdan önce buradaydılar.)
  He has done this kind of work BEFORE (zarf). (Daha önce bu tür iş yapmıştı.)
- **Peter is BEHIND us** (edat). (Peter arkamızda.)
  He's a long way BEHIND. (zarf). (Çok arkalarda.)
- **She climbed OVER the wall** (edat). (Duvarın üstünden [tırmanıp] geçti.)
  You'll have to climb OVER too (zarf). (Senin de üstten tırmanman gerekecek.)
  When the meeting was OVER the delegates went home (zarf; burada **over** = **finished** [bitmiş durumda].) (Toplantı bitince delegeler eve gittiler.)
- **The shop is just ROUND the corner** (edat). (Dükkân, hemen köşeyi dönünce.)
  Come ROUND (to my house) any evening (zarf). (İstediğin akşam (evime) gel.)
- **He ran UP the stairs** (edat). (Merdivenlerden yukarı koştu.)
  He went UP in the lift (zarf). (Asansörle yukarı çıktı.)

Bu sözcüklerden çoğu fiil takımları oluşturmakta kullanılırlar (Bölüm **32**'ye bakınız.)

The plane took off (left the ground). (Uçak havalandı.)
He came round/to (recovered consciousness). (Kendine geldi.)
My plans fell through. (came to nothing). (Planlarım suya düştü.)
He gave up trying (stopped trying). (Uğraşmaktan vaz geçti.)

after, before, till edatları, bağlaç olarak da kullanılabilirler :

After he had explained the position... (Durumu açıkladıktan sonra...)
Before we left the house... (Evden ayrılmadan önce...)
I'll stay here till it begins to get cold. (Hava soğumaya başlayıncaya kadar burada kalacağım.)

ALIŞTIRMALAR

(EDATLAR)

Aşağıdaki boşlukları GEREKİRSE doğru bir edat veya zarfla doldurunuz.

1. The train will get ——— ——— six o'clock. I hope we'll be ——— station ——— time.
2. They couldn't get ——— the bus, because it was too crowded. So they had to go ——— train.
3. The meeting started ——— the arfternoon and didn't finish ——— 8 p.m. He couldn't come ——— home before 9.
4. We worked ——— factory ——— the summer. ——— the beginning we found the work too hard, but ——— the end of the vacation we had learned a lot of things.
5. My brother was born ——— the afternoon of November 9. He finished the university ——— 1973. He is working ——— Ankara now.

6. They decided to go ——— Karaköy ——— Taksim ——— taxi. They got ——— a taxi ——— Karaköy, but when they came ——— Findikli the traffic got jammed. So they got ——— they took a taxi.
7. He has been ——— prison ——— two years. ——— he was caught when he was trying to get ——— a house at night.
8. I worked ——— morning ——— noon. ——— lunch we rested ——— a while.
9. They went to the village ——— horseback. They arrived ——— the village towards the evening.
10. I hadn't seen him ——— a longtime, ——— first I didn't recognize him.
11. We stayed there ——— a week ——— Christmas.
12. ——— midnight there was a knock at our door, ——— first I thought it was a policeman.
13. He'll visit Turkey ——— January. He'll leave Egypt ——— the end of December and he'll probably arrive ——— Ankara ——— the first or second of January.
14. Miss Taylor ran ——— stairs quickly when she saw her fiancée ——— the door.
15. They pushed the table ——— a room, placed the chairs ——— attick and put the carpets ——— a box.
16. I hadn't heard from him ——— he had gone ——— the Far East as a soldier. Later I heard that he had died ——— evening of June first.
17. He had finished all the formalities ——— noon, so that he was able to arrive ——— the station ——— time for the train.
18. ——— last summer we paid a short visit ——— the South. We hadn't been there ——— years.
19. The cat quickly got ——— tree and looked ——— ——— the dog.
20. He works ——— night and goes ——— the university ——— the day. He rests ——— the weekends.
21. He drank wildly ——— midnight and the next day he couldn't get up ——— noon.
22. You should be here ——— time. Come ——— 2 o'clock, so that we can leave ——— half past eight. We have to get ——— the conferance hall at least half an hour before the lecture.
23. He has been here ——— two months, that is ——— May until now. It seems he'll be here ——— the summer too.
24. I'll pay you my debt ——— the end of March. I'll get ——— some job ——— March.
25. Will he go ——— his home ——— his bcycle or ——— foot?

B. Aşağıdaki boşluklar için iki seçenekten birini seçiniz.

1. ——— (at the beginning/in the beginning) of the story there is a strange remark about doctors.
2. He will rent a yacht ——— (during/for) the season.
3. I slept ——— (from/since) five till dinner.
4. We arrived ——— (to/—) home at midnight.
5. He lives ——— (at/on) 205 Washington Street.
6. We walked ——— (to/till) the woods.
7. I have taught in this school ——— (since/for) I graduated from the university.

8. Get ——— (on/in) this bus.
9. See me ——— (after/afterwards) the lesson.
10. Pour the water ——— (in/into) this bottle.
11. His name is on the list. It's probably ——— (at the end/in the end).
12. He'll live here ——— (during/for) the rest of his life.
13. He stayed in hospital ——— (since/for) a week.
14. We'll go ——— (to/——) the home of the president.
15. He is ——— (at/in) the office. Just open the door.
16. Come ——— (to/in) my office.
17. We haven't been invited to any parties ——— (since/for) the last two months.
18. George went to New York ——— (by/in) plane.
19. I'll talk to you ——— (after/afterwards).
20. Come ——— (in/into) here.

10.

Bağlaçlar (Conjunctions)

Zarf cümleciklerini ana cümleciğe bağlayan bağlaçlar, değişik zarf cümleciklerini işleyen paragraflarda ele alınmıştır. (Şart cümlecikleri için 20'inci bölüme; amaç, karşılaştırma, neden, zaman, sonuç ve ayrıcalık cümlecikleri için 29'uncu bölüme bakınız.)
Bazan birbirleri ile karşılaştırılan cümlecik çiftleri veya grupları aşağıda ele alınmıştır.

91 **THOUGH/ALTHOUGH** (her ne kadar), **NEVERTHELESS** (ama gene de, maamafih), **YET** (gene de), **BUT** (fakat), **HOWEVER** (ancak, fakat) **ve IN SPITE OF** (...e karşın/rağmen) **bağlaç takımı**

Gerçi **in spite of** teknik açıdan bu bölüme ait değildir, fakat **although** ile çok sık karıştırıldığı için ikisini bir bölümde karşılaştırmak uygun görünmektedir.
Bunlar ve **but** (fakat) bağlacı, birbirlerine karşıt veya çelişkili ifadeleri bağlamak için kullanılabilir. Bunların arasındaki fark, en iyi, örneklerle görülebilir. Aşağıdaki iki cümleyi, şu yollarla birleştirebiliriz :

He was angry. (Öfkeliydi.)

ve

He listened to me patiently. (Beni sabırla dinledi.)

A **but, yet** veya **though/although** ile (**fakat/gene de** veya **her ne kadar**)

He was angry, but/yet he listened to me patiently. (Öfkeliydi, fakat/gene de beni sabırla dinledi.)
Though (although) he was angry he listened to me patiently. (Öfkeli olduğu halde beni sabırla dinledi.)
He listened to me patiently though he was angry. (Öfkeli olduğu halde beni sabırla dinledi.)

B **in spite of** + isim/zamir/isim-fiil (...e karşın) ile

In spite of being angry he listened to me. (Öfkeli olmasına karşın beni dinledi.)
In spite of his anger he listened. (Öfkesine karşın dinledi.)

C «**In spite of this/that :** buna/ona karşın» anlamındaki **nevertheless** (ama gene de/maamafih) veya **however** ve **all the same** (fakat ve gene de) ile :

He was angry, nevertheless/however he listened to me. (Öfkeliydi, ama gene de/ama [ancak] beni dinledi.)

(Ayrıcalık cümlecikleri için **315**'e bakınız.)

92 **LIKE** (gibi) **ve AS** (gibi, olarak)

like, nispeten basit karşılaştırmalarda isimler/zamirlerden önce gelir :

He fought like a madman. (Deli gibi döğüştü.)

Fakat isim/zamirin hemen ardından bir fiil geliyorsa, yani bir karşılaştırma cümleciği bulunuyorsa, **as kullanılır (like değil!)** :

Can you pour wine straight down your throat, as they do in Spain? (İspanya'da yaptıkları gibi, şarabı boğazından aşağı lıkır lıkır indirebilir misin?)

When in Rome, do as the Romans do. (Roma'dayken Romalılar gibi davran.)

as, ayrıca, aynen like gibi tek başına bulunan bir isimle birlikte de kullanılabilir, fakat anlamda bir miktar değişme olur :

I worked as a slave. (Bir köle olarak çalıştım.) (Bir köleydim.)
I worked like a slave. (Bir köle gibi çalıştım.) (Çok çalıştım, fakat özgür bir insandım.)
He used his umbrella as a weapon. (Şemsiyesini bir silâh gibi kullandı. (Kendini onunla savundu.) (Ayrıca 95'e bakınız.)

93 **FOR** (zira) ve **BECAUSE** (çünkü)

Bu bağlaçların anlamları birbirlerine çok yakındır ve çoğu durumda her ikisini de kullanma olanağı vardır. Ancak **because**'ı kullanmak daha güvencelidir, çünkü **for** ile başlayan cümleciklerin, (ki bunlara «**for** cümleciği» diyeceğiz) **because** ile başlayanlara oranla daha sınırlı bir kullanım alanı vardır :

(1) Bir **for** cümleciği, açıkladığı fiilden önce gelemez :
Because it was wet, he took a taxi. (Hava yağışlı olduğu için taksiye bindi.) (**for** kullanılamaz.)

(2) Bir **for** cümleciğinden önce **not, but** veya diğer hiçbir bağlaç gelemez :
He stole not because he wanted the money but because he liked stealing. (Paraya gereksinimi olduğundan değil, hırsızlığı sevdiği için çaldı.) (**for** kullanılamaz.)

(3) Bir **for** cümleciği, bir sorunun yanıtı olarak kullanılamaz :
Why did you do it? I did it because I was angry. (Bunu neden yaptın? Yaptım, çünkü öfkeliydim.) (**for** kullanılamaz.)

(4) Bir **for** cümleciği, daha önce söylenmiş olan şeyin basit bir yinelenmesi olamaz; daima yeni bir bilgi taşır :
He spoke in French. She was angry because he had spoken in French. (O Fransızca konuştu. O -bayan- sinirlendi, çünkü o -bay- Fransızca konuşmuştu.) (**for** kullanılamaz)

Buna karşılık :

She was angry, for she didn't know French. (Sinirlendi, zira Fransızca bilmiyordu.) (Burada **for** doğru biçimdir; **because** da kullanılabilir.)

Bu sınırlandırmaların nedeni, bir **for** cümleciğinin, bir eylemin nedenini vermeyip, bunu açıklayabilecek yeni bir bilgiyi sunmasıdır.

For cümleciklerine birkaç örnek :

The days were short, for it was now December. (Günler kısaydı, zira Aralık ayıydı.)
He took the food eagerly, for he had eaten nothing since dawn. (Hırsla yiyordu, zira sabahın alacakaranlığından beri hiçbirşey yememişti.)
When I saw her in the river I was frightened. For at that point the currents were dangerous. (Onu ırmakta görünce korktum, zira o noktada akıntılar tehlikeliydi.)

Konuşma sırasında **for** cümleciğinden önce kısa bir soluk alınır; yazı dilinde ise bu boşluk virgülle, veya son örnekte olduğu gibi, noktayla belirtilir. Yukarıdaki cümlelerde **because** (çünkü) de kullanılabilir, fakat **for** daha iyidir.

ÇEVİRİCİNİN NOTU : for ile because arasındaki ayrılığı, Türkçedeki zira ile çünkü arasındaki ayrılığa benzetebiliriz. For'un karşılığı olarak zira'yı because'un karşılığı olarak da çünkü'yü vermek yanlış olmayacaktır sanırız. Türkçede de zira'nın yerini çoğu durumda çünkü alabilmektedir. Örnekler için yukarıdaki cümlelerin çevirilerini yeniden incelemenizi öğütleriz.

94 **both** (her ikisi de, hem...), **either** (ikisinden biri, ya...), **neither** (ikisinden hiçbiri, ne de...), **nor** (...de değil, ne de...), **so** (...de, hem de...)

A İki şeyin (isimlerin, fiillerin, sıfatların, vd.) bileşimini vurgulu biçimde **both... and...** kullanarak belirtebiliriz : (hem... hem de...)

He has both the time and the money to play polo. (Polo oynamak için hem zamanı hem parası var.)

She both built and endowed the hospital. (Hastaneyi hem inşa ettirdi, hem de bağışladı.)

It was both cold and wet. (Hava hem soğuk, hem de yağışlıydı.)

Düz cümlede veya soruda iki seçeneği vurgulu biçimde, **either...or...** (ya... ya da...) ile belirtiriz :

We can have either tripe or liver. (Ya işkembe, ya da (ak)ciğer yiyebiliriz.)

Can you eat either tripe or liver? (İşkembe ya da ciğer yiyebilir misin?)

Olumsuz cümlede ya «**either...or...** + **olumsuz fiil**» veya «**neither...nor...** + **olumlu fiil**» ile seçenek belirtiriz :

I can't eat either tripe or liver = I can eat neither tripe nor liver. (Ne işkembe, ne de ciğer yiyebilirim.)

B Söylenen sözlere ekleme yaparken kullanılan **either, neither, nor** ve **so**

I went and he went too/also ya da **I went and so did he**
(Ben gittim; o da) diyebiliriz.

Fiilin ters çevrilmesi gerektiğine dikkat ediniz.

Aynı biçimde, olumsuzda şöyle diyebiliriz :

He didn't go and she didn't go either. (O -bay- gitmedi, o -bayan- da gitmedi.)

Ya da, «**neither/nor** + yardımcı fiil (olumlu) + özne» kalıbını kullanabiliriz :

He didn't go and neither did she. (O -bay- gitmedi, o -bayan- da...) (Bakınız : **108**)

Şu tür bir cümle;

I couldn't find Peter and didn't know where he had gone (Peter'ı bulamadım; nereye gittiğini de bilmiyordum)

şu biçimde de söylenebilir :

I couldn't find Peter, nor did I know where he had gone. (Peter'ı ne gördüm, ne de nerede olduğunu biliyordum.)

Burada neither değil, yalnızca nor kullanınız. Bu durumda «nor + soru biçiminde fiil», «and + olumsuz fiil»in yerini almaktadır.
so = therefore için **312**'ye bakınız.

as, when, while (...ken, ...ince, ...diği zaman, ...dikçe)

A Bunlar, basit fiil zamanlarıyla, vakti göstermek için kullanılırlar :
When, şu durumlarda kullanılabilir :

1 Bir iş, bir başka işle aynı anda veya aynı zaman aralığında yapılıyorsa :
When it is wet the buses are crowded. (Hava yağışlıyken otobüsler kalabalıktır.)
When we lived in town we often went to the theatre. (Kentte otururken sık sık tiyatroya giderdik.)

2 Bir eylem diğerini izlerse :
When he pressed the button the lift stopped. (Düğmeye basınca asansör durdu.)

As, şu durumlarda kullanılır :

3 İkinci eylem, daha birincisi bitmeden yapılırsa :
As I left the house I remembered the key. (Kapıyı kaparken anahtarı hatırladım/anahtarı yanıma almadığımı hatırladım.)
Bunun ardındaki anlam şudur : Anahtarı almamış olduğumu, daha kapıyı kapatma işini bitirmeden hatırladım; her halde daha hâlâ kapı aralığındaydım. Burada «**While I was leaving**» de aynı anlamı verecektir. Fakat «**When I left**», kapatma işleminin tamamlanmış olduğunu ve kapının artık kapalı olduğu izlenimini verecektir.

4 Birbirlerine paralel gelişen eylemler için (Bunlar ya aynı özne tarafından yapılırlar, ya da bunlardan biri, diğerinin sonucudur) :
As the sun rose the fog disappeared. (Güneş yükseldikçe sis kayboldu.) **He sang as he worked.** (Çalışırken şarkı söyledi.) **As it grew darker it became colder.** (Hava kararıkça ortalık daha soğuk olmaya başladı.) (Aynı durum, «**The darker it grew, the colder it became**» cümlesiyle de söylenebilir.)
Burada **when** kullanırsak, eş-zamanlı ilerleme veya gelişme izlenimi ortadan kalkar.

5 **as, while** (...ken) anlamına gelebilir :
As he stood there he saw two men enter the bar. (Orada ayakta dururken iki adamın bara girdiğini gördü.)
Fakat burada **as** kullanmanın özel bir üstünlüğü yoktur; **while** kullanmak daha güvencelidir.
as, temelde **olus**'tan çok **yapış** ve **döniş** fiilleri ile kullanılır. Dolayısıyla yardımcı fiillerle veya, bir gelişim durumu bulunmuyorsa, duygu ya da bilme anlama gösteren fiillerle normal olarak kullanılmaz. Zaman için kullanılan **as**'in doğru sınırlar içinde kalması gerekir, yoksa **because** (çünkü) anlamındaki **as** ile karıştırılması tehlikesi vardır :
«**As he was tired he sat down**» cümlesi yalnız «**Because he was tired...**» (**Yorgun olduğu için** oturdu) anlamındadır.
«**As she loved him she let him stay**» cümlesi (Onu sevdiği için kalmasına izin verdi), yalnız «**Because she loved him...**» (Çevirisi aynı) anlamındadır.

Bazen «as + isim, how when, here de» şeklinde anlamındadır :

As a student he had lived on bread and water. (Öğrenciyken ekmek ve suyla yaşamıştı.)

As a married man he has to think of the future. (Evli bir adam olarak geleceği düşünmek zorunda.)

B **because/since** (...diği için), **although** (her ne kadar), **seeing that** (...diği için) anlamında kullanılan **as, when** ve **while as**, yukarıda gösterildiği gibi, **because/since** anlamında kullanılabilir :

We had to walk all the way as we had no money for the fares. (Bilet için paramız olmadığından bütün o yolu yürümek zorunda kaldık.)

«as + isim», **because/since** anlamına gelir :

As an old customer I have the right to better treatment than this. (Eski bir müşteri olarak daha iyi bir muamele görme hakkım var.)

as, although anlamına da gelebilir; fakat yalnız «sıfat + as + özne + to be/seem/appear» kalıbı ile...

Tired as he was he offered to carry the child : (Yorgun olduğu halde çocuğu taşımayı önerdi.)

while, bir çelişkiyi vurgulamak için **but** anlamında kullanılabilir :

«At sea» means «on a ship» while «at the sea» means «at the seaside». («At sea», «gemide» demekken «at the sea», «deniz kenarında», anlamına gelir.)

Some people waste food while others haven't enough. (Bazı insanlar yeterince yiyecek bulamazken bazıları yiyeceği israf ederler.)

while, although anlamına da gelebilir. O zaman cümlenin başında kullanılır :

While I sympathize with your point of view, I cannot accept it. (Senin düşüncene saygım olsa da bana katılamam.)

when, seeing that/although anlamında kullanılabilir. Bu nedenle **while**'a oldukça benzemektedir, fakat **when,** bir başka eylemin anlamsızlığını belirtmek için söylenen bir ifadenin başına gelir. Bu, genellikle soru cümleleriyle birlikte kullanılır, fakat bu zorunlu değildir :

How can you expect your children to be truthful when you yourself tell lies? (Sen kendin yalan söylerken çocuklarının yalancı olmamalarını nasıl beklersin?)

It's not fair to expect her to do all the cooking when she has had no training or experience? (Hiçbir eğitim veya deneyimi yokken onun bütün yemek pişirme işini yapmasını beklemek haklı bir davranış olmaz.)

C **When** ile **if**'i karıştırmayınız.

When he comes... (O geldiği zaman...)
cümlesi, onun geleceğinden emin olduğumuzu,

If he comes... (O gelirse...)
cümlesi, onun gelip gelmeyeceğinden emin olmadığımızı gösterir. (Şart cümleciklerinde kullanılan **if** için 20'nci bölüme bakınız.)

ALIŞTIRMALAR

(BAĞLAÇLAR)

A. Aşağıdaki boşlukları doğru olan seçeneklerle doldurunuz.

1. ——— (as/although) he was rather tired, ——— (for/but) he had been busy all day, he didn't refuse to help me ——— (both/while) I was doing my homework.
2. You must ——— (either/neither) work there ——— (like/as) a slave or leave, ——— (insuite of/because of) the laws that protect you ——— (as/like) a citizen.
3. ——— (since/for) you have said this, ——— (neither/nor) I nor my brother is going to stay here. I won't, ——— (but/however), forget what you've done.
4. He doesn't listen to me, ——— (neither/both) does he do his homework. ——— (because/as) his teacher I must say that ——— (however/although) I like him very much he must fail.
5. The question looks easy. ——— (but/in spite of) it's ——— (either/both) tricky and rather detailed. Even I, ——— (when/as) a teacher, had a lot of trouble ——— (when/because) I tried to solve it.
6. A clever man ——— (because/as) he was, he preferred to work there ——— (like/as) a teacher rather than a school administrator, ——— (for/though) he knew how difficult his job was going to be.
7. ——— (while/because) some shopkeepers decided not to sell cigarettes ——— (because/for) the profit rate was too low. Mr. Parker insisted on selling all kinds of tobacco, and ——— (nor/so) did Mr Jones.
8. How can you expect them to receive you so warmly ——— (when/because) you have not helped him ——— (when/although) he was trying to establish the business?
9. ——— (as/since) we were not there ——— (when/as) the accident happened, the police refused to listen to us ——— (as/since) a witness.
10. ——— (as/since) you will ——— (neither/either) see him nor talk to him on the phone ——— (for/although) he needs your help there is nothing I have to say.
11. He knows this, ——— (however/but) he cannot do anything ——— (as/since) a person of little authority. He will, ——— (but/however), try to talk to ——— (neither/both) your father and your uncle, displeased ——— (while/as) he was with what you've done.
12. ——— (although/in spite of) the heavy rain they played ——— (as/like) a European team.
13. How can you expect me to work hard ——— (as/when) you just sit there ——— (either/neither) stop talking ——— (as/like) that or I'll have to leave.
14. ——— (when/while) he was considered to be one of the best members I don't think they will choose him president, ——— (nor/both) will they choose any of his friends.
15. I finished my work ——— (in spite of/although) my illness and ——— (nor/so) must you, ——— (as/like) your boss, I have the right to ask you for that.
16. ——— (as/——) because my best friend I should tell you my secret, ——— (although/ but) there is one point. Determined ——— (as/while) I am to solve my problem by myself. I'll tell you about it ——— (while/when) everything is finished.
17. They employed him ——— (like/as) an accountant ——— (because/for) he had a lot of experience. In a short time, ——— (but/however), they saw what a mistake they had made.

18. ——— (as/when) I walked along the High Street, I met a friend of mine. (neither/nor) I nor he stopped to say hello.
19. ——— (as/since) nobody is willing to help you, you can't finish it today, (nor/neither) can you hinish it before next week. ——— (either/neither) try once more to get some help or give it up.
20. ——— (while/as) you have ——— (either/both) insulted him and caused him a lot of trouble how can you want him to be nice to you?
21. I drink a lot, and ——— (both/so) does my brother, ——— (both/although) we both know that it is ——— (either/both) bad for our health and it does a lot of damage to our health.
22. ——— (when/while) it is too early to say anything, ——— (for/nor) you haven't even started to discuss the main points, we wouldn't make an attempt to plan our next move.
23. ——— (as/while) I grow older I can see things more clearly ——— (as/while) I don't feel energetic enough to do anything positive.
24. ——— (but/in spite of) all my warnings, they insisted on talking - ——— (when/because) I was talking. They must ——— (both/either) write a long composition ——— (like/as) a punishment or I don't want them ——— (as/like) my students any longer.
25. He stood there ——— (as/like) an idol ——— (when/because) the ball came towards him, ——— (although/because) he was off-sight.

B. Aşağıdaki cümlelerin parantez içinde verilen Türkçe bölümlerini İngilizceye çeviriniz.

1. He stayed in bed ... (hasta olmadığı halde) ...
2. He had to wash his hands ... (fakat sabun yoktu)
3. ... (uyarılarına karşın) ... he went to the movies.
4. I was willing to help ... (ancak o istemedi) ...
5. Comb your hair ... (sana gösterdiğim gibi) ...
6. He had the right to speak there ... (başkan sıfatıyla) ...
7. We don't have much time for thinking ... (zira yakında gelecekler) ...
8. ... (zamanında gelmedikleri için) ... they didn't catch the train.
9. ... (biz hem sana telefon ederiz hem de) write a letter to you.
10. ... (ya bize yardım et, ya da) ... leave.
11. ... (ne bize yardım etti, ne de) ... he left.
12. I don't like such things ... (ne de yaparım onları) ...
13. We thanked him and ... (Jack de) ...
14. ... (kapıyı kaparken) ... I stopped him.
15. ... (sen burada yokken) ... he got married. (burada yokken : be away)
16. ... (madem ki biliyorsun) ... why don't you answer?
17. ... (yaşlandıkça) ... I can see things more clearly.
18. Put them here one by one ... (kitabın gösterdiği gibi) ...
19. ... (zorluklara karşın) ... we worked successfully.
20. ... (bu işleri bilen bir kişi olarak) ... I wouldn't advise you to buy two of them at the same time. (işler : things)
21. ... (hem hazır değillerdi, hem de) ... they had some other problems.
22. I preferred to wait ... (çünkü işler daha yatışmamıştı) ...
23. Tired as he was ... (ne yemek yedi, ne de oynadı) ...
24. When you still can't speak English properly ... (çevirmen olarak çalışmak istiyorsun) ...
25. Even as his friend ... (ona bunu söylemedim) ...

11.

Fiillere Giriş
(Introduction to Verbs)

96 A İngilizcede iki grup fiil vardır:

(1) Yardımcı fiiller (auxiliaries): **to be, to have, to do, to dare, to need, to be able (can), may, must, will, shall, ought ve used.** (Yardımcıların işlevi için 102 - 108'e bakınız.)

(2) Tüm ötekı fiiller: **to work** (çalışmak), **to sing** (şarkı söylemek), **to pray** (dua etmek)

B İngilizce fiillerin normal olarak mastar biçimleriyle bilindiklerine dikkat ediniz:

to work, to be, to have

fakat yardımcılardan bazılarının mastar biçimleri yoktur; bunlar şimdiki zaman biçimleriyle tanınırlar:

may, must, will, shall, vö.

Yardımcıları incelemeden önce sıradan fiillerin biçimine kısaca bir göz atmak yararlı olabilir.

Sıradan Fiiller

97 Etken (active) fiilin ana yapıları*

	Olumlu	Olumsuz
① şimdiki zaman mastar	to work	not to work
② şimdiki zaman sürekli-lilik mastarı	to be working	not to be working
③ -miş'li mastar	to have worked	not to have worked
④ -miş'li- sürekli mastar	to have been working	not to have been working
⑤ şimdiki zaman ortacı ve isimfiil	working	not working
⑥ -mişli mastar ve isimfiil	having worked	not having worked
⑦ geçmiş zaman ortacı	worked	

Kurallı fiillerde hem geçmiş, hem de geçmiş zaman ortacı, mastara **d** ya da **ed** ekleyerek oluşturulur. Bazen sondaki sessizi çift yazmak gereke-

* Bitişlerin İngilizceleri, sırayla şöyledir: (Ç.N.)
Present infinitive, present continuous infinitive, perfect infinitive, perfect continuous infinitive, present participle and gerund, perfect participle and gerund, past participle.

bilir. Örneğin, slip/slipped. (Yazım kuralları için 172, 327'e bakınız.) Kuralsız fiiller için 317'e bakınız.

Şimdiki zaman ortacı ve isimfiil her zaman kurallı olup mastara **ing** ekleyerek oluşturulur. ed eklemeden önce mastarın sonundaki sessizi iki kez yazmakla ilgili kural burada da geçerlidir. (Yazım kurallarına bakınız: 162, 327)

98 **Etken fiil yapıları tablosu** (ve ilk akla gelen Türkçe karşılıkları/Ç.N.)

Geniş zaman (Present simple)	he works (çalışır)
Şimdiki zamanda süreklilik (Present continuous)	he is working (çalışıyor)
Şimdi öncesi (Present perfect)	he has worked (çalışmış bulunuyor)
Şimdi öncesinden süreklilik (Present perfect continuous)	he has been working (çalışmakta)
Basit geçmiş (Past simple)	he worked (çalıştı)
Geçmişte süreklilik (Past continuous)	he was working (çalışıyordu)
Geçmiş öncesi (Past perfect)	he had worked (çalışmıştı)
Geçmiş öncesinden süreklilik (Past perfect continuous)	he had been working (çalışıyordu)
Basit gelecek (Future simple)	he will work (çalışacak)
Gelecekte süreklilik (Future continuous)	he will be working (çalışıyor olacak)
Gelecek öncesi (Future perfect)	he will have worked (çalışmış olacak)
Gelecek öncesinden süreklilik (Future perfect continuous)	he will have been working (çalışıyor olacak)
Şimdiki zaman şart (Present conditional)	he would work (çalışır[dı] [herhalde])
Şimdiki zamanda sürekli şart (Present continuous conditional)	he would be working (çalışıyor olur[du] [herhalde])
-miş'li şart (Perfect conditional)	he would have worked (çalışırdı)
-miş'li/sürekli şart (Perfect continuous conditional)	he would have been working (çalışıyor olurdu)

Kaynaşmalar

Konuşmalarda yardımcılar normal olarak olumlu ve olumsuzda kaynaştırılır.

's, hem **is**, hem de **has**'in kaynaşmış biçimi olabilir:

he's going = he is going (gidiyor); **he's gone = he has gone** (gitti)

'd hem **had**, hem de **would**'un kaynaş biçimi olabilir:

he'd paid = he had paid (ödemişti); **he'd like to come = he would like to come** (gelmek ister)

vurgu

Yardımcılar normal olarak vurgusuzdur. Vurgu, ana fiile gelir.

99 Fiil yapılarının olumsuzları

Geniş zamanın (present simple) olumsuz biçiminde, üçüncü tekil şahısta, «**does not** + mastar»; öteki şahıslarda «**do not** + mastar» kullanırız. Her ikisi de konuşmada kısaltılır:

he doesn't work; you don't work (çalışmaz, çalışmazsın)

Basit geçmiş (past simple), olumsuzu «**did not** + mastar» ile yapar:

he/we/they didn't work (o/biz/onlar çalışmadı)

Tüm öteki fiiller yardımcılarla oluşturulurlar ve olumsuz için yardımcılara not eklenir. Kaynaşmalar, konuşma dilinde yaygındır:

He was not (wasn't) ready. (Hazır değildi.)

It will not (won't) be easy. (O kolay olmayacak.)

I shall not (shan't) be here tomorrow. (Yarın burada olmayacağım.)

He would not (wouldn't) drink wine. (Şarap içmezdi.)

They had not (hadn't) applied for visas. (Vize için baş vurmamışlardı.)

Şimdiki zamandaki süreklilik yapısı ve -miş'li fiil yapıları iki türlü kaynaştırılır:

He is not coming/He isn't coming/He's not coming. (Gelmiyor.)

I have not seen it/I haven't seen it/I've not seen it. (Onu görmedim.)

Basit gelecek normal olarak **won't** ile kaynaştırılır, fakat **I'll not** da kullanılabilir.

İngilizcede olumsuz bir ifade, içinde yalnızca bir tane olumsuz öğe bulundurabilir. İki olumsuz öğe, cümleye olumlu bir anlam verir:

Nobody did nothing (Kimse birşey yapmadı değil), herkesin birşey yaptığını gösterir.

Dolayısıyla **never, no** (sıfat), **none, nobody, no one, hardly, hardly ever,** vö olumlu bir fiille birlikte kullanılır. Şu seçeneklerden ikisi de söylenebilir:

He didn't eat anything = He ate nothing. (Birşey yemedi.)

He doesn't ever complain = He never complains. (Hiç yakınmaz.)

We haven't seen anyone = We have seen no one. (Kimseyi görmedik.)

They didn't speak much = They hardly spoke = They hardly ever spoke. (Fazla konuşmadılar./Hiç denecek kadar az konuştular.)

100 Soru ve ricalarda soru yapısı

A Geniş zamanın (present simple) sorusu için, üçüncü şahısta «**does he** + mastar», öteki şahıslar için de «**do I/you/we/they** + mastar»ı kullanırız. Basit geçmiş zamanın (past simple) sorusu için «**did** + özne + mastar»ı kullanırız:

Did Peter enjoy the party? (Peter partiden hoşlandı mı?)

Did you all go straight home afterwards? (Daha sonra hepiniz doğruca eve gittiniz mi?)

Öteki tüm fiil yapılarında soruyu, öznеyi yardımcıdan sonraya getirerek kurarız :

Have they finished? (Bitirdiler mi?)
Are they coming? (Geliyorlar mı?)

B Soru biçimi sorular için kullanılır, fakat şu durumlarda kullanılmaz :

(1) Soru, öznenin kimliğine ilişkinse :

Who told you? (Sana kim söyledi?); **What happened?** (Ne oldu?)

(2) Dolaylı aktarımda :

He said, «Where does she live?» («O nerede oturur?» dedi.)
= **He asked where she lived.** (Onun nerede oturduğunu sordu.)

(3) Sorudan önce, şu türden bir giriş ifadesi koyarsak : **Do you know** (...biliyor musunuz), **Can you tell me** (bana... söyleyebilir misiniz), **I want to know** (...bilmek/öğrenmek istiyorum), **I'd like to know** (...bilmek/öğrenmek isterim). **I wonder/was wondering** (...merak ediyor(d)um), **Have you an idea** (...bir fikriniz var mı?), **Do you think** (Acaba...) :

- **What time does the train start?** (Tren kaçta kalkıyor?) Fakat :
  Have you any idea what time the train starts? (Trenin kaçta kalktığı konusunda bir fikriniz var mı?)
- **Where does Peter live?** (Peter nerede oturur?) Fakat :
  I wonder where Peter lives. (Acaba Peter nerede oturuyor/Peter'ın nerede oturduğunu merak ediyorum.)
- **Will I have to pay duty on this?** (Bunun için gümrük vergisi ödemek zorunda kalacak mıyım?) Fakat :
  Do you think I'll have to pay duty/Do you know if I'll have to pay duty? (Sizce... ödemek zorunda kalacak mıyım/...ödemek zorunda kalıp kalmayacağımı biliyor musunuz?)

C Ricalar genellikle soruyla ifade edilir :

Can/could you help me? (Bana yardım edebilir misiniz/miydiniz?)
Will/Would you pay at the desk? (Masada öder misiniz/miydiniz?)
Would you like to come this way? (Bu yandan gelmek ister miydiniz?)
Would you mind moving your car? (Arabanızı alır mıydınız?)

Kuşkusuz, burada da, ricadan önce **«I wonder/was wondering»** ya da **«Do you think»** gibi bir ifade koyarsak ricadaki fiil soru yapısından olumluya dönüşür :

Could you give me a hand with this? (Şunda bana yardım eder misiniz?) **Fakat**
I wonder/was wondering/wondered if you could give me a hand with this. (Acaba şunda bana yardım eder miydiniz diyorum/diyordum/dedim.)
Do you think you could give me a hand? (Bana yardım edebilir misiniz [sizce]?)

Dolaylı aktarımda bu sorun ortaya çıkmaz, çünkü dolaylı ricalar, ask gibi bir fiil ve «tümleç + mastar» ile ifade edilir :

He asked me to give him a hand. (Ona yardım etmemi benden rica etti.)

D Soru yapısı, olumsuz bir fiilden sonra, pekiştirme sorularında kullanılır :

You didn't see him, did you? (Onu görmedin, değil mi?) (**106**'ya bakınız.)

E. Vurgulama için **never, rarely, seldom, only when, only by, not only, not till** gibi sözcükler/takımlar cümlenin baş tarafına konursa, bunları izleyen fiil devrik (soru) biçimine sokulur :

Only when we landed did we see how badly the plane had been damaged. (Ancak yere indikten sonra uçağın nasıl fena hasar görmüş olduğunu anladık.) (72'ye bakınız.)

101 Olumsuz soru

Bu, normal soru yapısından sonra **not** koyarak oluşturulur :

Did you not see her? (Onu görmedin mi?)
Is he not coming? (Gelmiyor mu?)

Fakat bu biçim hemen her zaman kaynaştırılır :

Didn't you see her? Isn't he coming? (Anlam aynı.)

Artık **not**'un özneden önce bulunduğuna dikkat ediniz.

am I not?'in kuralsız bir kaynaşma biçimi vardır : **aren't I?**

Olumsuz soru, konuşan olumlu bir yanıt beklediği zaman kullanılır :

Haven't you finished yet? (Henüz bitirmedin mi?)
Don't you like my new dress? (Yeni giysimi beğenmiyor musun?)
CHILD : Can't I stay up till the end of the programme?
(ÇOCUK : Programın sonuna kadar bekleyemez miyim?)
A : I could wait ten minutes. B : Couldn't you wait a little longer?
(A : On dakika bekleyebilirim. B : Biraz daha bekleyemez miydiniz?)

Olumsuz soru, ayrıca pekiştirme sorularında olumlu bir cümleden sonra gelir :

You paid him, didn't you? (Ona ödedin, değil mi?)
She would like to come, wouldn't she? (Gelmek ister, değil mi?)

(**106** C'ye bakınız.)

Yardımcı Fiiller

102 Temel gövdeleri ile birlikte yardımcı fiillerin listesi :

	MASTAR	ŞİM. ZAM.	GEÇ. ZAM.	GEÇ. ZA. ORT.
be	to be	am, is, are	was, were	been
have	to have	have, has	had	had
do	to do	do, does	did	done
can	to be able	can **veya** am/is/are/able	could **veya** was/were able	been able
may	...	may	might	...
must	(to have to)	must	had to	had to
need	to need	need	didn't need	needed
will	...	will	would	...
shall	...	shall	should	...
ought	...	ought	ought	...
dare	to dare	dare	dared	dared
used	...	...	used	...

Bunlara, şu nedenlerle yardımcı fiil denmektedir :

3 Şimdiki zaman ortacı, geçmiş zaman ortacı veya mastar ile birleşerek bütün form zamanlarının kurulmasına yardımcı olurlar:

I am waiting (Bekliyorum) They will be there (Orada olurlar) He would like to come (Gelmek ister[di])

4 Gelecek paragraflarda görüleceği gibi, mastarlarla birlikte, olasılık, izin, yetenek, zorunluk, sonuç çıkarma, vb. durumları gösterirler:

He may come tomorrow (Yarın gelebilir) (olasılık), I can type (Daktiloyla yazabilirim) (yetenek), We must stop now. (Şimdi durmalıyız) (zorunluk)

Bundan sonraki sayfalarda, ayrıca ele alınacak olan will ve shall dışında, yukarıdaki bütün yardımcıların herbirini ele alacağız. (18, 20 ve 21 inci Bölümlerde)

113 **Bütün yardımcılar için geçerli olan kurallar:**

A be, have ve do fiilleri dışında bütün yardımcılar çekimsizdir; yani bütün sanışlarda aynı gövde kullanılır:

I can (...ebilirim), you can (...ebilirsin), he can (...ebilir), we can (...ebiliriz), vd.; I must (...malıyım), you must (...malısın), he must (...malı), we must (...malıyız), vd.

B Olumsuzluk, yardımcıya not (değil) ekleyerek yapılır:

I must not (...mamalıyım), He has not (...mamıştır) They do not (...mazlar)

(Fakat bazen «do not + mastar» da kullanılabilir. 116 - 117; 119 - 120 ve 123'e bakınız.)

C Soru, fiil ile öznenin yerleri değiştirilerek yapılır:

Can he? (...ebilir mi?), May we? (...memize izin var mı?), Must I? (...malı mıyım?)

(Fakat bazen «do + özne + mastar» da kullanılabilir. 116 - 117; 119 - 120 ve 123'e bakınız.)

D Be'nin bazı kullanımları (Bakınız: 110, 114A) ve have (Bakınız: 117, 120) dışında yardımcılar normal olarak Süreklilik zamanlarında (continuous tenses/-ing'li tense'ler) kullanılmaz.

E Yardımcı fiilleri mastarlar izler. (be ve have'i fiillerin diğer gövdeleri de izleyebilir.)

be, have, ought ve used'dan sonra to'lu mastar gelir:

He is to go. (Gitmesi gerekiyor, vb.), I have to work. (Çalışmak zorundayım), Tom ought to write to her. (Tom ona mektup yazmalı.), She used to know Greek. (Eskiden Yunanca bilirdi)

do, can, may, must, will ve shall'den sonra to'suz mastar gelir:

He doesn't read. (Okumaz), She can swim. (Yüzebilir), You may go. (Gidebilirsin), I must see it. (Onu görmeliyim), He will help you. (Sana yardım eder.)

need ve dare, do ile çekilmeleri dışında to'suz mastar alırlar:

«He need not go», fakat «He doesn't need to go.» (Gitmek zorunda

değil.) **How dare you** borrow **it without my permission!** (Onu ne cesaretle izinim olmadan alıyorsun!)
He didn't dare to say **anything.** (Birşey söylemeye cesaret edemedi.)

F Konuşma dilinde yardımcılar genellikle (temel fiille/C.N.) kaynaştırılırlar : **be, have, had, would, will, shall** olumlu düz cümlede kaynaştırılabilir :
I'm here (Buradayım), **we've seen it.** (Onu gördük), **They'll go** (Giderler)
had ve **would**'un kaynaşmış biçimi aynıdır : **-'d :**
I'd seen it. (Onu görmüştüm), **I'd go** (Gider[d]im)
is ve **has**'in kaynaşma biçimleri aynıdır.
Fakat olumlu düz cümlede yapılan kaynaşmalar cümlenin sonunda bulunamazlar :
I'm not French but he is. (Ben Fransız değilim, fakat o öyle.) (Buradaki **he is** kaynaştırılamaz.)
Bütün yardımcılar olumsuzda kaynaştırılabilir.

Kısa Yanıtlarda, bir düşünceye katılmada, karşı çıkmada, vb. yardımcılar

Yardımcılar, konuşma dilinde son derece önemlidirler, çünkü kısa yanıtlarda, bir düşünceye katılmada, katılmamada, bir düşünceye düşünce eklemede, vb. temel fiili yinelemek yerine yardımcıları kullanırız.

104 Kısa yanıtlarda yardımcılar

«**Yes**» veya «**No**» (Evet/Hayır) yanıtı isteyen sorulara (Örneğin, «**Do you smoke? :** Sigara içer misiniz?» veya «**Can you ride a bicycle? :** Bisiklete binebilir misiniz?» gibi sorulara), yalnız «**Yes**» veya «**No**» ve yardımcı ile yanıt verilmelidir. Ana özne, isimse, yerini bir zamire bırakmalıdır :

Do you smoke? (Sigara içer misiniz?)	**Yes, I do.** («Yes, I smoke» değil!)
Can he cook? (Yemek pişirebilir mi?)	**No, he can't.**
Did you win anything? (Birşey kazandın mı?)	**No, we didn't.**
Has Tom a car? (Tom'un arabası var mı?)	**Yes, he has.**
Will Mr and Mrs Pitt be there? (Mr ve Mrs Pitt orada olacaklar mı?)	**Yes, they will.**
May I go? (Gidebilir miyim?)	**Yes, you may.**
Do you eat snail? (Salyangoz yer misin?)	**No, I don't.**
Did you put garlic in it? (İçine sarmısak koydun mu?)	**Yes, I did.**
Must he go? (Gitmek zorunda mı?)	**Yes, he must** veya **No, he needn't.** (145'e bakınız.)

Kuşkusuz, yalnızca **yes** ve **no** ile yanıt verilebilir, fakat bu fazla kibar bir yanıt değildir.

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Dilimizde kısa yanıt verme biçimi biraz farklıdır. Bizde yardımcı fiiller çok az olduğu ve İngilizcedeki yardımcılar gibi kullanılmadığı için, İngilizcedeki yöntemle kısa yanıt verme olanağımız yoktur.
Dilimizde kısa yanıtlar, ya yalnız «Evet/Hayır» diyerek, ya da ana cümlenin fiilini «Evet/Hayır»dan sonra getirerek verilir. İngilizcedeki en iyi kısa yanıt biçimi, yukarıdaki örneklerde verilen biçimlerdir.
Dolayısıyla yukarıdaki kısa yanıtları Türkçeye sırasıyla şöyle çevirebiliriz :
Evet (içerim), Hayır (pişiremez), Hayır (kazanmadık), Evet (var), Evet (olacaklar), Evet (gidebilirsin), Hayır (yemem), Evet (koydum), Evet (zorunda), Hayır (değil).

105 Bir düşünceye katılma ve karşı çıkma

A Olumlu bir cümleyle belirtilen bir düşünceye katılma da «**Yes**», «**So**» ve «**Of course**» ile aynı biçimde ifade edilmektedir. Eğer ilk fiilde yardımcı varsa bu yardımcı yinelenir; yardımcı yoksa, şimdiki zamanda **do/does**; geçmiş zamanda **did** kullanılır :

It is very cold in here. (Burası çok soğuk.)	**Yes, it is.** (Evet, öyle/Evet, soğuk.)
The fire has gone out. (Ateş söndü/sönmüş.)	**So it has.** (Yaa, öyle olmuş/sönmüş.)
Bill smokes too much. (Bill çok sigara içiyor.)	**Yes, he does.** (Evet, öyle/çok içiyor.)
These shoes are too small for you. (Bu ayakkabılar senin için çok büyük.)	**Yes, they are.** (Evet öyle/Küçük.)
He may give us some champagne. (Bize şampanya verebilir.)	**Yes, he may.** (Evet öyle/verebilir.)
Avocado pears are fattening. (Perse insanı şişmanlatır.)	**Yes, they are.** (Evet, öyle/şişmanlatır.)
Mr and Mrs Pitt go abroad every year. (Mr ve Mrs Pitt her yıl yurt dışına çıkıyorlar.)	**Yes, they do.** (Evet, öyle/çıkıyorlar.)
The boys left home yesterday. (Oğlanlar dün evden ayrıldılar.)	**Yes, they did.** (Evet, öyle oldu/ayrıldılar.)
He might have gone to bed. (Yatabilirdi.)	**Yes, he might.** (Evet, öyle/yatabilirdi.)
Your chimney is on fire. (Bacanız tutuşuyor.)	**So, it is.** (Yaa, öyle/tutuşuyor.)
There is a wasp on your arm. (Kolunuzda bir yaban arısı var.)	**Oh, so there is.** (Aa, sahi/Aaa, var ya!)

Yes'in yerine kullanılan **so**, şaşırma gösterir. (Türkçeye bu, **sahi, yaa, aa!** olarak çevrilebilir./Ç.N.)

B Olumsuz bir cümleyle belirtilen bir düşünceye katılma, «No» ve olumsuz yardımcılarla ifade edilir :

Her husband isn't rich.	No, he isn't.
(Kocası zengin değil.)	(Evet, öyle/değil.)
Mr Pitt doesn't play golf well.	No, he doesn't.
(Mr Pitt golfü iyi oynamaz.)	(Evet, öyle/oynamaz.)
We haven't much time.	No, we haven't.
(Fazla zamanımız yok.)	(Evet, öyle/yok.)
My parents didn't like it.	No, they didn't.
(Annem babam onu beğenmedi.)	(Evet, öyle/beğenmediler.)
I oughtn't do that.	No, you oughtn't.
(Bunu yapmamalıyım.)	(Evet, öyle/yapmamalısın.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Türkçede cümle ister olumlu olsun, ister olumsuz; bir düşünceye katılıyorsak „Evet», katılmıyorsak «Hayır» deriz. Buna karşılık İngilizcede düşünceye katılıp katılmadığınız değil, arkadan gelen cümlenin olumlu veya olumsuz olması önemlidir. Dolayısıyla cümleye katılsak da, ana cümleye çıkmazsak, katılma bildiren parçacık da «No» ile başlar. Türkçeden İngilizceye ve İngilizceden Türkçeye yapılan çevirilerde buna çok dikkat etmek gerekmektedir.

106 Pekiştirme soruları

A Bunlar, cümlelere eklenen ve onay ya da pekiştirme isteyen kısa eklemelerdir.

Olumsuz ifadelerden sonra normal soru biçimi gelir :

You didn't see him, did you? (Onu görmedin, değil mi?)
Ann can't swim, can she? (Ann yüzemez, değil mi?)

Olumlu cümlelerden sonra olumsuz soruyu kullanınız :

Peter helped you, didn't he? (Peter sana yardım etti, değil mi?)
Mary was there, wasn't she? (Mary oradaydı, değil mi?)

Kısa sorulardaki olumsuz fiiller genellikle kaynaştırılır. Fakat C'nin sonundaki nota bakınız.

Kuralsızlık : **I'm late, aren't I?** (Geç kaldım, değil mi?)

Let's'in pekiştirme sorusunda **shall** bulunduğuna dikkat ediniz :

Let's go, shall we? (Gidelim, değil mi?)

Pekiştirme sorusunun öznesi daima zamirdir.

B Olumsuz ifadelerden sonraki pekiştirme sorularına örnekler :

Peter doesn't smoke, does he? (Peter sigara içmez, değil mi?)
Ann isn't studying music, is she? (Ann müzik çalışmıyor, değil mi?)
Bill didn't want to go, did he? (Bill gitmek istemedi, değil mi?)
James wasn't driving the car, was he? (James arabayı kullanmıyordu, değil mi?)
You haven't ridden a horse for a long time, have you? (Uzun süredir ata binmiyorsun, değil mi?)
The twins hadn't seen a hovercraft before, had they? (İkizler daha önce hiç, bir hovercraft görmemişlerdi, değil mi?)

They couldn't understand him, could they? (Onu anlayamadılar, değil mi?)

There wasn't enough time, was there? (Yeterince zaman yoktu, değil mi?)

People shouldn't drop litter on pavements, should they? (İnsanlar kaldırımlara çöp atmamalıdır, değil mi?)

Ann hasn't colour TV, has he? (Ann'in renkli TV'si yok, değil mi?)

Neither, no (sıfat), **none, no one, nobody, nothing, scarcely, barely, hardly, hardly ever, seldom** gibi sözcükler içeren ifadeleri olumsuz cümle gibi ele almak ve arkalarından normal soru koymak gerektiğine dikkat ediniz:

None of your friends liked the film, did they? (Arkadaşlarından hiçbiri filmi beğenmedi[ler], değil mi?)

Nothing was said, was it? (Hiçbir şey denmedi, değil mi?)

Peter hardly ever goes to parties, does he? (Peter partilere pek gitmez, değil mi?)

Cümlenin öznesi **no one, nobody, anyone, anybody, none, neither** ise, pekiştirme sorusunun öznesi **they**'dir.

I don't seppose anyone will volunteer, will they? (Kimse gönüllü olmaz, değil mi?)

None of the bottles are broken, are they? (Şişelerden hiçbiri kırılmadı, değil mi?)

Neither of them complained, did they? (İkisi de yakınmadı, değil mi?)

C Olumlu ifadelerden sonra pekiştirme soruları, geniş zamanda (present simple tense) pekiştirme sorusunda **don't/doesn't**; basit geçmiş zamanda (past simple tense) ise **didn't** kullanırız:

Edward lives here, doesn't he? (Edward burada oturuyor, değil mi?)

You found your passport, didn't you? (Pasaportumu buldun, değil mi?)

Öteki tüm fiil yapılarında yapacağımız tek şey, yardımcı fiili olumsuz soruya çevirmektir:

Mary's coming tomorrow, isn't she? (Mary yarın geliyor, değil mi?)

Peter heard the news, didn't he? (Peter haberi duydu, değil mi?)

Hem **is**, hem **has** anlamına gelen **'s** ile hem **had**, hem **would** anlamına gelen **'d**'e dikkat ediniz:

Peter 'd written before you phoned, hadn't he? (Peter, sen telefon etmeden [mektup] yazmıştı, değil mi?)

Mary'd come if you asked her, wouldn't she? (Rica etsen Mary gelir, değil mi?)

You'd better change your wet shoes, hadn't you? (Islak ayakkabılarını değiştirsen *iyi* olur, değil mi?)

Your parents'd rather go by air, wouldn't they? (Annen baban uçakla gitmeyi tercih ediyorlar, değil mi?)

Everybody, everyone, somebody, someone için **they** kullanırız:

Everyone warned you, didn't they? (Herkes seni uyardı, değil mi?)

Someone had recognised him, hadn't they? (Biri onu tanımıştı, değil mi?)

Kaynaşmamış olumsuz pekiştirme soruları kurmak olanağı da vardır, fakat söz dizimi farklıdır:

You saw him, did you not? (Onu gördün, öyle değil mi?)

Bu, çok daha seyrek kullanılan bir yapıdır.

Pekiştirme soruları kullanıldığı zaman konuşanın bilgiye gereksinimi yoktur, yalnızca onay bekler. Bu nedenle bu sorular normal olarak, düz ifadelerde olduğu gibi inici tonlamaya sahiptir.
Ancak bazen konuşanın bilgiye gereksinim duyduğu olur. İfadenin doğru olup olmadığından emin değildir ve bunun pekiştirilmesini ister. Bu durumda soru parçacığı çıkıcı tonlamaya sahip olur ve ilk cümledeki önemli sözcük, normal olarak ses perdesindeki yükselme aracılığıyla vurgulanır. (Thomson ve Martinet, **Structure Drills 1**, no : 11 - 13'e bakınız.)

|107| **Yorum yapan ek sorular**

Bunlar, tıpkı pekiştirme sorularında olduğu gibi, yardımcı fiillerle yapılır, fakat olumlu bir fiilden sonra olumlu, olumsuz bir fiilden sonra olumsuz bir soru kullanırız.
Yorum yapan ek sorular ya bir olumlu düz cümleye :

You saw him, did you? (Demek onu gördün!)

ya da olumlu veya olumsuz bir düz cümleye yanıt olarak kullanılır :

A : I'm living in London now. B : Are you?
(A : Şimdi Londra'da oturuyorum. B : Yaa, öyle mi?)
A : I didn't pay Paul. B : Didn't you?
(Paul'e [parayı] ödemedim. B : Yaa, ödemedin mi?)

Bir cümleye yanıt olarak söylendiğinde ek soru, «**Really!/Indeed!** (Sahi mi?/Öyle mi?)» ye yaklaşık denk bir anlam kazanır.
Bir cümlenin sonuna eklendiği zaman, konuşanın bu gerçeğe dikkat ettiğini gösterir :

You've found a job, have you? = Oh, so you've found a job.
(Demek bir iş buldun, ha?)

Bu eklerin ana yararı, konuşanın bir ifadeye tepkisini göstermesidir. Sesinin tonuyla, ilgilendiğini, ilgilenmediğini, şaşırdığını, hoşnut olduğunu, sevindiğini, öfkelendiğini, kuşkulandığını, inanmadığını belirtebilir.
Aşağıda gösterildiği gibi bir yardımcı ekleyerek konuşan, duygusunu daha güçlü biçimde ifade edebilir :

I borrowed your car. Oh, you did, did you? (Arabanı ödünç almıştım. Hı, almıştın, değil mi/Hı, almıştın ya..)
I didn't think you'd need it. Oh, you didn't, didn't you?
(Onun sana lâzım olduğunu bilmiyordum. Yaa, bilmiyordun, değil mi?)

Yani normal sorudan önce olumlu bir yardımcı fiil, olumsuz sorudan önce olumsuz bir fiil kullanırız.
Burada da anlam, kullanılan ses tonuna bağlıdır. Konuşanın çok sinirli, hatta deliye dönmüş olabilir, fakat bu yapı, hayranlık ya da sevinç de gösterebilir.

108 Söylenen sözlere yapılan eklemeler

A Olumlu cümlelere yapılan olumlu eklemeler, şu diziliş sırasını izler : **so** + yardımcı (veya yardımcı yoksa **do/does/did**) + özne.

Bill likes tennis and Tom likes tennis too (Bill tenis sever, Tom da tenis sever)

yerine

Bill likes tennis, so does Tom (Bill tenis sever; Tom da.) denebilir.

Diğer örnekler :

Men smoke in England and so do women. (İngiltere'de erkekler sigara içer; kadınlar da.)

I read «Guardian» and so does Mr Pitt. (Ben «Guardian»ı okurum; Mr Pitt de.)

You can come in my car and so can your dog. (Arabama girebilirsiniz; köpeğiniz de.)

Shakespeare wrote plays and so did Lope de Vega. (Shakespeare oyunlar yazdı; Lope de Vega da.)

B Olumsuz cümlelere yapılan eklemeler, «**but** + özne + yardımcı» kalıbıyla kurulur :

Bill can't ride that horse, but Diana can. (Bill şu ata binemez, fakat Diana binebilir.)

I didn't eat lobster but she did. (Ben istakoz yemedim, ama o yedi.)

He won't go but they will. (O gitmeyecek, fakat onlar gidecek.)

C Olumsuz cümleye olumsuz ekleme. «**neither** veya **nor** + yardımcı + özne» ile kurulur.

She didn't give anything and neither did he. (O -bayan- birşey vermedi; o -bay- da.)

The men were not well dressed. Nor were the women. (Erkekler iyi giyinmemişlerdi. Kadınlar da.)

She hasn't much time and neither have I. (Onun fazla zamanı yok; benim de.)

D Olumlu cümlelere olumsuz eklemeler, «**but** + özne + olumsuz yardımcı» (veya **do/does/did**) ile yapılır :

He likes Picasso but I don't. (O Picasso'yu sever ama ben sevmem.)

Henry can come but George can't. (Henry gelebilir, ama George gelemez.)

The Pitts will accept but the Browns won't. (Pitt'ler kabul eder, ama Brown'lar etmez.)

My cat caught rats but yours didn't, (Benim kedim fare yakaladı, ama seninki yakalamadı.)

(**He runs faster than I do,** (Benden hızlı koşuyor.) gibi, yardımcıların karşılaştırmalarda kullanılışı konusunda **17, 65, 311**'e bakınız.)

12.
"Be", "Have" ve "Do" Fiilleri

To be

109 Biçim

Temel gövdeleri : be -was- been

A Şimdiki Zaman :

Olumlu	**Olumsuz**	**Soru**
I am (I'm) : /Ben/ ...im	I am not (I'm not) /Ben/ ...değilim	am I? /Ben/ ...miyim?
you are (you're)	you are not (aren't)	are you?
he is (he's)	he is not (isn't)	is he?
she is (she's)	she is not (isn't)	is she?
it is (it's)	it is not (isn't)	is it?
we are (we're)	we are not (aren't)	are we?
you are (you're)	you are not (aren't)	are you?
they are (they're)	they are not (aren't)	are they?

Soruda kaynaşma yoktur.

Bir başka olumsuz kaynaştırma biçimi de şöyledir : you're not, he's not, vd. Olumsuz soru biçimi şöyledir : **am I not?** (kaynaşmayla : **aren't I?**), **are you not? (aren't you?), is he not? (isn't he?)**, vd. (Değil miyim?/değil misin? değil mi?, vd.)

B Geçmiş zaman :

Olumlu	**Olumsuz**	**Soru**
I was (Ben) ...dim	I was not (wasn't)	was I?
you were	you were not (weren't)	were you?
he/she/it was	he/she/it was not (wasn't)	was he/she/it?
we were	we were not (weren't)	were we?
you were	you were not (weren't)	were you ?
they were	they were not (weren't)	were they?

Olumsuz soru biçimi, şöyledir : Was I not? (wasn't I?), were you not? (weren't you?), vd. (değil miydim?/değil miydin?, vd.)

be'nin diğer zamanları, sıradan fiillerin bağlı bulunduğu kurallara uyarlar. Fakat; (1) edilgen çatı (passive voice) (2) **114**a'da gösterilen durum dışında **be**, süreklilik zamanlarında (continuous tenses) kullanılmaz.

Yardımcı olarak kullanılan «To be»

110 Fiil zamanlarının kuruluşunda

be, etken süreklilik kalıbında kullanılır :

He is working/will be working, vb. (Çalışıyor/çalışmakta olacak, vb.)

Edilgen çatıda da kullanılır :

He was followed/is being followed. (İzlendi/izleniyor.)

Edilgen çatıda **be**'nin süreklilik biçiminde kullanılabildiğine dikkat ediniz :

Etken : **They are carrying him.** (Onu taşıyorlar.)
Edilgen : **He is being carried.** (Taşınıyor.)
Etken : **She was towing the car.** (Arabayı yedekte çekiyordu.)
Edilgen : **The car was being towed.** (Araba yedekte çekiliyordu.)

(**289**'a bakınız.)

111 Mastarla kullanılışı

A «**Be** + mastar» kalıbı son derece önemli olup şu biçimlerde kullanılabilir :

1. Emirleri veya talimatı aktarmak için :

No one is to leave the building without the permission of the police. (Kimse polisin emri olmaksızın binadan ayrılmayacaktır.)
= **No one must leave.** (Kimse ayrılmamalıdır.)
He is to stay here till we return. (Biz dönene kadar burada kalacaktır.)
= **He must stay.** (Kalmalıdır.)

Bu, buyruk vermenin biraz resmî bir yolu olup en çok üçüncü şahısla kullanılır. **You** ile kullanıldığı zaman, bu, cümleyi söyleyen kişinin, bir başkası tarafından verilen buyrukları aktarma olduğu anlamını taşır. (1) «**Stay here, Tom**» veya «**You must stay here, Tom**» («Burada kal, Tom» veya «Burada kalmalısın, Tom») ile (2) «**You are to stay here, Tom**» («Burada kalacaksın, Tom») arasındaki fark şudur : (1)'de, cümleyi söyleyen kişi Tom'un kalmasını istemektedir. Oysa (2)'de cümleyi söyleyen kişi, bir başkasının isteğini aktarmaktadır yalnızca.

Şüphesiz bu fark dolaylı aktarımda ortadan kalkmaktadır. «**Be** + mastar» kalıbı dolaylı emirlerin ifadesinde, özellikle giriş fiili şimdiki zamandaysa, son derece yararlı bir yöntemdir :

He says, «Wait till I come.» («Ben gelinceye kadar bekle», diyor.) = **He says that we are to wait till he comes.** (O gelinceye kadar beklememiz gerektiğini söylüyor.)

Emir cümlesinden önce bir cümlecik bulunduğu zaman da bu yöntem çok yararlıdır :

He said, «If I fall asleep at the wheel wake me up.» («Eğer direksiyon başında uyuyakalırsam beni uyandır.» dedi.)
= **He said that if he fell asleep at the wheel she was to wake him up.** (Direksiyonda uyuyakalırsa, onu uyandırması gerektiğini söyledi.)

Bu kalıp ayrıca, talimat sormak için soruların aktarılmasında kullanılır :

«Where shall I put it, Sir?» he asked. («Bunu nereye koyayım, Efendim?» diye sordu.)
= **He asked where he was to put it.** (Onu nereye koyması gerektiğini sordu.)

(**300**A2 ve **302**'ye bakınız.)

Bir planı anlatmak için :

She is to be married next month. (Gelecek ay evleniyor.)

The expedition is no start in a week. (Gezi bir hafta içinde başlıyor.)

Bu kalıp, gazetelerde pek çok kullanılır :

The Prime Minister is to make a statement tomorrow. (Başbakan yarın bir açıklama yapacaktır.)

Haber başlıklarında **be,** yerden tasarruf için çoğu kez kaldırılır :

Prime Minister to make a statement tomorrow. (Başbakan yarın bir açıklama yapıyor.)

Geçmiş zaman biçimleri : 1. **He was to go.** (Şimdiki zaman mastar.)
2. **He was to have gone.** (-miş'li mastar.)

Bunlardan birincisi planın uygulanıp uygulanmadığını bildirmez. (Gitmesi gerekiyordu/gidecekti/Ç.N.) İkincisi, uygulanmamış bir planı anlatır. (Gitmiş olması gerekiyordu/Gidecekti - ama gitmedi.)

The Lord Mayor was to have laid the foundation stone but he was taken ill last night so the Lady Mayoress is doing it instead. (Temel taşını Belediye Başkanı koyacaktı, fakat dün gece hastalandı. Bu nedenle onun yerine bu işi Bakan'ın Eşi yapacaklar.)

B «was/were + mastar», alınyazısı izlenimi verir.

He received a blow on the head. It didn't worry him at the time, but it was to be very troublesome later. (= turned out to be/proved to be very troublesome.) (Başından bir darbe yedi. Bu, o anda onu pek düşündürmedi ama meğer daha sonra başına iş açacakmış. = sonradan başına iş açtı/ciddî bir sorun halini aldı.)

They said goodbye, little knowing that they were never to meet again (=never destined to meet again.) (Vedalaştılar, bir daha hiç karşılaşmayacaklarını bilmeden. = Meğer bir daha karşılaşmak hiç nasip olmayacakmış!)

C «be about + mastar», son derece yakın bir geleceği belirtir. (-mek üzere) :

They are about to start = **They are just going to start.**
(Başlamak üzereler.) (Hemen şimdi başlıyorlar.)
They are on the point of starting.
(Başlama noktasındalar.)

Geleceğin çok daha yakın olduğunu göstermek için **just** (hemen şimdi) eklenebilir :

They are just about to leave. (Hemen şimdi gitmek üzereler.)

Aynı biçimde geçmişte :

He was just about to dive when he saw the shark. (Dalması an meselesiydi, ki köpek balığını gördü.)

«**be on the point of** + isim fiil», «**be about** + mastar» ile aynı anlamdadır, fakat ilkindeki olay daha yakındır.

Sıradan fiil olarak kullanılan «to be»

112 Varoluş göstermek için

A to be, bir kişi veya nesnenin varlığını bildirmek veya onun hakkında bir bilgi vermek için normal olarak kullanılan fiildir :

Tom is a carpenter. (Tom, bir marangoz/dur.), **The dog is in the**

garden. (Köpek bahçede/dir.), **Malta is an island.** (Malta bir ada/dır.), **The roads were rough and narrow.** (Yollar bozuk ve dardı.), **Gold is a metal.** (Altın bir metaldir.), **Peter was tall and fair.** (Peter uzun boylu ve sarışındı.)

B there is, there are (var/dır)

Belirsiz bir kişi veya nesneyi gösteren bir isim **to be**'nin öznesi durumunda olduğu zaman **there**'i fiilden önceye getirir, ismi fiilden sonra söyleriz :

A man is in the hall. (Bir adam salonda.)

denebilir, fakat :

There is a man in the hall. (Salonda bir adam var.)

demek daha iyidir. Aynı biçimde,

There is an egg in that nest. (Şu kuş yuvasında bir yumurta var.)
There are eggs in that nest. (Şu kuş yuvasında yumurtalar var.)

denebilir.

There'in cümlenin öznesi gibi görünmesine karşılık gerçek öznenin, fiili izleyen isim olduğuna ve bu isim çoğulsa çoğul fiilin kullanıldığına dikkat ediniz :

There is a cigarette in that box. (O kutuda bir sigara var.)
There has been a storm. (Fırtına vardı.)
There was a queue at the station. (İstasyonda kuyruk vardı.)
There are cigarettes in that box. (O kutuda sigaralar var.)
There have been storms. (Fırtınalar vardı.)
There were queues at the station. (İstasyonda kuyruklar vardı.)

Olumsuz ve sorulardan örnekler :

There isn't any milk. (Hiç süt yok.) **There won't be a queue for that film.** (O film için kuyruk olmaz.) **Are there any apples?** (Hiç elma var mı?) **Is there a doctor in the house?** (Evde doktor var mı?)

Bu kalıp, genel ifadeler için kullanılmaz. Örneğin :

Gold is a metal. (Altın bir metaldir.) **Hurricanes are terrible things.** (Kasırgalar korkunç şeylerdir.) **A snake is a reptile.** (Yılan bir sürüngendir.) **Parachutes are useful.** (Paraşütler yararlıdır.) **Mosquitoes are a nuissance.** (Sivrisinekler başbelâsıdır.)

113 it is/there is

A 44'de belirtildiği gibi, **it is,** şu durumlarda kullanılır :

1 Zaman ve tarih gösteren ifadelerde :

What time is it?/What's the time?/It's ten o'clock.
(Saat kaç? Saat on.)
What date is it?/What's the date?/It's December 8.
(Bugün ayın kaçı? 8 Aralık.)
It is six years since he left. (O gideli altı yıl oluyor.)
It will be a long time before we see him again. (Onu yeniden görmemiz uzun zaman sonra olacak.)

2 Uzaklık bildiren ifadelerde :

How far is it to New York? It is sixty miles.
(New York'a ne kadar var? 60 km.)
It is not far to the nearest village. (En yakın köy uzakta değil.)

It is a long way to Australia. (Avustralya uzakta.) (Olumluda fazla kullanılmaz.)

3 Hava durumu, sıcaklık, vb. gösteren ifadelerde :

It is hot/cold/wet/windy. (Hava sıcak/soğuk/yağmurlu/rüzgârlı.)
It will be foggy tomorrow. (Hava yarın sisli olacak.)
It was high tide/The tide was high. (Sular yükselmişti.)
It was full moon/The moon was full. (Dolunay vardı.)

4 Kimlikle ilgili soru ve yanıtlarda :

TOM : Ann, you're wanted on the phone. (Tom : Ann, telefonda seni istiyorlar.)

ANN : Who is it/Do you know who it is? (Kimmiş/Kim olduğunu biliyor musun?)

TOM : I think it's your brother. (Sanırım erkek kardeşin.)

5 Mastarın gerçek özne olduğu cümlelerde :

It is easy to see why he left home. (Evden niçin ayrıldığını anlamak kolay.)

6 Bir cümleciğin gerçek özne olduğu cümlelerde :

It is possible that he never intended to shoot her. (Onu vurmayı istememiş olabilir.)

7 Bir sözcük ya da takıma vurgu vermek için :

It was pollution that killed these fish. (Bu balıkları öldüren, kirlenmeydi/Kirlenmeydi bu balıkları öldüren.) (kirlenme; başka bir neden değil)

It is the grandmother who makes the decisions. (Kararları alan, büyükannedir/Büyükannedir kararları alan.) (büyükanne; başkası değil.)

B Bazı örnekler, ikisi arasındaki karışıklığı önlemede yardımcı olabilir :

(1) **«it is** + sıfat»; **«there is** + isim» :

It is foggy/There is a fog. (Hava sisli/Sis var.)
It was very wet/There was a lot of rain. (Hava yağmurluydu/Çok yağmur vardı.)
It won't be very sunny/There won't be much sun. (Güneşli olmayacak/Çok güneş olmayacak.)
Will it be dangerous? Will there be any danger? (Tehlikeli olur mu?/Tehlike çıkar mı?)

(2) **it is/there is**'in zaman ve mesafe için kullanılışı :

It is a long way to York. (York uzakta.)
There is a long way still go (a large part of our journey still lies ahead of us). (Daha gidilecek çok yol var [yolculuğumuzun önemli bir bölümü henüz önümüzde duruyor].)
It is time to go home (we planned to start home at six and it is six now). (Eve gitme zamanı. [Eve gitmek üzere altıda kalkmayı planlamıştık ve şimdi saat altı].)
There is time for us to go home and come back here again before the film starts (the amount of time exists). (Eve gitmek için zamanımız var; film başlamadan önce tekrar buraya gel [zaman miktarı yeterli].)

(3) «**there is** + isim/zamir» ve «**it is**» in kimlik belirtmede kullanılması :

There is someone at the door. I think it's the man to read the meters.
(Kapıda biri var. Galiba sayacı okuyan adam.)
Oh, it's Peter's coat. He must have forgotten to put it on.
(Aa, Peter'ın ceketi. Giymeyi unutmuş olmalı.)

114 BE'nin öteki kullanılışları

be, şunların ifadesinde de kullanılır :

A Fiziksel ya da zihnî durum :

I am hot/cold. (Üff, çok sıcak/üşüdüm.)
He was excited/calm. (Heyecanlıydı/sakindi.)
They will be happy/unhappy. (Mutlu/mutsuz olacaklar.)

quiet/noisy (sessiz/gürültülü), **good/bad** (iyi/kötü), **wise/foolish** (akıllıca/aptaica) gibi bazı sıfatlarda **be**'nin süreklilik (continuous) biçimi kullanılabilir. Ör. : «**Tom is being foolish** (Tom aptallık ediyor)», Tom'un şu anda bu özelliği sergilemekte olduğunu göstermektedir. Tom'un şu anda aptalca konuştuğunu ya da davrandığını belirten bu, «**Tom is being foolish**» ile Tom'un her zaman aptalca konuştuğunu ya da davrandığını gösteren «**Tom is foolish** (Tom aptaldır)»ı karşılaştırınız. Aynı biçimde :

The children are being quiet = They are playing quietly now. (Çocuklar sessiz duruyorlar = Şu anda sessizce oynuyorlar.) Fakat :

The children are quiet = they usually play quietly. (Çocuklar sessizdir. = Çocuklar genellikle sessizce oynar.)

Başka sıfatlar da şimdiki zamandaki **be** ile kullanılabilir :

clever/stupid (akıllı/aptal), **generous/mean** (eliaçık/cimri), **economical/extravagant** (tutumlu/savruk), **optimistic/pessimistic** (iyimser/karamsar), **helpful/unhelpful** (yardım eder durumda/yardım etmez durumda), **selfish/unselfish** (bencil/başkalarını düşünen), **cautious/rash** (önlemli/önlemsiz), **polite** (nazik), **funny** (gülünç), **difficult** (zor), **annoying** (sinir bozucu), **irritating** (rahatsız edici), **formal** (resmî/biçimsel), **mysterious** (gizemli/esrarengiz biçimde).

Bunlardan bir bölümü, örneğin **stupid, difficult, funny, polite, to be**'nin süreklilik biçimiyle kullanılır ve öznenin özellikle öyle davrandığını gösterir :

You are being stupid. (Aptal rolü oynuyorsun.)

cümlesi, «**You are not trying to understand** (Anlamaya çalışmıyorsun)» anlamına gelebilir.

He is being difficult. (Zorluk çıkarıyor.)

ise genellikle «**He is raising unnecessary objections** (Gereksiz itirazlarda bulunuyor» demektir.

He is being funny. (Numara yapıyor.)
= **He is only joking. Don't believe him.** (Yalnızca şaka yapıyor. Ona inanma.)

She is just being polite. (Nezaketinden öyle söylüyor.)

herhalde «**She is only pretending to admire your car/clothes/house.** vb (Arabana/giysilerine/evine hayran görünüyor, yoksa değil)» demektir.

B Yaş belirtirken

How old are you? I am ten/I am ten years old. (Kaç yaşındasın? Onundayım/On yaşındayım.) [Fakat **«I am ten years.** (On yılım)» denmez.]

How old is the tower? It is 400 years old. (Kule kaç yıllık? 400 yıllık.) (Nesnelerin yaşını verirken **years old** kullanılmalıdır.)

C Ölçü (Ebad) ve ağırlık belirtirken

How tall are you?/What is your height? I am 1.65 metres. (Boyun ne kadar? 1.65 m.)

PASSENGER (in a plane): How high are we now?
PILOT: We're about 20.000 feet.
(YOLCU [uçakta]: Ne kadar yüksekteyiz?
PİLOT: Yaklaşık 20.000 fit [ayak]'teyiz.)

What is your weight?/What do you weigh/How much do you weigh? I am 65 kilos/I weigh 65 kilos. (Kilom ne kadar?/Kaç kilo/Ne kadar çekiyorsun? 65 kiloyum/65 kilo çekiyorum) (Kuşkusuz «çekmek» fiili insanlar için kullanılmaz. Yalnızca **«weigh»** fiilinin İngilizcedeki kullanılışını göstermek için verdik [İngilizcede **weigh**: çekmek/Ç.N].)

D Fiat:

How much is this melon?/What does the melon cost? It's £ 1. (Kavun [karpuz] kaça? Bir sterlin.)

The best seats are (= cost) £ 5. (En iyi koltuklar 5 sterlin.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU: **«cost»**, ayrıca «mal olmak» olarak da çevrilebilir. Ancak buradaki çeviriye uymamaktadır.

How much did the repair cost? (Onarım kaça mal oldu?)

To Have

115 Biçim ve fiil yapılarını oluşturmadaki kullanımı

A Biçim

Temel gövdeleri: **have - had - had**

(1) Şimdiki zamanı:

Olumlu	**Olumsuz**	**Soru**
I have (I've) (Benim var)	I have not (haven't) (Bende yok)	have I? (Bende var mı?)
you have (you've)	you have not (haven't)	have you?
he has (he's)	he has not (hasn't)	has he?
she has (she's)	she has not (hasn't)	has she?
it has (it's)	it has not (hasn't)	has it?
we have (we've)	we have not (haven't)	have we?
they have (they've)	they have not (haven't)	have they?

(3'üncü tekil şahıs için olumlu fiil kaynaşmaları **be** ve **have**'de aynıdır: **(-'s) He's,** hem **he is,** hem **he has** olabilir. Bir başka olumsuz kaynaştırma biçimi de söyledir: **I've not, you've ve not,** vd. Soru biçiminde kaynaştırma yoktur.

Olumsuz soru biçimi şöyledir: **have I not? (haven't I?), have you not? (heven't you?), has he not? (hasn't he?),** vd.

(2) Geçmiş zaman :

Olumlu	Olumsuz	Soru
I had (I'd)	I had not (hand't)	had I?
you had (you'd)	you had not (hadn't)	had you?
he had (he'd)	he had not (hadn't)	had he?
she had (she'd)	she had not (hadn't)	had she?
it had (it'd)	it had not (hadn't)	had it?
we had (we'd)	we had not (hadn't)	had we?
you had (you'd)	you had not (hadn't)	had you?
they had (they'd)	they had not (hadn't)	had they?

Soruda kaynaşma olmaz.
Bir başka olumsuz kaynaştırma şekli de söyledir : **I'd not,** vd. Ancak bunlar daha az kullanılan biçimlerdir.
(**-'d** kaynaşması, **should** için de kullanılır. Ör. : **he'd = he would/he had.**)
Olumsuz soru biçimi şöyledir : **had I not? (hadn't I?), had you not? (hand't you?),** vd.
Have'in diğer zamanları, sıradan fiiller için geçerli olan kurallara uyarlar.

Yardımcı fiil olarak HAVE'in öteki kullanımları

116 Zorunluk göstermek için bir mastarla kullanılışı

Mastarla birlikte **have,** yaklaşık olarak **must** ile aynı anlamda olmak üzere zorunluk gösterir :

I have to go = I must go. (Gitmek zorundayım. = Gitmeliyim.)

Mastarla birlikte kullanılan **had,** geçmişteki bir zorunluğu gösterir ve geçmiş zaman biçimi olmayan **must**'ın geçmiş zamanı olarak kabul edilir.

I had to buy some new shoes last week. (Geçen hafta yeni ayakkabı almak zorundaydım/zorunda kaldım.)

Have fiilini **to**'lu mastarın izlediğine dikkat ediniz. Öğrencilerin, bunu akıllarında tutmalarını sağlamak için şunu belirtmek gerekir : Mastar alan **have,** genellikle **have to** (-mek zorunda olmak/kalmak) olarak tanınır; bunun geçmiş zaman biçimi ise **had to** (-mek zorunda olmak/kalmak) olarak tanınır; bunun geçmiş zaman biçimi ise **had to** (-mek zorunda idi/kaldı.)'dur.
Mastar ile birlikte **have** başka hiçbir kalıpta kullanılmadığı için, **have to/had to** daima zorunluk gösterir.

Konuşma sırasında çoğu kez **have to/had to**'yu yalnız başına kullanma olanağı vardır; bu durumda mastarın ne olduğu cümleden çıkartılabilir :

Why do you wear dark glasses? I have to (wear them). My eyes are very sensitive. (Niçin kara gözlük takıyorsun? [Gözlük takmam] zorunlu. Gözlerim çok duyarlı.)

I didn't want to stop but I had to (stop) as I needed petrol. (Durmak istemiyordum, fakat [durmaya] mecburdum, çünkü petrole gereksinmem vardı.)

Have to'nun olumsuz ve sorusu, iki yoldan birisi ile yapılabilir : Yardımcı fiillerin kurallarına göre ve sıradan fiillerin kurallarına göre (yani **do** ile).

Get'in geçmiş zaman ortacı olan **got,** çoğu kez, **do** ile yapılmadıkları zaman olumlu, soru ve olumsuzda kullanılır. Bu, anlamda bir değişiklik yapmaz. **Got** ile birlikte kullanılan **have** çoğunlukla kaynaştırılır.
Olumsuz ve soru biçimleri şöyledir :

	Olumlu	**Olumsuz**	**Soru**
Şimdiki zaman :	have (got) to	haven't (got) to **veya** don't have to	have I (got) to? **veya** do I have to?
Geçmiş zaman :	had to	hadn't (got) to **veya** didn't have to	had I (got) to? **veya** did I have to?

Do'lu biçimle **got**'lı biçimler arasında bir fark yoktur; ancak sürekli olarak geçerli olan bir zorunluğu belirtmek istediğimizde **do**'lu biçimin kullanılması daha iyi olacaktır :

Do you have to work on Saturdays? (Cumartesi günleri çalışmak zorunda mısın?)

He doesn't have to wear a uniform. (Üniforma giymesine gerek yok.)

117 «Have + tümleç + geçmiş zaman ortacı» Kalıbı

A Bu kalıp, «Birisini bir işi yaptırmakla görevlendirdim» gibi bir cümleyi ifade etmenin daha dolambaçsız bir yoludur. Örneğin, **«I employed someone to clean my car :** Arabamı temizlemekle birini görevlendirdim» yerine **«I had my car cleaned :** Arabamı temizlettirdim», diyebiliriz. Veya **«I got a man to sweep my chimneys :** Bir adama bacamı temizleme işini yaptırdım/bacamı temizlettirdim» yerine, **«I had my chimneys swept :** Bacalarımı temizlettirdim» diyebiliriz.

(NOT : Burada **got,** «...mek üzere para verdim/...meye razı ettim» anlamındadır./Ç.N.)

Bu, «**have** + özne + geçmiş zaman ortacı» dizilişinin korunması gerektiğini unutmayınız, yoksa anlam değişecektir :

«He had his hair cut», «Saçını kestirdi» anlamındadır.

Oysa :

«**He had cut his hair**»in anlamı, «Saçını -kendisi- kesmişti -geçmişten önce-» olacaktır.

Have'in bu kullanılışı sırasında olumsuz ve soru biçimleri **do** ile yapılır :

Do you have your windows cleaned every month? (Her ay pencerelerini temizletir misiniz?)

I don't have them cleaned; I clean them by myself. (Onları temizletmem; kendim temizlerim.)

He was talking about having central heating put in. Did he have it put in in the end? ([Eve] merkezî ısıtma sistemi yerleştirmekten sözediyordu. Sonunda koydurdu mu?)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : En son cümlede birbirini izleyen iki **in**'in baskı yanlışlığı olmadığını hatırlatmak isteriz. Bunlardan birincisi **put in : yerleştirmek** fiiline, ikincisi ise **in the end : sonunda** sözcük takımına aittir.

Aynı kalıp süreklilik gösteren fiil zamanlarında da kullanılabilir :

— **I can't ask you to dinner as I am having my house painted at the moment and everything is upside down.** (Sizi yemeğe çağıramıyorum, çünkü şu sıralarda evimi boyatıyorum; evde her şey alt - üst durumda.)

— **While I was having my hair done the police towed away my car.** (Saçımı yaptırırken polis arabamı -yedekte- alıp götürdü.)

— **He says that the house is too small and that he is having a room built on.** (Evin çok küçük olduğunu ve bir oda eklettireceğini söyledi.)

Get fiili de aynen yukarıdaki **have** gibi kullanılır, fakat **get** daha çok konuşma diline özgüdür. İşi yapan kişiyi söylediğimizde de **get** kullanılır :

She got him to dig away the snow. (Ona karı temizletti.)

(To'suz mastarla birlikte kullanılan **have** de bu durumda kullanılabilir, fakat **get**'li kalıp daha yaygındır : «**She had him dig away the snow.** : Ona karı temizletti»)

B Bu, «**have** + tümleç + geçmiş zaman ortacı» kalıbı, genellikle bir kaza veya şanssızlıkla ilgili edilgen bir fiilin yerine de kullanılabilir :

His fruit was stolen before he had a chance to pick it.

cümlesinin yerine,

He had his fruit stolen before...

da denilebilir. (Daha toplamaya fırsat bulamadan meyvalarını çaldırdı/meyvaları çalındı.)

Aynı biçimde :

Two of his teeth were knocked out in the fight. (Kavgada iki dişi kırıldı.)

yerine,

He had two of his teeth knocked out. (İki dişi kırıldı.)

denilebilir.

Görüldüğü gibi yukarıda, **A**'da, özne, işin yapılmasını söyleyen kişi olduğu halde burada özne, yapılan işten zarar gören taraftır.

B'de cümlelerde özne bir eşya da olabilir :

The houses had their roofs ripped off by the gale. (Tam çevirisi : Ev, çatısını şiddetli rüzgâra uçurttu.) (Şiddetli rüzgâr çatıyı uçurdu.)

Burada da **have**'in yerini **get** alabilir :

The cat got her tail singed through sitting too near the fire = The cat's tail was singed. (Kedi ateşe çok yakın oturduğu için kuyruğunu hafifçe yaktı. = Kedinin kuyruğu hafifçe yandı.)

118 HAD BETTER ve «HAVE + tümleç + şimdiki zaman ortacı»

A «had better + to'suz mastar»

Buradaki **had**, gerçekleşmemiş geçmiştir; anlamı şimdiki ya da gelecektir :

You had/You'd better start tomorrow. (Yarın yola çıksan iyi olur.)

I had/I'd better ring him at once. (Ona hemen telefon etsem iyi olur.)

Olumsuzu, **better**'dan sonra gelen **not**'la oluşturulur :

You had better not miss the last bus. (Son otobüsü kaçırmasan iyi olur.) **I advise you not to miss it.** (Onu kaçırmamanı öğütlerim.)

Had better, normal olarak olumlu soru yapısıyla kullanılmaz, fakat öğüt anlamında olumsuz soruda bulunur :

Hadn't you better ask him first? (Önce ona sorsan iyi olmaz mı?)

Kullanımı :

I had better go by air = It would be best for me to go by air. (Uçakla gitsem iyi olur = Uçakla gitmek benim için iyisi olur/En iyi iş, benim...)

He had better go by air = It would be best for him to go by air. (Uçakla gitse iyi olur = En iyisi, onun uçakla gitmesi.)

You'd better go by air = It would be best for you to go by air. (Uçakla gitsen iyi olur = En iyisi uçakla gitmen.) **Ya da**

I advise you to go by air. (Uçakla gitmeni öğütlerim.)

you'd better..., çok kullanışlı bir yapıdır.

Dolaylı aktarımda **had better**, birinci ve üçüncü şahıslarda değişmeden kalır; ikinci şahısta ise had better, ya değişmeden kalır, ya da «**advise** + tümleç + mastar» ile aktarılır :

He said, «Ann had better hurry» («Ann acele etse iyi olur», dedi.) = **He said that Ann had better hurry.** (Ann acele ederse iyi olur, dedi.)

He said, «I had better hurry.» («Acele edersem iyi olur», dedi.) = **He said that he had better hurry.** (Acele ederse iyi olacağını söyledi.)

He said, «You had better hurry.» («Acele etsen iyi olur», dedi.) = **He said that I had better hurry.** (Acele edersem iyi olacağını söyledi.)

ya da : **He advised me to hurry.** (Acele etmemi öğütledi.)

[B] «have + tümleç + şimdiki zaman ortacı» (ilk kullanım)

I'll have you driving in three days = As a result of my efforts, you will be driving in three days. (Sana üç gün içinde araba kullandırtacağım. = Çabalarım sonucu üç gün içinde araba kullanacaksın.)

Bu ifade, yukarıdaki gibi, gelecekteki bir zaman süreci ile kullanılabilir, fakat geçmiş ya da şimdiki zamanda da kullanılabilir :

He had them all dancing = He taught/persuaded them all to dance. (Hepsine dans ettirdi = Hepsine dans etmesini öğretti/etmeye razı etti.)

I have them all talking to each other = I encourage/persuade them all to talk to each other. (Hepsini birbiriyle konuştururum = Hepsinin birbiriyle konuşmaya teşvik ederim/ikna ederim.)

Bu kalıp soruda da kullanılabilir :

Will you really have her driving in three days? (Gerçekten ona üç günde araba kullandıracak mısın?)

Fakat normal olarak olumsuzda kullanılmaz.

[C] «**have** + tümleç + şimdiki zaman ortacı» (ikinci kullanım)

If you give all - night parties you'll have the neighbours complaining. (the neighbours will complain/will be complaining.) (Tüm gece süren partiler verirsen, bir de bakarsın komşular senden yakınıyor.)

If film - stars put their numbers in their telephone books they'd have everyone ringing them up. (everyone would ring/would be ringing them up.) (Film yıldızları numaralarını telefon rehberlerine koysalar bir de bakarlar ki herkes onlara telefon ediyor.)

Birinci örnekteki **you'll have, «this will happen to you** (bu, senin başına gelir)»; aynı biçimde ikinci örnekteki **they'd have, «this would happen to them** (bu onların başına gelir)» anlamını taşır.

Bu yapı soru ve olumsuzda kullanılır :

When they move that bus stop you won't have people sitting on your steps waiting for the bus any more. (O otobüs durağını kaldırdıkları zaman millet artık senin merdivenlerine oturup beklemeyecek.)

Öteki örnekler :

If you don't put a fence round your garden you'll have people walking in and stealing your fruit. (Bahçenin çevresine çit çekmezsen bir bakarsın millet elini kolunu sallayarak içeri girip meyvalarını çalıyor. **(people will walk in and steal/will be walking in and stealing it/ this will happen to you.)**

Bu yapı özellikle, yukarıdaki gibi, **have** fiilinin öznesi için hoş olmayan olaylar için kullanılır. Fakat hoş olmayan bir yanı bulunmayan durumlar için de kullanılabilir :

When he became famous he had people stopping him in the street and asking for his autograph. = When he became famous, people stopped him and asked for his autograph. (Ün kazanınca herkes onu yolda durdurup el yazısını/imzasını istemeye başladı.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : «have + mastar + şimdiki zaman ortacı»nın bu ikinci kullanımının özünü tam olarak ve her karşılığını aktararak verecek bir ifade bulamadık. Bu yapıda daha çok, «başına bu iş belir / bir bakarsın ...yor» anlamı vardır.

Fakat «**I won't have** + tümleç + şimdiki zaman ortacı», normal olarak «**I won't/don't allow this** (buna izin vermem/vermiyorum)» anlamına gelir :

I won't have him sitting down to dinner in his overalls.
I make him change them = I won't/don't allow him to sit down...
(Onun işçi tulumuyla yemeğe oturmasına izin vermem.)

Bu kullanım, yalnız birinci şahısla kullanılır.

Sıradan fiil olarak «have»

119 SAHİP OLMAK anlamında HAVE

Bu, **have**'in temel anlamıdır :

He has black beard. (Siyah sakalı var.)
She will have £ 4,000 a year when she retires. (Emekliye ayrıldığında 4,000 sterlin alacak.)

I have had this car for ten years. (On yıldır bu arabaya sahibim.)

Olumsuz ve soru biçimi, şu iki yoldan biriyle olabilir :

	OLUMLU	OLUMSUZ	SORU
Şimdiki zaman :	have (got) **veya** have	haven't (got) **veya** don't have	have I got?, vd. **veya** do you have, vd.
Geçmiş zaman :	had	hadn't (got) **veya** didn't have	had you (got)? **veya** did you have, vd.

Have, sürekli olarak geçerli olan durumlar için **do** ile çekilir :

Alıcı : **Do you ever have pineapples?** (Sizde hiç ananas bulunur mu?)

Satıcı : **We don't have them very often.** (Bizde pek sık bulunmaz.)

Bu alışkanlık durumu bulunmuyorsa, İngiltere'de **have not (got)/have you (got)** biçimlerinin daha alışılmış biçim olmasına karşılık ana dili İngilizce olan diğer ülkeler (özellikle Amerika) burada **do**'lu biçimi de kullanırlar.

Bir Amerikalı, **«Can you help me now? Do you have time?»** («Şimdi bana yardım edebilir misin? Zamanın var mı?») derken bir İngiliz **«Can you help me now? Have you got time?»** (Anlam aynı) diyecektir.

Bu nedenle **do**'lu biçimi her yerde güvenle kullanılabilir, ancak İngiltere'de oturan öğrencilerin diğer biçimi de kullanmaya alışmaları gerekir.

Yukarıda gösterildiği gibi **have/have not/have you,** vb'ne **got** eklenebilir. Anlamda herhangi bir değişiklik yaratmaz; bu nedenle kullanmak isteğe bağlıdır, fakat oldukça yaygın bir eklemedir. Ancak **got,** kısa yanıtlarda ya da pekiştirme sorularında eklenmez.

Have you got an ice-axe? Yes, I have, (Buz baltan var mı? Evet, var.)

She's got a nice voice, hasn't she? (Güzel bir sesi var, değil mi?)

Arkasında **got** bulunan **have,** genellikle kaynaştırılır :

I've got my ticket. (Benim biletim var.)

He's got a flat in Pimlico. (Pimlico'da bir dairesi var.)

Vurgu, **got**'a kayar. **'ve** ve **'s** hemen hemen duyulmaz.

Arkasından **got** gelmeyen **have** çoğu kez kaynaştırılmaz. O zaman **have** ya da **has** duyulmalıdır.

120 ALMAK/YEMEK/İÇMEK (take), VERMEK (Bir parti) (give), vb. anlamında HAVE

A
- 'take : almak/yemek/içmek' anlamında : **take (have) a meal/food** veya **drink/bath/a lesson :** öğün/yemek **veya** içki/banyo/ders almak (yemek/içmek/yapmak).
- 'give : vermek' veya 'entertain : ağırlamak' anlamında : **have/give a party; have/entertain a guest** (parti vermek; konuk ağırlamak).
- 'encounter : karşılaşmak' anlamında : **have (encounter) difficulties/trouble** (zorluklarla/dertle karşılaşmak).
- genellikle **good : iyi** sıfatı ile birlikte, 'experience, enjoy' (geçirmek, yaşamak) anlamında.

  We have lunch at one. (Saat birde öğle yemeği yeriz/Öğle yemeğini saat birde yeriz.) **They are having a party tomorrow.** (Yarın bir parti veriyorlar.) **Did you have trouble with the Customs?** (Gümrükte sorunla karşılaştın mı?) **I hope you'll have a good holiday.** (Umarım iyi bir tatil geçirirsin.)

B Yukarıdaki gibi kullanılan **have**, sıradan fiillerin bağlı olduğu kurallara bağlıdır :

(1) Ardından hiçbir zaman **got** gelmez.
(2) Sorusu ve olumsuzu **do** ile yapılır.
(3) Süreklilik gösteren fiil zamanları (continuous tenses) ile kullanılabilir.

I usually have champagne at eleven. (Saat onbirde genellikle şampanya içerim.) (Alışkanlık)
We are having breakfast early tomorrow. (Yarın erkenden kahvaltı ediyoruz/edeceğiz.) (Yakın gelecek)
She is having twenty people for dinner next Monday. (Önümüzdeki Pazartesi, akşam yemeğine yirmi kişiyi ağırlayacak.) (Yakın gelecek)
I can't answer the telephone. I'm having a bath. (Telefona yanıt veremem. Şimdi banyo yapıyorum.) (Şimdiki zaman)
How many English lessons do you have a week? (Haftada kaç İngilizce dersi yapıyorsunuz?) **(I have six.)** (Altı saat yapıyoruz.)
Do you have coffee or tea at breakfast? I have coffee. (Kahvaltıda kahve mi içersiniz, süt mü? Kahve içerim.)
Will you have some more wine/a cup of tea/a cigarette? (Biraz daha şarap/bir bardak çay/bir sigara alır mısınız?) (Bu bir çağrıdır. **'Will you'** yu atıp, «**Have some more wine. Have a cigarette,** vb.» [Biraz daha şarap al. Bir sigara al, vb.] diyebiliriz.)
In Spain they don't have dinner till ten. (İspanya'da saat ondan önce akşam yemeği yemezler.)
Did you have a good time at the theatre? (Tiyatroda iyi vakit geçirdiniz mi?) **(Did you enjoy yourself? :** Eğlendiniz mi?)
Have a good time! (Enjoy yourself!) (İyi vakit geçirin/geçirirsiniz inşallah. [Eğlenin/Eğlenirsiniz inşallah!])
I am having a wonderful holiday. (Harikulâde bir tatil geçiriyorum.)
I didn't have a very good journey. I had a lot of trouble with my luggage. (Çok iyi bir yolculuk yapamadım. Eşyalarımla başım epey dertteydi.)

Do

121 Biçim

Temel gövdeleri : do - did - done
Şimdiki zaman :

Olumlu	Olumsuz	Soru
I do	I do not (don't)	do I?
you do	you do not (don't)	do you?
he does	he does not (doesn't)	does he?
she does	she does not (doesn't)	does she?
it does	it does not (doesn't)	does it?
we do	we do not (don't)	do we?
you do	you do not (don't)	do you?
they do	they do not (don't)	do they?

Olumsuz soru biçimi, do I not (don't I), vb.'dir.
Geçmiş zamanı : Bütün şahıslar için **did**'dir. Olumsuzu : **did not (didn't);** sorusu **did I?**, vd.; olumsuz sorusu **did I not? (didn't I?),** vd.'dir.
do, to'suz mastar alır :

I don't know. (Bilmem/Bilmiyorum.) **Do you see it?** (Onu görüyor musun?) **He doesn't like me.** (Benden hoşlanmaz/hoşlanmıyor)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Bu iki çeviri biçiminin açıklaması **Present Simple Tense** (Basit Şimdiki Zaman) işlenirken yapılacaktır.

122 Yardımcı olarak kullanılan DO

A Do, sıradan fiillerin basit simdiki zaman ve basit geçmiş zamanlarının olumsuz ve sorularının kurulusunda kullanılır :

Ör. :				
	Olumlu	:	he works (çalışır)	he worked (çalıştı)
	Olumsuz	:	he **doesn't** work (çalışmaz)	he **didn't** work (çalışmadı)
	Soru	:	**does** he work? (çalışır mı?)	**did** he work? (çalıştı mı?)

B Özel bir vurgulama yapmak istediğimiz zaman **«do/did + mastar»**ı olumluda da kullanmak olanağı vardır. Bu, özellikle, sözü edilen iş konusunda bir şüphe belirttiği zaman kullanılır :

«You didn't see him.» «I 'did see him.» («Onu görmedin.» «Onu gör'düm.») (/'/ işareti, vurgulu heceyi göstermektedir./Ç.N.)
(Konuşma dilinde **«did»** kuvvetle vurgulanır. Bu, normal **«I saw him»** den daha güçlüdür.)
«I know that you didn't expect me to go, but I 'did go.» (Benim gitmemi ummadığını biliyorum, ama git'tim.)

C Do, kendinden önceki sıradan bir fiilin yinelenmesini önlemek için kullanılabilir :

1) Kısa onaylamalarda :

«Tom speaks a lot» «Yes, he does.» («Tom çok konuşur/konuşuyor.» «Evet öyle.»)
«She sang well.» «Yes, she did.» («Güzel şarkı söyledi.» «Evet, öyle.»)
«He didn't go.» «No, he didn't» («O gitmedi.» «Evet öyle.»)

2) Kısa yalanlamalarda :

«Your dog barks a lot.» «No, he doesn't.» («Köpeğiniz çok havlıyor.» «Hayır.»)
«You eat too much.» «No, I don't.» («Çok yiyorsun.» «Hayır, yemiyorum.»)

3) Eklemelerde :

«He likes wine and so do we.» («O şarap sever; biz de...»)
(Yardımcı-özne yer değiştirmesine dikkat ediniz.)
He doesn't like caviar and neither do I. (O havyar sevmez; ben de...)
He lives at home but I don't. (O evde oturur ama ben oturmam.)
He doesn't drive a car but I do. (O araba sürmez, ama ben sürerim.)

(4) Pekiştirme sorularında:

He lives here, doesn't he? (Burada oturur, değil mi?)
He didn't see you, did he? (Seni görmedi, değil mi?) (Ayrıca **106**'ya bakınız.)

D Do, ana fiilin yinelenmesini önlemek için kısa yanıtlarda kullanılır:

Do you smoke? Yes, I do. ('Yes, I smoke' değil!) (Sigara içer misin? Evet [içerim].)
Did you see him? Yes, I did/No, I didn't.
(Onu gördün mü? Evet, gördüm/Hayır, görmedim.)
Does he love you? Yes, he does/No, I'm afraid he doesn't.
(Seni seviyor mu? Evet, seviyor./Hayır, ne yazık ki sevmiyor.)

E Do, bir rica veya çağrıyı daha etkinleştirebilmek için emirin başına konur:

«Do come with us.» (Bizimle birlikte 'gelin.) cümlesi, **«Come with us.»** (Bizimle birlik'te gelin.) cümlesinden daha etkindir. (Türkçedeki vurgulama farkına dikkat ediniz./Ç.N.)
Do work a little harder. (Mutlaka biraz daha çalış!)
Do help me, please. (Bana lütfen yardım 'edin.)

F Bir işi yapabilmek için izin veya yapacağı bir iş için onay bekleyen bir kişiye söylenen onaylayıcı ya da cesaretlendirici olumlu bir cümlede de yardımcı kullanılabilir:

«Shall I write to him?» «Yes, do» veya tek başına **«Do.»**
(«Ona mektup yazayım mı?» «Evet yaz./Yaz ya!»)

123 Sıradan bir fiil olarak DO'nun kullanılışı

Have gibi **do** da sıradan bir fiil olarak kullanılabilir. O zaman, basit şimdiki zaman ve basit geçmiş zaman olumlu ve soru biçimlerini **do** ve **did** ile kurar: **I do not do.** (Yapmam.) **do you do?** (yapar mısın?) **don't you do?** (yapmaz mısın?)
he does not do (yapmaz) **does he do?** (yapar mı?) **doesn't he do?** (yapmaz mı?) **I did not do** (yapmadım) **did he do?** (yaptı mı?) **didn't he do?** (yapmadı mı?) Süreklilik gösteren veya basit fiil zamanlarında kullanılabilir:

What are you doing (now)? ([Şimdi] ne yapıyorsun?) **I'm doing my homework.** (Ödevimi yapıyorum.)
What's he doing tomorrow? (Yarın ne yapıyor?) (Yakın gelecek)
What does he do in the evenings? (Akşamları ne yapar?/yapıyor?) (Alışkanlık)
How did you do it? (Bunu nasıl yaptın?) **I did it with my little axe.** (Küçük baltamla yaptım.)

«How do you do?», bir tanıştırmadan sonra her iki tarafça da söylenir:

Ev Sahibesi: **Mrs Day, may I introduce Miss Knight? Miss Night, Mrs Day.** (Mrs Day, -size- Miss Night'ı tanıştırayım/mı?/. Miss Night, Mrs Day.)
Mrs Day : **How do you do?** (Memnun oldum.)
Miss Knight: **How do you do?** (Memnun oldum.) (Ben de.)

Kökeninde bu ifade, karşıdakinin sağlığını sormak için sorulan bir soruydu. Bugün ise yalnız tanıştırma sırasında kullanılan biçimsel bir tanışma yoludur. (Dolayısıyla bu cümleyi «Nasılsınız?» olarak çevirmekten kesinlikle kaçınınız. Sanırız bu cümlenin en iyi çeviri biçimi, «Memnun oldum»dur./Ç.N.)

13.

"May" ve "Can" Yardımcıları

May

124 Biçim

Şimdiki zaman ve gelecek zamanda **may**, bütün şahıslarla kullanılır. Geçmiş zamanda ve şart fiilinde bütün şahıslarla **might** kullanılır. (Ancak **125** A2'ye bakınız.)
Olumsuz : **may not (mayn't), might not (mightn't).**
Soru : **may I?,** vd. ; **might I,** vd.
Olumsuz soru : **may I not? (mayn't I?), mightn't I,** vd.
May'i, to'suz bir mastar izler.

125 MAY'in izin göstermesi (Masları : to allow/to be allowed)

A Olumlu ve olumsuz

1 Şimdiki ve gelecek zamanda :
Birinci şahıs

«I/We have permission to... (mek izniniz var)» anlamında **«I/We may** (...ebilirim/ebiliriz)» demek olanağı vardır :

I may leave the office as soon as I have finished my work.
(İşimi bitirir bitirmez bürodan ayrılabiliyorum.)

Fakat bu, çok yaygın bir yapı olmayıp bu durumu şöyle ifade etmek daha iyi olacaktır :

I can leave/I am allowed to leave...

Ancak aktarılmış konuşmada **I/we may/might** kullanmak olanağı vardır :

«You may leave when you have finished» («İşiniz bitince gidebilirsiniz.»)

= **He says we may leave/He said we might leave...** (...çıkabileceğimizi söylüyor/söyledi.)

İkinci ve üçüncü şahıslar
Burada, konuşan izin verip vermeyen kişiyse özellikle **may** kullanılır : **«You may park here** (Buraya park edebilirsiniz)», **«I give you permission to park** (size park etme izni veriyorum)» anlamındadır. Normal olarak **«You are allowed to park** (by another authority) ([başka bir yetkiliden] izinlisiniz)» ya da **«You have a right to park** (Park etme hakkınız var)» anlamı yoktur. Eğer konuşanın bu konuda bir yetkisi yoksa, herhalde şöyle söyler :

You can park here/You are allowed to park here. (Buraya park edebilirsiniz/Buraya park etmenize izin var.)

(**Can**'in her iki anlamının da bulunduğuna dikkat ediniz. **«You can park here** (Buraya park edebilirsiniz)» hem **«I give you permission to park**

(Size park etme izni veriyorum)», hem de «**You have a right to park/ The police will allow you to park here** (Buraya park etme hakkınız var/ Polis buraya parketmenize izin verir)» anlamlarında kullanılabilir.) (**128**'e bakınız.)

May'in, izin vermenin biçimsel yolu olarak kullanılmasına örnekler (Teklifsiz konuşmalar için **can** kullanınız.) :

Candidates may not bring reference books into the examination room. (Adaylar, sınav odasına danışma kitabı sokamazlar.)

Each voter may vote for only one candidade. (Her oy sahibi, yalnız bir seçmen için oy kullanabilir.)

You may keep the book for a month. After that you must return it to us or send us a cheque for £ 5. (Kitap bir ay sizde kalabilir. Bundan sonra kitabı bize göndermeli, ya da bize 5 sterlinlik bir çek yollamalısınız.)

2 Geçmişte, etken (active) ve edilgende (passive) allow kullanırız :

I allowed him to park here last week. (Geçen hafta onun buraya park etmesine izin verdim.)

Last term candidades were not allowed to bring books into the examination room. (Geçen dönem adaylara sınav odasına kitap sokmalarına izin verilmemişti.) **Ya da :**

Last term they didn't allow candidades to bring books... (Geçen yıl adayların kitap sokmalarına izin vermemişlerdi.)

In 1979 each voter was allowed to vote for only one candidade. (1979'da her oy sahibine, yalnız bir aday için oy verme izni verilmişti.) **Ya da :**

They didn't allow any voter to vote for more than one candidade. (Hiçbir oy sahibinin birden çok adaya oy vermesine izin vermemişlerdi.)

Ancak **might,** dolaylı aktarımda kullanılabilir :

They said we might keep the book for a month. (Kitabın bir ay sürcyle bizde kalabileceğini söylediler.)

3 Yukarıda belirtildiği gibi, edilgeni (passive) oluşturmak için **allow** gereklidir. Ayrıca, -miş'li bir fiil yapısı (perfect tense) istediğimizde de bu sözcük gereklidir :

Since his accident he hasn't been allowed/they haven't allowed him to drive a car. (Geçirdiği kazadan bu yana araba kullanmasına izin verilmedi/vermediler.)

B Soru

1 İzin isteme

Yukarıda ve **128**'de belirtildiği gibi **may,** izin istemenin biçimsel yoludur, **can** daha teklifsiz durumlar için kullanılır. Ancak ricalarda bu fark o denli belirgin değildir. Şunlar söylenebilir :

Can/Could/May I use your phone? (Telefonunuzu kullanabilir miyim/miydim?)

may I?, can I?'dan biraz daha resmidir, fakat oldukça teklifsiz ricalar için oldukça sık kullanılır.

might I? (sart) şimdiki zaman için, **may I?**'ın bir seçeneği olarak kullanılabilir. Bu biçimde kullanılan **might**, may'den daha çekingendir ve yanıt konusunda daha büyük bir belirsizliği gösterir.

Dolaylı aktarmada **may I?**, sunuş fiili geçmiş zaman biçimlerinden birindeyse might (geçmiş zaman biçimi) ile aktarılır. **Might I?**, değiştirilmeden aktarılır :

«May I see the letter?» he said. («Mektubu görebilir miyim?», dedi.) = **He asked if he might see the letter.** (Mektubu görüp göremeyeceğini sordu.)

(2) İzin istemeyle ilgili sorular, **can** ya da **am/is/are allowed to** ile ifade edilir :

Can he take the car out whenever he likes? (İstediği zaman arabayı alabilir mi/alabiliyor mu?)
Is he allowed to take the car out whenever he likes? (...almaya izni var mı?)

Geçmiş zamanda **could** ya da **was/were able to** kullanırız :

Could the students choose what they wanted to study? (Öğrenciler hangi konuda çalışmak istediklerine kendileri karar verebiliyor muydu?)
Were the students allowed to choose? (Öğrencilere seçme izni verildi mi/veriliyor muydu?)

126 Olasılık gösteren MAY/MIGHT

A **'may/might + şimdiki zaman mastar'**, şimdiki zamanda veya gelecekteki, yani konuşma anındaki ve konuşmadan sonraki bir olasılığı gösterir :

He may/might tell his wife = Perhaps he tells/he will tell his wife. (Karısına söyleyebilir = Karısına belki de söyler/söyleyecek/söylüyor.)
He may/might emigrate = Perhaps he will emigrate. (Göç edebilir = Belki de göç eder/edecek.)
Ann may/might know Tom's address = Perhaps Ann knows... (Ann, Tom'un adresini bilebilir = Belki de biliyordur.)

Aynı biçimde, süreklilik mastarı (continuous infinitive) :

He may/might be waiting at the station = Perhaps he is waiting at the station. (İstasyonda bekliyor olabilir = Belki istasyonda bekliyor.)
He may/might be waiting at the station when we arrive = Perhaps he will be waiting... (Oraya vardığımızda istasyonda bekliyor olabilir = Belki bekliyor olacak.)

(1) **may ve might**

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Yardımcıların şimdiki zaman için kullanılan geçmiş biçimlerini ayrıca Türkçeye çevirmenin olanağı bulunmamaktadır. İleride şart cümlesi anlatılırken daha ayrıntılı göstereceğimiz gibi, yardımcıların şimdiki zaman için kullanılan geçmiş biçimleri daima bir belirsizlik veya uzaktan uzağa duyulan bir olumsuzluk havası taşır. Geçmiş zaman biçimleri şimdiki zaman için kullanıldığında İngilizcede ayrıca «... emin değilim» veya «...ama gelmeyebilir de/ama gelmeyecek ki!» gibi bir ekleme yapmaya gerek yoktur. Geçmiş zaman biçiminin kullanılmış olması yeterlidir. Oysa Türkçede bu belirsizliği veya olumsuzluğu vurgulamak istiyorsak, bunu ayrı bir cümlecikte vermemiz gerekmektedir :

He may come. (Gelebilir.) (Gelme olasılığı biraz daha güçlüdür burada.)

Buna karşılık:

He might come now (Bakarsın şimdi gelir.) (Burada beklenen kişinin şimdi gelme olasılığı, birinci cümledekinden daha zayıftır. Bu cümlenin gerçek anlamı şudur: «Geleceğini pek sanmıyorum/Geleceğinden pek emin değilim, ama ya gelirse? Onun için hazırlıklı olmalıyız.)

Normal olarak ikisi de kullanılabilir. **Might**'da kuşku biraz daha çoktur. Konuşma dilinde şüphedeki bu artışı **may/might**'ı vurgulayarak da gösterebildiğimize dikkat edin:

Tom 'may lend you the money. (Tom, bu parayı sana ödünç verebi'lir.) (May üzerinde güçlü vurgu.) Bu, bunun pek olası olmadığını vurgular.

Tom 'might lend you the money (Anlam aynı), bunun olasılığının bulunmadığını gösterir.

Ancak ifadeyi, geçmiş zaman yapısındaki bir fiil sunarsa, **might** kullanılmalıdır:

I knew we might have to wait at the frontier.
(beklemek zorunda kalabileceğimizi biliyordum.)

He said he might rent a car. (Bir araba kiralayabileceğini söyledi.)

He told me he might be passing through our town in a few weeks. (Birkaç hafta sonra kentimizden geçebileceğini [geçiyor olabileceğini] söyledi bana. (Dolaylı aktarma.)

(2) Olumsuz ve soru

Olumsuz bir sorun yaratmaz:

He may/might not believe your story = Perhaps he won't/doesn't believe your story. (Uydurduğun masala inanmayabilir = Belki inanmayabilir = Belki inanmıyordur/inanmaz.)

Soru, normal olarak **do you think?** ya da içinde **likely** (olasılığı var) bulunan bir yapıyla ifade edilir:

Do you think the plane will be late? (Uçak geç kalır mı dersiniz?)

Is it likely that the plane will be late? (Uçağın geç kalma olasılığı var mı?) (Tam çeviri: Olasılık var mı ki uçak gecikecek?)

Is the plane likely to come? (Anlam biraz farklı, çeviri aynı.)

Olasılık gösteren may hiçbir zaman cümlenin başında bulunmaz. Daha sonraya konabilir:

When may we expect you? (Sizi ne zaman bekleyebiliriz? [= Ne zaman gelebilirsiniz?/Ç.N.])

What may be the result of the new tax? (Yeni verginin sonucu ne olabilir?)

Fakat içinde **likely** ya da **think** bulunan bir kalıp daha yaygındır:

When are you likely to arrive? (Ne zaman gelebilirsin?)

When do you think you'll arrive? (Ne zaman gelirsin dersin?)

B may/might + -miş'li mastar, geçmişte yapılan işler hakkında yorumlarda bulunmak için kullanılır:

He may/might have gone = It is possible that he went/has gone ya da **Perhaps he went/has gone.** (Gitmiş olabilir = Gitmiş olması olasılığı var/Belki de gitti.)

Yukarıda gösterildiği gibi, ana fiil geçmiş zamandaysa **might** kullanılır:

He said/thought that she might have missed the train. (Treni kaçırmış olacağı -bayanın- kanısındaydı -bay-./...kaçırmış olabileceğini söyledi.)

Belirsizlik artık sürmüyorsa, **may** değil, **might** kullanılır:

He came home alone. You shouldn't have let him do that; he might have got lost (but he didn't get lost). (Eve yalnız başına geldi. Bunu yapmasına izin vermemeliydin; kaybolabilirdi [ama kaybolmadı].)

Böylece:

You shouldn't have drunk the wine; it may/might have been drugged. (Şarabı içmemeliydin. İçine ilâç konmuş olabilir/olabilirdi.)

cümlesinde;

it may have been drugged, şarabın içine ilâç konmuş olup olmadığından hâlâ emin değiliz. (...; içine ilâç konmuş olabilir.)

Oysa:

it might have been drugged, aynı anlama gelebilir (içine ilâç konmuş olabilir); fakat içine ilâç konmamış olmadığını artık bildiğimizi de gösterir. (...; içine ilâç konmuş olabilirdi.)

Konunun hiç denenmemiş olduğunu göstermek için de **may** değil, **might** kullanılır:

Perhaps we should have taken the other road. It might have been quicker. (Belki de öteki yoldan gitmeliydik. O daha kestirme olabilirdi.)

It's a good thing that you didn't lend him the money. You might never have got it back. (Ona parayı -ödünç- vermediğin iyi oldu. Parayı hiç geri de almayabilirdin -belki de-)

Bu tür cümleler, üçüncü tür şart cümlesine çok benzemektedirler:

If we had taken the other road we might have arrived earlier. (Öteki yoldan gitmiş olsaydık daha erken varmış olabilirdik/varabilirdik.)

C Kesin sonuç yerine olası bir sonucu belirtmek için **will/would** yerine şart cümlelerinde **may/might** kullanılabilir:

If he sees you he will stop. (Seni görürse durur.) (Kesin)
If he sees you he may stop. (Seni görürse durabilir.) (Olası)

Aynı biçimde:

If you poured hot water into it it might crack. (İçine sıcak su doldurursan çatlayabilir.) (İki **it**'in ayrı işlevlerde birbirini izlediğine dikkat ediniz./Ç.N.)

If you had left it there someone might have stolen it. (Onu oraya bırakmış olsaydın, onu birisi çalmış olacaktı./Onu oraya bıraksaydın birisi çalardı.) (**217** B'ye bakınız.)

127 **may/might,** (yalnız olumluda), şu biçimlerde de kullanılabilir:

A **may/might as well** ifadesinde. (bari/de...ebilirsin, vd.)

«**I may/might as well** + mastar» kalıbı, bir niyeti ifade etmenin son derece iddiasız bir biçimidir. Diğer şahıslarla kullanıldığında **may/might as well,** bir işin yapılmasını öğütler:

I may/might as well start at once. (Hemen başlasam bari.)
You may/might as well come with me. (Benimle de gelebilirsin./İstersen gel benimle.)

He said that I might as well apply for a job. (Bir iş için başvuruda bulunmamı önerdi.)

might just as well, «...de aynı derecede iyi olur» anlamındadır; ikinci bir seçenek göstermek için kullanılır. Bu ifade genellikle, daha önce yapılan öneriye katılmadığımızı gösterir :

Tom : I'll go on Monday by train. (Pazartesi günü trenle giderim.)
Ann : You might just as well wait till Tuesday and go by plane. (Salıya değin bekleyip uçakla da gidebilirsin/...uçakla gitsene.)

|B| **You might,** rastgele verilmiş bir emirde de kullanılabilir. Bu, cümleyi söyleyen kişinin, verdiği emre uyulacağından emin olduğunu gösterir. Yaklaşık olarak «master + will you» kalıbına (...! Olur mu?) yakındır :

You might post these for me. = Post these for me, will you? (Şunları benim için postalayıver. = Şunları benim için postala, olur mu?)

Bu söyleyiş biçimi, yalnız arkadaşlar arasında kullanılmalıdır.

|C| **might** ayrıca ısrarlı bir isteği veya yerine getirilmemiş olmasından dolayı cümleyi söyleyen kişinin kızmasına yol açan bir eylemi ifade eder :

«You might tell me what he said», (Bana onun ne dediğini söylesene), **«Please tell me/do tell me»** (Lütfen söyle/Söy'le)

veya :

Bana söylemediğin için kızdım/Bana söylemeliydin, anlamındadır.

might, ayrıca bu tür kızgınlığı ifade etmek için diğer şahıslar için de kullanılabilir :

«He might pay us» (Bize ödemede bulunsa ya!), Parayı ödememekte olduğu/ödememiş olduğu için ona kızdığımız anlamına gelebilir.

Aynı biçimde **«might + -miş'li mastar»** kalıbı da geçmişteki bir işin yapılmamasından dolayı ortaya çıkan kızgınlık veya kınamayı ifade eder :

«You might have warned us that the bull was dangerous» (Boğanın tehlikeli olduğu konusunda bizi uyarabilirdin); «Bizi uyarmalıydın (ama uyarmadın)» anlamındadır.

Might böyle kullanıldığı zaman konuşanın vurgulamak isteği sözcük üzerinde vurgu bulunduğuna dikkat ediniz :

You might have told us 'earlier (you told us too late).
(Bunu bize 'daha önce söyleyebilirdin. [Çok geç söyledin].)
You might 'thank him. (Ona te'şekkür edebilirsin.) **Why don't you thank him?** [neden etmiyorsun?])

|D| **«May + mastar»,** bağlılık ve dilek gösteren ifadelerde («...sin!» anlamında/Ç.N.) kullanılabilir.

May heaven reward you! = I hope heaven will reward you.
(Tanrı seni ödüllendirsin = İnşallah Tanrı seni ödüllendirir.)

May/might'ın amaç cümlecikleri için **309**'a bakınız.

Can (-ebilir)

126 CAN'in izin belirtilmesinde kullanılışı

A Biçim :
Bütün şahıslar için şimdiki ve gelecek zamanda **can** kullanılır.
Geçmişte ve şart gösteren fiil yapısında **could** kullanılır.

Olumsuzu : **cannot (can't), could not (couldn't)**
Sorusu : **can I?**, vd., **could I?**, vd.
Olumsuz sorusu : **can I not? (can't I?), could I not (couldn't I?)**, vd.
Can'in ortaçları yoktur; dolayısıyla diğer fiil zamanları için **allow** veya **permit** fiillerinin kullanılması gerekmektedir :

I've been allowed **to smoke ever since I left school.** (Okulu bitirdiğimden bu yana sigara içmeme **izin verilmiştir**.)

Can'i **to**'suz mastar izler.

B Kullanım

İzin için kullanılan **can, may**'in yerine teklifsiz ortamda kullanılabilecek bir seçenektir. Fakat **may**'den daha yaygın bir biçimde kullanılmaktadır, zira yalnız izin vermek için kullanılmayıp ayrıca bir izne sahip olma kavramını da göstermektedir. «**You can take two books home** (Eve iki kitap götürebilirsiniz)» cümlesi hem «**I allow it** (buna izin veriyorum», hem de «**the library allows it** (kütüphane buna izin veriyor)» demektir. Aynı biçimde, «**You can't eat your sandwiches here** (Sandviçlerinizi burada yiyemezsiniz)», «**I don't allow it** (Buna izin vermiyorum)» ya da «**the boss/the college, etc doesn't allow it** (patron/okul yönetimi, vb buna izin vermiyor)» anlamına gelir.

1) Olumlu ve olumsuz

1 Şimdiki ya da gelecek zaman : **can, could**

Normal olarak **can** kullanılır, fakat bir koşul kavramı söz konusuysa **could** da kullanılabilir. Böylece şöyle diyebiliriz :

You can phone from my house. (Evimden telefon edebilirsiniz.)
You could phone from my house (if you want to). (Evimden telefon edebilirsiniz [isterseniz].)

2 Geçmiş zaman : **could, was/were allowed to**

Ana fiil geçmiş zaman yapılarından birindeyse could (can değil) kullanılır :

Tom said I could park outside his house. (Tom, evinin önüne park edebileceğimi söyledi.) (Tom ya da polis buna izin verdi. **«was allowed to park»** da denebilir, fakat bu, izni Tom'un değil, polisin verdiğini gösterir.)

Could, ayrıca, **«was/were allowed to** (mesine izin veriliyordu)» anlamında, ana cümleciğin fiili olarak da kullanılabilir :

On week days we had to get up early, but on Sundays we could/were allowed to stay in bed till ten. (Hafta içi günlerde erken kalkmak zorundaydık, fakat Pazarları saat ona dek yatakta kalabiliyorduk/kalmamıza izin veriliyordu.)

Bu biçimde kullanılan **could** genel bir izin gösterir. Belirli bir eyleme izin verilir ve bu yerine getirilirse, **was/were allowed to** kullanılmalıdır :

I had the right visa so I was allowed to cross the frontier. (Vizem düzgündü, onun için sınırı geçmeme izin verildi.)

Yukarıdaki örneklerde **allow** yerine **permit** kullanılabilir.

(«**could** + misli mastar»ın izin için kullanılışı : **132** C.)

2 Soru : izin istenişi (Ayrıca **125** B'ye bakınız.)

Şimdi ya da gelecek için **can** ya da **could** kullanılabilir :

Can I/Could I park here? (Buraya park edebilir miyim?)

Burada **could, can**'den daha biçimseldir ve öğrencilerin **could**'u kullanmaları salık verilir.

Can't I?/couldn't I? da denebilir :

Can't I/Couldn't I pay by cheque? (Çekle ödeyemez miyim?)

Yanıtların normal olarak **can/can't** olması gerekirse de **could** da kullanılabilir :

Can I/Could I leave my case here? Yes, you can/No, you can't. (Valizimi buraya bırakabilir miyim? Evet, bırakabilirsin/Hayır, bırakamazsın.)

(**Can/Could**'un amaç ve şart cümleciklerindeki kullanımı için **215 - 217, 309**'a bakınız.)

129 Olanak gösteren CAN

You/one can, «...olanağı vardır/mümkündür» demektir. Burada, «koşullar elverişlidir» anlamı gizlidir. (Bu, **may** ile belirtilen olanaktan değişiktir.)

You can ski on the hills. (There is enough snow.) (Tepelerde kayak yapılabilir.) (Yeterince kar var.) (Buradaki **you**'nun ve çoğunlukla **one**'ın belirsiz bir özne gösterdiğine ve Türkçeye daha çok edilgen çatıda **[kayak yapılabilir]** çevrildiğine dikkat ediniz./Ç.N.)

You can't bathe here on account of the sharks. (it isn't safe to bathe.) (Köpek balıkları nedeniyle burada yüzülmez/yüzemezsiniz.) (Güvenceli değildir.)

Can you get to the top of the mountain in one day? (is it possible?) (Dağın tepesine bir günde varılabilir mi? [buna olanak var mı?])

Bu durumda **can,** gelecek zaman anlamında kullanılamaz. Gelecekle ilgili bu tür olanağı ifade etmek için **it will be possible** (...olasılığı bulunacak/mümkün olacak) veya «people/you/we, vb. **will be able**» (...ebilecek/...ebileceğiz, vb.) kullanmak zorundayız :

When the new tunnel is ready we'll be able to get to the town much more easily. (Tünel hazır olduğunda/bittiğinde kente çok daha kolay gitme olanağımız olacak/gitmemiz mümkün olacak.)

A Can, arada bir ortaya çıkabilecek olasılık için de kullanılabilir :

Measles can be quite dangerous (sometimes it is possible for them to be quite dangerous/sometimes they are quite dangerous). (Kızamık oldukça tehlikeli olabiliyor [bazen olabilir/bazen olur].)

The Straits of Dover can be very rough (it is possible for the Straits to be rough; this sometimes happens). (Dover Kıyıları çok dalgalı olabilir [olma olasılığı var/bu bazen olur].)

Geçmişte **could** kullanılabilir :

He could be very unreasonable (sometimes he was unreasonable; this was a possibility). (Bazen saçmalayabiliyordu [bazen saçmalıyordu/bu bir olasılıktı].)

Can'in bu tür kullanımı yalnız geniş ya da basit geçmişte olur ve yalnız olumluda mümkündür.

130 Yetenek belirten CAN; CAN ve BE ABLE

Bu anlamda **can;** onun boşluklarını dolduran ve şimdiki ve geçmiş zamandaki kullanılışlarına karşı ikinci bir seçenek oluşturan **to be able**

(be fiili + **able** sıfatı) ile bağlantılı olarak kullanılır. Böylece aşağıdaki biçimleri kullanabilmekteyiz :

Şimdiki zaman :	can **veya** am able	cannot am not able	can I? am I able?
Geçmiş zaman :	could **veya** was able	could not was not able	could I? was I able?
Gelecek zaman :	I shall be able **veya** he will be able	I shall not be able he will not be able	shall I be able? will he be able?

Yalnız bir tane gelecek zaman biçimi vardır; çünkü izin konusu dışında **can**, gelecek için kullanılamaz. Fakat şart gösteren fiil yapısında iki biçim kullanılabilir : **could** ve **would be able.**

Diğer bütün fiil zamanları, sıradan fiiller için geçerli olan kurallara göre **be able** ile kurulur :

Ör. : Şimdi Öncesi (Present Perfect) : have been able
Geçmiş Öncesi (Past Perfect) : had been able

Olumsuz sorular alışılmış biçimde yapılır :

couldn't you/weren't you able? won't you be able?, vb.

can, be, will, not ve **have** alışılmış yollarla kaynaştırılabilir :

I wasn't able to, he won't be able to, I'd been able to

Can'i, **to**'suz mastar izler.

be able'ı, **to**'lu mastar izler.

131 can/am able, could/was able

A can ve be able

1 **shall/will be able,** tek gelecek zaman biçimidir :

our baby will be able to walk in a few weeks. (Bebeğimiz birkaç hafta içinde yürüyebilecek.)

2 Şimdiki zamanda **can** de **be able** da kullanılabilir. **Can,** daha çok kullanılandır :

Can you/are you able to type? (Daktilo ile yazabilir misin?)
I can't pay you today. (Bugün size ödeme yapamam.)
Can you wait till tomorrow? (Yarına kadar bekleyebilir misiniz?)

3 Buna karşılık şimdi öncesi fiil yapısı (present perfect tense) için **be able**'lı yapıyı kullanmak gerekir :

Since his accident he hasn't been able to leave the house. (Geçirdiği kazadan bu yana evden çıkamadı.)

B could

1 Bir koşul (şart) durumu varsa, **could** şimdiki zaman için kullanılabilir :

Could you run the business by yourself (if it was necessary)? (/-Şimdi- gerekli olsa/işi tek başına yürütebilir misin?)
Could he get another job (if he left this one)? (/-Şimdi- bunu bıraksa/başka bir iş bulabilir mi?)
I could get you a copy if you want one. (-Bir tane- istiyorsan sana bir nüsha bulabilirim.)

İlk iki örnekte **could**'u **would be able** ile değiştirmek olanağı vardır.

(2) **Could you?**, bir rica cümlesi için çok iyi bir giriş ifadesidir. **Would you**'nun (...ar mısınız?) yerine ikinci bir seçenek oluşturur ve ondan daha kibar bir ifade biçimidir :

Could you show me the way/lend me 5 pounds/wait half an hour? (Acaba bana yolu gösterebilir **miydiniz**/beş sterlin borç verebilir **miydiniz**/yarım saat bekleyebilir **miydiniz?**)
Could you please send me an application form?
(Lûtfen bana bir başvuru belgesi gönderebilir **miydiniz acaba?**)

Couldn't you? da yararlı olabilmektedir :

Evsahibi : **Could you come round and mend a leak in my hot water tank?** (Bir ara uğrayıp sıcak su depomdaki bir sızıntıyı onarabilir misiniz?)
Evsahibi : **Would sometime next month suit you?** (Gelecek ay bir vakit -gelsem- size uygun olur mu?)
Muslukçu : **Couldn't you come a little earlier?** (Biraz daha erken **gelemez misiniz?**)

C **Could** ve **was able**'ın geçmişteki yeteneği göstermek için kullanılması

1 Yalnız yetenek için her ikisi de kullanılabilir :

When I was young I could/was able to climb any tree in the forest. (Gençliğimde ormandaki her türlü ağaca tırmanabilirdim.)

2 Belirli bir olayda kanıtlanmış yetenek için **was able** kullanılır :

Although the pilot was badly hurt he was able to explain what had happened (He could and did **explain)** (Pilot kötü biçimde yaralanmış olmasına karşın olanları anlatabilirdi.) (Yeteneği vardı ve anlat'tı.)
The boat capsized quite near the bank so the children were able to swim to safety (they could and did **swim.)** (Sandal kıyıya yakın alabora oldu, onun için çocuklar yüzüp kurtuldular/yüzebiliyorlardı ve yüzdü'ler/.)

Ancak, olumsuzda ve duyu fiilleriyle birlikte bu kural esnekleşir :

He read the message but he couldn't understand it.
veya **but he was not able to understand it.**
(Mesajı okudu fakat anlayamadı.)

I could/was able to/see it through the window. (Onu pencereden görebildim/görebiliyordum.)

D Geçmiş öncesinde (past perfect'te) **had been able** kullanılır :

He said he had lost his passport and hadn't been able to leave the country. (Pasaportumu kaybetmiş olduğunu ve ülkeden çıkamamış olduğunu söyledi/çıkamadığını söyledi.)

(Dolaylı aktarımda **can/could**'un kullanılışı için **307**'ye bakınız.)

132 Aşağıdaki durumlarda «COULD + -miş'li mastar», geçmiş zamandaki yeteneği gösterir :

A Eylem yapılmadığı zaman :

I could have lent you the money. Why didn't you ask me? (O parayı sana ödünç verebilirdim. Neden benden istemedin?) (Ayrıca **148**'e bakınız.)

B Veya yapılıp yapılmadığını bilmediğimiz zaman :

The money has disappeared! Who could have taken it?
(Para yok olmuş! Kim almış olabilir?)
Tom could have (taken it), he was here alone yesterday.
(Tom/almış olabilir/; dün burada yalnızdı.)

Şunları karşılaştırınız :

He was able to send the message (= he sent it). (Mesajı gönderebiliyordu./= gönderdi/.)
He could have sent a message (= he didn't send it veya **we don't know whether he sent it or not.)** (Bir mesaj gönderebilirdi./= göndermedi **veya** gönderip göndermediğini bilmiyoruz./)

C Bu biçim, izin için de kullanılabilir :

You could have gone yesterday = You were free to go yesterday, but you didn't go. (Dün gidebilirdin = Gitmekte özgürdün, ama gitmedin.)

133 **Could,** bazen **may/might**'a karşı (olasılıkta) bir seçenek oluşturur :

A **could be, may/might be**'nin yerine kullanılabilir :

A : I wonder where Tom is. (Tom'un nerede olduğunu merak ediyorum./Acaba Tom nerede?)
B : He may/might/could be in the library = Perhaps he is in the library. (Kütüphanede olabilir.)

Aynı biçimde **be,** süreklilik mastarı (continuous infinitive)'nın bir bölümü olduğu zaman :

A : I wonder why Bill isn't here. (Bill'in niçin burada olduğunu merak ediyorum./Acaba Bill niçin burada değil?)
B : He may/might/could be still waiting for a bus. (Belki de otobüs bekliyordur./Otobüs bekliyor olabilir.) = **Perhaps he is waiting for a bus.** (Belki bir otobüs bekliyordur.)

Ayrıca **be,** edilgen (passive) mastarın bir parçası olduğu zaman :

A : Do you think the plane will be on time? (Sizce uçak zamanında varır mı?)
B : I don't know. It may/might/could be delayed by fog = Perhaps it will be delayed by fog. (Bilmiyorum. Sis onu geciktirebilir [Sis yüzünden gecikebilir.] = Belki de sis yüzünden gecikebilir.)

Soruda **could**'u da **might**'ı da kullanabiliriz :

Might/Could he be waiting for us at the station? = Do you think he is waiting...? (Bizi istasyonda bekliyor olabilir mi? = Sizce o istasyonda...)

Fakat olumsuzda **could** ile **may/might** arasında bir fark vardır :

He may/might not be driving the car himself = Perhaps he isn't driving the car himself. (Arabayı kendi sürmüyor olabilir. = Belki arabayı kendi sürmüyordur.)

Buna karşılık :

He couldn't be driving the car himself. (Arabayı kendi sürüyor olamaz.), olumsuz yönde bir sonuç çıkarıldığını göterir.

«**This is impossible. He can't drive.** (Bu olanaksız. Süremez)» anlamına gelir. (Bakınız : **134**)

B Herhangi bir fiilin «**could** + miş'li mastar» biçimi, «**may/might** + miş'li mastar» (olasık) yerine kullanılabilir :

A : I wonder how Tom knew about Ann's engagement.

B : He may/might/could have heard it from Jack = Perhaps he heard from Jack.

(A : Tom, Ann'in nişanlandığını nasıl öğrendi acaba.
B : Jack'ten öğrenmiş olabilir. = Belki Jack'ten duydu.)

Yukarıda A'da olduğu gibi soruda, **might** ya da **could** kullanabiliriz :

Could/Might the bank have made a mistake? = Do you think it is possible that the bank has made a mistake? (Banka bir yanlışlık yapmış olabilir mi? = Sizce banka bir yanlışlık yapmış mıdır?)

Fakat olumsuzda anlamlar farkeder :

Ann might not have seen Tom yesterday (Perhaps she didn't see him). (Ann Tom'u görmemiş olabilir. [Belki de görmemiştir].)

Buna karşılık :

Ann couldn't have seen Tom yesterday. (Ann Tom'u dün görmüş olamaz.)

Olumsuz yönde bir sonuç çıkarıldığını gösterir : Belki Tom ve Ann ayrı kentlerdeydi.

134 Olumsuz sonuç çıkarmada CAN'T ve COULDN'T'un kullanılışı

A (1) Şimdiki zamandaki bir olayla ilgili bir sonuç çıkarma, **can't** veya **couldn't** ile **be**'nin şimdiki zaman mastarından yapılan kalıpla ifade edilir :

Ann : **He says he is still reading «The Old Mand and the Sea.»** (Halâ «İhtiyar Adam ve Deniz»i okumakta olduğunu söylüyor.)

Tom : **He can't be still reading it. I gave it to him ages ago and it's quite a short book.** (Halâ onu okuyor olamaz. Onu çok uzun zaman önce verdim/tam çevirisi : çağlarca önce verdim/ve oldukça kısa bir kitaptır o.)

Çocuk : **Can I have some sweets? I'm hungry.**
Anne : **You can't/couldn't be hungry. You've just had dinner.**
Çocuk : (Bir tatlı alabilir miyim? Açım.)
Anne : (Aç olamazsın. Daha yeni akşam yemeği yedin.)

Ann : **There is an aeroplane hovering over our house.** (Bizim evin üzerinde dolaşıp duran bir uçak var.)

Tom : **Then it can't/couldn't be an aeroplane. It must be a helicopter.** (Öyleyse uçak olamaz. Helikopter olmalı.)

(2) Geçmiş zamandaki bir olayla ilgili bir sonuç çıkarma «**can't/couldn't** + herhangi bir fiilin -miş'li mastarı» ile ifade edilir :

Ann : **Who brought the grand piano upstairs?** (Büyük piyanoyu kim yukarı getirdi?)
Tom : **Perhaps it was Tom.** (Belki Tom.)
Ann : **He can't/couldn't have done it by himself.** (Onu tek başına yapmış olamaz.)

Tom : **A man answered the phone. I suppose it was her husband.**
Ann : **It couldn't have been her husband. He's been dead for ages.**
Tom : Bir adam telefona cevap verdi. Sanırım kocasıydı.
Ann : Hayır kocası olamaz. (Tam çevirisi : Kocası olmuş olamaz.) (Adam) yıllarca önce öldü.
Tom : **I feel terribly ill today.** (Bugün kendimi fena halde hasta hissediyorum/Bugün çok hastayım.)
Ann : **The meat you had for dinner last night can't have been good (= the meat wasn't probably good).** (Dün yediğin et iyi değildi herhalde./Tam çevirisi : Dün yediğin et iyi olmamış olabilir.)

Ancak, sonuç çıkarma veya varsayımın bulunduğu cümlenin ana fiili geçmiş zamandaysa **could** kullanılmalıdır :

Ann said that the meat couldn't have been good. (Ann, etin kötü olabileceğini söyledi.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Yardımcıların çevirileri ile ilgili birkaç ek açıklamayı gerekli gördük. Bu açıklamalara, fiil zamanlarının kuruluşunu (tense'leri) şimdilik katmıyoruz.

a. Daha önce de açıklandığı gibi kısa yanıtlarda, onaylamalarda yalanlamalarda ve ifadelere yapılan eklemelerde İngilizcedeki uygulama ile Türkçedeki farklıdır. Türkçede fiil; İngilizcede yalnız yardımcı yinelenir :

He worked hard. Yes, he **did.** (Çok çalıştı. Evet, **çok çalıştı/öyle.**)
He works hard. No, he **doesn't.** (Çok çalışır. Hayır, **çalışmaz.**)
He doesn't work hard. Yes, he **does.** (Çok çalışmaz. Hayır, **çalışır.**)
He doesn't work hard. No, he **doesn't.** (Çok çalışmaz. Evet, **çalışmaz/öyle.**)

He doesn't work hard, **does** he? (Çok çalışmaz, **değil mi?**)
He works hard, so **do** I. (O çok çalışır; ben **de**...)
He doesn't work hard but I **do.** (O çok çalışmaz, ama ben **çalışırım.**)

b. **May** ve **can** yardımcıları ile **be able to** kalıbı temel olarak «**-ebilir**» olarak çevrilmekteyse de, bunların ayrıntılarında bir takım çeviri özellikleri göze çarpmaktadır :

1. İZİN İÇİN KULLANILAN **MAY (125**'inci bölüm) :

Birinci şahıslar (I/we) için kullanılan **may**'i «**-ebiliyor**» ile çevirmek iyi olur kanısındayız :

I/we **may** go. (**Gidebiliyoruz.**) (= Gitme **iznimiz var.**)

Diğer şahıslar için kullanılan **may,** yalnız **-ebilir** ile ifade edilir; başka eke gerek yoktur :

You/he/they **may** go. (Gidebilir/sin/ler.) (= İzin verdim.)

İzin için kullanılan **might**'ı (şimdiki zamandaki **might**) «**acaba... ebilir miydim?**» olarak çevirebiliriz :

Might I take this? (Bunu **alabilir miydim acaba?**) (Şimdi alabilir miyim?)

Geçmiş zamandaki bir ana fiille kullanılan **might**'ı ise **-ebileceği/mi/ni,** vb. olarak çevirebiliriz :

He said I **might** go. (Gidebileceğimi söyledi.)

2. OLASILIK GÖSTEREN **MAY** (126'ıncı bölüm) :

Şimdiki veya gelecek zaman için kullanılan **may'i** gene «...**ebilir**» olarak çevirebiliriz :

He **may** come today/tomorrow. (Bugün/yarın **gelebilir.**)

Gene şimdiki ve gelecek zaman için kullanılan **might** için; şimdiki/gelecek zaman için kullanılan bütün g e ç m i ş zaman biçimleri hakkında çok önemli olan bir açıklama yapmamız gerekmektedir. Şart cümleciklerin de daha ayrıntılı olarak görülebileceği gibi -ki, bu gövdeler daha çok şart cümlelerinde kullanılır- ŞİMDİKİ/GELECEK ZAMAN İÇİN KULLANILAN **GEÇMİŞ ZAMAN GÖVDELERİ,** KARARSIZLIK, ŞÜPHE, OLUMSUZLUK YAN ANLAMLARINI (ANLAM GÖLGELERİNİ) VERİRLER. Şimdiki/gelecek zamandaki olasılık için kulanılan **might** da bu kurala uyar :

He **might** come today/tomorrow. (Yarın **gelebilir.** /Pek sanmıyorum ya/)

Görüldüğü gibi bunu da, **may'i** çevirir gibi çeviriyoruz, ne var ki gölge anlamını ayrıca vermek zorunlu oluyor. İngilizcede böyle bir zorunluk bulunmamaktadır. Yalnız **may** yerine **might** kullanmamız bu anlam farkını vermeye yetmektedir. Bir başka örnek :

He **may** help you. (Sana yardım **edebilir.**) (Sanırım edecektir.)

He **might** help you. (Sana yardım ede**bilir.**) (Ama/eğer...)

Cümleyi şu ek cümlelerle bütünleyebiliriz :

Aslında o başkalarına yardım etmekten hoşlanmaz ya, bir dene./Yardım istersen tabii../Bakarsın yardım eder.

Soruda **may/might'ın** yerini alan **do you think/is he likely** gibi ifadeleri sözcük anlamlarıyla, tehlikesizce Türkçeye çevirebiliriz :

Do you think he will come/**Is he likely** to come? (Gelir mi dersin/ Gelmesi olasılığı var mı?) (Buradaki **likely** ile **like'ı** [gibi **veya** beğenmek] karıştırmayınız.)

Geçmiş zamanla ilgili bir tahmini ifade eden **may/might'ı** «...**miş olabilir**» olarak çevirebiliriz :

He **may/might have** come. (Gel**miş olabilir.**)

Olasılığın artık kalmadığı durumlardan kullanılan **might'ı** «...**ebilirdi**» olarak çevirmek gerekmektedir :

It **might have been** broken. (Kırık **olabilirdi.**) Kırık değildi ama ya olsaydı!)

Aynı biçimde denenmemiş durumlar için yapılan tahminler için de «...**ebilirdi**» kullanılabilir :

This **might have made** him happy. (Bu onu mutlu ede**bilirdi.**)

3. DİĞER DURUMLARDA KULLANILAN **MAY/MIGHT** (127'inci bölüm) :

- Niyet veya öneri ifade eden **may/might as well'i** «**bari** ...**sem/istersen...**» olarak çevirmek olanağı vardır :

  I **might/may as well** come tomorrow. (**Bari** yarın gelsem.)

  You **may/might as well** finish it now. (**İstersen** şimdi bitir.)

- Rasgele verilmiş emirler «...**iver**» olarak çevrilir :

  You **might give** me that book. (Bana şu kitabı **veriver.**)

- Yapılmadığı için kızdığımız işleri söylerken kullanılan **might**, «...**sene**» ile çevrilebilir :

  He might come now. (Şimdi gelse ya.)

- Geçmişte yapılmamış olduğu için kızdığımız işleri söylerken kullanılan **«might have + geçmiş zaman ortacı»** da **«...ebilirdi»** veya **«...seydi ya»** ile çevrilebilir :

  He **might have seen** you yesterday. (Seninle dün **görüşebilirdi/görüşseydi ya!**)

- Bağlılık veya umut belirten **may, «sın!»** olarak çevrilir :
  May he live long! (Çok yaşasın!)

4. İZİN İÇİN KULLANILAN **CAN** (128'inci bölüm) :

   Can, «...ebilir» olarak çevrilebilir; **«...ebiliyor»** olarak çevirmek mümkündür:
   I **can** go. (Gi**debiliyorum.**)

   «...ebilir» ile çevrilen **can,** birinci şahıslar (Ben/Biz : I/we) ile olumluda kullanılmatıdır. Diğer fiil yapılarında kullanmak olanağı vardır :
   Can I take it? (Onu a**labilir miyim?**)

   Aynı anlamdaki **could'un çevirisini «...ebilir mi acaba?»** olarak çevirmek, **could**'daki kibarlık anlamını da aktaracaktır :
   Could he take it? (Onu a**labilir mi acaba?**)

5. OLANAK GÖSTEREN **CAN** (129'uncu bölüm)

   Belirli bir kişiyi göstermeyen ve Türkçeye edilgen çatıyla çevrildiğini daha önce belirttiğimiz **you/one can'i «...ebilir»** edilgen biçimiyle Türkçeye çevirmenizi öğütleriz :

   You can find it here. (O burada **bulunabilir.**)

   Bu anlamda gelecek zaman için kullanılamayan **can**'in yerini alan **be able to**'yu da **«...ebilecek»** olarak çevirebiliriz :

   We'll **be able to** see him tomorrow. (Onu yarın **görebileceğiz.**)

6. YETENEK GÖSTEREN **CAN** VE **BE ABLE TO** (130'uncu ve 131'inci bölüm) :

   Şimdi zaman için kullanılan **can,** dilimize hep **«...ebilir»** olarak çevrilmiştir. Oysa bu, **«...ebiliyor»** olarak da çevrilebilmektedir :
   I **can** play the piano. Piyano çalabilirim/**çalabiliyorum.**)
   I **am able to** play the piano. (Anlam ve çeviri aynı.)

   Gelecek zaman için kullanılan **shall/will be able to, «...ebileceğim»** olarak çevrilebilir :
   I **shall be able to** speak English next year. (Gelecek yıl İngilizce konuşa**bileceğim.**)
   He **will be able to** speak ... (... konuşa**bilecek.**)

   Şimdi öncesi için kullanılan **have/has been able to**'yu sözcük anlamıyla Türkçeye çevirmekte sorunlar ortaya çıkabilir :
   He **has been able to** find the answer.

   Bunu; şimdi öncesini (present perfect'i) tam olarak verebilmek için aslında **«...ebilmiş bulunuyor/bulunmakta»** demek gerekmektedir, fakat Türkçede bu, çok kullanılan bir fiil yapısı değildir :
   (Cevabı bula**bilmiş bulunuyor/bulunmakta.**)

   Bu nedenle şimdi öncesi ile basit geçmiş arasındaki İngilizcede bulunan farkı (Bakınız : **179-184**) aktaramadan **«...ebildi»** demek zorunda kalmaktayız :
   Cevabı bula**bildi.**

   Şart kavramının bulunduğu **could**'u şimdiki zamanda kullanılırken **«ebilir**

misin» veya «...**ebilir miydin?**» olarak çevirebiliriz. Ancak burada **şimdiki** veya gelecek zamanın söz konusu olduğunu unutmayınız :

Could you see him now (if I asked you)? (/Rica etsem -ki edecoğim yok-/ onunla şimdi görüşebilir **misin**/ görüşebilir **miydin?**) (Onunla görüşecek çapta mısın?)

Rica ifade edilen **could you**'yu «...**ebilir misiniz acaba?**» olarak çevirebiliriz :

Could you find him now? (Onu şimdi bulabilir **misiniz acaba?**)

Bunu «**Lütfen** ...**ar mısınız?**» olarak çevirebiliriz : (...**bulur musunuz lütfen?**)

Aynı anlamdaki **couldn't** da «...**amaz mısınız?**» olarak çevrilebilir :

Couldn't you lend it to me? (Onu bana ödünç **veremez misiniz?**

Geçmiş zaman için kullanılan **could** ve **was able to**'nun çevrilmesinde oldukça dikkatli bulunmak zorundayız. Özellikle İngilizce cümle kurarken veya Türkçeden İngilizceye çeviri yaparken bu nokta önem kazanmaktadır. Geçmişteki bir yeteneği ifade ederken hem **could**, hem de **was able to** kullanıldığını görmüştük. **(131c/1)**. Bunların ikisini de «...**ebiliyordu**» olarak çevirebiliriz :

He **could/was able to** play the piano. (Piyano çalabiliyordu.)

Geçmişte **kullanılan** yetenek için «...**ebildi**» ekini kullanmak gerekmektedir :

He **was able to** play the piano. (Piyanoyu çalabildi.)

Geçmiş öncesi için kullanılan **had been able to**'yu «...**ebilmişti**» olarak çeviriyoruz :

He **had been able to** read it. (Onu okuyabilmişti.)

7. KULLANILMAMIŞ YETENEK İÇİN KULLANILAN **COULD HAVE** (132'inci bölüm) :

Bunu da «...**ebilirdi**» olarak Türkçeye çevirebiliriz :

He **could have** answered that question. (O soruya cevap **verebilirdi.**) (Ama vermedi, anlamına dikkat ediniz.)

8. OLUMSUZ SONUÇ ÇIKARMA VE VARSAYIM (133'üncü bölüm)

- **Can't/Couldn't be** (...**ing**)'i «(...**yor**) **olamaz**» ile çeviriyoruz :
  He **can't be** tired. (Yorgun **olamaz.**)
  He **can't be** sleeping. (Uyuyor **olamaz.**)
- Geçmişteki olumsuz sonuç çıkarma için «...**miş olamaz**» kullanılır :
  He **can't have** said that. (Bunu söylemiş **olamaz.**)
- Geçmişle ilgili olumsuz varsayım için kullanılan **can't have**'i ise en iyi biçimde, «**Herhalde** ... **değildi**» ile çevirebiliriz kanısındayız :
  He **can't have** been busy. (**Herhalde** meşgul **değildi.**)

14.

"Must", "Have to", "Need"

Zorunluk

135 MUST, HAVE TO ve NEED (Şema halinde)

(Have to'nun tüm biçimleri verilmemiştir.)

	Zorunluk	**Zorunluğun bulunmayışı**	**Yasak**
Gelecek zaman :	must will have to	need not won't have to won't need to	must not
Şimdiki zaman :	must have to	need not don't have to don't need to	must not
Geçmiş zaman :	had to	didn't have to didn't need to hadn't (got) to	

136 MUST, MUST NOT ve NEED NOT'ın öteki biçimlerle karşılaştırılması

A must, must not ve need not, konuşmacının yetkinliğini gösterir :

ANNE (çocuğuna) : **You must do your homework before you watch TV.** (TV izlemeden önce ödevini yapmalısın.)

ya da :

You must not turn on the TV till you have done your homework. (Ödevini yapıncaya dek TV'u açmamalısın.)

Fakat Cuma günü anne şöyle diyebilir :

You needn't do your homework tonight. You can leave it till tomorrow. (Bu gece ödevini yapmak zorunda değilsin. Yarına erteleyebilirsin.)

B Öteki biçimler **(have to/will have to/had to** ve **won't/don't/didn't need to)**, dışarıdan gelen zorunluğu ifade ederler :

Tom'un kızkardeşi : **Tom is starting work next week. He'll have to get up early. He'll hate that.** (Tom, gelecek hafta işe başlıyor. Erken kalkmak zorunda kalacak. Bu onun hiç hoşuna gitmeyecek.)

Bazen **must** ve **need not** da dışarıdan gelen zorunluk için kullanılır. **Need not**, bu durumda, özellikle birinci şahısta sıkça kullanılır. Ör. : «**We needn't hurry. We have lots of time.** (Acele etmek zorunda değiliz. Epey zaman var)». Sorun, daha ilerideki paragraflarda ele alınacaktır.

137 MUST ve NEED NOT'ın karşılaştırılması

must not, yasak ya da konuşanın vurgulayarak yaptığı öğüdü ifade eder :

You must not tell anyone = Don't tell anyone/It would be wrong or foolish to tell anyone. (Kimseye söyleme = Herhangi birine söyleme/...söylemek yanlış ya da akılsızca bir iş olur.)
Hayvanat bahçesindeki uyarı : **Visitors must not feed the giraffes.** (Konuklar zürafaları beslememelidir.)
Demiryollarındaki uyarı : **Passangers must not walk on the railway line.** (Yolcular tren hattı üzerinde yürümemelidir.)
You mustn't wear pink; it doesn't suit you. (Pembe giymemelisin, sana yakışmıyor.) (öğüt)

need not, zorunluğun bulunmadığını gösterir. Konuşan, yapılmayacak bir eylem konusunda izin vermekte, ya da yalnızca bir eylemin gereksiz olduğunu belirtmektedir :

İŞVEREN (sekretere) : **You needn't make two copies. One will do.** (İki nüsha yapmak zorunda değilsin. Bir tane yeter.)
ANN (onu ziyaret etmeye gelen bir arkadaşına) : **You needn't lock your car. This is a very honest area.** (Arabanı kilitlemek zorunda değilsin. Burası çok namuslu bir bölge.)

must not ve **need not**'a örnekler :

You must not drive fast. There is a speed limit here.
(Hızlı sürmemelisin. Burada hız sınırlaması var.)
You need not drive fast; we have plenty of time.
(Hızlı sürmek zorunda değilsin; çok zamanımız var.)
You must not take more than two of these pills at once. Three would be harmful. (Bu haplardan ikiden çoğunu bir seferde almamalısın. Üç tane zararlı olur.)
You need not take any more pills. You are well again now. (Başka hap almak zorunda değilsin. Artık yine iyisin/Artık iyileştin.)

138 must ve have to

A must, şimdiki ve gelecek zaman için tüm şahıslarla aynıdır. Olumsuzu **must not** ve sorusu **must I?**'dır.
must'ın mastarı ve geçmiş zaman biçimi yoktur. Geçmiş zaman için **had to** kullanırız.
must'ı **to**'suz mastar izler ve zorunluk ya da vurgulu öğüt ifade eder :

SINAV YÖNERGESİ : **Candidates must be in their places by 9 a.m.** (Adaylar, sabah saat 9'da yerlerinde olmalıdır.)
You don't know enough people. You must join a club and make friends. (Yeterince insan tanımıyorsun. Bir klübe üye olup arkadaş edinmelisin.)

B have to (to, arkasından gelen mastarların parçasıdır. **116**'ya bakınız.)
Biçimleri

	Olumlu	Olumsuz	Soru
Gelecek Z. :	will/shall have to	won't/shan't have to	shall I have to? will he have to?
Şimdiki Z. :	have (got) to* have to*	haven't (got) to* don't have to	have I (got) to?* do you have to?*
Geçmiş Z. :	had to	didn't have to hadn't (got) to	did you have to? had you (got) to?

* **have to** (**got**'sız), alışkanlık olarak yapılan eylemler için doğru biçimdir, fakat tek tek eylemler için de kullanılabilir.
have got to, yalnızca tek tek yapılan eylemleri gösterir.
Olumsuzda **don't have to**, alışkanlık olarak yapılan eylemler için doğru biçimdir, fakat tek tek eylemler için de kullanılabilir.
haven't (got) to, yalnızca tek tek yapılan eylemler için kullanılır.

139 Olumlu da MUST ve HAVE TO fiilleri arasındaki farklar

Her ikisi de zorunluk ifade ederler, fakat **must**, cümleyi söyleyen kişinin koyduğu zorunluğu gösterirken **have to**, dıştan gelen bir zorunluğu (yani söyleyenin dışındaki yetkililerin veya koşulları ortaya koyduğu zorunluğu) belirtir :

You must clean your own boots. (This is my order.)
(Kendi potinlerini temizlemelisin.) (Bu benim buyruğumdur.)
You will have to clean your own boots when you join the army. (The army will oblige you to do it.) (Orduya katıldığın zaman kendi potinlerini kendin temizlemek zorunda kalacaksın.) (Ordu seni buna zorunlu tutacak.)
That boy has to practise the piano every day. (His parents insist) (Çocuk hergün piyano çalışmak zorunda. (Anne - babası bu konuda diretiyor.)
Mr Pitt has to work very hard (circumstances make this necessary). (Mr Pitt çok çalışmak zorunda.) (Koşullar bunu gerekli kılıyor.)

Konuşan, var olan dış yetkiyi destekliyor ya da katılıyorsa **must** kullanmalıdır.

Children must obey their parents. (Çocuklar ana - babalarını dinlemelidir.) (Konuşucu katılmaktadır).
Children have to obey their parents. (Çocuklar ana - babalarına uymak zorundadır.) (Konuşucu yalnız, bu gerçeği belirtmektedir.)

Birinci sahısta bu fark o kadar önemli olmayıp her iki biçim de kullanılabilir. Ancak, **have to** alışkanlıklar, **must** ise önemli ve âcil bir zorunluk için kullanılır :

I have to be at my office at nine every day. (Hergün saat dokuzda büromda olmalıyım.) (Alışkanlık)
We have to water this cactus twice a month. (Bu kaktüsü ayda iki kez sulamamız gerekiyor.) (Alışkanlık)
I must be at the station at ten. It's most important. (Saat onda istasyonda bulunmalıyım. Bu son derece önemli.)

140 Soruda HAVE TO ve MUST arasındaki farklar

Bu durumda **have to** kullanmak her zaman güvencelidir.
Gelecek zamandaki bir dış zorunluk için **have to** kullanılmalıdır.

— A : **Shall I have to obey the teachers when I go to school?** B : **Yes, they will be very angry if you don't obey them.** (A : Okula gittiğim zaman öğretmenleri dinlemek zorunda olacak mıyım? B : Evet, onları dinlemezsen çok kızarlar.)
— A : **Will Mr Pitt have to cook his own meals when his wife is away?** B : **Yes, I expect he will.** (A : Karısı evde bulunmadığı sırada Mr Pitt kendi yemeklerini pişirmek zorunda mı kalacak/zorunda kalacak mı?

B : Evet, sanırım öyle olacak.)

— A : **Will you have to read Spinoza when you go to college? B : Yes, it is one of the set books.** (A : Koleje gittiğin zaman Spinoza'yı okumak zorunda mısın/Spinoza'nın okunması zorunlu olacak mı? B : Evet, okunması gereken kitaplar arasında.)

Aynı zamanda, şimdiki zamandaki dıştan gelen zorunluk halinde 3'üncü şahıs için de **have to** kullanılmalıdır :

— **Has that man got to carry all those parcels by himself?** (O adam bütün bu paketleri kendi başına mı taşımak zorunda/kendi başına taşımak zorunda mı?)

— **Does she have to do it by hand?** (Onu elde mi yapmak zorunda/elde yapmak zorunda mı?)

Bunların dışında her iki biçim de kullanılır. Ancak alışkanlıklar için **have to** kullanmak daha iyidir. (aşağıya bakınız) :

— Child : **Must I clean my teeth tonight? Have I got to clean them?** (Dişlerimi bu gece temizlemeli miyim? Onları temizlemek zorunda mıyım?)

— **When must I do it?/When have I got to do it?** (Onu ne zaman yapmalıyım/Ne zaman yapmam gerekiyor?)
Must you go/Have you got to go now or can you wait a little longer? (Gitmek zorunda mısın/Gitmen gerekiyor mu, yoksa biraz daha bekleyebilir misin?)

Have to'nun soruda iki seçenekli biçimi vardır (**116**'ya bakınız). Şimdiki zamanda **«Have I got to?»** veya **«Do I have to?»** diyebiliriz. Anlam bakımından bir fark yoktur, fakat alışkanlıklar için **«Do I have to»**. yi kullanmak daha iyidir :

Do you have to wind your watch every day? (Saatini hergün kurmak zorunda mısın?)

Geçmiş zamanda da **«Had I (got) to?»** ve **«Did I have to?»** yd. vardır. Aralarında bir fark yoktur, fakat **«Did I have to?»** daha yaygındır :

Did you have to pay customs duty on that? (Onun için gümrük vergisi ödemek zorunda kaldın mı?)

141 (Bütün şahıslar ve fiil zamanları ile) diğer örnekler

— Anne oğluna : **You must change your socks if they get wet.** (Islanırlarsa çoraplarını değiştirmelisin.) (Konuşucunun koyduğu zorunluk)

— Demiryollarında bir duyuru : **Passengers must cross the line by the footbridge.** (Yolcular, hattı, yayalara ayrılan köprüden geçmelidirler.) (Demiryolu şirketinin koyduğu zorunluk.)

— Kilisede bir duyuru : **Ladies must cover their heads in church.** (Bayanlar kilisede başlarını örtmelidirler.) (Kilise yetkililerince konmuş bir zorunluk.)

— **I will have to go/must go in a few minutes.** (Birkaç dakika içinde gitmeliyim/gitmek zorundayım.) **I don't want to miss my train.** (Trenimi kaçırmak istemiyorum.)

— **We can't afford to employ people. We have to do all our own repairs.** (İnsan çalıştıramayız. Bütün onarımlarımızı kendimiz yapmak zorundayız.)

— **I must tell you something very important.** (Sana çok önemli birşey söylemeliyim.)
— Öfkeli baba : **If Tom comes in after midnight he must come in quietly; he woke me up last night.** (Eğer Tom geceyarısından sonra gelirse sessiz girmeli; dün gece beni uyandırdı.)
— **You must get your hair cut. (I think it is too long.)** (Saçlarını kestirmelisin. [Kanımca çok uzun].)
— **You must come and have dinner with me some time.** (Birgün gelip bende akşam yemeği yemelisin./...birlikte bir akşam yemeği yiyelim.) (Özensiz bir çağrıyı ifade etmenin oldukça yaygın bir yolu.)
— **We must celebrate your engagement.** (Nişanını kutlamalıyız.) (Bir niyeti göstermenin özensiz bir biçimi).
— **He must be here in time tomorrow; I can't wait for him.** (Yarın burada zamanında olmalıdır; onu bekleyemem.)
— **He has to be at his office in time; his employer is very angry if he is late.** (Bürosunda zamanında olmak zorunda; geç kalırsa patronu çok kızıyor.)
— **If there are no taxis we shall have to walk.** (Eğer taksi yoksa yürümek zorunda kalacağız.)
— **If your father was poor you would have to work.** (Baban yoksul olsa çalışmak zorunda kalırsın/Ama değil/.)
— **Have you got to finish that tonight?** (Onu bu gece bitirmek zorunda mısın?)
— **Did you have to clean the house by yourself?** (Evi kendin mi temizlemek zorunda kaldın/...temizlemek zorunda mı kaldın?)
— **Will you have to pay tax on what I pay you?** (Sana ödediğim paradan vergi ödemek zorunda mısın?)

(**must/needn't**'in aktarılmış konuşmada kullanımı için **306**'ya bakınız.)

142 **need**

need, bir yardımcı fiil ya da sıradan bir fiil gibi işlem görebilir. Yardımcı olarak özellikle olumsuz ve soruda kullanılır. Geçmiş zaman biçimi yoktur; aynı **need** biçimi hem şimdi, hem gelecek için kullanılır.

Şimdi/gelecek :

Olumlu : tüm kişiler için **need***
Olumsuz : tüm kişiler için **need not/needn't**
Soru : **need I?/need you?/need he?/need they?,** vö.

* **need,** bir yardımcı olarak, olumsuz ya da soru yapısındaki bir cümlecikten önce, olumsuz ya da soruyu olumluya çeviren bir deyiş varsa yalnız olumlu olarak kullanılır :

I needn't wear a coat. ([Bir] ceket giymek zorunda değilim.)

Fakat :

I don't suppose I need wear a coat. ([Bir] ceket giymek zorunda olduğumu sanmıyorum.) Ya da :

Need I tell Tom? (Tom'a söylemek zorunda mıyım?)

Fakat :

Do you think I need tell Tom? (Sizce Tom'a söylemek zorunda mıyım?)

137'de de anlatıldığı gibi **need not,** zorunluğun bulunmayışını ifade eder ve yasak ifade eden **must not** ile karıştırılmamalıdır. Ancak **need I?** vö **must I?** vö'ne benzer. (**145**'e bakınız.)

143 NEED'in öteki biçimleri

need, sıradan bir fiil gibi de çekilebilir. O zaman bunu, kurallı fiillerin olağan yapısı izler. (Bakınız : **149**).
Olumsuz ve Soru biçimleri söyledir :

	Olumsuz	**Soru**
Gelecek zaman :	won't/shan't need	shall I/we need? will you/he vö. need?
Şimdiki zaman :	I/we/you/they don't need he/she doesn't need	do I/we/you/they need? does he/she need?
Geçmiş zaman :	didn't need	did I, vö. need?

Arkalarından **to**'lu mastar gelen bu biçimler, olumsuz ve sorudaki **have to** yapılarına karşı bir seçenek oluşturur. Dolayısıyla :

won't/shan't need to = won't/shan't have to
don't/doesn't need to = don't/doesn't have to (alışkanlık olarak yapılan ya da tek eylemler için)
didn't need to = didn't have to
(Olumludaki **to need,** normal olarak zorunluk için kullanılmaz.)

144 Olumsuzluğun bulunmayışı : NEED NOT'ın öteki biçimlerle karşılaştırması

A Şimdiki ve gelecek zaman :

(1) Daha önce de belirtildiği gibi **need not,** konuşanın yetkinliğini ya da öğüdünü belirtir :

TOM (Bill'e ödünç para verirken) : **You needn't pay me back till next month.** (Gelecek aya dek ödemen gerekmez.)
ÖĞRETMEN : **You needn't bring your textbooks tomorrow.**
(Ders kitaplarınızı yarın getirmek zorunda değilsiniz.)
JULIA (birlikte kalmak üzere yanına gelecek olan arkadaşına) :
You needn't bring warm clothes. It's very hot here. (Kalın giysiler getirmek zorunda değilsin. Burası çok sıcak.)

(2) Öteki biçimler, dışarda bulunan yetki ya da dış koşullar söz konusu olduğunda kullanılır :

Ann hasn't got to go to the lecture. Attendance is optional. (Ann'in konferansa gitmesi şart değil. Katılmak zorunlu değil.)
Peter doesn't have to pay for his lunch. He gets his meal free. (Peter öğle yemeği için para ödemek zorunda değil. Öğle yemeğini parasız yiyor.)

(3) Ancak bazen **need not,** dışarıdaki yetkiyi belirtmek için de, **won't/don't need** ya da **won't/don't have to**'ya karşı bir seçenek olarak kullanılır. Bu, özellikle, birinci şahısta yaygındır :

ANN : I needn't (won't/don't have to) type this report today. Mr. Jones said that there was no hurry about it. (Bu raporu bugün dak-

tilo etmek zorunda değilmişim/kalmayacağım/değilim. Mr. Jones bu konuda acele edecek birşey olmadığını söyledi.)

Ancak, gelecekte alışkanlık biçiminde yapılacak bir eylem için **need not** kullanılabilirse de :

I'm retiring. After Friday I need never go to the office again. (Emekliye ayrılıyorum. Cumadan sonra bir daha büroya gitmek zorunda değilim.)

Bunu, şimdiki zamanda, alışkanlık türünden eylemler için kullanmak olanağı yoktur :

I don't have to queue for my bus, I get on at the terminus. (Otobüsüme binmek için sıraya girmeme gerek yok. Ana duraktan biniyorum.) (Burada **need not** kullanılamaz.)

B Geçmişte :

Burada konuşanın yetkisi ile dışarıdaki yetki arasındaki ayırım ortadan kalkar ve seçenek olarak elimizde üç yapı vardır : **didn't have to/didn't need to/hadn't got to.** Bunların arasında bir anlam ayırımı yoktur. **Didn't have to,** en yaygın seçenektir :

I didn't have to wait long. He was only a few minutes late. (Uzun süre beklemek zorunda kalmadım. Ancak birkaç dakika geç kaldı.)
When he was at the university he didn't have to/need to pay anything for his keep, for he stayed with his uncle. (Üniversitedeyken geçimini sağlamak için para ödemek zorunda değildi/kalmadı, çünkü amcasıyla kalıyordu.)

didn't have to/need to tek ya da alışkanlık türünden eylemler için, **hadn't got to** ise yalnız tek eylemler için kullanılır.

C Değişik biçimleri, bir zaman sıralamasına göre görmek, öğrenci için yararlı olabilir :

	Konuşan yetkilidir	**Yetki dışarıdadır**
Gelecek Z.:	need not	shan't/won't have to shan't/won't need to
Şimdiki Z.:	need not	haven't got to (yalnız tek eylemler için) don't have to } (tek ya da alışkanlık don't need to } türünden eylemler için)
Geçmiş Z.:		didn't have to } (tek/alışkanlık türünden eylem- didn't need to } ler için) hadn't got to (yalnız tek olaylar için)

145 Soruda MUST, HAVE TO ve NEED

Must'ın arkasından **when, where, who, what...** gibi bir soru sözcüğünün gelmesi durumu dışında **must I?** yerine **need I?** diyebiliriz. **Need?,** soru sözcüklerinden sonra kullanılamaz : «**Where must I put it?** (Onu nereye koymam gerekiyor?)» cümlesinde **need** kullanılamaz.

Hem **need?,** hem de **must?,** konuşulan kişinin yetki sahibi olduğunu belirtir. Ayrıca **need?,** konuşanın olumsuz yanıt beklediğini gösterir : «**Must**

I go, mother?» ile «**Need I go?»**, aynı anlama gelir. (Gitmem şart mı, anne?), fakat ikincisinde konuşan, annesinin **Hayır** demesini beklemektedir. Need'in öteki soru biçimi olan **do I need?**, vb de aynı biçimde kullanılabilir. Şu olası yanıtlara dikkat ediniz:

Soru	**Olumlu yanıt**	**Olumsuz yanıt**
Shall I have to go?	Yes, you will.	No, you won't.
(Gitmem gerekecek mi?)	(Evet, gerekecek)	(Hayır, gerekmeyecek.)
Have I got to go?	Yes, you have.	No, you haven't.
(Gitmek zorunda mıyım?)	(Evet, zorundasın.)	(Hayır, değilsin.)
Does he have to go?	Yes, he does.	No, he doesn't.
(Gitmek zorunda mı?)	(Evet, zorunda.)	(Hayır, değilsin.)
Need I go?	Yes, you must.	No, you needn't.
(Gitmem şart mı?)	(Evet, şart.)	(Hayır, değil.)
Must I go?	Yes, you must.	No, you needn't.
(Gitmem şart mı?)	(Evet, şart.)	(Hayır, değil.)

146 «**needn't** + -miş'li mastar», **yapılması gerekmediği halde yapılan bir eylemi ifade etmek için kullanılır** (Dolayısıyla zaman yitirilmiştir.):

— **I needn't have written to him because he phoned me shortly afterwards (but I did write, thus wasting my time).** (Ona mektup yazmam gerekmiyormuş, çünkü çok kısa bir süre sonra bana telefon etti.) (Fakat yazdım ve böylece zamanımı boşa harcamış oldum.)

— **You needn't have brought your umbrella for we are going by car (but you have brought your umbrella unnecessarily).** (Şemsiyeni getirmek zorunda değildin, zira arabayla gidiyoruz). (Fakat boşyere şemsiyeni getirmişsin).

— **He needn't have left home so early; the train won't be here for an hour (but the man is already at the station and so will have an hour to wait).** (Evden bu kadar erken çıkması gerekmiyordu; tren bir saatten önce gelmeyecek). (Fakat adam istasyona gelmiş bulunuyor ve daha bir saat kadar bekleyecek).

147 **NEEDN'T HAVE (done)'ın DIDN'T HAVE/NEED (to do)'nun karşılaştırılması**

A needn't have done - zorunluk bulunmuyordu, fakat eylem yapıldı (gereksiz olarak), yani zaman boşa harcandı.

You needn't have watered the flowers, for it is going to rain. (Çiçekleri sulamak zorunda değildin, zira yağmur yağacak.) (Zamanını boşa harcadın.)

You needn't have written such a long essay. The teacher only asked for 300 words, and you have written 600. (Böyle uzun bir deneme yazmak zorunda değildin. Öğretmen yalnızca 300 sözcük istemişti, sen 600 sözcük yazmışsın.)

He needn't have bought such a large house. His wife would have been quite happy in a cottage. (Öyle büyük bir ev almak zorunda değildi/alması gerekmezdi. Karısı bir kulübeye de razı olurdu.) (Para boşuna harcandı.)

You needn't have carried all these parcels yourself. The shop would have delivered them if you had asked them. (Tüm o paketleri taşıman gerekmezdi. Rica etseydin mağaza onları size gönderirdi.)

B didn't have/need to do - zorunluk yoktu ve herhalde yapılmazdı.

I didn't have to translate for him for he understands Dutch. (Onu ona çevirmek [tercüme etmek] zorunda kalmadım, zira o Hollanda dilini anlıyor.)

I didn't have to cut the grass myself. My brother did it. (Çimleri kendim kesmem gerekmedi. Kardeşim o işi yaptı.) (Zorunluk yoktu, eylem yoktu.)

Bazı kişiler, **didn't have to/didn't need to**'yu, gerçekleşen eylemler için de kullanmaktadır. O zaman **have** ya da **need**, genellikle vurgu alır: «**You didn't have to give him my name** (Ona benim adımı vermek zorunda değildin)» cümlesi, «**It wasn't necessary to give him my name, but you gave it to him** (Ona adımı vermek zorunda değildin fakat verdin)» anlamına gelir. Ancak, gerekmediği halde gerçekleşen bir eylem için öğrencilere, «**needn't have** + -miş'li mastar»ı kullanmaları salık verilir:

You needn't have given him my name. (Ona benim adımı vermen gerekmezdi.)

148 «NEEDN'T HAVE/COULD HAVE/SHOULD HAVE + geçmiş zaman ortaçları»

A «**needn't have** + geçmiş zaman ortacı» çoğu kez, «**could have** + geçmiş zaman ortacı» ile birlikte kullanılır. Bu bileşimin kullanımı, en iyi, örneklerle gösterilebilir:

— **A: I wanted a copy of the letter, so I typed it twice.**
— **B: You needn't have typed it twice. You could have used a carbon.**
(A: Mektubun bir nüshasını istedim, onun için onu iki kez daktilo ettim.
B: İki kez daktilo etmen gerekmezdi. Karbon kâğıdı kullanabilirdin.)
— **A: I walked up six flights of stairs.**
B: You needn't have walked up; you could have taken the lift.
(A: Altı kat merdiven çıktım.
B: Çıkmak zorunda değildin; asansörle çıkabilirdin.)
— **A: She stood in a queue to get a 20p Underground ticket.**
B: But she needn't have stood in a queue. She could have got a ticket from the machine.
(A: 20 penilik bir Metro bileti almak için kuyrukta bekledi.
B: Ama kuyrukta beklemesi gerekmezdi ki. Makineden bir bilet alabilirdi.)

B **NEEDN'T HAVE** ile **SHOULD HAVE**'in karşılaştırılması

Yukarıda, A'daki tüm örneklerde **need** ya da **could**'un yerine **should** ya da **ought to** kullanılabilir:

She shouldn't have stood in a queue. She should have got tickets from a machine. (Kuyrukta beklememeliydi. Biletleri makinedan alması gerekirdi.)

fakat bir anlamda bir ayrım vardır :

She shouldn't have stood in a queue = It was wrong or foolish of her to stand in a queue. (Kuyrukta beklemesi yanlış ya da akılsız bir işti.)

She needn't have stood in a queue = It was not necessary to do this (but she did it). (Kuyrukta beklemesi gerekmezdi = Bunu yapması gerekli değildi [ama bunu yaptı].)

shouldn't have (done) ([yapmaması] gerekirdi) bir eleştiri içerir.
needn't have (done) ([yapması] gerekmezdi) bir eleştiri içermez.
Aynı biçimde, «**You should have got tickets from the machine** (Biletleri makinadan almalıydın)», «**It was foolish of you not to get tickets from the machine.** (Biletlerini makinadan almaman aptalca bir işti.)» anlamına gelir. Buna karşılık «**You could have got the tickets**... (Biletleri... alabilirdin)», bir eleştiri içermez, yalnızca bir gerçeği belirtir.

149 **«require : gereksinim duymak» anlamında sıradan fiil olarak TO NEED** 143'de gösterildiği gibi **need,** sıradan bir fiil olarak kullanılabilir. O zaman olağan kurallı biçimleri kullanılır, fakat süreklilik biçimi kullanılmaz. Mastar : **to need;** Gelecek : **will/shall need;** Simdiki zaman : **I/we/you/they need** ve **he/she/it needs;** Geçmiş : **needed.** Olumsuz ve soru biçimleri 143'de gösterilmiştir.

to need, 143'de olduğu gibi bir mastarla ya da isim/zamirden oluşan bir tümleçle kullanılabilir :

How much money do you need? I need £ 5. (Ne kadar para gerekiyor sana? Bana 5 sterlin gerekiyor.)

need, ayrıca, aşağıdaki cümlelerde olduğu gibi, edilgen mastar ya da isimfiillerle de kullanılabilir :

Your hair needs to be cut/needs cutting.
(Saçların kesilmek/traş istiyor.)
The windows need to be cleaned/need cleaning.
(Camların temizlenmeye gereksinimi var/temizlenmek istiyor.)

Burada, **need**'in yerine «**want** + isimfiil» de kullanılabilir :

Your hair wants cutting. (Anlam aynı.)
«**Want** + edilgen mastar» da kullanılabilir.

150 **Zorunluk ve sonuç çıkarma gösteren MUST'ı gösteren şema**

must

	Zorunluk	**Sonuç çıkarma**
Şimdiki Z. :	must (be) (...meli)	must (be) (...meli)
Geçmiş Z. :	had (to be) (...mek zorundaydı)	must (have been) (...miş olmalı)

Notlar :

1. Şimdiki zamanda, aynı biçim, yani «**must** + şimdiki zaman mastarı», hem zorunluk, hem de sonuç çıkarma için kullanılır.
2. Geçmişte, biçimler farklıdır : zorunluk için **had to,** sonuç çıkarmak için «**must** + mişli mastar» kullanırız.
3. Zorunluk belirten **must,** olumlu, olumsuz ve soruda kullanabiliriz, fakat sonuç çıkarmada kullanılan **must,** yalnız olumlu biçimine sahiptir.

151 Sonuç çıkarmada kullanılan MUST

Bu kullanım en iyi, örneklerde görülebilir :

A Şimdiki zamandaki bir eylem ya da durumu konuşurken : «**must** + şimdiki zaman ortacı» :

— A : **Tom has a house in London, a flat in Paris and a bungalow in Miami.** (Tom'un Londra'da bir evi, Paris'te bir dairesi, Miami'de de bir bungalosu [yazlık kulübesi] var.)
B : **He must be rich.** (Zengin olmalı/olsa gerek.)

— A : **I've had no sleep for 48 hours.** (48 saatten bu yana hiç uyumadım.)
B : **You must be exhausted.** (Bitkin olmalısın.)

— A : **My brother develops his own films.** (Kardeşim kendi filmlerinin banyosunu kendi yapıyor.)
B : **He must save a lot of money.** (Çok para tasarruf ediyordur.)

B Geçmişteki bir eylem ya da durumu konuşurken : «**must** + miş'li mastar» :

— A : **They quarelled quite often and whenever they quarelled they threw plates at each other.** (Sık sık kavga ediyorlardı ve her kavga edişlerinde birbirlerine tabak atıyorlardı.)
B : **They must have broken a lot of plates.** (Çok tabak kırmış olmalılar.)

— A : **I took the Underground to Marble Arch. I'm not sure what line it was.** (Marble Arch'a Metro'yla gittim. Hangi hat olduğunu tam bilmiyorum.)
B : **It must have been the Central Line; no other line goes through Marble Arch.** (Merkez Hat olmalı; başka hiçbir hat Marble Arch'tan geçmez.)

Bob'un erkek kardeşi Peter'la bir daireyi paylaştığını ve başka hiç kimsenin daireye girmediğini düşünelim. Ann bir gün Bob'la karşılaşır ve şöyle der :

ANN : **I rang your flat yesterday. A man answered but I didn't recognize the voice.** (Dün senin dairene telefon ettim. Bir adam yanıt verdi ama sesi tanımadım.)

BOB : **Oh, it must have been my brother, Peter.** (Ha, kardeşim Peter olmalı.)

152 Olumsuz sonuç çıkarma

Ancak olumsuz sonuç çıkarma, normal olarak **«can't/couldn't + to be'nin şimdiki zaman mastarı ya da herhangi bir fiilin -miş'li mastarı»** ile yapılır. (Ayrıca **134**'e bakınız.)

He was terribly tired after walking six kilometres. He can't be at all strong. (Altı kilometre yürüdükten sonra korkunç yorgundu/yoruldu. Hiç de güçlü olamaz/Güçlü değilmiş.)

Tom can't have written this because it is in French and he doesn't know French. (Bunu Tom yazmış olamaz, çünkü bu Fransızca yazılmış o Fransızca bilmez.)

Jones couldn't have caught the nine o'clock train for he only left his house at 9.15. (Jones 9 trenine yetişemezdi, zira evden 9.15'de çıktı.)

Sonuç çıkarma şimdiki zamanda yapıldığı zaman **can't** ya da **couldn't** kullanılabilir. Ancak sonuç çıkarma geçmişte yapıldığı zaman **couldn't** kullanılmalıdır :

He knew that she couldn't have stolen it as she hadn't been in the house at that time. (Onun onu çalmış olamayacağını, çünkü o sırada evde olmadığını biliyordu.)

153 MUST (sonuç çıkarma) ile MAY/MIGHT'ın karşılaştırılması

Ayırımlar, en iyi, örneklerle görülebilir :

1. Bir halkada dört anahtar bulunduğunu ve bu anahtarlardan yalnız birinin bodrum kapısını açtığını düşünelim. Bir anahtarı alarak işe başlayabiliriz :

This may/might be the key = Perhaps this is the key.
(Anahtar bu olabilir = Belki anahtar budur.)

Fakat üç anahtarı sonuç almadan denedikten sonra dördüncü anahtarı elimize alıp şöyle deriz :

This must be the key. (Anahtar bu olmalı.) (Başka bir seçenek yoktur.)

2. A : **I wonder why Tom hasn't answered my letter.** (Tom'un mektubuma niçin yanıt vermediğini merak ediyorum.)
B : **He may/might be ill = Perhaps he is ill.** (Hasta olabilir = Belki hastadır.) (Ancak başka seçenekler de vardır : **He may be away/too busy to answer** [Evde olmayabilir/yanıtlayamayacak kadar meşgul].)
Fakat Bill'in hiç konuğu olmadığını düşünün. Kapısında bir ambulans durursa komşuları şöyle der :

Bill must be ill. (Bill hasta olmalı.) (Ambulansın gelmesinin tek açıklaması budur.)

3. Aynı biçimde, geçmiş bir eylemden söz ederken :

He may have come by train = Perhaps he came by train. (Trenle gelmiş olabilir = Belki trenle geldi.) (Ancak başka seçenekler vardır : **He might have come by taxi or bus** [Taksi ya da otobüsle gelmiş olabilir].)

Buna karşılık :

He must have come by taxi. (Taksiyle gelmiş olmalı.),

başka bir seçeneğin bulunmadığını gösterir. Onun başka biçimde gelmiş olması olanağı bulunmamaktadır.

ÇEVİRİCİNİN NOTU : «Must», «Have to» ve «Need»in değişik durumlardaki Türkçe çevirilerini de sunuyoruz :

a. Zorunluluk :

1. Şimdiki Zaman :

● **MUST**, konuşucunun açısından konan bir zorunluk olduğundan, bunu ...**meli** olarak çevirebiliriz :

He **must** study harder. (Daha çok çalışmalıdır.) (Ben öyle istiyorum.)

Soruda **must** ile **have to** yaklaşık aynı anlamda, **«...mek gerekiyor mu?/ ...mek zorunda mı?»** olarak çevrilebilir :

Must I finish it now? (Onu şimdi bitirmek **zorunda mıyım**/ bitirmem **gerekiyor mu?**)

Do I have to finish it now? (Anlam aynı.)

● **HAVE TO**, konuşucunun ve dinleyicinin dışındaki bir zorunluğu belirttiği için bunu **«...mek zorunda olmak»** olarak çevirebiliriz :

You **have to** finish it now. (Onu şimdi **bitirmek zorundasın.)**

Soruda, yukarıdaki gibi çevrilir.

2. Gelecek Zaman :

● **MUST**'ı yukarıdaki gibi çevirmek olanağı vardır : **«...meli/malı»**

He **must** see me tomorrow. (Yarın beni gör**meli.)** (Öyle istiyorum.)

You **must** see him tomorrow. (Yarın onu görmeliymişsin.) (O öyle istiyor.) (Burada **must**'ı, görülmesi gereken kişinin ağzından aktarmaktayız.)

You **must** walk fast if you want to catch the train. (Trene yetişmek istiyorsan hızlı yürümelisin.) Vurgulamalı öğüt. Ben öyle istediğimden değil, senin için böylesi daha iyi olacağından.)

● **WILL/SHALL HAVE TO**'yu da, **«...mek gerekecek/ ...mek zorunda kalacak»** olarak çevirebiliriz :

You **will have to** take an early plane. (Erken kalkan bir uçağa binmen **gerekecek/** binmek **zorunda kalacaksın.)**

Soruda gene **must** ile **have to** arasında pek fazla bir fark bulunmadığı için ikisini de, **«...mek zorunda olacak mıyım/kalacak mıyım/kalır mıyım?»** olarak çevirebiliriz :

Must we do it again tomorrow? (Onu yarın yeniden yapmak **zorunda mıyız?/yapmamız gerekiyor mu?)**

3. Geçmiş Zaman :

HAD TO, geçmiş zaman için tek seçenektir: **«...mek gerekti/ ...mek zorunda idi»**

They **had to** finish it in two hours. (Onu iki saat içinde bitirmeleri **gerekiyordu/bitirmek zorunda idiler/bitirmek zorunda kaldılar.)**

Soruda ise **had I got to** veya -daha yaygın biçimiyle- **did I have to, «...mek zorunda kaldım mı/ ...mek zorunda mıydım/ ...mem gerekiyor muydu?»** olarak çevrilmektedir :

Did he have to do it again? (Onu yeniden yapmak **zorunda mıydı/ yapmak zorunda kaldı mı/yapması gerekiyor muydu?)**

b. Yasak :

İngilizcede de, Türkçede de bunu ifade etmenin tek biçimi, **«must not : ...mamalı»** dır :

They **must not** talk in class. (Sınıfta konuşmamalılar.)

Yasak göstermek için kullanılan diğer İngilizce kalıplar her zaman **must**'ın verdiği anlamı verememektedirler :

You are not to go. (Gitmemen gerekiyormuş/Gitmemeliymişsin/Gitmemelisin)

You **shouldn't** go. (Gitmemen gerekir./ Ama gene de sen bilirsin/)

c. Zorunluğun bulunmayışı :

1. NEEDN'T, DON'T NEED TO, HAVEN'T (GOT) TO, DON'T HAVE TO

Bunların tümünü, **«...mek zorunda değil/ ...mesi gerekmiyor»** olarak çevirebiliriz :

He **doesn't have to** read it now. (Şimdi okuması **gerekmiyor.)**

He **needn't/doesn't need to/hasn't got to** read it now. (Şimdi okuması gerekmiyor.)

2. NEEDN'T/WON'T HAVE TO, WON'T NEED TO

● **NEEDN'T**'ı **«...mesi gerekmiyor/şart değil»**; diğerlerini **«...mesi gerekmeyecek»** olarak çevirmek uygun olacaktır kanısındayız :

She **needn't** worry about me. (Benden yana endişelenmesi **gerekmiyor.)**

She **won't have to** worry about me. (Benden yana endişe **etmesi gerekmeyecek.)**

(Buradaki **needn't**'ın gelecekle ilgili olduğunu unutmayınız.)

3. DIDN'T HAVE TO, DIDN'T NEED TO, HADN'T (GOT) TO

Bunların üçünü de, **«...mek zorunda kalmadı/değildi»** olarak çevirebiliriz :

He **didn't have to** count them all. (Hepsini saymak **zorunda değildi/ kalmadı.»**

5. Soruda MUST, HAVE TO ve NEED

● **MUST**'ı, **«...mek şart mı?»**; **NEED**'i, **«...mek gerekiyor mu?»** olarak çevirirsek bunlar arasında İngilizcede bulunan farkı yansıtmış oluruz :

Must Ann come tomorrow? (Ann'in yarın gelmesi şart mı?)

Need Ann come tomorrow? (Ann'in yarın gelmesi gerekiyor mu?) (Bence pek değil, ama sen ne diyorsun?)

● **HAVE TO**'yu bunların her ikisiyle de -duruma göre- çevirebiliriz :

Do we **have to** repeat everthing he said? (Söylediği her şeyi tekrarlamamız **şart mı** /yani/?)

Shall we **have to** play this again? (Bunu yeniden çalmak **zorunda kalacak mıyız?)**

5. NEEDN'T HAVE ile DIDN'T HAVE TO arasındaki fark

DIDN'T HAVE TO, «...mek zorunda değildi ve yapmadı» anlamındadır; **NEEDN'T HAVE** ise «...mek zorunda değildi, ama yaptı» demektir. Bu ayrımı dilimize yansıtabilmek için, **DIDN'T HAVE TO**'yu **«...mek zorunda değildi/kalmadı/ ...mesi gerekmedi»**; **NEEDN'T HAVE**'i ise **«...mesi gerekmezdi»** olarak çevirebiliriz :

He **didn't have to** say that. (Bunu söylemek **zorunda kalmadı**/söylemesi **gerekmedi.)**

He **needn't** have said that. (Bunu söylemesi **gerekmiyordu.)** (...ama söyledi.)

d. Sıradan fiil olarak NEED

Bu fiili «gereksinmesi olmak, gereksinme duymak, lâzım olmak» olarak çevirebiliriz :

I need a book. (Bir kitaba gereksinmem var/gereksinimim var/Bana bir kitap lâzım.)

e. **Sonuç çıkarmada kullanılan yardımcılar**

1. **MUST,** ya «...malı» olarak, ya da «...sa gerek» olarak çevrilebilmektedir :

   He **must** be a very clever boy. He has entered the university very easily. (Çok akıllı bir çocuk **olmalı.** Üniversiteye kolayca girdi.)

2. **MUST + —MİŞLİ MASTAR** kalıbını ise gene ya «...malı» olarak, ya da «herhalde ...miştir» olarak çevirmek gerekir kanısındayız :

   He **must have worked** very hard. He looked so tired. (Çok çalışmış olmalı/Herhalde çok çalışmıştır. Ne kadar yorgun görünüyordu.)

3. **CAN'T/COULDN'T + —MİŞ'Lİ MASTAR** kalıbı da «...herhalde ...memiştir/ ...memiş olmalı» olarak çevrilebilir.

   He **can't have said** that. He was my good friend. (Bunu söyle**memiş**tir **herhalde**/söyle**miş olamaz**/söyle**memiş** olmalı. Benim iyi arkadaşımdı.)

15.
"Ought", "Dare", "Used" Yardımcıları

154 OUGHT TO

ought to'nun mastarı ve çekimleri yoktur, dolayısıyla bütün şahıslar için aynı biçim kullanılır. **Ought**, şimdiki ve gelecek zaman ile, (geçmiş zamandaki bir fiilden sonra geliyorsa) geçmiş zaman için kullanılır. Arkasından **to**'suz mastar gelir; öğrencilere bunu anımsatmak için çoğu kez, bu nedenle, bu yardımcıdan **«ought to»** olarak söz edilir. Olumsuzu **ought not (oughtn't)**, sorusu **ought I?, ought you? ...**'dur.

They ought to do it tomorrow. (Onu yarın yapmaları gerekir.)
Ought we to do it at once? (On hemen yapmamız gerekiyor mu?)
I knew that I ought not to open the letter. (Mektubu açmamam gerektiğini biliyordum.)

Konuşma dilinde **ought** veya **ought to** tek başına kullanılabilir; mastar söylenmese de anlaşılır:

«You ought to paint your hall door.» «Yes I know I ought/ought to». («Salon kapını boyaman gerekir.» «Evet, boyamam gerektiğini biliyorum».)

155 MUST, HAVE TO ve SHOULD ile karşılaştırıldığında OUGHT

A **Ought**, öznenin zorunluklarını veya görevini göstermektedir. Ancak ne (**must**'da olduğu gibi) konuşucunun yetkinliği (otoritesi) ne de (**have to**'da olduğu gibi) dışarıdan gelen bir zorunluk vardır. Konuşucu özneye görevini hatırlatmakta, öğüt vermekte veya doğru ya da sağduyunun gerektirdiği bir eylemi belirtmektedir. Genellikle fazla vurgu vermeden söylenir. **Should** (235'e bakınız) da aynı biçimde kullanılabilir. **Ought** ile sorulan veya belirtilen görüşler **should** ile yanıtlanabilirler:

«You ought to /veya should/ **finish your work before going out.»**
I know I should.» («Dışarı çıkmadan önce işini bitirmelisin.»
«Bitirmem gerektiğini biliyorum.»)
«You ought to obey your parents.» («Anne-babanı dinlemelisin.»)
«You oughtn't to eat between meals; it will make you fat.»
«I know I oughtn't to.» («Yemekler arasında yememelisin; seni şişmanlatır.» «Yememem gerektiğini biliyorum.»)

Bunları **have to** ve **must** ile karşılaştırınız:

«You have to obey Mr. Pitt.» (Mr Pitt insists on it.)
(Mr Pitt'i dinlemelisin. [Mr Pitt bu konuda diretiyor.])
«You must obey Mr Pitt.» (Mr Pitt'i dinlemelisin) (Konuşucu ya diretiyor, ya da Mr Pitt'in yetkinliğini kabul ediyor.)
— **«Tom, you ought to obey Mr Pitt.»** (Tom, Mr Pitt'i dinlemen gerekiyor.) (Ne konuşucunun, ne de Mr Pitt'in yetkinliği söz konusu-

dur burada. Ancak konuşucu, Mr Pitt'in dinlenmesini -itaat edilmesini- öğüde değer ya da Tom'un görevlerinden biri olarak görmektedir.)

— **«You have to take these blue pills.»** (Bu mavi hapları alman gerekiyor.) (Doktor bu konuda diretiyor.)

— **«You mustn't drink this; it is poison.»** (Bunu içmemelisin; o zehirdir.)

— **«You oughtn't to smoke so much; you are wasting your money.»** (Bu kadar çok sigara içmemelisin; paranı boşa harcıyorsun.)

B Must gibi ought da öğüt vermekte kullanılabilir, fakat bu, must'dan çok daha az güçlüdür :

— **You ought to go Paris.** (Paris'e gitmen gerekir.), **«You must go to Paris»** (Paris'e gitmelisin)'den çok daha az vurguludur.

156 OUGHT ve -miş'li mastar

Bu kalıp, yerine getirilmemiş bir görev veya gözden kaçmış bulunan, sağduyunun gerektirdiği bir eylemi ifade etmek için kullanılır :

— **I ought to have taken those books back to the library last week. Now they are overdue and I shall have to pay a fine.** (O kitapları geçen hafta kitaplığa geri götürmem gerekirdi. Şimdi günlerini geçirmiş durumdayım; ceza ödemem gerekiyor.)

— **You ought to have told him that the paint on that seat is wet.** (O kanepedeki/koltuktaki boyanın ıslak olduğunu ona söylemeliydin.)

— **You ought to have waited till the lights were green before crossing the road.** (Yolu geçmeden önce, yeşil ışık yanıncaya kadar beklemeliydiniz.)

— **You oughtn't have crossed the road when the lights were red.** (Işıklar kırmızıyken geçmemeliydiniz.)

-miş'li mastarla birlikte **should** da tam bu biçimde kullanılmaktadır.

157 DARE

Olumluda **dare,** sıradan bir fiil gibi çekilmektedir : şimdiki zamanda **dare/dares,** geçmişte **dared** olarak. Fakat olumsuzda ve soruda sıradan bir fiil gibi çekilebildiği gibi, bir yardımcı gibi de çekilebilmektedir :

Şimdiki Z. olumsuz :	do/does not dare	dare not
Geçmiş zaman :	did not dare	dared not
Şimdiki Z. soru :	do you/does he dare?	dare you/he?
Geçmiş zaman :	did you/did he dare?	dared you/he?

Dare'den sonraki mastarlar :

Do/did'li olumsuz ve soru biçimleri, kuramsal olarak **to**'lu bir mastar almaktadır; fakat uygulamada bu **to** genellikle atılır :

— **He doesn't dare (to) say anything.** (Birşey söylemeye cesaret edemez.)

— **Did he dare (to) criticize my arrangements?** (Benim düzenlemelerimi eleştirme cesaretini gösterdi mi?)

dare I/he/you... ve **dare not** biçimleri, **to**'suz mastar alır:

— **Dare we interrupt?** (Araya girme cür'etini gösterebilir miyiz?)

— **They dared not move.** (Kıpırdamaya cesaret edemezlerdi/Kıpırdayamazlardı.)

dare'den sonra **nobody, anybody,** vb gelirse **to,** istenirse kullanılabilir:

Nobody dared (to) speak. (Kimse konuşmaya cesaret edemedi.)

dare, «I daresay» dışında olumluda pek kullanılmaz. **I daresay** ya da **I dare say**'in iki anlamı vardır:

1 «Sanırım»:

I daresay there'll be a restaurant car on the train. (Trende bir yemekli vagon bulunur sanırım.) (Sanırım trende bir...)

2 Söylediğini kabul ediyorum (ama gene de birşey değişmez):

İngiliz Turisti : **But I drive on the left in England!**
(Ama ben İngiltere'de soldan sürerim.)

İsviçre Polisi : **I daresay you do, but you must drive on the right here.** (Kuşkusuz öyledir, fakat burada sağdan sürmelisiniz.)

Turist : **But the watch was given to me; I didn't buy it.** (Fakat saat bana verilmişti; onu satın almadım.)

Gümrük Memuru : **I daresay you didn't, but you'll have to pay duty on it all the same.** (Şüphesiz öyledir, fakat gene de onun için vergi ödeyeceksiniz.)

Dare say bu biçimde yalnız birinci şahısla birlikte kullanılır.

How dare(d) you?, how dare(d) he/they? (Ne cüretle... din/sin, ne cüretle... di/ir?) öfkelenmeyi gösterir:

How dare you open my letters? (= I am angry with you for opening them.) (Mektuplarımı ne cüretle açarsın? [= Onları açmana sinirlendim.])

How dared he complain? (= I am indignant because he complained.) (Ne cüretle yakınmada bulunuyor? [= Yakındığı için ona kızgınım.])

Dare aynı zamanda, **challenge** (/...meye; mücadeleye/çağırmak) anlamında sıradan bir fiildir de (Fakat yalnız cesaret isteyen konularda). Bunu, «tümleç + **to**'lu mastar» izler:

Oğul : **Why did you throw that stone to the window?**
(O taşı pencereye neden attın?)

Anne : **Another boy dared me to (throw) it.** (Bir başka oğlan beni -atmaya- çağırdı/Bir başka oğlan bana «At da görelim», dedi.)

158 USED (TO)

A Biçim

used to, simdiki zaman yapısı olmayan kusurlu (çekimsiz/Ç.N.) bir fiilin geçmiş zaman biçimidir.

Olumlu : tüm şahıslar için **used**
Olumsuz : tüm şahıslar için **used not/usedn't**
Soru : **used you/used he/used they?, vö.**
Olumsuz soru : **usedn't you/he/they?, vö.**

Olumsuz ve olumsuz soru, **did** ile de yapılabilir:

didn't use to, did you use to?, didn't you use to?
Bu, daha teklifsiz olup konuşma dilinde oldukça yaygındır. used'u, to'lu mastar izler; öğrencilere bunu anımsatmak için bundan çoğu kez «used to» olarak söz edilir. (tıpkı zorunluk için kullanılan **have**'den «have to» olarak söz edildiği gibi).

B Kullanımı

used to, şu durumlarda kullanılır :

1 Artık sürdürülmeyen bir alışkanlık ya da şimdiki zamanla çelişen, geçmişteki bir durumun ifadesinde :

I used to smoke cigarettes; now I smoke a pipe. (Eskiden sigara içerdim; şimdi pipo içiyorum.)
He used to drink beer; now he drinks wine. (Eskiden bira içerdi; şimdi şarap içiyor.)
She usedn't to like Tom but she quite likes him now. (Eskiden Tom'u sevmezdi ama şimdi bayağı seviyor.)

ya da :

She used to dislike Tom but she quite likes him now. (Anlam aynı.)

used, normal olarak vurgu almaz, fakat konuşan, şimdi ile geçmiş arasındaki karşıtlığı vurgulamak istiyorsa **used** vurgulanır.

2 Geçmişte, rutin halindeki ya da kalıplaşmış eylemlerin ifadesinde de kullanılır. Burada geçmiş ile şimdi arasındaki karşıtlığı vurgulamamaktayız; yalnızca bir kişinin belli bir dönemdeki rutinini anlatmaktayız. Çoğu kez birbirlerini izleyen eylemler söz konusudur. Burada used'un yerine would da kullanabiliriz. (Fakat would, yukarıda, 1'de gösterildiği gibi artık sürdürülmeyen alışkanlıkların ifadesinde kullanılmaz.) Burada **used**, her zaman vurgusuzdur.

Tom and Ann were a young married couple. Every morning Tom used to kiss Ann and set off for work. Ann used to stand at the window and wave goodbye. In the evening she used to welcome him home and ask him to tell her all about his day. (Tom ve Ann, genç bir evli çiftti. Her sabah Tom Ann'i öper, işe giderdi. Ann pencerede durur, ona el sallardı. Akşamleyin Ann ona hoşgeldin der, bütün gününü kendisine anlatmasını isterdi.)

would kullanırsak söyle olur :

Every morning Tom would kiss Ann and set off for work. Ann would stand at the window and wave goodbye...

used to'nun şimdi zaman biçiminin bulunmadığını unutmayınız. Dolayısıyla şimdiki zamandaki alışkanlıklar için geniş zaman yapısını (simple present tense) kullanmalıyız.

159 **USED TO'nun sıfat olarak kullanılışı : TO BE/BECOME/GET USED TO (alışkın olmak; alışmak)**

used, «accustomed : alışkın» anlamında bir sıfat olarak da kullanılabilir. O zaman used'dan önce, herhangi bir fiil yapısında **be, become** ya da **get**, used'dan sonra «to edatı + isim/zamir ya da isimfiil» gelir :

I am used to noise. (Gürültüye alışkınım.)
I am used to working in a noisy room. (Gürültülü bir odada çalışmaya alışkınım.)

You will soon get used to the electric typewriters. (Elektrikli daktilolara yakında alışırsın.)
You will soon get used to typing on electric typewriters. (Elektrikli daktilolarla yazmaya yakında alışırsın.)
They soon got used to the traffic regulations. (Kısa zamanda trafik düzenlemelerine alıştılar.)
They soon got used to driving on the left. (Kısa zamanda soldan gitmeye alıştılar.)

I am used to..., vb, psikolojik bir ifadedir. **I am used to working in a noisy room**, gürültülü bir odada çalışmış olduğumu, dolayısıyla gürültüye aldırmadığımı; **You'll soon get used to typing on electric typewriters**, bunları bir süre kullandıktan sonra, kullanılmalarının oldukça kolay olduklarını göreceksin, demektir.

Çoğunlukla **I'm used to it, «I don't mind it/It doesn't give me any trouble** (Aldırmıyorum/Benim için bir sorun çıkarmıyor)» anlamındadır. Ancak ters yönde de işleyebilir. Diyelim kantinimizde yemeklerle birlikte yalnız çay verilmektedir. Fransa'dan yeni gelmiş bir Fransız şöyle diyebilir:

I'm used to wine with my meals, so I find these lunches unsatisfying. (Yemeklerimle şaraba [şarap içmeye] alışkınım, onun için bu yemekleri doyurucu [tatmin edici] bulmuyorum.)

«**özne + be/become/get + used to**» ile «**özne + used (to)**» kalıbını karıştırmayın. Birincide **used,** sıfat olarak kullanılmaktadır ve **to,** edattır. İkincisinde **used** bir fiildir ve **to,** arkadan gelen mastarın parçasıdır. (Ayrıca **260**'a bakınız.)

Bu yapıları, **to use**'un (/juwz/), «**employ** (kullanmak)» anlamındaki normal kullanımıyla karıştırmayınız.

ALIŞTIRMALAR

(YARDIMCILAR)

Aşağıdaki boşluklara BE TO, DO, HAVE, MAY, CAN, BE ABLE TO, BE ALLOWED TO, BE LIKELY TO, OUGHT TO, SHOULD, DARE veya USED yardımcılarının doğru fiil zamanını yerleştiriniz.

1. He says he ——— play the piano well. (...çalabildiğini...)
2. How ——— you say such things to me? (...söylemeye nasıl cesaret ediyorsun?)
3. He ——— go if he really wants to. (...izin verdim.) (Teklifsiz konuşma)
4. The passangers ——— leave the ship 15 minutes before it leaves the port. (...terk etmelidir.) (Resmî duyuru)
5. The Prime Minister ——— visited Japan, but the visit was postponed because of some political formalities. (...ziyaret etmeyi planlıyordu...)
6. We ——— waste our time with such silly questions. (...boşa geçirmemeliyiz.)
7. I ——— say some easy English sentences next year. (...söyleyebileceğim.)
8. It ——— begin to rain in an hour. (...başlayabilir)
9. ——— finish it! You won't find time to work tomorrow. (...bitir!) (vurgulu emir)
10. We ——— rooms upstairs. (... iki odamız var.)
11. Manager to Sectetary: You ——— finish typing letters before 2.0. I'll need you after 2.0. (...bitirmelisiniz.)

12. The manager says we ——— use the telephone during work hours. (...kullanmamamız gerektiğini...) (resmî talimat)
13. Miss Parker ——— type these in ten minutes. (...yazabiliyordu.)
14. We ——— sell oranges in this shop, but now oranges don't sell well. (...satardık.)
15. I ——— take more than one, so I couldn't bring you any. (...almama izin verilmedi.)
16. ——— visitors ——— come till 9.0? (...gelmeleri olasılığı var mı?
17. You ——— keep your valuable things at home. (...tutmaman gerekir.) (Öğüt)
18. We ——— stop working now. It is nearly train time. (...kesmek zorundayız.)
19. In spite of the bad weather conditions the captain ——— reach the port. (...ulaşabildi.)
20. They ——— ignored to stop the machine when they out went for lunch. (...ihmal etmemeliydiler.)
21. He ——— cleaned the floor. Let's take out our shoes. (...temizlenmiş olabilir.)
22. ——— we leave before 5? (...gidebilir miydik acaba) (Gelecek zaman)
23. You ——— help your parents at home. (...yardım etmen gerekir.) (Öğüt)
24. He ——— taken these pills. Can't you see how bad his health has grown (...almalıydı.)
25. ——— you say that in English? (. .söyleyebilir miydin?) (Şimdi) (Sorsaydım...)
26. SON : I'm going to buy a bicycle with this money.
FATHER : You ——— save that money for more important things. (...saklayabilirsin/ ...saklasan)
27. ——— we ——— get up early in the morning? (...kalkmamız mı gerekiyor?) (okul kurallarına göre)
28. They ——— miss that film. (...kaçırmamalılar.) (güçlü öğüt)
29. ——— you close the door, please? (/Şimdi/ ...kapatır mıydınız acaba?)
30. «Can I use your pen?» «———, please.» (Tabii, buyrun.)
31. Why didn't you buy some more? The shopkeeper ——— closed the shop. (...kapatmış olabilirdi.)
32. ——— you allow me to do this by myself? (...izin veremez misiniz) (çok nazik rica)
33. The students ——— use the front door. (...kullanmamalıdır.) (Okul Müdürlüğünün duyurusu)
34. ——— I leave the laboratory now or can I do some more experiments? (...terketmem şart mı?)
35. The plane ——— leave. (...kalkmak üzere.)
36. He said I ——— swim there. (...yüzebileceğimi...)
37. We ——— solve such easy questions. (...çözebiliriz.)
38. She said I ——— use the telephone before 5. (...kullanmama izin verilmeyeceğini...)
39. You ——— swim there next summer. The beach will be compeleted this month. (...yüzülebilir.)
40. They ——— their walls painted next Sunday. (...boyatacaklar.)

41. Why ——— we wait here for hours? (...beklemek zorundayız?)
42. They ——— promise him to help him before they are sure that they can help them. (...söz vermemeleri gerekir.) (öğüt)
43. ——— he ——— forget what you said? (...unutabilecek mi?)
44. They ——— visit the museum now. It is open. (...ziyaret edebilirler.)
45. Why ——— I not ——— enter this room? (...girmeme izin verilmiyor?)
46. I ——— hearing such things. (...duymaya alışkın değilim.)
47. ——— we really ——— make these plans by the end of this month? (...yapmak zorunda mıyız?
48. We ——— typed these reports before the committee members signed it. (...daktilo etmemeliydik.)
49. She ——— make delicious cakes. (...yapabiliyordu.)
50. You ——— wait for me. I can come later. (...beklemek zorunda değilsiniz.)
51. You ——— travel in the country without your identification card. (...dolaşmamalısın.) (vurgulu öğüt)
52. ——— I ask you to get me one? (...rica edebilir miyim? (çok nazik)
53. We ——— bring our books here. We'll also do the next lesson uptairs. (...getirmek zorunda değiliz.)
54. She shouted at the top of her voice but we still ——— hear her. (...duyamadık.)
55. We did a good thing to come here. We ——— got wet through. (...ıslanabilirdik.)
56. I ——— the problems will be rather hard for you to answer. (...sanırım/Şunu söyleyebilirim ki...)
57. We ——— wait for him, so we left early. (...beklemek zorunda değildik.)
58. The passangers ——— smoke in the cars. (...içmeleri yasaktır.) (resmî duyuru)
59. You ——— not drive my car. (...süremezsin.)
60. «Mrs Baker, this is Mr Pink.» «How do you ———, Mr Pink?» (Memnun oldum.)
61. Let's study this chapter. The teacher ——— ask a question about it. (...sorabilir) (pek sanmıyorum ya)
62. He said he ——— finish the university although his economic conditions were inadequate. (...bitirebildiğini...)
63. The students ——— waste their time on little details like this. (...boşa geçirmemeleri gerekir.) (Öğüt)
64. They ——— built a new building. The old one would have been enough. (...inşa etmeleri gerekmezdi / ama inşa ettiler)
65. We ——— finish it now. (Bitirmeyi planlıyoruz.)
66. I ——— stay here till the end of the lesson. (...kalmaya iznim var.)
67. He said we ——— borrow this for one week. (...ödünç alabileceğimizi)
68. I ——— learn this easily now if I tried. (...öğrenebilirim/ ...öğrenebilirdim.)
69. ——— go to bed now? You'll get up early tomorrow. (...kalmak zorunda değil misin?)
70. We ——— a good time at the party yesterday. (...vakit geçirdik.)
71. ——— they ——— finish it this week? (...bitirmeleri olasılığı var mı?)
72. They ——— postponed the match just because it rained a little bit. (...ertelememeliydiler.)

73. You ——— close the door. (...kapasana)
74. Visitors ——— never ——— to feed the lions. (...izin verilmiyor.)
75. The drivers ——— follow this road only. (...izlemelidir.) (Trafik yöneticilerinin emri)
76. You'll ——— practising these in a short time. (...alışacaksın.)
77. You ——— started before really understanding the questions. (...başlamamalıydık.)
78. We ——— obey these rules. (...uymalıyız.) (Ben de uygun buluyorum.)
79. STUDENT : But sir, we did this homework only last week.
TEACHER : I ——— we did, but we have to do it again. (Öyledir...)
80. You didn't search your purse, but you ——— put it here. (Koymuş olabilirdin.)
81. ——— I ask you the reason? (...sorabilir miyim?)
82. ——— your sons be rich! (...olsunlar!)
83. Why ——— we ——— enter this room? (...girmemiz yasak?) (Yetkililerin koydukları yasak)
84. You ——— do your duties. (...yapmanız gerekir.) (öğüt)
85. You ——— said that before! (...söyleyebilirdin!) (Sana kızdım.)
86. The waste ——— been thrown away. (...atılmalıydı.) (Gene sizin bileceğiniz iş ama...)
87. Let's read those notices too. They ——— put a notice here too. (...koymuş olabilirler.)
88. My father ——— me ——— spend more than a hundred liras a week. (...izin vermiyor.)
89. ——— we have the party next Saturday? (...yapmasak mı?) (Sen ne dersin/Öğüdün nedir?)
90. «May I sit down?» «———!» (Tabii, buyrun!)
91. They ——— talk to me about that. (...cesaret edemedi.)
92. We ——— change buses here. The same bus took us to the camp. (...zorunda kalmadık.)
93. He ——— say such silly things when he was a student. (...söylemezdi.)
94. ——— they ——— woken you up at 6.0? (...kaldırmaları gerekmiyor muydu?)
95. They got on the plane happily, little knowing that the plane ——— fall. (...meğer düşecekmiş)
96. Use some of it and you ——— throw away the rest. (...atabilirsin.) (teklifsiz)
97. We ——— worried about such things. They had arranged those for us. (...üzülmemiz gerekmiyormuş) (Boş yere üzülmüşüz.)
98. You ——— read here. The light too weak. (...okuyamazsınız.)
99. Nobody ——— fish here next year. (...izin verilmeyecek.)
100. Did you ——— trouble with the car? (...başın derde mi girdi?)

B. Aşağıdaki cümleleri, yardımcılar kullanarak bütünleyiniz.

1. «Can we fish here?» «Evet tutabilirsiniz.»
2. «Are we to answer all the questions?» «Evet, öyle.»
3. «We must obey the school regulations. «Evet, öyle.»
4. «The employees mustn't take spirits when they are on duty.» «Evet, öyle.

5. «The workers needn't have carried the tables to the room.» «Hayır, taşımaları gerekiyordu.» (ve taşıdılar)
6. «My friends have regular parties.» «Sahi, öyleymiş.»
7. He said he might go,... (değil mi?)
8. He wasn't allowed to play these records,... (değil mi?)
9. The drivers should obey the traffic rules and... (yayalar da) (yayalar : **the pedesterians)**
10. You have to think of such details, ... (...fakat biz değiliz.)
11. We don't have to do all the exercises, ... (...ama diğer sınıfın yapması gerekiyor.)
12. Our parents haven't given them any presents, and... (onlarınki de)
13. «Do I need to clean the board every lesson?» «Evet, temizlemelisin.» (Emir)
14. «Can we play tennis in the garden?» «Hayır.» (yasak)
15. «He looks tired.» «Evet, öyle.»
16. «He can't have sold the house. He needs it.» (Evet, satmamıştır.)
17. «They must find their old test papers.» «Hayır, öyle bir zorunlukları yok.»
18. «He doesn't want to do much work.» «Yo, istiyor.» (**so** kullanmayınız)
19. He dare not remove it from here, ... (değil mi?)
20. The small boxes can't stay here, ... (değil mi?)
21. The furniture will be brought here and... (otomobil de)
22. These cameras don't work, ... (ama şunlar çalışıyor)
23. You may not leave, ... (arkadaşlarınız da)
24. The girls can't play the piano, ... (ama oğlanlar çalabilir)
25. He can't speak as fluently as... (kızkardeşi kadar)

16.

Şimdiki Zaman Fiil Yapıları (The Present Tenses)

İngilizcede şimdiki zamanda iki fiil yapısı vardır :

1. Şimdiki Zamanda Süreklilik (The Present Continuous) : **I am working** (Çalışıyorum.)
2. Geniş Zaman : **I work.** (Çalışırım./Çalışıyorum.)

Şimdiki Zamanda Süreklilik (The Present Continuous)

160 Biçim

Şimdiki Zamanda süreklilik fiil yapısı, «**to be** (-imek/olmak) yardımcı fiilinin şimdiki zaman biçimi + şimdiki zaman ortacından (mastar + **ing**'ten)» oluşur :

I am working, you are working, he is working (Çalışıyorum, çalışıyorsun, çalışıyor), vö.

Olumsuzu, yardımcıdan sonra **not** koyarak yapılır :

I am not working, you are not working, he is not working (Çalışmıyorum, çalışmıyorsun, çalışmıyor), vö.

Sorusu, özne ile yardımcının yerlerini değiştirerek yapılır :

Am I working?, are you working?, is he working? (Çalışıyor muyum?, çalışıyor musun?, çalışıyor mu?), vö.

Olumsuz sorusu :

Am I not working?, are you not working?, is he not working? (Çalışmıyor muyum?, çalışmıyor musun?, çalışmıyor mu?), vö.

161 TO WORK fiilinin Şimdiki Zamanda Süreklilik fiil yapısı

Olumlu	**Olumsuz**	**Soru**
I am working	I am not working	am I not working?
you are working	you are not working	are you working?
he is working	he is not working	is he working?
we are working	we are not working	are we working?
you are working	you are not working	are you working?
they are working	they are not working	are they working?

Kaynaşmalar : **to be**, olumlu düz ifade, olumsuz ve olumsuz soruda, **109**'da gösterildiği gibi kaynaştırılabilir; bu nedenle herhangi bir fiilin şimdiki zamanda süreklilik yapısı kaynaştırılabilir :

I'm working, you're working, he's working

I'm not working, he isn't working, you aren't working
he's not working, you're not working
Aren't I working?, aren't you working?, isn't he working?
am I not'ın kuralsız kaynaşmasına dikkat ediniz.

162 Şimdiki zaman ortacının yazılışı ile ilgili not

A Bir fiil, tek bir **e** ile biterse, **ing**'den önce bu **e** atılır :

Love, loving **hate, hating** **ague, arguing**

Fiil **ee** ile biterse, bu olmaz :

agree, agreeing **see, seeing**

B Tek heceli bir fiilde tek bir sesli bulunuyor ve tek bir sessiz ile bitiyorsa, bu sessiz, **ing**'den önce çift yazılır :

hit, hitting **run, running** **stop, stopping**

Son hecesinde tek bir sesli bulunan ve bir sessiz ile biten iki veya daha çok heceli fiillerde, vurgu son hecede bulunuyorsa, sondaki sessiz yinelenir :

be'gin, beginning **pre'fer, preferring** **ad'mit, admitting**

Buna karşılık :

enter, entering (Vurgu son hecede değildir.)

Ancak, tek bir sesliyi izleyen sondaki **L**, her zaman yinelenir :

travel, travelling **signal, signalling**

C **-ing**, y ile biten bir fiile eklendiğinde fiilin yazılışında bir değişme olmaz :

carry, carrying **hurry, hurrying** **enjoy, enjoying**

163 Şimdiki zamanda süreklilik fiil yapısı şu durumlarda kullanılır :

A Şu anda yapılan bir eylemin ifadesinde :

It is raining (now). ([Şimdi] yağmur yağıyor.) **I am not wearing a coat as it isn't cold.** (Hava soğuk olmadığı için ceket giymiyorum.) **Why are you sitting on my chair?** (Neden sandalyeme oturuyorsun?) **What is the baby doing? He is tearing up a 5 pound note.** (Bebek ne yapıyor? 5 sterlinlik bir kâğıt parayı yırtıyor.)

B Şimdiki zaman dolaylarında yapılan fakat ille de konuşma sırasında yapılmayan eylemler için :

I am reading a play by Shaw. (Shaw'un bir oyununu okuyorum.) (Bu, 'konuşma anında' anlamına gelebilir, fakat aynı zamanda daha genel anlamdaki 'şimdi' olarak da yorumlanabilir.) («şu günlerde»/Ç.N.) **He is teaching French and learning Greek** (Fransızca öğretip Yunanca öğreniyor.) (Her ikisini de konuşma sırasında yapmıyor olabilir.)

Aynı özneye sahip, şimdiki zamanda süreklilik yapısına sahip iki fiil **and** (ve) ile birleştirilirse yardımcı, yukarıdaki örnekte olduğu gibi, ikinci fiilden önce atılabilir. Bu, bütün bileşik zaman çiftleri için geçerlidir.

C Yakın gelecek için yapılan kesin bir plan için (Bu, çok yakın vadeli planların ifadesinde en çok kullanılan biçimdir) :

I am meeting Peter tonight. He is taking me to the theatre.
(Peter'la bu gece buluşuyoruz. Beni tiyatroya götürüyor.)

A : Are you doing anything tomorrow afternoon?
(Yarın öğleden sonra birşey yapıyor musun?)
B : Yes, I'm playing tennis with Ann.
(Evet, Ann'le tenis oynuyorum.)

Eylemin zamanının belirtilmesi gerektiğine dikkat ediniz. Yoksa şimdiki ve gelecek zaman anlamları arasında bir karışıklık olabilir. Ancak, **go** (gitmek) ve **come** (gelmek), bu anlamda zamanla ilgili bir ifade bulunmadan kullanılabilirler. (**197**'ye bakınız.)

164 Şimdiki zamanda süreklilik fiil yapısının kullanılabileceği öteki durumlar :

A Zaman içinde belirli bir nokta ile birlikte, bu noktadan önce başlayıp bundan sonra sürmesi olası bir eylemin ifadesinde :

At 6.0 I am bathing the baby. (Saat 6:00'da bebeği yıkamaktayımdır.) (Yani, onu yıkamaya 6:00'dan önce başlarım.)

Bu fiil yapısı, benzer biçimde, geniş zamandaki bir fiil yapısıyla da kullanılabilir :

They are flying over the desert when one of the engines fails.
(Çölün üzerinde uçmaktadırlar ki, motorlardan biri arızalanır.)

Şimdiki zamandaki fiil yapısı, kalıplaşmış günlük işlerin ifadesinde ve edebî anlatım dışında seyrek olarak kullanılır. Ancak, geçmiş zamanda süreklilik yapısıyla çok yararlı olmaktadır. (**176**'ya bakınız)

B Always (her zaman, daima) ile birlikte, sık sık yinelenen ve çoğu kez konuşucu açısından can sıkıcı veya mantıksız bulunan bir eylemin ifadesinde :

Tom is always going away for weekends. (Tom hep hafta sonlarında başka yerlere gidiyor.)

Burada, Tom'un başka yerlere çok sık, herhalde benim hoşuma gitmeyecek kadar sık gittiği anlamı gizlidir. Ancak, bu onun her hafta sonunda gittiği anlamına gelmez ille. Bunu, aşağıdaki cümleyle karşılaştırınız :

Tom always goes away at weekends (geniş zaman) = **Tom goes away every weekend.** (Tom hep hafta sonlarında başka yerlere gider. = Tom her hafta sonunda başka yerlere gider.)

Aynı biçimde, şunları karşılaştırınız :

He is always doing homework. (Her zaman ödev yapıyor.) (Konuşucunun kanısına göre ödeve gereğinden çok zaman ayırıyor.)

He always does his homework. (Her zaman ödevini yapar.) (Geniş zaman.) (Ödevini düzenli olarak yaptığını belirtir.)

Bazen, özellikle birinci şahısla kullanıldığında, süreklilik yapısıyla birlikte **always**, eylemin kaza sonucu olduğunu; buna karşılık basit fiil yapısıyla **always**, eylemin bilerek yapıldığını gösterir :

I always do that (Hep böyle yaparım), bilerek ve düzenli olarak yapılan bir eylemi gösterir.

Buna karşılık :

I am always doing that (Hep böyle yapıyorum), eylemin kaza sonucu (Sakarlık sonucu/Ç.N.) yapıldığı anlamını taşır.

165 Normal olarak süreklilik fiil yapısına sokulamayan fiiller

A Süreklilik fiil yapıları (continuous tenses), normal olarak bilerek yapılan eylemler için kullanılır. Bu nedenle aşağıdaki gruplar süreklilik yapısında bulunmazlar :

1 Duyu fiilleri (istemsiz eylemler) : **feel** (ele... gelmek), **hear** (duymak, işitmek), **see** (görmek), **smell** (kokmak); ayrıca **notice** ve **observe (= notice)** (farkına varmak).

Kural dışı durum : Bazı kullanımlarıyla **feel** (aşağıda 2 (2)'ye bakınız.) ve **enjoy.** Duyuların düşünceyle kullanımını ifade eden **listen** (dinlemek), **look** (bakmak), **smell** (koklamak) (= **sniff at**), **watch** (izlemek, seyretmek) için aşağıda, B'ye bakınız.

2 Duygu ve heyecanları ifade eden fiiller, örneğin **adore** (hayranlık duymak), **appreciate (= value)** ([değerini] kabul etmek, şükranla karşılamak), **care (= like)** (hoşlanmak, istemek), **desire** (arzu etmek), **detest** (nefret etmek, iğrenmek), **fear** (korkmak), **hate** (nefret etmek), **loathe** (tiksinmek), **love** (sevmek), **mind** (umursamak, sakıncalı bulmak), **value** (değer vermek), **want** (istemek), **wish** (dilemek).
Kural dışı durumlar :

1 **long for** (özlemek) normal, süreklilik yapısı kurallarına uyar.

2 Arkasından, konuşmacının duygu ya da fiziksel veya zihni durumunu ifade eden; **well/ill** (iyi/hasta), **hot/cold** (sıcak/soğuk), **tense/relaxed** (gergin/rahat), **happy/sad** (mutlu/üzgün), **nervous/confident** (asabî/kendinden emin), **anxious/relieved** (endişeli/rahatlamış), **angry/pleased** (kızgın/hoşnut) gibi bir sıfat geldiği zaman **feel,** normal olarak basit fiil yapılarında (simple tense'lerde) bulunurlar, fakat süreklilik yapısında (continuous tense'ler) da bulunabilirler :

How do you feel/are you feeling? (Kendini nasıl hissediyorsun?)
I feel/am feeling better/quite well. (Kendimi daha iyi/oldukça iyi hissediyorum.)

He feels/is feeling much happier now. (Şimdi kendini çok daha mutlu hissediyor.)

3 Zihinsel etkinlik gösteren fiiller; örneğin : **agree** (razı olmak), **appreciate (= understand)** (anlayışla karşılamak), **believe** (inanmak), **expect (= think)** (...kanısında olmak), **feel (= think)** (...kanısında olmak), **feel sure/certain** (emin olmak), **forget** (unutmak), **know** (bilmek), **mean** (demek istemek, kastetmek), **percieve** (algılamak), **realize** (farkına varmak), **recall** (anımsamak), **recognize** (tanımak), **recollect** (anımsamak), **remember** (anımsamak), **see (= understand)** (anlamak), **see through someone (= penetrate his attempt to deceive)** (ard niyetini anlamak), **trust (= believe/have confidence in)** (güvenmek), **understand** (anlamak).

4 İyelik gösteren fiiller. Örneğin : **own** (sahip olmak), **owe** (...e borçlu olmak), **belong** (...e ait olmak), **possess** (sahip olmak)

5 Belirli kullanılışlarındaki **be** ve **have** dışındaki yardımcılar.

6 **seem** (görünmek), **signify** (göstermek), **seem** : gibi görünmek **appear (seem** anlamında), **contain** (içermek, ihtiva etmek), **consist** (...den oluşmak), **keep** (...meyi sürdürmek, devam etmek), **concern** (ilgilendirmek), **matter**

(önemli olmak, zararı olmak, sakıncası bulunmak), **hold** (içinde bulundurmak).

Bu nedenle bunların tek bir şimdiki zaman biçimi bulunabilir : basit şimdiki zaman biçimi.

Don't you feel the house shaking? (Evin sallandığını hissetmiyor musun?) **Do you see the rainbow?** (Gökkuşağını görüyor musun?) **I value your support.** (Desteğine müteşekkirim.) **I appreciate what you've done for me.** (Benim için yaptıklarından dolayı sana müteşekkirim.) (Son iki cümlede bulunan **value** ve **appreciate**'in tam çevirisi, «değerini bilmektir/Ç.N».) **I remember him very well.** (Onu çok iyi anımsıyorum.) **I don't mind waiting** (Beklerim, sorun değil) **I think I understand what he wants** (Sanırım onun ne istediğini anlıyorum) **I smell something burning** (Burnuma bir yanık kokusu geliyor.)

B Duyu fiillerinin düşünülerek yapılan işler için kullanılması **see, hear ve smell** fiilleri istemsiz eylemlerdir. Gözlerimiz açıksa (hoş olan ve olmayan görünümleri) görürüz. Kulaklarımızı kapamazsak hoş olan ve olmayan sesleri duyarız. Fakat **listen, look** ve **watch** fiilleri bilinçli olarak yapılan, tümüyle denetimimiz altında olan eylemlerdir. Duymak, bakmak ve izlemek (**listen, look** ve **watch**/Ç.N) istediğimiz için bunları yaparız. Bu nedenle bu fiiller, sürekli fiil yapısı (continuous tense) kurallarına uyarlar.

It's a nuisance if the phone rings when you are watching an interesting programme on TV. (TV'da ilginç bir programı izlerken telefon çalarsa insanın canı sıkılır.)

Smell, «koklamak» anlamına gelebilir ve o zaman, kuşkusuz, bilinçli olarak yapılan bir iştir.

Why are you smelling the fish? Has it gone bad?
(Neden balığı kokluyorsun? Bozulmuş mu?)
I smell gas. There must be a leak somewhere.
(Burnuma gaz kokusu geliyor. Bir yerde bir kaçak olmalı.)

166 **see, hear, smell, feel** de bilinçli olarak yapılan eylemler için kullanılabilir. O zaman süreklilik (continuous) yapısında kullanılabilirler :

Randevu olarak karşılaşmak (görüşmek), **mülâkat yapmak** anlamında kullanıldığı zaman **see** fiili :

The director is seeing the applicants this morning.
(Müdür başvuranlarla bugün görüşecek.)
I'm seeing my solicitor tomorrow.
(Davavekilimle yarın görüşüyorum.)

(Gelecek için yapılan kesin ayarlama) (**163** C'ye bakınız.)

see = **visit** (gezmek, ziyaret etmek). (Özellikle turist olarak) :

Tom is seeing the town/the sights.
(Tom kenti/görülecek yerleri geziyor.)

see about = **make arrangements or inquiries** (Gerekli düzenlemeleri ve soruşturmaları yapmak)

We are seeing about a work permit for you. (Sana çalışma iznini ayarlıyoruz.)

see to = **arrange, put right, deal with** (bakmak = gereğine bakmak, ile ilgilenmek)

The plumber is here. He is seeing to the leaking in our tank.
(Tamirci burada. Depodaki sızıntıya bakıyor.)

see somebody out = escort him/her to the door (uğurlamak = kapıya kadar eşlik etmek)
see somebody home = escort him/her home (evine götürmek = evine kadar eşlik etmek)
see somebody to + place = escort him/her to + place (...i ...e kadar götürmek = ...e ...e kadar eşlik etmek)

ANN : Bill is seeing you home after the party, isn't he?
MARY : No, he isn't seeing me home. He's just seeing me to my bus.
(ANN : Bill seni partiden sonra evine götürecek, değil mi?
MARY : Hayır, beni evime götürmeyecek. Otobüsüme kadar götürecek.)

see someone off = say goodbye to a departing traveller at the starting point of his journey (uğurlamak = ayrılmakta olan bir yolcuya yolculuğunun başlangıç noktasında [genellikle istasyonda/havaalanında, vb] güle güle demek.)

We're leaving tomorrow. Bill is seeing us off at the station. (Yarın ayrılıyoruz [yola çıkıyoruz]. Bill bizi istasyondan uğurlayacak.)

hear, «listen formally to (yakınmaları, kanıtları, vb. resmî olarak dinlemek)» anlamında kullanılabilir (dinlemek) :

The court is hearing evidence this afternoon. (Mahkeme kanıtları bugün öğleden sonra dinleyecek.)

«Haber/mektup almak» anlamındaki **hear**, yalnızca şimdi öncesi (present perfect) ve gelecek zamanda süreklilik yapısına girer :

I have been hearing all about your accident. (Geçirdiğin kazayla ilgili, sürekli haber alıyorum.)

You'll be hearing about the new scheme at our next meeting.
(Yeni planımızla ilgili bilgiyi önümüzdeki toplantıda alacaksınız.)

feel, «dokunmak» anlamına gelebilir (elle yoklamak/Ç.N.)

feel for, «**try to find by touching** (el yordamıyla aramak)» anlamında kullanılabilir :

Tom was feeling for the keyhole in the dark. (Tom, anahtar deliğini karanlıkta el yordamıyla arıyordu/aradı/buldu.)

167 165'de verilen öteki bazı fiiller de belli durumlarda süreklil'k yapısında kullanılabilirler

Hiçbir düşünce verilmediği veya sorulmadığı zaman **think** (düşünmek) :

A : What are you thinking about? (Ne düşünüyorsun?)
B : I'm thinking about that play we saw last night. (Dün gece gördüğümüz oyunu düşünüyorum.)

Buna karşılık :

A : What do you think of it? (Onun hakkında ne düşünüyorsun?) (Kanı/görüş soruluyor)
B : I don't think much of it. (Pek tutmadım.) (Görüş bildiriliyor.)
A : Tom is thinking of emigrating. What do you think of the idea? (Tom göç etmeyi düşünüyor. Bu fikre ne diyorsun?)
B : I think it is a stup'd idea. He should stay where he is. (Bence aptalca bir düşünce. Otursun oturduğu yerde.)

Edilgen fiil yapısının bir parçası olarak **be :**

The house opposite our college is being pulled down. (Bizim kolejin karşısındaki ev yıkılıyor/evi yıkıyorlar.)

Öznenin, belirli bir özelliği geçici olarak sergilemekte olduğunu belirtmek için kullanılan **be :**

You are being very clever today. (Bugün çok akıllıca davranıyorsun.)

Bu, durumun her zaman rastlanılan bir durum olmadığı anlamını taşır.

The children are being very quiet; I wonder what they are up to. (**114**'e bakınız) (Çocuklar bugün çok uslular. Neler tasarladıklarını merak ediyorum.)

İyelik veya zorunluk anlamları dışında **have :**

I can't open the door; I'm having a bath. (Kapıyı açamam; banyo yapıyorum.)

We are having a wonderful time, (Çok iyi vakit geçiriyoruz.) (Eğleniyoruz.)

I'm having a tooth (taken) out tomorrow. (Yarın bir dişimi çektiriyorum.)

(**117** A ve **120**'ye bakınız.)

Hoşlanmak anlamında **like :**

How are you liking this hot weather? (Bu sıcak havayla [Sıcaklarla] aran nasıl?)

Buna karşılık :

How do you like this hot weather? (Sıcak havayı [Sıcakları] nasıl buluyorsun?)

da aynı derecede yaygındır.

Love (sevmek) ve **hate** (nefret etmek) in de olumlu da aynı biçimde kullanılma olanağı vardır :

Are you liking this nice trip on the sea? (Denizdeki bu güzel yolculuk hoşuna gidiyor mu?)

No, I'm hating it. veya **Yes, I'm loving it.** (Hayır, katiyen beğenmiyorum, veya Evet, pek hoşuma gidiyor.)

Fakat geniş zaman (simple present) yapılarını kullanmak, öğrenci için daha güvenceli olur :

Do you like your new job? (Yeni işini beğeniyor musun?)

No, I hate it. ya da **Yes, I love it.** (Hayır, nefret ediyorum/Evet, bayılıyorum.)

«**await** (beklemek)» anlamındaki **expect** de süreklilik yapısında kullanılabilir :

I am expecting a letter today. (Bugün bir mektup bekliyorum.)

She is expecting a baby in January. (Ocak ayında bir bebek bekliyor.)

Basit Şimdiki Zaman (Geniş Zaman) (The Simple Present Tense)

168 Biçim

Geniş zaman, mastarla aynı yapıya sahiptir, fakat üçüncü tekil şahısta **s** eki alır :

Mastar : **to work** (çalışmak)

Geniş Zaman : **I work,** you **work,** he (she, it) **works** (Çalışırım, çalışırsın, çalışır, vd.)

Olumsuzu, «**to do** fiilinin şimdiki zaman olumsuzu + temel fiilin (**to**'suz) mastarı»ndan oluşur :

I do not work, you **do not work,** he (she, it) **does not work** (Çalışmam, çalışmazsın, çalışmaz, vd.)

Sorusu, **to do**'nun şimdiki zaman soru biçimi + temel fiilin (**to**'suz) mastarından oluşur :

Do I work, do you **work, does** he (she, it) **work?** (Çalışır mıyım, çalışır mısın, çalışır mı, vd.)

Kuralsız fiillerin geniş zaman biçimleri de aynen böyledir.

Yazılış Kuralı :

ss, sh, ch, x ve **o** ile biten fiiller, yalnız **-s** yerine **-es** alırlar :

I kiss, he kisses (öperim, öper) - **I rush, he rushes** (hızla giderim, hızla gider) - **I watch, he watches** (izlerim, izler) - **I box, he boxes** (boks yaparım, boks yapar) - **I go, he goes** (giderim, gider) - **I do, he does** (yaparım, yapar)

Bir sessizi izleyen **y** ile biten fiiller **y**'yi **i**'ye çevirip **-es** alırlar.

I carry, he carries (taşırım, taşır) - **I hurry, he hurries** (telâşla giderim, gider)

Ancak, bir sesliyi izleyen **y** ile biten fiiller normal kurallara uyarlar :

I obey, he obeys (uyarım, uyar) - **I say, he says** (derim, der.)

169 TO WORK fiilinin Geniş Zaman Yapısı

A Biçim

Olumlu	Olumsuz	Soru	Olumsuz Soru
I work	I do not work	do I work?	do I not work?
you work	you do not work	do you work?	do you not work?
he works	he does not work	does he work?	does he not work?
we work	we do not work	do we work?	do we not work?
you work	you do not work	do you work?	do you not work?
they work	they do not work	do they work?	do they not work?

B Kısaltmalar. To do fiili, normal olarak olumsuzda ve olumsuz soruda kısaltılır. (121'e bakınız)

I don't work (Çalışmam), **he doesn't work,** (çalışmaz), **don't I work?** (çalışmaz mıyım?), **doesn't he work?** (Çalışmaz mı?)

170 Her zaman yapılan işleri göstermek üzere kullanılan Geniş Zaman fiil yapısı

Geniş zaman fiil yapısının temel kullanılışı, her zaman yapılan işleri göstermesidir.

He smokes (O sigara içer) **dogs bark** (köpekler havlar)
cats drink milk (kediler süt içer) **birds fly** (kuşlar uçar)

Bu fiil yapısı bize, konuşma anında bu işin yapılmakta olup olmadığını belirtmez ve eğer bu noktada bilgi vermek istiyorsak şimdiki zamandaki süreklilik fiil yapısını (present continuous tense'i) kullanırız :

My neighbour is practising the violin; she usually practices at about this time. (Komşum keman çalışıyor; genellikle bu sıralarda çalışır.)
My dog barks an awful lot, but he isn't barking at the moment. (Köpeğim çok havlar, fakat şu anda havlamıyor.)

Geniş zaman fiil yapısı, genellikle, şu tür zarf veya zarf grupları ile kullanılır. **often** (sık sık, çoğu zaman), **usually** (genellikle), **sometimes** (bazen), **never** (hiç), **always** (hep, her zaman), **occasionally** (arada sırada), **on Mondays** (Pazartesileri), **twice a year** (yılda iki kez), **every week** (her hafta), vd. :

It rains in winter. (Kışın yağmur yağar.)
Birds don't build nests in the autumn. (Kuşlar güzün yuva yapmaz.)
I go to church on Sundays. (Pazarları kiliseye giderim.)
How often do you wash your hair? (Saçını ne kadar zamanda bir yıkarsın?)
She goes abroad every year. (Her yıl yurt dışına çıkar.)
I never eat tripe. (Hiçbir zaman işkembe yemem.)
(**never** + olumlu = olumsuz)

171 Geniş zamanın diğer kullanılışları

A Özellikle **say** fiilinde, kitaplardan, duyurulardan ya da çok yakında alınmış olan bir mektup hakkında soru sorarken ya da bunlardan alıntı yaparken kullanılır :

What does the notice say? It says, «No Parking.»
(Duyuru ne diyor? «Park yapılmaz», diyor.)
What does the book say? It says, «Cook very slowly.»
(Kitap ne diyor? «Çok yavaş ısıtın», diyor.)
I see you've received a letter from Ann. What does she say? She says she is coming to London next week.
(Bakıyorum Ann'den mektup almışsın. Ne yazıyor? Gelecek hafta Londra'ya geleceğini söylüyor/yazıyor.)
Shakespeare says, «Neither a borrower nor a lender be.»
(Shakespeare, «Ne borç alan kişi ol, ne de borç veren», der.

(Bu anlamdaki **say**'in «yazmak» olarak da çevrilebileceğine dikkat ediniz./Ç.N.)

İletişim bildiren başka fiiller de kullanılabilir :

Shakespeare advises us not to borrow or lend. (Shakespeare, ödünç almamamızı ve vermememizi öğütler.)
A notice at the end of the road warns people not to go any further. (Yolun sonundaki bir duyuru, daha öteye gidilmemesi uyarısında bulunuyor.)

B Oyunlarla (tiyatro) ilgili anlatımda kullanılabilir. Bu, özellikle bir oyunun, operanın, vd.'nin hareketlerinin anlatımında ve çoğu kez spor olayları, toplumsal ilişkiler, vd.'de radyo yorumcuları tarafından kullanılır :

When the curtain rises, Juliet is sitting at her desk. The phone rings. She picks it up and listens quietly. Meanwhile the window opens and a masked man enters the room.

(Perde kalktığı zaman Juliet çalışma masasında oturmaktadır. Telefon çalar. Ahizeyi kaldırır ve sessizce dinler. Bu sırada pencere açılır ve maskeli bir adam odaya girer.)

C Özellikle bir yolculukla ilgili, gelecekteki bir eylem veya eylemler dizisi için kullanılır. Seyahat acentaları bunu çok kullanırlar:

We leave London at 10.0 a.m. next Tuesday and arrive in Paris in 13.00. We spend two hours in Paris and leave again at 15.30. We arrive in Rome at 19.30, spend four hours in Rome...

Londra'dan gelecek Salı sabahı 10'da yola çıkacak ve Paris'e saat 13.00'de varacağız. Paris'te iki saat geçirip daha sonra 15.30'da yeniden yola çıkacağız. Roma'ya saat 19.30'da varacak, Roma'da dört saat kalacak, vb.

D Süreklilik biçiminde kullanılmayan fiillerin şimdiki zamandaki süreklilik biçimi yerine kullanılır. Böylece, **«I am loving you»** değil, **«I love you»** (Seni seviyorum) diyebiliriz. (**165**'e bakınız.)

E Birinci tip şart cümlelerinde kullanılır. (**215**'e bakınız.)

F Zaman cümleciklerinde kullanılır. (**203** ve **313**'e bakınız.)

Geçmiş Zaman ve -miş'li Fiil Yapıları (The Past and Perfect Tenses)

Basit Geçmiş Zaman (The Past Simple Tense)

172 **Biçim**

A Kurallı fiillerde basit geçmiş zaman, mastara **-ed** ekleyerek oluşturulur:

mastar: **to work** (çalışmak) basit geçmiş: **worked** (çalıştı)

-e ile biten fiillere yalnız **-d** eklenir:

mastar: **to love** (sevmek) basit geçmiş: **loved** (sevdi)

Çekimler yoktur; yani bütün şahıslarda aynı biçim kullanılır:

I worked (çalıştım), **you worked** (çalıştın), **he worked** (çalıştı), vd.

Kurallı ve kuralsız fiillerin olumsuzu **did not** ve (to'suz) mastardan oluşturulur:

I did not work (çalışmadım), **you did not work** (çalışmadın), **he did not work** (çalışmadı), vd.

Kurallı ve kuralsız fiillerin soruları, «**did** + özne + (to'suz) mastar»dan oluşturulur:

Did I work? (çalıştım mı?), **did you work?** (çalıştın mı?), vd.

To work fiilinin basit geçmiş zamanı:

Olumlu	Olumsuz	Soru	Olumsuz Soru
I worked	I did not work	did I work?	did I not work?
you worked	you did not work	did you work?	did you not work?
he worked	he did not work	did he work	did he not work?
we worked	we did not work	did we work?	did we not work?
you worked	you did not work	did you work	did you not work?
they worked	they did not work	did they work?	did they not work?

B Kaynaşmalar: **did not**, normal olarak, olumsuz ve olumsuz soruda, kaynaştırılır:

I didn't work (çalışmadım), **didn't I work?** (çalışmadım mı?), vd.

C Yazılışla ilgili bir not: **-ing** eklerken fiilin sonundaki sessizin yinelenmesi ile ilgili kurallar (bakınız: 162) **-ed** eklerken de geçerlidir:

stop, stopped - admit, admitted - travel, travelled

Bir sessizi izleyen **-y**, **-ed**'nin eklenmesinden önce **-i-**'ye dönüşür:

carry, carried; ancak **obey, obeyed** (Bir sesliyi izleyen **-y** değişmez.)

173 **Kuralsız fiiller**

Bunlar, basit geçmiş biçimlerinde önemli ölçüde değişmektedir:

mastar : **to speak - to eat - to see - to leave**

basit geçmiş : **spoke -ate -saw -left**

Bu nedenle her bir kuralsız fiilin geçmiş zaman biçimi öğrenilmelidir; fakat bir kez bu öğrenilince başka bir sorun bulunmamaktadır, çünkü kuralsız fiiller (kuralı fiillerde de olduğu gibi) geçmiş zamanda değişik çekimlere sahip değildir :
to speak fiilinin bütün şahıslar için geçmiş zaman biçimi, **spoke**'tur.
Olumsuzu, bütün şahıslar için **did not speak**'tir.
Sorusu **did I speak**, vd.'dir.
Kuralsız fiillerin listesi, **317** inci bölümde bulunacaktır.

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Kuralsız fiillere biraz dikkat edilince, bunlara sanıldığı kadar «kuralsız» olmadığı görülecektir. Bunların bir kısmı, kökendeki Eski İngilizce biçimlerinde kuralı olduğu gibi, bir kısmı da, eskiden kuralı olan, fakat zamanla belirli ses değişimleri sonucu kuralsızlar kesimine geçen fiillerden oluşmaktadır.

Örneğin, şimdiki zaman (present) gövdesinde ee bulunan fiillerin geçmiş zaman biçimleri -e-'ye dönüşür; eğer fiilin şimdiki zaman biçiminin sonunda -d/t varsa geçmiş zamanda fiile başka bir ek konmaz (**feed, fed - meet, met** gibi) yoksa geçmiş zaman biçimine sonra -t eklenir (**sleep, slept - sweep, swept - keep, kept** gibi)

(«Kuralsız» olarak gösterilen kuralsızların, ortak özellikdere göre yapılan değişik bir listesi, çevirmenin, İnkılâp Aka Yayınevi yayınları arasında bulunan TÜRKLER İÇİN İNGİLİZCE adlı kitabının ek bölümünde bulunabilir.)

174 Basit geçmiş zaman, normal olarak geçmişteki olayların anlatımında kullanılır.

A Geçmişte, belirli bir zamanda tamamlanan eylemler için kullanılır. Bu ne demek, şu durumlarda kullanılır :

1 Zaman verildiğinde, geçmişteki bir eylem için :
I met him yesterday. (Ona dün rastladım.)

2 Veya zaman sorulduğu zaman :
When did you meet him? (Ona ne zaman rastladın?)

3 Veya eylem, geçmişte yapıldığı kesinse, zaman cümlede belirtilmemiş olsa bile basit geçmiş zaman kullanılır :
The train was ten minutes late. (Tren on dakika geç geldi.) **I bought this car in Montreal.** (Bu arabayı Montreal'den aldım.) **How did you get your present job?** (Şimdiki işini nasıl buldun?)

4 Bazen zaman, şimdi-öncesi fiil yapısında (pres. perf.) sorulan bir sorunun ve bu soruya verilen yanıtın sonucu olarak belirginleşebilir :
Where have you been? (Neredeydin?) **I've been to the opera.** (Operadaydım.) **Did you enjoy it?** (Hoşuna gitti mi?)
(Daha başka örnekler için **184**'üncü bölüme bakınız.)

B Basit geçmiş fiil yapısı, zamanı verilmemiş, fakat : -

1 artık bitmiş olan bir zamanı kapsamış **veya**
2 artık bitmiş olan bir zaman aralığı içinde yapılmış bir eylem için **kullanılır**. Bunlar, bir şekille şöyle gösterilebilir :

1 |————————————|

2 |.....X.....|

Birinci tipe örnekler :

He worked in that bank for four years. (O bankada dört yıl çalıştı.) (Fakat artık çalışmıyor.)

She lived in Rome for a long time. (Uzun süre Roma'da oturdu.) (Şimdi artık orada oturmuyor.)

İkinci tipe örnekler :

My grandmother once saw Queen Victoria. (Büyükannem bir zamanlar Kraliçe Victoria'yı gördü/müş.)

Did you ever hear Maria Callas sing? (Hiç M. Callas'ın şarkı söyleyişini dinledin mi?)

Bunlar şimdi-öncesi fiil yapısı (the present perfect tense) ile karşılaştırıldıkları zaman daha iyi anlaşılacaktır. (181 ve 182'ye bakınız.)

C Basit geçmiş, aynı zamanda, geçmişteki bir alışkanlık için de kullanılabilir :

He always carried an umbrella. (Hep bir şemsiye taşırdı.)
They never drank wine. (Hiç şarap içmezlerdi.)

(Geçmiş zamandaki alışkanlıklar için **used to**'nun kullanılışı ile ilgili olarak 158'inci bölüme bakınız.)

D Basit geçmiş, ikinci tip şart cümlelerinde de kullanılır. (216'ya bakınız) (**as if, as though, it is time, if only, wish, would sooner/rather**'dan sonra kullanılışları için 286 - 288'inci bölümlere bakınız.)

Geçmiş Zamanda Süreklilik
(The Past Continuous Tense)

175 Biçim

Geçmiş zamanda süreklilik fiil yapısı, «**to be** fiilinin geçmiş zaman biçimi + şimdiki zaman ortacı»ndan oluşur :

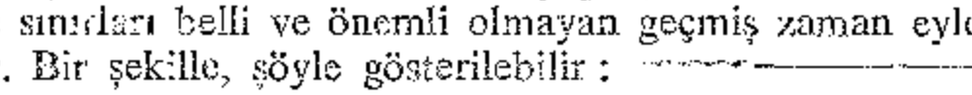
Olumlu	Olumsuz	Soru
I was working	I was not working	was I working?
you were working	you were not working	were you working?
he was working	he was not working	was he working?
you were working	we were not working	were we working?
they were working	you were not working	were you working?
	they were not working	were they working?

Kaynaşmalar : was not genellikle olumsuzda kaynaşarak şu biçimleri ortaya çıkarır :

I wasn't working (çalışmıyordum), **you weren't working** (çalışmıyordun), **wasn't he working?** (çalışmıyor muydu)

Bazı fiillerin süreklilik yapılarıyla kullanılamadığını unutmayınız. (165-167)

176 Geçmiş zamandaki süreklilik fiil yapısı, bir süre devam eden, fakat kesin süre sınırları belli ve önemli olmayan geçmiş zaman eylemleri için kullanılır. Bir şekille, şöyle gösterilebilir :

A Zamanı gösteren bir ifade bulunmadan kullanıldığı zaman aşamalı bir gelişmeyi gösterir :

It was getting darker. (Hava **giderek** kararıyordu.)
The wind was rising. (Rüzgâr **giderek** şiddetini artırıyordu.)

B Belirli bir zaman belirtildiğinde, bu zamandan önce başlayan ve büyük bir olasılıkla bu zamandan sonra da sürüp giden bir eylemi anlatır :

At 8.0 he was having breakfast (Saat 8:00'de kahvaltı ediyordu), Saat 8:00'de onun, kahvaltının ortasında olduğunu, yani kahvaltıya bu saatten önce başlamış olduğunu göstermektedir.

He had breakfast at 8:00. (Saat 8:00'de kahvaltı etti), onun saat 8'de kahvaltıya başladığı anlamını taşır.

C Zaman gösteren ifadenin yerine basit geçmiş zamandaki bir fiil koyarsak :

(Ben geldiğim zaman Tom telefonda konuşuyordu.)

Geçmiş zamandaki *süreklilik* gösteren fiilin, basit geçmiş zamandaki *fiille* gösterilen eylemden daha önce başlamış olduğunu ve büyük bir olasılıkla ondan sonra da sürüp gittiğini gösterir. Şekil, bu ilişkinin gösterilmesinde yardımcı olabilir. Basit geçmiş zamandaki eylem, X ile gösterilmiştir. Bu bileşimi, normal olarak birbirini izleyen eylemleri ifade eden, basit geçmiş zamandaki iki eylemin bileşimi ile karşılaştırınız :

When he saw me, he put the receiver down. (Beni görünce, ahizeyi bıraktı.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Aynı cümlede bulunan, basit geçmiş zamandaki (past simple) iki olaydan ana cümlecikte bulunanı, 180 numaralı paragrafta da belirtildiği gibi, genellikle yan cümleciktekine olaya/eyleme bir tepkiyi gösterir :

When the teacher came in, all the class stood up (Öğretmen girdiği zaman bütün sınıf ayağa kalktı/kalkardı.)

D Süreklilik yapısını, betimlemelerde (tasvirlerde) kullanırız. Betimlemelerle (geçmiş sürekli) olay anlatımı (basit geçmiş) bileşimine dikkat ediniz :

A wood fire was burning on the hearth, and a cat was sleeping in front of it. A girl was playing the piano (and was) singing softly to herself. Suddenly there was a knock at the door. The girl stopped playing. The cat woke up.

(Şöminede bir odun ateşi yanmaktaydı, bir kedi de onun önünde uyumaktaydı. Bir kız piyano çalıyor, alçak sesle kendi kendine bir şarkı

söylüyordu. Birden kapı vuruldu. Kız piyano çalmayı bıraktı. Kedi uyandı.)

177 Dolaylı aktarımda, gelecek yerine geçmişte ve ALWAYS ile birlikte kullanılışı

Burada da, **176**'da olduğu gibi, bu fiil yapısı, şimdiki zamandaki süreklilik fiil yapısının geçmiş zamandaki karşılığıdır.

A Dolaysız aktarım : **He said, «I am living in London.»**
«Londra'da kalıyorum», dedi.

Dolaylı aktarım : **He said he was living in London.**
Londra'da kalmakta olduğunu söyledi.

B Şimdiki zamandaki süreklilik fiil yapısı nasıl, gelecekteki belli bir planlamayı gösteriyorsa :

I'm leaving tonight. I've got my plane ticket. (Bu gece yola çıkıyorum. Uçak biletim yanımda.)

aynı biçimde geçmiş zamandaki süreklilik fiil yapısı da, bu türden, geçmişteki geleceği ifade eder :

He was busy packing, for he was leaving that night.
(Valizlerini yerleştirmekle meşguldü; zira o gece yola çıkacaktı.)
(Yola çıkma kararı daha önceden alınmıştı.)

C Always ile birlikte kullanılan geçmiş zamandaki süreklilik yapısı :

He was always ringing me up. (Hep bana telefon ediyordu.)

cümlesi, sık sık yinelenen ve konuşan kişiyi çoğu kez rahatsız eden bir eylemi ifade eder. (164 B'ye bakınız.)

178 Basit geçmiş'e karşı bir seçenek

Geçmiş zamanda süreklilik yapısı (past continuous), daha rastgele, daha düşünülmeden yapılan eylemleri ifade etmek için basit geçmiş zamana karşı bir seçenek olarak kullanılabilir :

I was talking to Tom the other day. (Geçen gün Tom'la konuşuyordum.)

Buradaki geçmiş zaman süreklilik yapısı, eylemin, hiç olağanüstü veya kayda değer olmadığı izlenimini uyandırmaktadır. Aynı zamanda sorumluluğu özneden kaldırmaya eğilimlidir. Yukarıdaki örnekte konuşmayı kimin başlattığı belirli değildir; bu önemli de değildir. Bunun :

I talked to Tom. (Tom'la konuştum.)

cümlesindeki basit geçmiş zamanla karşıtlığına dikkat ediniz. Son cümlede inisiyatifi benim aldığım anlamı bulunmaktadır. Aynı biçimde :

From four to six Tom was washing the car. (Saat dörtten altıya kadar Tom arabayı yıkıyordu.)

Bu, bunun önceden planlanmadan yapılan, belki de rutin olarak bir eylemi gösterir. Bunu, aşağıdaki cümle ile karşılaştırınız :

From four to six Tom washed the car. (Dörtten altıya kadar Tom arabasını yıkadı.) (Bu cümle, Tom'un bilerek yaptığı eylemi gösterir.)

Süreklilik yapılarının, sürekli, kesintisiz görünen eylemler için kullanıldığı-

na dikkat ediniz. Eğer eylemi parçalara böler veya onun kaç kez yapıldığını söylersek basit geçmiş zamanı kullanmalıyız:

I talked to Tom several times. (Tom'la birkaç kez konuştum.)

Tom washed both cars. (Tom her iki arabayı da yıkadı.)

Ancak, paralel olduğu su götürmeyen eylemler için, doğaldır ki, süreklilik yapısını kullanabiliriz:

Between one and two I was doing the shopping and walking the dog.

(Saat bir ile iki arasında alışverişi yapıyor ve köpeği gezdiriyordum.)

Bu fiil yapısı, **today** (bugün), **last night** (dün gece), **in the afternoon** (öğleden sonra), gibi zaman gösteren ifadelerle birlikte, bu biçimde normal olarak kullanılabilir. Bu zaman ifadeleri, hem belirli bir zaman noktası, hem de zaman süresi olarak kabul edilebilir. Zaman aralıkları, yukarıda gösterildiği gibi, tam zamanı gösteren zaman zarfları ile de gösterilebilmektedir. Zaman aralığının nasıl geçirildiğini göstermek istenirse, süreklilik yapısı, basit geçmiş zamandan daha naziktir:

What were you doing before you came here? (Buraya gelmeden önce ne yapıyordunuz?),

cümlesi,

What did you do before you came here? (Buraya gelmeden önce ne yaptınız?)

cümlesinden daha nazik görünmektedir.

Öte yandan:

What were you doing in my room? (Benim odamda ne yapıyordun?)

cümlesi, senin orada bulunmaya hakkın olmadığı kanısında olduğumu belirtebilir; fakat:

What did you do in my room? (Benim odamda ne yaptınız?)

cümlesi kesinlikle böyle bir izlenimi vermez.

Şimdi - Öncesi (The Present Perfect Tense)

179 A Biçim

Şimdi-öncesi fiil yapısı, «**to have**'in şimdiki zaman biçimi + geçmiş zaman ortacı»ndan oluşur:

I have worked (çalıştım/çalışmış bulunuyorum/çalışıyorum)

Kurallı fiillerde geçmiş zaman ortaç biçimi, basit geçmiş zaman biçiminin aynıdır: **loved, worked, vd.** (306'daki yazılış kurallarına bakınız.) Kuralsız fiillerde geçmiş zaman ortaçları fiilden fiile değişir. (317'ye bakınız.) (Ayrıca 173'ün sonundaki ÇEVİRİCİNİN NOTU'na bakınız./Ç.N.) Olumsuzu, yardımcıya **not** eklenerek yapılır. Soru biçimi, yardımcı ile öznenin yer değiştirmesiyle oluşturulur. Bu biçimler aşağıda gösterilmiştir:

Olumlu	**Olumsuz**
I have worked	I have not worked
you have worked	you have not worked
he has worked	he has not worked
we have worked	we have not worked
you have worked	you have not worked
they have worked	they have not worked

Soru	Olumsuz Soru
have I worked?	have I not worked?
have you worked?	have you not worked?
has he worked?	has he not worked?
have we worked?	have we not worked?
have you worked?	have you not worked?
have they worked?	have they not worked?

Kaynaşmalar : have ve **have not**, kaynaştırılabilirler. (115'e bakınız.)
I've worked, you haven't worked, haven't I worked?, vd.

B Kullanılışı

Bu fiil yapısının şimdiki zamanla geçmiş zamanın bir karışımı olduğu söylenebilir. Daima, şimdiki zamanla güçlü bir bağlantıyı gösterir; özellikle konuşmalarda, mektuplarda, gazetelerde ve radyodaki raporlarda kullanılır.

180 **Şimdi-öncesi fiil yapısı, JUST ile birlikte, az önce tamamlanmış bir eylemin ifadesinde kullanılır**

He has just gone out = he went out a few minutes ago.
(Az önce çıktı = birkaç dakika önce çıktı.)

Bu, bu fiil yapısının özel, günlük konuşmada kullanılışıdır. **Just,** yardımcı ile temel fiil arasına konmalıdır. Bu bileşim, soru biçiminde de kullanılırsa da, esas olarak olumluda kullanılır :

Has he just gone out? (Az önce mi çıktı?)

Normal olarak olumsuzda kullanılmaz.

181 **Şimdi-öncesi fiil yapısı, zamanı verilmemiş ve belirli olmayan geçmiş zamandaki eylemlerin ifadesinde kullanılır.**

A Zaman belirtilmediği zaman, az önce yapılmış eylemler için :

I have read the instructions, but I don't understand them.
(Talimatı okudum, ama anlamadım.)
Have you had breakfast? No, I haven't had it yet.
(Kahvaltı ettin mi? Hayır, henüz etmedim.)

Bunu, aşağıdaki cümlelerle karşılaştırınız :

I read the instructions last night. (Talimatı dün gece okudum.)
(Zaman verilmiştir; onun için basit geçmiş zamandadır.)
Did you have breakfast at the hotel? (Kahvaltını otelde mi yaptın?)
(Yani, otelden ayrılmadan önce-basit geçmiş zaman)

Şimdi-öncesi fiil yapısıyla sorulan sorulara verilebilecek yanıtlara dikkat ediniz :

Have you seen my stamps?	**Yes, I have/No, I haven't.**
	Yes, I saw them on your desk a minute ago.
(Pullarımı gördün mü?	Evet, gördüm/Hayır, görmedim.
	Evet, bir dakika önce yazı masanda gördüm.)
Have you had breakfast?	**Yes, I have/No, I haven't had it yet.**
	Yes, I had it with Mary.
(Kahvaltı ettin mi?	Evet, ettim/Hayır, henüz etmedim.
	Evet, Mary ile ettim.) (Zaman dolaylı olarak belirtilmektedir.)

B Bu fiil yapısı, geçmişin daha gerilerinde yapılmış eylemler için de kullanılabilir, ancak bunun, şimdi ile bağlantısını koruması şarttır; yani eylemin şimdi de yinelenebilmesi gerekmektedir. **«I have seen wolves in that forest»** («O ormanda kurtlar gördüm») cümlesi, bunları halâ görmenin olmakla olduğunu belirtir. **«John Smith has written a number of short stories»** («John Smith birkaç kısa öykü yazdı») da John Smith'in halâ sağ olduğunu ve daha çok öyküler yazabileceğini gösterir.

Oysa, orman kesilmiş ve John Smith ölmüşse, **«I saw wolves in that forest once/several times»** veya **«I used to see wolves here»** ve **«John Smith wrote a number of short stories»** (Bir zamanlar/birkaç kez o ormanda kurtlar gördüm» veya «Eskiden burada kurtlar görürdüm» ve «John Smith birkaç kısa öykü yazmıştı.») deriz.

Şimdi-öncesi fiil yapısını bu biçimde kullandığımız zaman belirli bir geçmiş zaman eylemini (Eylem birkaç kez yinelenmiş olabilir) veya eylemin yapıldığı kesin zamanı düşünmüyoruz. Eğer belirli bir zamanda yapılmış belirli bir eylemi düşünürsek, daha büyük olasılıkla basit geçmiş zaman yapısını kullanırız.

C Bu fiil yapısı, **lately, recently** (her ikisi de : son zamanlarda) ve **yet** (henüz) ile birlikte kullanılabilir :

> **There have been a lot of changes recently.** (Son zamanlarda birçok değişimler olmuştur.)
> **I've been very busy lately.** (Son zamanlarda çok meşgulüm.)
> **Have you ever seen a wolf? No, I've never seen one.** (Hiç kurt gördün mü? Hayır, hiç [kurt] görmedim.)
> **Have you ever made bread? Yes, I made some last week.** (Hiç ekmek yaptın mı? Evet, geçen hafta biraz [birkaç tane] yaptım.) (geçmiş zaman yapısı)

D Bitmemiş bir süre ya da zaman dilimini belirten bir sözcük ya da takımla birlikte kullanılır. Ör : **this morning/afternoon/evening/week/month/year; today** (bu sabah/öğleden sonra/akşam/hafta/ay/yıl; bugün). Şimdi öncesinin (present perfect), yalnızca, yaklaşık saat bire kadar kullanılabileceğine dikkat ediniz, çünkü bu saatten sonra **this morning,** bitmiş bir süre durumuna gelir ve bu zamanda oluşan eylemler basit geçmiş yapısıyla (past simple) ifade edilmelidir.

> (sabah 11'de) **Tom has rung three times this morning already.** (Bu sabah, daha şiddiden Tom üç kez telefon etti.)
> (öğleden sonra 2'de) **Tom rang three times this mosning** (Bu sabah Tom üç kez telefon etti.)

Aynı biçimde **this afternoon** (bugün öğleden sonra), yaklaşık beşte biter :

> (öğleden sonra 4'de) **I haven't seen Tom this afternoon.** (Bugün öğleden sonra Tom'u görmedim.)
> (öğleden sonra 6'da) **I didn't see Tom this afternoon.** (Bugün öğleden sonra Tom'u görmedim.)

Bitmemiş bir zaman süreci ile kullanılan şimdi öncesi yapısı, bu süreç içerisindeki belirsiz bir zamanda yapılan ya da yapılmayan bir işi anlatır :

> **ANN : Have you seen him today (at any time today?)** (Onu bugün [herhangi bir zaman] gördün mü?)

BİLL : Yes, I have/Yes, I have seen him today (at some time during the day). (Evet./Evet, onu bugün [gün içinde belirli bir zamanda] gördüm.)

Fakat işin, her zaman, bitmemiş zaman süremizin belli bir noktasında ya da bölümünde yapıldığını biliyorsak basit geçmiş zaman yapısını (past simple) kullanırız : Çalar saatim normal olarak saat altıda çalıyorsa, kahvaltıda şöyle söyleyebilirim :

My alarm clock didn't go off this morning. (Bu sabah çalar saatim çalmadı.)

Bir postacının normal olarak saat dokuz ile on arasında geldiğini düşünün. Dokuzdan ona kadar şöyle deriz :

Has the postman come yet/this morning? (Postacı henüz/bu sabah geldi mi?)

Fakat saat dokuz ile on arasındaki bu süreden sonra şöyle deriz :

Did the postman come today? (Postacı bugün geldi mi?)

Burada basit geçmiş yapısı kullanmamızın nedeni, söz etmesek de belli bir zaman süresini düşünüyor olmamızdır.

E Şimdi öncesi fiil yapısı, soru ya da olumsuzda, **yet** ile birlikte kullanılabilir :

— **Has the postman come yet?** (Postacı henüz geldi mi?)

— **No, he hasn't come yet. We are still expecting him.** (Hayır, henüz gelmedi. Onu bekliyoruz.)

(Soruda Türkçede «henüz»ün pek kullanılmamasına karşılık İngilizcede bunun rahatlıkla kullanılabildiğine dikkat ediniz./Ç.N.)

182 Şimdi-öncesi fiil yapısı, zaman gösteren bir ifade ile birlikte şu durumlarda kullanılabilir

A Geçmişte başlamış ve halâ devam eden bir eylem için :

He has been in the army for two years. (İki yıldan beri orduda bulunuyor.) (Halen orduda.)

I have smoked since I left school. (Okuldan çıktığımdan beri sigare içiyorum.) (Halâ sigara içiyorum.)

He has lived here all his life. (Bütün ömrü boyunca burada oturmuştur.) (Halâ burada oturur.)

I have never seen an armadillo. (Hiç armadillo görmedim.) (**Armadillo :** Güney Amerika'da yaşayan, kalın kabuklu, kertenkele türünden bir hayvan.)

I have always written with my left hand. (Hep sol elimle yazmışımdır.)

Bu tür eylem, şöyle bir şemayla gösterilebilir : /————————

Yukarıdaki cümleleri şunlarla karşılaştırınız :

He was in the army for two years. (İki yıl orduda bulundu.) (Şimdi orduda değil.)

I smoked for six years. (Altı yıl sigare içtim.) (Sonra bıraktım.)

He lived here all his life. (Bütün yaşamı boyunca burada oturdu.) (Herhalde şimdi ölmüş bulunuyor.)

Son üç örneğin her birinde, artık bitmiş olan bir zaman kesiminden, /————————/, söz ediyoruz; bu nedenle basit geçmiş zaman kullanılmaktadır. (**174**'e bakınız.)

B Ancak, şimdi-öncesi fiil zamanı, geçmişte başlayan ve konuşma anında son bulan bir eylem için de kullanılabilir. Bu durumda, en çok, **be** fiili

ile ve olumsuz fiillerle birlikte kullanılır :

(birisiyle karşılaşıldığında) **I haven't seen you for a long time.** (Sizi uzun zamandan beri görmüyorum.) (Fakat şimdi görüyorum.)

This room hasn't been cleaned for months. (Bu oda aylardır temizlenmiyor.) (Ama şimdi temizliyoruz.)

It has been very cold lately but it's beginning to get a bit warmer. (Son zamanlarda hava çok soğuk oldu, ama biraz ısınıyor.)

Bu tür bir eylem, şu şemayla gösterilebilir : /————————————/

C Bilme **(knowing)**, inanma **(believing)**, anlama **(understanding)** vb. ile ilgili fiiller, yukarıda, A'da gösterilen durum dışında şimdi-öncesi fiil yapısı ile kullanılamazlar :

I have known him for a long time. (Onu uzun zamandır biliyorum/tanıyorum.)

We have always believed that this is not possible.
(Buna olanak olmadığına hep inanmışızdır.)

Dolayısıyla, son zamanlarda yapılan işler, zaman belirtilmemiş olsa bile basit geçmişle (past simple) ifade edilmelidir :

— **Did you know he was going to be married?** (Have you known kullanma olanağı yoktur burada.) (Onun evleneceğini biliyor muydun?) **ve**

— **Hello! I didn't know you were in London. How long have you been here?** (Merhaba! Senin Londra'da olduğunu bilmiyordum. Ne kadar zamandan beri buradasın?)

D Soru : **How long have you been here?** (Ne kadar zamandan beri buradasın?)

Yanıt : **I've been here six months.** (Altı aydır buradayım.)

Bu türden soru/yanıtları, sözü edilen süre içinde yapılan eylemler hakkında şimdi-öncesi fiil yapısında genel sorular izler. Sözü edilen süre; kalma, olma, vd. eylemleri henüz bitmediği için, tamamlanmamış bir süre (/————————————/) olarak kabul edilir :

Have you been to the Zoo/the theatre/the museums/the casino?
(Hayvanat Bahçesinde/tiyatroda/gazinoda bulundun mu/hiç gittin mi?)

Have you enrolled in a school/found a job/met many people?
(Bir okula yazıldın/bir iş buldun/birçok insanla tanıştın mı?)

Yanıtlar, eğer zaman verilmezse aynı fiil yapısında, yoksa basit geçmiş yapısında olacaktır :

Yes, I have (been to the Zoo, vd.) (Evet [Hayvanat Bahçesine, vd.'e] gittim.) veya **Yes, I went there last week.** (Evet, oraya geçen hafta gittim.)

No, I haven't enrolled yet. (Hayır, henüz yazılmadım.) veya **Yes, I enrolled on Monday/this morning.** (Evet, Pazartesi günü/geçen hafta yazıldım.)

E «**it is** + zaman süresi + **since** + geçmiş zaman ya da şimdi öncesi» yapısına dikkat ediniz :

It is three years since I (last) saw Bill. ya da
It is three years since I have seen Bill.
(Bill'i [son] görüşümden bu yana üç yıl oldu/geçti.)

Bunun yerine :

I saw Bill three years ago. (Bill'i üç yıl önce gördüm.) **ya da**

I haven't seen Bill for three years. (Bill'i üç yıldır/yıldan beri görmedim.) de denebilir.

Aynı biçimde:

It is two months since Tom (last) smoked a cigarette. (Tom'un [son] sigara içişinden bu yana iki ay oldu/geçti.)

It is two months Tom has smoked a cigarette. (Anlam aynı.)

He last smoked a cigarette two months ago. (En son, iki ay önce sigara içti.)

He hasn't smoked a cigarette for two months.
(İki aydan beri sigara içmedi.)

«**it is... since**» yapısını last zarfı olmadan da kullanabiliriz:

It is two years since he left the country. (Ülkeden ayrılalı iki yıl oldu.)

Ancak bunun yerine yalnız:

He left the country two years ago. (Ülkeden iki yıl önce ayrıldı.)

Yukarıda, Tom ve Bill ile ilgili cümlede şimdi öncesi fiil yapısının olumsuzunu kullanamayız.

Bu kalıp geçmiş zamanda kullanılabilir:

He invited me to go riding with him. But it was two years since I had ridden a horse (= I hadn't ridden a horse for two years previous to invitation) so I wasn't sure that I would enjoy it. (Beni, kendisiyle birlikte at gezintisine çıkmaya çağırdı. Fakat ata binmeyeli iki yıl olmuştu (= çağrıdan iki yıl öncesinden beri ata binmemiştim), onun için bundan zevk alacağımdan emin değildim.)

F Ayrıca şu tür cümlelere dikkat ediniz:

This is the best wine I have ever drunk. (Bu, şimdiye dek içtiğim en iyi şarap.)

This is the worst book I have ever read. (Bu, şimdiye dek okuduğum en kötü kitap.)

This is the easiest job I have ever had. (Bu şimdiye kadar yaptığım en kolay iş.)

Bu yapıyı ever'sız da, **the first, the second...** ve **the only** (ilk, ikinci..., tek) ile kullanabiliriz:

It/This is the first time I have seen a mounted band. (İlk kez bir süvari takımı görüyorum.)

It is only the second time he has been in a canoe. (Bu, bir kano'ya daha ikinci binişi.)

This is the only book he has written. (Bu, yazdığı tek kitap.)

183 Şimdi-öncesi ile birlikte kullanılan FOR ve SINCE

For, bir zaman aralığı için kullanılır:

for six days (altı haftadan beri) - **for a long time** (uzun bir zamandan beri)

Basit geçmiş zamanla birlikte kullanılan **for**, tamamlanmış zaman kesimini gösterir:

We lived **there for ten years.** (Biz orada on yıl oturduk.) (Bu, artık orada oturmadığımızı göstermektedir.)

Şimdi-öncesi fiil yapısı ile kullanılan **for**, içinde bulunulan zamana kadar uzanan bir zaman kesimini gösterir:

We have lived **in London for ten years.** (On yıldır Londra'da otur-

maktayız.) (ve halâ orada oturmaktayız.)
for bazen atılabilir :
We've been here an hour. (Bir saattir buradayız.)
Since, belirli bir zaman noktası ile birlikte kullanılır ve «o zaman noktasından konuşma zamanına kadar» anlamına gelmektedir. Daima şimdi öncesi fiil yapısıyla birlikte kullanılır :
She has been here since six o'clock. (Saat altıdan beri burada.) (Şu anda da burada.)
Since, (-den beri), kesinlikle cümleden atılamaz.
last ile **the last** (geçen ile son) arasında, akıl karıştıran bir fark olduğunu dikkat ediniz. «**I have been here** since last **week (month, year, vd.)**» (**Geçen** haftadan [aydan/yıldan, vd.] beri buradayız), fakat «**I have been here** for the last **week**» (**Son** hafta **boyunca** buradayım) deriz. Birinci cümlede «**last week**» (geçen hafta), yaklaşık yedi gün öncesindeki bir zaman **noktası** anlamına gelmektedir. İkinci cümledeki «**the last week**» (son hafta), henüz tamamlanmış bulunan yedi günlük bir zaman **aralığı** demektir.

184 **Şimdi-öncesi ve basit geçmiş fiil yapılarına ilişkin birkaç örnek daha**

A **Have you seen a dinosaur?** (Hiç dinazor gördün mü?)

I've seen a model in a museum. (Bir müzede bir modelini gördüm.) **I've never seen a live one;** (Hiç canlısını görmedim); **they've been extinct for millions of years.** (...milyonlarca yıldan beri yeryüzünden silinmiş durumdadırlar.)
Tom : (Philip'i ilk kez ziyaret etmektedir) : **I didn't know you lived in a houseboat.** (Bir yüzerevde oturmakta olduğunu bilmiyordum.)
Philip : **I've always lived in a houseboat. I was born in one.**
(Oldum olası bir yüzerevde otururum. Bir yüzerevde doğdum.)
I didn't know you were in England. When did you arrive?
(İngiltere'de olduğunu bilmiyordum. Ne zaman geldin?)
I arrived last week. (Geçen hafta geldim.)
Did you have a good journey? (İyi bir yolculuk yaptın mı?)
No. I came by air and it was very tiring. (Hayır, hava yoluyla geldim ve çok yorucuydu.)
Have you found a job yet? (Henüz bir iş buldun mu?)
Yes, I have just had an interview for a post and I think I've got it. (Evet, az önce bir iş için bir görüşmedeydim ve sanırım işi ben aldım.)

B Geçmişteki bir eylem hakkındaki bir konuşmanın şimdi-öncesindeki bir soru ve yanıtla başlayıp normal olarak, belirli bir zaman verilmese bile, basit geçmiş yapısıyla devam ettiğine dikkat ediniz. Bunun nedeni, ilk sözü edilen eylemin, konuşucuların zihinlerinde artık belirlenmesidir :

Where have you been? (Neredeydin?)
I've been to the theatre. (Tiyatrodaydım.)
What was the play? (Oyun neydi?)
Hamlet. (Hamlet'ti.)
Did you like it/did you have a good seat/was the theatre crowded?
(Beğendin mi/iyi bir yerin var mıydı/tiyatro kalabalık mıydı?)
Koca : **Where have you been?** (Neredeydin?)
Eşi : **I've been at the sales.** (İndirimli satışlardaydım.)

Koca : **What have you bought/What did you buy?** (Ne aldın?) (İkisi de kullanılabilir.)

Eşi : **I have bought/I bought you some yellow pyjamas.** (Sana sarı pijama aldım.)

Koca : **Why did you buy yellow? I told you never to buy yellow for me.** (Neden sarı aldın? Sana, bana hiç sarı almamanı söylemiştim.)

Eşi : **I couldn't resist it. They were very much reduced.** (Dayanamadım. Çok indirimliydiler.)

C Şimdi-öncesi fiil yapısı, daha sonradan basit geçmiş zamanla anlatılacak olan bir eylemi sunmak üzere gazetelerde ve radyo haberlerinde çok kullanılır. Eylemin zamanı çoklukla ikinci cümlede verilir :

Thirty thousands' worth of jewellery has been stolen from Jonathan Wild and Company, the jewellers. The thieves broke into the flat above some time during Sunday night and entered the shop by cutting a hole in the ceiling.

(Kuyumculuk yapmakta olan Jonathan ve Şirketi'nden otuz bin sterlin değerinde mücevherat çalınmıştır. Hırsızlar, bir üst kattaki daireye Pazar gecesi bir ara gizlice girmişler ve tavanda bir delik açarak dükkâna girmişlerdir.)

The Prime Minister has decided to continue with his plan to build X-type air-craft. This decision was announced yesterday and was received with mixed feelings.

(Başbakan, X-tipi uçakları yapma planını devam ettirmeye karar vermiş bulunmaktadır. Bu karar dün açıklandı ve değişik tepkilerle karşılandı. [Eğer muhabir, o zamanla konuşmanın geçtiği zaman arasındaki yorumları toplu olarak söylemek isteseydi **has been received** kullanılacaktı].)

D Şimdi-öncesi, mektuplarda çok kullanılır :

I am sorry I haven't written for a long time, but I've been very busy lately as my partner has been away and I have had to do his work as well as my own. However he came back this morning (veya **has just come back**) **so things are a bit easier now.**

(Uzun zamandır yazamadığım için özür dilerim, fakat, ortağım tatile çıktığı (**has been away**) ve onun işini de, kendiminkiyle birlikte ben yapmak zorunda olduğum için, son zamanlarda çok meşguldüm. Ancak, o bu sabah geldi (veya az önce geri geldi), onun için işler şimdi biraz daha kolay.)

My colleagues and I have carefully considered the important issues raised in the report which you sent me on April 26, and we have decided to take the following action.

(Arkadaşlarımla ben, 26 Nisan'da bana göndermiş olduğunuz raporda ortaya konan sorunları dikkatle incelemiş ve şu noktada eyleme geçmeye karar vermiş bulunuyoruz/bulunmaktayız.)

Ancak, eylemin zamanı verilmese bile, normal olarak ikinci cümlede basit geçmiş zaman kullanılır :

Two prisoners have escaped from Dartmoor. They used **a ladder which had been left behind by some workmen, climbed a twenty-foot wall and got away in a stolen car.**
(İki hükümlü, Dartmoor'dan kaçmışlardır. Birtakım işçilerin bıraktıkları bir merdiven kullandılar, yirmi-ayak yüksekliğindeki bir duvarı tırmandılar ve çalıntı bir arabayla kaçtılar.)

Şimdi - Öncesinden (Gelen) Süreklilik
(The Present Perfect Continuous Tense)

185 Biçim

Bu fiil yapısı, **to be** fiilinin şimdi-öncesi yapısı + şimdiki zaman ortacı'ndan oluşur :

olumlu : **I have been working, he has been working,** vb.
olumsuz : **I have not (haven't) been working.**
soru : **have you been working?**
olumsuz-soru : **haven't you been working?**

186 Kullanılışı

Bu fiil yapısı, geçmişte başlayıp halâ süregelen (/————————) veya az önce tamamlanan (/————————/) bir eylem için kullanılır :

I've been waiting for an hour and he still hasn't turned up.
(Bir saattir bekliyorum; halâ gelmedi.)
I'm sorry I'm late. Have you been waiting long?
(Geciktiğim için özür dilerim. Uzun zamandır bekliyor muydunuz?/ Çok beklediniz mi?)

Bazı fiillerin, süreklilik biçiminde kullanılmadıklarını (**165**'e bakınız), fakat bunların bir bölümünün bazı durumlarda kullanılabildiğini (**167**) unutmayınız. Dolayısıyla, şöyle diyebiliriz :

Tom has been seeing about a work permit for you. (Tom senin için bir çalışma izni almaya çalışıyor.)
She has been having a tooth out. ([Bir süredir] bir dişi eksik.)
I've been thinking it over. (Onu yeniden düşünmekteyim.)
I've been hearing all about his operation. (Onun ameliyatı hakkında sürekli haber alıyorum.)

Buna ek olarak **want** (istemek) fiili bu fiil yapısıyla kullanılabildiği gibi, **wish** (dilemek) de kullanılabilmektedir :

Thank you so much for the binoculars. I've been wanting a pair for ages. (Dürbün için teşekkürler. Ne zamandır bir tane istiyordum.)

Ancak **being** ortacı normal olarak şimdi öncesinden gelen süreklilik yapısının (present perfect continuous tense'in) bir parçası olamamakta ve bu nedenle bu fiil yapısı edilgen çatıda kullanılmamaktadır.

«They have been repairing the road : Yolu onarmaktalar» gibi bir cümlenin en yakın edilgen karşılığı, **«The road has been repaired lately :** Yol son zamanlarda onarılmıştır», (ki bu tam olarak aynı şey değildir.)

187 Şimdi Öncesi Fiil Yapısı (Present Perfect) ile Şimdi Öncesinden Gelen Süreklilik (Present Perfect Continuous) Fiil Yapısının Karşılaştırılması

A Geçmişte başlayıp halâ süren ya da daha az önce bitmiş olan bir eylem, bazı fiillerle birlikte, şimdi öncesi (present perfect) ya da şimdi öncesinden gelen süreklilik (pres. perf. cont.) yapısı ile ifade edilebilir. Bu biçimde kullanılabilen fiiller arasında, şunlar bulunmaktadır : **expect** (ummak, beklemek), **hope** (ümidetmek), **learn** (öğrenmek), **lie** (uzanmak), **live** (oturmak), **look** (bakmak), **rain** (yağmur yağmak), **sleep** (uyumak), **sit** oturmak), **snow** (kar yağmak), **stand** ([ayakta] durmak), **study** (ders çalışmak, incelemek, etüd etmek), **wait** (beklemek), **want** (istemek), **work** (çalışmak) :

He has lived here for six weeks. He has been living here for six weeks. (Burada altı haftadır oturmakta/oturuyor.)

How long have you learnt English? How long have you been learning English. (Ne kadar zamandan beri İngilizce öğrenmektesin?)

I've wanted to throw something at him for a long time. I've been wanting to throw something at him for a long time. (Ona uzun zamandır birşey atmak istiyorum.)

Kuşkusuz, süreklilik biçimlerinde kullanılmayan fiillerde buna olanak yoktur. (**165 - 7** ve **186**'ya bakınız). Dolayısıyla şimdi öncesinden gelen süreklilik biçimi, şu örneklerde, şimdi öncesi yapısının yerini alamaz :

They've always had a big garden. (Hep büyük bir bahçeleri olmuştur.)

How long have you known that? (Bunu ne kadar zamandır biliyorsun?)

He's been in hospital since his accident. (/Geçirdiği/ kazadan bu yana hastanede bulunmakta/hastanede.)

Şimdi öncesinden gelen süreklilik (Present Perfect Continuous) fiil yapısının bir zaman ifadesi ile veya bu ifade bulunmadan kullanılabildiğine de dikkat ediniz. Bu özelliğiyle; yalnız **«for six days :** altı günden beri», **«since June :** Haziran'dan beri», **«never :** hiçbir zaman» gibi bir zaman ifadesi aracılığı ile bu türden bir eylemi gösterebilen şimdi öncesi fiil yapısından (present perfect'ten) ayrılmaktadır. Böyle bir zaman ifadesi olmadan kullanıldığı zaman, tek bir bitmiş eylem gösterir.

Ayrıca, şimdi öncesinden gelen süreklilik (pres. perf. cont.), bir zaman ifadesi olsa da olmasa da kullanılabilir. Bu açıdan, bu tür bir eylemi yalnızca, for six days (altı günden beri), since June (Hazirandan beri), never (hiç) gibi bir zaman ifadesi bulunduğu zaman kullanılabilen şimdi öncesi yapısından (pres. perf.) ayrılır. Bir zaman ifadesi bulunmadığı zaman şimdi öncesi fiil yapısı (pres. perf.), tek bir bitmiş eylemi gösterir.

B Şimdi öncesi yapısındaki (present perfect) yinelenmiş bir eylem, sürekli bir eylem olarak şimdi öncesinden gelen süreklilik yapısıyla (present perfect continuous) da ifade edilebilir :

I've written six letters since breakfast. (Kahvaltıdan beri altı mektup yazdım.) **I've been writing letters since breakfast.** (Kahvaltıdan beri mektup yazmakla meşgulüm.)

I've knocked five times. I don't think anyone's in. (Beş kez kapıyı çaldım. Kimsenin içerde olduğunu sanmıyorum.) **I've been knocking.**

I don't think anybody's in. (Kapıyı çalıp duruyorum. Kimsenin içeride olduğunu sanmıyorum.)

Şimdi öncesinden gelen süreklilik yapısının, kesintisizliği kuşku götürmeyen bir eylemi gösterdiğine dikkat ediniz. Bir işin kaç kez yapıldığını veya yapılan birkaç şeyi belirtirsek bu yapıyı kullanmayız.

C Ancak, şimdi öncesi yapısıyla (present perfect) gösterilen tek bir eylemle şimdi öncesinden gelen süreklilik yapısıyla (present perfect continuous) gösterilen bir eylem arasında büyük bir fark vardır :

I've put coal on the fire. (Ateşe kömür koydum.)
(Bu iş bitirildi.)
I've been putting coal on the fire. (Ateşe kömür koymaktayım.) (Son beş dakikayı bununla geçirdim.)
TOM : **What have you done with my knife?** (Bıçağımı ne yaptın?) (Onu nereye koydun?)
ANN : **I put it back in your drawer.** (Tekrar çekmecene koydum.)
TOM : (Bıçağını çıkararak) **But what have you been doing to it? The blade's all twisted. Have you been sawing wood with it?** (İyi de ona ne yapıyordun? Kesen tarafı eğilip bükülmüş. Tahta mı kesiyordun onunla?)
Tom has dug the potato patch, so we can plant the potatoes tomorrow. (Tom patates tarhını kazdı, onun için patatesleri yarın ekebiliriz.)
He has been digging; that's why he has got such a stiff back. (Kazma yapmakla meşgul; onun için sırtı bu kadar tutulmuş.)

188 Şimdi Öncesi (Present Perfect) ile Şimdi Öncesinden Gelen Süreklilik (Present Perfect Continuous) üzerine birkaç örnek daha

A: **I haven't seen your brother lately. Has he gone away?** (Son zamanlarda kardeşini görmedim. Bir yere mi gitti?)

B: **Yes, he's been sent to America (= he has been sent).** (Evet, Amerika'ya gönderildi.)

A: **When did he go?** (Ne zaman gitti?)

B: **He went last month.** (Geçen ay gitti.)

A: **Have you had any letters from him?** (Ondan hiç mektup aldın mı?)

B: **I haven't, but his wife has been hearing from him regularly.** (Hayır, fakat hanımı ondan düzenli olarak mektup alıyor.)

A: **Does she intend to go out and join him?** (Yurt dışına çıkıp onunla birlikte olmayı düşünüyor mu/niyetli mi?)

B: **They've been thinking about it, but haven't quite decided yet. I think it would be an excellent idea but they've had a lot of expense lately and perhaps haven't got the money.** (Bunu düşünüyorlar, ama henüz tam kararlarını vermediler. Sanırım bu şaheser bir fikir olur, fakat son zamanlarda çok harcamaları oldu; belki gerekli paraları yoktur.)

A: Have you heard that Mr Pitt has been trying to train his Pekinese to obey him? He's (= he has) been at it all day and is completely exhausted. (Mr Pitt'in Pekin cinsi köpeğini, onun dediklerini yapması için eğittiğini duydun mu? Bütün gün bununla meşgulmüş; bitmiş tükenmiş.)

B: Is the Pekinese exhausted too? (Pekin de tükenmiş mi bari?)
A: No, he's thoroughly enjoyed it. (Yo, müthiş hoşlanmış bundan.)
B: I've always heard that they are naturally disobedient dogs. (Hep bunların doğuştan söz dinlemez köpekler olduklarını duymuşumdur.)
A: I think poor Mr Pitt has just discovered that for himself. (Sanırım Mr Pitt şimdi bunu bizzat öğrendi.)
A: Mary has been seeing a lot of Mr Hook lately, hasn't she? Is there anything in it? (Mary son günlerde Mr Hook'la çok sık görüşüyor, değil mi? Bu işte bir iş var mı dersin?)
B: Yes, they've just announced their engagement. (Evet, kısa bir zaman önce nişanlandıklarını duyurdular.)
A: Are you pleased about it? (Bunu beğendin mi/Bundan hoşnut musun?)
B: Only moderately. She has been looking for a very rich man all her life and now she's (= she has) found one, and he's (= he has) been looking for a really competent secretary all his life and he's found one, but apart from that they aren't well suited. (Eh, orta karar. Kız bütün ömrü boyunca zengin bir adam arıyordu, şimdi bir tane buldu; adam da bütün ömrü boyunca gerçekten yetenekli bir sekreter arıyordu, şimdi o da bir tane buldu. Fakat bunların dışında birbirlerine hiç yakışmıyorlar.)
A: I've always heard that Mary has rather a bad temper. (Hep, Mary'nin aksi yaradılışta olduğunu duymuşumdur.)
B: So has he. (Adam da öyle.)
A: Do you see those people on that little sandy island? They've been waving handkerchiefs for the last half hour. Do you think they want anything? (Şu küçük, kumlu adadaki insanları görüyor musun? Yarım saattir mendil sallıyorlar. Bir şey mi istiyorlar dersin?)
B: Of course they do. The tide's coming in and very soon that little island will be under water. Have you been sitting here calmly and doing nothing to help them? (Tabii istiyorlar. Deniz yükseliyor ve çok yakında o küçük ada sular altında kalacak. Siz burada soğukkanlılıkla oturup onlara yardım etmek için hiçbir şey yapmıyor musunuz?)
A: I've never been here before. I didn't know about the tides. (Daha önce burada hiç bulunmadım. Gel-gitten haberim yoktu.)

Geçmiş Öncesi Fiil Yapısı

The Past Perfect Tense

189 A Biçim

Bu fiil yapısı **had** ve geçmiş zaman ortacı ile yapılır. Bu nedenle bütün şahıslarda biçim aynıdır :

Olumlu : **I had/I'd worked, vb.**
Olumsuz : **he had not/hadn't worked, vb.**
Soru : **had they worked, vb.**
Olumsuz soru : **hadn't you worked? vb.**

ÇEVİRİBİLİM NOTU: Türkçedeki ve İngilizcedeki fiil yapıları çoğu kez birbirlerine tam olarak karşılaşmamaktadırlar. İngilizcedeki fiil yapılarının hangi koşullarda kullanıldıklarını anlamaya çalışmak, bunların Türkçedeki hangi fiil yapısının karşılığı olduğunu araştırmaktan daha sağlıklı bir yöntem olacaktır. Ancak gene de bölüm sonunda, bölüm içinde gösterilen fiil yapılarının Türkçe karşılıklarını yaklaşık olarak da olsa vermeye çalışacağız.

B Kullanılışı

1 Geçmiş öncesi, şimdi öncesi yapısının geçmiş zamandaki karşılığıdır:

şimdi : Ann has just left. If you hurry you'll catch her. (bak: 180) (Ann az önce gitti. Acele edersen ona yetişebilirsin.)
geçmiş : When I arrived Ann had just left. (Ben gittiğimde Ann yeni gitmişti.)
şimdi : I've lost my case. (bak: 181) (Valizimi yitirdim.)
geçmiş : He had lost his case and had to borrow Tom's pyjamas. (Valizini yitirmişti ve Tom'un pijamasını giymek zorunda kaldı.)

Ancak, geçmiş öncesi, yalnız zamanı belirtilmemiş eylemlerle sınırlı olan şimdi öncesi fiil yapısına benzemez. Bu nedenle şöyle diyebiliriz:

He had left his case on the 4.40 train. (Valizini 4:40 treninde bırakmıştı.)

2 Şimdi öncesi fiil yapısı, geçmişte başlamış olan ve halâ süren veya az önce biten bir eylem için since/for/always/never ile birlikte kullanılabilmektedir (182'ye bakınız). Geçmiş öncesi, aynı biçimde, geçmişteki konuşma anından önce başlayıp:

1. konuşma anında halâ sürmekte olan ya da:
2. tam o sırada ya da o andan az önce bitmiş olan bir eylemi anlatır.

Fakat geçmiş öncesi yapısı şu durumda da kullanılabilir:

3. konuşma anından bir süre bitmiş bir olay için.

1, 2, 3'e ilişkin örnekler aşağıdadır:

1. **Bill was in uniform when I met him. He had been a soldier for ten years/since he was seventeen, and planned to stay in the army till he was thirty.** (Tanıştığımda Bill üniforma giyiyordu. On yıldan beri/on yedi yaşından beri askerdi ve otuzuna kadar ordüda kalmayı tasarlıyordu.)

   Ann had lived in a cottage for sixty years/ever since she was born, and had no wish to move to a tower block. (Ann, altmış yıldır/doğduğu zamandan beri bir kulübede yaşıyordu ve bir gökdelene taşınmaya hiç niyeti yoktu.)

2. **The old oak tree, which had stood in the churchyard for 300 years/since before the church was built, suddenly crashed to the ground.** (300 yıldan beri/kilisenin yapılmasından önceki yıllardan bu yana ayakta duran eski meşe ağacı birden bire yere devrildi.) (geçmiş öncesinden gelen süreklilik yapısı [past. perf. cont.] da burada kullanılabilir.)

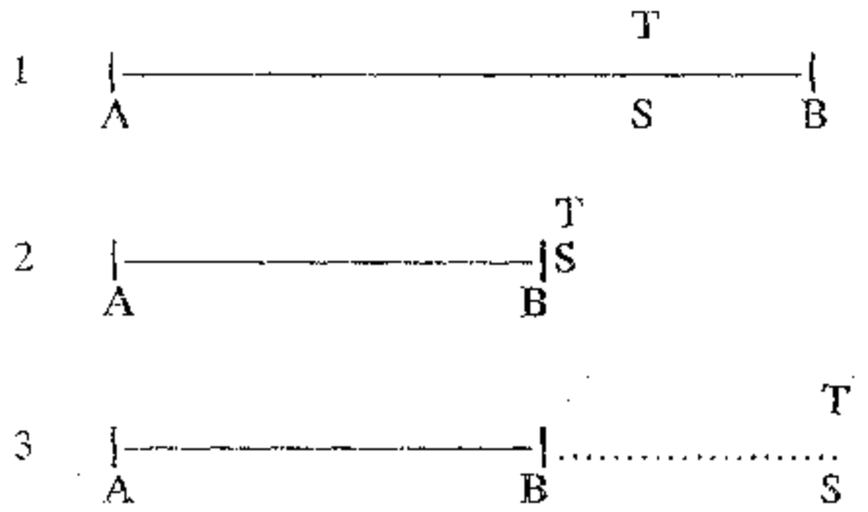
Peter, who had waited for an hour/since ten o'clock, was very angry with his sister when she eventually turned up. (Bir saattir/saat ondan beri beklemekten olan Peter, sonunda kız kardeşi geldiğinde ona son derece kızdı.) (**had been waiting** de denebilir.)

3. **He had served in the army for ten years; then he had retired and married. His children were now at school.** (On yıl orduya hizmet etmiş, daha sonra ordudan ayrılıp evlenmişti. Şimdi çocukları okuyorda/okuldaydı.)

(Burada **since** ya da geçmiş öncesinden gelen süreklilik [past perf. cont.] kullanılamaz. Ayrıca buradaki geçmiş öncesi [past perf.] yapısının, şimdi öncesi [pres. perf.] yapısında karşılığı bulunmadığına dikkat ediniz. Bu cümledeki son fiili geniş zaman yapısına (present simple) dönüştürürsek öteki fiiller basit geçmiş zamanda [past simple] olmalıdır :

He served in the army for ten years; then retired and married. His children are now at school. [On yıl orduya hizmet etti; daha sonra ordudan ayrılıp evlendi. Şimdi çocukları okuyor/okulda].)

Bu yapılar, aşağıda bir şema biçimde gösterilmiştir. AB, geçmiş öncesi yapısındaki (past perf.) eyleni; T ise geçmişteki konuşma anını göstermektedir : S

(Ayrıca geçmiş öncesinin dolaylı aktarmada kullanımı için **191**'e bakınız.)

3 Geçmiş öncesi, aynı zamanda, basit geçmiş zamanın geçmişteki karşılığı olup geçmişteki belli bir noktadan, olayı anlatan kişi ya da cümlenin öznesi daha önceki bir eyleme baktığı zaman da kullanılır :

— **Tom was 23 when our story begins. His father had died five years before and since then had lived alone. His father had advised him not to get married till he was 35, and Tom intended to follow this advice.** (Öykümüz başladığında Tom 23'ündeydi. Babası beş yıl önce ölmüş ve o zamandan sonra yalnız yaşamıştı. Babası ona, otuzbeş yaşına basana kadar evlenmemesini öğütlemişti ve Tom bu öğüdü tutmaya niyetliydi.)

— **I had just poured myself out a glass of beer when the phone rang. When I came back from answering it the glass was empty. Somebody had drunk the beer or thrown it away.** (Tam kendime bir bardak bira doldurmuştum ki telefon çaldı. Telefonu yanıtlayıp geri geldiğimde bardak boştu : Birisi ya birayı içmişti ya da dökmüştü.)

He met her in Paris in 1977. He had seen her last ten years before. Her hair had been grey then; now it was white. (Ona 1977'de Paris'te rastladı. Onu son olarak on yıl önce görmüştü. Saçları o zamanlar griydi; şimdi beyazdı.)

Veya :

He met her in 1967 and again ten years later. Her hair, which had been grey at their first meeting, was now white. (Onunla 1967'de, sonra da on yıl sonra karşılaştı. İlk rastlaşmalarında gri olan saçları şimdi beyaz/laşmış/tı.)

Fakat yalnızca olayları oluştuğu sırayla anlatırsak geçmiş öncesi fiil yapısına gerek yoktur :

Tom's father died when Tom was eighteen. Before he died he advised Tom not to marry till 35, and Tom at 23 still intended to follow this advice. (Tom'un babası, Tom onsekizindeyken öldü. Ölmeden önce Tom'a, 35'inden önce evlenmemesini öğütledi. Tom da 23 yaşında halâ bu öğüdü tutmaya niyetliydi.)

Ve :

He met her first in 1967 when her hair was grey. He met her again in 1977 (veya **didn't meet her again till 1977). Her hair was now white.** (Ona 1950'de saçları griyken ilk rastladı/tanıştı. Onunla yeniden 1977'de karşılaştı (**veya** onunla 1977'ye kadar karşılaşmadı.) (Saçları şimdi/artık beyazdı.)

Yukarıdaki iki örnekte geriye bakış bulunmamakta, bunun için de geçmiş öncesine gerek bulunmamaktadır.

Aşağıdaki örneklerde bulunan anlam farklarına dikkat ediniz :

— **She heard voices and realized that there** were **three people in the next room.** (Sesler duydu ve yan odada üç kişi **bulunduğunu** farketti.)

— **She saw empty glasses and cups and realized that three people** had been **in the room.** (Boş bardaklar gördü ve odada üç kişinin **bulunmuş olduğunu** anladı.) (Bunlar artık odada değillerdi.)

— **He arrived at 2.30 and** was **told to wait in the V.I.P. lounge.** (Saat 2:30'da geldi ve kendisine V.I.P. /Çok Önemli Kişi/ bekleme odasında beklemesi **söylendi.**)

— **He arrived at 2.30.** He had been told **to wait in the V.I.P. lounge.** (Saat 2:30'da geldi. Kendisine V.I.P. bekleme odasında beklemesi **söylenmişti.**)

Üçüncü örnekte varışından **sonra** talimatını aldı. Dördüncü örnekte talimatını varışından **önce,** bir olasılıkla yolculuğun başlamasından önce almıştı.

190 Zaman Cümleciklerinde Basit Geçmiş ve Geçmiş Öncesi

A **When** ile yapılan cümlecikler

Geçmişteki bir eylem diğerini izlerse :

He called her a liar. She smacked his face. (Ona yalancı dedi. O onun yüzüne bir şamar attı.)

bunları **when** ve iki tane **basit geçmiş** kullanarak birleştirebiliriz :

When he called her a liar she smacked his face.
(Ona yalancı deyince o (da) ona bir tokat attı.)

Ancak genel anlamdan, ikinci eylemin birinciyi izlediği ve bunların aynı zamanda olmadığı belirgin olmalıdır. Geçmiş zamandaki iki fiil bu biçimde kullanıldığı zaman birincinin ikinciye yol açtığı ve ikincinin, birincinin hemen ardından geldiği anlamı vardır genellikle :

When he opened the window the bird flew out. (Pencereyi açınca kuş uçup gitti.)

The boys were throwing snowballs through the open window. When I shut the window they stopped throwing them. (Çocuklar açık pencereden kar topu atıyorlardı. Ben pencereyi kapayınca onlar da /kartopu/ atmayı bıraktılar.)

When the play ended the audience went home. (Oyun /piyes/ bitince izleyiciler evlerine gittiler.)

When he died little children wept in the streets. (O ölünce küçük çocuklar caddelerde ağlaştılar.)

Geçmiş önceni yapısı, basit geçmiş zamandaki iki fiilin, bu iki eylemin aynı zamanda oluştuğu izlenimi vermesi durumunda **when**'den sonra kullanılabilir :

When she had sung **her song she sat down.** (Şarkısını söyleyince = söyledikten sonra oturdu.) («**When she sang her song she sat down.** (Şarkısını söylerken oturdu)», onun otururken şarkı söylediği izlenimini verir.)

Geçmiş öncesi yapısını ayrıca, birinci eylemin, ikincisi başladığı zaman kesinlikle tamamlandığını vurgulamak istediğimiz zaman kullanırız :

When he had shut the window we opened the door of the cage. (O pencereyi kapattığı zaman (= kapattıktan sonra) biz kafesin kapısını açtık.) (Demek ki kafesin kapısını açmadan önce pencerenin iyice kapanmasını beklemiş.)

Aynı biçimde :

When he had seen **all the pictures he said he was ready to leave.** (Bütün resimleri **gördükten sonra** (= **görünce**) kalkmaya hazır olduğunu (= artık kalkacağını) söyledi.) (Bütün resimlere bakmayı bitirdikten sonra...)

Bunu, şununla karşılaştırınız :

When he saw all the pictures he expressed amazement that one man should have painted so many. (Bütün resimleri görünce bir kişinin bu kadar çok /resim/ yapabilmesine şaşırdığını belirtti.) (Resimleri görür görmez bunu söyledi.)

B Geçmişteki iki eylem **till/until** (...e kadar), **as soon as** (...ur...maz), **before** (...madan önce) ile de birleştirilebilirler. (**as**'in zaman bağlacı olarak kullandışı için **95**'e bakınız.) Yukarıda olduğu gibi; birinci eylemin, ikincisinin başlamasından önce bütünüyle bittiğini vurgulamanın gerekli olduğu durumlar dışında **basit geçmiş zaman** kullanılabilir :

I waited till it got dark. (Hava kararıncaya kadar bekledim.) **He refused to go till he** had seen **all the papers.** (Bütün kâğıtları görünceye kadar gitmek istemedi.) **Before** I had known **him a week he tried to borrow money from me.** (Daha onunla bir haftalık tanışıklığımız olmadan benden ödünç para istemeye çalıştı.) **As soon as it began to**

rain we ran indoors. (Yağmur yağmaya başlar başlamaz içeri koştuk.) As soon as his guests had drunk all his brandy they left his house. (Konukları bütün konyağı içer içmez evden ayrıldılar.)

C Ancak after'ı normal olarak geçmiş öncesinde bir fiil izler :

After the will had been read there were angry exclamations. (Vasiyetnamenin okunmasından sonra ortada öfkeli bağrışmalar vardı.)

D Geçmişteki bir noktadan geriye doğru bakılan eylemlerin geçmiş öncesiyle ifade edildiğini daha önce söylemiştik (**189**).

Şu türden eylemler varsa :

He had been **to school but he** had learnt **nothing there, so he** was **now illiterate.** (Okula gitmişti, ama orada hiçbir şey öğrenmemişti, onun için şimdi bilgisizdi.)

ve bunları bir zaman bağlacı ile birleştirmek istiyorsak, geçmiş öncesinde iki fiil ile birlikte **when**, vb. kullanabiliriz :

When he had been **at school he** had learnt **nothing, so he was now illiterate.** (Okuldayken hiçbir şey öğrenmemişti, onun için şimdi bilgisizdi.)

Fakat zaman cümleciğindeki fiili basit geçmiş zamana koymak daha yaygındır :

When he was at school he had learnt **nothing, so he was now illiterate.** (Okuldayken... /Yukarıdakinin aynı çevrilir./)

Aynı biçimde :

He had stayed **in his father's firm till his father** died. **Then he** had started **his own business and** was **now a very successful man.** (Babası ölünceye kadar babasının firmasında kalmıştı. Daha sonra kendi işine başlamıştı ve artık başarılı bir adamdı.)

E Bir zaman ifadesi ile nitelenmedikçe (Ör. : **«When she had known me** for a year **she invited me to tea :** Beni bir yıldır tanıdıktan sonra beni çaya çağırdı») bilme, anlama, vd. gösteren fiiller, zaman cümleciklerinde geçmiş öncesi yapısıyla kullanılmazlar :

When I knew the work of one department throughly I was moved to the next department. (Bir reyondaki işleri iyice öğrendikten sonra diğer bir reyona aktarıldım.) (Ç.N. **department** sözcüğü için 'reyon' yerine başka durumlarda 'bölüm/kısım' da kullanılabilir.)

Bunu, şununla karşılaştırınız :

When I had learned **the work of one department I was moved.** (Bir reyonun/bölümün/kısımın işini öğren[meyi bitir]dikten sonra [başka bir yere] aktarıldım.)

F Geçmiş öncesi yapısını içeren zaman cümlecikleri şart fiil yapısındaki bir ana fiille birleştirilebilir, fakat bu, özellikle dolaylı aktarımda görülür ve örnekleri bundan sonraki bölümde verilecektir.

191 Geçmiş Öncesi Yapısının Dolaylı Aktarımda Kullanılışı

A Giriş fiilinin geçmiş zamanda olması koşuluyla dolaysız aktarımdaki şimdi öncesi fiil yapıları, geçmiş öncesi olur :

He said, «I've been in England for ten years.»
(«On yıl İngiltere'de bulundum», dedi.)

He said that he had been in England for ten years. (On yıl İngiltere'de bulunduğunu söyledi.)
He said, «When you have worked for me for six months you'll get a rise». («Benimle altı ay çalıştıktan sonra zam alacaksın», dedi.)
= **He said that when I had worked for him for six months I would get a rise.** (Onunla altı ay çalışınca zam alacağımı söyledi.)
She said, «I'll lend you the book as soon as I have read it myself». («Kendim okur okumaz kitabı sana ödünç vereceğim», dedi.)
= **She said that she would lend me the book as soon as she had read it herself.** (Kendisi okur okumaz kitabı bana ödünç vereceğini söyledi.)

B Dolaysız aktarımdaki basit geçmiş yapıları da genellikle aynı biçimde değişir :

He said, «I knew her well». («Onu iyi tanırdım», dedi.)
= **He said that he had known her well.** (Onu iyi tanıdığını söyledi.)

Ancak geçmiş zaman biçiminin değişmeden kalması için birkaç neden bulunmaktadır. (**294**'e bakınız.)
(**if** [şart]'den sonra geçmiş öncesi yapısının kullanımı için **217, wish** ve **if only**'den sonra kullanımı için **286** ve **as though**'dan sonra kullanımı için ise **287**'ye bakınız.)

192 Geçmiş Öncesinden (Gelen) Süreklilik (The Past Perfect Continuous Tense)

A Biçim

Bu fiil yapısı, «**had been** + şimdiki zaman ortacı»ndan oluşur. Bu nedenle tüm yapılarda aynıdır :

I had been working **they had not (hadn't) been working**
had you been working? **hadn't you been working?**

Want ve bazen **wish** dışında bulunan ve süreklilik biçimiyle kullanılamayan fiillerle bu yapı kullanılmaz :

The boy was delighted with his new knife. He had been wanting one for a long time. (Çocuk yeni bıçağından -yeni bir bıçak sahibi olmaktan- çok hoşnut oldu. Uzun zamandır bir tane istiyordu.)

Bu fiil yapısının edilgen (passive) biçimi yoktur. «**They had been picking apples** (Elma toplamaktaydı)» gibi bir cümlenin en yakın edilgen seçenek, «**Apples had been picked** (Elmalar toplanmıştı)»dır, ki bu da aynı şey değildir. (Aşağıda, B 3'e bakınız.)

B Kullanımı

Geçmiş öncesinden gelen süreklilik - geçmiş öncesi (past perf. cont. - past perf.) ilişkisi; şimdi öncesinden gelen süreklilik - şimdi öncesi (present perf. cont. - pres. perf.) ilişkisinin aynıdır. (**187** A'ya bakınız.)

1 Eylem, geçmişteki konuşma anından önce başlamış ve bu zamana kadar sürmüş veya bundan az önce bitmişse, her iki biçimi de kullanabiliriz (**187** A'ya bakınız) :

It was now six and he was tired because he had worked since dawn. (Saat altıydı ve o yorgundu, çünkü şafaktan beri çalışmıştı.)
= **It was now six and he was tired because he had been working since dawn.** (Saat altıydı ve o yorgundu, çünkü şafaktan beri çalışmaktaydı.)

2 Geçmiş öncesi yapısındaki yinelenen bir eylem geçmiş öncesinden gelen süreklilik (past perfect continuous) yapısı kullanılarak sürekli bir eylem olarak ifade edilebilir (187 B'ye bakınız) :

He had tried five times to get her on the phone. (Onu telefonda çıkarabilmek için beş kez uğraşmıştı.)

He had been trying to get her on the phone. (Onu telefonda çıkarmak için uğraşmaktaydı.)

3 Ancak geçmiş öncesi yapısındaki (past perfect) tek bir eylemle geçmiş öncesinden gelen süreklilik yapısındaki (past perfect continuous'daki) bir eylem arasında büyük fark vardır (187 C'ye bakınız) :

By six o'clock I had mended the puncture and we were ready to start. (Saat altıya kadar lâstiği onarmıştım ve harekete hazır durumdaydık.) (Yani, bu iş bitirilmişti.)

Buna karşılık :

He had been mending the puncture (Lâstiği onarmaktaydı) cümlesi, bize onun son onbeş dakikayı nasıl geçirdiğini bildirmektedir.

Aynı biçimde :

He had looked through the keyhole and seen that there was nobody in the room. (Anahtar deliğinden bakmış ve odada hiç kimse olmadığını görmüştü.) (Tek bir eylem)

Fakat :

When I opened the door I found him on his knees outside. I knew that he had been looking **through the keyhole.** (Kapıyı açınca onu dışarıda dizlerinin üzerinde -dururken- buldum. Anahtar deliğinden bakmakta olduğunu anladım.) (Son yarım saatten beri).

Ayrıca :

They had sawn **up the fallen tree so we had a good store of firewood.** (Yıkılan ağacı doğramışlardı, onu niçin depolanmış epey yakılacak odun vardı.)

They had been sawing; **that was why they were covered in sawdust.** (/Bir süredir/odun doğramaktaydılar; onun için talaşa belenmişlerdi.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : İngilizcedeki fiil yapılarının Türkçe, Türkçedeki fiil yapılarının da İngilizce karşılıklarını bulmaya çalışmak öğrencinin doğal eğilimidir. Bu eğilimin karşılanması ise oldukça zor, bazı durumlarda da olanaksızdır. Bunun nedeni, öğrencilerin tahmin edebileceği gibi, dillerin temelini oluşturan mantığın, başka bir deyişle olaylara bakış açılarının farklı oluşudur.

Tüm zorluklara karşın, kaba hatlarıyla da olsa - sizlere bir takım yönlendirici bilgiler vermeye çalışılacaktır. Ancak bunların sağlıksızlığını bir kez daha vurgulamak isteriz. Yapılacak en doğru iş, hangi durumlarda İngilizcedeki hangi fiil yapılarını, Türkçede hangilerinin karşıladığı konusunun ve bunun tersinin araştırılması, daha önemlisi benimsenmesidir.

BASİT GEÇMİŞ ZAMANIN (PAST SIMPLE'İN) TÜRKÇEYE AKTARILIŞI : Basit geçmiş zaman Türkçeye en yaygın biçimiyle **-di'li geçmiş** fiil yapısı ile aktarılır. Ancak bu, tek çeviri biçimi değildir. Bu fiil yapısını **-miş/mişti/-diydi** ve **-yordu** olarak çevirme olarak çevirme olasılıkları da vardır :

I saw him yesterday. : Onu dün gördüm / görmüştüm / gördüydüm.

DİKKAT : İlerde geçmiş öncesi fiil yapısını (past perfect tense'i) de -miştİ olarak çevireceğiz. Ancak basit geçmiş zamandaki -miş'in söylentilerde ya da kendinizi savunmada kullanılmasına karşın geçmiş öncesi yapısının çevirisi olan -mişti'nin (adı üstünde) geçmişten önce ile ilişkili olduğunu unutmamalıyız.

GEÇMİŞTE SÜREKLİLİK YAPISININ (PAST CONTINUOUS'UN) TÜRKÇEYE AKTARILMASI : Bunu, fazla uğraşmadan -yordu olarak dilimize çevirmek olasılığının bulunduğunu belirtelim. Ancak, dilimize -yordu ile aktarılan tek fiil yapısının bu olmadığını da benzer belirtmek zorundayız. İlerde göreceğimiz gibi şimdi öncesi fiil yapısını (present perfect tense'i) bazı durumlarda ve şimdi öncesinden gelen süreklilik fiil yapısını da her zaman -yordu ile çevirdiğimize dikkat ediniz.

We were studying when they came. Onlar geldiği zaman biz ders çalışıyorduk.

ŞİMDİ ÖNCESİ YAPISININ (PRESENT PERFECT'İN) TÜRKÇEYE AKTARILMASI : Konuşma dilindeki cümleler Türkçeye, duruma göre -di (bazen -miş) veya -yor ile çevrilir :

He has finished his work. : İşini bitirdi. / (Aaa), bitirmiş!

He has been here for two years. : İki yıldır burada oturuyor.

Son örnekteki cümleyi -yordu olarak çevirmek, hem İngilizce, hem de Türkçe açısından önemli bir yanlışlık olacaktır. Çünkü -yordu demek artık burada olmadığını belirtiriz, ki bu İngilizcede de basit geçmiş zamanda belirtilir. (2'ye bakınız)

İngilizce öğrenmekte olan öğrencilerin bu fiil yapısında çok yanlışlık yaptıkları bilinmektedir. Bunun temel nedeni, dilimizde geçmiş ile şimdi öncesi arasında bir ayırım yapılmamasıdır. Şimdiden öncesiyse GEÇMİŞ sayılır dilimizde. Oysa İngilizcede olayın şimdiyle ilişkisi önemli bir etkendir. Bu ilişki varsa şimdi öncesi, yoksa basit geçmiş fiil yapısı kullanılır.

GEÇMİŞ ÖNCESİ YAPISININ (PAST PERFECT'İN) TÜRKÇEYE AKTARILMASI : Bu fiil yapısını en iyi biçimde, -mişti ile çevirmek gerekir. Eylemin geçmişten önce olduğunu belirten başka öğeler bulunuyorsa bu fiil yapısını -di ile çevirmenin de büyük sakıncası olmaz :

He had finished when I came. : Geldiğim zaman (işini) bitirmişti.

Burada benim gelmemden önce işini bitirmiş olduğunu vurgulamak zorundayız. Buna karşılık :

He had finished before I came. : Ben gelmeden önce bitirmişti / bitirdi.

Kuşkusuz burada bitirmişti'yi kullanmak çok daha güvenceliidir.

GEÇMİŞ ÖNCESİNDEN GELEN SÜREKLİLİK (PAST PERFECT CONTINUOUS TENSE) YAPISININ TÜRKÇEYE AKTARILMASI : Türkçeye çevirme açısından geçmiş zamandaki süreklilik (past continuous) ile bu fiil yapısı arasındaki ilişki, şimdiki zamanda süreklilik (present continuous) ile şimdi öncesinden gelen süreklilik (present perfect continuous) arasındaki ilişkinin aynıdır :

He was reading when I came. : Geldiğim zaman okuyordu.

He had been reading for two hours when I came. : Ben geldiğim zaman iki saatten beri okumaktaydı.

Bunların arasındaki ayrımı daha iyi anlayabilmeniz için şimdi öncesinden gelen süreklilik yapısının aktarılması bölümüne yeniden bakabilirsiniz.

ŞİMDİ ÖNCESİNDEN GELEN SÜREKLİK FİİL YAPISININ (PRESENT PERFECT CONTINUOUS'UN) TÜRKÇEYE AKTARILMASI: Türkçe açısından bakılınca şimdiki zamandaki süreklilik, şimdi öncesi ve şimdi öncesinden gelen süreklilik durumları arasında bir ayrım yoktur. Bu nedenle bu üçü çoğu kez Türkçeye -yor ile çevrilebilmekte ve bir sorun ortaya çıkmaktadır:

He is living in Istanbul.: İstanbul'da oturuyor.
He has lived in Istanbul for two years.: İki yıldır İstanbul'da oturuyor.
He has been living in Istanbul for two years.: İki yıldır İstanbul'da oturuyor.

Bazen şimdi öncesi ile şimdi öncesinden gelen süreklilik (present perfect ile present perfect continuous) arasında İngilizcede de büyük bir fark olmamaktadır (bakınız: 127):

He has lived here for two years = He has been living here for two years.: İki yıldır burada oturuyor.

Ancak bu iki fiil yapısının kullanımı İngilizcede ayrılınca ciddî biçimde ayrılır. Öte yandan şimdiki zamanda süreklilik (present continuous) ile şimdi öncesinden gelen süreklilik arasında önemli bir ayrım yapılmalıdır: Birincisi, yalnız şu an bir iş yapılmakta olduğu ile ilgilenir; bu işin ne zamandan beri yapıldığı bu fiil yapısında görevi dışında kalır. Bunu şimdi öncesinden gelen süreklilik (present perfect continuous) fiil yapısı belirtir:

He is reading NOW.: ŞU ANDA okuyor.

Fakat:

He has been reading FOR TWO HOURS.: İKİ SAATTİR okuyor.

Biçimsel (resmî) dilde bu fiil yapısını, -dığ bulunuyor / -miş bulunmaktadır olarak çevirebiliriz. Aynı biçimde -yor'lu kalıplar da -mekta olarak dilimize aktarılabilir.

18.

Gelecek (The Future)

193 Gelecek zaman biçimleri

Gelecek zaman fiil yapısı «**will/shall** + mastar»dır, fakat bu yapı, öğrencilerin doğal olarak sandıkları kadar sık kullanılmaz. Gerçekte bu yapı, geleceği ifade etmenin birkaç yolundan yalnız biridir. Bu biçimler aşağıda gösterilmiş olup verildikleri sırayla ele alınacaklardır. Öğrenciler bunları bu sırayla çalışmalıdır, zira bunu yapmazlarsa aralarındaki ilişki belirgin olmayacaktır.

1 geniş zaman (the simple present tense) **194**
2 will + mastar (karar anındaki niyeti belirtmek için kullanılır) **196**
3 şimdiki zamanda süreklilik (present continuous) **197**
4 **be going to** yapısı **198 - 200**
5 «**shall/will** + mastar» ile kurulan gelecek zaman yapısı **201 - 3**
6 gelecekte süreklilik yapısı (future continuous tense) **205 - 7**
7 gelecek öncesi yapısı (future perfect tense) **210 A**
8 gelecek öncesinden süreklilik yapısı (future perfect continuous tense) **210 B**

«**Be** + mastar»ın gelecekle ilgili tasarıları ifade etmede kullanılışları için **111** A'ya bakınız. «**Be about** + mastar» ve «**be on the point of** + isimfiil» yapısı için ise **111** C'ye bakınız.

NOT: Yardımcı fiillerin çoğu 12 - 15'inci bölümlerde ele alınmış bulunmaktadır. Ancak «**will** + mastar» geleceğin zorunlu bir bölümünü oluşturduğu için bu yapıyı buraya aldık. Bunun gelecek zaman fiil yapısından ayrı ele alınması yadırganabilir, fakat mantıksal olarak bunu şimdiki zamanda süreklilik yapısının ve **be going to** kalıbının önüne alınması uygun görülmektedir.

194 Geniş zamanın (present simple) gelecek zaman için kullanılması (çok önemli bir yapı değildir.)

Bu fiil yapısı, bir zaman ifadesi ile birlikte gelecekle ilgili kesin bir düzenlemeyi belirtmek için kullanılır:

The boys start school on Monday. (Oğlanlar Pazartesi günü okula başlayacaklardır.)

I leave tonight. (Bu gece ayrılıyorum.)

Bunlarda, daha yaygın olan şimdiki zamanda süreklilik yapısının (present continuous) yerine geniş zaman kullanılmıştır:

The boys are starting...

İkisinin arasındaki farklar:

1 Geniş zaman, süreklilik yapısına oranla birinci şahsı daha uzakta tutan bir ifade biçimidir: «**I'm leaving tonight** (Bu gece ayrılıyorum)»,

ayrılma kararını herhalde benim vermiş olduğumu, **«I leave tonight** (Ç virisi aynı)» ise, bu kararın belki de benim dışımda alınmış olduğunu gösterir.

2. Geniş zaman, ayrıca, süreklilik yapısından daha biçimseldir (res mî). Yeni bir dalda satışa başlamayı tasarlayan büyük bir mağaza, **«Our new branch is opening next week** (Yeni reyonumuz gelecek hafta açılı yor)» yerine, daha çok **«Our new branch opens next week** (Yeni reyo numuz gelecek hafta açılmaktadır)» der.

3. Geniş zaman, bazen, süreklilik yapısının biraz belirsizlik yarattığı durumlarda kullanılır. Örneğin, bir gezi planı gibi, geleceğe yönelik ola rak önceden yapılmış bir dizi eylem planını anlatırken:

We are leaving at six, arriving in Dublin at ten and taking the plane on... (Saat altıda yola çıkıyoruz, Dublin'e saat onda varıyoruz, uçağa...) yerine

We leave at six, arrive in Dublin at ten and take the plane on... (Saat altıda yola çıkacak, saat onda Dublin'e varacak, uçağa...) deriz.

Ancak, **«My train leaves at six** (Trenim altıda kalkıyor)» gibi bir cümlede geniş zamanı düzenli bir eylem için kullanmaktayız. Dolayısıyla bu rada geniş zamanın yerine süreklilik yapısı kullanamayız.

195 «Niyet ifade eden gelecek zaman»ın anlamına ilişkin bir not:

Bir yapının «niyet ifade eden gelecek zaman»ı belirttiğini söylerken, bu yapının, konuşucu tarafından, dilekleri doğrultusunda gerçekleştirilecek olan bir eylemi ifade ettiğini belirtmekteyiz. «will + mastar» ve «**be going to**» kalıpları bu yönde kullanılabilir.

Bir yapının «niyet ifade etmeyen gelecek zaman»ı gösterdiğini söylerken, yalnızca, o eylemin gerçekleşeceğini belirtmiş oluyoruz. Bunun konuşucu tarafından mı, yoksa başkası tarafından mı tasarlandığını ve öznenin bu konuda ne düşündüğünü bilmiyoruz. Geniş zaman (present tense) ve gelecekte süreklilik (future continuous) yapıları da burada kullanılabilir.

Şimdiki zamanda süreklilik (present continuous) yapısı ikinci ve üçüncü şahıslarla kullanıldığında herhangi bir niyet anlamı taşımaz, fakat birinci şahısla kullanıldığında bir niyetin varlığını anıştırır.

196, 199'da kullanıldığı biçimiyle **will** dışında gelecek zaman (future tense) normal olarak herhangi bir niyet göstermez, fakat **shall** için **202, 233 - 234**'e bakınız.

196 «WILL + mastar»ın karar anındaki niyeti göstermek için kullanılışı.

1. **A: The phone is ringing. B: I'll answer it.**
(A: Telefon çalıyor. B: Ben açayım/açarım.)

2. **BILL (garsona): I'll have cress soup and steak, please.** (Tere çorbası ile biftek alayım/alırım/istiyorum.) (would like da kullanılabilir.)

3. **ANN: I'd better order a taxi for tonight.**
TOM: Don't bother. I'll drive you.
(ANN: Bu geceye bir taksi ayarlayım.
TOM: Boş ver. Ben seni arabamla götürürüm.)

4. **MARY: (bir mektup yığınına bakarak): I'll answer them tonight.**
(Onları bu gece yanıtlarım.)

5. **PAUL : (şişmanlamakta ve park cezası ödemekten bıkmış durumdadır) : I know what to do. I'll sell my car and buy a push bike.** (Ne yapacağımı biliyorum. Arabamı satıp sepetli bisiklet alacağım.)

6. **ALAN (babasının hasta olduğunu bildiren bir tel almıştır) : I'll go tonight/I'll leave tonight.** (Bu gece gideyim [giderim]/Bu gece yola çıkayım [çıkarım].

Yukarıdakiler gibi, önceden tasarlanmamış eylemler için, normal olarak -'ll biçiminde kaynaştırılan **will** kullanılır. Ancak bu karardan sonra konuşmacı eylemden bir kez daha söz ederse will değil, **be going to**'yu ya da şimdiki zamanda sürekliliği kullanır. (**be going to** her zaman kullanılabilir; şimdiki zamanda süreklilik yapısının daha sınırlı kullanım alanı vardır. **197**'ye bakınız.)

Örneğin yukarıda 2 numaralı örnekte Bill'in bir arkadaşı, Tom, ısmarlanan yemek gelmeden Bill'in masasına oturdu diyelim :

TOM : What are you having/going to have?

BILL : I'm having/going to have cress soup and steak.

(Ne yiyorsun/yiyeceksin? tere çorbası ve biftek yiyorum/yiyeceğim.)

Aynı biçimde, daha sonra 3'de Ann, şöyle diyebilir :

Tom is driving me/going to drive me to the airport tonight.
(Tom bu gece beni arabasıyla havaalanına götürüyor/götürecek.)

Ancak 4'de Mary şöyle der :

I'm going to answer the letters tonight. (Mektupları bu gece yanıtlayacağım.) (Herhangi bir kişiyle bir program yapmamıştır.)

Aynı biçimde 5'de Paul şöyle diyebilir :

I'm going to sell the car. (Arabayı satacağım.)

Fakat bir alıcı bulursa :

I'm selling the car. (Arabayı satıyorum.)

Buna karşılık 6'da Alan, şöyle der :

I'm going home tonight. (Bu gece eve gidiyorum.)

Oysa bu, halâ, yalnızca bir karardır (birisiyle yapılmış bir düzenleme değildir/Ç.N.). (**197 B** ve **D**'ye bakınız.)

197 Şimdiki zamanda süreklilik yapısının (pres. cont.) gelecek zamanda kullanılışı

Zamanın belirtilmesine ya da önceden belirtilmiş olmasına dikkat ediniz. Yoksa şimdi ile gelecek birbirine karıştırılabilir.

A Şimdiki zamanda süreklilik (pres. cont.), yakın gelecekteki kesin bir tasarıyı ifade edebilir :

«**I'm taking an exam in October** (Ekimde bir sınava giriyorum)», başvurumu yapmış olduğumu;

"«**Bob and Bill are meeting tonight** (Bob ile Bill bu gece buluşuyor)» ise ikisinin bu buluşmayı ayarlamış olduklarını gösterir. **196** (4) ve (5)'de olduğu gibi yalnızca niyet bildiriliyorsa **be going to** yapısını kullanırız.

B Ancak bir yerden bir yere gidişi belirten fiiller, [örneğin : **go** (gitmek), **come** (gelmek), **drive** (kendi arabasıyla gitmek/gelmek), **fly** (uçmak : uçakla gitmek/gelmek), **travel** (gezmek : seyahat etmek), **arrive** (varmak, gelmek), **leave** (ayrılmak, yola çıkmak), **start** (yola çıkmak : hareket etmek)]; durum gösteren fiiller [ör. : **stay, remain** (kalmak)] ve **do** ile yiyecek/içecek için kullanılan **have** fiili söz konusu olduğunda, şimdiki zamanda süreklilik (pres. cont) yapısı daha yaygındır. Belirli bir düzenleme yapılmadan verilmiş bir kararı ya da hazırlanmış bir planı ifade eder. Dolayısıyla 6'da Alan, yolculuğuyla ilgili düzenlemeleri yapmadan da «**I'm leaving tonight** (Bu gece yola çıkıyorum)» diyebilir.
Ayrıca, şuna dikkat ediniz :

What are you doing next Saturday? (Gelecek Cumartesi ne yapıyorsun?) (Bu, başkalarının tasarılarını öğrenmenin yaygın yoludur.)

Verilebilecek yanıtlar şunlardır :

I'm going to the seaside. (Deniz kıyısına gidiyorum.) (kendim ya da bir başkasıyla).

The neighbours are coming in to watch television. (Komşular televizyon izlemeye geliyorlar.)

I'm not doing anything. I'm staying at home. I'm going to write letters. (I'm writing... kullanılamaz.) (Birşey yapmıyorum. Evde oturacağım. [Birkaç] mektup yazacağım.)

C Geleceği ifade etmenin bu yolu, normal olarak süreklilik yapısında kullanılamayan (**ing** alamayan/Ç.N.) fiillerle kullanılamaz (bakınız : **165**). Bu fiiller, gelecek zaman yapısında (**will/shall**) söylenmelidir :

I'm meeting him tomorrow. (Onunla yarın buluşuyoruz.) Fakat :
I will/shall know tonight. (Bu gece anlayacağım.) (know, **ing** alamaz.)

They will be there tomorrow. (Yarın orada olacaklar.) (be, normal olarak ing almaz.)

We'll think it over. (Bunu bir daha gözden geçiririz.) (**think,** normal olarak **ing** almaz.)

Fakat bilinçli olarak yapılan işler için kullanıldığında see'nin [**see to/about; see someone out/off/home**, vb; «görüşmek» anlamında see] süreklilik yapısına girebileceğine dikkat ediniz. (bakınız : **167**) :

I'm seeing him tomorrow. (I have an appointment with him.)
(Onunla yarın görüşüyorum [Onunla randevüm var].)

to be edilgen bir fiilin bir bölümünü oluşturduğu zaman ing alabilir :

He is being met at the station. (İstasyonda karşılanıyor.)

Our new piano is being delivered this afternoon. (Yeni piyanomuz bugün öğleden sonra getiriliyor.)

D «**will** + mastar»ın karar anında kullanılışı ile şimdiki zamanda süreklilik yapısının gelecek zamanı belirtmekte kullanılışını bir arada gösteren örnekler :

— **TRAVEL AGENT : Now, how do you want to go to Rome, sir? By air or by train?** (SEYAHAT ACENTASI MEMURU : Eveet, Roma'ya nasıl gitmek istiyorsunuz, efendim? Uçakla mı yoksa trenle mi?)

TRAVELLER (making up his mind) : The trains are too slow. I'll fly. (GEZGİN (karar vererek [o anda/Ç.N.]) : Trenler çok yavaş. Uçakla gideyim.)

Fakat daha sonra, yolculuğuna ilişkin tasarılarını ifade ederken bu gezgin, şöyle der :

I'm flying to Rome next week. (Önümüzdeki hafta Roma'ya uçuyorum.)

(Bu cümlede be going to kalıbı yerine niçin şimdiki zamanda süreklilik yapısının seçildiğini, 197 B'den anımsayınız./Ç.N.)

— **ANN : I'll have to pay £ 150 rent at the end of this month and I don't know where to find the money.** (Bu ayın sonunda 150 sterlin kira ödemem gerekecek. Parayı nereden bulacağımı bilmiyorum.)

TOM : Don't worry. I'll lend you £ 150. (Canını sıkma. Ben sana 150 sterlin ödünç veririm.)

Daha sonra, fakat daha Tom parayı ödemeden Ann, şöyle der :

Tom is lending me £ 150. (Tom bana 150 sterlin ödünç veriyor.)

— **TOM : Would you like to come to the opera tonight?**
(Bu gece operaya gelmek ister miydin?)

ANN : I'd love to. Shall I meet you there?
(Çok isterim. Seninle orada mı buluşalım?)

TOM : No, I'll call for you. About seven? (Yok, ben sana uğrarım. Yedi civarı [nasıl]?)

ANN : O. K. (Tamam.)

Daha sonra Ann, bu ayarlanmayla ilgili olarak şöyle der :

Tom is taking me to the opera tonight. He's calling for me at seven.
(Tom bu gece beni operaya götürüyor. Bana yedide uğrayacak.)

(Yukarıdaki cümlelerde **be going to** yerine şimdiki zamanda süreklilik yapısı kullanılabilir.)

198 TO BE GOING TO kalıbı

A Biçim

«**go** fiilinin şimdiki zamanda süreklilik (pres. cont.) yapısı + **to**'suz mastar». (**have to, used to,** vb'de niçin **to** kullandıysak burada da aynı nedenle to kullanmaktayız : öğrenciye arkadan gelen mastarı anıştırmak için) :

I'm going to buy a bicycle. (Bir bisiklet alacağım.)
She is not going to be there. (Orada bulunmayacak.)
Is he going to lecture in English? (Konferansı İngilizce mi verecek?)

B Bu yapı, şu durumlarda kullanılır :

1. Niyet belirtmek (**198 - 9**);
2. Tahmin belirtmek için (**200**)

C Niyet belirtmek için kullanılması

To be going to yapısı, öznenin belli bir eylemi gerçekleştirme konusundaki niyetini ifade eder. Bu niyet, her zaman önceden saptanmış olup bu eylemi gerçekleştirme yönünde bir hazırlığın da yapılmış olduğunu gös-

terir. Bu nedenle, **be going to** yapısıyla ifade edilen eylemin gerçekleşme olasılığının çok büyük olduğu kabul edilir, fakat şimdiki zamanda süreklilik yapısının bize verdiği, geleceğe ilişkin kesin bir programın varlığı izlenimini vermez. Şu noktalara dikkati çekmek gerekir :

1 Daha önce de belirtildiği gibi, **be going to,** zaman gösteren bir ifade ile birlikte, yakın gelecek için, şimdiki zamanda süreklilik (pres. cont.) yapısına karşı bir seçenek olarak kullanılabilir. Dolayısıyla, şöyle diyebiliriz :

I'm/I am meeting Tom at the station at six.
(Tom'u saat altıda istasyonda karşılıyorum.)

I'm/I am going to meet Tom at the station at six.
(Tom'u saat altıda istasyonda karşılayacağım.)

Fakat **«I'm meeting Tom»un,** Tom'la bir anlaşmamız olduğu izlenimini verdiğine dikkat ediniz. **«I'm going to meet Tom»,** böyle bir izlenim vermez. Belki de bu, Tom için bir sürpriz olacak!

2 **be going to,** öznenin niyetini vurgulamak için, zaman cümlecikleri ile kullanılabilir :

He is going to be a dentist when he grows up. (Büyüdüğü zaman dişçi olacak.)

What are you going to do when you get your degree? ([Akademik] ünvanını alınca [üniversiteyi bitirince] ne yapacaksın?)

Ancak normal olarak zaman cümlecikleriyle gelecek zaman (future tense **will/shall**) kullanılır.

3 **Be going to,** bir zaman ifadesi olmadan kullanılabilir :

I'm going to read you some of my own poems. (Sana şiirlerimden birkaç tanesini okuyacağım.)

He is going to lend me his bicycle. (Bana bisikletini [ödünç] verecek.)

O zaman, genellikle, az sonraki ya da yakın bir gelecekteki eyleme göndermede yapar.

4 Yukarıda, 2'de görüldüğü gibi, **be going to, «to be»** fiiliyle kullanılabilir. Aynı zamanda, normal olarak süreklilik biçiminde bulunmayan (**ing** almayan/Ç.N.) öteki fiillerle de kullanılabilir :

I'm going to think about it. (O konuda düşüneceğim.)

I'm sure I'm going to like it. (Eminim ondan hoşlanacağım.)

Fakat genelde, burada gelecek zaman (future tense) kullanmak güvencelidir.

5 **go** ve **come** fiillerini **be going to** kalıbına sokmak pek yaygın değildir. Bunun yerine, genellikle şimdiki zamanda süreklilik (pres. cont.) kullanırız. Dolayısıyla : **«I'm going to go** (Gideceğim)» yerine **«I'm going»; «I'm going to come** (Geleceğim)» yerine de **«I'm coming»,** deriz.

Niyeti, «**will** + mastar»la ifade edebildiğimize dikkat ediniz. Bu yapının be going to ile karşılaştırması **199**'da yapılmıştır.

199 BE GOING TO ile «WILL + mastar»ın niyet bildirmek için kullanılışındaki ayrımlar

Çoğu kez hem **«be going to»** yu, hem de **«will** + mastar»ı kullanabiliriz, ancak bunlar arasında ayrımlar vardır ve bu ayrımlar sonucu bazı durumlarda bunlardan yalnız bir tanesi kullanılabilir.

En önemli ayrım şudur :

A **be going to** biçimi, her zaman önceden tasarlanmış bir niyeti ve çoğu kez niyet + plan'ı ifade eder. «**will** + mastar», yalnızca niyeti gösterir ve bu niyet genellikle (ancak her zaman olmayabilir), önceden tasarlanmamıştır. Dolayısıyla eylem için hazırlık yapılmışsa be going to kullanmalıyız :

I have bought some bricks and I am going to build a garage. (Birkaç tuğla aldım; bir garaj yapacağım.)

Eğer niyet önceden tasarlanmamışsa will kullanmalıyız :

A : There is somebody at the hall door. (Salon kapısında biri var.)
B : I'll go and open it. (Gidip kapıyı açayım/Ben gidip kapıyı açarım/Kapıyı gidip ben açarım.)

(örnekler için E bölümüne bakınız.)

Niyetin önceden tasarlanıp tasarlanmadığı açık - seçik bilinmiyorsa, ister **be going to**, ister «**will** + mastar» kullanılabilir :

I will/am going to climb that mountain one day. (Bir gün şu dağa tırmanayım/tırmanacağım.)
I won't/am not going to tell you my age. (Sana yaşımı söylemem/söylemeyeceğim.)

Ancak, kararlılığın en güzel ifadesi will iledir :

I 'will help you (vurgu will'de) = I definitely intend to help you. (Sana yardım et'çem/Söz, sana yardım edeceğim = Sana yardım etmek konusunda kesin niyetim var.)

Öteki ayrımlar :

B Daha önce de belirtildiği gibi, «**will** + mastar», olumluda, hemen hemen yalnızca birinci şahıs için kullanılır. İkinci ve üçüncü şahıslarla ilgili niyetler, bu nedenle, normal olarak **be going to** ile ifade edilir :

He is going to resign. (İstifa edecek.)

C Ancak olumsuzda **won't**, bütün şahıslar için kullanılabilir. Dolayısıyla şunların ikisi de söylenebilir :

He isn't going to resign/He won't resign. (İstifa etmeyecek.)

Fakat olumsuz yönde bir niyet için **won't**'un kullanılışında genellikle «**refuse** (yanaşmamak)» anlamı bulunduğuna dikkat ediniz :

He won't resign = He refuses to resign. (İstifa etmeyecek = İstifa etmeye hiç niyeti yok.)

Normal olarak «**He isn't going to resign** (İstifa etmeyecek)», «**He doesn't intend to resign** (İstifa etmeye niyeti yok/İstifayı düşünmüyor)» anlamına gelir.

D Daha önce de belirtildiği gibi, **be going to** genellikle, çok yakın bir geleceğe gönderme yapar. **Will**, çok yakın ya da daha uzak bir geleceğe gönderme yapabilir.

E **be going to** ve **will**'e ilişkin birkaç örnek daha :

1 **be going to**'nun niyet ifade etmek için kullanılışı :

— **Tom has just borrowed the axe; he is going to chop some wood.** (Tom az önce baltayı [ödünç] aldı; biraz ağaç kesecek/yaracak.)
— **What are you doing with that spade? I am going to plant some apple trees.** (O kürekle ne yapıyorsun? Birkaç elma ağacı dikeceğim.)

She has bought some cloth; she is going to make herself a dress. (Biraz kumaş aldı; kendine bir elbise dikecek.)

— **He is studying very hard; he is going to try for a scholarship.** (Sıkı çalışıyor; bir burs deneyecek/bir burs sınavında şansını deneyecek.)

— **Why are you taking down all the pictures? I am going to repaper the room.** (Bütün o resimleri ne diye indiriyorsun? Duvarlara yeniden duvar kâğıdı yapıştıracağım.)

— **I have given up my flat in Paris because I'm going to live permanently in London.** (Paris'teki dairemi elden çıkardım, çünkü bundan böyle Londra'da oturacağım.)

— **Some workmen arrived today with a steamroller. I think they are going to repair the road in front of the house.** (Bugün birkaç işçi bir silindirle geldi. Galiba evin önündeki yolu onaracaklar.)

— **Why is he carrying his guitar? He is going to play it under Miss Pitt's window.** (Neden gitarını taşıyor? Miss Pitt'in penceresinin altında çalacak [mış].)

Yukarıdaki örneklerden hiç birinde **be going to** yerine **will** kullanılmayacağına dikkat ediniz. Bunun nedeni, bu cümlelerin hepsinde, eylemlerin önceden tasarlanmış olduğu açıktır.

2 «**will** + mastar»a örnekler:

— **ANN: This is a terribly heavy box.** (Bu korkunç ağır bir kutu/sandık.)
TOM: I'll help you carry it. (Taşımana yardım ederim/edeyim.)

— **BABA: I've left my watch upstairs.** (Saatimi yukarıda unutmuşum.)
OĞUL: I'll go and get it for you. (Gidip sana getiririm/getireyim.)

— **MR X: My car won't start.** (Arabam bir türlü çalışmıyor/çalışmaya hiç niyeti yok.)
MR Y: I'll come and give it a push. (Gelip iterim/iteyim.)

— **ANNE: Who will post this letter for me?** (Kim bu mektubu [benim için] postaya verir?)
OĞUL: I will. (Ben veririm/vereyim.)

— **MR X: Will you lend me £ 100?** (Bana 100 sterlin ödünç verir misin?)
MR Y: No, I won't. (Hayır, vermem.)

3 **be going to** ile **will**'in karşılaştırıldığı birkaç örnek
Tom'un, «**There aren't any matches in the house** (Evde hiç kibrit yok)» gibi bir cümlesine karşılık ya «**I'm going to get some today** (Bugün birkaç tane alacağım)» (önceden tasarlanmış), ya da «**I'll get some** (Bugün birkaç tane alırım/alayım)» (önceden tasarlanmamış [O anda karar veriliyor/Ç.N.]) diyebilir. Bu iki yanıttan ilki, bu konuşmadan bir süre önce Ann'in kibrit kalmadığını görerek birkaç kutu almaya karar verdiğini gösterir. İkincisi, daha önceden kibrit almaya karar vermemiş olduğunu, kararı o anda, Tom'un sözü üzerine aldığını belirtir.

Aynı biçimde, Ann, «**Where is the telephone book?** (Telefon rehberi nerede?)» der ve Tom, «**I'll get it for you** (Sana onu getireyim)» yanıtını verirse bu yanıt, Tom'un, Ann'in sorusunun hemen ardından aldığı kararı bildirir. «**I'm going to get it** (Onu sana getireceğim)» dese bu, Tom'un, Ann'in konuşmasından önce (belki de Ann'e rehberin gerekli olacağını

önceden tahmin ettiği ya da rehber bizzat kendisine gerektiği için) rehberi getirmeye karar vermiş olduğunu gösterir.
Bu arada şu noktaya dikkat ediniz: **will/won't**, 203 A - E'de gösterildiği gibi, yani gelecek zamanın (future tense) will/shall'i olarak kullanılırsa herhangi bir niyet anlamı taşımaz. Dolayısıyla, **«He won't resign»**, hem «He refuses to resign (İstifa etmeye yanaşmıyor/hiç niyeti yok)», hem de «I don't expect that he will resign (İstifa etmez/edeceğini sanmıyorum)» anlamına gelebilir. Öte yandan, **«If he hurries he'll catch up with** ner (Acele ederse ona yetişir)» cümlesinde will niyet değil, basit bir gerçeği ifade eder.

200 **BE GOING TO kalıbının tahmin için kullanılışı**

A **be going to** kalıbı, konuşanın bir konuda emin olduğunu gösterebilir. Zaman genellikle belirtilmez, ancak eylemin yakın ya da çok yakın bir gelecekte gerçekleşmesinin beklendiğini ifade eder:

> **Look at those clouds! It's going to rain.** (Şu bulutlara bak! Yağmur yağacak.)
> **Listen to the wind. We're going to have a rough crossing.**
> (Rüzgârı dinle. Bir fırtına geliyor.)

Bu anlamda, **be sure/afraid** (emin olmak/korkmak), **believe, think** (sanmak, kanısında olmak) gibi fiillerle kullanılabilir:

> **How pale that girl is! I am sure/I believe/I think she is going to faint.** (Şu kızın yüzü ne kadar solgun! Eminim/Galiba bayılacak.)

B **be going to** (tahmin için kullanılan) ile **will** (olası bir gelecek olayın ifadesinde kullanılan) karşılaştırılması
will, konuşan kişinin olacağını sandığı, umduğu, varsaydığı, olmasından korktuğu, vb. şeyleri belirtmenin yaygın bir yoludur (203 A'ya bakınız):

> **It will probably be cold/I expect it will be cold.**
> (Herhalde hava soğuyacak/Hava soğuyacak, sanırım.)
> **Tomatoes will be expensive this year/I'm sure tomatoes will be** expensive. (Domates bu yıl pahalı olur/Eminim domates bu yıl pahalı olur.)

Dolayısıyla **will** ve **going to**, birbirlerine benzer yapılardır ve çoğu kez her ikisi de kullanılabilir:

> **It will take a long time to photocopy all the documents.**
> = **It is going to take a long time to photocopy all the documents.**
> (Tüm belgelerin fotokopisini çıkarmak zaman alacak.)

Ancak aralarında iki ayrım vardır:

1 **be going to**, birşeyin olacağına ilişkin belirtiler bulunduğunu, will konuşmacının, bu olayın ortaya çıkacağı kanısında olduğunu belirtir.

2 **be going to**, normal olarak, çok kısa/epey kısa bir süre sonraki geleceği ifade eder; **will** belirli bir zamanı göstermez, uzak bir geleceğe de gönderme yapabilir. Örneğin: **«The lift is going to break down** (Asansör bozulacak)», asansörün garip sesler çıkarmakta olduğunu ya da garip şeyler yaptığını belirtir. Bir sonraki katta insek iyi olacaktır. Oysa **«The lift will break down** (Asansör bozulur/bozulacak)», bunun (asansörlerimizi aşırı yüklediğimiz ya da XYZ Firması'nın ürünü olduğu ve bunlar çok dayanmadığı için) ergeç bunun olacağını söyler.

Aynı biçimde hasta bir kişiye ilişkin «**He is going to get better** (İyileşecek)» sözü, iyileşme belirtilerinin bulunduğunu belirtir. Belki ateşi düşmektedir. «**He will get better** (İyileşir/İyileşecek)» ise doktora ya da hastalığın normal gidişine gösterilen güveni ifade eder ve anî değil, yavaş bir düzelmenin olacağına söz verir.

Will'in resmî duyurularda kullanıldığına dikkat ediniz. Resmî bir hava tahmini :

There will be rain. Fog will persist in these areas.
(Yağmur görülecektir. Sis, bu bölgelerden kalkmayacaktır.)

Ancak sıradan bir okuyucu/dinleyici, şöyle der :

There is going to be rain. Fog is going to persist. (Yağmur yağacak [mış]. Sis kalkmayacak [mış],) (**203** E'ye bakınız.)

201 Gelecek zaman (The Future Tense)

Biçim

A Gelecek zaman, birinci şahıs tekil ve çoğulda «**shall/will** + to'suz mastar», öteki şahıslarda «**will** + to'suz mastar»dan oluşur. Olumsuzu, **shall** ya da will'den sonra not koyarak oluşturulur. Soru, **shall** ya da **will** ile öznenin yeri değiştirilerek yapılır. (Birinci şahıs soruda will pek kullanılmaz.)

B Olumlu	Olumsuz	Soru
I shall/will work	I shall/will not work	shall I work?
you will work	you will not work	will you work?
he will work	he will not work	will he work?
we shall/will work	we shall/will not work	shall we work?
you will work	you will not work	will you work?
they will work	they will not work	will they work?

C Olumsuz soru : will he not work? (won't he work?) vb.

D Kaynaşmalar : **will, 'll; will not, won't; shall not, shan't** olarak kaynaştırılır. Mastar kullanılmadığı zaman **'ll** kaynaştırması yapılmaz :

Who will go? I will. (Kim gider? Ben [giderim].)
İkinci will kaynaştırılamaz.

202 Birinci şahısta will ve shall

A Eskiden will, yalnızca niyet belirtmek için;

I will wait for you = I intend to wait for you. (Seni bekleyeceğim.)
shall ise, bir niyet bulunmadığı zaman, yani öznenin dileği söz konusu olmadığı zaman kullanılırdı :

I shall be 25 next week. (Gelecek hafta 25'e basıyorum.)
We shall know the result next week. (Sonucu önümüzdeki hafta öğreneceğiz/öğreniriz.) (Çünkü gazetelerde yazacak.)
Unless the taxi comes soon we shall miss our plane. (Taksi kısa zamanda gelmezse uçağımızı kaçıracağız/kaçırırız.)

I'm sure I shan't lose my way. (Eminim yolumu kaybetmem.)
I shall see Tom tomorrow. (Tom'u yarın göreceğim/görürüm.)
(Belki aynı trenle işe gidiyoruz.)

Yukarıda kullanıldığı biçimiyle **shall,** halâ, biçimsel İngilizcede kullanılır, fakat konuşma dilinde artık yaygın değildir. Bunun yerine normal olarak **will** kullanırız:

I will be 25 next week. We'll know the results tomorrow. Unless the taxi comes soon we'll miss the plane. I'm sure I won't lose my way. (Anlamlar aynı.)

Ancak bazen **will,** cümlenin anlamını değiştirebilir. **«I shall see Tom tomorrow** (Tom'la yarın görüşürüm)» cümlesinde shall yerine will kullanırsak **«I will see Tom tomorrow** (Tom'la yarın görüşeceğim)» cümlesi ortaya çıkar, ki burada bir niyet ifadesi vardır. Bu tür anlam karışıklığını önlemek için (ilk cümlede/Ç.N.) gelecekte süreklilik (future continuous) yapısını kullanırız. (**205 - 7**'ye bakınız.):

I'll be seeing Tom tomorrow. ([Nasıl olsa/Ç.N.] Tom'u yarın görürüm.)

Fakat **shall,** soruda halâ kullanılmaktadır:
Let's'den sonra, pekiştirme sorularında: **Let's go, shall we?** (Gidelim, değil mi?)
Önerilerde: **Shall we take a taxi?** (Taksi tutalım mı/Taksiye binelim mi?)
Emir ya da talimat isterken: **What shall I do with your mail?** (Postadan size çıkanları ne yapayım?)
Gelecekle ilgili tahminlerde bulunurken: **Where shall we be this time next year?** (Gelecek yıl bu zamanlar nerelerde oluruz [acaba]...)

B **Shall**'in yeni işlevi: kararlılık göstermek için kullanılan shall

Daha önce (**196, 199**'a bakınız), kararlılığın will ile ifade edildiğini bildirmiştik. Fakat bazen insan kararlılığı başka bir sözcükle, «daha ağır», pek kullanılmayan bir sözcükle ifade etmek ister; bu nedenle de **shall** kullanır:

(Bir söylevde): **We shall fight and we shall win.** (Savaşacağız ve kazanacağız.)

Burada, **We will fight and we will win»** ya da **«We will fight and we shall win»** de (anlam aynı/Ç.N.) diyebiliriz.
Böyle kullanılan **shall** bazen, ikinci şahısla kullanıldığında, söz verme anlamı içerebilir:

You shall get a sweet = I promise you a sweet.
(Bir tatlı alacaksın = Sana, bir tatlı vaad ediyorum.)

(**234**'e bakınız.)
«We shall win (Kazanacağız)» da söylevi veren, utku (zafer) sözü vermektedir:

I shall be there, I promise you. (Orada olacağım, sana söz veriyorum.)

Fakat **will** de aynı ölçüde kullanılabilir ve öğrenci için daha az sorun yaratır. Kuşku (şüphe) varsa, **will** kullanılır.

203 Gelecek zamanın kullanılışları

A Konuşan kişinin gelecekle ilgili görüş, varsayım, tahminlerini ifade etmek için kullanılır. Bunlar, **think, believe, suppose, expext, assume** (san-

mak), **know** (bilmek), **doubt** (emin olmamak, kuşkulu olmak), **hope** (ümid etmek), **be afraid** (korkmak), **feel sure** (emin olmak), **wonder** (merak etmek), **I daresay** (şunu söyleyebilirim ki) gibi fiiller ile sunulurlar, ya da **probably** (belki de), **possibly** (bir olasılıkla), **perhaps** (belki), **surely** (kuşkusuz) gibi zarflarla birlikte bulunurlar. Ancak bunlar olmadan da söylenebilirler :

(I'm sure) he'll come back. ([Eminim] gelir/gelecek.)
(I suppose) they'll sell the house. ([Sanırım] evi satarlar.)
(Perhaps) we'll find him at the hotel. ([Belki] onu otelde buluruz.)
They'll (probably) wait for us. (Bizi [herhalde] beklerler.)

Gelecek zaman, bir zaman ifadesi olsa da olmasa da kullanılabilir. Burada be going to da kullanılabilir, fakat eylemi daha olası ve (zaman belirten bir ifade yoksa) daha yakın bir gelecekteymiş gibi gösterir : «**He'll build a house** (Bir ev inşa eder)», yalnızca, «**this is my opinion** (Bu benim görüşüm)» demektir; evi yapma işinin ne zaman başlayacağını söylemez. Fakat «**He's going to build a house** (Bir ev inşa edecek)», onun bu kararı almış olduğunu ve her halde yakında işe başlayacağını gösterir.

B Gelecek zaman, gelecekte yineleceğini varsaydığımız ve düzenli olarak yinelenen eylemler için de kullanılır :

Spring will come again. (Sonbahar yine gelecek.)
Birds will build nests. (Kuşlar yuva yapacak.)
People will make plans. (İnsanlar planlar yapacak.)
Other men will climb these stairs and sit at my desk.
(Başka adamlar bu basamakları geçip makamıma oturacak.)

(Burada **will be coming/building/making/climbing/sitting** de kullanılabilir.)

C Gelecek zaman; şart, zaman ve bazen amaç cümleciklerinde kullanılır :

If I drop this glass it will break. (Bu bardağı bırakırsam kırılır.) (**215**'e bakınız.)
When it gets warmer the snow will start to melt. (Havalar ısındığında karlar erimeye başlar.) (**313**'e bakınız.)
I'm putting this letter on top of the pile so that he'll read it first. (Bu mektubu yığının en üstüne koyuyorum ki önce onu okusun/ Önce bu mektubu okusun diye onu...) (**309**'a bakınız.)

Anlam gelecek zamanda olsa bile if'li cümlecikte ya da zaman cümleciğinde gelecek zaman kullanmadığımıza dikkat ediniz. Örneğin :

— **It will get warmer soon.** (Hava yakında ısınır.) **Fakat :**
When it gets warmer... (Hava ısındığında...) ve
— **He will probably be late.** (Her halde geç kalır.) **Fakat**
If he is late... (Gecikirse...)

D Duygu, duyu, düşünce, iyelik, vb. gösteren fiiller (bakınız : **165**), geleceği normal olarak gelecek zamanla gösterirler, ancak bazen be going to da kullanılabilir. Kuşkusuz bu fiiller geleceği, şimdiki zamanda süreklilik (pres. cont.) ile gösteremez :

He'll be here at six. (Saat altıda burada olur.)
They'll know tonight. (Bu gece haberleri olur.)
You'll have time for tea. (Çaya zamanın olur.)

E Gelecek zaman, özellikle gazetelerde ve radyo haberlerinde, geleceğe yönelik resmî duyurularda kullanılır. Konuşmalarda bu tür ifadeler şimdiki zamanda süreklilik (pres. cont.) yapısında ya da be going to kalıbıyla sunulur :

GAZETEDEN ALINTI : **The president will open the new heliport tomorrow.** (Başkan helikopter alanını yarın açacak.)

Buna karşılık sıradan bir okuyucu,

The president is going to open/is opening... der.

F 196 ve 199'da gösterildiği gibi, **I/we will,** özellikle karar anındaki niyeti ifade etmek için kullanılır :

A : I'm not quite ready. (Tam hazır değilim.)
B : I'll wait for you. (Seni beklerim.)

will, öteki şahıslarla, niyet belirtmek için kullanılır, fakat normal olarak bu anlamı taşımaz.

won't, bütün şahıslarla, olumsuz yöndeki niyeti ifade eder :

I invited him but he won't come. (Onu çağırdım [davet ettim] ama gelmiyor),

onun gelmeye yanaşmadığını belirtir. (Ancak **«He won't come** (Gelmez)», **«I don't think he'll come** (Sanmam ki gelsin)» anlamı da taşıyabilir.

204 WILL'in, WANT (istemek)/WISH (dilemek), WOULD LIKE (istemek)'ten ayrılan yanları

A **Will, want/wish/would like** ile karıştırılmamalıdır. **Will,** «bir niyet + bunu yerine getirme kararı»nı ifade eder :

I will buy it = I intend to buy it/I'm going to buy it. (Onu alırım/Onu alayım = Onu almaya niyetliyim/Onu alacağım.)

want/wish/would like, yalnızca bir dileği ifade ederler. Bir niyete dayanan eylemlere ilişkin herhangi bir bilgi vermezler.

B Ancak, **I'd like**'ın çoğu kez **I'll have/take** (istiyorum : yiyeceğim/içeceğim, vb.) ifadelerine karşı bir seçenek olduğuna dikkat ediniz :

MÜŞTERİ (bir dükkânda) : I'd like/I'll have a pound of peas. (Bir libre bezelye istiyorum/Alacağım.)

YEMEK YİYECEK KİŞİ (bir lokantada) : I'd like/I'll have cress soup please. (Tere çorbası istiyorum lütfen.)

Her ikisi de çağrılarda (davetlerde) kullanılabilir :

Would you like a drink? ya da **Will you have a drink?**
(Bir içki ister miydiniz? ya da Bir içki alır mısınız?)

Bir çağrıyı kabul edersek her iki biçimi de kullanılabilir :

I'd like/I'll have a sherry, please. (Bir şeri istiyorum/alırım [lütfen].)

Ancak olumsuzda bu iki biçim birbirlerinin yerine kullanılamaz, onun için bir çağrıya katılamıyorsak :

I won't have anything, thanks. (Herhangi birşey almam, teşekkürler.)
ya da
I don't want anything, thanks. (Herhangi birşey istemiyorum, teşekkürler.)

deriz. **Wouldn't like, «would dislike** (hoşlanmam)» anlamına gelir ve kuşkusuz, burada kullanılamaz.

205 **Gelecekte süreklilik yapısı**

Biçim

Bu fiil yapısı, «to be'nin gelecek zaman biçimi + şimdiki zaman ortacı»ndan oluşur.

Olumlu : I/we will/shall be working (shall pek yaygın değildir.)
he/she/you/they will be working
Olumsuz : I/we will/shall not be working (shall pek yaygın değildir.)
he/she/you/they will not be working
Soru : shall I/we be working? will I/we be working?
(will kullanılabilir, ancak shall'den daha az kullanılır.)
will, will not, shall not; 'll, won't, shan't olarak kaynaştırılabilir.
Olumsuz soru : won't he/you/they be working? vö.
shan't I/we be working? ya da won't I/we be working?

Kullanımı

Bu fiilin iki kullanımı vardır :
Sıradan bir süreklilik (continuous) yapısı olarak
Bir niyetin söz konusu olmadığı, gelecek zaman eyleminde

206 Sıradan bir süreklilik yapısı olarak Gelecekte Süreklilik (Fut. Cont.) yapısının kullanılışı

Öteki süreklilik yapıları gibi bu da belli bir zaman belirtilerek kullanılır ve bu zamandan önce başlayıp büyük bir olasılıkla bundan sonra da süren bir eylemi ifade eder. Bu kullanım en iyi biçimde, örneklerle görülebilir. Bir sınıfta öğrencilerin bulunduğunu ve saatin sabah 9:30 olduğunu varsayalım. Şöyle diyebiliriz :

Now they are sitting in their classroom. They are listening to a tape. This time tomorrow they will be watching a film. On Saturday there is no class. So on Saturday they will not be sitting in the cinema. They will be doing other things. Bill will be playing tennis. Ann will be shopping. George will still be having breakfast.
(Şimdi sınıflarında oturuyorlar. Bir band dinliyorlar. Yarın bu zamanlar sinemada oturuyor olacaklar. Bir film izliyor olacaklar. Cumartesi günü ders yok. Onun için Cumartesi günü sinemada oturuyor olmayacaklar. Başka şeyler yapıyor olacaklar. Bill tenis oynuyor olacak. Ann alış-veriş yapıyor olacak. George halâ kahvaltı ediyor olacak. (Kuşkusuz çeviri bundan iyi olabilirdi. Yazarlarının amaçlarını sergileyebilmek için bu çeviri dili seçilmiştir/Ç.N.)

Süreklilik yapısı, basit (simple) yapıdaki bir fiille birlikte de kullanılabilir :

Peter has been invited to dinner with Ann and Tom. He was asked to come at eight but tells another friend that he intends to arrive at seven. The friend tries to dissuade him : «When you arrive they'll still be cooking the meal.
(Peter, Ann ve Tom'la birlikte akşam yemeğine çağrılmışlardır. Ondan, saat sekizde gelmesi istenmiştir, fakat o, bir başka bir arkadaşına, saat yedide orada olmayı tasarladığını söyler. Arkadaşı onu şöyle söyleyerek bundan caydırmaya çalışır : «Oraya vardığında onlar halâ yemeği pişiriyor olacaklar.)

207 Gelecekte süreklilik (fut. cont.) yapısının, bir niyetin bulunmadığı, gelecekteki bir eylemi ifade etmekte kullanılışı

Örnek : **I will be helping Mary tomorrow.** (Yarın Mary'ye yardım ediyorum.)

Bu, konuşmacının Mary'yle, ona yardım etme konusunda bir düzenleme yapmış olduğunu, ya da ona yardım etmek istediğini bildirmez. Yalnızca, bu eylemin gerçekleşeceğini ifade eder. Böyle kullanılan gelecekte süreklilik yapısı, biraz, şimdiki zamanda süreklilik (pres. cont.) yapısını andırır, fakat ondan, şu yönlerde ayrılır :

Şimdiki zamanda süreklilik yapısı, gelecekteki, tasarlanmış bir eylemi gösterir. Gelecekte süreklilik yapısı genellikle, olayların doğal akışı içinde oluşacak bir eylemi belirtir. Dolayısıyla öteki kadar kesin olmayıp ona oranla daha sıradan eylemler için kullanılır :

I am seeing Tom tomorrow. I'll be seeing Tom tomorrow.
(Yarın Tom'la görüşüyorum. Yarın Tom'la görüşeceğim.)

Birincisi, Tom ya da konuşmacının, bu görüşmeyi özellikle ayarladığı anlamını içerir; ancak ikincisi Tom ile konuşmacının, olayların doğal akışı içinde karşılaşacakları (belki aynı yerde çalışıyorlardır) izlenimini verir. Fakat bu ayrım her zaman önemli değildir ve çoğu kez ikisi birbirlerinin yerine kullanılabilir.

— **He'll be taking his exam next week/He is taking his exam next week.**
(Sınava gelecek hafta girecek/giriyor.)
— **He won't be coming to the party/He isn't coming to the party.**
(Partiye gelmeyecek/gelmiyor.) diyebiliriz.

Şimdiki zamanda süreklilik yapısı yakın gelecek için, yalnızca zaman gösteren bir ifade bulunduğu zaman kullanılabilir. Buna karşılık gelecekte süreklilik yapısı yakın ya da uzak gelecek için, zaman belirten bir ifade varken de yokken de kullanılabilir.

I am meeting him tomorrow (Onunla yarın görüşüyorum)

diyebiliriz. Buna karşılık :

I'll be meeting him tomorrow/next year/some time (hiçbir zaman belirteci olmayabilir de) (Onunla yarın/gelecek yıl/bir zaman gelecek karşılaşacağım.)

208 **Gelecekte süreklilik (future cont.) ile «will + mastar»ın karşılaştırılması**

A «**will** + mastar» ile gelecekte süreklilik yapısı arasındaki ayrım, «**will** + mastar» ile şimdiki zamanda süreklilik arasındaki ayrımın hemen hemen aynısıdır. «**will** + mastar», gelecekteki, niyet içeren bir eylemi ifade eder. Gelecekte süreklilik yapısı bir niyetin söz konusu olmadığı, gelecek zaman eylemini gösterir.

I'll write to Mr Pitt and tell him about Tom's new house. (Mr Pitt'e bir mektup yazıp ona Tom'un yeni evini anlatayım/anlatırım.)

cümlesinde açık yazılmış olan bölüm bir niyeti gösterir. Konuşucu, istekleri doğrultusunda gerçekleştirmeyi tasarladığı bir eylemi anlatmaktadır. Buna karşılık :

I'll be writing to Mr Pitt and I'll tell him about Tom's new house.
(Mr. Pitt'e bir mektup yazıp ona Tom'un yeni evini anlatacağım.)

cümlesinde açık yazılmış olan bölüm herhangi bir niyet belirtmez. Yalnızca bir gerçeğin ifadesidir. Mr. Pitt'e yazılacak olan bu mektup, ona düzenli olarak yazılan mektuplardan biri olabileceği gibi özellikle Tom'un evini anlatmak için yazılmamış sıradan bir mektup ta olabilir. Aynı biçimde :

Tom won't cut the grass. (Tom çimi biçmiyor.)

cümlesi Tom'un çimi biçmeye yanaşmadığını gösterir. Buna karşılık :

Tom won't be cutting the grass. (Tom çimi biçmeyecek.)

cümlesi, Tom'un duygularına ilişkin hiçbir bilgi vermeyen, yalnızca bir gerçeği ifade eden bir cümledir. Belki Tom kent dışındadır, hastadır ya da başka bir iş yapacaktır.

B «**will** + mastar» çağrı (davet) :

Will you have a cigarette? (Bir sigara alır mısınız?) (**204, 224'e bakınız.**)

nazik bir rica :

Will you help me to lift the piano? (Piyanoyu kaldırmama yardım eder misiniz?) (**225'e** bakınız.)

ya da bir emir ifade edebilir :

You will work in this room. (Sen bu odada çalışacaksın.) (**226'ya** bakınız.)

Gelecekte süreklilik yapısı, bu anlamların hiç birine sahip değildir :

Will you bring the piano in here? (Piyanoyu buraya getirir misiniz?) (Nazik bir rica.) **Yes, sir.** (Olur, efendim.) (Alınabilecek bir yanıt.)

Buna karşılık :

Will you be bringing the piano in here? (Piyanoyu buraya mı getireceksiniz?) (Geleceğe ilişkin bir soru.) **Yes, I think I will.** (Evet, herhalde öyle yapacağım.)

ya da :

No, I think I'll put it upstairs. (Hayır, herhalde onu yukarıya koyacağım.) (Alınabilecek yanıtlar.)

You will work in this office under Mr Pitt. (Bu büroda, Mr Pitt'in emrinde çalışacaksın.) (Emir)

Buna karşılık :

You will be working here. (Burada çalışacaksın/çalışacakmışsın.) (Yalnızca bir ifade.)

Daha önce olduğu gibi burada da şimdiki zamanda süreklilik yapısı, bir zaman belirteci konmak koşuluyla gelecekte süreklilik yapısı yerine kullanılabilir.

209 Değişik gelecek zaman yapılarına örnekler.

A Beş kişiye, bir sonraki Cumartesi gününe ilişkin planlarını sorduğumuzu düşünelim. Şöyle deriz :

What are you doing/going to do on Saturday?
(Cumartesi günü ne yapıyorsun/yapacaksın?)

1. Peter, George'la golf oynamayı ayarlamıştır; şöyle der :
I'm playing/going to play golf with George.
(George'la golf oynuyorum/oynayacağım.)

2. Mary evde oturup reçel yapmaya karar vermiştir. Onun için, şöyle der :

I'm staying/going to stay at home. I'm going to make jam.
(Evde oturuyorum/oturacağım. Reçel yapacağım.)

3. Andrew'ün planları havaya bağlıdır; onun için şöyle der :
If it's fine I'll work/I'm going to work in the garden.
(Hava güzel olursa, bahçede çalışırım/çalışacağım [çalışayım].)

4. Ann bir plan yapmamıştır, fakat etkin bir kişidir; onun için şöyle der : **Perhaps I'll take/I expect I'll take/I'll probably take/I suppose I'll take my children for a walk.** (Belki/sanırım/herhalde/zannederim çocuklarımı yürüyüşe çıkarırım.)

5. Bill'in hep, Cumartesi günleri çalışması gerekmektedir; onun için şöyle der :

Oh, I'll be working as usual. (Hıh, her zamanki gibi çalışacağım.)
(Başka hiçbir fiil yapısı tam olarak aynı anlamı veremez.)

B Niyetlere ilişkin sorular

Bunlar genellikle şimdiki zamanda süreklilik yapısıyla, be going to kalıbı ya da gelecekte süreklilik yapısıyla ifade edilir. Özellikle bu son fiil yapısı, soru için yararlı bir yapıdır, zira ötekilerden daha naziktir. Dolayısıyla yukarıdaki beş kişiye soru sormayı sürdürürsek şöyle diyebiliriz :

1. **Where are you playing/are you going to play/will you be playing?**
(Nerede oynuyorsun/[son ikisi :] oynayacaksın?)

2. **What kind of jam are you going to make/will you be making?**
(Ne reçeli yapacaksın?)

«will you + mastar» öteki biçimler kadar yaygın değildir ve bir cümlenin başında pek bulunmaz. (Amaç, karışıklığı önlemektir, çünkü «**will you** + mastar»ın cümle başında bulunması genellikle bir rica başlangıcında olur.) Ancak bu yapı şart cümlelerinde, konuşucu bir öneride bulunurken ya da başka bir kişiden karar vermesini isterken kullanılabilir :

— **What will you do if he is not on the plane?** (O uçakta değilse ne yaparsın?)
— **Will you have a drink?** (Bir içki alır mısın?)
— **Will you have your dinner now or later?** (Akşam yemeğinizi şimdi mi, sonra mı yersiniz?)

Yukarıda, A'yı temel alan öteki sorular :

3. Andrew'a sorarsak şöyle deriz :
— **What are you going to do/What will you be doing in the garden?** (Bahçede ne yapacaksın?) («**What will you do** [Ne yapacaksın]?» da denebilir.)
— **Are you going to cut/Will you be cutting the grass?**
(Çimi mi biçeceksin?) («**Will you cut the grass?** [Çimi biçer misin?]», daha çok bir rica anlamı taşır.

4. Mary'ye şöyle deriz :
If you take them where will you go? (Onları götürürsen nereye gidersiniz?) («**Where will you be going?** [Nereye gideceksiniz?]» de denebilir.)

5. Bill'e ise şöyle deriz :
Will you be working all day? (Bütün gün çalışacak mısın?)

Bill'in Cumartesi günü çalışmasının bir seçme işi değil, her zaman yine lenen bir eylem olduğu izlenimini vermek istiyorsak, bundan başka bu seçenek yoktur.
Kuşkusuz, **«What will you be doing this time next week?** (Önümüzdeki hafta bu sıralarda ne yapıyor olacaksın/ne yapmakta olacaksın/ne yapacaksın?)» gibi cümlelerde eylemde niyet söz konusu olsa da, olmasa da gelecekte süreklilik yapısı kullanılacaktır. (206'ya bakınız.)

210 Gelecek öncesi (fut. perf.) ve gelecek öncesinden gelen süreklilik (fut. perf. cont.) yapıları

A Gelecek öncesi

Biçim

Birinci şahıslar için «**will/shall** + miş'li mastar (perf. infinitive)»; öteki şahıslarda «**will** + miş'li mastar» :

By the end of next month he will have been here for ten years. (Önümüzdeki ayın sonunda, buradaki onuncu yılını tamamlamış olacak.)

Kullanımı :

Bu fiil yapısı, gelecekteki belli bir zaman geldiğinde artık geçmişte kalmış olacak ya da az önce tamamlanmış olacak bir eylem için kullanılır. Bugün günlerden 3 Aralık diyelim; David 13 Aralıkta gireceği sınavın telâşı içindedir. Bir parti vermeyi düşünen birisi şöyle der :

We'd better wait till 14 December. David will have had his exam by then so he'll be able to enjoy himself. (Ayın 14'üne kadar bekleyelim. David o zamana dek sınavına girmiş olacak ve [partide] eğlenebilecek.)

Ayrıca :

— **I save £ 50 a month and I started in January. So by the end of the year I will/shall have saved £ 600.** (Ayda 50 sterlin biriktiriyorum. Ocak'ta başladım. Onun için yıl sonuna dek 600 sterlin biriktirmiş olacağım.)

— **BILL (Tom'un bodrumuna bakarak) : You've got over 400 bottles. How long will that last you? Two years?**
TOM : Not a hope. I drink eight bottles a week. I'll have drunk all these by the end of this year.
(BILL : 400 şişeden çok var. Bu sana ne kadar dayanır? İki yıl mı?
TOM : Hiç sanmam. Haftada sekiz şişe içiyorum. Yıl sonuna kadar bütün bunları içmiş olurum.)

B Gelecek öncesinden gelen süreklilik (fut. perf. cont.)

Biçim

Birinci şahıslarla «**will/shall have been** + şimdiki zaman ortacı»;
öteki kişilerle «**will have been** + şimdiki zaman ortacı».

By the end of the month he will have been working/will have worked here for ten years. (Ayın sonuna kadar burada on yıldır çalışıyor olacak = Ay sonunda buradaki çalışmasının onuncu yılı dolacak.)

Gelecek öncesinden gelen süreklilik yapısının gelecek öncesi (fut. perf.) ile ilişkisi; şimdi öncesinden gelen sürekliliğin (pres. perf. cont.) şimdi öncesiyle olan ilişkisine benzer. Yani gelecek öncesinden gelen süreklilik, şu durumlarda, gelecekte süreklilik (fut. cont.) yapısının yerine kullanılabilir :

1. Eylem sürekli ise :
   By the end of this month he will have been living/working/studying here for ten years. (Bu ayın sonuna geldiğimizde burada oturuşunun/çalışmaya başlamasının/eğitiminin onuncu yılını bitirmiş olacak.)
2. Eylem, sürekli bir eylem olarak ifade ediliyorsa :
   By the end of the month he will have been training horses/climbing mountains for twenty years. (Bu ayın sonuna kadar yirmi yıldır at eğitiyor/dağlara tırmanıyor olacak = Bu ayın sonunda, at eğitişinin/dağcılığa başlayışının yirminci yılını bitirmiş olacak.)

Ancak atların ya da dağların sayısını verirsek ya da eylemi herhangi bir biçimde parçalarsak gelecek öncesini kullanmalıyız :

By the end of the month he will have trained 600 horses/climbed 50 mountains. (Bu ayın sonunda, 600 at eğitmiş/50 dağa tırmanmış olacak.)

ÇEVİRCİNİN NOTU : Değişik gelecek zaman yapılarını dilimize şöyle çeviririz :

a) Geniş zamanın gelecek için kullanılması (194)
Dilimizde geniş zamanın bu tür kullanımı yoktur. Burada «-ecek» ekini kullanabilirsek «-ecektir» ekinin, İngilizcede istenen resmiliği karşılayacağı kanısındayız :

They start at 9.0 tomorrow and leave at 5.0 p.m. (Saat 9:00'da başlayacaklar ve 17:00'de ayrılacaklardır.)

b) Şimdiki zamanda süreklilik yapısının (present continuous tense'in) gelecek için kullanılması (196-197)
Bu yapıyı, şimdiki zamanda süreklilik yapısının normal çevirisi ile karşılamaktayız : «-yor» ekiyle.

They are starting at 9.0. (Saat 9:00'da başlıyorlar.)

c) «will + mastar»ın niyet göstermede kullanımı (196)
Bunu geniş zaman gibi «-ir» ekiyle ya da «-eyim» ekiyle çevirebiliriz :

A : The phone's ringing. (Telefon çalıyor.)
B : I'll answer it. (Ben bakayım/Ben bakarım.)

d) «be going to» ile «will/shall» arasındaki ayrım öğrencilerin sorun saydıkları bir konudur (193). Biz bu ayrımı şöyle yapmak istiyoruz : «be going to + mastar», dilimizdeki «-ecek»in, «will/shall + mastar» ise «-ir»in karşılığıdır :

I'm going to leave tomorrow. (Yarın ayrılıyorum.)
I'l talk to him tomorrow. Don't worry. (Onunla yarın görüşürüm. Merak etme.)

Olumsuzda da «am not/isn't/aren't going to + mastar»ı normal olarak «-meyecek», «won't/shan't + mastar»ı da «-mez» olarak çeviririz :

I'm not going to see him tomorrow. (Onunla yarın görüşmeyeceğim.)
I won't see him tomorrow. (Onu yarın görmem.)

Ancak «**will/shall** + mastar», gerek aşağıda göreceğimiz özel kalıplarda, gerekse normal iletişim içinde «-ecek» olarak çevrilebilir. Dolayısıyla bu iki kalıp arasındaki ayrıntılı kullanım ayrımını **198-203** açıklamalarından öğreniniz.

e) **shall**'in kararlılık için kullanımı **(202 B)**
Burada «**shall** + mastar»ı «-ecek» olarak çeviririz :
You shall get a good beating now. (Şimdi iyi bir dayak yiyeceksin.)

f) «**will** + mastar»ın şart, zaman ve amaç cümleciklerinde kullanışı **(203 C)**
Geneellikle bilim dilinde kullanılan bu fiil yapısı, bir anlamda, geniş zamanın benzeridir. Gerçekten de bu durumda bu yapıyı geniş zaman gibi çevirmekteyiz :
If you boil water, it will evaporate. (Suyu kaynatırsanız buharlaşır.)

g) Konuşanın görüşlerini, vb. belirtmek için kullanılan «**will** + mastar» **(203 A)**
Bu durumda «**will** + mastar»ı «-ecek» ile çevirmek daha iyi olacaktır :
I'm sure they'll know in time. (Eminim zamanında haberleri olacak.»

h) Gelecekteki süreklilik (future continuous) yapısının çevirisi, Türkçede pek yaygın olmayan bir biçimdir **(205)** :
He'll be flying to London this time tomorrow. (Yarın bu zamanlar Londra'ya uçuyor olacak.)
Ancak niyet belirtmek için kullanılmadığında **(207)** bu fiil yapısını «-ecek» gibi kestirme bir ekle çevirebiliriz.

i) Gelecek öncesi (future perfect) yapısı **(210)**
Bu yapıyı «-miş olacak» olarak çeviririz :
They will have found it. (Onu bulmuş olacaklar.)

ALIŞTIRMALAR

(FİİL ZAMANLARI : **TENSE'LER**) (NOT : Bu alıştırma, **16, 17,** ve **18**'inci bölümlerdeki bilgiyi kapsamaktadır.)

Zaman zarflarını ve cümlenin diğer özelliklerini göz önünde tutarak aşağıdaki fiillerin doğru biçimlerini bulunuz.

1. I ——— (learn) swimming these days. My coach ——— (say) I ——— (finish) the swimming courses by this time next month. I ——— (hope) to be able to swim next July.
2. When you ——— (telephone) me last night I ——— (already finish) my homework and I ——— (watch) television.
3. I ——— (not iron) the shirts yet, but I ——— (iron) them very soon. I ——— (usually do) the ironing after lunch.
4. All the tourists ——— (visit) the mosque when they ——— (sightsee) yesterday. Most of them ——— (be) in Turkey before, so they ——— (give) a lot of information to their friends about it.
5. I ——— (already tell) Tom about this, but I can talk to him again tomorrow.
I ——— (see : **görüşmek**) him in the office tomorrow.
6. He ——— (wait) for the bus for more than an hour yesterday morning when a car ——— (stop) to give him a lift.
7. We (have) —— three tests so far. I —— (pass) two of them. I —— (expect) a good mark on the last exam. The teacher ——— (probably tell) us our marks tomorrow.
8. When he ——— (try) to find a taxi yesterday afternoon, his friends ——— (already start) work in the office.
9. He ——— (sleep) since he ——— (come) from school two hours ago. This silly

boy ——— (always do) this. That must be why his teacher ——— (tell) me at the school meeting yesterday that he ——— (surely fail) his courses this year.

10. «Where ——— (you go) now?»
«I ——— (just go) shopping. (...gidiyordum). ——— (you come) along?»
«No, thanks. I can post the letter later.»

11. We ——— (live) in this house for years, but we ——— (not have) any problems with our neigbours. This is probably because I ——— (always prefer) to solve my problems by talking to my neigbours when I ——— (have) any [problems].

12. «Why ——— (not go) to the cinema last night?»
«Because I ——— (see) that film before: I ——— (see) it when I ——— (spend) my summer holiday last year.

13. We ——— (solve) problems for three hours now. We ——— (have) trouble with some of them and now we ——— (work) on those special problems.

14. He suddenly noticed that he ——— (do) the wrong questions for the last two hours. His teacher ——— (tell) them to answer the questions on page 12 the day before, but he ——— (answer) those on page 22.

15. We ——— (have) our regular meeting at 5.0 tomorrow. I'm sure I ——— (finish) my report by that time.

16. Mr. Peterson, who ——— (join) the army before World War II, ——— (not retire) yet.

17. Today's newspapers ——— (say) the university ——— (open) at the end of next month. Last year it ——— (open) a month later because of some events that ——— (take) place [before].

18. I ——— (never visit) Paris, but I ——— (hear) a lot of interesting things about it. Last year a friend of mine ——— (offer) me to go there with him, but I ——— (work) on my books those days, so I ——— (can not go).

19. He ——— (study) law at present. He ——— (already pass) several important exams. He ——— (probably finish) the university next fall.

20. At 10.0 tomorrow Mr Bell ——— (give) a lecture. So I ——— (not think) he ——— (give) any appointments for today.

21. It's ——— (rain) since 2.0. I hope your brother ——— (not walk) outside now.

22. They ——— (drink) and ——— (dance) happily last night when Mary ——— (tell) them that their father ——— (lose) his life in a traffic accident an hour ago. She said he ——— (drive) madly towards home.

23. A.: I ——— (not think) I ——— (meet) him before. ——— he ——— (live) on this street?
B.: He ——— (live) here for four or five years, but now he ——— (live) on Black Street.

24. He ——— (tell) me last night that he ——— (write) the letter and ——— (send) it, and that he ——— (expect) to receive the reply in two weeks. He ——— (look for) a new job these days.

25. «I ——— (not hear) from him since he ——— (leave) two years ago», I ——— (think) when the postman ——— (bring) me a letter from him.

26. This time next week he ——— (write) the draft of the plan that he ——— (submit) to the president. So far he ——— (give) three reports, and he ——— (submit) his seventh report by the end of this year.

27. He ——— (work) for a drug company now. This time last year he ——— (work) for another drug company. He ——— (work) continuously for two years for the first firm when he ——— (receive) an attractive offer from the second one.

28. I ——— just (go) to bed and ——— (fall) fast asleep last night when my silly son, John, came and woke me up. «I ——— (finish) my homework, Dad», he said, «I ——— (study) non-stop since you told me to finish it.

19.

Fiil Yapılarının Uyumu (Sequence of Tenses)

211 Yan Cümlecikler

Bir cümlede bir ana fiil ve bir ya da daha çok yan cümlecik bulunabilir. Yan cümlecik, bir özne ve fiili içeren ve bir cümlenin bir parçasını oluşturan sözcükler topluluğudur :

We knew **that the bridge was unsafe. (Köprünün sağlam olmadığını** biliyorduk.)

He gave it to me **because he trusted me.** (Onu bana verdi, **çünkü bana güveniyordu./Bana güvendiği için** onu bana verdi.)

He ran **faster than we did. (Bizim koştuğumuzdan daha hızlı** koştu.)

This is the picture **that I bought in Rome. (Roma'da satın aldığım** resim bu.)

(Yukarıdaki örneklerin herbirinde yan cümlecik siyah baskıyla yazılmıştır.) Başka örnekler için şart cümleleri, bağ zamirleri ve amaç, karşılaştırma, zaman, sonuç ve ayrıcalık cümlecikleri başlıkları altındaki açıklamalara bakınız. Cümlecikleri ayrıntılı olarak çalışmak, hatta ayrı cümlecik türlerini tanımak öğrenci için önemli değildir, fakat, yukarıda verilen önemli kural nedeniyle ana fiilin hangisi olduğunu anlaması gereklidir.

212 Fiil Yapılarının Uyumu.

Bir cümlenin ana fiili bir geçmiş zaman yapısında ise yan cümleciklerdeki fiillerin de geçmiş zaman yapısında olması gerekmektedir :

Ana cümlecikteki fiilin yapısı		**Yan cümlecikteki fiilin yapısı**
Şimdiki Zaman	He thinks that it will rain.	Gelecek Zaman
Geçmiş Zaman	He thought that it would rain.	Şart Yapısı
Şimdiki Zaman	He sees that he has made a mistake	Şimdi Öncesi.
Geçmiş Zaman	He saw that he had made a mistake.	Geçmiş Öncesi
Şimdiki Zaman	I work so hard that I am always tired.	Şimdiki Zaman
Geçmiş Zaman	I worked so hard that I was always tired.	Geçmiş Zaman
Şimdi Öncesi	He has done all that is necessary.	Şimdiki Zaman
Geçmiş Öncesi	He had done all that was necessary.	Geçmiş Zaman
Şimdiki Zaman	He says that he is going to eat it.	Şimdiki Zamanda Sürekli
Geçmiş Zaman	He said that he was going to eat it.	Geçmiş Zamanda Sürekli

(Yukarıdaki cümlelerin sırasıyla Türkçesi : Yağmur yağacağı kanısında./ Yağmur yağacağı kanısındaydı./Bir hata yapmış olduğunu anlıyor./Bir hata

yapmış olduğunu anladı./O kadar çok çalışırım ki, her zaman yorgunumdur./O kadar çok çalışırdım ki, her zaman yorgundum./Gerekli olan herşeyi yaptı-yapmış durumda-./Gerekli olan herşeyi yapmıştı./Ona yiyeceğini söylüyor./Onu yiyeceğini söylüyordu-söyledi-./Ç.N.)

Bir cümleciğin yalnız başına bir mastarla kurulmadığına ve bu nedenle mastarların yukarıdaki kuraldan etkilenmediğine dikkat ediniz:

He wants to go to Lyons. He wanted to go to Lyons. (Lyons'a gitmek istiyor./Lyons'a gitmek istedi.)

(Gördüğünüz gibi mastar fiil yapısıyla birlikte değişmemiştir.)

Fiil yapılarının uyumu ile ilgili kural, giriş fiili geçmiş zaman fiil yapısında bulunduğu zaman da geçerlidir. (**29**'uncu bölümde aktarılmış cümlelerle ilgili bölüme bakınız.)

ALIŞTIRMALAR

(FİİLLERİN UYUMU)

Boşlukları, cümlelerin sonunda parantez içinde verilen fiilleri İngilizce çevirileri ile doldurun.

1. He said he ——— in the afternoon. (çalışacağını)
2. They said we ——— tired. (yorgun olduğumuzu)
3. I saw that you ——— right. (olduğunuzu)
4. My brothers wanted ——— the reason. (bilmek)
5. My brothers asked me why I ——— (gelmeyeceğimi)
6. The tailor always asks me how tall I ——— (olduğumu)
7. We have carried everything that ——— to be carrisd. (gereken : need)
8. He had asked my friends when the train ——— (hareket etmiş olduğunu)
9. He had asked my friends whether they ——— anything (gereksinmeleri olup olmadığını)
10. We were anxious ——— the train time. (öğrenmek için : find out)

20.

Şart (The Conditional)

Şart Fiil Yapıları

213. Şimdiki Zaman Şart Fiil Yapısı

A Bu, birinci şahıs için «**should/would** + mastar»; öteki şahıslar için «**would** + mastar»dan oluşur.

Olumlu	:	I should/would work you would/you'd work he would/he'd work
Olumsuz	:	I should/would not work **ya da** I shouldn't/wouldn't work you would not/wouldn't work, vö.
Soru	:	should I work? would you work?, vö.
Olumsuz soru	:	should I not/shouldn't I work? would you not/wouldn't you work, vö.

B Bu yapı, şu durumlarda kullanılır :

1 Şart cümlelerinde (**215 - 23**'ye bakınız.)

2 should ve would'un özel kullanımlarında (**21**'inci bölüme bakınız.)

3 Gelecek zamanın geçmişteki karşılığı olarak. Cümlenin ana fiili geçmiş zamanda olduğu zaman shall/will yerine should/would kullanılmalıdır :

— **I hope (that) I shall/will succeed.** (Umarım başarırım.)
I hoped (that) I should/would succeed. (Başaracağımı umuyordum.)

— **I know (that) he will be in time.** (Zamanında [orada] olacağını biliyorum.)
I knew (that) he would be in time. (Zamanında [orada] olacağını biliyordum.)

— **He thinks (that) they will give him a visa.** (Ona bir vize vereceklerini sanıyor.)

— **He thought (that) they would give him a visa.** (Ona bir vize vereceklerini sanıyordu.)

— **I expect (that) the plane will be diverted.** (Uçağın yön değiştirmesini bekliyorum/değiştireceğini sanıyorum.)
I expected (that) the plane would be diverted. (Uçağın yön değiştirmesini bekliyorum/değiştireceğini sanıyorum.)

Dolayısıyla dolaysız aktarımdaki **shall/will,** giriş fiili geçmiş zamanda olduğu zaman, dolaylı aktarımda **should/would** olmaktadır.

I said, «I shall be there» = I said that I should/would be there. («Orada olacağım», dedim = Orada olacağımı söyledim.)

He said, «I shall be there» → **He said that he would be there.** («Orada olurum», dedi = Orada olacağını söyledi.)

(Özne birinci şahıstan ikinci ya da üçüncü şahısa dönüştüğü zaman **shall**, **would** olmaktadır.)

He said, «Tom will help me» = **He said that Tom would help him.** (Tom'un ona yardım edeceğini söyledi.)

(Ayrıca, 29'uncu bölüme bakınız.)

214 -miş'li şart fiil yapısı

A Bu fiil yapısı, «**should/would** + miş'li mastar»dan oluşur :

Olumlu	:	I should/would have worked you would have worked, vö.
Olumsuz	:	I should/would not have worked ya da I shouldn't/wouldn't have worked, vö.
Soru	:	would you have worked, vö.
Olumsuz soru	:	should I not/shouldn't I have worked? would you not/wouldn't you have worked, vö.

B Bu yapı, şu durumlarda kullanılır :

1 Şart cümlelerinde (**215 - 23**).
2 **should** (**235 - 8**) ve **would'un** (**224 - 32**) özel kullanımlarında.
3 Gelecek öncesi (fut. perf.) yapısının geçmiş zamandaki karşılığı olarak :

I hope he will have finished before we get back. (Biz geri dönmeden işini bitirmiş olacağını umuyorum.)

I hoped he would have finished before we got back. (Biz geri dönmeden onun işini bitireceğini umuyordum.)

Şart Cümleleri

Şart cümlelerinin iki bölümü vardır : **if** (eğer) cümleciği ve ana cümlecik.

If it rains I shall stay at home. (Yağmur yağarsa evde kalırım.) cümlesinde «**if it rains** (yağmur yağarsa)» **if** cümleciği, «**I shall stay at home** (evde kalırım)» ana cümleciktir.

Üç tür şart cümleciği vardır. Her bir tür, değişik yapıda, bir çift fiile sahiptir. Her türde belirli değişkenlikler bulunabilir, fakat şart cümleciklerini ilk kez öğrenmekte olan öğrencilere, bu tür değişkenlikleri gözönüne almadan dikkatlerini ana yapılar üzerinde yoğunlaştırmaları öğütlenir.

215 Şart cümleleri 1'inci tür : Olası

A **If** cümleciğindeki fiil geniş zamandadır (present tense); ana cümlecikteki fiil ise gelecek zamandadır (future tense). Önce hangisinin geleceği önemli değildir.

If he runs he'll get there in time. (Koşarsa oraya zamanında varır.)

The cat will scratch you if you pull her tail. (Kuyruğunu çekersen kedi seni tırmalar.)

Bu tip cümle, **if** cümleciğindeki eylemin gerçekleşme olasılığının oldukça büyük olduğunu belirtir.

Burada şimdiki ya da gelecek zamanın söz konusu olmasına karşılık fiilin gelecek değil, şimdiki zamanda olduğuna dikkat ediniz. **«if + will/would»** yalnızca, özel bazı anlamlar verilmek istendiğinde kullanılır. (**218**'e bakınız.)

B Temel yapıdaki olası değişkenlikler :

1 Ana cümlecikteki değişkenlikler :

1. «**if** + şimdiki zaman + [ana cümlecikteki/Ç.N.]» gelecek zaman yerine «**if** + şimdiki zaman + [ana cümlecikteki/Ç.N.] **may/might**» (olasılık) bulunabilir :

If the fog gets thicker the plane may/might be diverted. (Sis daha da yoğunlaşırsa uçak yön değiştirebilir.) (Belki de uçak yön değiştirir.)

2. «**if** + şimdiki zaman + [ana cümlecikteki/Ç.N.] **may (izin) ya da can** (izin veya yetenek) :

— **If your documents are in order you may/can leave at once.** (Belgelerinizde bir eksiklik yoksa hemen yola çıkabilirsiniz.) (izin)

— **If it stops snowing we can go out.** (Kar yağışı durursa dışarı çıkabiliriz.) (izin ya da yetenek)

3. «**if** + şimdiki zaman + **must/should** ya da emir, rica, öğüt bildiren herhangi bir ifade» :

— **If you want to lose weight you must/should eat less bread.** (Kilo vermek istiyorsan daha az ekmek yemelisin/yemen gerekir.)

— **If you want to lose weight you had better eat less bread.** (Kilo vermek istiyorsan daha az ekmek yesen iyi olur.)

— **If you want to lose weight eat less bread.** (Kilo vermek istiyorsan daha az ekmek ye.)

— **If you see Tom tomorrow could you ask him to ring me?** (Tom'u yarın görürsen bana telefon etmesini söyler misin?)

4. İki tane geniş zaman arka arkaya kullanılırsa bu, kendiliğinden ya da alışılmış davranışlardan ortaya çıkan sonuçları gösterir :

If you heat ice it turns to water. (Buzu ısıtırsanız suya dönüşür.) (**will turn** de kullanılabilir.)

If there is a shortage of any product prices of that product go up. (Herhangi bir ürünün sıkıntısı çekiliyorsa o ürünün fiatları yükselir.)

|5|. **If**; since/as anlamında kullanılırsa ana cümlede değişik fiil yapıları kullanılabilir :

BILL : Ann hates London. (Ann Londra'yı hiç sevmiyor.)

TOM : If she hates it why does she live there?/she ought to move out/why has she just bought a flat there? (Madem/Eğer hiç sevmiyor[sa] neden orada oturuyor?/oradan taşınması gerek/neden daha geçenlerde oradan bir daire aldı?)

Kuşkusuz bu, gerçek anlamda bir şart cümleciği değildir.

|2| **If** cümleciğindeki değişkenlikler :

«**If** + şimdiki zaman» yerine şunlar bulunabilir :

1. «**if** + şimdiki zamanda süreklilik (pres. cont.). Bu, şimdiki zamandaki bir eylemi ya da geleceğe yönelik bir ayarlamayı ifade eder :

— **If you are waiting for a bus you'd better join the queue.** (Otobüs bekliyorsanız kuyruğa girseniz iyi olur.) (Şimdiki zamandaki eylem.)

— **If you are looking for Peter you'll find him upstairs.** (Peter'ı arıyorsanız onu yukarıda bulabilirsiniz.) (şimdiki zamandaki eylem.)
— **If you are staying for another night I'll ask the manager to give you a better room.** (Bir gece daha kalıyorsanız, müdüre, size daha iyi bir oda vermesini söyleyim/söylerim/söyleyeceğim.) (geleceğe yönelik düzenleme.)

2. «if + şimdi öncesi (pres. perf.)

— **If you have finished dinner I'll ask the waiter for the bill.** (Yemeği bitirdiyseniz garsondan hesabı isteyim/isteyeceğim.)
— **If he has written the letter I'll post it.** (Mektubu yazdıysa postalayım/postalarım/postalayacağım.)
— **If they hayen't seen the museum we'd better go there today.** (Müzeyi görmedilerse bugün oraya gitsek iyi olur.)

216 Şart cümleleri 2'inci tür

A **If** cümleciğindeki fiil geçmiş zamanda; ana cümlecikteki fiil şart yapısındadır (*conditional tense*).

— **If I had a map I would lend it to you.** (Bir haritam olsa onu sana ödünç veririm/...olsaydı... verirdim.) (Fakat haritam yok. Burada şimdiki zaman anlamı vardır.)
— **If someone tried to blackmail me I would tell the police.** (Biri bana şantaj yapmaya kalksa polise bildiririm.) (Ancak birinin bana şantaj yapmaya kalkışacağını sanmıyorum.) (Buradaki anlam gelecek zamandır.)

Zaman açısından birinci ve ikinci tür şart cümleleri arasında bir ayrım yoktur. 2'inci tür de, 1'inci tür gibi, şimdi ya da geleceğe gönderme yapar; **if** cümleciğindeki geçmiş zaman, gerçek bir geçmiş zaman değil, dilek kipidir (subjunctive). Bu kip durumun (yukarıda birinci örnekte olduğu gibi) gerçek olmadığını ya da (ikinci örnekte olduğu gibi) olası [muhtemel] olmadığını gösterir.

B 2'inci tür şu durumlarda kullanılır :

1) Varsayım bilinen gerçeklere aykırı olduğu zaman :
— **If I lived near my office I'd be in time for work.** (Büroma yakın otursam işe zamanında varırım.) (ama büroma yakın oturmuyorum.)
— **If I were you I'd plant some trees round the house.** (Senin yerinde olsam evin çevresine ağaç dikerim.) (Ama senin yerinde değilim.)

2) **if** cümleciğindeki eylemin gerçekleşmesini ummuyorsak :
— **If a burglar came into my room at night I'd throw something at him.** (Gece odama bir hırsız girse ona birşey atarım.) (Fakat bir hırsızın gireceğini sanmıyorum.)
— **If I dyed my hair blue everyone would laugh at me.** (Saçımı maviye boyasam herkes bana güler.) (Ama boyamaya niyetli değilim.)

Bazı if cümlecikleri, yukarıdaki anlamlardan ikisine de sahip olabilir :
If he left his bicycle outside someone would steal it. (Bisikletini dışarı bıraksa birisi onu çalar.)
cümlesinde «**if he left his bicycle** (bisikletini bıraksa)» bölümü, «**but he doesn't** (ama bırakmaz)» anlamını vereceği gibi (yukarıda, 1 numarada

olduğu gibi şimdiki/geniş zaman), «**but he doesn't intend to** (ama öyle bir niyeti yok)» anlamını da (2'de olduğu gibi gelecek zaman) verebilir. Fakat doğru anlam, metinden çıkarılabilir.

Bir zamanlar bu tür anlam karışıklığı, 2 (2) türü cümlelerdeki geçmiş zaman yerine «**were** + mastar» kullanılarak giderilmekteydi :

If a burglar were to come...
If I were to dye my hair blue...
If he were to leave... (Çeviriler aynı)

Şimdilerde bu kullanım biraz biçimsel sayılmaktaysa da bazen yazı İngilizcesinde görülmektedir.

3 Bazen, biraz akıl karıştırsa da, 2'inci tür, gerçekleşmesi pek olası plan ya da öneriler için, 1'inci türe karşı bir seçenek olarak da kullanılmaktadır :

— **Will Mary be in time if she gets the ten o'clock bus?** (On otobüsüne binerse Mary zamanında varır mı?)
No, but she'd be in time if she got nine - thirty bus. (Hayır, ama dokuz - otuz otobüsüne binerse zamanında varır) **ya da**
No, but she'll be in time if she gets the nine - thirty bus. (Çeviri aynı.)

— **ANN : We'll never save 20 £!** (Hiçbir zaman 20 sterlin biriktiremeyeceğiz.)
TOM : If we each saved 50 p a week we'd do it in ten weeks.

ya da :

If we each save 50 p a week we'll do it in ten weeks. (Her ikimiz de haftada 10 peni biriktirsek bu işi on haftada hallederiz.)

Nasıl **would you, will you**'dan daha nazik bir rica biçimiyse, 2'inci türle yapılan öneriler 1'inci türden daha naziktir. Ancak öğrencinin, 2'inci türün bu kullanımıyla zihnini fazla meşgul etmesi gerekmez.

C Temel yapıdaki olası değişkenlikler

1 Ana cümlecikteki değişkenlikler

1. **would** yerine **might** ya da **could** kullanılabilir :

— **If you tried again you would succeed.** (Bir daha denesen başarırsın) (kesin sonuç).
— **If you tried again you might succeed.** (Bir daha denesen [belki] başarırsın) (olası sonuç).
— **If I knew her number I could ring her up.** (Numarasını bilsem ona telefon edebilirim) (yetenek).
— **If he had a permit he could get a job.** ([Çalışma] izni olsa, bir iş bulabilir) (yetenek ya da izin).

|2|. Basit şart (simple conditional) yerine süreklilik şart yapısı (continuous conditional) kullanılabilir :

TOM : Peter is on holiday; he is touring Italy. (Peter tatilde; İtalya'yı geziyor.)
ANN : If I were on holiday I would/might be touring Italy too. (Tatilde olsam ben de İtalya'yı geziyor olurum.)

|3|. Kendiliğinden ya da alışılmış davranışlardan, geçmişte ortaya çıkan eylemleri ifade etmek istediğimizde «**if** + geçmiş zaman»dan sonra bir başka geçmiş zaman (past tense) gelebilir. Arka arkaya gelen iki geniş zaman yapısını [**215 B 1 (4)**] bununla karşılaştırınız. Buradaki geçmiş zaman yapılarının geçmiş zaman anlamı taşıdığına dikkat ediniz :

If anyone interrupted him he got angry. (Biri ona müdahele etti mi sinirlenirdi.) (Ne zaman bir müdahale olsa...)
If there was a scarcity of anything, prices of that thing went up. (Herhangi bir şeyin sıkıntısı duyuldu mu o şeyin fiatı artardı.)

|4|. **If, as** ya da **since** (madem ki) anlamında kullanıldığı zaman ana cümlecikte değişik fiil yapıları kullanılabilir. Buradaki «**if** + geçmiş zaman»ın geçmiş zaman anlamı vardır. Bu tür cümleler gerçek şart cümleleri değildir :

— **ANN : The pills made him dizzy. All the same he bought some more/has bought some more/is buying some more, vö.** (Ilaçlar onu sersemletti. Gene biraz daha satın aldı/almış bulunuyor/alıyor, vö.)
TOM : If they made him dizzy why did he buy/has he bought/is he buying more? (Madem onu sersemletiyor, neden daha da satın aldı/(almış durumda)/alıyor?)

— **BILL : I knew she was short of money.** (Parasının azaldığını/para sıkıntısı çektiğini biliyordum.)
GEORGE : If you knew she was short of money you should have lent her some/why didn't you lend her some. (Madem parasının azaldığını biliyordun ona biraz ödünç para vermeliydin/neden biraz ödünç para vermedin?)

|2| **if** cümleciğindeki değişkenlikler
«**If** + geçmiş zaman» yerine şunları kullanabiliriz :

1. «**if** + geçmişte süreklilik (past continuous)»
— **We are going by air and I hate flying. If we were going by boat I'd feel much happier.** (Uçakla gidiyoruz ve ben uçaktan hiç hoşlanmıyorum. Gemiyle gitsek/gitseydik çok daha memnun olurum/olurdum.)
— **If my car was working I would/could drive you to the station.** (Arabam çalışıyor olsaydı seni istasyona götürürdüm.)
2. «**If** + geçmiş öncesi (past perfect)»
If he had taken my advice he would be a rich man now. (Öğüdümü tutsaydı/tutmuş olsaydı, şimdi zengin bir adam olurdu.)

Bu, 2 ve 3'ün karışımıdır. Daha başka örnekler için **217**'ye bakınız. («**if** + would» için 215'e bakınız.)

217 Şart cümleleri 3'üncü tür

A **If** cümleciğindeki fiil geçmiş öncesi (past perfect) yapısında; ana cümleciktcki fiil ise miş'li şart (perfect conditional) yapısındadır. Zaman geçmiş'tir; koşul gerçekleşemez, çünkü **if** cümleciğindeki eylem oluşmamıştır.

— **If I had known that you were coming I would have met you at the airport.** (Geleceğini bilseydim seni havaalanında karşılardım.) (fakat bilmiyordum ve gelmedim.)
— **If he had tried to leave the country he would have been stopped at the frontier.** (Ülkeden ayrılmaya yeltenseydi/yeltenmiş olsaydı sınırda durdurulurdu.) (fakat denemedi.)

B Temel yapıdaki olası değişkenlikler

1 **would** yerine **could** ya da **might** kullanılabilir :
— **If we had found him earlier we could have saved his life.** (Onu daha önce bulmuş olsaydık/bulsaydık yaşamını kurtarabilirdik.) (yetenek)
— **If we had found him earlier we might have saved his life.** (Onu daha

önce bulsaydık/bulmuş olsaydık yaşamını kurtarabilirdik/kurtarmış olanağımız olurdu.) (olasılık)

— **If our documents had been in order we could have left at once.** (Belgelerimiz düzgün olsaydı hemen ayrılabilirdik.) (yetenek ya da izin)

2 miş'li şart (perfect conditional) yapısının süreklilik (continuous) biçimi kullanılabilir :

— **At the time of accident I was sitting in the back of the car, because Tom's little boy was sitting beside him in front. If Tom's boy had not been there I would have been sitting in front.** (Kaza anında ben arabanın arka tarafında oturuyordum, çünkü Tom'un küçük oğlu önde, Tom'un yanında oturuyordu. Tom'un oğlu orada olmasaydı (olmasaydı), önde ben oturuyor olacaktım.)

3 If cümleciğinde geçmiş öncesinden gelen süreklilik (past perfect continuous) yapısı kullanabiliriz :

Luckily I was wearing a seat belt. If I hadn't been wearing one I would have been seriously damaged. (Allahtan emniyet kemeri takmıştım. Takmasaymışım çok kötü yaralanacakmışım.)

[4] 2'inci ve 3'üncü türlerin bileşimi kullanılabilir :

— **The plane I intended to catch crashed and everyone was killed. If I had caught that plane I would be dead now/I would have been killed.** (3'üncü tür) (Yetişmeye çalıştığım uçak parçalanmış. O uçağa yetişseymişim şimdi yaşamıyor olacakmışım/öleceksmişim.)

— **If I had worked harder at school I would be sitting in a comfortable office now. I wouldn't be sweeping the streets.** (Okuldayken daha çok çalışsaydım, şimdi rahat bir büroda oturuyor olurdum; caddeleri süpürüyor olmazdım.) (Fakat okulda çok çalışmadım ve şimdi caddeleri süpürüyorum.)

[5] **had** baş tarafa konup if atılabilir :

If you had obeyed orders this disaster would not have happened. (Emirlere uysaydın o felâket ortaya çıkmazdı.)

= **Had you obeyed orders this disasters would not have happened.** (Çeviri aynı.)

218 WILL/WOULD ve SHOULD'un IF cümleciklerindeki özel kullanımları :

Normal olarak bu yardımcılar şart cümleciklerinde if'den sonra kullanılmazlar. Ancak bu kuralın dışında kalan bazı durumlar vardır.

A if you will/would, nazik ricalarda çok kullanılır. **Would,** daha nazik biçimidir :

— **If you will/would wait a moment I'll see if Mr. Jones is free.** (Lütfen bir dakika beklerseniz Mr Jones'un boş olup olmadığına bakarım.) (please wait : lütfen bekleyiniz)

— **I would be very grateful if you would make the arrangements for me.** (Düzenlemeleri benim için yaparsanız çok minnettar olurum.)

O andaki koşullar içinde normal olarak bulunulacak bir rica söz konusu olduğu zaman «**if you will/would** + mastar» kullanılır. Konuşmacı, karşıdaki kişinin bu ricaya kendiliğinden uyacağını varsaymaktadır.

— **If you'd fill up this form.** (Bu formu doldurur musunuz?)
— (Otelde) **If you'd just sign the register.** (Kayıt defterini imzalar mısınız?)
— (Dükkânda) **If you'd put your address on the back of the cheque.** (Çekin arkasına adresinizi yazar mısınız?)
— (Sınıfta) **If you'd open your books.** (Kitaplarınızı açar mısınız?)

[B] «**if + will/would**», bütün şahıslarla, isteklilik göstermek için kullanılabilir :

— **If he'll listen to me I'll be able to help him = If he is willing to listen...** (Beni dinleyecekse [Beni dinlemeye niyeti varsa] ona yardım edebilirim.)
— **If Tom would tell me what he wants for his dinner, I'd cook it for him.** (Tom akşam yemeğinde ne istediğini bana söyleyecek olsa, ona onu pişirirdim.) (Konuşan, Tom'un, bunu söylemeye pek istekli olmadığını belirtmek istemektedir.)

Bu durumda **won't** da, «...meye yanaşmamak (refuse)» anlamında kullanılabilir :

— **If he won't listen to me I can't help him = If he is unwilling to listen/ If he refuses to listen...** (Tom beni dinlemeyecekse/ille de dinlemezse/bir türlü dinlemezse, ona yardım edemem [Beni dinlemek istemiyorsa/Beni dinlemeye yanaşmıyorsa...])
— **If they won't accept a cheque we'll have to pay by cash = If they refuse to accept...** (Çek kabul etmeyeceklerse/İlle de çek olmaz derlerse, nakit ödemek zorunda kalacağız. [Çek kabul etmeye yanaşmıyorlarsa...])

[C] **will,** bir konudaki diretmeyi de ifade edebilir :

— **If you 'will play the drums all night no wonder the neighbours complain = If you insist on playing...** (Tüm gece davul çalıp durursan [çalmakta diretirsen] komşular tabii yakınır.

[D] «**if + would like/care**», «**if + want/wish**»in yerine kullanılabilir :

— **If you would like to come I'll get a ticket for you.** (Gelmek istersen sana bir bilet alırım.)
— **If you'd care to see the photographs I'll bring them round some evening.** (Fotoğrafları görmek istersen bir akşam sana onları getiririm.)
— **If he'd like to park his car here he can.** (Arabasını buraya park etmek istiyorsa edebilir.)

Ancak bu cümleleri, **would like**'ı tümleçsiz bırakacak biçimde yeniden düzenlersek **would**'u atabiliriz :

— **If you like I'll get a ticket for you.** (İstersen sana bir bilet alırım.) **Buna karşılık :**
— **If you'd like a ticket I'll get one for you.** (Bir bilet istersen sana [bir tane] alırım.
— **If he likes he can park his car here.** (İsterse arabasını buraya park edebilir.) **Buna karşılık :**
— **If he'd like to park his car here he can/He can leave it here if he'd like to.** (Arabasını buraya park etmek istiyorsa edebilir/İsterse arabasını buraya park edebilir.)

[E] **«if + should»**, eylemin gerçekleşme olanağının bulunduğunu, fakat bunun pek olası olmadığını belirtmek için 1'inci türde kullanılabilir. Bu yapı genellikle bir emir yapısıysa birleştirilir ve özellikle yazılı talimatta kullanılır:

— **If you should have any difficulty in getting spare parts, ring this number.** (Yedek parça bulmakta zorluk çekerseniz bu numaraya telefon ediniz.)
— **If these biscuits should arrive in a damaged condition, please inform the factory at once.** (Eğer bisküiler zedelenmiş olarak elinize geçerse lütfen fabrikayı hemen haberdar edin.)

should'u başa alıp **if**'i atabiliriz:

— **Should this machine fail, ring the bell and wait.** (Bu makina çalışmayacak olursa zili çalıp bekleyin.)

[219] «IF + WERE», «IF + WAS» yerine kullanılabilir

— **If she was/were offered the job she'd accept it.** (İş ona önerilse kabul eder.)
— **If Peter was/were to apply for the post he'd probably get it.** (Peter o iş için başvursa, işi herhalde alır.)
— **If I was/were you I should wait a bit.** (Senin yerinde olsam bir parça beklerim.) (**were** daha yaygındır.)
— **Were I you I should wait.** (Anlam aynı.) (**were**, tek seçenektir.)

Varsayım gerçeklere ters olduğu zaman **were to was to**'dan, **were was**'dan daha yaygındır. Yardımcı başa alındığında **were** tek seçenektir.

«if I were you I should/would... (senin yerinde olsam,...ardım)» yapısı, öğüt ifade etmenin yararlı bir yoludur:

— **If I were you I'd paint it green.** (Senin yerinde olsam onu yeşile boyarım/boyardım.)

Çoğu kez **if I were you** atılır:

— **I'd paint it green.** (Onu yeşile boyasana.)

Dolaylı aktarımda bu tür cümleleri **advise** ile aktarmak en iyi yoldur:

— **He said, «If I were you I'd tell the police.** (Senin yerinde olsam, polise haber veririm/verirdim», dedi.)
— **He advised me to tell the police.** (Polise haber vermemi öğütledi.)

[220] IF'in yerine kullanılan UNLESS (...medikçe, mezse), BUT FOR (...olmasaydı), OTHERWISE (yoksa, aksi takdirde), PROVIDED (...koşuluyla), SUPPOSE (diyelim...) ya da devrik cümle

A **«unless** + olumlu fiil» = «**if** + olumsuz»

— **Unless you start at once you'll be late = If you don't start...** (Hemen yola çıkmazsan geç kalırsın.)
— **Unless you had a permit you couldn't get a job = If you hadn't a permit...** (İzniniz yoksa çalışamıyordunuz.)

B **but for = if it were not for/if it hadn't been for** (...olmasa/olmasaydı)

— **My father sends me an allowance. But for that I wouldn't be here.** (Babam bana harçlık gönderir. Bu olmasa ben burada olamam/olamazdım.)
— **The storm delayed us. But for the storm we would have been in time.** (Bizi fırtına geciktirdi. Fırtına olmasaydı zamanında gelirdik.)

|C| **otherwise = if this doesn't happen/didn't happen/hadn't happened** (yoksa, aksi takdirde)

— **We must be back before midnight; otherwise we'll be locked out.** (Gece yarısı olmadan geri dönmeliyiz. Yoksa mahsur kalırız.)
= **If we are not back by midnight we'll be locked out.** (Gece yarısından önce geri dönmezsek mahsur kalırız.)
— **Her father pays her fees; otherwise she wouldn't be here.** (Ücretlerini babası öder; yoksa burada olamaz/dı.)
= **If her father didn't pay her fees she wouldn't be here.** (Ücretlerini babası ödemezse burada olamaz.)
— **I used my calculator; otherwise I'd have taken much longer.** (Hesap makinamı kullandım; yoksa çok daha fazla zaman harcardım.)
= **If I hadn't used my calculator I'd have taken much longer.** (Hesap makinamı kullanmasaydım çok daha fazla zaman harcardım.)

|D| **provided (that)**, güçlü bir sınırlama ya da kısıtlama izlenimi varsa **if**'in yerine kullanılabilir. Bu özellikle, izin vermede kullanılır.

— **You can camp in my field provided you leave no mess.** (Çerçöp bırakmamak koşuluyla/kaydıyla tarlamda kamp yapabilirsiniz.)

|E| **suppose/supposing...? = what if...?**

— **Suppose the plane is late?** (Ya uçak geç kalırsa?)
= **what if/what will happen if the plane is late?** (Ya uçak geç kalırsa [ne olur]?)
— **Suppose no one had been there?** (Ya orada kimse bulunmasaydı?)
= **What if no one had been there?** (Anlam aynı **ya da:** Orada birisi olmasaydı [ne olurdu]?)

suppose, ayrıca, öneri cümlelerini sunarken de kullanılabilir:
Suppose you ask him/Why don't you ask him? (Ona sorsan ya/Neden ona sormuyorsun?)

|F| **If** atıldığında özne ile yardımcı fiilin yer değiştirmesi

«if + özne + yardımcı» yerine «yardımcı + özne» kullanılabilir:
— **if I were in his shoes = were I in his shoes** (onun yerinde olsam)
— **if there should be a delay = should there be a delay** (bir gecikme olacak olursa)
— **if we had known in time = had we known in time** (zamanında haberimiz olsaydı)

|221| IF ve IN CASE

in case'i, şimdiki ya da geçmiş zaman yapısı ya da **should** izler. **If**'e benzer ve onunla sık sık karıştırılır. Ancak bu ikisi tümüyle ayrıdır. İçinde **in case** bulunan bir cümlecik, ana cümlecikteki eylemin nedenini verir:

— **Some cyclists carry repair outfits in case they have a puncture = Some cyclists carry repair outfits because they may have/because it is possible they will have a puncture.** (Tekerleklerinin patlaması olasılığına karşı/Bakarsın tekerlekleri patlar diye bazı bisikletçiler yanlarında onarım takımlarını taşırlar = Bazı bisikletçiler yanlarında

onarım takımlarını taşırlar, çünkü tekerlekleri patlayabilir/patlama olasılığı bulunmaktadır.)

— **I always slept by the phone in case he rang during the night = I always slept by the phone because (I knew) he might ring, vb.** (Onun gece yarısı telefon etme olasılığına karşı/Bakarsın gece yarısı telefon eder diye telefonun yanıbaşında uyudum = Telefonun yanıbaşında uyudum, çünkü onun geceyarısı telefon edebileceğini [biliyordum].)

Bir **in case** cümleciği, cümlenin anlamını bozmadan atılabilir, fakat bir şart cümlesinde ana cümlecikteki eylem, **if** cümleciğindeki eyleme bağımlıdır ve **if** cümleciği atıldığında cümleciğin anlamı değişir. Şu iki cümleyi karşılaştırınız :

1. **BILL : I'll come tomorrow in case Ann wants me.** (Ann'in beni istemesi olasılığına karşı/Bakarsın Ann'in bana gereksinimi olur diye yarın geleceğim.)
2. **TOM : I'll come tomorrow if Ann wants me.** (Ann beni isterse yarın gelirim.) («gelmek» fiilinin iki cümledeki ayrı çevirilerine dikkat ediniz./Ç.N.)

(1)'de Ann Bill'i belki isteyecektir, belki istemeyecektir. Fakat Bill durumu ne olursa olsun gelecektir. Onun eylemi Ann'inkine bağımlı değildir. Ana fiilin anlamını değiştirmeden **«inn case Ann wants me»** atılabilir. Bir şart cümleciği olan (2)'de, Tom, ancak Ann onu interse gelecek. **«if Ann wants me»**yi, ana fiilin anlamını değiştirmeden atamayız.

Ayrıca **in case**'li cümlecik normal olarak ana cümlecikten önce değil, sonra kullanılır.

(Ancak **«in case of** + isim» = **«if there is a/an** + isim» olduğuna dikkat ediniz) :

— **In case of accident, phone 999 = If there is an accident, phone 999.** (Kaza durumunda 999'a telefon ediniz = Kaza olursa 999'a telefon ediniz.)

(**If** cümlecikleriyle **in case** cümlecikleri arasındaki karışıklığa bu neden olmuş olabilir.) (Ayrıca **in case** ve **lest** için **310**'a bakınız.)

|222| IF ONLY

only, if'den sonra kullanılarak bununla birlikte kullanılan fiilin yapısına göre ümit, bir dilek ya da pişmanlık belirtebilir.

«if only + şimdiki zaman/**will»**, ümit ifade eder :

— **If only he comes here in time = We hope he will come in time.** (Keşke buraya zamanında gelse = Onun buraya zamanında gelmesini ümit ediyoruz.)

— **If only he will listen to her = We hope he will be willing to listen to her.** (Onu bir dinlese = Onun onu dinlemesini istiyoruz.)

«if only + geçmiş/geçmiş öncesi», pişmanlık ifade eder («**wish** + geçmiş/geçmiş öncesi» ile aynı anlama sahiptir).

— **If only he didn't drive so fast = We wish he didn't drive so fast/ We are sorry he drives so fast.** (Keşke bu denli hızlı araba kullanmasa = Bu denli hızlı araba kullanmamasını diliyoruz/Bu denli hızlı araba kullandığı için üzülüyoruz.)

— **If only you hadn't said 'Liar' = We wish you hadn't said, 'Liar'/We are sorry you said, 'Liar'.** (Keşke 'Yalancı' demeseydin = «Yalancı» dememiş olmanı isterdik/«Yalancı» demene üzüldük.)

«if only + would», şimdiki zamandaki bir eyleme ilişkin pişmanlığı ifade eder; «**if only** + geçmiş zaman»a karşı bir seçenek oluşturur. («**wish + would**» ile aynı anlama sahiptir) :

— **If only he would drive more slowly (= We are sorry that he isn't willing to drive more slowly).** (Ne olur biraz daha yavaş sürse. [Biraz daha yavaş sürmediği için üzgünüz].)

Bu yapı, ayrıca, geleceğe ilişkin, pek güçlü olmayan bir umudu da yansıtır :

— **If only the rain would stop = (We wish it would stop).** (Şu yağmur bir dursa... = Onun durmasını diliyoruz.)

Ancak bu yapı, yağmurun sürmesini tahmin ettiğimizi belirtir. (Ayrıca **231**'de **wish**'e bakınız.)

if only cümlecikleri, yukarıdaki gibi tek başlarına da durabilir, tam bir şart cümleciğinin bir parçasını da oluşturabilir.

223 Şart cümleciklerinin cümle aktarımındaki kullanılışı

A 1'inci tür

1 Temel yapı. Buradaki fiil yapıları olağan biçimde değişir :

He said, «If I get a seat on the plane I'll be home in five hours». («Uçakta bir yer bulursam beş saat sonra evimde olacağım», dedi.)

= **He said that if he got a seat on the plane he'd be home in five hours.** (Uçakta bir yer bulursa beş saat sonra evinde olacağını söyledi.)

Giriş fiili bir şimdiki zaman yapısındaysa, kuşkusuz herhangi bir fiil yapısı değişkenliği olmaz.

2 «**If** + cümlecik + ricalar, emirler, öğüt ve soru ifadeleri»

Bunlar, «**tell/ask/advise, vb.** + tümleç + mastar» (Bakınız : **30**) ya da «**say** + özne + **should/be** + mastar»dır (Bakınız : **302**) :

He said, «If you have time, clean the windows/could you clean the windows?» («Zamanın olursa pencereleri temizle/temizler misin?», dedi.)

= **He told/asked me to clean the windows if I had time.** (Zamanım olursa pencereleri temizlememi bana söyledi/rica etti.)

He said that if I had time I was to clean the windows. (Zamanım olursa pencereleri temizlemem gerektiğini söyledi.)

«Nesne + mastar» yapısını kullanırsak **if** cümleciğini başa almamız gerektiğine dikkat ediniz. Bu, çoğu kez, ilk cümlenin yapısını değiştirmek demektir ve bazen karmakarışık ya da dağınık bir anlamın ortaya çıkmasına neden olur. Böyle durumlarda «**say**»li yapıyı kullanınız :

«If you see Ann remind her to ring me», said Tom.
(«Ann'i görürseniz ona, bana telefon etmesini hatırlatın», dedi Tom.)

— **Tom said that if we saw Ann we were to remind her to ring him.** (Tom, Ann'i görürsek ona, Tom'a telefon etmesini hatırlatmamız gerektiğini söyledi.)

(Burada **tell** yapısı çapraşıklık yaratacaktır.)

Giriş fiili bir şimdiki zaman yapısındaysa «**say**» kalıbı da yaygındır :

PETER (telefonda): If you miss the last bus get a taxi.
(Son otobüsü kaçırırsan bir taksi tutun.)

Bu, normal olarak şöyle aktarılır:

Peter says that if we miss the last bus we are to get a taxi.
(Peter, son otobüsü kaçırırsak taksi tutmamızı söyledi.)

Öğüt ifade eden cümleler normal olarak «**advise** + tümleç + mastar» ya da «**say** + özne + **should**» ile aktarılır:

She said, «If you're tired why don't you sit down?/you had better sit down». («Yorgunsan niçin oturmuyorsun/otursan iyi olur», dedi.)

= **She advised me to sit down if I was tired.** (Yorgunsam oturmamı salık verdi/öğütledi.) **ya da:**

She said that if I was tired I should/had better sit down. (Yorgunsam oturmam gerektiğini/otursam daha iyi olacağını söyledi.)

Sorular, genellikle, **if** cümleciği sona gelecek biçimde aktarılır:

«If the baby is a girl, what will they call her?» he wondered.
(«Bebek kız olursa ona ne ad verecekler?» diye sordu.)

= **He wondered what they would call the baby if it was a girl.**
(Kız olursa bebeğe ne ad vereceklerini merak ediyordu.)
«If the door is locked what shall I do?» she asked.
(«Kapı kilitliyse ne yaparım/ne yapacağım?» diye sordu.)

= **She asked what she should do if the door was locked.**
(Kapı kilitliyse ne yapması gerektiğini sordu.)

B 2'inci tür

1 Temel yapı. Buradaki fiil yapıları değişmezler:

He says/said, «If I had a permit I could get a job'.
(«Bir permim olsa bir iş bulabilirim», diyor/dedi.)

= **He says/said that if he had a permit he could get a job.**
(Bir permisi [çalışma izni] olsa bir iş bulabileceğini söylüyor/söyledi.)

2 Ricalar

Eksiksiz şart cümleleri değişmeden bırakılabilir, ya da **ask** ile aktarılabilir:

He said, «I'd be very grateful if you'd let me know as soon as possible.» («Olanak bulduğun en kısa zamanda bana haber verirsen minnettar olurum», dedi.)

= **He said he'd be very grateful if I'd let him know as soon as possible.**
(Olanak bulduğum en kısa zamanda ona haber verirsem minnettar olacağını söyledi.) **Ya da:**
He asked me to let him know as soon as possible. (Olanak bulduğum en kısa zamanda ona haber vermemi benden rica etti.)

«**if you would** + mastar», bir rica biçimi olarak tek başına kullanıldığı zaman bunu aktarmanın en iyi yolu **ask** iledir:

He says/said, «If you'd pay the cashier.» («Kasiyere ödeseniz/öder misiniz?» diyor/dedi.)

= **He asks/asked me to pay the cashier.** (Benden, kasiyere ödememi rica etti.)

3 **«If I were you I'd...»**ı aktarmanın en iyi yolu **advise** ilecdir :

He said, «If I were you I'd buy a new one.» («Senin yerinde olsam bir yenisini satın alırım», dedi.)

= **He advised me to buy a new one.** (Bir yenisini satın almamı salık verdi.)

C 3'üncü tür

Hiçbir fiil değişimine gerek yoktur :

He said, «If I'd heard the whole story I would have acted differently.» («Tüm olup bitenlerden haberim olsaydı farklı davranırdım», dedi.)

= **He said that if he had heard the whole story he would have acted differently.** (Tüm olup bitenlerden haberi olsaydı farklı davranacağını söyledi.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Değişik şart yapılarını şöyle çevirebiliriz :

a) 1'inci Tür Şart Cümleleri (215)

aa) «if + geniş zaman + gelecek zaman» : «...irse ...ir» (215 A)

If you try you will succeed. (Uğraşırsan başarırsın.)

ab) «if + geniş zaman + may/might» : «...irse ...ebilir» (215 B)

If you say that he may/might become angry. (Öyle söylersen kızabilir.)

ac) «if + geniş zaman + may (izin)/can (izin/yetenek) : «...irse ...ebilir» (215 B) :

If you come early you can find some. (Erken gelirsen birkaç tane bulabilirsin.) (olasılık)

If you come early you may get some. (Erken gelirsen birkaç tane alabilirsin.) (izin)

ad) «if + geniş zaman + başka bir geniş zaman yapısı : «...irse ...ir» (215 B) :

If you push this button the lights will come on. (Bu düğmeye basarsan ışıklar yanar.)

ae) if = since (215 B/1.5)

Bu yapıyı normal şart cümleleri gibi çevirebiliriz :

If you are tired why don't you go to bed early? (Yorgunsan neden erkenden yatmıyorsun?)

Ancak «madem (ki)» de kullanılabilir :

Yukarıdaki İngilizce cümle : Madem yorgunsun...

af) «if + şimdiki zamanda süreklilik (present continuous)» : «...yorsa ...» (215 B/2.1) :

ag) «if + şimdi öncesi (present perfect)» : «...mişse...» (215 B/2.2) :

If you've said that... (Eğer bunu söylemişsen...)

b) 2'inci Tür Şart Cümleleri

ba) «if + basit geçmiş (past simple) + şart yapısı» : «...se ...ir(di)» (216 B). Şart yapısı ile kastedilen, «would + to'suz mastar»dır. Yukarıda verilen ana yapının Türkçe çevirisi, normal olarak yukarıda verdiğimiz «...se ...ir» dir. Bu, 1'inci tür şart cümlelerinin çevirişine yakındır. 1'inci türü «...irse ...ir» olarak çeviriyoruz :

If you study you'll pass. (Çalışırsan geçersin.)

Buna karşılık 2'inci türü «...se ...ir» olarak çeviririz :

If you studied you'd pass. (Çalışsan geçersin.)

Ancak bu yapıyı «...saydın ...ardın» olarak söylediğimiz olmaktadır. Böylece ikinci ve üçüncü türler dilimize aynı bizimde çevrilmektedir (bakınız : c) :

If you studied you'd pass. ([Şimdi]) çalışsan/çalışsaydın geçersin/geçerdin.)

If you had studied you would have passed. (Çalışsaydın [artık zamanı geçti]/Çalışmış olsaydın geçerdin.)

bb) «if + basit geçmiş + **might/could** + master»: «...se ...ebilir» (216 C1.1):

If you found it you could use it now. (Onu bulsan şimdi kullanabilirsin)

If he came now we might talk over the matter. (Şimdi gelse konu üzerinde konuşabiliriz.)

bc) «if + basit geçmiş + **would/might/could be...ing**» : «...se ...yor olur/olabilir» (216 C/1.2) :

If he were here they might be talking over the matter. (O burada olsa konu üzerinde konuşuyor olabilirler/ olabilirlerdi.)

bd) «if + basit geçmiş + basit geçmiş» : (216 C1.3)

Burada koşul değil gerçek bir geçmiş zamandan söz edildiğini bir kez da biz anımsatmak isteriz :

If he came late, his wife shouted at him. (Geç gelirse karısı ona bağırırdı.)

be) If = since (216 C/1.4)

Burada da if'i «eğer» ya da «madem (ki)» olarak çevirebiliriz :

If you found it why didn't you give it to me? (Onu bulduysan/Madem buldun, neden onu bana vermedin?)

Ancak bu tür cümlelerde if'li cümleciğin şart göstermediğine, arkasından ya basit geçmiş (past simple) yapısı, ya da «**should/must have** + geçmiş zaman ortacı (filin üçüncü gövdesi)»nin kullanıldığına dikkat ediniz :

If you found it you should have given it to me. (Onu bulduysan bana vermeliydin.)

If he found it he must have given it to the police. (Onu bulduysa polise teslim etmiş olmalı.)

bf) «if + geçmişte süreklilik (past continuous)» : «...yor olsa ...irdi» (216 C/2.1)

Burada, «...ir» değil «...irdi»yi yeğ tuttuğumuza dikkat ediniz :

If you were studying we would keep quiet. (Çalışıyor olsan susardık/ses çıkarmazdık.)

bg) «if + geçmiş öncesi» : «...seydi...miş olsaydı...) (216 C/2.2)

Burada 2'inci ve 3'üncü türlerin karma kullanımına tanık olmaktayız. Geçmişteki koşul gerçekleşmiş olsaydı, şimdi durum, ana cümlecikte belirttiğimiz gibi olurdu.

If he had come early. ... (Erken gelmiş olsaydı...)

1. ... he would go now. (... şimdi giderdi.)
2. ... he would not be waiting now. (... şimdi bekliyor olmazdı.)
3. ... he could go now. (... şimdi gidebilirdi.)

c) 3'üncü Tür Şart Cümleleri

ca) **«if** + geçmiş öncesi (past perfect) + **would have** + geçmiş zaman ortacı (fiilin üçüncü gövdesi)» : «...seydi/miş olsaydı, ...irdi» **(217** A) :

If he had come early we would have talked. (Erken gelseydi/gelmiş olsaydı konuşurduk.)

cb) **«if** + geçmiş öncesi + **could/might have** + 3» : «...seydi/miş olsaydı ...ebilirdi» **(217** B/1)

If he had come early we could have talked over the matter. (Erken gelseydi/gelmiş olsaydı konu üzerinde konuşabilirdik.)

cc) **«if** + geçmiş öncesi + **would/could/might have been** + ...**ing»** : «...seydi/miş olsaydı ...yor olurduk/olabilirdik» **(217** B/2) :

If he had bought the tickets in time we would have been sitting in the front. (Biletleri zamanında alsaydı/almış olsaydı önde oturuyor olurduk.)

cd) **«if** + geçmiş öncesinden süreklilik (past perfect continuous)» : «...yor olsaydı» **(217** B/3)

If he had been watching us we could have been caught stealing. (Bizi izliyor olsaydı hırsızlık ederken yakalanabilirdik.)

d) **If you will/would**'u **«...cek olursanız»** ya da **«lûtfen ...ar mısınız?»** olarak çevirebiliriz : **(218** A) :

If you will/would help me I can carry the piano to the corner. (Bana yardım edecek olursanız piyanoyu köşeye taşıyabilirim.)

Bazen, özellikle alaycı konuşma sırasında **«if you will/would»**u **«lûtfedip ...arsanız»** olarak da çeviririz :

If you will/would (please) help me I can carry the piano to the corner. (Lûtfedip bana yardım ederseniz piyanoyu köşeye taşıyabilirim.)

e) Diretme gösteren **will** ve **won't**'u **«...diye tutturmak»** olarak çevirme olanağı vardır : **(218** C ve **227** B) :

If he will cry he shall get a good beating. (Ağlayacağım diye tuttururşa/Duramadan ağlarsa iyi bir dayak yiyecek.)

If he won't give up smoking he'll lose his health. (Sigarayı bırakmam diye tuttururşa/İlle de sigarayı bırakmamakta diretirse sağlığını yitirecek.)

f) **«if** + **should»**u, **«...cek olursa»** olarak çevirebiliriz : **(218** E) :

If it should begin to rain... (Yağmur yağmaya başlayacak olursa...)

ALIŞTIRMALAR

(ŞART FİİL YAPILARI)

I. Boşlukları parantez içindeki fiillerin doğru biçimleri ile doldurunuz.

1. If they work regularly they ——— (finish) the bridge in two weeks.
2. If you had hurried, you ——— (catch) the bus.
3. If Mr Baker ——— (be) here, he would talk to you.
4. They ——— (stop) you if they suspected you.
5. He would have played very well if his leg ——— (not be broken).
6. The tourists will visit the museum after lunch if it ——— (be) open.
7. I wouldn't say that if I ——— (be) you.

8. The injured ——— (be taken) to hospital safely if the traffic hadn't been jammed.
9. If you ——— (tell) him the truth he would have understood you.
10. If it ——— (rain) will you be able to shelter somewhere?
11. The teachers ——— (feel) pleased if you studied harder.
12. They ——— (find) enough time if they work faster.
13. I ——— (not come) with you even if you offered me a good job.
14. If the manager ——— (not dismiss) his secretary, his wife would have caused him a lot of trouble.
15. I ——— (not do) it if you talk like that.

II. Cümleleri, parantez içinde verilen Türkçe cümleciklerin İngilizce çevirileri ile bütün leyiniz.

1. ..... if you offered him a good salary. (Seninle çalışabilir-olasılık var)
2. They would be happy now if ..... (geçmişte-evlenselerdi)
3. I'll see you later if ..... (çalışıyorsan)
4. ..... if you had known I needed help? (Yardım eder miydin?)
5. ..... your nephew would return. (Para göndersen-ama nerede!)
6. If your father has finished his work, ... (bugün dönebilir-dönmesi olası)
7. ..... if you had not stopped them. (Bütün meyvaları yiyebilirlerdi - o kadar açtılar dolayısıyla yeme «yetenekleri» vardı)
8. If they don't, ... (size kim yardım edebilir?)
9. ..... rest for a while. (Kendini yorgun hissediyorsan)
10. ....., he would change the world. (Elinden gelse) (Yalnız özne ve yardımcıyı kullanınız.)
11. If you hadn't moved aside..... (taş sana çarpabilirdi.) (taş : stone; çarpmak : hit, hit, hit)
12. If you had left earlier, ... (şimdiye kadar orada olurdun) (şimdiye kadar : by now)
13. ....., the manager will see you now. (Raporu bitirdiysen / bitirmiş bulunuyorsan / bitirmiş durumdaysan)
14. He would not help you, ... (kral bile olsa) (...bile...se : even if...)
15. If you used another preposition, ... (doğru olabilir-o bile kuşkulu)

III. A. Verilen İngilizce cümlelerden anladığınız, aşağıdaki seçeneklerden hangisine uygun düşmektedir?

1. If they understood me they would answer my questions.
   a. Şu anda beni anlayıp anlamadıklarını bilmiyorum.
   b. Şu anda beni anlamadıkları, soruları yanıtlayamamalarından belli.
   c. Geçmişte beni anlamadılar, onun için sorularımı yanıtlayamadılar.
2. If you had taken an umberalla, you could have got wet.
   a. Şemsiye aldın, ıslanmadın.
   b. Şemsiye almadığın için ıslanmadın. (Dolayısıyla yukarıdaki cümle saçmadır.)
   c. Şemsiye aldığın için ıslandın. (Cümle gene saçma)
3. If he is not running, we'll catch him.
   a. Koşuyor, öyleyse yakalarız. (Saçma)
   b. Koşup koşmadığı belli değil. Koşuyorsa yakalayamayız.
   c. Koşup koşmadığını bilmiyoruz. Koşmuyorsa yakalayabiliriz.
4. If we hadn't stopped, we could have hit him.
   a. Allahtan durduk da çarpmadık.
   b. Durduk mu, bilmiyorum. Durmadıysak çarpmışızdır.
   c. Durmadık, çarptık.

5. If I were there, I would know.
   a. Dün orada bulunmadığım için haberim olmadı.
   b. Madem ki oradeydim, haberim vardı.
   c. Şimdi orada değilim; haberim de yok.

6. If you had bought the ticket, you could see the film.
   a. Bileti dün almadın, filmi de göremedin.
   b. Bileti dün almadın; işte şimdi filmi de göremiyorsun.
   c. Bileti alsan filmi seyredebilirsin, ama kuyruğa bakarsın!

7. If you deserve money, you'll get it.
   a. Parayı hak etmedin ki alasın.
   b. Parayı hak et, al.
   c. Parayı hak et al; ama sen kim, bu iş kim!

8. If I were ready, I would leave right now.
   a. Cümle dilbilgisi açısından yanlış.
   b. Hazırsam ne duruyorum?
   c. Hazır değilim ki, çıkayım.

9. If you annoy a dog, it bites you.
   a. Köpeği kızdırırsan ısırır. Gerçekten bu böyledir.
   b. Köpeği kızdırma, bakarsın ısırır.
   c. Köpeği kızdırırsanız, o da sizi ısıracak. Bunu da biliyorum.

10. Heat ice, and it will turn to water.
    a. «If you heat ice, it turns to water» ile aynı anlamdadır.
    b. Buzu, ısıtırsa, belki erir.
    c. Buz ısıtılırsa da, belki suya dönüşür, belki dönüşmez. (Seçmeli)

III. B. Verilen cümlelerdeki düşünce, İngilizcede, aşağıdaki cümlelerden hangisi ile karşılanabilir?

1. Gelmedin ki gitmiş olaydık.
   a. If you had come we could have gone.
   b. If you had come, we could go.
   c. If you came, we could go.

2. Bilip bilmediğini bilmiyorsun, ama anlaşılan bilmiyorsun.
   a. If you know, you can answer.
   b. If you know, you could answer.
   c. If you had known, you could have answered.

3. Bilirsen yanıtlarsın, bilmezsen yanılayamazsın.
   a. If you know, you could answer.
   b. If you know, you can answer.
   c. If you know, you can not answer.

4. Şimdi telefon arızalı onu arayamıyorum.
   a. If the telephone were out of order, I could not call him up.
   b. If the telephone is out of order, I can not call him up.
   c. If the telephone were not out of order, I could call him up.

5. Dün çalıştığım için şimdi boşum.
   a. If I had not studied yesterday, I would not be free now.
   b. If I had not studied yesterday, I would not have been free now.
   c. If I did not study yesterday, I would not be free now.

6. Zorla gelme.
   a. If you don't want, don't come.
   b. If you don't want, you will not come.
   c. If you didn't want, you would not come.
7. Babası yardım ettiyse yapmıştır.
   a. If his father had helped him he would have done it.
   b. If his father helped him, he was able to do it.
   c. If his father hadn't helped him, he couldn't have done it.
8. Dikkat et de yap.
   a. If you were careful, you could do it.
   b. If you are careful, you can do it.
   c. If you were not careful, you couldn't do it.
9. İyi ki beklemedin.
   a. If you hadn't waited, you would have some trouble now.
   b. If you had waited, you would not have had any trouble.
   c. If you had waited, you would have trouble now.
10. Hepsi doğru olsa - ama neredeî - 10 alır mıyım?
   a. If they are all right, will I get 10?
   b. If they are all right, can I get 10?
   c. If they were all right, could I get 10?

IV. Soldaki on cümlenin anlamdaşını sağdaki on cümle arasından bulunuz.

1. I'll be thankful if you close the door.	a. Won't you close the door?
2. I'd be very happy if you closed the door.	b. If only you closed the door.
3. What would happen if you closed the door?.	c. If you will close the door,...
4. Only if you close the door,...	d. Should you close the door,.....
5. If you don't close the door,.....	e. Will you please close the door?
6. If you hadn't closed the door,.....	f. Suppose you closed the door?
7. Do you refuse to close the door?	g. Would you like to close the door?
8. Do you want to close the door?	h. Unless you close the door,.....
9. If you happen to close the door,...	i. Providing that you close the door,...
10. If you close the door despite my warnings,.....	j. But for the closed door,.....

21.

Will, Would, Shall, Should'un öteki kullanımları

Will, Would

224 WILL ve WOULD

Will you?, would you? ve **would you like**'ın çağrı (davet ifadesinde kullanılışı

A **Will you have a drink?** (Bir içki alır mısınız?)

(Bu bazen, «**Have a drink**: Bir içki alın» olarak kısaltılır.)
Would you like a drink? (Bir içki ister miydiniz?)

Bu ikisi arasında zaman açısından bir ayrım yoktur. Aktarılmış cümlelerde çağrılar normal olarak **offer** ile aktarılır:

He offered me a drink. (Bana bir içki ikram etti.)

Ancak «**would you like...?**», şu biçimde de aktarılabilir:

He asked me if I would like...

B **Will you come to lunch tomorrow?** (Yarın öğle yemeğine gelir misin?) (pek yaygın değildir.)

Would you come to lunch tomorrow (Yarın öğle yemeğine gelir miydin?) (**Could you come** da denebilir)
Would you like to come to lunch tomorrow? (Yarın öğle yemeğine gelmek ister miydin?)

Bunların arasında zaman açısından bir ayrım yoktur. Aktarılmış cümlelerde bu çağrılar normal olarak **invite/ask** ile aktarılır:

He invited to lunch. (Beni öğle yemeğine çağırdı.)

C «**would you?, could you?, would you like?** + mastar» ile ifade edilen çağrılar şu biçimlerde yanıtlanabilir:

I'd like to very much. (Çok isterim.)
I'd love to. (Seve seve.)
I'd like to very much/I'd love to, but I'm afraid I'm not free. (Çok isterdim/Seve seve gelirdim, fakat serbest değilim [işim var] ne yazık ki.)

225 «WILL YOU?» bir rica ifade edebilir

Will you type this please? (Bunu lûtfen daktilo eder misiniz?)
Will you give him this letter? (Ona bu mektubu verir misiniz?)
Will anyone who saw this accident please telephone the nearest police station? (Bu kazayı görenler [gören herhangi bir kimse] lûtfen en yakın karakola telefon ederler mi-etsinler.) (Radyo duyurusu)

would you? da şimdiki zamandaki bir rica için kullanılabilir:

Would you show me the way to the station? (Bana istasyona giden yolu gösterir miydiniz?)

Would you give him this letter? (Ona bu mektubu verir miydiniz?)

Would you, will you'dan daha az emir havası taşır ve dolayısıyla **will you**'dan daha naziktir.

Geçmişte, yani aktarılmış cümlede **would** kullanmak olanağı vardır :

He asked if I would show him the way. («Bana yolu gösterir miydiniz?» dedi.) (Türkçede aktarılmış cümle yapısı İngilizcede olduğu kadar yaygın olmadığı için İngilizcede aktarılmış cümle yapısı çoğu kez Türkçeye dolaysız olarak çevrilir./Ç.N.)

Fakat «tümleç + mastar» kalıbını kullanmak daha yaygındır :

He asked me to show him the way. (Ona yolu göstermemi rica etti.)

Mastarsız **will you** veya **would you?**'nun bazen emirden sonra kullanıldığına dikkat ediniz :

Come here, will you? (Buraya gelsene.) **Shut the door, would you?** (Kapıyı kapasana.)

Ancak bu birbirlerini iyi tanıyan kişiler arasında kullanılmadıkça pek nazik değildir.

226 Olumluda WILL'in bir emir belirtmesi

«You will stay here till you are relieved», said the officer. («Serbest bırakılıncaya kadar burada kalacaksınız», dedi subay.)

«All the boys will attend roll-call at nine o'clock.» (Bütün erkek öğrenciler saat 9:00'daki yoklamada hazır bulunacaklardır.) (Okul duyurusu)

Bu, **must** veya **is/are to**'ya benzer biçimde resmî (biçimsel : formal) ve genel bir emir türüdür, fakat onlardan daha etkilidir. Konuşanın, buyruğun yerine getirileceğinden emin olduğunu belirtir ve bu nedenle okullarda, askerî vb. kurumlarda çok kullanılır.

«**will** + mastar» kalıbını gelecekte süreklilik (future continuous) fiil yapısına çevirirseniz bütün emir kavramını ortadan kaldırdığınıza dikkat ediniz.

You will work here under Mr Pitt (Burada, Mr Pitt'in emri altında çalışacaksın)

bir emirdir, fakat :

«You will be working here under Mr Pitt. (Burada Mr Pitt'in emri altında çalışacaksın.)

yalnız bir düz cümledir.

Geçmişte, yani aktarılmış cümlede «**be** + mastar» kalıbını, yani «**was/were** + mastar»ı veya **tell/order, vb.**'ni, «tümleç + mastar» kalıbıyla birlikte kullanırız (**302** ve **301**'e bakınız) :

He said that she was to work under Mr Pitt. (Onun, Mr Pitt'in emri altından çalışması gerektiğini söyledi.) **veya :**

He told her to work under Mr Pitt. (Ona, Mr Pitt'in emri altında çalışmasını söyledi.)

Burada **would** kullanmak olanağı yoktur.

227 WILL ve WOULD'un bir alışkanlığı göstermesi

A Alışkanlıklar normal olarak basit şimdiki zamanla (present simple) ifade edilir. Fakat «**will** + mastar», yapılan eylem yerine bu işi yapanın özelliklerini vurgulamak istediğimiz zaman, bu fiil yapısının yerine kullanılır :

An Englishman will usually show you the way in the street. (Bir İngiliz normal olarak sokakta size yolu gösterir.) (Bir İngilizin böyle davranması normaldir.)

Bu, will'in pek önemli bir kullanımı değildir. Fakat would'un çok daha geniş bir kullanımı vardır. Çoğu kez, birbirini izleyen eylemler varken used to'nun yerini alır :

On Sundays he used to/would get up early and go fishing. He used to/would spend the whole day by the river and in the evening used to/would come home with marvellous stories of the fish he had nearly caught. (Pazarları erkenden kalkıp balık tutmaya giderdi. Bütün gününü nehir kıyısında geçirir ve akşamleyin, az kalsın yakalayacak olduğu balıklara ilişkin olağanüstü öyküleriyle eve dönerdi/...ve akşamballandıra anlatırdı.)

Will ayrıca, genellikle alışkanlık niteliğindeki inat türünden bir diretmeyi de ifade edebilir :

If you will keep your watch half an hour slow it is hardly surprising that you are late for your appointments. (Saatini yarım saat geri tutmakta direnirsen randevularına geç kalman pek şaşırtıcı olmaz.)

Geçmiş zamanda would kullanılır :

We all tried to stop him smoking but he wouldn't do it. (Hepimiz ona sigarayı bıraktırmaya çalıştık ama bırakmadı/bırakmamakta direnli.)

Burada will ve would kaynaştırılamaz ve kuvvetle vurgulanır.

228 WILL ile başlayan ve tahminleri ifade eden cümleler

Bu durumda will, şimdiki zaman (present), süreklilik (continuous) ve -miş'li (perfect) mastarla birlikte kullanılır.

Diyelim ki Tom New York'a uçakla gitmek üzere, öğleden sonra saat 1:00'de evden ayrılmıştır. Uçağı saat 3:00'de kalkacaktır. Birisi saat 2:30'da Ann'e şöyle soracak olursa :

How far do you think Tom has got? (Tom ne kadar uzağa varmıştır şimdi/Tom şimdi nerededir?)

Ann'in yanıtı şunlardan biri olur :

Oh, he'll still be in the airport. (Halâ havaalanındadır.)
(= **I'm sure he is at the airport.** : Eminim havaalanındadır.)
He'll be sitting in the airport. (Havaalanında oturuyordur.) (**I'm sure he is sitting...** : Eminim...)

Bill aynı soruyu gece saat 11:00'de sorsa Ann şöyle der :

Oh, he'll be in New York by now. (Şimdiye New York'a varmıştır.)
(= **I'm sure he has arrived.** : Eminim varmıştır.)

Will, bu anlamda olumsuz ya da soruda da kullanılabilir :

It's no use asking John; he won't know. (John'a sormanın bir yararı yok. O bilmez.) (= **I'm sure he doesn't know.** : Eminim bilmiyor.)
Will George be at home now? (George şimdi evde olur mu?)
(= **Do you think he is at home now?** Şimdi evde midir dersin?)

Tahmin, konuşan açısından hoş olabilir de olmayabilir de.

Should da bir tahmini belirtmede kullanılabilir, fakat **should** ile ifade edilen tahminler **will** ile ifade edilenler kadar kesin değildir. Bu kullanımıyla

should soru cümlelerinde bulunabilir, fakat olumsuz cümlelerde bulunamaz. **Should,** konuşanın hoşuna gitmeyecek konulardaki tahminlerde kullanılamaz. (Ayrıca 238 E'ye bakınız.)

229 WOULD LIKE ve WANT; WOULD LIKE ve WOULD CARE

A would like ve want

1 Bazen ikisi de aynı anlamda kullanılabilir :

(1) Ricalarda ve ricalarla ilgili sorularda (Burada **would not like** kullanılmaz; aşağıda 2 (2)'ye bakınız.) :

MÜŞTERİ : I'd like some raspberries, please. ya da
I want some raspberries, please.
(Biraz ahududu rica edecektim/istiyorum.)

MANAV : I'm afraid I haven't any. Would you like some strawberries? (Ne yazık ki yok. Çilek ister misiniz?)

MÜŞTERİ : No, I don't want any strawberries, thanks. (Hayır, çilek istemiyorum, teşekkür ederim.) (**wouldn't like** kullanılamaz.)

«I would like», «I want»tan daha nazikdir.
Would you like?, öteki kişinin isteklerini kısalama konusundaki istekliliği ifade edebilir. Do you want? bunu belirtmez. Dolayısıyla bir dükkân sahibi, normal olarak **would you like?** der. Aynı biçimde :

TELEFONU AÇAN : I'd like/I want to speak to Mr X, please.
(Mr X'le konuşmak istiyordum/istiyorum, lütfen.)

SANTRAL MEMURU : Mr X is out. **Would you like/Do you want** to speak to Mr Y? (Mr X burada değil. Mr Y ile görüşmek ister miydiniz/istiyor musunuz?)

(**Would you like?**, **do you want?**'a oranla hem daha nazik, hem de yardımcı olma konusunda daha içten bir ifadedir.)

(2) Ricada bulunmuyor da yalnızca dileklerimiz hakkında konuşuyorsak **would like**'ı da **want**'u da, olumluda, soruda ya da olumsuzda kullanabiliriz. Bunlara arasında anlamca bir ayrım yoktur, ancak **I want**, genellikle **I would like to**'ya oranla daha kesin bir ifade içerir. Ayrıca **I want to**, gerçekleşemeyecek dileklerin ifadesinde kullanılmaz :

I would like to live on Mars. (Mars'da yaşamak isterdim.)

2 **would like** ile **want**, aşağıdaki durumlarda birbirlerinin yerlerine kullanılamazlar :

(1) Çağrılarda **Do you want?** değil, **would you like?** kullanırız.
Would you like a cup of coffee? (Bir fincan kahve ister miydiniz?)
Would you like to go to the theatre? (Tiyatroya gitmek ister miydiniz?)

Burada da **you want** kullanılırsa, yalnızca bir soru sorulmuş olur, bir çağrı yapılmış olmaz.

(2) Olumsuzda, **would like** ve **want** arasında bir ayrım vardır. **Don't want** = **have no wish for** (istememek); **wouldn't like** = **would dislike** (canı

çekmemek). Bu nedenle, pek nazik sayılmayacağı için çağrı ve ikramlara karşı yanıt olarak **wouldn't like** kullanılamaz. Bunun yerine **don't want** ya da bir başka biçim kullanılmalıdır :

Would you like some more coffee? (Biraz daha kahve ister miydiniz?)
No, I don't want any more, thanks. (Hayır daha istemiyorum, teşekkür ederim) **ya da**
No, thanks. (Hayır, teşekkürler.)

3. Geçmişte bu iki yapı ayrı davranır. Aktarılmış cümlelerde **want, wanted** olur; fakat **would like** değişmeden kalır.

Tom said, «I would like/want to see it.» («Tom, onu görmek istiyorum», dedi.)

= **Tom said he would like/wanted to see it.** (Tom onu görmeyi arzuladığını/görmek istediğini söyledi.)

Fakat bir aktarılmış cümle yapısı kullanmazsak şöyle demek zorundayız :

Tom wanted to see it. (Tom onu görmek istedi.)

(Burada **would like to** kullanamayız, çünkü «**Tom would like to see it :** Tom onu görmek istiyor»), şimdiki zaman ya da gelecek zaman anlamı taşır.)

Would like to'nun iki geçmiş zaman biçimi vardır : «**would like** + miş'li mastar» ve «**would have liked** + mastar». Ancak bu biçimler yalnız, gerçekleşmemiş dilekler için kullanılır :

I'd like to have gone = I wanted to go but I didn't get my wish. (Gitmeyi isterdim = Gitmek istiyordum, fakat dileğim yerine gelmedi.)

B would like ve **would care**

«**would you care for** + isim?» ve «**would you care** + mastar?», «**would you like** + isim/mastar» ile aynı anlamı taşır, fakat konuşmacı, olumlu yanıt alacağı konusunda pek emin değildir :

TOM : Would you care to see my photos, Ann? (Fotoğraflarımı görmek ister misin, Ann?) (Tom, Ann'in fotoğraflarını görmek isteyeceğinden pek emin değildir.)

Would care, normal olarak düz cümlede kullanılmaz, onun için bunun yerine **would like** kullanılır :

— **A : Would you care to come?** (Gelmek ister misin?)
B : Yes, I'd like very much. (Evet, çok isterim.)
— **A : I wouldn't care to live on the tenth floor.** (Onuncu katta oturmek istemem.)
B : Oh, I'd like it. (A, benim hoşuma gider.)

Olumsuzda her iki yapının da anlamı aynıdır.

230 WOULD RATHER/SOONER

A «would rather/sooner + **to**'suz mastar»

Bu yapılar arasında anlamca bir ayrım yoktur, fakat **would rather** daha çok duyulur. **Would rather/sooner,** seçme/tercih ifade etmenin yararlı bir yoludur. **«I prefer/he prefers»** yerine **«I/he, vb. would rather/sooner»** kullanılabilir :

He prefers reading to talking = He would rather read than talk. (Okumayı konuşmaya yeğ tutar. Konuşacağıma okurum, der.)
He prefers wine to beer = He would rather drink wine than beer. (Şarabı biraya yeğ tutar = Bira içeceğime şarap içerim, der.)

would rather/sooner, ayrıca, **would prefer** yerine de kullanılabilir:

— **A: Would you like to go by train?** (Trenle gitmek ister misiniz?)
B: I'd prefer to go/I'd rather go by air. (Uçakla gitmeyi yeğ tutarım.)

— **A: Would you like a drink?** (Bir içki ister misiniz?)
B: I'd prefer a cup of tea/I'd rather have a cup of tea. (Bir bardak çayı yeğ tutarım.)

B «**would rather/sooner** + özne + geçmiş zaman»

«**would prefer** + tümleç + mastar», benzeri bir **would rather** yapısının yerine kullanılamaz. Bunun yerien «**would rather** + özne + geçmiş zaman» kullanılır:

A: Shall I start tomorrow? (Yarın yola çıkayım mı?)
B: I'd prefer you to start today. (Bugün yola çıkmanı yeğ tutarım) ya da:
I'd rather you started today. (Çeviri aynı.)

(Ayrıca **270, 288**'e bakınız.)

|231| «WISH THAT + özne + WOULD»

A «**wish** + özne + geçmiş zaman», şimdiki duruma üzüldüğümüzü bildirir

— **I wish I knew his address.** (Keşke adresini bilsem.)
(**I'm sorry I don't know his address.:** Onun adresini bilmeyişime üzülüyorum.)

— **I wish that he wrote more regularly.** (Daha düzenli mektup yazsa)
(=**I'm sorry he doesn't write more regularly:** Daha düzenli biçimde mektup yazmamasına üzülüyorum.)

B «**wish** + özne + **would**», aynı biçimde kullanılabilir, fakat yalnızca öznenin denetimi altındaki eylemler, yani öznenin dilerse değiştirebileceği eylemler için. Buradaki «**wish** + **would**», öznenin söz konusu eylemi yapmak istemesi/istememesine karşı gösterilen ilgiyi gösterir:

I wish he would write more often = I'm sorry he isn't willing to write more often. (Ne olur daha sık yazsa. = Daha sık yazmak istememesine üzülüyorum.)
I wish he would wear a coat = I'm sorry he refuses to wear a coat. (Ne olur ceket giyse = Ceket giymeye yanaşmamasına üzülüyorum.)

Wish'in öznesinin, **would**'un öznesiyle aynı olamayacağına dikkat ediniz. Bu, anlamsız olur. Dolayısıyla «**I wish + I would**» (Ne olur...sam) demek olanağı bulunmamaktadır.

C «**wish** + özne + **would**», şimdiki duruma karşı duyulan hoşnutsuzluk ve gelecekte yapılması istenen değişiklikleri ifade etmede de kullanılabilir:

— **I wish he would answer my letter.** (Mektubuma yanıt verse keşke.)
(**I have been waiting for an answer for a long time.:** Uzun zamandan beri bir yanıt bekliyorum.)

— **I wish they could change the menu. (I'm tired of eating sausage.)** (Menüyü değiştirebilseler keşke. : Sosis yemekten bıktım.)
— **I wish they would stop making bombs.** (Bomba yapmayı durdursalar keşke.)

Ancak konuşan, normal olarak bu değişikliğin yapılacağı konusunda pek umutlu olmayıp, son örnekte olduğu gibi, çoğu kez tümüyle umutsuzdur. Yukarıda, B'de olduğu gibi,

1. «**wish + özne + would**», burada, değişikliğin olabileceği eylemlerle sınırlıdır;
2. **wish** ve **would** aynı özneye sahip olamaz.

Eylem normal olarak öznenin denetimi altındadır ve isteklilik/isteksizlik halâ söz konusudur, fakat «**wish + özne + would**» bazen cansız özneler için de kullanılabilir. Bu, özellikle hava, vb. konularında konuşurken yaygındır :

— **I wish it would stop raining.** (Yağmur kesilse.)
— **I wish the sun would come out.** (Güneş çıksa.)
— **I wish prices would come down.** (Fiatlar inse.)

Buradaki «**wish + özne + would**», daha çok **would like**'a benzer, fakat **would like**, değişme olanağının bulunduğu eylemlerle sınırlı değildir ve şimdiki duruma karşı duyulan bir hoşnutsuzluğu ifade etmez. Ayrıca **would like** yapısı, timitsizlik de belirtmez :

Tom: I would like my son Jack to study art. (Oğlum Jack'in sanat eğitimi görmesini isterim.) **(I want him to study art/I hope he will study art :** Onun sanat eğitimi görmesini istiyorum/Onun sanat eğitimi göreceğini umuyorum.)

Bill : I wish my son Peter would study art. (Oğlum Peter'ın sanat eğitimi görmesini isterdim.) (Peter'ın buna yanaşmadığı ortadadır.)

D «**I wish you would...**» da rica bildirmek için kullanılabilecek bir yapıdır.

Burada kendisiyle konuşulan kişinin ricayı yerine getirmeyeceği izlenimi yoktur, fakat bu kişinin, her nasılsa konuşanın canını sıktığı ya da onu düş kırıklığına uğrattığı izlenimi bulunmaktadır :

I wish you would help me. (Bana yardım etmeni isterdim.)

cümlesi, «**You should have offered to help me :** Bana yardım etme önerisinde bulunmuş olmanı isterdim» anlamına gelir.

I wish you would stop humming/interrupting/asking silly questions. (Mırıldanmayı/söze karışmayı/saçma sapan sorular sormayı kessen) cümlesi ise konuşanın bu sesten/onun araya girmesinden/saçma sapan sorulardan rahatsız olduğunu gösterir. Ancak «**I wish you would**», bir yardım önerisine yanıt verirken de kullanılabilir ve o zaman hoşnutsuzluk belirtmez :

A : Shall I help you check the accounts? (Hesapları kontrol etmene yardım edeyim mi?)

B : I wish you would. (Öyle bir iş yapsan...) **(I'd be glad of your help.)** (Yardımın beni hoşnut eder.)

E «**If only + would**», yukarıda B ve C'de «**wish + would**»un yerine kullanılabilir. D'de olduğu gibi ricalarda kullanılamaz. **If only, wish**'den daha dramatiktir :

If only he would join our party! (Ah, bizim partimize bir katılsa!) («wish/if only + geçmiş ve miş'li yapılar» için 286'ya bakınız.)

232 **Geçmişteki bir niyet için WOULD'un kullanılması**

Daha önce belirtildiği gibi, **will**, normal gelecek belirtmek için kullanıldığında would, will'in geçmiş zaman biçimidir :

He knows he will be late. (Geç kalacağını biliyor.)
He knew he would be late. (Geç kalacağını biliyordu.)

Aynı biçimde **would**, niyet bildirmek için kullanılan will'in de geçmiş zaman biçimidir :

— **I said, «I will help him.»** («Ona yardım edeyim», dedim.)
I said that I would help him. (Ona yardım edeceğimi söyledim.)
— **He said, «I won't lend you a penny.»** («Sana bir kuruş ödünç vermem», dedi.)
He said that he wouldn't lend me a penny. (Bana bir kuruş ödünç vermeyeceğini söyledi.)

Ancak gelecek zaman ya da niyet belirten **would**, yukarıdaki örneklerde olduğu gibi yalnız yan cümleciklerinde kullanılabilirken o olumsuz yöndeki bir niyeti ifade eden **wouldn't**, tek başına kullanılabilmektedir :

He won't help me today. (Bana bugün yardım etmiyor.) (yardım etmeye yanaşmıyor)
He wouldn't help me yesterday. (Bana dün yardım etmeye niyetli değildi.) (yardıma yanaşmadı)

Would böyle kullanılamaz. Dolayısıyla,

I will help him today. (Ona bugün yardım ederim.)

gibi bir cümleyi geçmiş zamana aktarmak için **will**'in yerine başka bir fiil kullanmamız gerekmektedir :

I wanted/intended/offered to help him yesterday. (Dün ona yardım etmek istedim/etmeye niyetim vardı/etmeyi önerdim.)

Shall

Gelecek zamandaki kullanılışı dışında **shall** şu durumlarda kullanılabilir :

233 Emir veya öğüt, öneri ve düşünce sormak için **shall I?/shall we? :**

A **How shall I cook it? Where shall we put this?** (Bunu nasıl pişireyim? Bunu nereye koyayım?)

B Yalnız öğüt soruluyorsa, yalnız **shall** veya **should** kullanılabilir :
Which one shall I buy? (Hangisini alayım?) **Which one should I buy?** (Hangisini alsam/alayım?)

C Önerilerde :
Shall I wait for you? Shall I help you to pack? (Seni bekleyim mi? Valizini yerleştirmene yardım edeyim mi?)

D Düşünce sormada :

Shall we meet at the theatre? (Tiyatroda buluşalım mı?) (Aktarılmış cümlelerdeki **shall I/we?** için 300'e bakınız.)

234 2'nci ve 3'üncü şahıslarla SHALL şu durumlarda kullanılır :

A Öznenin, belirli bir eylemi yerine getirmeye veya yerine getirilmesini sağlamaya niyetli olduğunu ifade etmek için.

B Emir iletmek için.

Bu iki kullanımın her ikisi de modası geçmiş ve biçimsel olup normal olarak konuşma dilinde kullanılmamaya çalışılır.

A shall'in, konuşanın niyetini ifade etmek için kullanılışına örnekler :

You shall have a sweet.	(I'll give you a sweet.) **veya** (I'll see that you get a sweet.)
Bir tatlı yiyeceksin.	(Sana bir tatlı vereceğim.) **veya** (Senin bir tatlı yemeni sağlayacağım.)
He shan't come here.	(I won't let him come.)
(O buraya gelmeyecek.)	(Onun gelmesine izin vermeyeceğim.)
They shall not pass.	(We won't let them pass.)
(Geçmeyecekler.)	(Geçmelerine izin vermeyeceğiz.)

Geçmişte, yani aktarılmış cümlede, sözleri değiştirmek genellikle zorunludur :

He said, «You shall have a sweet.» = He promised me a sweet.
(«Bir tatlı yiyeceksin», dedi. = Bana bir tatlı vaad etti.)

B Shall'in emir iletmek için kullanılmasına örnekler :

Yachts shall go round the course, passing the marks in the correct order. (Yatlar, işaretlerden belirtilen sırayla geçerek yarış alanını dolaşacaklardır.) (Yat yarışları kurallarından) **Members shall enter the names of their guests in the book provided.** (Üyeler, konuklarının adlarını -kendilerine- sağlanan deftere kaydedeceklerdir.) (klüp kurallarından)

Bu yapı, en çok tüzüklerde veya yasal belgelerde kullanılır. Daha az biçimsel olan İngilizcede, yukarıdaki cümlelerde **shall** yerine **must** veya **be to** kullanılır.

Bu tür cümleler dolaylı cümlede aktarıldığı zaman **shall**'in yerini genellikle **must/,have/had to, is/was to** alır :

Kurallar : **Each competitor shall wear a number.** (Her yarışmacı bir numara takacaktır.)

The regulations say that each competitor must/has to/is to wear a number. (Kurallar, her yarışmacının bir numara takmak zorunda olduğunu/takması gerektiğini söyler.)

The regulations said that each competitor must/had to/was to wear a number. (Kurallar...söylerdi/söylüyordu.)

Bu durumda **should** dilbilgisi açısından kullanılabilirse de emir dozunu hafifletir.

C «shall you?», modası geçmiş ve herhalde, gelecekte süreklilik (future continuous) yapısından daha kısa ve ayrıntısız olduğu için yalnızca ciddî romanlarda kullanılan bir yapıdır.

Should

235 **should bir görevi ifade etmek ve doğru veya makul bir eylemi belirtmek için kullanılır**

Bu nedenle normal öğüt verme ifadesidir.

You should pay your debts. (Borçlarını ödemelisin.) (görev)
You shouldn't tell lies. (Yalan söylememelisin.) (görev)
You should eat more fruit. (Daha çok meyva yemelisin.) (öğüt)
You've spelt in wrong. There should be another «s». (Yanlış yazmışsın. Bir «s» daha olacak.) (Doğru davranış)
Shops should remain open till later in the evening. (Dükkânlar, akşamın daha geç saatlerine değin açık kalmalı.) (makul davranış)
They shouldn't allow parking in this street; it is too narrow. (Bu sokakta park yapılmasına izin vermemeleri gerekir; çok dar.)
The mail should be left in the hall. (Mektuplar hole bırakılmalı.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU: Bu anlamda **should'u** «-meli/malı» olarak çevirirken, bunun, gene aynı biçimde çevrilen **must**'tan oldukça farklı olduğunu unutmamak gerekir. Should'un belki de en güvenilir çeviri biçimi, «...mesi gerekir» dir.

Bu durumda **should**'un **ought** ile anlamı aynıdır (155'e bakınız.) Herhangi bir yetki söz konusu olmadığı için **must** veya **have to**'dan daha az etkilidir.
should + mastar'ın şimdi veya gelecek anlamı vardır:
You should go today/tomorrow. (Bugün/yarın gitmen gerekir.)
Aktarılmış cümlede değişmesi gerekmez:

He said I should go that day/the next day. (O gün/ertesi gün gitmem gerektiğini söyledi.)

«should + -miş'li mastar» (you should have gone: gitmiş olman gerekirdi), geçmişteki, yerine getirilmemiş bir eylemi veya yerine getirilmemiş olan makul bir davranışı ifade eder:

You should have stopped at the red lights. (Kırmızı ışıkta durmalıydın) (fakat durmadın).

The letters should have been posted yesterday. (Mektuplar dün gönderilmeliydi.)

Aynı biçimde olumsuzda:

You shouldn't have been rude to him. (Ona kaba davranmamalıydın) (ama davrandın).
The door shouldn't have been locked. (Kapı kilitlenmemeliydi.)

|236| THAT...SHOULD, bir isim-fiil veya mastar kalıbına karşı bir seçenek olarak belirli fiillerden sonra kullanılabilir

A **suggest** (önermek, ...düşüncesini ileri sürmek), **propose** (önermek), **insist on** (...mekte diretmek) bir isim-fiil ya da **that...should** alırlar:

Tom suggested selling the house. (Tom, evin satılmasını önerdi.)
Tom suggested my selling the house (iyelik sıfatı + isim-fiil) (Tom evi satmamı önerdi.)

Tom suggested that I should sell the house. (isim + **should**) (Tom, benim evi satmam gerektiğini önerdi.)

should, birçok seçenekten yalnız biridir. Ancak edilgen bir fiil varsa **should,** yukarıda olduğu gibi, etken bir fiille birlikte daha yaygındır.

Tom suggested that the house should be sold. (Tom, evin satılması gerektiğini önerdi.)

Ayrıca aşağıda, B - E'deki son örneğe bakınız.

Aynı biçimde :

He insisted on being present when work started.	Çalışma başladığında hazır bulunmakta diretti.
He insisted that nothing should start till he arrived.	Kendisi gelinceye değin hiçbir şeyin başlamamasında diretti.
He proposed (our) postponing the trip.	Yolculuğu ertelememizi önerdi.
He proposed that we/Ann and I should postpone the trip.	Bizim/Ann ile benim yolculuğu ertelememizi önerdi.
He proposed that the trip should be postponed.	Yolculuğun ertelenmesini önerdi.

B recommend, advise (salık vermek) bir isim-fiil, mastar veya **should** alabilir :

He recommended (my) buying new tyres.	Yeni lâstik almamı salık verdi.
He recommended me/Tom and me to buy new tyres.	Bizim/Tom'la benim yeni lâstik almanızı salık verdi.
He recommended that I/that Tom and I should buy new tyres.	Benim/Tom'la benim yeni lâstik almamızı salık verdi.
He recommended that new tyres should be bought.	Yeni lâstiklerin alınmasını salık verdi.

C determined, was determined, agreed ve **demanded** mastar veya **should** alabilir :

He determined/was determined to get there first.	Oraya birinci olarak varmakta kararlıydı.
He determined/was determined that nobody should get there before him.	Kimsenin ondan önce varmaması -konusunda- kararlıydı.
He agreed to divide the prize between Tom and Ann.	Ödülü Tom ve Ann arasında bölüştürmeye razı oldu.
He agreed that Tom and Ann should share the prize.	Tom veya Ann'in ödülü paylaşmalarına razı oldu.
He agreed that the prize should be shared between Tom and Ann.	Ödülün Tom ve Ann arasında bölüşülmesine razı oldu.

Bu fiillerin şimdiki zaman biçimleriyle **that...should** kullanılabilir, fakat genellikle mastarlı biçim yeğ tutulur.

D **arrange, stipulate** ve **be/anxious**'t «**for** + tümleç + mastar» veya **should**'lu bir yapı izleyebilir :

I am anxious for nobody to know where I am going.	Kimsenin, benim nereye gittiğimi bilmemesi konusunda önem veriyorum.
I am anxious that nobody should know where I am going.	Kimsenin, benim nereye gittiğimi bilmemesine önem veriyorum.
He was anxious for everyone to have a chance to vote.	Herkesin bir oy hakkına sahip olması konusunda önem veriyordu.
He was anxious that everyone should have a chance to vote.	(Anlam aynı.)
He arranged for me to study with his own children.	Benim, onun kendi çocuklarıyla birlikte çalışmamı planladı.
He arranged that I should study with his own children.	(Anlam aynı.)
He stipulated for the best materials to be bought.	En iyi malzemelerin satın alınması şart koştu.
He stipulated that the best material should be bought.	(Anlam aynı.)

E **order, command, urge**, normal olarak «tümleç + mastar» yapısını alırlar. **He urged the committee to buy the site.** (Komisyonu o yeri satın almaya zorladı.)

Fakat bazen, özellikle edilgen çatıda, **that...should** kullanılır :

He urged that the site should be bought.	Oranın (o mevkiin) satın alınması yolunda ısrar etti.
He ordered Tom to go.	Tom'a gitmesini emretti. (Doğrudan doğruya Tom'la konuştu.)
He ordered that Tom should go.	Tom'un gitmesini emretti. (Belki de bir başkasına, bunu Tom'a bildirmesini söyledi.)
He commanded the men to shut the gates.	Adamların kapıları kapamasını emretti.
He commanded that the men should shut the gates.	
He commanded that the gates should be shut.	Kapıların kapatılmasını emretti.

Yukarıdaki kuruluşlarda **should** bazen, özellikle **be** fiilinden önce atılır : **He proposed that Sir Francis (should) be made a director.** (Sir Francis'in, direktör yapılmasını önerdi.)

|237| IT IS/WAS + bazı sıfatlardan sonra THAT...SHOULD

A **that...should; it is/was necessary, advisable, essential, better, vital, important**'dan ve **right, fair, natural, just** (bunlardan önce çoğu kez **just** kullanılır) ile **reasonable**'dan sonra, «**for** + mastar» kuruluşuna karşı bir seçenek olarak kullanılabilir :

It is better for him to hear it from you.
that he should hear it from you.

(Bunu senden duyması onun için daha iyi.) (Her iki cümle de aynı.)
It is essential for him to be prepared for this.
that he should be prepared for this.
(Buna hazırlıklı olması zorunlu.)

should bazen, **236**'da gösterildiği gibi atılabilir :

It is essential that he be prepared. (Yukarıdaki gibi)

Öteki örnekler :

We felt that it was only right that she should have a share. (Onun bir payı olmasını doğru bulduk.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Bu paragraftaki öteki kalıpların çevirisi :
it is necessary : ...gereklidir; it is vital: ...yaşamsal önem taşır; it is important: ...önemlidir; it is fair: ...hakça olur; it is natural: ...doğaldır; it is just: ...hakça olur; it is reasonable: ...akla yatkındır.

It is advisable that everyone should have a map. (Herkesin bir haritası olması öğütlenir : öğüde değer)

B **that...should; it is/was strange** (garipdir/idi ki...), **odd** (tuhaftır/idi ki), **surprising** (Şurası şaşırtıcıdır/idi ki...), **amazing (surprising** gibi), **annoying** (Şurası insanı kızdırıyordu ki...), **ridiculous** (...gülünçtür), **ludicrous** (...gülünçtür/idi), **absurd** (...saçmadır/idi) ve benzeri sıfatlardan sonra «**that** + şimdiki zamana» karşı bir seçenek olarak kullanılabilir :

It is ridiculous that we should be short of water in a country where it is always raining. (Her zaman yağmurun yağdığı bir ülkede su sıkıntısı çekmemiz gülünç.)

It is strange that the car should break down today in exactly the same place where it broke down yesterday. (Arabanın bugün, tam dün bozulduğu yerde bozulması tuhaf.)

Geçmişteki olaylara değinirken -miş'li mastar (perfect infinitive) bazen kullanılır :

It is amazing that she should have said nothing about the murder. (**amazing that she said...**) (Cinayet hakkında hiçbir şey söylememiş olması -söylememesi- çok şaşırtıcı.)

238 | **SHOULD'un öteki kullanılışları**

A **don't know why/see no reason why/can't think why,** vb.'den sonra; konuşucu, bir varsayımın akla yatkınlığını veya haklılığını kurcaladığı zaman :

I don't know why you should think that I did it. (Bunu neden benim yaptığımı düşündüğünü bilmiyorum./Neden bunu benim yaptığımı düşünecekmişsin, bilmiyorum.)

Varsayım geçmişte olduğu zaman -miş'li mastar (perfect infinitive) kullanmak yaygındır :

I can't think why you should have said that it was my fault. (Bunun neden benim hatam olduğunu söylediğini düşünemiyorum/anlayamıyorum; söyledin, anlayamıyorum.)

B Yaygın kullanımda **who, where, what** ile birlikte, şaşırmanın dramatik ifadesinde :

What should I find but a spider! (Bir de ne göreyim? Bir örümcek!)
Çoğu kez bu sürpriz, can sıkıcı olabilir :

Who should come in but his first wife! (İçeri kim girdi dersin/girse iyi? İlk karısı!)

C **lest**'ten ve bazen **in case**'ten sonra :

1 **lest,** bazen korku ve endişe ifadelerinden sonra kullanılabilir :

He was terrified lest he should slip on the icy rocks. (Buzlu kayaların üzerinde kayacağım diye ödü kopuyordu.)

Endişe geçmişle ilgili bir eylemle ilgili ise -miş'li mastar (perfect infinitive) kullanılır :

She began to be worried lest he should have met with some accident. (Başına bir kaza gelmiş olmasından endişelenmeye başladı.)

2 **lest** ayrıca, «for fear that : bakarsın...» anlamında amaç cümleciklerinde kullanılabilir :

He dared not spend the money lest someone should ask where he had got it. (Parayı, birisi onu nereden elde ettiğini sorar korkusuyla harcamaya cesaret edemedi.)

Bu durumda **lest**'ten daha yaygın **in case**'in ardından **should** veya sıradan bir fiil gelebilir :

in case someone should ask/someone asked (her ikisi de : biri sorar diye/korkusuyla) (Ayrıca **221, 310**'a bakınız.)

D **should** bazen, **would/could**'a karşı bir seçenek olarak amaç cümleciklerinde de kullanılabilir :

He wore a mask so that no one should recognize him. (Kimse onu tanımasın diye bir maske taktı.) (**309**'a bakınız.)

E Bir varsayımı ifade etmek için :

He should be here by now (Şimdiye değin burada olması gerekir) (Böyle düşünmek akla yatkın.)

He should have finished by now. (Şimdiye kadar bitirmiş olması gerekirdi.) (**should** + -miş'li mastar)

Bu varsayımlar, **will** ile yapılanlardan biraz daha güçsüzdür :
Bu varsayımlarda insan, **will** ile yapılanlardan biraz daha az emindir.

He will be there = I am quite certain of this. (Oradadır. Oldukça eminim bundan.)

Ancak, varsayılan eylem konuşucu için hoş veya elverişli değilse **should**'un kullanılmadığına dikkat ediniz :

Let's not go shopping today. The shops will be crowded. (Bugün alışverişe gitmeyelim. Dükkânlar kalabalıktır.) (Burada **will**'in yerine **should** kullanılamaz.)

Buna karşılık :

Let's go early tomorrow, when they will/should be fairly empty. (Yarın erkenden gidelim. [Dükkânlar] oldukça tenha olur.)

F Şart cümlelerinde şimdiki zaman yerine :

If you should decide to go on horseback remember to bring food for the, horses. (Atla gidecek olursan, atlara yem getirmeyi unutma.) (**218** E'ye bakınız.)

G Dolaylı emirlerde, emri alan kişiyle doğrudan doğruya konuşulduğu belli değilse :

He ordered that Tom should leave the house, (Tom'un evden çıkmasını emretti.) **(302** D'ye bakınız.)

ALIŞTIRMALAR

(WILL, WOULD, SHALL, SHOULD'un öteki kullanılışları)

Boşlukları, **will, would** veya **should** yardımcılarından biri ile doldurunuz.

1. I wish he ——— come earlier. (but I don't think he will.)
2. Students ——— finish their semestre projects by the end of April. (rule)
3. It is advisable that the students ——— finish their semetsre projects by the end of April.
4. ——— you close the door, please? (daha resmî ve kuvvetli)
5. Close the door, ——— you?
6. No, I ——— close the door!
7. It is annoying that he ——— not close the door.
8. I can't understand why I ——— do everything he orders me!
9. He ——— want to leave early. (I am sure he is going to want to...)
10. They said they ——— be happy to see me.
11. You ——— talk to him before you give him a punishment.
12. ——— we have a walk, or take a taxi? (What do you want to do?)
13. If only he ——— take my advice.
14. ——— you have another cup?
15. ——— you care for another cup?
16. He ——— have seen me there. (I am not really sure. But that's what I suppose.)
17. When I was a child we ——— play in this field.
18. He took his umbrella with him, lest it ——— rain.
19. You ——— tidy your desk before you leave. (I want you to clean...)
20. He recommended that we ——— leave ten minutes earlier than we had planned.
21. Who ——— open the door but a ghost!
22. «——— you be coming to the opera?»
    «I'm afraid I'll be busy.»
23. They asked our opinion, so that they ——— make a better decision.
24. If you ——— spell words like this, you'll you'll never get 10.
25. You ——— stay here. (This is my plan for you.)

22.

Mastar (The Infinitive)

239 Hemen arkasından mastar alan fiiller

Bunların en yararlıları şunlardır :

1. agree**
2. aim
3. appear*
4. arrange**
5. attempt
6. bother (olumsuz)
7. care (olumsuz)
8. choose
9. claim**
10. condescend
11. consent
12. decide**
13. demand**
14. determine**
15. be determined**
16. endeavour
17. fail
18. forget*
19. guarantee*
20. happen*
21. hesitate
22. hope
23. learn*
24. long for
25. manage
26. neglect
27. offer
28. plan
29. prepare
30. pretend*
31. proceed
32. promise*
33. prove*
34. refuse
35. resolve**
36. seem*
37. swear*
38. tend
39. threaten*
40. trouble (olums)
41. try = attempt
42. undertake*
43. volunteer
44. vow

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Türkçeleri :

1. ...meye razı olmak **2.** ...meyi amaçlamak **3.** görünmek **4.** ...meyi ayarlamak **5.** ...meye girişmek **6.** zahmet etmek **7.** umursamak **8.** ...meyi yeğ tutmak **9.** ...mek savında bulunmak **10.** tenezzül etmek **11.** ...meye razı olmak **12.** ...meye karar vermek **13.** talep etmek **14.** ...mekte kararlı olmak **15.** (14 gibi) **16.** ...meye çalışmak **17.** ...meyi başaramamak **18.** ...meyi unutmak/ihmal etmek **19.** ...meyi garantilemek/konusunda kesin söz vermek **20.** tesadüfen ...mek **21.** ...mekte kararsız kalmak/tereddüt etmek **22.** ...meyi ummak **23.** ...meyi öğrenmek **24.** ...meyi arzulamak **25.** ...meyi başarmak **26.** ...meyi ihmal etmek **27.** ...meyi önermek **28.** ...meyi tasarlamak **29.** ...meye hazırlanmak **30.** gibi görünmek/...numarası yapmak **31.** ...meye geçmek **32.** ...meye söz vermek **33.** ...diği ortaya çıkmak **34.** ...meye yanaşmamak/reddetmek **35.** ...meye karar vermek/kararlı olmak **36.** görünmek **37.** ...meye yemin etmek **38.** genellikle ...mek **39.** ...mekle korkutmak **40.** zahmet etmek **41.** ...meye çalışmak **42.** ...meyi üstlenmek **43.** ...meyi gönüllü olarak kabul etmek **44.** ...meye yemin etmek.

Yardımcı fiiller

be	have	ought
can	may	shall
dare	must	will
do	need	used

(Bilme ve düşünme ile ilgili ve arkasından mastar alan fiiller için **244**'e; «tümleç + mastar» alan fiiller için de **241 - 2**'ye bakınız.)

Aşağıdaki takımların arkasından da mastar gelir :

occur* + to + tümleç (olumsuz ve soruda) (...in aklına ...mek gelmek)

do one's best/do what one can (elinden geleni yapmak)

make an/effort (...mek konusunda bir/her türlü girişimde bulunmak)

make up one's mind* (decide) (...meye karar vermek)

take the trouble (not bother/trouble'ın olumlu karşılığı) (...mek zahmetine katlanmak/lûtfunda bulunmak)

turn out* (prove to be) (...diği ortaya çıkmak)

A Yıldız alan (*) fiiller, ayrıca **«that** + tümleç + fiil» ile de kullanılabilirler (**316**'ya bakınız) :

I promise to wait = I promise that I will wait. (Beklemeye söz veriyorum = Bekleyeceğime söz veriyorum.)

He pretended to be angry = He pretended that he was angry. (Kızgın gibi davrandı [Her ikisi de aynı].)

Ancak «fiil + mastar» yapısı, her zaman **«that** + özne» yapısıyla aynı anlamda olmaz. Aşağıdaki cümlelerde forget aynı anlamı taşımamaktadır :

He forgot to leave the car keys on the table. (Arabanın anahtarlarını masaya bırakmayı unuttu.)

He forgot that his brother wanted to use the car. (Kardeşinin arabayı kullanmak istediğini unuttu.)

Occur, hem mastarla birlikte, hem de **that**'li yapıyla, özne olarak **it**'i alır :

It didn't occur to me to ask him for proof of his identity. (I didn't think of doing this). : (Kimliğine ilişkin kanıt istemek aklıma gelmedi = Bunu yapmayı düşünmedim.)

It occured to me that he was trying to conceal something. (This idea came to me) (Birşeyler saklamaya çalıştığını düşündüm.) (Aklıma bu düşünce geldi.)

appear, happen, seem, turn out fiilleri, that yapısıyla kullanıldıklarında özne olarak **it** ister.

It turned out that his 'country cottage' was an enormous bungalow. (Onun 'kır kulübesi'nin kocaman bir bungalo olduğu ortaya çıktı.)

[B] İki yıldız (**) alan fiiller bir mastar ya da **«that...should»** yapısını alırlar. **«that...should»** yapısı, özellikle edilgen çatıda yararlıdır. (**236**'ya bakınız.)

— **They decided to divide the profits equally.** (Kârları eşit bölüşmeye karar verdiler.)

They decided that the profits should be divided eqnally. (Kârların eşit dağıtılmasına karar verdiler.)

— **I arranged to meet them.** (Onları karşılamayı ayarladım.)

I arranged for Tom meet them. (Tom'un onları karşılamasını ayarladım.)

I arranged that they should be met by Tom. (Onların Tom tarafından karşılanmasını ayarladım.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Bu cümlelerin daha düzgün çevirileri şöyle olabilir :
Yaptığım plana göre onları ben karşılayacağım/Tom karşılayacak/onlar Tom tarafından karşılanacaklar ya da ...karşılanmasını sağladım/sağlayacağım.)

[C] **appear, happen, pretend, seem**'den sonra süreklilik mastarı (continuous infinitive) kullanılabilir :

I happened to be looking out of the window when they arrived. (Onlar geldikleri zaman ben de o sırada bir rastlantı sonucu camdan dışarı bakıyordum.)

He seems to be following us. (Bizi izliyor gibi görünüyor.)

Bu, **agree, arrange, decide, determine, hope, manage, plan**'dan ve yardımcılardan sonra da kullanılabilir : (**254**'e bakınız).

[D] **appear, hope, pretend, seem** ve yardımcılardan sonra -miş'li mastar (perfect infinitive) kullanılabilir (**255**'e bakınız.)

240 «**how/what/when/where/which** + isim» ve «**whether** + mastar» alan fiiller

Bunların en yararlıları **ask, decide, discover, find out, forget, know, learn, remember, see** (= understand/percieve), **show** + tümleç; **think, understand, want to know, wonder**'dır :

He discovered how to open the safe. (Kasayı nasıl açacağını keşfetti.)

I found out where to buy fruit cheaply. (Nereden ucuz meyve alınabileceğini öğrendim.)

I didn't know when to switch the machine off. (Makinanın ne zaman durdurulacağını bilmiyordum.)

I showed her what to do with the rubbish. (Çöpü ne yapacağını ona gösterdim.)

I've been wondering where to hang my new picture. (Yeni resmimi nereye asacağımı merak edip duruyorum/asmam gerektiğini...)

I'll have to think what to wear. (Ne giyeceğimi düşünmek zorunda kalacağım.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : «soru sözcüğü + mastar» (how to/where to, vb.) kalıbını şu biçimlerde dilimize çevirebiliriz :

a. **what to do** : ne yapacağım(ı)
b. **what to do** : ne yapılması gerektiği(ni)
c. **what to do** : ne yapılabileceği(ni)

(Geniş zaman ya da basit geçmiş zamanda bu yapının think ile pek kullanılmadığına dikkat ediniz. Ancak think'in öteki fiil yapılarıyla ya da, yukarıdaki son örnekte olduğu gibi, ikinci fiil durumunda bulunan think'ten sonra kullanılabilir.)

A «**whether** + mastar», aynı biçimde **want to know/wonder**'dan sonra kullanılabilir :

I wonder/wondered whether to write or phone. (Mektup mu yazsam, telefon mu etsem acaba?) (...diyorum/diyordum)

Ayrıca **ask, decide, forget, learn, remember**'dan sonra, bu fiiller olumsuz ya da sorudaki bir fiilden sonra geliyorsa :

You needn't decide yet whether to study arts or science.
(Henüz sanat eğitimi mi, fen eğitimi mi görmen gerektiğine/göreceğine karar vermek zorunda değilsin.)

He couldn't remember whether to turn left or right.
(Sola mı yoksa sağa mı döneceğini anımsayamadı.)

B **ask, decide, forget, learn, remember**'dan hemen sonra da mastar gelebilir (**239**). Fakat anlam aynı kalmayabilir :

learn how + mastar = **acquire a skill** (bir beceri öğrenmek)

She learned how to make lace. (Kordelâ yapmasını öğrendi.)

Ancak söz konusu beceri, çok bilinen bir beceriyse **how** normal olarak atılır :

She learnt to drive a car. (Araba kullanmasını öğrendi.)

learn + mastar (how olmadan) değişik bir anlam kazanabilir :

She learned to trust nobody. (Kimseye güvenmemeyi öğrendi.) (= **She found from experience that it was better to trust nobody :** Deneyimlerinden, kimseye güvenmemesinin daha iyi olacağını öğrendi.)

Ayrıca şu cümleleri inceleyiniz :

I decided to do it = I said to myself, «I'll do it»
(Onu yapmaya karar verdim = «Onu yapayım», dedim.)

I decided how to do it = I said to myself, «I'll do it this way».
(Onu nasıl yapacağıma karar verdim = «Onu şöyle yapacağım», dedim.)

I remembered to get a ticket (I got a ticket) : (Bilet almayı/alacağını anımsadım : Bileti aldım.)

I remembered where to get a ticket (I remembered that the tickets could be obtained from the Festival Office.) (Biletleri nereden alacağımı anımsadım : Biletlerin Festival Bürosu'ndan alınabileceğini anımsadım.)

241 **Arkasından mastar ya da «tümleç + mastar» gelebilen fiiller**

Bunlardan en önemlileri şunlardır : **ask** (rica etmek), **beg** (yalvarmak), **expect** (ummak/beklemek), **would hate** (hiç hoşlanmamak), **help** (yardım etmek), **intend** (niyetlenmek), **like** (= think wise or right : doğru bulmak), **would like** (= enjoy : hoşlanmak), **would love** (seve seve...mek), **mean** (...meyi tasarlamak/kasdetmek), **prefer** (...meyi yeğ tutmak), **want** (...mek istemek), **wish** (...meyi dilemek) :

— **He likes to have a good meal at midday.** (Gün ortasında iyi bir yemek yemek ister.)
He likes his staff to have a good meal at midday. (Memurlarının gün ortasında iyi bir yemek yemelerini ister.)

— **I want to learn German.** (Almanca öğrenmek istiyorum.)
I want my children to learn German. (Çocuklarımın Almanca öğrenmelerini istiyorum.)

A «**ask/beg** + mastar»ın, «**ask/beg** + tümleç + mastar»dan ayrı bir anlamı vardır :

I asked to speak to Mr Jones = I said, «Could I speak to Mr Jones.» (Mr Jones'la görüşmek istediğimi söyledim = «Mr Jones'la görüşe bilir miyim?», dedim.) Fakat :

I asked Bill to speak to Mr Jones = I said, «Bill, would you speak to Mr Jones?» (Bill'e Mr Jones'la görüşmesini rica ettim = «Bill, Mr Jones'la görüşebilir miydin?», dedim.)

Aynı biçimde :

I begged (to be allowed) to go with him = I said, «Please let me go with you.» (Onunla gitmek/gitmeme izin verilmesi için yalvardım = «Ne olur sizinle gideyim», dedim.)

I begged him to go = I said, «Please go.» (Gitmesi için yalvardım = «Lûtfen git», dedim.)

B «**expect** + mastar» ile «**expect** + tümleç + mastar» aynı anlamda olabilir :

I expect to arrive tomorrow = I think it is likely that I will arrive tomorrow. (Yarın varmayı umuyorum = Yarın büyük bir olasılıkla varabileceğim kanısındayım.)

I expect him to arrive tomorrow = I think it is likely that he will arrive tomorrow. (Yarın varacağını umuyorum = Yarın büyük bir olasılıkla onun oraya varacağı kanısındayım.)

Ancak çoğu kez «**expect** + tümleç + mastar», bir görev anlamı taşımaktadır :

He expects his wife to bring him breakfast in bed at weekends. (He thinks it is her duty to do this.) : (Karısının hafta sonlarında kahvaltıyı yatağa getirmesini bekler = Bunun onun görevi olduğu kanısındadır.)

C **want, wish, would like,** «desire : arzu etmek» anlamına gelebilir : **wish,** bunların arasında en biçimsel olanıdır :

Do you wish to see the manager? (Müdürü görmeyi diliyor musunuz?)
Yes, I wish to make a complaint. (Evet bir şikâyette bulunmayı diliyorum.)

The government does not wish Dr Jekyll Hyde to accept a professorship at a foreign university. (Hükûmet Dr J. Hyde'ın yabancı bir üniversitede profesörlük kabul etmesini dilemiyor.)

(«**wish** + that + özne» için 231, 286'ya bakınız.)

Geçmişteki bir isteği belirtmek için **wanted** kullanırsak da **wished** de kullanılabilir :

I wanted to see the exhibition. (Sergiyi görmek istedim.)

I wanted Bill to come with me. (Bill'in benimle gelmesini istiyordum.)

would like'ı geçmiş zaman için kullanmanın tek yolu, bir -miş'li mastar kullanmaktır. Fakat o zaman anlamın değiştiğine dikkat ediniz :

I would like to climb the mountain = (I want to climb the mountain. : Dağa tırmanmayı isterdim = istiyorum.)

Buna karşılık :

I would like to have climbed/would have liked to climb the mountain. (Daha tırmanmış olmayı isterdim) (= I wanted to climb the mountain but I didn't get my wish : Dağa tırmanmak istiyordum, ama istediğimi elde edemedim.)

Dolayısıyla «**would like** + miş'li mastar» ya da «**would have liked** + mastar», gerçekleşmemiş bir dileği bildirir.
would like için ayrıca **204, 224, 229, 270**'e bakınız.

D **hate, intend, like, love, mean, want** (= require : gereksinmek) fiillerinin arkasından isimfiiller de gelebilir (**269**).

E **expect**'in arkasından «**that** + özne + fiil (herhangi bir yapıda)» da gelebilir.

242 Arkasından «tümleç + mastar» gelen fiiller

Bunların en önemlileri şunlardır :

1.	advise	9.	forbid	17.	persuade
2.	allow	10.	force	18.	remind
3.	ask	11.	induce	19.	request
4.	bribe	12.	implore	20.	show how
5.	compel	13.	instruct	21.	teach/teach how
6.	command	14.	invite	22.	tell/tell how
7.	encourage	15.	oblige	23.	tempt
8.	entitle	16.	order	24.	urge

Şu fiillerden sonra da «tümleç + to'suz mastar» gelir :

25.	feel	27.	let	29.	see
26.	hear	28.	make	30.	watch

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Bu fiillerin anlamları şöyledir :

1. salık vermek 2. izin vermek 3. rica etmek 4. rüşvet vermek 5. zorunlu kılmak/mecbur etmek 6. buyurmak/emretmek 7. teşvik etmek/yüreklendirmek 8. yetki vermek 9. yasaklamak 10. zorlamak 11. kandırmak/sevketmek 12. yalvarmak 13. öğretmek 14. çağırmak/davet etmek 15. zorunlu kılmak 16. emretmek 17. ikna etmek 18. anımsatmak 19. rica etmek 20. nasıl ...cağını göstermek 21. (nasıl) ...cağını öğretmek 22. (nasıl) ...eceğini söylemek 23. ayartmak 24. sevketmek 25. hissetmek 26. duymak 27. izin vermek 28. ...mesini sağlamak/...tirmek 29. görmek 30. izlemek.

Örnekler :

He encouraged me to try again. (Beni yeniden denemeye teşvik etti.)
She reminded him to buy petrol. (Ona benzin almasını/alacağını anımsattı.)
They invited us to go with them. (Bizi, onlarla birlikte gitmeye çağırdılar/Bizimle gelin, dediler.)

A **Ask,** doğrudan mastar da alabilir ve dolayısıyla gerçekte bir önceki paragrafa aittir. Fakat «**ask** + tümleç + mastar»ın «**ask** + mastar»dan çok daha yaygın bir kullanımı vardır. Bu nedenle onu buraya da aldık.

B **advise, allow, permit** (salık vermek, izin vermek/izin vermek) fiillerinden sonra isimfiil de gelebilir (**267**).

C Etken çatıda **make** ve hem etken hem edilgen çatıda **let,** masları **to**'suz olarak alırlar :

He made me move my car. (Arabamı ileri aldırdı.) **Fakat :**
I was made to move my car. (Arabamı ileri almaya zorlandım.)
She let us use her phone. (Telefonunu kullanmamıza izin verdi.)
After looking at our passports they let us go. (Pasaportlarımıza baktıktan sonra geçmemize izin verdiler.)
After they had looked at our passports we were let go/allowed to go. (Onlar pasaportlarımıza baktıktan sonra geçmemize izin verildi.) (edilgen)

(Edilgen çatıda **let**'in yerine genellikle **allow** kullanılır.)

D Duyu fiilleri : **feel, hear,** see ve **watch** fiili «tümleç + **to**'suz mastar» alabilirler, fakat see ve **hear** edilgende tam mastar (**to**'lu mastar/Ç.N.) isterler :

I felt the house shake. (Evin sallandığını hissediyordum.)
I heard her shout, «Stop!» (Onun, «Dur!» diye bağırdığını duydum.)
I saw him take the money. (Onun parayı aldığını gördüm.)
He was seen to take the money. (Parayı alırken görüldü.)

Ancak bu fiiller daha çok «tümleç + şimdiki zaman ortacı (present gerund)» ile kullanılırlar :

I heard her shouting. (Onu bağırırken duydum.)
I saw him taking the money. (Onu parayı alırken gördüm.)

(Bu yapılar 272'de karşılaştırılacaklardır.)

E show/teach/tell + how

Bir mastarla kullanıldığı zaman **show, how**'ı kesinlikle alır :

He showed me how to change a fuse. (Bana bir sigortanın nasıl değiştirileceğini gösterdi.)

tell how + mastar = instruct : öğretmek

He told me how to replace a fuse. (Bir sigortanın nasıl değiştirileceğini gösterdi bana.) (He gave me the necessary information or instructions : Bana gerekli bilgi ve talimatı verdi.)

Ancak «**tell** + tümleç + mastar» = order : emretmek

He told me to change the fuse. (Bana sigortayı değiştirmemi emretti.) (= **He said, «Change the fuse!»** : «Sigortayı değiştir!» dedi.)

teach how :

Bunu, «**teach someone (how) to swim, dance, type, ride...** : Birisine yüzmeyi, dansetmeyi, daktilo kullanmayı, ata/bisiklete binmeyi... öğretmek» olarak kullanabiliriz :

He taught me how to light a fire without matches. (Bana, kibrit olmadan ateş yakmasını/nasıl ateş yakıldığını öğretti.)

how kullanılabilirse de, beceri çok bilinen bir konuda olursa how normal olarak atılır :

He taught me to ride. (Bana [ata/bisiklete, vb] binmesini/binmeyi öğretti.)

«**teach** + tümleç + mastar» (**how**'sız) aynı zamanda, birisine belirli bi çimde davranmasını öğretmek ya da onu bu yönde eğitmek anlamında da kullanılabilir :

He taught me to obey all commands without asking questions. (Bana, soru sormadan tüm emirlere uymayı öğretti.)

|F| **remind, show** (**how**'sız), **teach, tell,** aynı zamanda that de alabilirler :

— **He reminded me to drive slowly.** (Bana, yavaş sürmemi anımsattı.)
He reminded me that the road was dangerous. (Bana, yolun tehlikeli olduğunu anımsattı.)

— **He showed me how to open the safe.** (Bana, kasanın nasıl açılacağını gösterdi.)
He showed me that it was quite easy. (Bana bunun oldukça kolay olduğunu gösterdi.)

Ancak «**tell** + **that**», «**tell** + mastar» ile aynı anlama gelmez :

He told me to go. (Bana gitmemi söyledi.) (tell = order : emretmek.)
He told me that I was already late. (Zaten/Çoktan geç kalmış olduğumu söyledi.) (tell = inform)

|G| **ask** ve **request**'ten sonra «**that** + **should**» da gelebilir. Bu yapı, özellikle edilgen çatıda kullanılır :

He requested/asked that the matter should be kept secret.
(Meselenin gizli tutulmasını rica etti.)

243 **Arkasından to'suz mastar alan fiil ve ifadeler**

A **will, shall, can, do, must, may**

B **do/did** ya da **will/would** ile çekilmediği zaman **need** ve **dare :**

— **You needn't say anything** (Birşey söylemek zorunda değilsin) **Fakat : You don't/won't need to say anything.** (Çeviri aynı)

— **I dare not wake him.** (Onu kaldırmaya cesaretim yok.)
I didn't/wouldn't dare (to) wake him. (Çeviri aynı)

Kuramda, son cümlede **to** gerekmektedir, fakat uygulamada çoğu kez bu **to** atılır. Bu kuram şudur : Eğer **dare** ve **used,** yardımcı fiil gibi işlem görürse, birçok yardımcı gibi to'suz mastar alır. Sıradan fiiller gibi işlem görürlerse, yani **do/did,** vb. alırlarsa sıradan fiiller gibi tam mastarı (**to**'lu mastarı/Ç.N.) alırlar.

C **would rather/sooner, rather/sooner than :**

Would you like to go today? (Bugün gitmek ister miydiniz?) **I'd rather wait till tomorrow.** (Yarını beklemeyi yeğ tutarım.)
Rather/Sooner than risk a bad crossing, he postponed his journey. (Karşı tarafa tehlikeli zamanda geçmektense gezisini erteledi.)
(**230, 270**'e bakınız)

D **had better :**

«You had better start at once», he said = He advised me to start at once. («Hemen yola çıksan iyi olur», dedi = Bana, hemen yola çıkmamı salık verdi.)

E let ve **make** (Ancak **make** edilgen çatıda **to**'lu mastarı ister.):

Let's ring Peter. (Peter'a telefon edelim.)
Don't let the children play with matches. (Çocukların kibritle oynamasına izin verme.)
He made me type it again. (Bana yeniden daktilo ettirdi.)

Fakat:

I was made to type it again. (O bana yeniden daktilo ettirildi.)

F feel, hear, see ve **watch:**

I heard him lock the door. (Kapıyı kilitlediğini duydum.)
I saw/watched him drive off. (Arabasıyla çekip gittiğini gördüm/çekip gitmesini izledim.)

Fakat edilgende **see** ve **hear**'i **to**'lu mastar izler:

He was seen to enter the office. (Büroya girdiği görüldü.)
He was heard to say that... (...dediği duyuldu.)

G Help'i **to**'lu ya da **to**'suz mastar izleyebilir.

He helped us (to) push it. (Bize itmede yardımcı oldu.)

H İki mastar **and**'le birleştirilirse ikinci mastarın **to**'su normal olarak atılır:

I intend to sit in the garden and write letters. (Bahçede oturup mektup yazmak niyetindeyim.)
I want you to stand beside me and hold the torch. (Yanımda durup el fenerini tutmanı istiyorum.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU: Bu durumlarda Türkçe'de **and**'in yerine ve kadar **-ip/erek** eklerinin kullanıldığına dikkat ediniz.

I do + **anything/nothing/everything**'den sonra geldikleri zaman **but** ve **except, to**'suz mastar alır:

He does nothing but complain. (Yakınmaktan başka birşey yapmaz.)
My dog does everything but speak. (Köpeğim konuşmak dışında herşeyi yapıyor/Köpeğimin bir konuşmadığı kaldı.)
Can't you do anything but ask silly questions? (Saçma sapan sorular sormak dışında birşey yapamaz mısın sen?)

244 Bilme ve düşünme, vb gösteren fiiller

A be sure'un arkasından mastar ya da **that**'li bir yapı gelebilir, fakat bunların arasında önemli bir anlam ayrımı vardır:

He is sure to succeed. (Başaracağı kesin),

konuşanın buna inandığını gösterir. Oysa:

Tom is sure that he will succeed. (Tom başaracağından emin.)

cümlesi, Tom'un buna inandığını gösterir.

[B] assume, believe, consider, feel, know, suppose, think, understand fiilleri «nesne + **to be**» atabilirler:

I consider him to be the best candidate. (Onu en iyi aday kabul ediyorum.)

Fakat «**that** + sıradan bir fiil» kullanmak daha yaygındır:

I consider that he is the best candidate. (Onun en iyi aday olduğu kanısındayım.)

Ancak bu fiiller edilgen çatıda kullanıldıkları zaman **that**'li yapıdan çok mastarı alırlar:

He is known to be honest = It is known that he is honest. (O dürüst olarak bilinir = Onun dürüst olduğu bilinir.)

He is thought to be the best player = It is thought that he is the best player. (O en iyi oyuncu olarak kabul edilir = Onun en iyi oyuncu olduğu düşünülür.)

Fakat edilgen çatıda kullanıldığı zaman **suppose** çoğu kez bir görev anlamı verir:

You are supposed to know the laws of your own country = It is your duty to know... (Kendi ülkenin yasalarını bilmen gerekir/...bilmek senin görevindir.)

(Burada **expect** de kullanılabilir.)

Süreklilik mastarı (continuous infinitive) da kullanılabilir:

He is thought to be hiding in the woods (people think that he is hiding). (Onun koruda gizlendiği sanılıyor. Halk onun orada gizlendiği kanısında.)

He is supposed to be washing the car. (he should be washing it). (Arabayı yıkıyor olması gerek.)

İnanış/düşünce, geçmişte kalmış bir eylemle ilgiliyse miş'li mastar kullanılır:

They are believed to have landed in America. (it is believed that they landed). (Amerika'ya çıktıklarına/çıkmış olduklarına inanılıyor/oraya çıktıkları kanısı var.)

«suppose + miş'li mastar» her zaman bir görev izlenimi taşımaz:

They are supposed to have discovered America. (it is thought that they did). (Amerika'ya çıkmış oldukları sanılıyor) (öyle olduğu sanılıyor). Buna karşılık:

You are supposed to have finished by now. (Şimdiye bitirmiş olmalıydın.)

cümlesi normal olarak «**You should have finished** (Çeviri aynı)» anlamına gelir. (Ayrıca **291** B'ye bakınız.)

[C] **estimate** ve **presume** etkende normal olarak bir **that**'li yapı alır. Edilgende **that** ya da mastar kullanırız:

It is estimated that the vase is 2,000 years old. (Vazonun iki bin yıllık olduğu tahmin ediliyor.)

The vase is estimated to be 2,000 years old. (Çeviri aynı)

Mastarın öteki kullanılışları

«**be** + mastar» yapısı ve «**be about** + mastar» için **111**'e bakınız. Mastarın amaç göstermesi konusunda **308**'e bakınız.

245 GO ve COME'dan sonra amaç mastarı

Amaç normal olarak mastarla ifade edilir:

They went to Amsterdam to buy diamonds. (Elmas almak için Amsterdam'a gittiler.) (308)

Ancak emirden ve **go** ile **come** fiillerinin mastarlarından sonra mastarı kullanmak normal değildir:

Go to find Bill. (Bill'i bulmak için git.) yerine normal olarak «**Go and find Bill** (Git ve Bill'i bul)»;

Come to talk to Ann. (Ann'le konuşmak için gel) yerine de normal olarak «**Come and talk to Ann** (Gel ve/de Ann'le görüş)» deriz. Yani mastarın yerine «**and** + emir» kullanırız.

Ayrıca:

I must go to help my mother. (Yardım etmek için anneme gitmeliyim.)

I'll come to check the accounts. (Hesapları kontrol etmek için gelirim/geleceğim.) yerine normal olarak:

I must go and help my mother. (Gidip anneme yardım etmeliyim.)
I'll come and check the accounts. (Gelip hesapları kontrol ederim.) deriz.

Burada amaç mastarının yerine «**and** + to'suz mastar» kullanmaktayız. (243 H'ye bakınız.)

Ancak **go** ve **come** isimfiil olarak ya da herhangi bir şimdiki ya da geçmiş zaman yapısında kullanılırlarsa normal amaç mastarını alırlar:

I've come to check the accounts. (Hesapları kontrol etmeye geldim.)
I went to help my mother. (Anneme yardım etmeye gittim.)
I didn't come to talk to Bill; I came to talk to you. (Bill'le konuşmaya gelmedim; seninle konuşmaya geldim.)
I'm thinking of going to look for mushrooms. (Mantar aramaya çıkmayı düşünüyorum.)

Ancak **see** fiili, yukarıdaki kuralların dışında kalan bir fiil görünümündedir. Çünkü şunları söylemek olanağımız vardır:

— **Come to see me/Come and see me.** (Gel, beni gör.)
— **I'd like to go to see 'Macbeth'/I'd like to go and see 'Macbeth'.** (Gidip 'Macbeth'i görmek isterdim/isterim.)

246 A Mastar, ONLY'den sonra, düşkırıcı bir sonucu ifade etmek için kullanılır

He hurried to the house only to find that it was empty. (Aceleyle eve gitti ya, ev tamtakırdı.) = **He hurried to the house and was disappointed when he found...** (Eve aceleyle gitti ve evin tamtakır olduğunu görünce düşkırıklığına uğradı.)

He survived the crash only to die in the desert. (Uçak kazasından kurtuldu ya, gitti çölde öldü.) = **He survived the crash but died.** (Uçak kazasından kurtuldu, ama öldü.)

B Mastar, **only** kullanılmadan ve herhangi bir şanssızlık anlamı vermeden, bir bağlaç olarak kullanılabilir:

He returned home to learn that his daughter had just become engaged. (Eve döndü, ki kızının az önce nişanlanmış olduğunu öğrendi.)

Ancak bu kullanım, **learn, find, see, hear, be told,** vb. fiillerle sınırlıdır. Yoksa, bağlaç olarak kullanılan mastar ile amaç için kullanılan mastar birbirine karışır.

247 **Mastar, bir bağ cümleciğin yerine, THE FIRST, THE SECOND, vb., THE LAST, THE ONLY ve bazen sıfatların enüstünlük biçimlerinden (superlative) sonra kullanılabilir** (55 B'ye bakınız)

He loves parties; he is always the first to come and the last to leave (= the first who comes and the last who leaves). (Partilere bayılır; hep ilk gelen ve en son giden odur.) (İkisi de aynı çevirilir.)

He is the second man to be killed in this way. (= the second man who was killed.) (Böyle öldürülen ikinci kişi oluyor bu.)

She was the only one to survive the crash. (= the only one who survived.) (Uçak kazasını anlatan tek kişi oydu.)

Burada **the first, last, vb.,** ilk örnekte olduğu gibi tek başına, veya diğer örneklerde olduğu gibi bir isim veya zamirle birlikte kullanılabilir. Burada mastarın **etken** anlamında kullanıldığına dikkat ediniz. Edilgen anlamı vermek gerektiğinde edilgen bir mastar kullanılır:

the best play to be performed that year (= the best play that was performed) (O yıl sahneye konan en iyi oyun.)

Bununla şunu karşılaştırınız:

the best play to perform (= the best play for you to perform/the play you should perform) (sahneye konacak en iyi oyun) (= sahneye koymanız için en iyi oyun/sahneye koymamız gereken bir oyun) (245'e bakınız)

248 **Mastar, isimlerden ve zamirlerden sonra kullanılarak, bunların nasıl kullanılabileceği veya bunlarla ne yapılabileceği (/bunları ne yapabileceğimiz/Ç.N.) gösterilebilir.** (55 B'ye bakınız)

I have letters to write. (= that I must write) (Yazacak mektuplarım var) (= yazmam gereken)

Would you like something to drink? (İçecek birşey ister misiniz?)

She said, «I can't go to the party; I haven't anything to wear» (that I can wear). («Partiye gidemem; giyecek birşeyim yok» dedi.) (giyebileceğim...)

A house to let (kiralık ev) (= **a house that the owner wants to let**: sahibinin kiraya vermek istediği bir ev).

Burada, etken mastarın **edilgen** bir anlamı olduğuna dikkat ediniz. (Bunu, yukarıdaki **247** ile karşılaştırınız). **«there is/are** + isim/zamir»den sonra edilgen mastar kullanmak olanağı vardır. Dolayısıyla:

There are sheets to be mended veya **sheets to mend** (Onarılacak çarşaflar var) diyebiliriz.

Ancak etken mastar daha yaygındır. Edilgen mastarın yalnız, bir görev izlenimi taşıdığına dikkat ediniz:

Sheets to be mended, yalnız **sheets that must be mended** (onarılması gereken çarşaflar) anlamına gelebilir. Buna karşılık: **books to read,** hem **books that must be read** (okunması gereken kitaplar), hem de **books that I can read** (okuyabileceğim kitaplar) anlamına gelebilir.

Mastar, aynı biçimde, edatlarla da kullanılabilir:

someone to talk to (konuşulacak/konuşulması gereken biri), **a tool** to open **it** with (onu açacak bir araç), **a case** to keep **my records** in

(plaklarımı koruyabileceğim bir kutu), **something** to talk about (konuşulacak bir konu/üzerinde konuşulacak birşey), **a cup** to drink out of (...içilecek bir fincan), **a pen** to write with (yazacak bir kalem), **a table** to write on (üzerinde yazılacak bir masa).

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Türkçede çoğu kez bu durumda bir edat kullanılmamasına karşılık İngilizcede bunun z o r u n l u olduğuna dikkat ediniz.

birlikte çalışacak bir adam : a man to work **with**

Buna karşılık :

konuşulacak bir adam : a man to talk **to**

Bu son örnekte, İngilizcede **to** edatını kullanmazsak, tamlama gene bir anlam verir, fakat çok değişik bir anlam verir : **konuşacak** bir adam, yani konuşma yeteneği olan bir adam.

(Edatların yerleri için **78**'e bakınız.)

249 Sıfattan sonra «mastar + isim/zamir»

A «it is/was + sıfat + **of you/him, vb.»** den sonra :

It is good of you to help me. (Bana yardım etmeniz -büyük- bir iyilik!)
It is stupid of him to smoke so much. (Bu denli çok sigara içmesi aptallık.)
It was careless of me to lose my umbrella. (Şemsiyemi yitirmek bir dikkatsizlikti.)
It was clever of him to find his way here. (Burada yolunu bulmak akıllı insanın kârı.)
It was brave of the policemen to tackle the armed men. (Polislerin silâhlı adamlarla uğraşması cesaret işiydi/...uğraşan polisler de pek cesurmuş doğrusu!)

wise (akıllı), **kind** (nazik/iyi kalpli), **good** (iyi), **nice** (nazik), **honest** (dürüst), **generous** (eliaçık), **cowardly** (korkakça), **selfish** (bencil), **silly** (aptal), **stupid** (aptal), **wicked** (günahkâr), vb. sıfatlar burada kullanılabilir.

B «it/that + **is/was/would be** + sıfat + isim»den sonra :

That's a stupid place to park a car. (Tam çevirisi : Burası araba etmek için aptalca bir yer. **Yani :** Buraya parketmek aptalca bir iş olur.)

That would be a rude thing to say. (Bu, söylenmesi kaba bir şey olur./Böyle bir şey söylemek kabalık olur.)
It was a queer time to choose. (Seçilmesi garip bir zamandı./Böyle bir zamanı seçmek garipti.)

A'daki sıfatlar ile, **strange** (garip), **crazy** (deli), **mad** (deli), **odd** (tuhaf), **funny** (tuhaf : **odd** anlamında), **extraordinary** (olağanüstü), **astonishing** (şaşırtıcı), **amazing** (şaşırtıcı), **pointless** (amaçsız), **ridiculous** (gülünç), vb. burada kullanılabilir. Bu tür görüş bildirmeler, ünlem halinde de yapılabilir :

What a terrible night to be out in! (Dışarıda bulunmak için ne korkunç bir gece!/Ne korkunç bir gece! İnsan böyle bir gecede dışarıda duramaz.)

What a funny name to give a dog! (Bir köpeğe vermek için ne tuhaf bir isim!/Ne tuhaf bir isim! İnsan böyle bir ismi köpeğine verir mi?)

Eleştiri veya onaylamama göstermek istendiğinde sıfat genellikle atılır :

What a (silly) way to bring up a child! (Çocuk yetiştirmek için ne (aptalca) bir yol!/İnsan çocuğu böyle mi yetiştirir!)

What a (bad) time to come round knocking on people's doors! (Milletin kapılarını çalarak dolaşmak için ne (kötü) zaman!)

250 **Sıfatlardan sonra kullanılan mastar**

A Duyguları ifade eden sıfatlardan sonra :

I was delighted to see him. (Onu görmekten hoşnut oldum.)
He'll be angry to find that nothing has been done. (Hiçbir şeyin yapılmadığını görünce sinirlenecek.)
I'm sorry to say I can't find your key anywhere. (Anahtarınızı hiçbir yerde bulamadığımı söylemekten üzüntü duyuyorum.)

Bu türden öteki sıfatlar şunlardır : **happy** (mutlu), **glad** (memnun), **relieved** (rahatlamış), **astonished/amazed/surprised** (şaşırmış), **horrified** (dehşete kapılmış), **disgusted** (sinirlenmiş, iğrenmiş), **disappointed** (düş kırıklığına uğramış), **sad** (üzgün).

B «**it is/was** + sıfat»tan sonra, şu tür cümlelerde de bir mastar gelebilir :

It is lovely to see so much open country. (Bu kadar çok, açık kırlık görmek hoş-oluyor-.)
It was dreadful to find oneself alone in such a place. (İnsanın kendini böyle bir yerde bulması korkunçtu.)
It was dreadful for him to find himself alone in such a place. (Kendini böyle bir yerde bulması onun için korkunçtu.)
It is easy to talk; you haven't got to make the decision. (Konuşmak kolay; kararı sen vermek zorunda değilsin.)
It is easy for you to talk; you haven't got to make the decision. (Konuşman kolay; kararı sen vermek zorunda değilsin.)

Çoğu kez kalıba, yukarıda gösterildiği gibi, «**for** + isim/zamir» eklenebilir. Bu yapı, gerçekte, öznesi bir mastar veya mastar takımı olan bir cümlenin değişik biçimdeki bir düzenlemesidir. Buradaki her durumda cümleye mastarla başlama olanağı vardır :

To see so much open place is lovely. (Yukarıdaki gibi)
To find oneself alone in such a place was dreadful. (Yukarıdaki gibi.)

Ancak, **it is/was** ile kurulan yapıyı kullanmak çok daha yaygındır. (Bak : 252)

C Yukarıda gösterilen türden cümleler, **find/think** gibi bir fiili de izleyebilirler :

It was easy for him to leave the house unobserved. (Evi gözden geçirmeden ayrılmak onun için kolaydı.)

He found that it was easy to leave the house unobserved. (Evi gözden geçirmeden ayrılmanın kolay olduğunu gördü.) veya
He found it easy to leave... (Evi gözetlemeden ayrılmayı kolay buldu.)
He thought that it was amusing to have two different identities. (İki ayrı kişiliğe sahip olmanın eğlendirici olduğu kanısındaydı.) veya
He thought it amusing to have... (...olmayı eğlenceli buluyordu.)

D **easy** (kolay), **hard/dificult** (zor), **awkward** (biçimsiz), **impossible** (olanaksız), vb. gibi sıfatlardan sonra çoğu kez bir mastar kullanılabilir:

This book is easy to read. (Bu kitap okunması kolaydır. **Yani:** Bu kitabı okumak kolaydır.)
This car is hard to park. (Bu araba, park edilmesi zor./Bu arabayı parketmek zor.)
His actions are impossible to justify. (Davranışları, hak vermek için olanaksız/Davranışlarını haklı bulmak olanaksız.)

E **apt** (yatkın), **anxious** (çok istekli), **bound** (kesin), **due** (planlanmış), **inclined** (eğilimli), **liable** (yatkın), **prepared** (hazırlıklı), **ready** (hazır), **reluctant** (isteksiz), **unwilling** (isteksiz), **willing** (istekli) sözcüklerinin ardından da mastar gelebilir:

He is bound to win = He is sure to win/I am sure that he will win. (Kesin kazanacak = Kazanması kesin/Kazanacağından eminim.)
He is reluctant to make any decision. (Bir karar vermek istemiyor.)
The train is due to leave in ten minutes. (Tren on dakika sonra kalkacaktır/tarifeye göre/.)
You are inclined to judge people too hastily. (Kişilere ilişkin çok çabuk yargıya varma eğilimi var sende.)
We are all liable to make mistakes. (Hepimiz hata yapacağız el bette.)
I am prepared to help you. (Sana yardım etmeye hazırım.)

«**anxious** + mastar» ile «**anxious** + **about**»u (...meye **hevesli** ile ...konusunda endişeli'yi/Ç.N.) karıştırmayınız:

I am anxious = I am worried. (Endişeliyim.)
I am anxious about Peter = I am worried about Peter. (Peter'dan endişeliyim.) Fakat:
I am anxious to see Peter = I have a wish to see him. (Peter'i görmeye can atıyorum.)

Ayrıca «**be anxious for** + mastar» vardır:

I am anxious for him to learn music. (Onun müzik öğrenmesini istiyorum.)

be anxious'dan sonra «**that** + özne + **should**» da gelebilir. Bu, «**anxious for** + mastar»ın bir başka ifade biçimi olup edilgen bir fiille sık kullanılır:

I am anxious for everything to be done properly
= **I am anxious that everything should be done properly.**
(Herşeyin gereğince yapılmasını istiyorum.) (**236** D'ye bakınız.)

251 **too, enough** ve **so...as**'den sonra kullanılan mastar

A **too** + sıfat/zarf + mastar

B **too** + sıfat + mastar

1. Mastar, cümlenin öznesine gönderme yapabilir. Bu durumda mastar, etken anlamdadır:

You are too young to understand = You are so young that you cannot understand. (Anlayamayacak kadar gençsin/küçüksün = Öyle gençsin/küçüksün ki anlayamazsın.)

He was too drunk to drive home = He was so drunk that he couldn't drive home. (Eve arabasıyla gidemeyecek kadar içkiliydi = Öyle içkiliydi ki evine arabasıyla gidemedi.)

2. Mastar, fiilin tümlecine de gönderme yapabilir. O zaman mastarın edilgen anlamı vardır:

The plate was so hot that we couldn't touch it. (Tabak öyle sıcaktı ki ona dokunamadık.)

cümlesi şöyle de ifade edilebilir:

The plate was too hot to touch. (Tabak dokunulamayacak kadar sıcaktı.)

Birinci cümlede **touch**'ın tümleci olan **it**'in mastarlı yapıda kaldırıldığına dikkat ediniz. Bunun nedeni, mastarın, yapıca etken oluşuna karşın anlamca edilgen oluşudur.

Bazen etken mastar da edilgen mastar da kullanılabilir:

This parcel is too heavy to send/to be sent by post. (Her ikisi de: Bu paket, postayla gönderilemeyecek kadar ağır.)

Ancak bunu yapmak olanağı her zaman yoktur, dolayısıyla öğrencilerin etken yapıyı bellemeleri salık verilir.

Bu yapıda, «**for** + isim/zamir»i mastardan önce koymak olanağı vardır:

The case was too heavy (for a child) to carry = The case was too heavy to be carried by a child. (Valiz, (bir çocuğun taşıyamayacağı) taşınamayacak kadar ağırdı = Valiz, bir çocuğun... [çeviri aynı].)

3. Mastar, aynı biçimde, bir edatın tümlecine de gönderme yapabilir:

— **The grass was so wet that we couldn't sit on it.** (Çimen öyle ıslaktı ki üstünde oturamadık.)

The grass was too wet (for us) to sit on. (Çimen bizim üstünde oturamayacağımız kadar/üstünde oturulamayacak kadar ıslaktı.)

— **The light is so weak that we can't read by it.** (Işık öyle güçsüz ki bununla okuyamayız.)

The light is too weak to read by. (Işık, onunla okunamayacak kadar güçsüz.)

2 **too** + sıfat + **a** + isim + mastar

He was too shrewd a businessman to accept the first offer = **As a businessman he was too shrewd to accept the first offer.** (İlk teklifi kabul etmeyecek kadar zeki bir iş adamıydı = Bir iş adamı olarak ilk teklifi...)

He is too experienced a conductor to mind what the critics say = **As a conductor he is too experiecnced to mind what the critics say.** (Eleştirmenlerin ne dediklerine/söylediklerine aldırmayacak kadar

deneyimli bir şef = Bir şef olarak eleştirmenlerin söylediklerine aldırmayacak kadar deneyimlidir.)

Buradaki mastar her zaman özneye gönderme yapar (Yukarıda A 1'de olduğu gibi). Edilgen bir mastar da kullanılabilir :

He was too experienced a conductor to be worried by what the critics said. (Eleştirmenlerin söylediklerinden endişeye düşmeyecek kadar deneyimli bir şefti.)

3 **too** + zarf + mastar

It is too soon for me to say whether the scheme will succeed or not. (Planın başarıya ulaşıp ulaşmayacağını söylemek için zaman (benim için) çok erken.)

He spoke too quickly for me to understand. (Benim anlayamayacağım kadar çabuk konuştu. (Burada **for me** zorunludur.)

She works too slowly to be much use to me. (Bana bir yararı dokunamayacak/Bana yararlı olamayacak kadar yavaş çalışıyor.)

B Sıfat/zarf + **enough** + mastar

1 Sıfat + **enough** + mastar

1. **too** yapısında olduğu gibi mastar, fiilin öznesine gönderme yapabilir :

She is old enough to travel by herself. (Kendi başına yolculuk yapabilecek kadar yaşlı/büyüdü.)

He was tall enough to see over the heads of the other people. (Öbür insanların başlarının üzerinden görebilecek kadar uzun boyluydu.)

2. Fiilin tümlecine de gönderme yapabilir :

The case is light enough for me to carry = The case is so light that I can carry it. (Valiz, taşıyabileceğim kadar hafif = Valiz öyle hafif ki, onu taşıyabilirim.)

After a few minutes the coffee was cool enough (for us) to drink- (Birkaç dakika sonra kahve bizim içebileceğimiz kadar/içilebilecek kadar serindi/ılıktı.)

3. Bir edatın tümlecine gönderme yapabilir :

The ice was thick enough to walk on. (Buz, üzerinde yürünebilecek kadar kalındı.)

The light was strong enough to read by. (Işık, onunla okunabilecek kadar güçlüydü.)

2 **enough**'ı bir isim de izleyebilir :

He doesn't earn enough money to live on. (Tam çevirisi : Onunla yaşanamayacak kadar az para kazanıyor = Aldığı para geçimine yetmez.)

We haven't enough time to do it properly. (Onu doğru dürüst yapacak kadar zamanımız yok.)

She had enough sense to turn off the gas. (Gazı kapatacak kadar kafası çalışıyordu.)

Buradaki «**have** + **enough** + isim» yerine «**have** + **the** + isim» kullanılabilir :

We haven't the time to do it properly.

She had the sense to turn off the gas.

3 zarf + **enough** + mastar :

He didn't jump high enough to win a prize. (Bir ödül kazanacak kadar yükseğe atlamadı.)

He spoke slowly enough for everyone to understand. (Herkesin anlayabileceği kadar yavaş konuştu.)

C so + sıfat + **as** + mastar :

He was so foolish as to leave the car unlocked. (Arabasını kilitlemeden bırakacak kadar sersemdi.)

Bu, yukarıda, 2'deki **enough**'lı yapıya karşı bir seçenektir, ancak **«He was foolis henough to leave his car unlocked»** cümlesi, onun kapıyı açık bıraktığını ya da bırakacak türden biri olduğunu gösteriyor. Oysa **«He was so foolish as to leave...»**, onun gerçekten arabasını kilitlemeden bıraktığını belirtir. **«so...as»** yapısı yukarıda gösterildiği biçimde pek fazla kullanılmaz. Daha çok, bir rica ifadesi olarak yaygındır :

Would you be so good as to forward my letters? = Would you be good enough to forward my letters? (Tam çevirisi : [Bana gelen] mektupları bana gönderecek kadar iyi olur musun? = Bana bir iyilik edip mektupları bana gönderir misin?)

Burada, bu iki yapı arasında bir anlam ayrımı yoktur. **As**'i unutmamak önemlidir.

252 Mastarın özne olarak kullanılışı

Bir mastar veya mastar takımı **be, seem, appear** fiillerinin öznesi olabilir ve cümlenin başına geçebilir :

To hesitate would have been fatal.	Tereddüt etmek yaşamsal -bir hata- olacaktı.
To obey the laws is everyone's duty.	Yasalara uymak herkesin görevidir.
To save money now is practically impossible.	Şimdilerde para biriktirmek, hemen hemen olanaksız.
To lean out the window is dangerous.	Pencereden dışarı sarkmak tehlikelidir.

Fakat, cümlenin başına **it** koyup mastar veya mastar takımını sona koymak daha yaygın olan biçimdir :

It would have been fatal to hesitate.
It is everyone's duty to obey the laws.
It is practically impossible to save money now.
It is dangerous to lean out the window. (Hepsinde anlam yukarıdakiler gibi.)

Eylem genel anlamda kabul edildiği zaman mastar yerine isim-fiil kullanmak olanağı vardır, fakat daima bir mastar kullanmak güvencelidir. Belirli bir eylemden söz ediyorsak mastar kullanmak zorundayız :

He said, «Do come with me.» It was impossible to refuse.
(«Mutlaka gel», dedi. **Reddetmek** olanaksızdı.)

(Burada belirli bir eylemden söz etmekteyiz, bu nedenle isim-fiil kullanmak olanaksızdır.) Buna karşılık :

It is not always easy to refuse **invitations**: «Çağrıları reddetmek her zaman kolay değildir» yerine, «Refusing **invitations** is not **always easy**: Çağrıları reddetmek her zaman kolay değildir» denebilir.

(Burada eylem genel anlamda düşünülmekte ve isim-fiil de, mastar da kullanılabilmektedir.)

Bir mastar, ayrıca, **find, discover, believe, think, consider, expect, wonder (if)**'i izleyen isim cümleciğinin öznesi de olabilir. **Find**'dan sonra **be**'yi atıp şöyle diyebiliriz:

— **He found that it was easy to earn extra money.** (Fazladan para/el para kazanmanın kolay olduğunu anladı.)
He found it easy to earn money. (Para kazanmayı kolay buldu.)

— **He will find that it is hard to make friends.** (Arkadaşlık kurmanın zor olduğunu anlayacak.)
He will find it hard to make friends. (Arkadaşlık kurmayı zor bulacak. = Arkadaşlık kurmak ona zor gelecek)

Ancak öteki fiillerden sonra öğrencilerin **be**'yi atmamaları salık verilir. Buna benzer cümlecik yapıları isimfiillerle de yapılabilir. **258**'e bakınız.

Mastarlar, bazı tanınmış sözlerle kullanılır:

To know all is to forgive all.	Herşeyi bilmek, herşeyi bağışlamaktır.
To err is human, to forgive divine.	Yanılmak kişiye özgüdür, bağışlamak Tanrı'ya.
To work is to pray.	Çalışmak tapınmadır.

-miş'li mastar da cümlenin öznesi olarak kullanılabilir:

To have made the same mistake twice was unforgiveable. (Aynı hatayı ikinci kez yapmak, bağışlanmazdı.)

Gene, **it** başa alınınca:

It is better to have loved and lost than never to have loved at all. (Sevip yitirmiş olmak, hiç sevmemiş olmaktan iyidir.)

253 TO parçacığı ile temsil edilen mastar

Bir yinelemeyi engellemek için bir mastar, yalnız **to** ile gösterilebilir. Bu, özellikle **want, wish, like, hate, hope, try** gibi fiiller ile **have, ought, need** yardımcıları ve **used, be able, going to** biçimi ile kullanılır:

Did you see the Pyramids? (Piramitleri gördün mü?)
No, I wanted to (see them) but there wasn't time. (Hayır [onları görmek] istedim, ama zaman yoktu.)

I didn't mean to take a taxi, but I had to (take one) as I was late. (Taksi tutmak niyetinde değildim, ama geç kaldığım için (tutmak) zorunda kaldım.)

Would you like to come with me? Yes, I'd love to. (Benimle birlikte gelmek ister misin? Evet, seve seve.)

He wanted to go, but he wasn't able to. (Gitmek istedi, ama gidemedi.)

Did you get a ticket? (Bilet aldın mı?)
No, I tried to, but there weren't any left. (Hayır, almayı denedim, ama hiç kalmamıştı.)

Do you do your own housework? (Kendi evişini yapar mısın?)

I used to, but now I've got a service flat. (Eskiden yapardım, ama şimdi hizmetlerin kiraya dahil olduğu bir dairem var.)
Have you fed the dog? No, but I'm just going to. (Köpeğe mama verdin mi? Hayır, ama birazdan vereceğim.)

|254| Süreklilik mastarı (continuous infinitive)

Biçim
to be + şimdiki zaman ortacı (present participle) : **He seems to be following us.** (Bizi izliyor görünüyor/Anlaşılan bizi izliyor/Galiba bizi...)
Kullanımı
Süreklilik mastarı şu durumlarda kullanılabilir :

A Yardımcı fiillerden sonra :

The world may be getting colder. (Dünya soğuyor olabilir.)
He may/might be waiting in the station = Perhaps he is waiting in the station. (İstasyonun içinde bekliyor olabilir = Belki de istasyonun içinde bekliyordur.)
She said that he might be waiting in the station = She said that perhaps he was waiting in the station. (Onun istasyonda bekliyor olabileceğini söyledi = Belki istasyonun içinde bekliyordur, dedi.)
A : He may be watching TV. (TV izliyor olabilir.)
B : He can't/couldn't be watching TV. There are no programmes today because of the strike. (TV izliyor olamaz. Bugün grev yüzünden program yok.) (Olumsuz tahmin)
He must be coming by bus. (Otobüsle geliyor olmalı.)
(Sonuç çıkarma : Oraya ulaşmanın başka yolu yok.)
A : What are you reading? (Ne okuyorsun?)
B : I'm reading a novel. (Bir roman okuyorum.)
A : You shouldn't be reading a novel. You should be reading a textbook. (Roman okuyor olmaman gerek. Bir ders kitabı okuyor olman gerek.)

B appear, happen, pretend, seem'den sonra :

He appears/seems to be living in the area = It appears/seems that he is living in the area. (O, bölgede oturuyor görünüyor/Anlaşılan o bölgede oturuyor = Öyle görünüyor ki o bölgede oturuyor.)
He appeared/seemed to be living in the area = It appeared/seemed that he was living in the area. (O, bölgede oturuyor görünüyordu/Onun bölgede oturduğu anlaşılıyordu = Öyle anlaşılıyordu ki o...)
I happened to be standing next to him when he collapsed = It happened that I was standing next to him when he collapsed. (Yere yıkıldığı zaman tesadüfen yanında duruyordum = Öyle bir rastlantı oldu ki, o yere yıkıldığı zaman onun yanında duruyordum.)
He pretended to be looking for a book = He pretended that he was looking for book. (Bir kitap arıyormuş gibi yaptı/Kitap arıyor süsü verdi.)

C hope ve **promise**'den ile seyrek olarak **agree, arrange, decide, determine/be determined, plan, undertake**'den sonra :

I hope/hoped to be earning my living in a year's time = I hope I will/I hoped I would be earning... (Bir yıl içinde yaşamını kazanıyor olmayı umuyor (d) um = Öyle umuyor (d) um ki bir yıl içinde...)

determine/be determined, plan de, küçük anlam ayrımlarıyla, yukarıdaki **hope**'un yerine kullanılabilir.

I promised to be waiting at the door when he came out. (O dışarı çıktığı zaman onu bekliyor olacağıma söz verdim.)

agree, arrange, decide, determine/be determined, plan, undertake de, küçük anlam ayrımlarıyla yukarıdaki **promise**'in yerine kullanılabilir.

D **believe, consider, suppose, think**'den sonra, edilgen çatıda :

He is believed to be living in Mexico. (Mexico'da oturuyor olduğuna inanılıyor. (**291**'e bakınız)

255 -miş'li Mastar

Biçim

Have'in mastarı ve geçmiş zaman ortacından (past participle) oluşur :

to have worked (çalışmış olmak)
to have spoken (konuşmuş olmak)

Kullanım

A Yardımcılarla kullanılışı

1 **should, would, might** ve **could** ile birlikte, -miş'li şart fiil yapısını (perfect conditional) kurmak için kullanılır. Bu fiil yapısı, üçüncü tip şart cümlelerinin kuruluşunda kullanılır : (**217**'ye bakınız)

If I had seen her I should have invited her. (Onu görseydim, çağırırdım.)

2 Yerine getirilmemiş bir yükümlülüğün ifadesi için **should** veya **ought** ile birlikte :

He should have helped her. (Ona yardım etmeliydi.) (Ama etmedi.)
I shouldn't have gone out. (Dışarı çıkmamalıydım.) (Fakat çıktım.)
He oughtn't to have gone near that bull. (O boğanın yanına yaklaşmamalıydı.) (Ama yaklaştı.) (**156, 233**'e bakınız)

3 Yerine getirilmemiş bir plan veya ayarlamayı belirtmek için **was, were** ile birlikte :

The house was to have been ready today, but as there has been a builders' strike it is only half finished. (Evin bugün bitmiş olması gerekiyordu, ama yapı ustalarının grevi olduğu için yarı yarıya bitti.)

4 **should/would like** ile birlikte, gerçekleşmemiş bir dileğin ifadesinde :

I should like to have seen it (but it wasn't possible.) (Görmek isterdim.) (ama olanak olmadı.)

Bu, şöyle de ifade edilebilir :

I should have liked to see it veya **I should have liked to have seen it.** (Anlam, yaklaşık olarak aynıdır. Tam çevirileri, «Görmüş olmayı isterdim» gibi oldukça girift ve Türkçeye pek uymayan cümleler verir.)

Dolayısıyla, iki fiilden birini veya her ikisini, anlamı değiştirmeden, -miş'li mastara sokabiliriz.

İkinci ve üçüncü şahıslarla **would** kullanılır :

He would like to have emigrated (but his wife successfully opposed the idea). (Göç etmeyi isterdi) (Fakat karısı başarıyla bu düşünceye karşı çıktı/çıkmayı başardı.)

5 Geçmişteki ve kullanılmamış olan yeteneği ile geçmişteki olasılığı ifade etmek için **could** ile birlikte :

I could have climbed that mountain. (O dağa çıkabilirdim.) (Ama çıkmadım)

He could have come by now. (Şimdiye dek gelmiş olabilir.) (Belki geldi.) (Ayrıca 132 - 3'e bakınız.)

6 Geçmişteki, gerekli olmayan eylemin ifadesi için **needn't** ile birlikte :

We needn't have hurried. Now we are too early. (Acele etmemize gerek yoktu/yokmuş. Şimdi de çok erken geldik.)

You needn't have cooked it. We could have eaten it raw. (Pişirmen gerekmiyordu. Çiğ de yiyebilirdik.) (Ayrıca 146 - 8'e bakınız.)

7 Geçmiş eylemler hakkında tahmin yürütürken **may/might** ile :

He may have come. = It is possible that he came. (Gelmiş olabilir = Gelmiş olma olasılığı var.)

He might have come = It is possible that he came. (Gelmiş olabilir. = Gelmiş olması olasılığı var.) (**might**, şüpheyi artırır.)

He may not/might not have come. = It is possible that he didn't come. (Gelmemiş olabilir : Gelmemiş olma olasılığı var.)

Temel fiil geçmiş zamanda olduğu zaman **might** kullanılmalıdır :

She said that he might've have come. (Onun gelmemiş olabileceğini söyledi.) (Ayrıca 126 B'ye bakınız)

8 Sonuç çıkarmaların ifadesi için **can't, couldn't** ve **must** ile birlikte :
«**can't** veya **couldn't** + -miş'li mastar», olumsuz anlamda sonuç gösterir (152'ye bakınız)
Bu biçimde kullanılan **can't** ile **couldn't** arasında şimdiki zamanda bir fark yoktur. Ancak, temel fiil geçmiş zamanda olduğu zaman **couldn't** kullanılmalıdır :

He can't/couldn't have moved the piano by himself. It takes two men to lift it. (Piyanoyu kendi başına kaldırmış olamaz. Onu kaldırmak için iki kişi gerek.)

Buna karşılık :

We knew he couldn't have crossed the river, because the bridge was broken and there was no boat. (Irmağı tek başına geçmiş olamayacağını biliyorduk, çünkü köprü yıkılmıştı ve gemi/kayık yoktu.)

«**must** + -miş'li mastar» olumlu anlamda sonuç çıkarmakta kullanılır :

Someone must have been here recently; these ashes are still warm. (Yakınlarda burada birisi vardı anlaşılan; bu küller halâ sıcak.)

He must have come this way; here are his footprints. (Bu taraftan gelmiş olmalı; işte ayak işleri.)

[B] Başka bazı fiillerle :

1 **appear, happen, pretend, seem** ile
Şimdiki zaman ve miş'li mastar arasındaki ayrıma dikkat ediniz :
Şimdiki zaman mastarı :

He seems to be a great athlete = We think he is... (Büyük bir atlete benziyor = Öyle olduğunu sanıyoruz.)

He seemed to be a great athlete = We thought he was... (Büyük bir atlet gibi görünüyordu = Öyle olduğu kanısındaydık.)

miş'li mastar :

He seems to have been a great athlete = We think he was... ([Bir zamanlar] büyük bir atletmiş anlaşılan = Öyle olduğunu (eskiden) sanıyoruz.)

He seemed to have been a great athlete = We thought he had been... ([Bir zamanlar] büyük atletmiş gibi görünüyordu. = (Daha önceleri) onun büyük atlet olduğu kanısındaydık.)

Dolayısıyla miş'li mastarla ifade edilen eylem, daha eski bir eylemdir; ana fiille gösterilen eylemden daha geridedir. Öteki örnekler :

I happened to have driven that kind of car before = It happened that I had driven driven that kind of car before. (Tesadüfen öyle bir arabayı daha önce kullanmıştım.)

He pretended to have read the book = He pretended that he had read it. (Kitabı okumuş gibi davrandı.)

2 Şu fiillerle, edilgen çatıda : **acknowledge, believe, consider, find, know, report, say, suppose, think, understand** (291'e bakınız) :

He is understood to have left the country. (Ülkeyi terketmiş olduğu anlaşılıyor.)

3 miş'li mastar, **claim, expect, hope, promise** ile de kullanılabilirse de bu, pek yaygın bir kullanım değildir :

He expects/hopes to have finished by June = He expects/hopes that he will have finished by June. (Haziranа kadar bitirmiş olmayı bitirmiş olacağını umuyor.)

[256] miş'li süreklilik mastarı (perfect continuous infinitive)

Biçim

to have been + şimdiki zaman ortacı (present participle)

Kullanılışı

Özellikle yardımcı fiillerden ve **appear, seem**'den sonra kullanılırsa da **happen, pretend** ile **believe, know, report, say, understand**'in edilgen yapısından sonra da kullanılabilir :

A : He says he was waiting for the train. (Treni beklemekte olduğunu söylüyor.)

B : He couldn't have been waiting for a train. There were no trains that day. (Tren bekliyor olamazdı. O gün hiç tren yoktu.)

A : I was following Peter closely. (Peter'ı yakından izliyordum.)

B : You shouldn't have been following him closely; you should have left a good space between the two cars. (Onu o kadar yakından izliyor olmamalıydın; iki araba arasında makul bir aralık bırakmalıydın.)

He appears to have been waiting for a long time. (Uzun bir zamandan beri bekliyor gibi görünüyor.)

He pretended to have been studying. (Ders çalışıyormuş süsü verdi.)

23.

İsimfiil (The Gerund)

V+ing

Biçim ve Kullanılışı

İsimfiillerin yapısı, aynen ortaçların yapısı gibidir :

running (koşma, koşuş), **working** (çalışma, çalışış), **speaking** (konuşma, konuşuş), vb.

Şuralarda kullanılabilir :

1. bir cümlenin öznesi olarak
2. edatlardan sonra
3. bazı fiillerden sonra
4. isim bileşimlerinde (12) Örneğin : **a diving board** (atlama tahtası : atlamak için kullanılan tahta)

253 İsimfiilin özne olarak kullanılması

Daha önceden de görüldüğü gibi (252), eylem genel anlamda bir eylem sayıldığı zaman mastar da, isimfiil de cümlenin öznesi olabilir.

«It is easier to read French than to speak it.» de,
«Reading French is easier than speaking it. (Her ikisi de : Fransızcayı okumak, onu konuşmaktan kolaydır.) **de diyebiliriz.**

(**than**'den sonra gelen mastar ve isimfiil için **311** B3'e bakınız.)
Mastar gibi isimfiil de (252) **find, discover, believe, think, consider, expect, wonder (if)** vb'den sonra gelen bir isim cümleciğinin öznesi olabilir. **Find**'dan sonra be fiilini atarak şöyle diyebiliriz :

He found that parking was difficult. (Park etmenin zor olduğunu gördü.) **Ya da :**

He found parking difficult. (Park etmeyi zor buldu.)

Ancak öteki fiillerden sonra **be**'yi atmak güvenceli değildir.
Burada, isimfiil ile mastar arasında ortaya çıkabilecek ayrıma dikkat ediniz : **«He found parking difficult :** Park etmeyi zor buldu», onun bunu genellikle/her zaman zor bulduğunu belirtir. **«He found it difficult to park :** Park etmek ona zor geldi» ise bir tek olaya gönderme yapabilir. Bu ikinci cümle onun bunu her zaman zor bulduğu anlamına da gelebilir, fakat bu durumu bir isimfiille ifade etmek daha yaygındır.
İsimfiil, kısaca ifade edilen yasaklarda kullanılır :

No smoking. (Sigara içilmez.), **No loitering** (Burada dolaşılmaz.), **No spitting.** (Tükürülmez.)

Ancak bunları bir tümleç izleyemez. Bu nedenle, bir tümleci gerekli kılan yasaklar, genellikle emir kipiyle ifade edilir :

Do not touch these wires. (Bu tellere dokunmayınız.), **Do not feed the lions.** (Aslanlara yiyecek vermeyiniz.)

İsimfiil, «**Seeing is believing** : Görmek inanmaktır» deyişinde kullanılabilir.

ÇEVİRİCİNİN NOTU : İsimfiiller ile mastarın Türkçe çevirisi çoğu kez aynıdır ve ya -mek mastar ekiyle, ya da -me ekiyle yapılır. Bazı durumlarda Türkçede fiilden isim türetmek için kullanılan -iş eki de yararlı olabilir : coming: geliş. Ancak, İngilizcede bunlar arasında ayrım var diye Türkçede yapmacık ayrımlar yaratmaya çalışmamalıdır. Dikkat edilirse, bunların arasında İngilizcedeki ayrım, temelde değil, görev dağılımındadır. Yani aralarında, anlam ayrımından çok kullanıldıkları yerler bakımından ayrım vardır.

259 Edatlardan sonra isimfiiller

A Bir fiil, bir edatın hemen arkasında kullanılmışsa, isimfiil kullanılmalıdır :

❶ **He insisted** on seeing **her.**	❶ Onu görmekte diretti.
❷ **I have no objection to hearing your story again.**	❷ Başından geçenleri (hikâyeni) yeniden dinlemeye bir itirazım yok.
❸ **Can you touch your toes without bending your knees?**	❸ Dizlerini kırmadan ayak parmaklarına dokunabilir misin?
❹ **He is good at telling lies.**	❹ Yalan söylemekte ustadır.
❺ **She is fond of climbing.**	❺ (Dağa) tırmanmaktan hoşlanır.
❻ **He was accused of smuggling.**	❻ Kaçakçılıktan suçlandı.
❼ **They were charged with driving to the public danger.**	❼ Kamu güvenliğine aykırı biçimde araba sürmekten cezalandırıldılar.
❽ **He was fined for being drunk in charge of a car.**	❽ Direksiyon başındayken içkili bulunmaktan cezaya çarptırıldı.
❾ **I am quite used to waiting in queues.**	❾ Kuyruklarda beklemeye oldukça alışkınım.
❿ **He prefers being neutral to taking sides.**	❿ Yan tutmaktansa, yansız kalmayı yeğ tutar.
⓫ **A corkscrew is a tool for taking corks out of bottles.**	⓫ Tirbişon, mantarları şişelerden çıkarmak için (kullanılan) bir araçtır.
⓬ **Do you feel like going for a swim** (Edat olan **like** için **87**'ye bakınız.)	⓬ Canın yüzmeye gitmek istiyor mu?
⓭ **After swimming I felt cold.**	⓭ Yüzdükten sonra üşüdüm.
⓮ **What about leaving it here and collecting it on the way back?**	⓮ Bunu burada bırakıp dönüşte almaya ne dersin?

⊙ He is thinking of emigrating.	⊙ Göç etmeyi düşünüyor.
⊙ I'm sorry for keeping you waiting.	⊙ Sizi beklettiğim için özür dilerim.
⊙ His wife raised the money by selling her jewellery.	⊙ Karısı, mücevherlerini satarak (o) parayı elde etti.
⊙ We had a lot of difficulty in finding a house.	⊙ Bir ev bulmakta epey zorluk çektik.

In spite of starting late, he arrived in good time. (Yola geç çıkmış olmasına karşın iyi bir zamanda/zamanında (gideceği yere) vardı.)
Aren't you interested in making money? (Para kazanmak seni ilgilendirmiyor mu?)
There's no point in waiting. (Beklemenin bir anlamı yok.)
She doesn't care for cooking. (Yemek pişirmeyi sevmez.)

B Birkaç «fiil + edat/zarf» bileşimleri isimfiil alır :

Bunların en yaygınları : **be for/against** (lehinde/aleyhinde olmak), **care for** (umursamak), **give up** (vazgeçmek, bırakmak), **keep on** (durmadan... mek), **leave off** (...i kesmek), **look forward to** (dört gözle beklemek, iple çekmek), **put off** (ertelemek), **see about** (icabına bakmak), **take to** (...meye başlamak, ...meyi alışkanlık haline getirmek)'tir (**go on** için **271**'e bakınız) :

⊙ **I don't care for standing in queues.**	⊙ Kuyrukta beklemekten sıkılmam.
⊙ **He took to ringing us up in the middle of the night.**	⊙ Bize gecenin yarısında telefon etmeyi alışkanlık haline getirdi.
⊙ **Eventually the dogs left off barking.**	⊙ Giderek köpekler havlamayı kestiler.
⊙ **I have seen the film; now I am looking forward to reading the book.**	⊙ Filmi gördüm; şimdi kitabını okumayı dört gözle bekliyorum./ okumaya can atıyorum.

⊙ **He put off making a decision till he had more information.** (Daha çok bilgi elde edinceye kadar karar almayı erteledi/Daha çok bilgi edinmeden bir karar vermeyecek.)

260 TO sözcüğü

Bu sözcük çoğu kez karışıklığa yol açmaktadır. Çünkü hem (A) mastarın bir parçasını oluşturabilir, hem de, (B) edat olarak kullanılabilir :

A **to; be, have, ought, used** yardımcı fiillerinden ve (**going to** biçimi gibi ifadelerde) **going**'den sonra kullanıldığında, kendisini izleyen fiilin mastar biçiminin bir parçası olup yalnızca, öğrencilere, öndeki fiilin tam bir mastar, yani **to**'lu mastar aldığını anımsatmak için fiile eklenir.
to, çoğu kez, **love, like, hate, want, try, hope, mean** ve buna benzer birkaç fiilden sonra, daha önceden söylenmiş mastarın yinelenmesini önlemek için kullanılır (**253**'e bakınız) :

Did you buy the cheese? (Peyniri aldın mı?)
I meant to, but the shop was shut. (Niyetim vardı, ama dükkân kapalıydı.) **(I meant to buy some: Biraz almak istedim)**

B Bunların dışında bir fiilden sonra kullanılan **to,** herhalde bir edattır ve bunu bir isim/zamir veya isimfiil izler. Özellikle şu ifadelere dikkat ediniz: **look forward to, take to, be accustomed to, be used to** (son ikisi: ...meye alışkın olmak; diğerlerinin anlamları için **255** B'ye bakınız/Ç.N.)

I am looking forward to my holidays/to next week/to it. (Tatilimi/gelecek haftayı/onu iple çekiyorum.)
I am looking forward to seeing you. (Seni görmeyi dört gözle bekliyorum/görmeye can atıyorum.)
I am used to heat/hard work/bad food/noise/dust/it. (Sıcağa/sıkı çalışmaya/kötü yiyeceğe/gürültüye/toza/ona alışkınım.)
I am used to standing in queues. (Kuyruklarda beklemeye alışkınım.)

Geçmişteki bir alışkanlık veya geçmişte düzenli olarak yapılan işler için kullanılan **I used to/ he used to, vd.** ile «**I am accustomed to/familiar with:** alışkınım/bana yabancı değil» anlamındaki **I am used to/he is used to, vd.** ile karıştırmayınız:

I am used to the cold. (Soğuğa alışkınım.) (Beni rahatsız etmiyor.)
He is used to working at night. (Gece çalışmaya alışkın.) (Onca bir sakıncası yok.) (**159**'a bakınız.)

Bir **to**'nun bir edat mı, yoksa bir mastarın parçası mı olduğunu anlamanın iyi bir yolu, bundan sonra bir isim/zamir kullanmanın mümkün olup olmadığına bakmaktır. Örneğin **I am accustomed to**'dan sonra bir isim/zamir kullanılabilir:

I am accustomed to it/accustomed to the dark (Ona/karanlığa alışkınım.)

Bu nedenle buradaki **to** edattır; bundan sonra kullanılan fiiller isimfiil olmalıdır. Fakat **have to**'dan sonra bir isim/zamir koyarsak anlamsız olur. Bu nedenle buradaki **to,** bir mastarın parçasıdır.

261 Arkasından isimfiil gelen fiiller

Bunlardan en önemlileri şunlardır:

1. admit
2. anticipate
3. appreciate
4. avoid
5. consider
6. defer
7. delay
8. deny
9. detest
10. dislike
11. dread
12. enjoy
13. escape
14. excuse
15. fancy (= imagine)
16. finish
17. forgive
18. imagine
19. involve
20. keep (= continue)
21. loathe
22. mind (=object)
23. miss
24. pardon
25. postpone
26. prevent
27. propose (= suggest)
28. recollect
29. remember
30. resent
31. resist
32. risk
33. save (oneself the trouble of)
34. stop
35. suggest
36. understand

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Bunların Türkçeleri şöyledir :
1. itiraf etmek 2. sezinlemek 3. değerini bilmek /...için çok teşekkür etmek 4. kaçınmak 5. üzerinde düşünmek/göz önüne almak 6. ertelemek, tecil etmek 7. geciktirmek 8. inkâr etmek 9. iğrenmek 10. hoşlanmamak 11. korkmak 12. hoşlanmak 13. kaçınmak 14. bağışlamak 15. gözünün önüne getirmek/tahayyül etmek 16. bitirmek 17. bağışlamak 18. (15 gibi) 19. gerektirmek, ilgili olmak 20. durmadan ...mek 21. hiç sevmemek 22. itirazı olmak 23. kaçırmak 24. bağışlamak 25. ertelemek 26. engellemek 27. önermek 28./29. anımsamak 30. içerlemek 31. direnmek 32. tehlikeye atılmak/tehlikeye sokmak 33. gerekliliğini ortadan kaldırmak/zahmetinden kurtulmak 34. kesmek/son vermek 35. önermek 36. anlamak.

İsimfiil ayrıca, **can't stand** (...meye dayanamamak), **can't help** (...meden edememek), **it's no use/good** (bir işe yaramamak) ve **worth** (**-be** ile birlikte/Ç.N. - ...meye değmek) sıfatından sonra kullanılır :

A 1 **appreciate,** bir iyelik sıfatı ister :

I appreciate your giving me so mouch of your time. (Zamanının bu kadarını bana ayırdığın için sana müteşekkirim/Sağol, zamanının... ayırdın.)

2 **excuse, forgive, pardon,** «iyelik sıfatı + isimfiil» ya da «tümleç + **for** + isimfiil» alır :

Forgive my interrupting you. (Sözünüzü kestiğim için beni bağışlayın.)

Forgive me for interrupting you. (Çeviri aynı.)

3 **prevent,** «iyelik sıfatı + isimfiil» ya da «tümleç (+ **from**) + isimfiil» alır :

I can't prevent his leaving the country. (Ülkeden çıkmasını önleyemem.)

I can't prevent him (from) leaving the country. (Onu, ülkeden ayrılmaktan alıkoyamam.) (from istenirse kullanılır.)

4 Birçok fiili isimfiil ya da «iyelik sıfatı + isimfiil» izleyebilir. (**262**'ye bakınız)

5 **propose** = **suggest** (önermek), isimfiil alır, fakat **propose** = **intend** (niyetli olmak), mastar alır. Hem mastar, hem de isimfiil alan fiiller için **267 - 71**'e bakınız.

6 **I dread to think** kalıbı (düşünmek bile istemiyorum) :

I dread to think what will happen if we're late. (Geç kalırsa neler olacağını düşünmek bile istemiyorum.)

Bu, **«I'm afraid to think (so I don't think) :** Çeviri aynı» ifadesine çok benzemektedir. (**271** B'ye bakınız)

B «fiil + isimfiil»li cümlelere örnekler :

● **He admitted taking the money. (admit to** + isimfiil de olabilir)	● Parayı aldığını itiraf etti.
● **I don't anticapte meeting any opposition.**	● Herhangi bir muhalefetle karşılaşmayı beklemiyorum.

- **Try to avoid making him angry.**
- **He detests writing letters.**
- **She dreads getting old.**
- **Do you enjoy teaching?**
- **He narrowly escaped being run over.**
- **He kept complaining.**
- **Putting in a new window will involve cutting away part of the roof.**
- **He didn't want to risk getting wet as he had only one suit.**
- **If we buy plenty of food now it will save shopping later in the week.**
- Stop talking. («stop + masdar için 271 G'ye bakınız.)
- I can't understand his leaving his wife.
- Is there anything here worth buying?
- It's no good/use arguing.
- I couldn't help laughing.

- Onu sinirlendirmekten kaçınmaya/onu sinirlendirmemeye çalış
- Mektup yazmaktan hiç mi hiç hoşlanmıyor.
- Yaşlanmaktan korkuyor.
- Öğretmenlikten zevk alıyor musun?
- Kıl payıyla çarpılmaktan kurtuldu.
- Durmadan yakındı.
- Yeni bir pencere açmak, çatının bir bölümünü kesip almayı gerektiriyor.
- [illegible] tehlikesini göze almak istemiyordu, çünkü bir elbisesi vardı yalnızca.
- Şimdi bol yiyecek alırsak haftanın daha sonraki günlerinde alışveriş etmemiz gerekmez.
- Konuşmayı kes(in).
- [illegible] terketmesini anlayamıyorum.
- Burada satın almaya değer bir şey var mı?
- Tartışmanın bir yararı yok.
- Kendimi gülmekten alıkoyamadım.

|262| «Fiil + iyelik sıfatı/zamirden oluşan tümleç + isimfiil

Birkaç fiil ve edatı doğrudan doğruya bir isimfiil ya da «iyelik sıfatı/zamirden oluşan tümleç + isimfiil» izleyebilir.

A Eğer fiil ya da «fiil + edat»ı doğrudan doğruya bir isimfiil izliyorsa bu isimfiil, fiilin öznesine gönderme yapar:

Tom insisted on seeing the document. (Tom, belgeyi görmek konusunda diretti.) (Belgeyi Tom gördü.)

İsimfiilden önce iyelik sıfatı ya da zamir koyarsak isimfiil, iyelik sıfatı/zamirin gösterdiği kişiye gönderme yapar:

He insisted on my/me reading the document. (Belgeyi benim okumam konusunda diretti.) (Ben okumak zorunda kaldım.)

B Bu iki yapıyı alabilen fiil ve ifadeler arasında şu yararlı örnekler bulunmaktadır:

dislike ve **like** (olumsuz), **dread, fancy, mean, mind, involve, propose, recollect, remember, resent, save, stop, suggest, understand, approve/disapprove of** (doğru bul(ma)mak), **insist on** (...konusunda diretmek), **object to** (...e itirazı bulunmak), **it's no good/use** (bir yararı yok), **there's no point in** (...mekte bir anlam/yarar yok), **what's the point of** (...menin yararı ne?).

- **He disliked working late.** — Geç vakitlere kadar çalışmaktan hoşlanmadı.
- **He disliked me/my working late.** — Benim geç vakitlere kadar çalışmamdan hoşlanmadı.
- **I object to paying twice for the same thing.** — Aynı şey için iki kez para ödemeye itirazım var.
- **I object to his/him making private calls on the office phone.** — Onun büro telefonundan özel konuşmalar yapmasına karşıyım.
- **He resented being passed over for promotion.** — Terfi sırasında kendisinin atlanmasına fena kızdı.
- **He resented my/me being promoted before him.** — Benim kendisinden önce terfi ettirilmeme fena kızdı.

(**Mind** için **263**, **suggest ve propose** için ise **264**'e bakınız.)

C **excuse, forgive, pardon, prevent** fiilleri doğrudan doğruya isimfiil almazlar fakat bunları «iyelik sıfatı/zamir + isimfiil» ya da «zamir + edat + isimfiil» izleyebilir :

- **Forgive my/me ringing you up so early.** — Size bu kadar erken bir saatte telefon etmemi bağışlayın.
- **Forgive me for ringing you up so early.** — Size bu kadar erken bir saatte telefon ettiğim için beni bağışlayın.
- **You can't prevent his/him preventing his own money.** — Kendi parasını harcamasına engel olamazsın.
- **You can't prevent him from spending his own money.** — Onu kendi parasını harcamaktan alıkoyamazsın.

D İyelik sıfatı ile zamirin karşılaştırılması

Biçimsel İngilizcede iyelik sıfatı isimfiille birlikte kullanılır. Ancak konuşma dilinde ve daha az biçimsel İngilizcede çoğu kez zamiri kullanırız. Dolayısıyla öğrencilerin seçim hakları varsa da zamiri kullanmaları salık verilir.

stop fiilinde (önlemek anlamında) zamir, iyelik sıfatından daha yaygındır :

I can't stop him writing to the papers. (Onun gazetelere mektup yazmasını engelleyemem.)

E İsimfiillerle birlikte kullanılan isimler

Çok biçimsel İngilizcede bu durumda iyelik biçimi kullanılır :

I don't remember my mother's complaining about prices.
(Annemin fiatlardan yakındığını anımsamıyorum.)

Fakat 's'i atmak çok daha yaygın bir kullanımdır :

I don't remember my mother complaining. (Çeviri aynı.)

263 MIND fiili

A Bu fiil çoğunlukla soruda ve olumsuzda kullanılır :

Would you mind waiting a moment? (Biraz beklemenin sizce bir sakıncası var mı? / Biraz bekler misiniz?)

I don't mind walking. (Yürümeye bir itirazım yok.)

B Bunu doğrudan doğruya bir isimfiil izleyebilir; «isim/zamir» ya da «iyelik zamiri + isimfiil» de izleyebilir:

- **I don't mind living here. (I live here and I don't object to it.**
- **I don't mind his living here. (He lives here and I don't object to this.)**
- **He didn't mind leaving home. (He left home quite happily.)**
- **He didn't mind Ann leaving home. (Ann left and he was quite happy about this.)** (isim olması durumu için **262** E'ye bakınız)

- Burada yaşamaya bir diyeceğim yok. (Burada yaşıyorum ve buna bir itirazım yok.)
- Onun burada oturmasına bir diyeceğim yok. (O burada oturuyor ve buna benim bir itirazım yok.)
- Evden ayrılmak ona koymadı. (Evden hayli memnun ayrıldı./ Evden ayrılırken üzülmedi.)
- Ann'in evden ayrılmasına aldırmadı. (Ann evden ayrıldı ve o bundan hayli memnundu.)

C Would you mind?, bir ricada bulunmanın en yaygın biçimlerinden biridir

Would you mind not smoking? (Please do not smoke.) (Lûtfen sigara içmeyiniz.)
Would you mind moving your car? (Please move your car.) (Arabanızı -biraz ileri- alır mısınız?)

İsimfiilden önce iyelik sıfatı geldiği zaman anlamın değiştiğine dikkat ediniz:

Would you mind my moving your car? (= Would you object if I moved your car?) (Arabanızı -biraz ileri- almama bir itirazınız olur mu?) (Arabanızı -biraz ileri- alırsam bir itirazınız olur mu?) (Bu bir rica değil, nazik bir sorudur.)
«Do you mind if I move it?: (Arabanızı -biraz ileri- almamın bir sakıncası var mı?», **«Would you mind my moving your car:** Yaklaşık aynı anlamda»ya karşı bir seçenek olabilir. Fakat: **«Do you mind my moving your car:** Arabanızı -biraz ileri- almama kızdınız mı/almam bir sakınca yaratıyor mu?), eylemin daha önce başlamış olduğunu belirtebilir.

D **mind**'ı hiçbir zaman bir mastar izleyemez.

E Bir iyelik sıfatı yerine isimfiillerle birlikte şahıs zamirinden oluşan tümleç de kullanılabilir. (**262** D)

264 SUGGEST ve PROPOSE'un isimfiille ya da «that + özne» yapısıyla kullanılışı

A **suggest**

Daha önce belirtildiği gibi, **suggest**'ten sonra şunlar gelebilir:

i Doğrudan doğruya bir isimfiil:

He said, «Let's read the instructions first.»
(«Önce talimatı okuyalım», dedi.) **Ya da:**
He suggested reading the instructions first.
(Önce talimatı okumayı önerdi.)

2 «İyelik sıfatı/tümleç + isimfiil» :

She said, «Why don't you apply for a work permit, Tom?»
(«Niçin bir çalışma izni (almak) için baş vurmuyorsun, Tom/ Bir çalışma izni (almak için başvursana, Tom», dedi.)
She suggested his/him applying for a work permit.
(Onun bir çalışma izni (almak) için başvurmasını önerdi.)
She suggested Tom's/Tom applying. (Tom'un başvurmasını önerdi.)

|3| Suggest'i «**that** + özne + **should**» da izleyebilir :

She suggests/suggested that Tom should apply.
(Tom'un başvurmasını öneriyor/önerdi.)

Bu, özellikle edilgen çatıda yararlıdır :

He suggests/suggested sending out circulars. (Sirküler çıkarmayı öneriyor/önerdi.)
He suggests/suggested that circulars should be sent out.
(Sirküler'lerin çıkarılmasını öneriyor/önerdi.)

|4| Gelecek zaman/geçmiş zaman/şimdi öncesi fiil yapılarında **suggest'i «that** + özne + şimdiki zaman»; geçmiş zamanda ise «**that** + özne + geçmiş zaman» izleyebilir :

She will suggest/suggests/is suggesting/has suggested that you rent a house. (Senin bir ev kiralamanı önerecek/önerir/öneriyor/önerdi.)
She would suggest/suggested/was suggesting/had suggested that you rented a house. (Bir ev kiralamanı önerirdi/önerdi/öneriyordu/ önermişti.)

|B| **Propose**, yukarıdaki A 1 - 3 gibi kullanılabilir :

He proposed travelling by helicopter. (Helikopterle seyahat etmeyi önerdi.)
He proposed your/you travelling by helicopter. (Helikopterle seyahat etmeni önerdi.)
He proposed that you should travel by helicopter. (Çeviri ikinci cümlenin aynı.)

«**propose** + **that** + şimdiki ya da geçmiş zaman» daha az kullanılır.

|C| **Suggestion** ve **proposal** isimlerinin arkasından «**that...should**» gelebileceğine dikkat ediniz :

The suggestion/proposal that the mayor should present the prizes was accepted by everyone. (Ödülleri valinin vermesi önerisi herkes tarafından kabul edildi.)

|265| **miş'li isimfiil** (having worked, having spoken, vb.)

Geçmiş bir eyleme gönderme yapıyorsak bu yapı, isimfiilin şimdiki zaman biçimi (working, speaking) yerine kullanılabilir :

He was accused of deserting his ship. (Gemisini terketmekle suçlanıyordu.) **Ya da :**
He was accused of having deserted his ship. (Gemisini terketmiş olmakla suçlanıyordu.)

-miş'li mastar, **deny**'dan (inkâr etmek) sonra oldukça çok kullanılır :

He denied having been there. (Orada olduğunu inkâr etti.)

Bunun dışında şimdiki zaman isimfiili çok daha yaygındır.

266 Edilgen isimfiil

Biçim
Şimdiki zaman : being written
Geçmiş zaman : having been written

He was punished by being sent to bed without any supper.
(Akşam yemeği (yemeden) yatırılarak cezalandırıldı.)
I remember being taken to Paris as a small child.
(Küçük bir çocukken Paris'e götürülüşümü anımsıyorum.)
The safe showed no signs of having been touched. (Kasa, dokunulmuş olduğuna ilişkin hiçbir belirti göstermiyordu.)

24.
Mastar ve İsimfiil/Şimdiki Zaman Ortacı Yapıları

Mastar ya da isimfiil

267 Hem mastar hem de isimfiil alan fiiller

A **begin** (başlamak), **start** (başlamak), **continue** (sürdürmek), **cease** (...meyi kesmek)

B **attempt** (girişmek), **can't bear** (dayanamamak), **intend** (niyetli olmak)

C **advise** (önermek, salık vermek), **allow/permit** (izin vermek), **recommend** (önermek)

D **it needs/requires/wants** (...meyi gerektirir)

A **begin, start, continue, cease** ile birlikte mastar ve isimfiil, bir anlam ayrımı olmaksızın kullanılabilir, fakat bilme ve anlama fiilleri ve **matter** fiiliyle mastar daha çok kullanılır:

I began working/I began to work. (Çalışmaya başladım.)
He continued living above the shop/He continued to live above the shop. (Dükkânın üstünde oturmayı sürdürdü.)

Buna karşılık:

I am beginning to understand/see/realize why he acted as he did. (Neden öyle davrandığını anlamaya/görmeye/farketmeye başlıyorum.)
It ceased to matter whether or not he sold his work. (İşini: İş yerini satıp satmadığı artık bir sorun olmaktan çıktı.)
She never ceased complaining/to complain about the prices. (Fiyatlar konusunda yakınmaya hiç son vermedi.)

B **attempt** ve **intend**'den sonra isimfiil kullanılabilir, fakat mastar daha yaygındır:

«Don't attempt to do it by yourself»,
«Don't attempt doing it by yourself (Onu kendi başına yapmaya yeltenme)»den daha yaygındır.

can't bear'den sonra isimfiil de mastar da kullanılabilir.

C **Advise, recommend, allow, permit**'ten sonra;

söz konusu kişi belirtiliyorsa mastar kullanınız:

He advised me to apply at once. (Hemen başvurmanı salık verdi.)
She recommends housewives to buy the big tins. (Ev hanımlarına, büyük boy konservelerden almalarını salık veriyor.)
They don't allow us to park here. (Buraya park etmemize izin vermiyorlar.)

Fakat bu kişi belirtilmezse, isimfiil kullanılır :

He advised applying at once. (Hemen başvurulmasını salık verdi.)
She recommends buying big tins. (Büyük boy konserveler satın alınmasını salık veriyor.)
They don't allow parking. (Park edilmesine izin verilmiyor.)

allow ve **permit**'ten sonraki isimfiil tümleç alamaz; dolayısıyla, «**allow/permit** + fiil + tümleç» yapısını kullanmak istiyorsak, mastar kullanıp ilgili kişiyi belirtiriz :

They allowed their tenants to use the garage. (Kiracılarının garajı kullanmalarına izin verdiler.)

D **it needs/requires/wants**'dan sonra gerek isimfiil, gerekse edilgen mastar gelebilir, - isimfiil daha yaygın olanıdır.

The grass wants cutting ya da **The grass wants to be cut** (Çimin biçilmesi gerekiyor.)

268 REGRET, REMEMBER, FORGET + isimfiil ya da mastar

A İsimfiille ifade edilen eylem, ana fiilden önce olmuşsa, **regret, remember** ve **forget,** isimfiil alırlar :

I regret spending so much money. (Bu kadar çok para harcadığıma pişmanım.)

= **I am sorry I spent so much money.** (Bu kadar çok para harcadığıma üzülüyorum.) (**spending :** para harcama işi ilk eylem, **regret :** pişman olma ise ikinci eylemdir.)

I remember reading about the earthquake in the papers. (Yer sarsıntısı konusundaki (haberleri) gazeteden okuduğumu anımsıyorum.) (**reading :** okuma birinci, **remember :** anımsamak ikinci eylemdir.)

remember'ı, «iyelik sıfatı/tümleç + isimfiil» izleyebilir :

I remember his/him telling me about it. (Onun bana bu konudan söz ettiğini anımsıyorum.)
I remember my father('s) telling me about it. (Babamın bana bundan söz ettiğini anımsıyorum.)

«**forget** + isimfiil», yalnızca, **forget** olumsuzda olduğu zaman kullanılabilir. Bu, çoğu kez, **will never forget**'ten sonra kullanılır :

I'll never forget waiting for bombs to fall. (Bombaların inmesini bekleyişi : beklediğimizi hiç unutmayacağım.)
= **I'll always remember waiting for bombs to fall.** (Bombaların düşmesini bekleyişimizi her zaman anımsayacağım.)

B **regret, remember** ve **forget,** kendileri daha önceki bir eylemi gösteriyorsa bunları bir mastar izler :

I regret to say that you have failed your exam. (Sınavda başarılı olamadığını üzülerek bildiririm/Üzülerek söyleyim ki sınavda başarılı olamadın.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Kötü bir haber verirken kullanılan **regret**'in «pişman olmak» anlamını yitirerek «üzülerek bildireyim ki...» gibi bir anlam kazandığına dikkat ediniz. (**regret** birinci eylemdir.)

Burada **regret** fiilini *say* (söylemek) **inform** (bildirmek), **tell** (söylemek) gibi bir fiil izler. Normal olarak yalnız şimdiki/geniş zamanda kullanılır. **remember,** herhangi bir fiil yapısında kullanılabilir:

I'll remember to ring Bill. (Bill'e telefon etmeyi unutmam.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU: Bu tür cümlelerde remember'ın «aklımda tutarım/unutmam» olarak çevrilmesi gerektiğine dikkat ediniz.

forget de aynı biçimde kullanılır:

I often forget to sign my cheques. (Sık sık çeklerimi imzalamayı unuturum.)

269 **care** (ilgilenmek/hoşlanmak) (olumsuz ve soruda), **love, like** (= **enjoy** (hoşlanmak), **hate** (hiç hoşlanmamak), **prefer** (yeğ tutmak)

Şart fiil yapılarında kullanıldıkları zaman bunları bir mastar izler:

Would you care/like to come with me or would you prefer to stay here? I'd love to come with you. (Benimle gelmeyi mi istersiniz, yoksa burada kalmayı mı yeğlersiniz? Sizinle seve seve gelirim/Sizinle gelmekten büyük bir memnunluk duyarım.)

I'd hate to spend all my life here. (Tüm yaşantımı burada geçirmek kahreder [herhalde] beni.)

Geniş ya da geçmiş zamanda kullanıldıklarında bunları genellikle bir isimfiil izler:

I like riding. (Ata, vb. binmeyi severim.)

I liked riding. (Ata, vb. binmeyi severdim.)

He hates waiting for buses. (Otobüs beklemekten nefret eder.)

He hated waiting. (Beklemekten nefret ederdi.)

He prefers walking to cycling. (Yürümeyi bisiklete binmeye yeğ tutar.)

Tom doesn't care for shopping. (Tom alışveriş etmekten hoşlanmaz.) (care'in ardından bir isim ya da isimfiil geliyorsa for kullanmak zorunludur.)

Ancak mastar da hiçbir zaman kullanılamaz değildir ve özellikle Amerikan İngilizcesinde yaygındır:

They love/loved to run on the sands. (Kumlarda oynamaktan hoşlanırlar/dı.)

Ancak **like, «think wise or right:** doğru bulmak» anlamına da gelebilir ve o zaman kesinlikle mastar alır:

She likes them to play in the garden. (Onların bahçede oynamalarını doğru buluyor.) (Onların orada güvencede oldukları kanısında.)

I like to go to the dentist twice a year. (Yılda iki kez dişçiye gitmek isterim.) (Bunun akıllıca bir iş olduğu kanısındayım.)

Bunu, «**I like going to the dentist:** Dişçiye gitmekten hoşlanırım» cümlesiyle karşılaştırınız. Bu ikinci cümle, benim bundan hoşlandığım anlamına gelir. Aynı biçimde:

I don't like to go = I don't think it right to go. (Gitmemeli bence = Gitmeyi doğru bulmuyorum.) **Fakat:**

I don't like going = I don't enjoy going. (Gitmekten hoşlanmıyorum.)

Bu iki olumsuz biçim arasında bir başka ayrım daha vardır : **I don't like to go,** genellikle **«I don't go» (because I don't think it right)** («Gitmem» [çünkü gitmeyi doğru bulmam].) anlamı taşır. **I don't like going,** genellikle **«I go although I don't enjoy it»** «Bundan hoşlanmadığım halde giderim» demektir.

270 **Bir yeğleme/tercih bildirmek için kullanılan LIKE, PREFER ve WOULD RATHER/SOONER**

Bu, en iyi, örneklerle gösterilebilir.

A I **what would you like to do?** (ne yapmak istersiniz?) gibi sorulara yanıtlar :

A : **Would you like to go today or wait till tomorrow?** (Bugün gitmek mi yoksa yarına dek beklemek mi isterdiniz?)

B : ◎ **I'd like to go today (rather than tomorrow).** ([Yarın değil de] bugün gitmeyi yeğlerim.) (Cümlenin **rather than tomorrow** bölümü normal olarak söylenmez.)

◎ **I'd prefer to go today.** (Bugün gitmeyi yeğlerim.)

◎ **I'd rather/sooner go today (than wait till tomorrow).** ([Yarına dek beklemektense] bugün gitmeyi yeğlerim.)

would rather/sooner, to'suz mastar alır. (230)

2 **which would you like me to do?/shall I do this or do that?** (hangisini yapmamı isterdiniz?/bunu mu yapsam yoksa şunu mu?) türünden soruların yanıtları :

A : **Shall I begin today or tomorrow?** (Bugün mü başlayım, yoksa yarın mı?)

B : ◎ **I'd like you to begin today.** (Bugün başlamanızı isterim.)
(would like + tümleç + mastar)

◎ **I'd prefer you to begin today.** (Bugün başlamanızı yeğlerim.)
(would prefer + tümleç + mastar)

◎ **I'd rather/sooner you began today.** (Bugün başlamanızı yeğlerim.)
(would rather/sooner + özne + geçmiş zaman) (288'e bakınız.)

B **which do you prefer?** (hangisini yeğlersiniz?) türünden soruların yanıtları :

◎ **I like skiing better than skating.** (Kayak yapmayı paten yapmaktan daha çok seviyorum.)

◎ **I prefer skiing to skating.** (Kayak yapmayı paten yapmaya yeğ tutarım.)

◎ **I'd rather/sooner ski than skate.** (Paten yapacağıma kayak yaparım.)

Yukarıdaki grupların her ikisinde de **I'd rather/sooner**'ın kullanılabileceğine dikkat ediniz. Dolayısıyla **«I'd rather drive», «I'd prefer to drive** (Arabayla gitsem daha iyi)» ya da **«I prefer driving** (Arabayla gitmeyi yeğ tutarım)» (her zaman) anlamlarına gelebilir.

C **which did you prefer?** (hangisini yeğle(r)diniz?) türünden sorulara yanıtlar :

I liked skiing better than skating. (Kayak yapmayı paten yapmaktan daha çok seviyordum/severdim.) **Ya da :**

I preferred skiing to skating. (Kayak yapmayı paten yapmaya yeğ tutuyordum/tutardım.)

would rather/sooner burada kullanılamaz.

|271| agree/agree to, be afraid (of), be about/on the point of, mean, go on, propose, stop, try, used (to)

Bu fiiller, isimfiil ya da mastarla kullanıldıklarına göre değişik anlamlara sahiptir.

A agree ve **agree to** (edat) (razı olmak ve meye razı olmak)

He agreed to wait = I asked him to wait and he said he would (wait). (Beklemeye razı oldu = Ona beklemesini rica ettim ve o da bekleyeceğini söyledi.)

agree'yi «**to** + iyelik sıfatı + isimfiil» izleyebilir :

He agreed to my leaving early on Fridays = I asked if I could leave early on Fridays and he said that I could. (Cumaları erken ayrılmama razı oldu = Cumaları erken ayrılıp ayrılamayacağımı sordum; o da ayrılabileceğimi söyledi.)

agree to, kuşkusuz, bir isim ya da zamirden önce de kullanılabilir.

B «**be afraid** + isimfiil», yalnızca bir korkuyu belirtir. Normal olarak istem dışı eylemlerle birlikte kullanılır :

He never climbed trees as a boy because he was afraid of falling/ afraid that he would fall. (Çocukluğunda hiçbir zaman ağaca tırmanmadı, çünkü düşmekten korkuyordu/düşeceğinden korkuyordu.)

He never criticized his boss because he was afraid of losing his job. (Patronunu hiç eleştirmiyordu, çünkü işini yitirmekten korkuyordu.)

«**be/afraid** + mastar», örneğin «He was afraid to move : Hareket etmeye korkuyordu)», öznenin, mastarla belirtilen eylemi yapmaktan korktuğu anlamına gelir. Bunların normal olarak bilinçli eylemler olduğuna dikkat ediniz :

He was afraid to jump, so stayed where he was. (Atlamaya korkuyordu, bu nedenle olduğu yerde kaldı. (Buna karşılık : **He was afraid of breaking his leg :** Bacağını kırmaktan korkuyordu.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Normal olarak Türkçede bilinçli olarak bir işi yapmaktan kaçındığımızda «...maya korkmak», doğal olarak ortaya çıkabilecek bir sonuçtan kurtulmak istediğimizde ise «...mekten korkmak» kalıplarını kullandığımıza dikkat ediniz :

I'm afraid to talk to him : Onunla konuşmaya korkuyorum.
ÇÜNKÜ : **I'm afraid of breaking his heart** (Onun kalbini kırmaktan korkuyorum.)

He was afraid to say anything so he kept quiet. (Birşey söylemeye korkuyordu, onun için sessiz kaldı.)

C «**be about** + mastar» = «**be on the point of** + isimfiil» (...mek üzere olmak)

I was about to strike a match/I was on the point of striking a match when I remembered Tom's warning = I was just going to strike a

match... (Tam bir kibrit çakmak üzereydim [tam bir kibrit çakmak noktasındaydım] ki Tom'un uyarısını anımsadım.)

D «**intend :** niyetli olmak» anlamında **mean** mastar alır :

I mean to get to the top by sunrise. (Gün doğana dek tepeye varmaya niyetliyim.)

«**involve :** gerektirmek; demek; anlamına gelmek» anlamına gelen mean (ki bu durumda yalnız kişiler dışı bir özneyle kullanılır) isimfiil alır :

He is determined to get a seat for the ballet even if it means standing in a queue all night. (Tüm gece kuyrukta beklemek zorunda bile olsa bale için bir bilet almakta kararlı.)

E go on = continue. Bunu normal olarak bir isimfiil izler. Ancak konuşan, aynı konuda konuşmayı sürdürür fakat bunun değişik bir yönünü anlatmaya başlarsa, özellikle **tell** (söylemek), **talk** (konuşmak), **explain** (açıklamak), fiillerinin mastar biçimlerini alır :

He began by showing us where the island was and went on to tell us about the climate. (Bize, adanın nerede olduğunu anlatarak başladı ve (sözüne) devamla iklimden söz etti.)

«**He went on talking about his accident** (Geçirdiği kazadan söz etmeyi sürdürdü)» (bu, bundan daha önce de söz etmekte olduğunu belirtir) ile «**He went on to talk about his accident** (Sözünü sürdürerek başından geçen kazadan söz etti)» (bu da, daha önce ya kendisinden ya da gezisinden söz etmekte olduğunu, kaza konusundan ilk kez söz etmekte olduğunu belirtir) karşılaştırınız.

F «**intend :** niyetli olmak» anlamındaki **propose,** genellikle mastar alır :

I propose to start tomorrow. (Yarın yola çıkmayı düşünüyorum/tasarlıyorum/çıkmaya niyetliyim.)

«**suggest :** önermek/salık vermek» anlamındaki **propose** ise isimfiil alır :

I propose waiting till the police get here. (Polis buraya gelinceye dek beklemeyi öneriyorum.)

G stop = cease (...meyi kesmek), isimfiil alır :

Stop talking. (Konuşmayı kes.)

Bunu, «tümleç + isimfiil» de izleyebilir :

I can't stop him talking to the press. (Basına konuşmasını/açıklama yapmasını engelliyemiyorum.)

Burada bir iyelik sıfatı kullanmak olanağı da vardır, ancak bu pek az görülür.

stop = halt (durmak) fiilini, amaç gösteren bir mastar izleyebilir :

I stopped to ask the way = I stopped in order to ask the way. (Yolu sormak için durdum.)

H try, genellikle «**attempt :** ...meye çalışmak» anlamına gelir ve mastar alır :

They tried to put wire netting all around the garden (they attempted to do this.) (Tüm bahçenin çevresine tel örgü çekmeye çalıştılar) (Bu yönde girişimde bulundular.)

Bu cümle bize, onların başarılı olup olmadıklarını belirtmemektedir. **Try** ayrıca, «**make the experiment**: ...meyi denemek» anlamına da gelebilir ve o zaman bu fiili bir isimfiil izler:

They tried putting wire netting all round the garden.
(Tüm bahçenin çevresine tel örgü çekmeyi denediler.)

Bu, sorunu çözüp çözmeyeceğini anlamak için bahçenin çevresine tel örgü çektiklerini (herhalde tavşanların ve tilkilerin girmesini engellemek istiyorlardı) bildirmektedir. Ana eylemi yapabildiklerini anlamaktayız; bilmediğimiz şey, bu eylemin istenen sonucu verip vermediğidir, yani tilkilerin girmesini engelleyip engellemediğidir.

I «özne + **used** + mastar», geçmişteki bir alışkanlık ya da rutini anlatır:

I used to swim all the year round = **At one time I swam all the year round.** (Eskiden = Bir zamanlar, bütün yıl yüzerdim.) **(158)**

Ancak «özne + **be/become/get** + **used** + **to** (edat)» takımını bir isim zamir ya da isimfiil izler ve bu takım, «**be/become/get accustomed (to)**: ...meye alışkın olmak/alışmak» anlamını taşır.

I am used to heat/to living in a hot climate = **I have lived in a hot climate for some time so I don't mind it.** (Sıcağa/Sıcak bir iklimde yaşamaya alışkınım = Bir süre sıcak bir iklimde yaşadım ve bu beni rahatsız etmiyor.) **(159)**

Şimdiki zaman ortacı ya da mastar

272 Duyu fiilleri

A Temel duyu fiilleri olan **see** (görmek), **hear** (işitmek), **feel** (hissetmek), **smell** (...kokusunu almak) ile **listen to** (...i dinlemek), **notice** (farketmek), **watch** (izlemek) ve **find** (bulmak) fiillerini «tümleç + şimdiki zaman ortacı» izleyebilir:

I see him passing my house every day. (Onun her gün evimizin önünden geçtiğini görürüm.)
I heard her booking tickets. (Onu bilet ayırtırken duydum/bilet ayırttığını duydum.)
They felt the house shaking. (Evin sallandığını hissettiler.)
She smelt something burning. (Yanmakta olan birşeyin kokusunu aldı/Burnuna bir yanık kokusu geldi.)
I watched them rehearsing the play. (Onları, oyunun provasını yaparlarken/onların...prova edişlerini izledim.)
He found her lying at the foot of the stairs. (Onu, merdivenlerin dibinde yatar buldu.)

Şimdiki zaman ortacıyla belirtilen eylem bitmiş ya da bitmemiş olabilir:

I saw him changing the wheel. (Onun tekerleği değiştirmesini/Onu tekerleği değiştirirken izledim.) cümlesi, tüm eylemi ya da eylemin bir bölümünü izlemiş olduğumu belirtir.)

B **see, hear, feel** ve daha seyrek olarak da olsa **listen (to), notice, watch**'ı «tümleç + to'suz mastar» da izleyebilir:

We saw him leave the house. (Onun evden çıkışını/çıktığını gördük.)
I heard him make arrangements for the journey. (Onun, yolculuk için ayarlamalar yaptığını duydum.)

Mastar, eylemin bitmiş olduğunu bildirir. **«I saw him change the wheel**: Onun tekerleği değiştirişini gördüm», tüm hareketi gördüğümü belirtir.

C Bu iki yapının karşılaştırılması

Ortaç, hem bitmiş hem bitmemiş bir eylemi belirttiği için daha genelde kullanım bulur. Ancak mastar, eylemin bitmiş olduğunu belirtmek istediğimiz zaman yararlıdır. Mastar, ayrıca, bir dizi eylem anlatıldığı zaman ortaçtan daha derli - toplu bir görünüm vermektedir :

I saw him enter the room, unlock the drawer, take out document, photograph it and put it back. (Onun odaya girdiğini, çekmecenin kilidini açtığını, bir belge çıkardığını, onun fotoğrafını çektiğini ve onu yerine koyduğunu gördüm.)

D Edilgen çatıda duyu fiillerinden sonra tam mastar (**to**'lu mastar/Ç.N.) kullanılır :

He was heard to say that the minister had been bribed. (Bakanın rüşvet verildiğini söylediği duyuldu.)

273 GO ve COME

go ve **come**'ı, amaç gösteren mastar izleyebilir :

He is going to London to see his mother. (Londra'ya, annesini görmeye gidiyor.)

She is coming (here) to learn French. ([Buraya] Fransızca öğrenmeye geliyor.) (Ayrıca **245**'e bakınız.)

Bunları, ayrıca, fiziksel etkinlik belirten fiillerin ve **shop** fiilinin ortaçları da izleyebilir :

They are going riding/skiing/sailing. (Atçılık/kayak/yelkencilik yapmaya gidiyorlar.)

Come dancing. (Dansetmeye gel.)

I'm going shopping this afternoon. (Bugün öğleden sonra alışverişe gidiyorum.)

ALIŞTIRMALAR : MASTAR VE İSİM-FİİLLERİN KULLANILIŞI

(Bu alıştırmalar, 22, 23 ve 24'üncü bölümlerdeki bilgileri kapsamaktadır.)

I. Aşağıdaki boşlukları parantezlerde verilen fiillerin doğru mastar veya isim-fiil biçimleri ile doldurunuz.

1. He stopped ——— (work) ——— (eat). Then he started ——— (work) again.
2. I watched them ——— (take) away the rocks, which, otherwise, ——— (may/cause) trouble for drivers (I waited there till they had finished cleaning the road of the rocks.)
3. At the restaurant, they only had coffee ——— (drink), and it was too cold for us ——— (drink). I believe they ——— (ought/be) more careful about their drinks.
4. He was sure ——— (give up) ——— (smoke), but later he decided not ———.
5. He expected her ——— (go) to the back yard ——— (meet) him, but he didn't know that she had seen the warning, «No ——— (loiter)» and that she had gone to the front yard.

6. She said he ——— (can not/be) proud of ——— (go) to Germany with the national team, because she thought it wasn't very successful of him ——— (go) to Germany and be eliminated in the first race.
7. I can't believe he wrote that essay. He is the last person ——— (spend) hours ——— (write) a composition.
8. They ——— (ask) him ——— (put off) ——— (start) ——— (put) his project into action. (It was their duty to do this, but they didn't.)
9. They usually have a day off ——— (for going veya to go) ——— (shop).
10. Last night, he ——— (must/think) my opinions were silly ——— (hold). I ——— (like) ——— him to say what he, himself, thought about women's rights, but he left when I was free.
11. Some people do not believe in ——— (allow) children ——— (talk) to their friends freely.
12. You needn't ——— (speak) to him so aggressively as ——— (annoy) him so much. After all he was a good friend of yours.
13. It is stupid of you ——— (say) that ——— (steal) is always the best way.
14. I'm really looking forward to ——— (catch) him ——— (steal) my things.
15. That was the best time ——— (learn) how ——— (play) the piano.
16. If I had found the opportunity, I should ——— (be) the first person ——— (teach) you ——— (be) polite.
17. At the moment he seems ——— (think) of ——— (go) to İzmir for a holiday.
18. You ——— (remind) him the saying, «——— (work) is to pray.»
19. I was amazed ——— (see) him talking to his most stupid friend ——— (take) advice.
20. I'll encourage him ——— (endeavour) ——— (start) the campaign.
21. To escape from the prison, he tried ——— (jump) over the wall, but it didn't work. Somebody must advise him ——— (give up) ——— (try) ——— (escape). Otherwise he is sure ——— (give) a much worse punishment for ——— (break) the rules.
22. Now you are supposed ——— (learn) how ——— (connect) two circuits, and here you are, wasting time ——— (play) with those silly things.
23. I find him ——— (be) too old ——— (take to) football.
24. I propose ——— (ask) the teacher's opinion before we start ——— (write) the essay.
25. What do you mean ——— (tell) me? I hate ——— (listen) to tall stories.
26. I won't allow you ——— (sit up) through the night, but you ——— (may/study) till midnight.
27. I won't ever forgive your ——— (keep) us ——— (wait).
28. We were afraid ——— (annoy) him, so we decided ——— (not tell) him our objection.
29. He didn't care for ——— (have) bad meals. What really annoyed him was ——— (treat) rudely by the waiters.
30. They attempted ——— (finish) it before noon, but they failed ———.

II. Cümlelerde verilen durumu, anlamda bir değişiklik yapmadan basit, sürekli (continuous) veya -miş'li (perfect) mastar ile ifade ediniz.

1. I consider **that he is** a wise person.
2. Here is a ball. **You can play with it.**
3. This is the best place. **We can camp here every summer.**
4. You did a stupid thing by saying that. (It was...)

5. I was so tired **that I couldn't** help him.
6. They made this **for the purpose of playing with.**
7. I was the third person **who reached** the end.
8. I don't believe **you said that.** (You...)
9. **Reading this** is impossible.
10. The water was so low **that it allowed** us to walk across. (so'yu atmayınız.)
11. It was your duty to stop him, but you didn't.
12. You will not be the only candidate **who will promise** that.
13. We came here, and what did we see! He had died! (...only...)
14. I believe **that he is** able to do it.
15. They are sure to be the first people **who will help** us.
16. It is possible that you left them in the office.
17. You gave us so much money. You were so generous!
18. It was near, **so that we walked there.**
19. **You shouldn't have stoped there.** It was a wrong place.
20. **You were able to finish** the race, **but you didn't.**
21. He opened the box **and** saw that it was a present.
22. We suppose **that he is** a nice person.
23. We cut with a knife. (We use a knife...)
24. It is the last place **where one can spend** a holiday.
25. It is too easy. We can't ask it in the test.

25.

Ortaçlar (Participles)

Fiil soylu sıfatlar

274 **Şimdiki zaman (veya etken) ortaç** (Ayrıca **259 B** ve **C**'ye bakınız)

Biçim : 'mastar + **ing**'. Örnek : working, loving, sitting, standing, worrying (162'ye bakınız)
Kullanımı :

A Sıfat olarak :

running water (akan su : musluk suyu) **floating wreckage** (su üstünde yüzen gemi kalıntıları) **dripping taps** (damlayan musluklar) **growing crops** (büyüyen ürünler)

B Süreklilik fiil yapılarını (continuous tenses) kurmak için :

he is working (çalışıyor) **you have been dreaming** (düş görmektesin) **we are being followed** (izleniyoruz)

C Duyu fiillerinden sonra :

I saw flames rising and heard people shouting.	Alevlerin yükselişini gördüm ve insanların bağrışını duydum.
I heard him booking seats.	Onu yer ayırtırken duydum.
Everyday I see them passing the house.	Hergün onların evin önünden geçişlerini görürüm.
I smell something burning.	Burnuma bir yanık kokusu geliyor.
I saw him kissing her.	Onu, onu öperken gördüm.
You can hear the clock ticking.	Saatin tik-taklarını duyabilirsin. (Tam çevirisi : Saati, tik-tak sesi çıkarırken duyabilirsin.)
I felt the house shaking.	Evin sallandığını hissettim.

D «catch/find + tümleç + şimdiki zaman ortacı»

I caught them stealing my apples (I found them doing this bad thing.) (Onları, elmalarımı çalarken yakaladım. [Onları bu kötü şeyi yapar buldum].)

If she catches you reading her diary, she'll be furious. (Hatıra defterini okurken seni yakalarsa fena sinirlenir.)

Ortaçla ifade edilen eylem daima, özneyi rahatsız eden bir eylemdir.
Find'da bir hoşnutsuzluk izlenimi bulunmamaktadır :

I found him standing at the door = I saw standing at the door. He was standing at the door when I arrived. (Onu kapıda bekler buldum = bekler gördüm/[Eve] geldiğimde kapıda duruyordu.)

Find kullanıldığı zaman tümleç cansız olabilir :

He found a tree lying across the road. (Bir ağacın yolu kapattığını [yolun bir ucundan bir ucuna uzandığını] gördü.)

E «have + tümleç + şimdiki zaman ortacı»

(1) **I'll have him driving after two lessons = As a result of my efforts he will be driving after two lessons.** (İki ders sonra ona araba kullandırtacağım [İki ders sonunda araba kullanıyor olmasını sağlayacağım] Çabalarım sonucu, iki ders sonra araba sürüyor olacak.)
He had me swimming in a week = As a result of his efforts I was swimming in a week. (Bir hafta içinde yüzmemi sağladı [Bir hafta içinde beni yüzer duruma getirdi] = Onun çabaları sonucu bir hafta sonra ben yüzebiliyordum.)

Bu kullanımıyla have, süreklilik yapıları (Continuous forms) ya da olumsuzda bulunamaz.

(2) «have + tümleç + şimdiki zaman ortacı» şu durumlarda da kullanılabilir :
There is a bus stop outside our door so we have people standing on our steps all day. (Kapımızın önünde bir otobüs durağı var; bu yüzden bizim merdivenlerde duran insanlar oluyor bütün gün.)
= **There is a bus stop outside our door so people stand/are standing on our steps all day.** (...var; bu yüzden halk bizim merdivenlerde durur/duruyor.)

Bu, genellikle, konuşanın canını sıkan eylemler için kullanılır. Bu anlamdaki have her türlü fiil yapısıyla kullanılabilir. (118 B'ye bakınız.)

(3) Bir de şöyle bir kullanım vardır :
I won't have him cleaning his bicycle in the kitchen = I won't allow him to clean his bicycle in the kitchen. (Bisikletini mutfakta temizlemesine izin vermeyeceğim/vermem.)

F «spend/waste (harcamak, geçirmek/boşa geçirmek, ziyan etmek) + zaman ya da para ile ilgili bir ifade + şimdiki zaman ortacı»
He spends two hours travelling a day. (Günde iki saatini yolculuk etmekle [yolda] geçirir.)
He doesn't spend much time preparing his lessons. (Derslerini hazırlamakla fazla zaman harcamaz.)
We wasted a whole afternoon trying to repair the car. (Bütün bir öğleden sonrayı arabayı onarmakla geçirdik.)
He spent a lot of money modernizing the house. (Evi modernleştirmek için bir sürü para harcadı.)

G «be busy (meşgul olmak) + şimdiki zaman ortacı»
She is/was busy packing. (Valiz hazırlamakla meşgul/dü.)

H Bir şimdiki zaman ortacı, dolaylı aktarımda bir düz cümlenin girişini yapabilir. (305 C'ye bakınız.)

275 Bir şimdiki zaman ortacı, bir cümle ya da ana cümleciğin yerine kullanılabilir.

A Aynı öznenin iki eylemi aynı sırada olursa, bunlardan bir tanesini şimdiki zaman ortacı ile ifade etmek olanağı vardır. Ortaç, çekimli fiilden önce veya sonra olabilir :

© **He rode away. He whistled as he went. = He rode away whistling.**	Atıyla çekti gitti. Giderken ıslık çalıyordu. = Islık çalarak atıyla çekti gitti.

- **He holds the rope with one hand and stretches out the other to the boy in the water. = Holding the rope with one hand, he stretches etc.**

İpi bir eliyle tutar ve ötekini, suyun içindeki çocuğa uzatır. = İpi bir eliyle tutarken ötekini...

R Bir eylemin hemen ardından aynı öznenin ikinci bir eylemi gelirse, birinci eylem şimdiki zaman ortacı ile ifade edilebilir. Ortaç önce söylenmelidir :

- **He opened the drawer and took out a revolver. = Opening the drawer he took out a revolver.**

Çekmeceyi açtı ve bir tabanca çıkardı. = Çekmeceyi açarak bir tabanca çıkardı.

- **She raised the trapdoor and pointed to a flight of stairs. = Raising the trapdoor she pointed to a flight of stairs.**

Mahzen kapağını açtı ve merdivenleri gösterdi. = Mahzen kapağını açarak merdivenleri gösterdi.

- **We take off our shoes and creep cautiously along the passage. = Taking off our shoes we cautiously creep along the passage.**

Ayakkabılarımızı çıkarırız ve dikkatle geçit boyunca sürünürüz. = Ayakkabılarımızı çıkararak geçit boyunca sürünürüz.

(Bu son cümlede, heyecan verici bir olayın anlatılmasında geçmiş zaman yerine kullanılan geniş zaman örneği bulunmaktadır. Bu nedenle bu cümleyi, aslında, 'geçit boyunca süründük' olarak çevirmek gerekmektedir./Ç.N.) Burada, -miş'li ortacı (perfect participle) kullanarak, 'having opened, having lifted, having taken off' demek mantığa daha uygun görünür, ancak şimdiki zaman ortacının kullanılmasının okuyanın aklını karıştırabileceği durumlar dışında buna gerek yoktur. 'Eating his dinner he rushed out of the house', elinde tabakla evden çıktığı izlenimini uyandırır. Bu nedenle burada 'having eaten his dinner : akşam yemeğini yedikten sonra' demek daha iyi olur.

C İkinci eylem, birincinin bir parçasını oluşturduğu veya bunun bir sonucu olduğu zaman ikinci eylemi şimdiki zaman ortacı ile ifade ederiz :

She went out, slamming the door. (Kapıyı çarparak çıktı.)
He fired, wounding one of the bandits. (Ateş edip haydutlardan birini vurdu.)
I fell striking my head against the door and cutting it. (Düşüp başımı kapıya çarptım ve yardım.) (Burada, son ikisi ortaçlarla ifade edilen üç eylem bulunmaktadır.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Bu durumda İngilizcede çekimli fiille ifade edilen eylemin dilimizde bir fiilimsi ile, İngilizcede ortaçla ifade edilen eylemin ise dilimize çekimli fiille ifade edildiğine dikkat ediniz.

Ortacın ilk fiille aynı özneyi paylaşması zorunlu değildir :

The plane crashed, its bombs exploding as it hit the ground. (Uçak yere düştü ve bombaları [içinde bulunan bombalar], uçak yere çarpınca patladı.)

276 Bir şimdiki zaman ortacı, bir yan cümleciğin yerine kullanılabilir.

A Şimdiki zaman ortacı, 'as/since/because + özne + fiil'in yerini de alabilir. Böylece arkadan gelen eylemin açıklamasını yapar :

Knowing that he wouldn't be able to buy food on his journey he took large supplies with him. (= As he knew etc.) (Yolculuğu sırasında yiyecek alamayacağını bildiği için, yanına çok miktarda yiyecek aldı.)

Fearing that the police would recognize him, he never went out in daylight. (Polisin onu tanıyacağından korktuğu için gündüz hiç dışarı çıkmadı.) **(= As he feared etc.)**

Cümlenin başında kullanılan **being**'in, 'as he is/as he was : olduğu için' anlamına geleceğine dikkat ediniz :

Being a student he was naturally interested in museums. = Because/as he was a student. (Öğrenci olduğu için, doğal olarak müzelerle ilgilendi.) Burada being, 'while **he was a student**' anlamında kabul edilemez.

Ortacın öznesinin, ardından gelen fiilin öznesi ile aynı olması gerekmemektedir :

The day **being fine, we decided to go swimming.** (Gün güzel olduğundan, **biz** yüzmeye gitmeye karar verdik.)

Ancak buna benzer durumlarda ortaç, kendisine ait olan isim/zamiri izlemelidir. **'Being fine the day, we decided'** yanlıştır, fakat **'Being athletic, Tom found the climb quite easy :** Atletik olduğundan, tırmanmak Tom'a kolay geldi.' de bir aksaklık yoktur, çünkü Tom, hem ortacın hem de arkadan gelen fiilin öznesidir.

İki ya da daha çok ortacı birbirinin ardından kullanmak olasılığı vardır :

Realizing **that he hadn't enough money and** not wanting **to borrow from his father, he decided to pawn his watch.** (Yeterince parası bulunmadığından ve babasından ödünç almak istemediğinden, **saa**tini rehine vermeye karar verdi.)

Not knowing **the language and** having **no friends in the country, he found it impossible to find a job.** (Dili bilmediğinden ve ülkede hiçbir dostu bulunmadığından, bir iş bulmayı olanaksız buldu.)

B Bir şimdiki zaman ortacının, bir ilgi cümleciğinin [sıfat cümleciği : **relative clause**] yerini aldığı çok görülür (**55** C'ye bakınız.)

People who wish to visit the caves...
= **People wishing to visit the caves...**
(Mağazaları gezmek isteyen kişiler...)

Children who need medical attention...
= **Children needing medical attention...**
(Tıbbî bakım gereksinen çocuklar...)

A map which marks the political boundaries...
= **A map marking the political boundaries...**
(Politik sınırları belirleyen bir harita...)

277 Etken -miş'li ortaç (Perfect participle active)

Biçim : **'having** + geçmiş zaman ortacı'. Örnek : **having done, having seen.**
Kullanılışı : -miş'li ortaç, **275** B'de gösterilen türden cümlelerde şimdiki

zaman ortacının (present participle) yerine kullanılabilir. (Yani bir eylemi, aynı özneye sahip ikinci bir eylem izlediği zaman) :

Tying **one end of the rope to his bed he threw the other end out of the window.** Having tied **one end of the rope to his bed he threw the other end etc.** (İpinin bir ucunu yatağına bağlayıp öteki ucunu...) (Bunlar arasında dilimizde büyük bir fark bulunmamaktadır. Aralarındaki fark yazı geldiğinde İngilizcede önemli olabilmektedir./Ç.N.)

-miş'li ortaç, birinci eylemin, ikincisinin başlamasından önce tamamlanmış olduğunu vurgular, fakat bu türden bileşimlerde, şimdiki zaman ortacının bir karışıklığa yol açması durumu dışında gerekli değildir :

Reading the instructions, he snatched up the fire extinguisher. (Talimatı okuyarak yangın söndürücüsünü kaptı.)

cümlesi, bunların ikisinin aynı zamanda olduğu anlamını verebilir. Bu nedenle burada -miş'li ortaç daha uygun düşer.

Having read the instructions, he snatched up the fire extinguisher. (Talimatı okuyup yangın söndürücüsünü kaptı.)

Ancak, iki eylem arasında bir aralık bulunuyorsa -miş'li ortacı kullanmak zorunludur :

Having failed (twice **he didn't want to try again.** (İki kez başarısızlığa uğrayınca yeniden denemek istemedi.)

Ayrıca, birinci eylem bir zaman sürecini kapsamışsa -miş'li ortaç kullanılır : **Having been his boss for such a long time he found it hard to accept orders from others.** (*Bu denli uzun bir süre kendi kendisinin patronluğunu yaptıktan sonra* başkalarından emir almayı kabullenmek ona zor geldi.)

278 **Geçmiş zaman ortacı (edilgen) ve -miş'li edilgen ortaç** (The past participle passive/and the perfect participle passive)

A Biçim : Kurallı bir fiilin geçmiş zaman ortacı, mastara ed veya d eklenerek oluşturulur. Örneğin : **worked, loved.**

Kuralsız fiillerin geçmiş zaman ortaçları için 317'ye bakınız.

Kullanımı :

1 Sıfat olarak :

stolen money (çalınmış para) a **written report** (yazılı bir rapor) **fallen trees** (yıkılmış ağaçlar) **broken glass** (kırık/kırılmış bardak/cam)

2 -miş'li fiil yapılarını/mastarları/ortaçları ve edilgen çatıyı oluşturmak için : **he has seen** (görmüş bulunuyor) **to have loved** (sevmiş olmak) **it was broken** (kırıktı/kırılmıştı.)

3 Geçmiş zaman ortacı, tıpkı şimdiki zaman ortacının 'özne + etken fiilin' yerine kullanılabildiği gibi 'özne + edilgen fiil' yapısının yerine kullanılabilir :

© **She enters. She is accompanied by her mother.** (İçeri girer. Annesi ona eşlik etmektedir.)

= **She enters, accompanied by her mother.** (Annesinin eşliğinde içeri girer.)

© **He was aroused by the crash and leapt to his feet.** (Kazadan dolayı heyecanlandı ve ayağa fırladı.)

= **Aroused by the crash, he leapt to his feet.** (Kazadan dolayı heyecanlanıp ayağa fırladı.)

⊛ The bridge had been weakened by successive storms and was no longer safe. (Köprü, birbirini izleyen fırtınalardan dolayı zayıflamıştı ve artık güvenceli değildi.)
= Weakened by successive storms, the bridge etc. (Birbirini izleyen fırtınalardan dolayı zayıfladığı için, köprü...)

veya **Having been weakened** (Zayıflamış olduğu için) (Aşağıdaki açıklamaya bakınız)

⊛ (As) he was convinced that they were trying to poison him he refused to eat anything. (Kendisini zehirlemeye çalıştıklarına inandığı için, herhangi birşey yemek istemedi.)
= Convinced that they were trying to poison him, he refused etc. (Onu zehirlemeye çalıştıklarına inandığı için, ...)

B -miş'li edilgen ortaç (the perfect participle passive) (**having been** + geçmiş zaman ortacı), ortaçla ifade edilen eylemin, ardından gelen fiilin ifade ettiği eylemden önce olduğunu vurgulamak için kullanılır:

⊛ **Having been warned against the bandits, he left his valuables at home.** (Haydutlara karşı uyarılmış olduğu için, değerli eşyalarını evde bıraktı.) (**He had been warned etc.**)
⊛ **Having been bitten twice, the postman refused to deliver our letters unless we chained our dog up.** (İki kez ısırılmış olduğu için, köpeğimizi bağlamadıktan sonra bize mektup dağıtmak istemiyor.) (**He had been bitten etc.**)

279 **İlişkisi yanlış kurulmuş ortaçlar**

Bir ortacın, kendinden önce gelen isim/zamire bağlı olduğu kabul edilir.

⊛ Tom, horrified at **what he had done, could at first say nothing.**	Onun yaptığı şey karşısında dehşete kapılan Tom, ilk önce hiçbir şey söyleyemedi.
⊛ Romeo, believing **that Juliet was dead, decided to kill himself.**	Juliet'in ölmüş olduğuna inanan Romeo, kendini öldürmeye karar verdi.
⊛ A man carrying **a large parcel got off the bus.**	Büyük bir paket taşıyan bir adam otobüsten indi.

Bir ortacın isim/zamirinden, bir ana fiille ayrılabileceğine dikkat ediniz:
Jones and Smith **came in followed by their wives.** (Jones ve Smith, yanlarında eşleri olduğu halde içeri girdiler.)
She **rushed past the policeman,** hoping **he wouldn't ask what she had in her suitcase.** (Polisin, valizinde ne olduğunu sormamasını ümid ederek polisin yanından hızla geçti.)

Eğer bu durumda bir isim/zamir yoksa, ortacın, hemen arkadan gelen ana fiilin öznesine ait olduğu kabul edilir:
Stunned **by the blow,** Peter **fell heavily.** (Darbenin etkisiyle sersemleyen Peter, şiddetle yere düştü.)
Believing **that he is alone, the** villain **expresses his thoughts aloud.** (Yalnız olduğunu sanarak, alçak herif düşüncelerini sesli olarak ifade eder.)

Eğer bu ilke hesaba katılmazsa, bir karışıklık ortaya çıkar. **'Waiting for a bus, a brick fell on my head.'** cümlesi, bir tuğlanın otobüs beklemekte ol-

duğu anlamını taşır, ki bu da saçmadır : (Bir otobüs beklerken, bir tuğla başıma düştü.) Böylece yanlış bir isim/zamire bağlanan ortaca, 'ilişkisi yanlış kurulmuş (misrelated)' denir. Yukarıdaki cümlenin şöyle yazılmış olması gerekirdi : **'As I was waiting for a bus a brick fell on my head. :** Bir otobüs beklerken, başıma bir tuğla düştü.'
İlişkisi yanlış kurulmuş ortaçlara birkaç örnek daha :

When using this machine, it must be remembered...
Doğrusu : **When using this machine you must remember...**
(Bu makinayı kullanırken şunu akılda tutmalısınız ki, ...)
Believing that I was the only person who knew about this beach, the sight of someone else on it annoyed me.
Doğrusu : **As I believed I was the only person etc.**
(Bu kıyıyı bilen tek kişi olduğunu sandığım için bir başkasını burada görmek beni sinirlendirdi.)

280 Şimdiki zaman ve geçmiş zaman ortacından oluşan sıfatlar

Bunları birbirleriyle karıştırmamaya dikkat edilmelidir.
amusing (eğlendirici), **tiring** (yorucu), **horrifying** (korkutucu) gibi ortaçlar etkendir ve 'bu etkiyi taşıyan' anlamındadır.
Geçmiş zaman ortacından oluşan sıfatlar (örneğin **amused** /eğlenmiş, zevk almış/, **tired** /yorgun düşmüş, yorulmuş/, **bored** /sıkılmış/) edilgendir ve 'bu biçimde etkilenmiş' anlamındadır.

The play was boring. (Oyun sıkıcıydı). **The audiance was bored** (Seyirciler sıkıldı). **The work was tiring** (Çalışma yorucuydu). **The workers soon became tired** (İşçiler az sonra yoruldular). **The scene was horrifying** (Manzara korkutucuydu/korkunçtu). **The spectators were horrified** (İzleyiciler korkmuşlardı). **An infuriating woman** (İnsanı çileden çıkaran bir kadın). **An infuriated woman** (Çileden çıkmış bir kadın).

ALIŞTIRMALAR : ORTAÇLAR

I. a. Ayrı cümleleri ort ç kullanarak tek cümlede birleştiriniz :

1. He studied. He listened to the radio as he studied.
2. He should slow down and signal meanwhile.
3. He centred the ball and ran towards the penalty area when he did this.
4. They drank. They were singing as they drank.
5. They continued their trip. They sent postcards as they travelled.

b. (Anlamda bir belirsizlik olacağı kanısında olduğunuz zaman **etken -miş'li ortaç** (the perfect participle active) kullanınız. Bunun dışında **şimdiki zaman ortacı** (the present participle) kullanınız.)

1. They swam. Then they had afternoon tea.
2. The farmer dug the hole and planted the trees.
3. He emptied the box and threw it away.
4. The man closed the door and opened his money-box.
5. When he received the message he left hurriedly.

c. 1. He threw the stone and broke a window.
2. He didn't post the letter and caused the argument.
3. You should push the button and start the machine.
4. They whill open the lid and let the birds fly away.
5. She dropped the tray and broke the glasses.

d. (**b** alıştırmasındaki uyarı bu alıştırma için de geçerlidir.)
1. The rom was cold, so we had to use an electric stove.
2. He saw that there was little food. so he went shopping.
3. The bus stopped at that stop regularly, so we waited there.
4. He was late, because he missed the bus.
5. They refused to take the next step, because he didn't want to make a serious mistake.
6. Because the chair was broken, he fell.
7. Because it was protected firmly by the soldiers, the castle was the safest place for the refugees.
8. As he was given insufficient information, the expert failed to decide on the procedure.
9. Because too little sugar had been used, the cake was not delicious.
10. Because he was wounded during the first attack, he couldn't fight in the second.

II. Siyah yazılmış sıfat cümleciklerinin yerine şimdiki ya da geçmiş zaman ortacı kullanınız.
1. The committee **that is preparing the report** will submit it in a week.
2. The armies **that were defending** had to yield the area to the enemy.
3. The armies **that were defending the ford** had to yield the ford to the enemy.
4. The light **that blinded** prevented them from seeing the big rock in front of them.
5. The land **that was captured by the immigrants was** later invaded by the tribes **that neigboured.** (2 ortaç)
6. The man **that was shot** was taken to hospital.
7. The boy **that was disappointed** cried.
8. The man **who is congratulating the boy who was chosen club president** is my friend. (2 ortaç)

III. Aşağıda ilişkisi yanlış olarak kurulmuş ortaçların ilişkilerini düzeltiniz.
1. Disappointed by the results, the date of the second exam didn't interest him a lot.
2. Recording Elvis'e song, the power cut stopped the recorder.
3. Horrified by the ghost, the plates fell of from his hand.
4. Walking in the park, a boy threw a stone at me.
5. Making a cake, her child came in and broke one of the eggs.
6. Carrying the money, the robbers stopped him and took the money.
7. Having been caught while stealing, his wife decided to divorce from him.
8. Having booked the seats, the only problem for him was to call up his wife.
9. Having finished the repairing successfully, his boss thanked him.
10. Not wanting to refuse this attractive jcb, his boss couldn't stop him from resigning.
11. Not having been chosen the candidate, his friends felt sorry for him.
12. Feeling embarrassed, even the funniest jokes couldn't make him laugh.
13. Disturbed by the changes, the environment was no longer suitable for the animals.
14. Being tired, the extra work was too much for him.
15. Turning around, a car was coming towards him.

26.

Emirler, Ricalar, Öğüt

281 Emir kipiyle ifade edilen emirler

A İkinci şahıs emir

1 Bu, to'suz mastarla aynı biçime sahiptir :

Hurry! (Acele et!) **Wait!** (Bekle!) **Stop!** (Dur!)

Olumsuz için fiilden önce **do not** (**don't**) koyarız :

Don't hurry! (Acele etme!)

2 Konuşulan kişi normal olarak belirtilmez, fakat istenirse cümlenin sonuna konan bir isimle belirtilebilir :

Eat your dinner, boys. (Yemeğinizi yiyin, çocuklar.)
Be quiet, Tom. (Sessiz dur, Tom.)

Bu isimler fiilden önce de konabilir, fakat bu çok daha seyrek rastlanan bir durumdur. **You** zamiri, konuşan kaba davranmak istediği zaman dışında ender olarak kullanılır.

3 Olumlu emirden önce **do** zamiri konabilir :

Do hurry. (Acele etsene.) **Do be quiet.** (Sessiz dur, ama.)

Bu **do**, etkiyi artırmak için kullanılırsa da, konuşanın rahatsız edilmiş olduğunu da ifade edebilir. (Dolaylı cümlelerde emir için **301 - 2**'ye bakınız.)

B Birinci şahıs emir

Biçim : **let us** (**let's**) + to'suz mastar :

Let's wait for Bill. (Bill'i bekleyelim.)

Olumsuz için normal olarak mastardan önce **not** koyarız :

Let's not tell anyone. (Kimseye söylemeyelim.)

Ancak halk İngilizcesinde **let's**'den önce **don't** koymak olanağı vardır :

Don't let's tell anyone. (Çeviri aynı.)

Let's yardımıyla konuşan kişi, onu dinleyenleri belirli bir yönde davranmaya itebilir, onların kabul etmeleri beklenen bir karar bildirebilir ya da bir öneri ifade edebilir.

Bazen önerilere **shall we?** eklenir. Önerinin kabulu, «**Yes, let's**» ile ifade edilebilir :

Let's go by taxi, shall we? (Taksiyle gidelim, ne dersiniz?)
Yes, let's. (Olur, gidelim/Evet, gidelim.)

Dolaylı cümlede **let's** genellikle bir öneri işlemi görür (**303**).

C Üçüncü şahıs emir

Biçim : **let him/her/it/them** + to'suz mastar :

Let them go by train. (Trenle gitsinler.)

Ancak bu, modern İngilizcede çok kullanılan bir yapı değildir. Şöyle demek daha yaygın bir yöntemdir :

They had better go by train/They must go by train. (Trenle gitseler iyi ederler/Trenle gitmediler.)

Aynı biçimde, olumsuzda :

They had better not go by train/They must not go by train.
(Trenle gitmeseler iyi olur/Trenle gitmemeliler.)

Olumsuz üçüncü şahıs emir : **let him, vb. not go,** modern İngilizcede kullanılmaz. Dolaylı cümle biçimleri için 303'e bakınız.

282 **Öteki emir bildirme yöntemleri**

A Üçüncü şahıs emirleri için «özne + **shall**» (Yazılı İngilizcede)

Shall, normal olarak bir süre yürürlükte kalacak olan, çok biçimsel/resmî yönetmeliklerde kullanılır. Bunlar genellikle edilgen çatıdadır :

The Chairman, Secretary and Treasurer shall be elected annually. (Başkan, Sekreter ve Kasadar yıllık olarak seçileceklerdir.) (Klüp yönetmeliği)

A record shall be kept of the number of students attending each class. (Her sınıfa devam eden öğrencilerin bir kaydı tutulacaktır.) (Okul yönetmeliği)

B «özne + **will**», özellikle üçüncü şahıs emirlerinde yararlıdır :

When the alarm rings passengers and the crew will assemble their boat stations. (Alarm çaldığı zaman yolcular ve mürettebat, kayık bölgelerinde toplanacaklardır.) (Yapıdaki duyuru)

Böyle kullanılan **will,** emri veren kişinin, verdiği buyruğa uyulacağından emin olduğunu belirtir. Özellikle yetkisi bulunan kişilerce, özellikle yazılı yönetmeliklerde kullanılır; ör. : gemi kaptanları, servislerin memurları, okul müdürleri, spor takımlarının çalıştırıcıları, vb. :

The team will report to the gymnasium for weight-lifting training. (Takım, halter çalışmaları için spor salonuna başvuracaktır.)

Will'i özneden önceye koyarsak emiri bir ricaya dönüştürdüğümüze dikkat ediniz. **You will**'i konuşma dilindeki emirler için de kullanabiliriz :

You will not mention this meeting to anyone. (Bu toplantıdan kimseye söz etmeyeceksiniz.)

Ancak **must** kullanmak hem daha yaygın, hem de daha naziktir :

You must not mention...
(...söz etmemelisiniz.)

C Emirler çoğu kez, **must** ile, yükümlülük olarak ifade edilir :

You must not smoke in the petrol store. (Petrol deposunda sigara içmemelisiniz.)

Passengers must cross the line by the footbridge. (Yolcular hattı, üst geçitten geçmelidir.)

Dogs must be kept on leads in this area. (Bu bölgede köpekler dolaşmalıdır.)

D Yönetmelikler ya da emirler, «**be** + mastar» yapısıyla ifade edilebilir :

You are to report for duty immediately. (Hemen görev için başvuracaksınız.)

The switchboard is to be manned at all times. (Her zaman santralde birisi bulunacaktır.)

E Yasaklar, yazılı yönetmeliklerde **may not** ile ifade edilebilir :

Candidates may not bring textbooks into the examination room. (Adaylar, sınavın yapılacağı odaya ders kitaplarını getiremezler.)

283 Rica ifade biçimleri

A **Could you,** çok yararlı bir rica biçimidir :

Could you please show me the way to...? (Lütfen bana...'a giden yolu gösterebilir miydiniz?)

Possibly, konuşan kişinin fazladan bir şey istediğini gösterir :

Could you possibly lend me £ 500? (Bana 500 sterlin ödünç verebilir misiniz acaba?)

Couldn't, konuşanın, az önce belirtilenden daha olumlu bir yanıt beklediğini gösterir :

A : I can't wait. (Bekleyemem.)
B : Couldn't you wait five minutes? (Beş dakika bekleyemez misiniz?)

B **will you/would you (please)** (lûtfen...ar mısınız?)

Will/Would you please count your change? (Bozuk paralarınızı/Paranızın üstünü sayarmısınız lütfen?)

would, will'den daha naziktir ve öğrencilerin bunu kullanmaları **salık** verilir. **Will/Would you,** cümlenin sonuna da konabilir, fakat bu, **yalnızca,** çok dostça ve rahat konuşmalar sırasında kullanılır. Başka türlü kullanılırsa bu, çok kaba görünür.

Will/Would, ayrıca üçüncü şahsa yapılan ricalarda da kullanılabilir :

Would Mrs. Jones, passanger to Leeds, please come to the Enquiry Desk? (Leeds yolcularından Mrs. Jones'un Soruşturma Masasına gelmesi rica olunur.)

Will anyone who saw the accident please phone this number...? (Kazayı gören herhangi bir kimsenin şu numaraya telefon etmesi rica olunur.) (Polis duyurusu)

C **perhaps you would...,** karşıdaki kişinin bu hizmeti yerine getireceğine duyulan güveni ifade eder. Bu konuşma ya da bir mektubun başında kullanılmaz, ancak daha sonra kullanmak olanağı vardır :

Perhaps you would let me know when your new stock arrives = Please let me know... (Herhalde bana yeni mallarınızın ne zaman geleceğini bildirirsiniz, değil mi? (Lütfen... bana bildirin.)

D **if you would...,** son derece yararlı bir rica ifade etme yoludur. Konuşmacının, yerine getirileceğinden emin olduğu, rutin türünden ricalar için kullanılır :

(Bir büroda) **If you'd fill up this formula/take a seat/wait a few minutes.** (Şu formülü doldurur musunuz/oturur musunuz/birkaç dakika bekler misiniz?)

(Bir otelde) **If you'd sign the register/follow the porter.** (Kaydı imzalar mısınız/taşıyıcıyı (hamalı) izler misiniz?)

(Bir dükkânda) **If you'd just put your address on the back of the cheque.** (Adresinizi çekin arkasına yazıverir misiniz?)

İstenen eylemin basit kolay olduğunu belirtmek için **just** eklenir.

E I should/would be very grateful if you would... (...arsanız çok minnettar olurum), özellikle mektuplarda, bazen de konuşma dilinde kullanılan çok resmî bir ricadır:

I should be very grateful if you would let me know if you have any vacancies... (Boş yeriniz olup olmadığını = Bir iş bulunup bulunmadığını/Bir işçi arayıp aramadığınızı bana bildirirseniz çok minnettar olurum.)

F would you be good/kind enough to keep me informed...? (Bana... sürekli olarak bildirmek lûtfunda bulunur musunuz?)

Would you be so kind as to keep me informed... (Çeviri aynı.)

G «would you mind + isimfiil»

Would you mind signing this form? (Şu formu imzalar mısınız, lûtfen?)

H you might, üzerinde durmadan, söz arasında yapılan bir ricayı ifade edebilir:

You might post these letters for me. (Şu mektupaları bana postalayıver.) Ancak bu, yalnızca dostça ve rahat konuşmalarda kullanılabilir. Bunun dışında kullanılırsa kaba görünür. Belli bir vurgulamayla **might,** aşağılayıcı biçimde yapılan bir isteği belirtebilir.) (**127**)

284 Öğüt ifade etme biçimleri

A must, ought to ve should öğüt ifade etmek için kullanılabilir:

You must read this book. (Bu kitabı okumalısın.) **It is very interesting.** (Çok ilginç.)

More trees/should/ought to be planted. (Daha çok ağacın dikilmesi gerekir.)

B «you had better + **to**'suz mastar»

You'd better take off your wet shoes. (Islak ayakkabılarını çıkarsan iyi olur.)

You'd better not wait any longer. (Daha fazla beklemesen iyi olur.)

Fiil geçmiş zamanda, fakat anlam şimdiki ya da gelecek zamandadır.

C «if I were you I should/would» (Senin yerinde olsam, ...ar(d)ım)

If I were you I'd buy a small car. (Senin yerinde olsam küçük bir araba alırım.)

Bu, genellikle, **I**'a hafif bir vurgu verilerek **«I should/would»** olarak kısaltılır:

'I'd buy a small car. (Küçük bir almak gerek.)

D «why don't you...?» (...sana), öğüt ya da öneri ifade edebilir.

E «it is time you + geçmiş zaman»:

It is time you bought a new car. (Yeni bir araba almanın zamanı geldi [de geçiyor bile].) (**288** B'ye bakınız).

27.

Dilek (The Subjunctive)

[285] Şimdiki Zaman Dilek Kipi

Biçim : Şimdiki zaman dilek kipi, mastarla tıpı tıpına aynı biçime sahiptir; bu nedenle **to be** fiilinin bütün şahıslar için dilek kipi biçimi **be** olup, diğer tüm fiillerin dilek kipi biçimleri, basit şimdiki zaman (present tense) biçimlerinin aynıdır. Şu farkla ki, üçüncü tekil şahıs için **s** eklenmez :

> **The queen lives here.** (Kraliçe burada oturur.) (basit şimdiki zaman)
> **Long live the queen!** (Çok yaşa Kraliçe/Kraliçe çok yaşasın!) (Dilek kipi)

Kullanılışı :

A Şimdiki zaman dilek kipi, bir dilek veya umudu ifade etmek için, çoğu kez doğa-üstü güçlerle ilgili bazı ünlemlerde kullanılır :

> **God bless you!** (Tanrı seni kutsasın!) / **God forgive you!** (Tanrı seni bağışlasın!) / **Heaven help us!** (Tanrı yardımcımız olsun) / **Heaven be praised!** (Tanrıya şükür!) **Damn you!** (Allah seni kahretsin!) **Curse this fog!** (Lânet sis!)

B Bazen şiirde, ya bir *dileği* belirtmek için, ya da koşul ve ayrıcalık gösteren cümleciklerinde kullanılır :

> Stevenson : **Fair the day shine as it shone in my childhood.** (= **may the sun shine/I hope it will shine**) (Pırıl pırıl olsun gün, çocukluğumdaki gibi.) (parlamasını dilerim.)
>
> Shakespeare : **If this be error, and upon me proved** (**if this is error**) (Eğer hata ise bu, ve benim yaptığım ortaya çıkmışsa)
>
> Byron : **Though the heart be still as loving** (**though the heart is**) (Kalp her ne kadar hâlâ seviyorsa da)

Ayrıca, 'if it is necessary : gerekliyse' anlamına gelen **if need be** ifadesine de dikkat ediniz :

> *If need be we can always bring another car.* (Gerekliyse bir araba daha getiririz.)

C 236'da görüldüğü gibi bazı fiilleri, 'should + mastar' kalıpları izler. Mastar **be** olduğu zaman **should** bazen atılır :

> **He *suggested* that a petition (should) be drawn up.**
> (bir dilekçe yazılmasını önerdi.)

Yalnız kalan mastar, böylece dilek kipinde olmaktadır. Bazen **should**, öteki fiillerden önce de atılmaktadır :

> **I recommend that each competitor (should) receive £ 1.**
> (Her yarışmacının 1 sterlin almasını öneriyorum.)

286 **Gerçek olmayan geçmiş zaman yapısının (dilek kipinin) WISH ve IF ONLY'den sonra kullanılması**

I/he/she/it was ya da **I/he/she/it were** diyebiliriz. **Were**, daha doğru dur, fakat **was**, özellikle konuşma dilinde sıkça kullanılır. Bunun dışında gerçek olmayan geçmiş zaman yapısı (dilek kipi) ile normal geçmiş zaman yapıları arasında bir biçim ayrımı yoktur.

«**wish (that)** + özne + bir geçmiş zaman yapısı», şimdiki zamanda karşılaşılan durumdan duyulan üzüntüyü/hoşnutsuzluğu belirtir:

I wish I knew his address = **I'm sorry I don't know his address**: (Keşke onun adresini bilsem = Onun adresini bilmediğim için üzülüyorum.)

I wish you could drive a car = **I'm sorry you can't drive a car**. (Keşke araba kullanabilseydin = Araba kullanamadığım için üzülüyorum.)

I wish he was coming with us = **I'm sorry he isn't coming with us**. (Keşke bizimle geliyor olsaydı = Bizimle geliyor olmamasına üzülüyorum.)

wish geçmişe dönüştürüldüğü zaman dilek kipinde herhangi bir değişiklik olmaz:

He wished he knew the address = **He was sorry he didn't know the address.** (Adresi bilseydim, diyordu = Adresi bilmediğine üzülüyordu.)

Gerçek olmayan geçmiş zaman yapıları dolaylı cümlelerde değişmez:

«I wish I lived nearer my work», **he said.** («Keşke çalıştığım yere daha yakın otursaydım», dedi.)

= **He said he wished he lived nearer his work.** («İşime daha yakın oturmayı dilerdim», dedi.)

«**Wish (that)** + özne + geçmiş öncesi (past perfect) fiil yapısı», geçmişteki bir durumdan dolayı beliren hoşnutsuzluğu ifade eder:

I wish (that) I hadn't spent so much money = (Keşke o kadar çok para harcamasaydım) = **I'm sorry I spent so much money.** (O kadar çok para harcadığım için üzülüyorum.)

I wish you had written to him = I'm sorry you didn't write to him. (Keşke ona (mektup) yazmış olsaydın = Ona mektup yazmamış olmana üzülüyorum.)

wish, yukarıdaki gibi **wished**'e dönüştürülebilir:

I wished I hadn't spent so much money = **I was sorry I had spent so much money.** (Keşke bu kadar para harcamamış olsaydım, dedi = Bu kadar çok para harcamış olduğum için üzülüyordum.)

(«wish + would» için 231, «wish + mastar» için 241 C'ye bakınız.)

if only, aynen bu biçimde kullanılabilir. «**if only** + geçmiş zaman **wish** ile aynı anlamda, fakat daha dramatiktir:

If only we knew where to look for him. (Onu nerede arayacağımızı bir bilsek...)

If only she had asked someone's advice! (Ne olur birinin düşüncesini alsaydı!)

Kuşkusuz geçmiş ve geçmiş öncesi fiil yapıları **if**'den hemen sonra da konabilir. Buradaki geçmiş zaman gerçek ya da olası olmayışı gösterir. Geçmiş öncesi, gerçek olmayışı gösterir :

If Tom were here (gerçek değil), **he could tell us what to do.** (Tom burada olsa, bize ne yapılacağını gösterirdi.)

If you jumped (were to jump) from Westminister Bridge (olası değil) **it would be almost impossible to rescue you.** (Westminister Köprüsünden atlasan (atlayacak olsan), seni kurtarmak hemen hemen olanaksız olur.)

If they had arrived ten minutes earlier (gerçek değil), **they would have caught the plane.** (On dakika önce gelmiş olsalardı uçağa yetişirlerdi.)

287 Aynı biçimde geçmiş dilek kipi (past subjunctive), şimdiki zamandaki gerçek olmayan ve olası olmayan veya kuşkulu bir durumun ifadesi için **as if/though** (sanki ...miş gibi) ile şimdi için kullanılır. (**as if** ile **as though** arasında hiçbir fark yoktur.) :

He behaves as if he owned the place. (Burası onunmuş gibi davranıyor.) (Fakat burası onun değil/burası **herhalde** onun değil/burası onun mu, değil mi bilmiyoruz.)

He talks as though he knew where she was. (Sanki onun nerede olduğunu biliyormuş gibi konuşuyor.) (Ama bilmiyor/herhalde bilmiyor/bilip bilmediğini bilmiyoruz.)

He orders me about as if I were his wife. (Bana, karısıymış gibi emirler yağdırıyor.) (Ama karısı değilim)

as if/though'dan önce gelen fiil, dilek kipindeki fiilin yapısını değiştirmeden geçmiş zamana konabilir :

He talks/talked as though he knew where she was. (Onun nerede olduğunu biliyormuş gibi konuşuyor/konuşuyordu.)

Geçmişteki gerçek ya da kuramsal bir eylemi söz konusu ederken **as if/though**'dan sonra geçmiş öncesi (past perfect) kullanırız :

He talks about Rome as if he had been there himself.
(Sanki bizzat orada bulunmuş gibi Roma'dan söz ediyor.)
(Ama orada bulunmamış/herhalde bulunmamış/bilmiyoruz)

aynı biçimde, dilek kipinin yapısını değiştirmeden, **as if/as though**'dan önce gelen fiili geçmiş zamana çevirebiliriz :

He looks/looked as though he hadn't had a decent meal for a month.)
(Sanki bir aydır doğru dürüst bir yemek yememiş gibi görünüyor/görünüyordu.)

288 Geçmiş zaman (dilek kipi) **yapısının WOULD RATHER/SOONER, IT IS TIME**'dan sonra kullanılması

A **would rather/sooner**'ın öznesi, bir sonraki eylemin öznes iile aynı olursa **would rather/sooner**'ı, **to**'suz mastar izler :

A : Would you like to start today? (Bugün yola çıkmak ister miydiniz?)

B : I would rather/sooner wait till tomorrow. (Yarına dek beklemeyi yeğ tutarım.)

prefer de tam mastarla (to'lu mastarla/Ç.N.) aynı biçimde kullanılabilir.

I would prefer to wait till tomorrow. (Çeviri aynı)

Ancak bir sonra belirtilen eylem başka bir öznenin ise **would rather/sooner,** bir geçmiş zaman ister.

A : Shall I give you a cheque for 10? (Size 10 sterlinlik bir çek vereyim mi?)

B : I'd rather you gave me £ 10 in notes. (10 sterlini banknotlar halinde vermenizi yeğ tutarım.)

A : Would you like him to paint the door green? (Kapıyı yeşile boyamasını ister misiniz?)

B : I'd rather he painted it blue. (Maviye boyamasını yeğ tutarım.)

Ancak **prefer** de, **like** gibi, «tümleç + mastar»ı alabilir :

I'd prefer you to give me £ 10 in notes. (10 sterlini banknot halinde ödemenizi yeğ tutarım.)

I'd prefer him to paint it blue. (Onu maviye boyamasını yeğ tutarım.)

(Ayrıca 270'e bakınız.)

B **«it is time»**ı bir mastar da izleyebilir :

It is time to start. (Yola çıkmanın zamanı.)

Bir «**for** + tümleç + mastar» kalıbı da :

It's time for us to go. (Gitmemizin zamanı.)

«özne + geçmiş zaman» da :

It's time he went. (Gitmesinin zamanı geldi.)

It's time we were leaving. (Ayrılmamızın zamanı geldi.)

«It is time + mastar» ile **«it is time** + özne + geçmiş zaman» arasında küçük bir ayrım vardır: Birincisi, belirtilen işi yapmanın zamanının gelmiş olduğunu, ikincisi ise zamanın biraz geçtiğini belirtir. (...menin zamanı geldi de geçiyor bile./Ç.N.) Bu izlenimi artırmak için cümleye **high** eklenebilir :

It's high time we left. (Ayrılmamızın zamanı çoktan geldi de geçiyor.)

ALIŞTIRMALAR : DİLEK KİPİ

Aşağıdaki cümleleri, **geçmiş zaman, şimdiki zaman** veya **mastar** kullanarak bitiriniz. Örnekleri inceleyiniz :

Ör. 1 : You don't want to come. If only.....
If only you wanted to come.

Ör. 2 : He didn't come. I wish.....
I wish he had come.

Ör. 3 : I can go by trainor by bus. I'd rather ..... by train.
I'd rather go by train.

1. He didn't finish the work in time. I wish.....
2. He doesn't know English, but he sounds as if.....
3. It is 9.0. The meeting will begin at 9.30. It is time..... (get going)
4. Jim can't swim. I wish.....

5. He didn't come to the meeting in time, but he talked as if.....
6. I'd rather John ..... It seems he wants to marry Mary. (marry Jane)
7. I wish ..... (see) Mr. Smith. Could you tell him I'm here?
8. I didn't listen to the news last night. I wish.....
9. If the teacher ..... (tell) what to do, we wouldn't have made this mistake.
10. I'd rather ..... now. I can't continue any longer. (stop)
11. It's time you ..... Aren't you late? (get going)
12. If only he ..... (cancel) the match. There was very heavy rain.
13. If only the referee ..... (cancel) the match. There is heavy rain.
14. I know you will not find the correct answer, but if you ..... it, you would see what I really mean.
15. It is time ..... (go) to the station. The train will be there in ten minutes.

28.

Edilgen Çatı (The Passive Voice)

289 A Biçim

1 Bir etken fiilin edilgeni, **to be** fiili etken fiilin yapısına sokularak ve buna etken fiilin geçmiş zaman ortacı (past participle) eklenerek oluşturulur :

ETKEN : We **keep** the butter here. (Yağı burada tutarız.)
EDİLGEN : The butter **is kept** here. (Yağ burada tutulur.)
ETKEN : They **broke** the window. (Camı kırdılar.)
EDİLGEN : The window **was broken.** (Cam kırıldı.)
ETKEN : People **have seen** wolves in the streets. (İnsanlar sokaklarda kurtlar gördüler.)
EDİLGEN : Wolves **have been seen** in the streets. (Sokaklarda kurtlar görüldü.)

Süreklilik fiil yapılarının (continuouns tense'lerin) edilgenlerine dikkat ediniz. **To be** fiilinin, bu durum dışında pek kullanılmayan süreklilik biçimini gerektirdiği için bazen zor görünebilir :

ETKEN : They **are repairing** the bridge. (Köprüyü onarıyorlar.)
EDİLGEN : The bridge **is being repaired.** (Köprü onarılmakta.)
ETKEN : They **were carrying** the injured player off the field. (Yaralanan oyuncuyu sahadan dışarı taşıyorlardı.)
EDİLGEN : The injured player **was being carried** off the field. (Yaralanan oyuncu sahadan dışarı götürülüyordu.)

Öteki süreklilik biçimleri son derece seyrek kullanılır. Bu nedenle :
They have/had been repairing the road **ve :**
They will/would be repairing the road
gibi cümleler normal olarak edilgen çatıya sokulmazlar.

2 «Yardımcı + mastar» bileşimleri, edilgen bir mastar kullanılarak edilgene çevrilirler :

ETKEN : You **must shut** these doors. (Bu kapıları kapamalısınız.)
EDİLGEN : These doors **must be shut.** (Bu kapılar kapanmalıdır.)
ETKEN : You **ought to open** the windows. (Camları açmanız gerekir.)
EDİLGEN : The windows **ought to be opened.** (Camların açılması gerekir.)
ETKEN : They **should have told him.** (Ona söylemeliydiler.)
(etken -miş'li mastar : perfect infinitive active)

EDİLGEN : He **should have been told.** (Ona söylenmeliydi.)
(edilgen -miş'li mastar : perfect infinitive passive)

Bir de şöyle bir yapı vardır :

His decision is to be regretted = We regret his decision. (Onun aldığı karardan üzüntü duyulmalıdır = Onun kararından üzüntü duyuyoruz.)

If he is to be believed... = If we believe him... (Ona inanılacak olursa = Ona inanırsak...)

3 Edilgen isimfiil, **'being** + geçmiş zaman ortacı'ndan oluşur :

ETKEN : I remember my father **taking** me to the Zoo.
(Babamın beni hayvanat bahçesine götürüşünü anımsıyorum.)

EDİLGEN : I remember **being taken** to the Zoo by my father.
(Babam tarafından hayvanat bahçesine götürülüşümü anımsıyorum.)

4 Öğrenciler, etken fiil yapıları ile bunların edilgenlerini bir tablo biçiminde görmek isteyebilirler :

Fiil yapısı	**etken çatı**	**edilgen çatı**
basit şimdiki z.	keeps	is kept
şimdiki z. sürek.	is keeping	is being kept
basit geçmiş z.	kept	was kept
geçmiş z. sürek.	was keeping	was being kept
şimdi öncesi	has kept	has been kept
geçmiş öncesi	had kept	had been kept
gelecek z.	will keep	will be kept
şart	would keep	would be kept
miş'li şart	would have kept	would have been kept
şimdiki z. mast.	to keep	to be kept
-miş'li mastar	to have kept	to have been kept
şim. z. ortaç/isim -fiil	keeping	being kept
-miş'li ortaç	having kept	having been kept

B Kullanılışı

Edilgen çatı İngilizcede, yapılan işi vurgulamanın işi yapanı vurgulamaktan daha kolay veya ilginç olduğu durumlarda veya işi yapan kişinin bilinmediği durumda kullanılır :

My watch was stolen, (Saatim çalındı.) **cümlesi,**
Thieves stole my watch (Hırsızlar saatimi çaldılar)
cümlesinden çok daha yaygındır.

Şu noktaya dikkat ediniz : Kuramsal olarak, bir düz ve bir dolaylı tümleci bulunan bir cümlenin (Örneğin : Someone gave her a bulldog : Birisi ona bir buldog verdi) iki edilgen biçimi olabilir :

She was given a bulldog. (Ona bir buldog verildi.)
A bulldog was given to her. (Çevirisi aynı.)

Bunlardan birincisi çok daha yaygın olanıdır. Yani, dolaylı tümleç (ki mi/kime sorusunun yanıtı/Ç.N.) edilgen fiilin öznesi olur.

290 Edilgen fiillerle birlikte edatlar

A Bir edilgen cümlede, özne, yani işi yapan kişi çoğu kez belirtilmez. (289'a bakınız) Özne belirtildiği zaman **by**'dan sonra gelir :

EDİLGEN : Dufy painted this picture. (Bu resmi Dufy yaptı.)
ETKEN : This picture was painted by Dufy. (Bu resim Dufy tarafından yapıldı.)
ETKEN : **who wrote it?** (Bunu kim yazdı?)
EDİLGEN : **who was it written by?** (Bu kimin tarafından yazıldı?)
ETKEN : **what caused this crack?** Bu çatlağa ne neden oldu?)
what was this crack caused by? (Ç.N. : Bu tümceyi Türkçe'de edilgen söylemenin olanağı yoktur.)

Ancak, şu tür cümlelerin :
Smoke filled the room/Paint covered the lock. (Odayı duman doldurdu/Kilidi boya kapladı)
edilgen biçimleri :
The room was filled **with** smoke/The lock was covered **with** paint. (Oda dumanla doldu/Kilit boyayla kaplandı.)
olacaktır. Burada işi yapan kişi değil, kullanılan malzeme söz konusudur.

B Bir 'fiil + edat + tümleç' bileşimi edilgen çatıya çevrildiği zaman edat, hemen fiilin arkasında kalacaktır :

ETKEN : We must **write to** him. (Ona mektup yazmalıyız.)
EDİLGEN : He must be written to. (Ona mektup yazılmalı.)
ETKEN : You can **play with** these cubs quite safely. (Bu yavru arslanlarla bir sakınca olmaksızın oynayabilirsiniz.)
EDİLGEN : These cubs can be **played with** safely. (Bu yavru arslanlarla bir sakınca olmaksızın oynanabilir.)
aynı biçimde, 'fiil + edat/zarf' bileşimlerinde de :
ETKEN : They threw away the old newspapers. (Eski gazeteleri attılar.)
EDİLGEN : The old newspapers were thrown away. (Eski gazeteler atıldı.)
ETKEN : He looked after the children well. (Çocuklara iyi baktı.)
EDİLGEN : The children were well looked after. (Çocuklara iyi bakıldı.)

291 Edilgen fiillerden sonra kullanılan mastar yapıları

A **acknowledge** (kabul etmek), **assume** (varsaymak, inanmak), **believe** (inanmak), **claim** (...savında bulunmak/iddia etmek), **consider** (saymak, kabul etmek), **estimate** (tahmin etmek), **feel** (...gibi gelmek), **find** (anlamak), **know** (bilmek), **presume** (varsaymak, farzetmek, inanmak), **report** (bildirmek), **(say)** söylemek), **think** (kanısında olmak), **understand** (anlamak), vb.'den sonra.

«**People think/consider/know... that he is...** (Millet onun... diği kanısın da/onu... sayıyor/onun... diğini biliyor» gibi cümlelerin iki edilgen biçimi olabilir.

It is thought/considered/known **that he is...** (Onun...olduğu düşünülüyor/O...sayılıyor/Onun...olduğu biliniyor)

He is thought/considered/known, vd. **to be...** (O... olarak düşünülüyor/sayılıyor/Onun...olduğu biliniyor.)

Aynı biçimde :

= It was said that he was jealous of her. (Onu kıskandığı söylendi.)

= He was said to be jealous of her.

Bunlardan, mastarla yapılanı anlamca daha belirgindir. Temel olarak **to be** ile kullanılırsa da bazen diğer mastarlar da kullanılabilir :

He is thought to have information which will be useful to the police. (Polise yararlı olacak bilgilerin onda bulunduğu kanısı var.)

Düşünce/kanı **daha önceki** bir eylemle ilgili olduğu zaman -miş'li mastarı (the perfect infinitive) kullanırız. Böylece :

diyebiliriz.

Poople know that he **was**...

= It is known that he **was**...

= He is known **to have been**...

diyebiliriz.

People believed that he **was**...

It was believed that he **was**...

He was believed **to have been**...

Bu yapı, herhangi bir fiilin -miş'li mastarı ile kullanılabilir.

B **SUPPOSE**'dan sonra

1 Edilgen çatıdaki **suppose**'dan sonra herhangi bir fiilin şimdiki zaman mastarı (present infinitive) gelebilir, fakat bu yapı genellikle bir görev anlamı taşır ve bu nedenle, etken yapıdaki **suppose**'un karşlığı değildir :

You are supposed to know how to drive. = It is your duty to know /you should know how to drive (Araba sürmesini bilmen gerekir. = Bilmek görevindir/Bilmen gerek.

Ancak :

He is supposed to be in Paris. **ya**

He ought to be there. (Orada olması gerekir.) **ya da**

People suppose he is there. (Herkes onun orada olduğunu sanıyor.) **anlamına gelebilir.**

2 Aynı biçimde edilgen çatıdaki **suppose**'dan sonra herhangi bir fiilin -miş'li mastar biçimi (perfect infinitive) gelebilir. Bu yapı bir görev anlamı taşıyabilir, fakat çoğu kez bu anlamı taşımaz :

You are supposed to have finished. (Bitirmiş olmalıydın.)

= you should have finished.

Ancak :

He is supposed to have escaped disguised as a woman. (Kadın kılığında kaçmış olduğu sanılmakta.) = people suppose that he escaped..

C Bir edilgen fiilden sonra gelen bir mastarın tam bir mastar, yani **to**'lu mastar olduğuna dikkat ediniz :

ETKEN : We saw them **go** out. (Dışarı çıkışını gördük.)
He made us **work.** (Bizi çalıştırdı.)

EDİLGEN : They were seen **to go** out. (Dışarı çıktıkları görüldü.)
We were made **to work.** (Çalıştırıldık.)

Ancak **let,** to'suz kullanılır :

ETKEN : They let us go. (Bıraktılar gittik./Gitmemize izin verdiler.)

EDİLGEN : We were let go. (Gitmemize izin verildi.)

D **think, know, believe, understand, report, say, suppose** fiillerinin edilgenlerinden sonra sürekli mastar (continuous infinitive) kullanılabilir :

He is thought/known/believed/said/supposed to be living abroad. (Yurt dışında çalışmakta olduğu sanılıyor/biliniyor/inanılıyor/söyleniyor/sanılıyor.) = People think/know/believe/say/suppose that he is living abroad. (Herkes onun yurt dışında çalışmakta olduğunu sanıyor/biliyor/inanıyor/söylüyor/sanıyor.)

You are supposed to be working. = You should be working. (Çalışıyor olman gerek.)

Sürekli mastarın -miş'li biçimi de kullanılabilir :

He is believed to have been waiting for a message. (Bir mesaj beklemekte olduğuna inanılıyor.)

= People believe that he was waiting for a message. (Herkes onun bir mesaj beklemekte olduğuna inanıyor.) (Geçmişte/Ç.N.)

You are supposed to have been working. (Çalışıyor olman gerekiyor.) = You should have been working. (Aynı)

ALIŞTIRMALAR : EDİLGEN ÇATI

I Aşağıdaki etken cümleleri edilgen çatıya çeviriniz.

1. They reserve seats for the president every year.
2. They publish such books from time to time.
3. They pulled the piano to the other corner.
4. They promised us not to disturb us. (2 edilgen)
5. He will finish the preparations next week.
6. They are going to feed the chichkens in a minute.
7. They would help you if you asked their help.
8. She might catch you stealing the money.
9. Someone is following me.
10. Someone is cutting the rope.
11. Someone was turning off the gas while the others were looking for the little girl. (2 edilgen)
12. They have let out the animals.
13. You have looked up all the words.
14. You should take it to the veterinary.
15. I heard them singing this song.

16. They having closed the gates, we sneaked in over the wall.
17. They want somebody to burn the litter.
18. They naturally like people who praise them.
19. They have finally finished the bridge.
20. They expect them to finish it by Monday.

II. Aşağıdaki durumlarda hangi edilgen fiil yapılarını kullanırdınız?

A. Sabahleyin büroya geliyorsunuz. Bir de bakıyorsunuz ki bütün büro eşyası alt-üst olmuş. Anlaşılan birisi gece büronuza girip herşeyi kırıp dökmüş. Kuşkusuz, bunu kimin yaptığını bilmiyorsunuz. Dolayısıyla olup bitenleri edilgen çatıda ifade etmek zorundasınız :

1. windows-break 2. my desk-turn upside down 3. my telephone-throw to the other corner 4. the chairs-break into pieces 5. my money-steal

B. Bir parti düzenlediniz. Bir takım hazırlıklar yapılması gerekiyor. Bu yönde yardımcılarınıza emirler ve bilgiler veriyorsunuz.

1. invitation cards-must send 2. tea-should prepare 3. cake have-make 4. tables-will set 5. the music set-have not set

III. Aşağıdaki cümlelerin etken girişlerini edilgen çatıya çeviriniz.

1. They know us to be reliable people.
2. They consider these changes unnecessary.
3. They reported that the prisoners have stood against the changes.
4. They suppose that the administration will insist on the changes.
5. They have to understand that their objection is not reasonable.

29.

Dolaylı Aktarım (Reported Speech)

292 Düz ve Dolaylı Aktarım (DIRECT and INDIRECT [REPORTED] SPEECH)

Bir kişinin söylediklerini aktarmanın iki yolu vardır : düz ve dolaylı.
Düz anlatımda ilk konuşucunun sözlerini aynen yineleriz :

He said, «I have lost my umbrella» («Şemsiyemi yitirdim», dedi.)

Böyle aktarılan konuşmalar tırnak içine alınırlar ve aktarılan konuşmadan hemen önce bir virgül ya da iki nokta üst üste konur.

Düz aktarım, kitaplardaki, oyunlardaki ve önemli sözlerin aktarılışında kullanılır.

Dolaylı aktarımda belirtilen bir görüş ya da söylenen bir sözün tam anlamını, ille de bunları söyleyen kişinin kullandığı sözcükleri kullanmadan aktarırız :

He said that he had lost his umbrella. (Şemsiyesini yitirdiğini/yitirmiş olduğunu söyledi.)

Dolaylı aktarımda **say**'den sonra virgül yoktur. **That** atılabilir. Dolaylı aktarım, normal olarak, konuşmalar sözlü olarak aktarıldığında kullanılırsa da daha dramatik bir etki yaratabilmek için bu durumda dolaysız aktarım da bazen kullanılmaktadır.

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Bu konuda okurlarımızın dikkatini bir noktaya çekmek isteriz. Günlük konuşma sırada İngilizcede dolaylı aktarımın daha sık ve yaygın olarak kullanılmasına karşılık Türkçede **düz** aktarım daha yaygındır. Bu nedenle, İngilizcede dolaylı aktarımla verilen bir sözü dilimize çevirirken Türkçede düz aktarım kullanmak sık sık gerekli olmaktadır :

He said he would come early. : «Erken geleceğim», dedi.

Bu çeviri, çoğu kez, «Erken geleceğini söyledi»den daha akıcı olmaktadır.

Düz aktarımı dolaylıya çevirirken bazı değişmeler genellikle gerekli olmaktadır. Bunları, düz cümleleri, soruları ve emirleri ayrı ayrı ele alarak daha kolay gösterebiliriz.

293 Dolaylı aktarımda düz ifadeler : fiil yapılarında değişiklikler gereklidir.

A Dolaylı aktarım şimdiki zamandaki (geniş zamanda) bir fiille sunulabilir :

He says that... (...diğini söylüyor.) Bu, şu durumlarda yaygındır :

1. halâ sürmekte olan bir konuşmayı aktarırken
2. bir mektubu okuyup aynı anda içeriğini aktarırken
3. talimatı okuyup aktarırken

4. bir kişinin sık sık yinelediği bir sözü aktarırken. Ör.: **Tom says that he'll never get married.** (Tom hiç evlenmeyeceğini söyler/söylüyor.)

Giriş fiili geniş (present), şimdi öncesi (present perfect), ya da gelecek zaman (future) fiil yapılarından birindeyse söylenenleri herhangi bir fiil değişikliği yapmadan aktarabiliriz:

PAUL (İstasyondan telefon etmektedir): **I'm trying to get a taxi.** (Bir taksi bulmaya çalışıyorum.)

ANN (Yanında beklemekte olan Mary'ye): **Paul says he is trying to get a taxi.** (Paul, bir taksi bulmaya çalıştığını söylüyor.)

B Ancak genel olarak dolaylı aktarım, geçmiş zamandaki bir fiille sunulur. O zaman düz aktarımdaki füller karşılığı olan bir geçmiş zaman yapısına çevrilir. Değişiklikler, aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Düz aktarım		**Dolaylı aktarım**
● Geniş zaman	——→	Geçmiş zaman

«I never eat meat», he explained. («Hiç et yemem», diye açıkladı.) = **He explained that he never ate meat.** (Hiç et yemediğini açıkladı.)

● Şimdiki zamanda süreklilik (Pres. Cont.)	——→	Geçmiş zamanda süreklilik (Past. Cont.)

«I'm waiting for Ann,» he said. («Ann'i bekliyorum», dedi.) = **He said he was waiting for Ann.** (Ann'i beklemekte olduğunu söyledi.)

● Şimdi öncesi (Pres. Perf.)	——→	Geçmiş öncesi (Past Perf.)

«I have found a flat,» he said. («Bir daire buldum», dedi.) = **He said he had found a flat.** (Bir daire bulduğunu söyledi.)

● Şimdi öncesinden süreklilik (Pres. Perf. Cont.)	——→	Geçmiş öncesinden sürelilik (Past Perf. Cont.)

«He said, «I've been waiting for ages.» («Çağlar boyu/Ne zamandır bekliyorum», dedi.) = **He said he had been waiting for ages.** (Ne zamandır beklemekte olduğunu söyledi.)

● Basit geçmiş	——→	Geçmiş öncesi (Past Perf.)

«I took it home with me,» he said. («Onu beraberimde eve götürdüm», dedi.) = **He said he had taken it home with him.** (Onu beraberinde eve götürdüğünü söyledi.)

● Gelecek	——→	Şart yapısı (would'lu)

«He said, «Ann will be in Paris on Monday.» («Ann Pazartesi günü Pariste olacak», dedi.) = **He said that Ann would be in Paris on Monday.** (Ann'in Pazartesi günü Paris'te olacağını söyledi.)

● Gelecekte süreklilik	——→	Şart süreklilik (would be)

«I'll be using the car myself on the 24th.» he said. («Ayın 24'ünde arabayı ben kendim kullanacağım», dedi.) = **He said he'd be using the car himself on the 24th.** (Ayın yirmidördünde arabayı kendisinin kullanacağını söyledi.)

Ancak **I/we will**'e karşı seçenek olarak kullanılan **I/we shall** dolaylı aktarımda normal olarak **would**'a dönüşür :

«I shall/will be 21 tomorrow,» said Bill. («Yarın 21'ime basacağım», dedi Bill) = **Bill said he would be 21 the following day.** (Bill, ertesi gün 21'ine basacağını söyledi.)

Ancak cümle bizzat bu cümleyi söyleyen kişi tarafından aktarılıyorsa **I/we shall** ya **I/we should** ya da **I/we would** olur. **Would,** daha yaygın biçimdir.

294 **Geçmiş zaman yapıları bazen değişmez**

A Kuramda, basit geçmiş zaman (past tense), geçmiş öncesine (past perfect) çevrilir, fakat konuşma İngilizcesinde bu fiil yapısı genellikle olduğu gibi kalır. Ne var ki, eylemlerin birbirlerine göre zaman ilişkileri konusunda bir karışıklığın ortaya çıkmaması da gerekir :

He said, «I loved her» («Onu sevdim», dedi) cümlesinin kesinlikle :
He said that he had loved her (Onu sevmiş olduğunu söyledi)
olarak aktarılması gerekir. Yoksa anlamda bir değişiklik olacaktır. Buna karşılık :

He said, «Ann arrived on Monday» («Ann Pazartesi günü geldi», dedi) cümlesi,

He said that Ann arrived (ya da **had arrived**) **on Monday.**
Ann'in Pazartesi günü geldiğini (gelmiş olduğunu) söyledi olarak aktarılabilir.

B Kuramda geçmiş zamanda süreklilik yapısı (past continuous tense) geçmiş öncesinden süreklilik (past continuous tense) yapısına çevrilir, fakat uygulamada, tamamlanmış bir eylemin ifadesi dışında, olduğu gibi kalır :

She said, «We were thinking of selling the house but we decided not to.» («Evi satmayı düşünüyorduk, fakat satmamaya karar verdik», dedi.)
= **She said that they had been thinking of selling the house but had decided not to.** (Evi satmayı düşünmekte olduklarını, fakat satmamaya karar verdiklerini söyledi.)

Buna karşılık :

He said, «When I saw them they were playing tennis.»
(«Onları gördüğüm zaman tenis oynuyorlardı», dedi.)
cümlesi normal olarak şöyle aktarılır :

He said that when he saw them they were playing tennis. (Onları gördüklerinde onların tenis oynamakta olduklarını söyledi.)

C Yazı dilinde geçmiş zaman fiil yapıları normal olarak geçmiş öncesi yapısına (past perfect) dönüşürler, fakat şu istisnalar da bulunmaktadır :

1' Zaman cümleciklerinde kullanılan basit geçmiş/geçmişte süreklilik (past/past continuous) yapıları normal olarak değişmezler :

He said, «When we were living/lived in Paris...»
= **He said that when they were living/lived in Paris...»**
(«Biz Paris'te otururken...» dedi.)
= (Paris'te otururlarken, ...diklerini söyledi.)

Bu tür cümlelerin ana cümleciklerindeki fiiller genellikle ya oldukları gibi kalırlar, ya da geçmiş öncesine (past perfect) dönüşürler :

He said, «When we were living/lived in Paris we often saw Paul»
= **He said that when they were living/lived in Paris they often saw Paul** ya da **they had often seen Paul.**
(«Biz Paris'te otururken sık sık Paul'ü görürdük.»)
= (Paris'te oturdukları sırada sık sık Paul'ü gördüklerini **ya da** görmüş olduklarını söyledi)

2 Konuşmanın aktarıldığı sırada halâ geçerliğini korumakta olan bir durumun anlatımında kullanılan geçmiş zaman (past simple) olduğu gibi kalır :

She said, «I decided not to buy the house because it was on a main road.» («Evi satın almamaya karar verdim, çünkü bir ana yol üzerindeydi.» dedi.)

She said that she had decided not to buy the house because it was on a main road. (Bir ana yol üzerinde bulunduğu için evi almamaya karar verdiğini söyledi.)

3 **wish, would rather/sooner** ve **it is time**'dan sonra gelen, gerçek olmayan (unreal) geçmiş zaman yapıları (dilek kipleri/subjunctives) değişmezler :

● **«We wish we didn't have to take exams,» said the children.**
(«Keşke sınavlara girmek zorunda olmasak/olmasaydık», dedi çocuklar.)
= **The children said they wished they didn't have to take exams.**
(Çocuklar, sınavlara girmek zorunda olmamayı dilediklerini söylediler.) (Türkçe açısından çok daha iyisi cümleyi olduğu gibi bırakmaktır./Ç.N.)

● **«Bill wants to go alone,» said Ann, «but I'd rather he went with a group.»** («Bill yalnız gitmek istiyor», dedi Ann, «fakat bir grupla gitmesini yeğlerdim».)
= **Ann said that Bill wanted to go alone but that she'd rather he went with a group.** (Ann Bill'in yalnız gitmek istediğini, fakat kendisinin, onun bir grupla gitmesini yeğlediğini söyledi.)

● **«It's time we began thinking about our holidays,» said Mr Pitt.**
(Tatilimizi düşünmeye başlamamızın zamanı geldi,» dedi Mr Pitt.)
= **Mr Pitt said that it was time they began thinking about their holidays.**
(Mr Pitt, tatillerini düşünmeye başlamalarının zamanının geldiğini söyledi.)

4 2 ve 3'üncü tür şart cümleleri değişmezler (**223** B ve C) :

«If my children were older I would emigrate,» said Andrew.
(«Çocuklarım daha büyük olsalardı göç ederdim», dedi Andrew.)
= **Andrew said that if his children were older he would emigrate.**
(Andrew, çocukları daha büyük olsaydı göç edeceğini söyledi.)

Ancak şu noktalara dikkat ediniz :

1. Birinci şahıs şart cümlelerinde **should** ya da **would** kullanabiliriz. Düz cümlede bu anlamda kullanılan **should**, normal olarak **would** olarak aktarılır :

* **«If I had the instruction manual,» said Bill, «I should know what to do.»** («Talimat broşürü elimde olsa», dedi Bill, «ne yapacağımı bilirim.»)

Bill said that if he had the instruction manual he would know what to do. (Bill, elinde talimat broşürü olsa ne yapacağını bileceğini söyledi.)

Ancak **«I should...»**lu bir cümle bizzat bu cümlenin sahibi tarafından aktarılıyorsa **should** ya değişmeden kalır ya da **would** ile aktarılır.

2. **«If I were you I should/would...»** öğüt verme yapısı, normal olarak **«advise** + tümleç + mastar» ile aktarılır :

«If I were you I'd wait,» I said. («Senin yerinde olsam beklerim», dedim.)

= **I advised him to wait.** (Ona beklemesini salık verdim.)

3. **«I should/would be (very) grateful if you would...»** rica yapısı normal olarak **«ask** + tümleç + mastar» ile aktarılır :

«I'd be very grateful if you'd keep me informed,» he said. («Beni sürekli olarak haberdar ederseniz çok minnettar olurum», dedi.)

= **He asked me to kep him informed.** (Ona sürekli haber vermemi rica etti.)

5 **Would, should, ought to, had better, might, used to, could** ve **must** normal olarak değişmezler.

Birinci şahıstaki **would/should** için yukarıdaki 4 (1)'e bakınız :

«I should/would like to take some photographs,» said Mr Pitt. («Birkaç resim çekmek istiyorum», dedi Mr Pitt.)

= **Mr Pitt said that he would like to take some photographs.** (Mr Pitt birkaç fotoğraf çekmek istediğini söyledi.)

Should'un öteki kullanım biçimleri değişmeden kalır :

«They ought to/should widen this road,» said Peter. («Bu yolu genişletmeleri gerekir», dedi Peter.)

= **Peter said that they ought to/should widen the road.** (Peter, yolu genişletmeleri gerektiğini söyledi.)

Ancak zorunluk değil de öğüt ifade ediyorsa **you ought to/you should, «advise** + nesne + mastar» ile aktarılabilir. **You must** öğüt de ifade edebilir ve aynı biçimde aktarılır :

«You ought to/should/must read the book,» said Ann, «It's much better than the film.» («Kitabı okuman gerekir/okumalısın», dedi Ann. «Filminden çok daha iyi.»)

= **Ann advised/urged me to read the book...** (Ann bana kitabı okumamı salık verdi/beni kitabı okumaya yöneltti...)

I/he/she/we/they had better değişmeden kalır. **You had better** ise ya değişmeden kalır ya da **«advise** + tümleç + mastar» ile aktarılır (**301**'e bakınız) :

«The children had better go to bed early,» said Tom. («Çocuklar erken yatsalar iyi olur», dedi Tom.)

= **Tom said that the children had better go to bed early.** (Tom, çocuklar erken yatsalar iyi olur, dedi.)

«You'd better not drink the water till it is boiled,» she said. («Kaynamadan suyu içmeseniz iyi olur», dedi.)

= **She advised (warned) us not to drink the water till it had been boiled.** (Kaynamadan suyu içmememizi salık verdi/içmememiz konusunda bizi uyardı.)

Bir rica biçimi olarak kullanıldığı zaman **you might,** «ask + tümleç + mastar» ile aktarılabilir (**127** C). Başka kullanımlarında **might** değişmeden kalır. **Could** için **307,** must için **306**'ya bakınız.

295 Düz aktarımı dolaylı aktarıma çevirirken yapılması gerekli olan öteki değişiklikler

A Konuşan kişinin kendi sözlerini aktarması dışında zamirler ve iyelik zamirleri normal olarak birinci ya da ikinci kişiden üçüncü kişiye dönüşür :

I said, «I like my new house.» («Yeni evimi seviyorum», dedim.)
= **I said that I liked my new house.** (Yeni evimi sevdiğimi söyledim.)
(Konuşan, kendi konuşmasını aktarmaktadır.)
He said, «I have forgotten the combination of my safe.»
(«Kasamın şifresini unuttum», dedi.)
= **He said that he had forgotten the combination of his safe.**
(Kasasının şifresini unutmuş olduğunu söyledi.)
«You've overcooked the steak again, Mary», he said.
(«Gene bifteği fazla pişirmişsin, Mary», dedi.)
= **He told Mary that she had overcooked the steak again.**
(Mary'ye, gene bifteği fazla pişirmiş olduğunu söyledi.)

Ancak bazen, anlam belirsizliğini önlemek için cümleye bir isimin sokulmasının gerekli olabileceğine dikkat ediniz.

Tom said, «He came in through the window»
(Tom, «O pencereden girdi», dedi.)

cümlesi normal olarak :

Tom said that he had come in through the window.
(Tom pencereden girdiğini söyledi.)

olarak aktarılmaz. Bu, bizzat Tom'un bu biçimde girmiş olduğu izlenimini verebilir. Fakat burada bir isim kullanırsak bir karışıklık olmaz :

Tom said that the man/the burglar/the cat, vb. had come in...
(Tom, adamın/hırsızın/kedinin.....girdiğini söyledi)

Zamir değişiklikleri, gelecek zamandaki (future) veya şart kipindeki (conditional) fiili etkileyebilir :

He said, «I shall be there.» («Orada olacağım/olurum», dedi.)
= **He said that he would be there.** (Orada olacağını söyledi.)
He said, «I shall be there.» («Orada olacağım/olurum», dedi.)
= **He said that he would be there.** (Orada olacağını söylüyordu.)

B **This** ve **these**

Zaman gösteren ifadelerdeki **this** genellikle **that** olur :

He said, «She is coming this week.» («O bu hafta geliyor», dedi.)
= **He said that she was coming that week.** (Onun o hafta geleceğini söyledi.)

Bunun dışında sıfat olarak kullanılan **this** ve **that** genel olarak **the**'ya dönüşürler :

He said, «I bought this pearl/these pearls for my mother.»
(«Bu inciyi/bu incileri anneme aldım», dedi.)
= **He said that he had bought the pearl(s) for his mother.**

(İnci(ler)i annesine almış olduğunu söyledi.)

Zamir olarak kullanılan **this/these; it, they/them**'e dönüşebilir :

He showed me two bullets. «I found these embedded in the panelling,» he said. (Bana iki kurşun gösterdi. «Bunları tahta kaplamada gömülü buldum», dedi.)

= **He said he had found them embedded in the panelling.**
(Onları tahta kaplamada gömülü bulduğunu söyledi.)

He said, «We will discuss this tomorrow.»
(«Bunu yarın tartışırız», dedi.)

= **He said that they would discuss it/the matter the next day.** (Onu, (konuyu) ertesi gün tartışacaklarını söyledi.)

Sıfat olarak, ya da bir seçimi göstermek veya bazı nesneleri ötekilerden ayırmak için kullanılan **this** ve **these,** genellikle **the one near him/the one(s) that he had chosen** (yanındaki/seçtiği-seçtikleri) gibi bir ifadeyle aktarılır :

«Which will you have?» I asked. «This(one)» he said.
(«Hangisini alırsın?» diye sordum. «Bu», dedi.)

= **I asked which one he would take and he said he would have the one near him.** (Hangisini alacağını sordum, o da yakınındakini alacağını söyledi.)

296 **Zaman gösteren zarflar ve zarf işlevi yapan takımlar şöyle değişirler :**

● **today** (bugün)	● **that day** (o gün)
● **yesterday** (dün)	● **the day before** (bir önceki gün)
● **the day before yesterday** (dün değil evvelki gün)	● **two days before** (iki gün önce)
● **tomorrow** (yarın)	● **the next day/the following day** (ertesi gün)
● **the day after tomorrow** (yarın değil öteki gün)	● **in two days' time** (iki gün sonra/içinde)
● **next week/year, vb.** (gelecek hafta/yıl, vb.)	● **the following week/year, vb.** (ertesi hafta/yıl, vb.)
● **last week/year, vb.** (geçen hafta/yıl, vb.)	● **the previous week/year, vb.** (bir önceki hafta/yıl, vb.)
● **a year vb. ago** (bir yıl önce, vb.)	● **a year before/the previous year** (bir yıl önce/bir önceki yıl)

● **«I saw her the day before yesterday», he said.**
(«Onu dün değil evvelki gün gördüm», dedi.)

= **He said he had seen her two days before.**
(Onu iki gün önce gördüğünü söyledi.)

● **«I'll do it tomorrow», he promised.** («Onu yarın yaparım», diye söz verdi.)

= **He promised that he would do it the next day.**
(Onu ertesi gün yapacağına söz verdi.)

● **«I'm starting the day after tomorrow, mother», he said.**
(«Yarından sonraki gün yola çıkıyorum, anne», dedi.)

= **He told his mother that he was starting in two days' time.**
(Annesine, iki gün sonra/içinde yola çıkacağını söyledi.)

● **She said, «My father died a year ago.»** («Babam bir yıl önce öldü», dedi.)

She said that her father had died a year before/the previous year.
(Annesinin bir yıl önce/bir önceki yıl ölmüş olduğunu söyledi.)

Ancak eğer konuşma, aynı günde yapılmış ve aktarılmışsa bu zaman değişiklikleri gerekli değildir :

At breakfast this morning he said, «I'll be very busy today.»
(Bu sabah kahvaltıda, «Bugün çok meşgul olacağım», dedi.)
= **At breakfast this morning he said that he would be very busy today.**
(Bu sabah kahvaltıda bugün çok meşgul olacağını söyledi.)

Bir konuşma, yapıldığından bir/iki gün sonra aktarılıyorsa, kuşkusuz, mantığın gerektirdiği bazı değişiklikler yapılmaktadır. Pazartesi günü Jack, Tom'a,

I'm leaving the day after tomorrow. (Yarın değil öbür gün yola çıkıyorum.)

demiştir. Eğer Tom, bu konuşmayı ertesi gün (Salı) aktarıyorsa büyük bir olasılıkla şöyle söyleyecektir :

Jack said he was leaving tomorrow. (Jack, yarın yola çıkacağını söyledi.)

Bunu Çarşamba günü aktarıyorsa herhalde şöyle der :

Jack said he was leaving today. (Jack, bugün yola çıkacağını söyledi.)

here, yalnız hangi yerin amaçlandığı belirli ise, **there** olabilir :

We met at the bridge and he said, «I'll be here again tomorrow.»
(Köprüde karşılaştık ve, «Yarın gene burada olurum/olacağım», dedi.)
= **We met at the bridge and he said that he'd be there again the next day.** (Köprünün üzerinde karşılaştık ve ertesi gün gene orada olacağını söyledi.)

Genellikle **here**'in (burada), bir kelime takımıyla değiştirilmesi gerekir :

She said, «You can sit here, Tom.» («Burada oturabilirsin, Tom», dedi.)

She told Tom that she could sit beside her on the rug, vb.
(Tom'a, yanına halının üstüne, vb. oturabileceğini söyledi.)

Buna karşılık :

He said, «Come here, boys» («Buraya gelin, çocuklar», dedi)

normal olarak şöyle aktarılır :

He called the boys. (Çocukları çağırdı.)

297 Mastar ve isimfiil yapılarının aktarılmış cümlelerde kullanılışı

A «**agree, refuse, offer, promise, threaten** + mastar», bazen **say (that)**... yerine kullanılabilir

● **ANN : Would you wait half an hour? TOM : All right.**
(ANN : Yarım saat bekler miydin? TOM : Olur.)
= **Tom agreed to wait** ya da **Tom said he would wait.**
(Tom beklemeye razı oldu **ya da** Tom bekleyeceğini söyledi.)

● **ANN : Would you lend me another £ 50?**
TOM : No, I won't lend you any more money.
(ANN : Bana 50 sterlin daha ödünç verir misin?)
TOM : Hayır, sana daha ödünç para vermem.)
= **Tom refused to lend her any more money.** (Tom ona daha fazla ödünç para vermeye yanaşmadı.) **ya da**

Tom said that he wouldn't lend... (Tom, artık ...ödünç para vermeyeceğini söyledi.)

● **PAUL : I'll help you if you like.** (İstersen sana yardım ederim.)

= **Paul offered to help her/me** ya da **Paul said that he'd help her/me.** (Paul ona/bana yardım etmeyi önerdi **ya da** Paul ona/bana yardım edeceğini söyledi.) (Ayrıca **shall I?** için **300**'e bakınız.)

● **ANN : I'll pay you back next week. Really I will.** (ANN : Sana önümüzdeki hafta öderim. Gerçekten öderim.)

= **Ann promised to pay him/me... back the following week.** Ya da : **Ann said that he would pay him back.** Ya da : **Ann assured him that she would pay him back.** (Ann ona/bana, vb. bir sonraki hafta ödemeye söz verdi./Ann bir sonraki hafta ödeyeceğini söyledi./Ann ona, geri ödeyeceği yolunda garanti verdi.)

● **KIDNAPPERS : If you don't pay the ransom at once we'll kill your daughter.** (ÇOCUĞU KAÇIRANLAR : Fidyeyi hemen ödemezseniz kızınızı öldürürüz.)

= **The kidnappers threatened to kill his daughter if he didn't pay the ransom at once.** (Çocuğu kaçıranlar, fidyeyi hemen ödemezse kızını öldürecekleri tehditini savurdular.) **Ya da :** ***The kidnappers said that they would kill...*** (Çocuğu kaçıranlar,... öldüreceklerini söylediler.)

(«tümleç + mastar» yapıları için **301**'e bakınız.)

B «**accuse** + tümleç + **of**», «**admit, deny, apologize for, insist on** + isimfiil» bazen **say that**'in yerine kullanılabilir :

● **«You took the money!» He accused me of taking the money.**	● «Parayı sen aldın!» Beni parayı almakla suçladı;
● **«Yes, I took it»** ya da **«I did take it.» I admitted taking it.**	● «Evet, ben aldım» ya da «Aldım.» Aldığımı itiraf ettim;
● **«No, I didn't take it» I denied taking it.**	● «Hayır, onu almadım» Onu aldığımı inkâr ettim.

olarak aktarılabilir. Ayrıca :

TOM : I'll pay for both of us. (İkimizinkini ben ödeyim.)

BILL : Let's each pay our own share. (İkimiz de kendi payımızı ödeyelim.)

TOM : No, I'll pay. (Hayır, ben ödeyeceğim.)

«No, I'll pay», «Tom insisted on paying (Tom ödemekte diretti)» olarak aktarılabilir.

298 SAY, TELL ve giriş fiil seçenekleri

A Dolaysız aktarımda **say** ve **tell**

1 **say** bir ifadeyi ya sunar ya da ondan sonra gelir :

Tom said, «I've just heard the news.» Ya da : **«I've just heard the news,» Tom said.** (Tom, «Haberi şimdi aldım», dedi. Ya da «Haberi şimdi aldım», dedi Tom.)

Say aktarılan ifadeyi izlediği zaman **say** ile isimden oluşan özne yer değiştirebilir :

«I've just heard the news,» said Tom.

«**say** + **to** + konuşulan kişi» kalıbını kullanmak olanağı vardır, fakat bu takım, dolaysız ifadeyi izlemelidir; onu sunamaz :

«I'm leaving at once,» Tom said to me. (Tom, «Hemen gidiyorum», dedi.)

Bu durumda özne ile **say** yer değiştiremez.

2 **tell,** konuşulan kişinin belirtilmesini gerektirir :

Tell me. (Söyle bana) **He told us.** (Bize söyledi.)
I'll tell Tom. (Tom'a söylerim.)

Ancak **tell lies/stories/the truth** (yalan/doğruyu söylemek, öykü anlatmak) ifadelerinde konuşulan kişinin belirtilmesi gerekmemektedir :

He told (me) lies. ([Bana] yalan söyledi.)
I'll tell (you) a story. ([Sana] bir öykü anlatacağım.)

Düz aktarımda kullanılan **tell,** dolaysız ifadeden sonra kullanılmalıdır :

«I'm leaving at once,» Tom told me.

Tell ile, özne-**tell** yer değiştirmesi yapılamaz. («**said Tom**» **gibi** «**told Tom**» olmaz./Ç.N.)

B Dolaylı aktarımda **say** ve **tell**

Dolaylı ifadeler normal olarak **say** ya da «**tell** + tümleç» ile aktarılırlar. «say + to + tümleç» de kullanılabilir, ancak bu, «**tell** + tümleç» den daha az kullanılmaktadır :

He said he'd just heard the news. (Haberi az önce duymuş olduğunu söyledi.)
He told me that he'd just heard the news. (Haberi az önce duymuş olduğunu söyledi bana.)

Ayrıca **tell...how/about** vardır :

He told us how he had crossed the mountains. (Bize dağları nasıl aştığını/nasıl dağları aştığını söyledi.)
He told us about crossing the mountains. (Bize dağları aşmaktan söz etti/Dağları aştığını söyledi/aşışını anlattı.)
He told us about his journeys. (Bize yolculuklarından söz etti.)

(Aktarılmış emirlerde **say** ve **tell** için **301-2**'ye bakınız.)

C Öteki yararlı fiiller şunlardır : **add***, **admit***, **answer***, **argue***, **assure** + tümleç, **boast***, **complain***, **deny***, **explain***, **grumble***, **observe, point out, promise, remark***, **remind** + tümleç, **reply*** (eklemek, itiraf etmek, yanıtlamak,...diye karşı çıkmak,...e...konusunda güvence vermek,... diye övünmek,...konusunda akıllmak, inkâr etmek,...diye açıklamak,...diye homurdanmak,...görüşünü belirtmek, işaret etmek/değinmek, söz vermek, belirtmek,...e...diğin anımsatmak,...yanıtını vermek). Bunlar dolaysız ya da aktarılmış konuşmalar için kullanılabilir.

Dolaysız konuşmada bunlar, dolaysız cümlelerin kurallarına uyar :

«It won't cost more,» he assured. («Daha fazlaya mal olmaz», diye güvence verdi.)

Üzerlerinde yıldız bulunan fiiller, öznenin isim olması koşuluyla özneyle yer değiştirebilirler :

«But it will take longer,» Bill objected/objected Bill. («Ama daha uzun zaman alır», diye Bill karşı çıktı/karşı çıktı Bill.)
«It will cost too much,» Jack grumbled/grumbled Jack.
(«Çok pahalıya mal olacak», diye Jack mırıldandı/mırıldandı Jack.)

Bunlar dolaylı ifadeleri sunabilirler. Fiilden sonra **that** konmalıdır :

Tom assured us that it wouldn't cost more. But Bill objected/pointed out that it would take longer. (Tom bize onun daha fazlaya mal olmayacağına ilişkin güvence verdi, fakat Bill, bunun daha uzun zaman alacağı itirazında bulundu/alacağını belirtti/alacağına işaret etti.)

|D| **murmur, mutter, shout, stammer, whisper** (mırıldanmak, homurdanmak, bağırmak, kekelemek, fısıldamak) dolaysız ifade ya da sorulardan önce ve sonra gelebilir. İsimden oluşan özneler, yukarıda gösterildiği gibi bu fiillerle yer değiştirebilirler :

«You're late», whispered Tom/Tom whispered. (Tom, «Geç kaldın», diye fısıldadı/«Geç kaldın», diye fısıldadı Tom.)

Bunlar aktarılmış ifadeleri sunabilirler. **That** genellikle gereklidir :

Tom whispered that we were late. (Tom, geç kaldığımızı fısıldadı.)

Kuşkusuz sesi ya da sesin tonunu tanımlayan daha birçok fiil vardır. Ör. : **bark** (havlar gibi söylemek), **growl** (hırlamak, homurdanmak), **snarl** (hırlamak), **sneer** (alaycı bir biçimde söylemek), **roar** (kükremek), **scream** (çığlık atmak), **shriek** (çığlık atmak), **yell** (bağırmak). Ancak bunlar aktarılmıştan çok dolaysız cümlelerde yaygındır.

299 Dolaylı aktarımda sorular

Düz bir soru örneği : **He said, «Where is she going?»** («Nereye gidiyor?», dedi.) Dolaylı aktarım örneği : **He asked where she was going.** (Nereye gittiğini sordu.)

A Düz soruyu dolaylı soruya aktarırken şu değişiklikler gereklidir :
Fiil yapıları, zamirler ve iyelik sıfatları ve yer zarfları ile zaman zarfları, düz cümlelerde olduğu gibi değişir.
Fiilin soru yapısı, düz cümle yapısına dönüşür. Bu nedenle aktarılmış sorularda soru işareti (?) kalkar :

He said, «Where does she live?» («O nerede oturur?», dedi.)
He asked where she lived. (Onun nerede oturduğunu sordu.)

B Eğer giriş fiili **say** ise, **ask** (sormak), **inquire** (soruşturmak), **wonder** (merak etmek), **want to know** (bilmek istemek) gibi sorma ile ilgili fiillere dönüştürülmelidir :

He said, «Where is the station?» («İstasyon nerede», diye sordu.)
He asked where the station was. (İstasyonun nerede olduğunu sordu.)

ask, inquire, wonder düz aktarımda da kullanılıyor olabilir. Bunlar bu durumda cümlenin sonuna konurlar :

«Where is the station?» he inquired. («İstasyon nerede?» diye sordu.)

C **ask,** bir dolaylı tümleç ile birlikte kullanılabilir :

He said, «What have you got in your bag?» («Çantanda ne var?», diye sordu.)

He asked (me) what I had got in my bag. (Çantamda ne bulunduğunu sordu.)

Fakat **inquire, wonder, want to know,** bir dolaylı tümleç alamazlar. Bu nedenle, hitap edilen kişinin adı geçmekteyse, **ask** kullanmayız :

. **He said, «Mary, when is the next train?»** («Mary, bir sonraki tren ne zaman?» dedi.)

= **He asked Mary when the next train was.** (Mary'ye bir sonraki trenin ne zaman olduğunu sordu.) (**inquire, wonder** ya da **want to know** kullanmak istiyorsak 'Mary'yi atmalıyız.)

D Eğer düz aktarılan soru bir soru sözcüğü ile başlıyorsa (**when, where, who, how, why, vb.**) soru sözcüğü, dolaylı aktarımda yinelenir :

He said, «Why didn't you put on the brake?» («Neden frene basmadın?», dedi.)

= **He asked (her) why she hadn't put on the brake.** ([Ona] neden frene basmadığını sordu.)

She said, «What do you want?» («Ne istiyorsunuz?», dedi.)
She asked (them) what they wanted. (Onlara ne istediklerini sordu.)

E Eğer bir soru sözcüğü bulunmuyorsa, giriş fiilinden sonra **if** ya da **whether** konur :

«Is anyone there?» he asked. («Orada kimse var mı», diye sordu.)

= **He asked if anyone was there.** (Orada kimsenin bulunup bulunmadığını sordu.)

if ve **whether**

1 Normal olarak her ikisini de kullanabiliriz. **If, whether**'dan daha yaygındır :

«Do you know Bill?» he said. («Bill'i tanır mısın?» dedi.)

= **He asked if/whether I knew Bill.** (Bill'i tanıyıp tanımadığımı sordu.)
«Did you see the accident?» the policeman asked. (Polis, «Kazayı gördünüz mü?» diye sordu.)

= **The policeman asked if/whether I had seen the accident.** (Polis kazayı görüp görmediğimi sordu.)

2 **whether,** bir seçimin yapılması gerektiğini vurgular :

«Do you want to go by air or sea?» the travel agent said, («Hava yoluyla mı, deniz yoluyla mı gitmek istiyorsunuz?» dedi gezi acentası.)

= **The travel agent asked whether I wanted to go by air or by sea.** (Gezi acentası hava yoluyla mı, yoksa deniz yoluyla mı gitmek istediğimi sordu.)

whether or not :

«Do you want to insure your luggage or not?» he asked. (Eşyalarınızı sigorta ettirmek istiyor musunuz, istemiyor musunuz?» diye sordu.)

= **He asked me whether or not I wanted to insure my luggage./He asked if I wanted to insure my luggage or not.** (Eşyalarımı sigorta ettirmek isteyip istemediğimi sordu.)

3 «**whether** + mastar» da **wonder, want to know**'dan sonra (merak etmek, bilmek istemek) kullanılabilir :

«Shall/Should I wait for them to go on?» he asked. («Onları bekle mem mi, devam etmem mi gerekir?» diye sordu.)

= **He wondered whether to wait for them or to go on/He wondered whether he should wait for them or go on.** (Onları beklesin mi, devam mı etsin, merak ediyordu/Onları beklemesi mi yoksa devam mı etmesi gerektiğini merak ediyordu.)

«**enquire** + **whether** + mastar» da kullanılabilir, ancak bu o kadar yaygın değildir. («**whether** + mastar» için ayrıca **240**'a bakınız.)

4 Soru bir şart cümleciği içeriyorsa whether daha temiz bir ifade sağlar; yoksa cümlede iki tane **if** bulunacaktır:

«If you get the job will you move to York?» Bill asked.
(Bill, «İşe alınırsan York'a taşınır mısın?» diye sordu.)

= **Bill asked whether, if I got the job, I'd move to York.**
(Bill, işe alınırsam York'a taşınıp taşınmayacağımı sordu.)

300 SHALL I/WE ve WILL YOU/WOULD YOU/COULD YOU ile başlayan sorular:

A shall I/we ile başlayan sorular dört türlüdür:

1 Gelecekteki bir olan üzerinde tahminde bulunmak ya da bilgi istemekte:

«Shall I ever see them again?» he wondered. («Onları bir daha görürmüyüm ki?» diye merak ediyordu/...diyordu.)

«When shall I know the result of the test?» («Sınavın sonucunu ne zaman öğrenirim?»)

Bunlar, **shall/will** ile ilgili normal kurala uyarlar. Tahminler ilgili sorular genellikle **wonder** ile sunulurlar:

«He wondered if he would ever see them again. (Onları bir daha görüp görmeyeceğini merak ediyordu.)

She asked when she would know the result of the test.
(Sınavın sonucunu ne zaman öğreneceğini sordu.)

2 Talimat ya da tavsiye sormada:

«What shall I do with it?» (= **tell me what to do with it.**)
(«Bunu ne yapayım?») (= Bana bununla ne yapılabileceğini söyle.)

Bunlar dolaylı aktarımda, «**should** veya **be** + mastar» kalıbı ile **ask, inquire,** vb. fiillerinin kullanılmasıyla ifade edilirler; tavsiye sorma cümleleri normal olarak **should** ile aktarılır:

«Shall we send it to your flat, Sir?» he said.
(«Bunu dairenize gönderelim mi, Efendim?» dedi.)

= **He asked the customer if they were to send it to his flat.**
if they should send it to his flat.
(Müşteriye, onu dairesine göndermeleri gerekip gerekmediğini/onu dairesine mi göndersinler diye sordular.)

«What shall I say, mother?» she said. («Ne deyim, anne?» dedi.)

= **She asked her mother what she should say.** (Annesine, ne söylemesi gerektiğini sordu.) (Tavsiye istenmekte.)

Bir seçim yapmak gerektiği zaman aktarılmış cümlelerde normal olarak **whether** kullanırız. Bazen «**whether** + mastar» kullanılabilir.

«Shall I lock the car or leave it unlocked?» he said.
(«Arabayı kilitleyim mi yoksa açık mı bırakayım?» dedi.)

He asked whether he should/was to lock the car or leave it unlocked. (Arabayı kilitlemesi mi yoksa açık bırakması mı gerektiğini sordu.) **Ya da :**

He asked whether to lock the car... (**299** E'ye bakınız.)

3 İkramlarda :

«Shall I bring you some tea?», şöyle aktarılabilir :

= **He offered me to bring some tea.** (Bana, biraz çay getirmeyi önerdi.)

«Would you like me to bring you some tea?» (Size bir çay getirmemi ister miydiniz?») ve

«I'll bring you some tea if you like» (İsterseniz size bir çay getireyim») cümlelerinin **offer** ile aktarılabildiğine dikkat ediniz.

4 Önerilerde :

«Shall we meet at the theatre?» («Tiyatroda buluşalım mı?»

= **He suggested meeting at the theatre.** (Tiyatroda buluşmayı önerdi.)

5 **will you/would you** ile başlayan sorular sıradan sorular olabilecekleri gibi rica, emir ya da çağrı da olabilirler :

He said, «Will you be there tomorrow?» (Yarın orada olur musun?», dedi.) (Sıradan soru.)

= **He asked if she would be there the next day.** (Ertesi gün orada olup olmayacağını sordu.)

Buna karşılık :

◎ **He said, «Will you help me, please?»** («Lûtfen bana yardım eder misiniz?», dedi.) (Rica)

= **He asked me to help him.** (Ona yardım etmemi istedi.) (**301** D'ye bakınız.)

◎ **He said, «Will you have a drink?»** («Bir içki alır mısınız?», dedi.)

= **He offered me a drink.** (Bana bir içki teklif etti) veya **He asked if I would have/would like a drink.** (Bana bir içki alıp almayacağımı/isteyip istemediğimi sordu.)

◎ **He said, «Will you have lunch with me tomorrow?»** («Yarın benimle birlikte yemek yer misin?» dedi.) **ya da**

◎ **«Would you like to have lunch with me tomorrow?» he said.** («Yarın benimle yemek yer miydin?» dedi.) **ya da**

◎ **«Could you have lunch with me tomorrow?»** («Yarın benimle yemek yiyebilir miydin? (çağrı/davet)

= **He invited me/asked me to lunch with him the following day.** (Ertesi gün beni yemeğe çağırdı.)

◎ **«Will you post this for me?» he said.** («Bunu benim için postalar mısın?», dedi.)

= **He asked if I would post it for him.** (Onu onun için postalayıp postalamayacağımı sordu/Türkçede daha çok dolaysız aktarım/Ç.N.)

◎ **«Could/would you wait a moment?» he said.** («Bir dakika bekler misin?» dedi.)

= **He asked me to wait a moment.** (Bir dakika beklememi rica etti.)

(**could I?** için **307**'ye bakınız.)

301 Emirler, ricalar ve öğüdün aktarılması

Dolaysız emir : **He said, «Lie down, Tom.»** («Yat, Tom», dedi.)

Aktarılmış emir : **He told Tom to lie down.** (Tom'a yatmasını söyledi.)

Aktarılmış emirler, ricalar ve öğüt genellikle «bir emir/rica/öğüt fiili + tümleç + mastar» ile (yani «tümleç + mastar» yapısıyla) ifade edilir.

A Şu fiiller kullanılabilir: **advise** (öğütlemek), **ask** (rica etmek), **beg** (yalvarmak), **command** (emretmek), **encourage** (teşvik etmek), **entreat** (yalvarmak, yakarmak), **forbid** (yasaklamak), **implore** (niyaz etmek, yalvarmak, istirham etmek), **invite** (çağırmak, davet etmek), **order** (emretmek), **recommend** (önermek), **remind** (anımsatmak, hatırlatmak), **request** (rica etmek), **urge** (tahrik etmek,...meye zorlamak), **warn** (uyarmak)

(**say** (söylemek)'in bu listeye alınmamış olduğuna dikkat ediniz. Aktarılmış emir ve ricalarda **say** ile aktarılışı için **302**'ye bakınız.)

He said, «Get your coat, Tom!» = He told Tom to get his coat.
(«Ceketini giy, Tom!» dedi = Tom'a ceketini giymesini söyledi.)
«You had better hurry, Bill!» she said = She advised Bill to hurry.
(«Acele etsen iyi olur, Bill!» dedi = Bill'e acele etmesini öğütledi.)

B Olumsuz emirler, ricalar, vb., genellikle «**not** + mastar» ile aktarılır:

«Don't swim out too far, boys,» I said. = I warned/told the boys not to swim out too far. («Çok fazla açılmayın, çocuklar», dedim = Çocuklara çok fazla açılmamalarını söyledim/Çocukları çok fazla açılmamaları konusunda uyardım.)

Yasaklar için **forbid** (yasaklamak) da kullanılabilir, fakat edilgende, etkende olduğundan daha yaygındır.

C Yukarıda, A'da verilen fiiller «tümleç + mastar» isterler; dolayısıyla edat kullanılmaksızın, bunların hemen ardından, kendisiyle konuşulan kişi getirilmelidir. (Ayrıca **80**'e bakınız). Kendisiyle konuşulan kişi dolaysız emir, rica, vb.'de genellikle belirtilmez:

He said, «Go away!» («Defol!» dedi.)

Bu tür emir/ricaları aktarırken bir isim ya da zamir eklemeliyiz:

He told me/him/her/us/them/the children to go away. (Bana/ona/bize/onlara/çocuklara çekip gitmelerini söyledi.)

ask, A'daki öteki fiillerden ayrılır, çünkü bunu, doğrudan doğruya, bazı fiillerin mastar biçimleri izleyebilir: **see** (görmek), **speak to** (...ile konuşmak), **talk to** (aynı):

He said, «Could I see Tom, please?» = He asked to see Tom.
(«Tom'la görüşebilir miyim, lûtfen?» dedi = Tom'la görüşmeyi rica etti.)

(Ayrıca **241**'e bakınız.)

Ancak bu, «**ask** + tümleç + mastar» türü ricalardan oldukça farklıdır. Hem **ask** hem de **beg** edilgen mastarı alabilir:

«Do, please, send me to a warm climate,» he asked/begged = He asked/begged us to send him to a warm climate ya da **He asked/begged to be sent to a warm climate.** («Ne olur, beni sıcak bir (iklime) yere gönderin», diye rica etti/yalvardı. = Kendisini sıcak bir yere göndermemizi istedi bizden/göndermemiz konusunda bize yalvardı **ya da** Sıcak bir yere gönderilmesi konusunda ricada/yalvarmada bulundu.)

D) Aktarılmış emirlere, ricalara ve öğütlere örnekler

Dolaysız emirlerin genellikle emir kipiyle aktarıldığına dikkat ediniz. Ancak ricalar ve öğütler değişik biçimlerde aktarılabilir. **(284, 224 - 6, 300** B'ye bakınız.)

● **«If I were you, I'd stop taking tranquilizers,» I said.**

= **I advised him to stop taking tranquilizers.** (Ayrıca **294** C4(2)'ye bakınız.)

● **«Why don't you take off your coat?» he said.**

= **He advised me to take off my coat.** (**suggest** + **my/me** + isim - fiil de burada kullanılabilir.)

● **«Would/Could you show me your passport, please?» he said.**

= **He asked me to show him my passport/He asked me for my passport/He asked to see my passport.**

● **«You might post some letters for me,» said my boss.**

= **My boss asked me to post some letters for him.**

● **«Yes, we have a room for you,» said the receptionist.» If you'd just sign the register.»**

= **The receptionist said that they had a room for him and asked him to sign the register.**

● **«Do sit down,» said my hostess.**

= **My hostess asked/invited me to sit down.**

● **«Would you like to come for a drive with me?» said Andrew.**

= **Andrew asked/invited her to come for a drive with him.** (**He asked/invited her to go for a drive** da olabilir.)

● «Senin yerinde olsam trankilizan (yatıştırıcı) almayı keserdim», dedim.

= Ona trankilizan almayı kesmesini öğütledim.

● «Ceketini neden çıkarmıyorsun?», dedi.

= Ceketimi çıkarmamı bana öğütledi.

● «Lütfen bana pasaportunuzu gösterir misiniz?» dedi.

= Benden, pasaportumu göstermemi istedi/Pasaportumu rica etti/Pasaportumu görmeyi istedi.

● «Benim için birkaç mektup postalayıverir», dedi patronum.

= Patronum onun için birkaç mektup postalamamı rica etti.

● «Evet, size göre bir odamız var», dedi resepsiyon memuru. «Kayıt defterini imzalayıverir misiniz?»

= Resepsiyon memuru onun için bir odaları bulunduğunu söyleyerek kayıt defterini imzalamasını ondan rica etti.

● Evsahibem, «Buyrun, oturun lütfen», dedi.

= Evsahibem oturmamı rica etti/beni oturmaya çağırdı/davet etti.

● «Benimle bir araba gezintisine gelir misin?» dedi Andrew.

= Andrew, kendisiyle birlikte bir araba gezintisine gelmesini rica etti/onu bir araba gezintisine çıkmaya çağırdı. (Onu bir araba gezintisine çıkmaya çağırdı.)

● «Please, please don't take any risks,» said his wife.

= His wife begged/implored him not to take any risks.

● «Lûtfen, lûtfen hiç riske girme», dedi karısı.

= Karısı, hiç bir riske girmemesi için ona yalvardı/ondan istirham etti.

● «Forget all about this young man,» said her parents. «Don't see him again or answer his letters.

= Her parents ordered her to forget all about the young man and told her not to answer his letters.

● «Bu delikanlıyı aklından çıkar», dedi ailesi. «Onu bir daha görme ve mektuplarını yanıtlama»

= Ailesi o delikanlıyı aklından çıkarmasını emrederek onu görmemesini ve mektuplarını yanıtlamamasını söyledi.

Edilgen çatıda şöyle de diyebiliriz:

= She was ordered to forget all about the young man and forbidden to see him again or answer his letters.

= Ona, delikanlıyı aklından çıkarması emredilerek onu bir daha görmesi ya da mektuplarını yanıtlaması yasaklandı.

● «Don't forget to order the wine,» said Mrs Pitt.

= Mrs Pitt reminded her husband to order the wine.

● «Şarabı ısmarlamayı unutma», dedi Mrs Pitt.

= Mrs Pitt kocasına şarabı ısmarlamasını hatırlattı.

● «Try again,» said Ann's friends encouragingly.

= Ann's friends encouraged her to try again.

● Ann'in arkadaşları, «Yeniden dene», dediler yüreklendirircesine.

= Ann'in arkadaşları onu yeniden denemeye teşvik ettiler.

● «Go on, apply for the job,» said Jack.

= Jack urged/encouraged me to apply for the job.

● «Haydi, işe başvur», dedi Jack.

= Jack beni, işe başvurmaya teşvik etti/yöneltti.

● «You had better not leave your car unlocked», said my friends. «There's been a lot of stealing from cars.»

= My friends warned me not to leave my car unlocked as there had been a lot of stealing from cars.

● «Arabanı kilitlemeden bırakmasan iyi olur», dedi arkadaşlarım. «Arabalardan bir hayli şey çalınıyor.»

= Arkadaşlarım, arabamı kilitlemeden bırakmamam konusunda beni uyardılar; zira arabalardan bir hayli şey çalınmaktaymış.

«will you...?»lu cümleler, normal olarak rica işlemi görür ve **ask** ile aktarılır:

«Will all persons not travelling please go ashore, as the gangways are about to be taken away,» said one of the ship's officers over the loudspeaker. («Yolcu olmayan herkes lütfen kıyıya insin. Köprüler alınmak üzeredir», dedi memurlardan biri hoparlörden.)

= **One of the ship's officers asked all persons not travelling to go ashore...** (Gemi memurlarından biri, yolcu olmayan herkesin kıyıya inmesini rica ederek...)

One of the officers asked all persons not travelling to go ashore...
(Memurlardan biri, yolu olmayan herkesin kıyıya çıkmasını rica ederek...)

Ancak **will you**'lu bir cümle keskin ve sinirli bir biçimde söylenirse ve **please** atılırsa cümle **tell** ya da **order** ile aktarılır :

«Will you be quiet!» he said ya da **«Be quiet, will you!»**
(«Susar mısınız siz!» ya da «Susun, tamam mı!»)
= **He told/ordered us to be quiet.** (Bize susmamızı söyledi/emretti.)

402 **Dolaylı emirleri ifade etmenin öteki yolları**

A say ile **tell** ile birlikte «**be** + mastar» kalıbı :

He said (told me) that I was to wait. (Beklemem gerektiğini söyledi.)

Bu, «**tell** + tümleç + mastar» kalıbına karşı bir seçenektir (**301**). Bu durumda :

He said, «Don't open the door.» («Kapıyı açma», dedi.)

cümlesi şu iki biçimde aktarılabilir :

He told me not to open the door. (Kapıyı açmamamı söyledi.)
He said that I wasn't to open the door. (Kapıyı açmamam gerektiğini söyledi.)

«**be** + mastar» yapısı, özellikle şu durumlarda yararlıdır :

1 Emir, şimdiki zamandaki bir fiille sunulduğu zaman :
He says, «Meet me at the station.» («Beni istasyonda karşıla», diyor.)
cümlesi normal olarak :
He says that we are to meet him at the station. (Onu istasyonda karşılamamız gerektiğini söylüyor.) **olur.**
He tells us to meet him...
cümlesi de olabilir, fakat bu daha az rastlanabilecek bir ifade biçimidir.

2 Emirden önce bir cümlecik (özellikle bir zaman veya şart cümleciği) geliyorsa :
He said, «If she leaves the house follow her.»
(«Evden çıkarsa onu izle», dedi.)
He said that if she left the house I was to follow her.
(O -kız- evden çıktığı zaman onu izlemem gerektiğini söyledi.)
He told me to follow her if she left the house. (Evden ayrılırsa onu izlememi söyledi.)

cümlesi de söylenebilir, fakat «**tell** + mastar» yapısını kullanırsak cümlenin sıralamasını değiştirerek emri başa almamız gerekir. Bazen bunun sonucunda çok girift bir cümle ortaya çıkabilir. Örneğin, **«If you see Ann tell her to ring me»**, cümlesi **«He told me to tell Ann to ring him if I saw her** (Anu'i görürsem ona, onu aramasını söylememi bana söyledi) olur. Bu tür cümleler yalnız, «**be** + mastar» yapısıyla aktarılabilir :
He said that if I saw Ann I was to tell her to ring him. (Onu görürsem, ona, telefon etmesini söyleyecekmişim; öyle dedi.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : İkinci seçeneği de Türkçeye olduğu gibi geçirmenin sakıncalı olacağına dikkat ediniz.

B should ile birlikte **say** veya **tell** kalıbı da aynı biçimde kullanılabilir, fakat normal olarak bu kalıp, emirden çok öğüt ifade eder :

He said, «If your brakes are bad don't drive so fast.»
(«Frenlerin bozuksa o kadar hızlı araba sürme», dedi.)
He said (told me) that if my brakes were bad I shouldn't drive so fast.
(Frenlerim sağlam değilse o kadar hızlı sürmememi söyledi.) **veya :**
He advised me not to drive so fast if my brakes were bad.
(Frenlerim bozuksa bu kadar hızlı sürmememi öğütledi.)
(Yukarıda, «**tell** + mastar» da olduğu gibi burada da sıralanıştaki değişmeye dikkat ediniz.)

C Öğüt, ayrıca, «**advise** (tavsiye etmek), **recommend** (salık vermek, önermek) ve **urge** + **should**» ile de ifade edilebilir. Bu, özellikle, edilgen mastarla birlikte yararlıdır :

He advised/recommended/urged that the law should be changed.
(Yasanın değiştirilmesini öğütledi/salık verdi/değiştirilmesi konusunda ısrarla durdu.) (**236** E'ye bakınız)

D **command** ve **order** da **should** ile birlikte kullanılabilir, ancak bunlar B'de olduğu gibi öğüt değil, emir bildirir (**236**'ya bakınız.) :

1. **He ordered that the porter should lock the doors.** (etken)
(Kapıcının kapıları kilitlemesini emretti.)
= 2. **He ordered the porter to lock the doors.** (Kapıcıya, kapıları kilitlemesini emretti.)
3. **He ordered that the doors should be locked.** (edilgen)
(Kapıların kilitlenmesini emretti.)
= 4. **He ordered the doors to be locked.** (Kapıların kilitlenmesini emretti.)

E Dolaylı aktarılmış bir emir yukarıda D2'de olduğu gibi «tümleç + mastar» ile ifade edildiği zaman normal olarak emri yerine getirmesi gereken kişiyle doğrudan konuşulduğu izleniminin bulunduğuna dikkat ediniz. Fakat emir, yukarıda A'da olduğu gibi «**be** + mastar» kalıbıyla ya da yukarıda B ve D1'de olduğu gibi **should** ile ifade edilirse, emri ilgilendiren kişiyle yüzyüze konuşulmamış olabileceği izlenimi vardır. Emir bu kişiye, üçüncü bir kişi aracılığı ile aktarılabilmektedir.

303 LET'S, LET HIM/THEM ve ikinci kişiye yapılan öneriler

A let's

1 **let's,** genellikle bir öneri anlamı taşır ve dolaylı aktarım sırasında **suggest** olur. Böylece :

He said, «Let's leave the case at the station.»
(«Valizi istasyonda bırakalım», dedi), **şöyle aktarılabilir :**
He suggested leaving the case at the station. (Valizin istasyonda bırakılmasını önerdi.) **ya da**
He suggested that they/we should leave the case at the station. (Valizi istasyonda bırakmalarını/bırakmamızı önerdi.) (**suggest** ile yapılan kuruluşlar için **264**'e bakınız.)

Ayrıca :

He said, «Let's stop now and finish it later.» («Şimdi kesip daha sonra devam edelim») cümlesi şöyle aktarılabilir :
He suggested *stopping* then and *finishing* it later.

(O sırada kesip daha sonra devam edilmesini önerdi.) **ya da**
He suggested that we/they should stop then and finish it later. (O zaman kesip daha sonra devam etmemizi önerdi.)

Aynı biçimde olumsuzda :

He said, «Let's not say anything about it till we hear more facts.» («Daha fazla bilgiler elde edinceye kadar onun hakkında hiçbir şey söylemeyelim», dedi.)

= **He suggested not saying anything/saying nothing about it till they we heard**... (...ceye kadar bu konuda hiçbir şey söylenmemesini önerdi.) **Ya da**

He suggested that they/we shouldn't say anything till they/we heard... (...ceye kadar birşey söylemememizi önerdi.)

Fakat olumlu bir öneriye karşı yanıt olarak tek başına kullanılan **let's not,** genellikle, şu tür bir sözcük takımıyla aktarılır : **opposed to the idea** (bu düşünceye karşı çıktı) / **was against it** (ona karşıydı) / **objected** (itiraz etti). Böylece :

«Let's sell the house», said Tom. («Evi satalım», dedi Tom.)
«Let's not,» said Ann. («Satmayalım», dedi Ann.)

Bu şöyle aktarılabilir :

Tom suggested selling the house but Ann was against it.
(Tom evin satılmasını önerdi, fakat Ann buna karşı çıktı.)

|2| **let's/let us**, bazen bir eylem çağrısı ifade edebilir. O zaman «**urge/advise** + tümleç + mastar» ile aktarılır (Ayrıca **281** C'ye bakınız) :

The strike leader said, «Let's show the bosses that we are united.» (Grev lideri, «Patronlara, birlik içinde olduğumuzu gösterelim», dedi.)
The strike leader urged the workers to show the bosses that they were united. (Grev lideri işçileri, patronlara, birlik içinde olduklarını göstermeye çağırdı/yöneltti.)
The headmaster said, «Let us not miss this splendid opportunity.» (Müdür, «Bu şaheser fırsatı kaçırmayalım», dedi.)
The headmaster urged the staff not to miss the splendid opportunity. (Müdür, öğretmenlerini, bu şahaser fırsatı kaçırmamak konusunda harekete geçirdi.)

|B| let him/let them

1 Kuramda **let him/let them** emir ifade eder. Fakat çoğu kez konuşucunun, emri yerine getirecek kişi üzerinde yetkisi yoktur :

«It is not my business», said the postman. «Let the government do something about it.» («Beni ilgilendirmez», dedi postacı, «Bu konuda hükûmet birşeyler yapsın.»)

Burada konuşucu ortaya bir emir koymamakta, bir zorunluğu ifade etmektedir. Bu nedenle bu tür cümleler **ought/should** ile aktarılmalıdır :

He said that it wasn't his business and the government should/ought to do something about it. (Bunun onu ilgilendirmediğini, hükûmetin bu konuda birşeyler yapması gerektiğini söyledi.)

2 Ancak bazen **let him/let them** gerçekten bir emir ifade eder. O zaman genellikle «**say** + **be** + mastar» veya «**command/order** ve **should** (**302** C)» ile aktarılır :

«Let the gates be left open», said the commander.
(«Kapılar açık bırakılsın», dedi komutan.)

= **The commander said that the gates were to be left open.**
(Komutan, kapıların açık bırakılması gerektiğini söyledi.)
Ya da : **The commander ordered that the gates should be left open.**
(Komutan, kapıların açık bırakılmasını emretti.)

3 Bazen **let him/let them** bir emirden çok bir öneri ifade eder. Bu durumlarda genellikle **suggest** veya «**say + should**» ile (**264, 302 B**) ile aktarılır :

She said, «Let them go to their consul. Perhaps he'll be able to help them.» («Konsoloslarına gitsinler. Belki o onlara yardım edebilir», dedi.)

= **She suggested their going to their consul.** (Konsoloslarına gitmelerini önerdi.) **Ya da :**

She suggested that they should go to their consul.
(Konsoloslarına gitmeleri gerektiğini belirtti.) **Veya**

She said that they should go to their consul. (Konsoloslarına gitmeleri gerektiğini söyledi.)

4 Unutmayınız ki, **let** aynı zamanda **allow/permit** (izin vermek) anlamında sıradan bir fiildir ve bunu to'suz mastar izler :

«Let him come with us, mother. I'll take care of him.», I said.
(«Bırak, bizimle gelsin, anne. Ben ona göz-kulak olurum,» dedim.)

= **I asked my mother to let him come with us and promised to take care of him.** (Annemden, onun bizimle gelmesine izin vermesini rica edip, ona göz-kulak olmaya söz verdim.)

C İkinci kişiye yapılan öneriler normal olarak şöyle ifade edilir :

«**I suggest (your)** + isimfiil» (fiil + ...ing : isim/Ç.N.); «**what about (your)** + isim-fiil» veya «**suppose you** + mastar». (Bu yapılan, kuşkusuz, öteki kişilerle de kullanılabilir.)

Hepsi de normal olarak bir isimfiille birlikte **suggest** veya bir isimfiille birlikte **should** yapısıyla aktarılabilir.

Böylece :

He said, «I suggest (your) waiting till dark.»
(«Karanlığa kadar beklemenizi öneririm», dedim.) **ile :**
He said, «What about waiting till dark?»
(«Karanlığa kadar beklemeye ne dersiniz?») **veya :**
He said, «Suppose you wait till dark?»
(«Karanlığa kadar beklesenız?» dedi.)

Bunların tümü şöyle aktarılabilir :

He suggested my waiting till dark/that I should wait till dark/that I waited till dark. (Karanlığa kadar beklememi önerdi.)

«**why don't you** + mastar» da bir öneri ifade etmenin iyi bir yoludur. **Suggest** veya **advise** ile aktarılır :

He said, «The job would suit you. Why don't you apply for it?»
(«İş sana uygun gelir. Neden başvurmuyorsun?», dedi.)

He said that the job would suit me and suggested my applying for it./and advised me to apply for it.

(İşin bana uyacağını söyledi ve başvurmamı önerdi/baş vurmamı öğütledi.)

Ancak, kuşkusuz, **why don't you** sıradan bir soru da olabilir:

«Why don't you play the oboe any more?» I asked.
(«Artık obuayı neden/neden obua çalmıyorsun?», diye sordum.)

I asked him why he didn't play the oboe any more.
(Artık obuayı neden/neden obua çalmadığını sordum.)

304 Ünlemler ve **yes/no**

A Ünlemler, dolaylı aktarımda düz cümlelere dönüşmelidir. Değişik kalıplar kullanılabilir:

«**What a.../how...**» ile ünlemler (örneğin: **He said, «What a dreadful thing!»** ya da **«How dreadful!»** [(Aman ne korkunç şey!»/«Ne kadar korkunç!» dedi]) dolaylı aktarıma, **«He said that it was...»** ile çevrilir: **He said that it was a dreadful thing/dreadful.** (Korkunç bir şey/korkunç olduğunu söyledi.)

«**ugh!**: hıh!», «**oh!**: aa!», «**heavens!**: aman Allahım!» gibi ünlemler normal olarak «**He gave an exclamation of disgust/surprise,** vb.: Tam çevirisi: Bir tiksinti çığlığı kopardı/Bir şaşırma çığlığı kopardı, vb./Tiksinerek/Şaşırarak...» veya «**He exclaimed with disgust/surprise:** Tiksintiyle/Şaşırarak bir çığlık attı, vb.»

ile ifade edilir. Ayrıca şunları inceleyiniz:

He said, «Thank you»	**He thanked me.**
(«Teşekkür ederim», dedi.)	(Bana teşekkür etti.)
He said, «Curse this wind.»	**He cursed the wind.**
(«Lânet olsun şu rüzgâra», dedi.)	(Rüzgâra lânet okudu.)
He said, «Welcome!.»	**He welcomed me.**
(«Hoşgeldin», dedi.)	(Bana hoşgeldin dedi.)
He said, «Happy Christmas»	**He wished me a happy Christmas.**
(«İyi Noeller», dedi.)	(Bana iyi Noeller diledi.)
He said, «Congratulations.»	**He congratulated me.**
(«Tebrikler», dedi.)	(Beni kutladı.)
He said, «Liar!»	**He called me a liar.**
(«Yalancı!», dedi.)	(Bana yalancı dedi.)
He said, «Damn!»	**He swore.**
(«Kahrolsun!», dedi.)	(Küfretti.)

B **Yes** ve **no**, «özne + uygun yardımcı» ile ifade edilir:

He said, «Can you swim?» and I said, «No.»
(«Yüzebiliyor musun», dedi, ben de, «Hayır», dedim.)

= **He asked me if I could swim and I said** I couldn't.
(Bana yüzebiliyor musun, dedi, ben de yüzemediğimi söyledim.)

He said, «Will you have time to do it?» and I said, «Yes.»
(«Bunu yapacak zamanın olacak mı?», dedi, ben de, «Evet», dedim.)
He asked me if I would have time and I said that I would.
(Bitirmeye zamanın olur mu, dedi, ben de olur, dedim.)

305 Aktarılmış cümleler: karışık türler

Dolaysız aktarım «düz cümle + soru», «soru + emir», «emir + düz cümle»den ya da bunların tümünün karışımından oluşabilir.

A Normal olarak her biri kendi sunuş fiilini ister:

- ◉ **«I don't know the way. Do you?» he asked.** («Ben yolu bilmiyorum. Sen [biliyor musun]?» diye sordu.)
- = **He said that he didn't know the way and asked her if she did/if she knew it.** (Kendisinin yolu bilmediğini söyleyerek ona, bilip bilmediğini sordu.)
- ◉ **«Someone's coming,» he said. «Get behind the screen.»**
(«Biri geliyor», dedi. «Perdenin arkasına git».)
- = **He said that someone was coming and told me to get behind the screen.** (Birinin geldiğini söyleyerek bana perdenin arkasına gitmemi söyledi.)
- ◉ **«I'm going shopping. Can I get you anything?» she said.**
(Alışverişe çıkıyorum. Size birşey alabilir miyim?» dedi.)
- = **She said she was going shopping and asked if she could get me anything.** (Alışverişe çıktığını söyleyerek bana birşey alıp alamayacağını sordu.)
- ◉ **«I can hardly hear the radio,» he said. «Could you turn it up?»**
(«Radyoyu çok az duyuyorum», dedi. «Sesini açabilir misin?»)
- = **He said he could hardly hear the radio and asked her to turn it up.** (Radyoyu çok az duyduğunu söyleyerek sesini açmasını rica etti.)

B Fakat bazen, son cümlecik birincinin açıklanmasına yardım ederse ikinci sunuş fiili yerine **as** kullanabiliriz:

- ◉ **«You'd better wear a coat. It is very cold out,» he said.** («Bir ceket giysen iyi olur. Dışarısı çok soğuk,» dedi.)
- = **He advised me to wear a coat as it was very cold out.** (Dışarısı çok soğuk olduğu için bir ceket giyinmemi salık verdi.)
- ◉ **«You'd better not walk across the park alone. People have been mugged there,» he said.** («Parkta yalnız başına dolaşmasan iyi olur. Orada insanları soyuyorlar», dedi.)
- = **He warned her not to walk across the park alone as people had been mugged there.** (İnsanlar soyulduğu için parkta yalnız başına dolaşmamasını salık verdi.)

C Bazen ikinci sunuş fiili bir ortaç olabilir:

- ◉ **«Please, please, don't drink too much! Remember that you'll have to drive home,» she said.** («Lûtfen, lûtfen çok içme. Unutma ki eve kadar arabayı sen süreceksin,» dedi.)

She begged him not to drink too much, reminding him that he'd have to drive home. (Çok içmemesi için ona yalvararak eve kadar arabayı onun süreceğini hatırlattı.)

◊ **«Let's shop on Friday. The supermarket will be crowded on Saturday,» she said.** («Alışverişi Cuma günü yapalım. Cumartesi günü süpermarket kalabalık olur», dedi.)

= **She suggested shopping on Friday, pointing out that the supermarket would be very crowded on Sunday.** (Alışverişi Cuma günü yapmayı önererek Cumartesi günü süpermarketin kalabalık olacağına dikkati çekti.)

(Her iki örnekte de as kullanılabilir.)

306 MUST ve NEEDN'T

A Sonuca varmalarda (tahminlerde/Ç.N.), sürekli geçerliği olan emirlerde kullanılan ya da niyet veya öğüt bildiren **must,** değişmeden kalır :

1 Sonuç çıkarmalarda :

She said, 'I'm always running into him; he must live quite near here!' ('Hep ona rastlıyorum; buraya oldukça yakın [bir yerde] oturuyor olmalı.', dedi.)

= **She said that she was always running into him and that he must live quite near.** (Ona her zaman rastladığını, herhalde yakınlarda [bir yerde] oturduğunu söyledi.)

2 Sürekli geçerliği olan emirlerde :

He said, 'People must obey their country's laws.'
('İnsanlar ülkelerinin yasalarına uymalıdırlar', dedi.)

= **He said that people must obey their country's laws.**
(İnsanların, ülkelerinin yasalarına uymaları gerektiğini söyledi.)

3 **must,** bir amaç göstermek için söz sırasında kullanılabilir :

She said, 'I must tell you about a dream I had last night.'
('Sana dün gece gördüğüm düşü anlatmalıyım.' dedi.)

= **She said that she must tell me about a dream she had the previous night.** (Bir önceki gece görmüş olduğu düşü anlatması gerektiğini söyledi/'mutlaka anlatmalıyım', dedi.)

He said, 'We must have a party to celebrate this.'
('Bunu kutlamak için bir parti düzenlemeliyiz', dedi.)

= **He said that they must have a party to celebrate this.**
(Bunu kutlamak için bir parti düzenlemeleri gerektiğini söyledi/'bir parti düzenlemeliyiz' dedi.)

4 Öğüt :

She said, 'You must see Othello; **it's marvellous.'**
(**'Otello**'yu görmelisin; harika!' dedi.)

= **She said that I must see** Othello... (**Otello**'yu görmem gerektiğini söyledi/'mutlaka görmelisin', dedi.)

Bunun yerine **advise/recommend** de kullanılabilir :

She strongly advised me to see Othello. (**Otello**'yu görmemi şiddetle öğütledi.)

|B| Zorunluk gösteren **must,** değişmeden kalabilir. Bunun yerine şu biçimde de değiştirilebilir :

I/we must, would have to ya da **had to** olabilir.

would have to, zorunluğun, gelecekteki bir eyleme bağlı olduğu ya da zorunluğun yerine getirilmesinin çok uzak ya da belirsiz kaldığı durumlarda (yani **must,** kesinlikle **will have to** ile yer değiştirebileceği zaman) kullanılır :

1 **must,** bir zaman cümleciği ya da kuşku veya şart ifade eden bir sözle birlikte kullanıldığı zaman :

'But perhaps he hasn't got a snorkel', said Tom.
'In that case, we must (will have to) lend him one', said Ann. = Ann said that in that case they would have to lend him one.
('Belki de şnorkeli yoktur', dedi Tom. = Ann, 'O zaman ona bir şnorkel vermemiz gerekecek', dedi. = Ann, o durumda ona bir şnorkel vermek zorunda kalacaklarını söyledi.)
'If the floods get any worse we must (= will have to) leave the house.'
('Eğer seller daha azarsa, evi terketmeliyiz./terketmemiz gerekecek', dedi.)

= **He said that if the floods got any worse they would have to leave.**
(Eğer seller daha da azarsa evi terketmek zorunda kalacaklarını söyledi.)

'When it stops snowing we must start digging ourselves out.' I said.
('Kar durunca dışarı çıkabilmek için kazarak yolumuzu açmaya başlamamız gerekir', dedim.)
I said that when it stopped snowing we would have to start...
(Kar durunca kazarak yolumuzu açmamız gerekeceğini söyledi.)

2 Zorunluğun yerine getirilmesi gereken zaman uzakta ise :

'We must mend the roof properly next year', he said.
('Damı gelecek yıl adamakıllı onarmalıyız', dedi.)
He said that they would have to mend the roof properly the following year. (Ertesi yıl çatıyı adamakıllı onarmaları gerekeceğini söyledi.)

3 Zorunluğun yerine getirilmesi için henüz bir plan yapılmamışsa. Bu durum, özellikle, henüz yeni ortaya çıkmış zorunluk için geçerlidir :

'I have just received telegram', he said; 'I must go home at once.'
('Şimdi bir telgraf aldım', dedi; 'Hemen memlekete gitmem gerekiyor.')

= **He said that he had just received a telegram and would have to go...**
(Az önce bir telgraf aldığını ve hemen memlekete gitmek zorunda kalacağını söyledi.)

Ancak, gerçekten hemen gittiyse burada **had to** daha uygun olur. Dolayısıyla **had to,** hemen gitmiş olduğunu gösterir.

ÇEVİRİCİNİN NOTU : **would have to**'nun tam çevirisi «...mek zorunda kalacaktı»; **had to**'nun karşılığı ise «...mek zorunda kaldı»dır.

Zorunluğun yerine getirilmesi zamanı saptanmış, planlar yapılmış, ya da zorunluk hemen veya hiç olmazsa konuşma aktarılıncaya kadar yerine getirilmişse **had to,** zorunluğu aktarmanın normal biçimidir :

He said, 'I must wash my hands' (and presumably went off to do this.) ('Ellerimi yıkamalıyım', dedi [ve herhalde bu işi yapmak için dışarı çıktı.])

= **He said that he had to wash his hands.** (Ellerini yıkamak zorunda olduğunu söyledi.)

Tom said, 'I must be there by nine tomorrow.'
(Tom 'Yarın orada bulunmalıyım', dedi.)

= **Tom said that he had to be there by nine the next day.**
(Tom, ertesi gün orada olması gerektiğini söyledi.)

Burada, **would have to** da olabilir, fakat bu, zorunluğun, kişinin kendisinden geldiğini ve dışarıdan bir zorlamanın söz konusu olmadığını gösterir. **Had to,** ya dışarıdan gelen bir zorlamayı, ya da kişinin kendi kendisine koyduğu zorunluğu gösterir. Kuşkusuz, **had to** ile **would have to** arasında seçim yapma zorluğu, **must**'ı değiştirmeden bırakarak çözümlenebilir. Yukarıdaki tüm örneklerde **had to/would have to** yerine **must** kullanılabilirdi.

|C| **you/he/they must,** her zaman değişmeden kalabilir ve nitekim genellikle öyle de olur. Buna karşı bir seçenek olarak, aynen **I/we must**'ın değiştiği gibi **must, had to/would have to**'ya dönüştürülebilir :

He said, 'You must start at once.' ('Hemen yola çıkmalısın', dedi.)

= **He said that she must/had to start at once.** (Hemen yola çıkması gerektiğini söyledi.)

Fakat şu cümlede **would have to** daha az kullanılır, çünkü, cümleyi söyleyen kişinin otoritesini ortadan kaldırmaktadır :

Tom said, 'If you want to stay on here you must work harder.' ('Burada kalmak istiyorsan daha sıkı çalışmalısın', dedi.)

= **Tom said that if she wanted to stay on she must/would have to work harder.** (Tom, onun, orada kalmak istiyorsa daha sıkı çalışması gerektiğini/çalışmak zorunda kalacağını söyledi.)

|D| **must I/you/he?** de genellikle aynı biçimde değişir, ancak soru biçimindeki **must** genellikle şimdi ya da yakın geleceği gösterdiği için genellikle **must** aktarılmış cümlelerde **had to** olur :

'Must you go soon?' I said. ('Yakında gitmek zorunda mısın?' diye sordum.)

I asked him if he had to go soon. (Yakında gitmek zorunda olup olmadığını sordum.)

|E| **must not**

I must not, genellikle aynı kalır.

You/he must not ya değişmeden kalır, ya da olumsuz bir emir olarak ifade edilir. (**280** ve **281**'e bakınız) :

He said, 'You mustn't tell anyone.' ('Kimseye söylememelisin', dedi.)

= **He said that she wasn't to tell anyone** / **He said that she mustn't tell anyone** (Kimseye söylememesi gerektiğini belirtti.)

He told her not to tell anyone (Söylememesini söyledi.)

[F] needn't

needn't, değişmeden kalabilir ve nitekim kalır da. Bunun yanında tıpkı **must'ın had to/would have to**'ya dönüştüğü gibi **needn't** da **didn't have to/wouldn't have to**'ya da dönüştürülebilir :

I said, 'If you can lend me the money I needn't go to the bank'. ('Bana o parayı ödünç verebilirsen bankaya gitmek zorunda kalmam.', dedim.)

= **I said that if he could lend me the money I needn't/wouldn't have to go to the bank.** (Bana o parayı ödünç verebilirse bankaya gitmek zorunda olmayacağımı söyledim.)

He said, 'I needn't be in the office till ten tomorrow morning.' ('Yarın sabah saat ona kadar büroda bulunmam gerekmiyor', dedi.)

= **He said that he needn't/didn't have to go to the office till ten the next morning.** (Ertesi sabah saat ona kadar daireye gitmek zorunda olmadığını/zorunda kalmayacağını söyledi.)

He said, 'You needn't wait.' ('Beklemek zorunda değilsin', dedi.)

= **He said that I needn't wait.** (Beklemek zorunda olmadığımı söyledi.)

need I/you/he? aynen **must I/you/he** gibi işlem görür; yani normal olarak **had to** olur.

'Need I finish my pudding?' asked the small boy.
('Puddingimi bitirmek zorunda mıyım', diye sordu küçük çocuk.)

= **The small boy asked if he had to finish his pudding.**
(Çocuk, pudding'ini bitirmek zorunda olup olmadığını sordu.)

307 COULD

A Şimdiki ya da gelecek zaman anlamında **could you? could I?**

1 **could you?** (çağrı), **ask** ya da **invite** ile aktarılır :

«Could you have lunch with me tomorrow?» he said.
(«Yarın benimle öğle yemeği yer misiniz?» dedi.)

= **He invited me to have lunch with him the next day.** (Ertesi gün öğle yemeğini kendisiyle birlikte yemeye çağırdı beni.)

(Ancak **Could you have lunch with me tomorrow?**, aynı zamanda sıradan bir soru işlemi de görebilir ve **He asked if I could have lunch with him/if I would be free to have lunch with him** (Onunla öğle yemeği yiyip yiyemeyeceğimi/Onunla öğle yemeği yiyebilmek için boş olup olmadığımı sordu) biçimde aktarılabilir. Cümlenin bir çağrı mı yoksa yalnızca bir soru mu olduğu, konuşmacının ses tonundan anlaşılabilir.)

2 **could you?** (rica) normal olarak «**ask** + tümleç + mastar» ile aktarılır :

«Could you get the tickets?» he said. («Biletleri alabilir misiniz?» dedi.)

= **He asked me to get the tickets.** (Biletleri almamı rica etti.)

3 **could I have?/could you give me?** normal olarak **ask for** ile aktarılır :

«Could I have a drink?» he said. («Bir içki alabilir miyim?» dedi.)

= **He asked (me) for a drink.** ([Benden] bir içki rica etti.)

4 **could I?** (izin isteme) normal olarak değiştirilmez :

«Could I use your phone, please?» she said. («Telefonunuzu kullanabilir miyim acaba?» dedi.)

= **She asked if she could use my telephone.** (Telefonumu kullanıp kullanamayacağını sordu.)

Ancak **could I see/speak to/talk to?, ask for/ask to see,** vb. ile aktarılabilir :

«Could I see Mr Smith, please?» she said. («Mr Smith'i görebilir miyim acaba?» dedi.)

= **She asked for Mr Smith/asked to see Mr Smith.** (Mr Smith'i rica etti/Mr Smith'i görmek istedi.)

5 **could I/you/he/she/they?,** şimdiki ya da gelecek zaman anlamında sıradan bir soru olabilir. Buradaki **could** değiştirilmeden aktarılabilir :

● **«Could you live in London on £ 25 a week?» he said.** («Haftada 25 sterlinle yaşayabilir misin?» dedi.)

= **He asked if I could live/if anyone could live in London on £ 25 a week.** (Londra'da haftada 25 sterlinle yaşayıp yaşayamayacağımı/ insanın yaşayıp yaşayamayacağını sordu.) (Yani buna olanak bulunup bulunmadığını sordu.)

● **«Could you get off early tomorrow» he said.** («Yarın erken yola çıkabilir misiniz?» dedi.)

= **He asked if I could get off early the next day.** (Ertesi gün erken çıkıp çıkamayacağımı sordu.) (Yani bunun olanağının ya da bu konudaki iznin bulunup bulunmadığını sordu.)

B Geçmiş zaman anlamında **could**

1 Geçmiş zamanla ilgili izin istemede **could** ister olduğu gibi kalır, isterse **was/were allowed ta** ya da **had been allowed to**'ya dönüşebilir :

He said, 'When I was a child I couldn't interrupt my parents' ('Çocukken anne-babamın sözünü kesemezdim', dedi.)

= **He said that when he was a child he couldn't/wasn't allowed to interrupt his parents.** (Çocukken anne-babasının sözünü kesemediğini söyledi/'kesemezdim', dedi/kesilmesine izin verilmediğini söyledi.)

C Yetenek için kullanılan **could**

Şimdiki zamanla ilgili yetenek ifadesinde **could** değişmez :

I said, 'Could you stand on your head?' ('Başının üzerinde durabilir misin?', dedim.)

= **I asked him if he could stand on his head.** (Başının üzerinde durup duramayacağını sordum/'durabilir misin?' dedim.)

Geçmiş zamandaki yetenek için kullanılan **could,** değişmeden de kalabilir, **had been able** de olabilir :

He said, 'I could read when I was three.' ('Üç yaşındayken okuyabiliyordum', dedi.)

= **He said that he could read/had been able to read when he was three.** (Üç yaşındayken okuyabildiğini söyledi/'okuyabilirdim', dedi.)

D İkinci tip şart cümlelerindeki **could**

If'li cümleciklerdeki **could** değişmeden kalır :

She said, 'If I could drive I'd take you there myself.' ('Araba sürebilsem, oraya kendim seni götürürüm.', dedi.)

She said that if she could drive she'd take me there herself. (Araba sürebilse oraya beni kendisinin götürebileceğini söyledi./'kendim götürürüm', dedi.)

Ana cümleciklerdeki **could,** varsayım gerçeğe aykırı ise aynen kalır:

She said, 'If I had some flour I could make a cake.'

('Biraz unum olsa bir pasta yaparım', dedi.) (Fakat un yoktur.)

She said that if she had some flour she could make a cake.

(Biraz unu olsa bir pasta yapabileceğini söyledi/'bir pasta yaparım', dedi.)

Fakat varsayım gerçekleştirilebilirse **could, would be able to**'ya dönüştürülebilir:

She said, 'If you got out of my light I could see what I was doing.' ('Işığımdan çekilsen, ne yaptığımı görürüm', dedi.)

She said that if I got out of her light she would be able to see what she was doing. (Işığından çekilirsem ne yaptığını görebileceğini söyledi/'görebilirim', dedi.)

DOLAYLI AKTARMA (Alıştırmalar)

Aşağıdaki cümleleri dolaylı olarak aktarınız.

1. He said, «Shall I ever see you happy, Tom?»
2. My father always said, «you can never say what will happen tomorrow.»
3. One day you will say, «When I see him, I'll talk to him more politely.»
4. He said, «Could I speak to Mr. Jones? I brought him a message from his partner.»
5. The manager said, «You were reading a magazine when I came.»
6. After seeing the show she said, «You must see this show today, Jane.»
7. «Why don't you talk to him personally?» said my friend.
8. Jane said, «We were planning to buy that house, but somebody told us it was on a very noisy street.»
9. He angrily said. «Let the parents pay some attention to their children's problems.»
10. The hotel manager said, «Would you come down for our party tonight?»
11. The old man said, «We could never leave our area during such critical periods.»
12. He wrote to his parents, «We start lessons at 8.30 here.»
12. The tourist guide said to the tourist, «You had better leave the museum before 11.00, so that we can visit the mosque before it is lunch-time.»
14. The poor man said, «Curse this fate of mine! I missed the best opportunities before I could do anything about them.»
15. I said, «I could help now if I had time.»
16. The school authorities announced, «The boarding students are to take special permission to leave school.
17. The boy's friends said, «Beat him!»
18. Our relatives said, «What were you doing there?»
20. Miss Jones said, «I have been typing your letters since lunch break.»
21. Miss White said, «I typed the letters last week.»
22. James said. «I preferred living here, but now I hate this city.»
23. My wife said, «I must wash these dishes before the guests come.»

24. My wife said, «I didn't know we had to leave now. In this case I must wash the dishes after coming back home.»
25. The landlord said, «This house was not on the shore. That's why the Whites did'nt want to rent it.»
26. The official said, «Let's finish the important formalities first.»
27. My daughter said, «Will she call me up next week?»
28. The general said to the soldiers, «Be prepared to attack tomorrow morning.»
29. His friends said, «He hasn't shown up this week. He must be ill.»
30. When I offered her to go out for dinner she said, «I'd gladly accept your offer if I hadn't promised my mother to take her to the theatre.»
31. She said, «They let us visit him and told me the doctors said he wasn't to live long.»
32. She said, «I'm studying now.»
33. The school administratim says. «The students are to use the yard behind the main building for minor spofts activities.»
34. He said «Why don't you visit him these days? The doctors say he isn't likely to live long.»
35. My friend said, «Could you come out for dinner with us after the lessons?»
36. The teacher said, «Will you open the door, please?»
37. My girl friend said, «Shall we go to the movies after lunch?»
38. She said, «I could play this piece beautifully when I was young.»
39. The doctor said. «He must stay in bed for the rest of his life.»
40. The head of the chess department said, «Then let the students try their own tricks.»
41. The guide said, «Shall we take that short-cut?»
42. The student said, «Must I answer all these questions?»
43. The customs officer said to the chief officer, «Could the tourists go though without making any declarations?»
44. The girl said to his boy friend, «We could get married right away if we had enough enough money.»
45. She said, «When we visited the pyramids we felt a little scared.»
46. The film director said, «You needn't shoot that scene here.»
47. The boys in the other group said, «Suppose we changed places.»
48. They always say, «We may visit you some time.»
49. Tom said, «I'll be seing John tomorrow.»
50. Tom said, «I have seen John this week.»

30.

Amaç, Karşılaştırma, Neden, Zaman, Sonuç ve Ayrıcalık Cümlecikleri

308 A Amaç, normal olarak bir mastar ile ifade edilir.

He went to France to learn **French.**
(Fransa'ya, Fransızca **öğrenmek için** gitti./Fransızca **öğrenmek için** Fransa'ya gitti.)

They stopped to ask someone the way. (Birine yolu sormak için durdular.)

Ana fiile ait, şahıstan oluşan bir tümleç varsa, mastar, özneye değil, bu şahsa yönelik olacaktır :

He sent Tom to the post office to buy stamps. (Tom'u pul alması için postaneye gönderdi.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Son durumda dilimizde «...sı» ekinin kullanıldığına dikkat ediliniz :

Oğlunu postaneye, pul alması için gönderdi.

B so as ve **in order** şu durumlarda kullanılır :

1 Olumsuz bir amacı göstermek için olumsuz bir mastarla :

He left his gun outside so as not to frighten his wife.
(Karısını korkutmamak için silâhını dışarıda bıraktı.)

He came in quietly so as not to wake the child.
(Çocuğu uyandırmamak için sessizce girdi.)

2 **to be** ve **to have** ile birlikte :

She left work early in order to be at home when he arrived.
(O geldiği zaman evde olabilmek için işten erken ayrıldı.)

3 Amaç çok kısa bir zaman sonrası ile ilgili değilse :

He is studying mathematics so as to qualify for a higher salary.
(Daha yüksek bir maaşa hak kazanabilmek için matematik çalışıyor.)

She learnt typing in order to help her husband with his work.
(Kocasında işinde yardımcı olabilmek için daktilo öğrendi.)

4 Kişiden oluşan bir tümleç var fakat biz mastarın özneye gönderme yapmasını istiyorsak :

He sent his sons to a boarding school in order to have some peace.
(Biraz başını dinlemek için oğullarını bir yatılı okula gönderdi.)
(Başını dinleyecek olan **kendisiydi.**)

Bunu şu cümleyle karşdaştırınız :

He sent his sons to a boarding school to learn to live in a community. (Bir topluluk içinde yaşamayı öğrenmeleri için oğullarını bir yatılı okula gönderdi.) (Çocukları bir toplulukta yaşamayı öğreneeckti.)

Ancak **in order/so as** yapısı yaygın değildir. Şöyle bir ifadeyle daha çok karşılaşılır :

He sent his sons to a boarding school because he wanted to have some peace. (Çocuklarını yatılı okula gönderdi, çünkü biraz başını dinlemek istiyordu.)

5 **in order** (**so as** değil) şu durumda kullanılabilir :

1. Öznenin gerçekten bu amaca sahip olduğunu vurgulamak için :

A : He bought diamonds when he was in Amsterdam. Wasn't that extraordinary? (Amsterdam'dayken elmas satın aldı. Ne olağanüstü bir şey, değil mi?)

B : It wasn't extraordinary at all. He went to Amsterdam in order to buy diamonds. (not for any other purpose.) (Hiç de olağanüstü değil. Amsterdam'a elmas satın almaya gitti [başka bir amaçla değil].)

Ancak bu düşünceyi birinci fiili vurgulayıp **in order**'ı atarak da ifade edebiliriz :

He 'went to Amsterdam to buy diamonds. (Amsterdam'a elmas satın almaya gitmişti zaten.) (Çevirideki değişikliğe dikkat ediniz/Ç.N.)

2. Ana fiil ile amaç mastarı arasında fazla sayıda sözcük bulunduğu zaman da **in order** kullanılabilir :

He took much more trouble over the figures than he usually did in order to show his new boss what a careful worker he was. (Ne denli dikkatli bir işçi olduğunu patronuna gösterebilmek için rakamlar üzerinde her zamankinden çok durdu.)

(Ancak **in order** zorunlu olmayıp atılabilir.)

3. Amaç mastarı ana fiilden önce geliyorsa **in order** en başa konabilir : **In order to show his boss what a careful worker he was, he took more trouble over the figures.** (Patronuna ne kadar dikkatli bir işçi olduğunu gösterebilmek için rakamlar üzerinde daha çok durdu.)

(Fakat **in order** burada da atılabilir.)

C «**for** + isimfiil», bir nesnenin genel kullanım amacını göstermek için kullanılabilir :

A corkscrew is a tool for opening bottles. (Tirbişon, şişe açmak için [kullanılan] bir gereçtir.

Ancak belirli bir amaç söz konusu ise mastarı kullanırız :

I'm looking for a corkscrew to open this bottle with. (Şu şişeyi açmak için bir tirbişon arıyorum.)

Aynı biçimde :

This is a case for keeping records in. (Bu, plakları korumak için (kullanılan) bir kutudur.)

Buna karşılık :

I want a case to keep my records in. (Plakları korumak için bir kutu arıyorum.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Mastarlar ile gösterilen amacın dilimize çevriliş biçimlerine dikkatinizi çekmek istiyoruz :

a. Normal olarak «...mek için», ya da, durum gerektirirse «...mesi için» ekini kullanırız.

He came here to see you. (Buraya, seninle **görüşmek için** geldi. / Seninle **görüşmek için** buraya geldi.)

b. Durumdan «...menin çaresi buydu» izlemini ediniyorsak «...ebilmek / ...ebilmesi için» ekini kullanırız :

He stood on the chair so as to see the stage better. (Sahneyi daha iyi **görebilmek için** sandalyede ayağa kalktı.)

309 Amaç cümleciği ile ifade edilen amaç :

Amacın yöneltildiği kişinin, **308**'de olduğu gibi, açıkça belirtilmeden anlaşılması yerine, cümlede belirtilirse, cümlecik kullanılması gereklidir :

Ships carry lifeboats so that the crew can escape if the ship goes on fire. (Yangın çıkarsa tayfaların kaçabilmesi için gemiler kurtarma sandalları taşırlar.)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : Buradaki örnekte «amacın yöneltildiği kişi» ile kastedilen, amaç gerçekleştiği zaman sonuçta yararlanacak kişi, örneğin yukarıdaki örnekte bulunan «the crew : tayfalar»dır. Amaç, «escape : kaçmak»tır ve kaçacak kişi cümlenin ana öznesi olan «ships : gemiler» değil; amaç cümleciğinin öznesi olan «the crew : tayfalar»dır.

Bunun benzeri durumdaki bir örneği yukarıda **(308)** *gördük :*

Peter sent his son to a boarding school to learn to live in a comminity. Dikkat edilirse burada, «the crew : tayfalar»ın karşılığı «his son : oğuldur»; yatılı okula gönderilmeden yararlanacak kişi Peter değil, oğludur. Ancak bu cümlede «crew»un «escape» fiilinin öznesi oluşu gibi bu cümlede de «his son», «to learn»ün gramatik öznesi değildir. Teknik açıdan «his son», «sent» fiilinin tümleci olup «to learn» fiilinin öznesi değildir. Dolayısıyla cümlede «to learn» fiilinin yönelik olduğu kişi teknik olarak açıkça belirtilmemekte, cümlenin akışından dolayı **anlaşılmaktadır.**

A Amaç cümlecikleri genellikle, «**so that** + **will/would** ya da **can/could** + mastar» ile ifade edilir.

Burada **can/could; will/would be able to** (...ebilsin diye) anlamında kullanılmaktadır :

They make £ 10 notes a different size from £ 5 notes so that blind people can tell the difference between them (can tell = will be able to tell) (10 sterlinlik banknotları 5 sterlinlik banknotlardan farklı boyutlarda yapıyorlar, ki körler aralarındaki farkı görebilsinler/...farkı görebilsinler diye 10 sterlinlik banknotları.../...farkı görebilmeleri için 10 sterlinlik...)

They wrote the notices in several languages so that foreign tourists could (= would be able to) understand them. (Duyuruları birkaç dilde yazdılar, ki yabancı turistler bunları anlayabilsin/...anlayabilsinler diye duyuruları.../...anlayabilmeleri için duyuruları...)

Ana fiil geniş (present), şimdi öncesi (present perfect) ya da gelecek (future) fiil yapılarından birinde ise **can** ve **will;** ana fiil geçmiş zamandaki bir fiil yapısında ise **could** ve **would** kullanılır. Yukarıdaki örneklere ek olarak şu örnekleri de inceleyiniz:

I { **am lighting** / **light** / **have lit** / **will light** } **the fire so that the house will be warm when they return.**

Döndükleri zaman oda sıcak olsun diye ateşi { yakıyorum. / yakarım. / yakmış bulunuyorum. / yakacağım. }

I { **have given** / **will give** } **him a key so that he can get into the house whenever he likes.**

İstediği zaman eve girebilmesi için ona bir anahtar { vereceğim. / verdim. }

I pinned the note to his pillow so that he would be sure to see it. (Mutlaka görsün diye notu yastığına iğneledim.)

There were telephone points every kilometre so that drivers whose cars had broken down { would be able to / could } summon help.

(Kilometre başına bir telefon vardı, ki arabaları bozulmuş olan sürücüler yardım isteyebilsinler.)

can/could ile yapılan amaç cümleciklerinde **that** kullanılmazsa amaç izleniminin ortadan kalkacağına dikkat ediniz:

He took my shoes so (that) I couldn't leave the house.
(Evden çıkamıyayım diye ayakkabılarımı aldı.)

cümlesi normal olarak:

He took my shoes to prevent me leaving the house.
(Ayakkabılarımı, evden çıkmama engel olmak için aldı.)

anlamına gelir. Oysa:

He took my shoes so I couldn't leave the house.
(Ayakkabılarımı aldı, onun için evden çıkamadım.)

cümlesi normal olarak:

He took my shoes; therefore I wasn't able to leave. (Ayakkabılarımı aldı; bu nedenle çıkamadım.)

demektir.

B Amaç cümlecikleri ayrıca şu kalıplarla da kurulabilir:

so that
in order that } + { **may/might**
that **shall/should** } + mastar

Bunların yukarıdaki **A** bölümünde gösterilenlerden tek farkı, bu kalıpların daha biçimsel (resmî) olmasıdır. Anlamca aralarında bir ayrım yoktur.

Ancak şu noktaya dikkat ediniz: **so that**'i **will/can/may/shall** ya da bunların geçmiş zaman biçimlerinin izleyebilmelerine karşılık **in order that** ya da **that**'i yalnız **may/shall** ve bunların geçmiş zaman biçimleri izleyebilir. Dramatik konuşmalar veya yazılar ile şiirler dışında **that**'ın tek başına kullanılışına pek rastlanmaz:

And wretches hang that jurymen may dine. (18'inci yüzyıl şiiri) (Sefiller asılır, ki jüri üyeleri -rahat- yemek yiyebilsin.)

Fiil zamanlarının uyumu ile ilgili kurallar, yukarıda gösterilenlerin aynıdır:

We carved their names on the stone so that/in order that future generations should/might know what they had done. (Adlarını taşa işledik ki, gelecek kuşaklar onların neler yapmış olduklarını bilsinler./Gelecek kuşaklar... bilsinler diye.../Gelecek kuşakların... bilmeleri için...)

These men risk their lives so that/in order that we may live more safely. (Bu insanlar yaşamlarını tehlikeye atıyorlar ki, biz daha büyük bir güvence içinde yaşayabilelim./Biz...yaşayabilelim diye bu insanlar.../Bizim...yaşayabilmemiz için bu insanlar...)

Şimdiki zaman biçimi ile **may,** göreceli olarak daha az kullanılan **shall**'den daha yaygındır. Geçmiş zamanda **might** ya da **should** kullanılabilir. Kuramsal olarak **might,** (yukarıdaki **could**'un yerine geçerek) yetenek ifade eder. **Should** ise öteki durumlarda (yukarıdaki **would**'un yerine geçerek) kullanılır. Ancak uygulamada, bu ayırıma genellikle dikkat edilmez.

Öğrenci, yukarıdaki biçimleri bilmelidir, fakat normal olarak bunlara pek gereksinme duymamalıdır, çünkü sıradan durumların tümünde **«so that + can/will»** kalıbı yeterlidir.

C Olumsuz amaç cümlecikleri, yardımcı fiili (genellikle **will/would** ya da **should**'u) olumsuz biçime sokarak oluşturulur.

He wrote his diary in cipher so that his wife wouldn't be able to read it. (Karısı okuyamasın diye hatıra defterini şifreli yazdı.)

He changed his name so that his new friends shouldn't know that he had once been accused for murder. (Yeni arkadaşlarının, onun bir zamanlar cinayetle suçlanmış olduğunu bilmesinler diye adını değiştirdi.)

Criminals usually telephone from public telephone boxes, so that the police won't be able to trace the call. (Suçlular, polisin, konuşmanın izini sürdürememeleri için çoğunlukla genel telefon kulübelerini kullanırlar.)

Ancak olumsuz amaç cümlecikleri genellikle yerlerini «**to prevent** + isim/zamir + isimfiil» ya da «**to avoid** + isimfiil» kalıplarına bırakabilirler:

She always shopped in another village so that she wouldn't meet her own neighbours ya da : to avoid meeting **her own neighbours.** (Kendi komşularıyla karşılaşmamak/**ya da : karşılaşma olasılığını önlemek** için hep, bir başka köyden alış-verişini yapardı.)

He dyed his beard { **so that we wouldn't recognize him.** / to prevent us recognizing **him.** / to avoid being recognized. (Edilgen isimfiil)

Onu tanımayalım diye / Tanımamızı önlemek için / Tanınma olasılığının önüne geçmek için } sakalını boyadı.

Bu mastarlı kalıplar, olumsuz amaç cümleciklerine yeğ tutulur.

310 IN CASE ve LEST^

A in case

1 «**in case** + özne + fiil»i bir düz cümle ya da rica izleyebilir :

I don't let him climb trees in case he tears his trousers.
(Pantolonunu yırtar diye ağaçlara tırmanmasına izin vermiyorum.)

«**in case** + geniş zaman» normal olarak «çünkü bu olabilir/çünkü bu olacak» ya da «bu olabilir korkusuyla» anlamına gelir.

«**in case** + geçmiş zaman» normal olarak «çünkü bu olabilirdi/çünkü belki bu olurdu» ya da «bu olabilir diye korktuğum için» anlamındadır. Buradaki geniş zaman da geçmiş zaman da yerini «**should** + mastar»a bırakabilir, ancak bu o kadar yaygın bir kullanım değildir.

«Düz cümle ya da emir + bir **in case** cümleciği içeren cümlelerde birinci eylem, gelecekteki olası bir eylem için bir hazırlık ya da uyarıdır :

Don't let the baby play with your watch in case he breaks it.
(Bebeğin saatinle oynamasına izin verme; bakarsın onu kırar.)

I carry a spare wheel in case I have a puncture. (Lâstiğimin patlaması olasılığına karşı bir yedek lâstik taşırım.)

I'll make a cake in case someone drops in at the weekend.
(Hafta sonunda biri gelebilir diye bir kek yapacağım.)

in case cümleciğini **if** cümleciğiyle karıştırmamaya dikkat ediniz (**221**'e bakınız).

2 **in case** ile kullanılabilecek fiil yapıları :

ANA FİİL

Gelecek / Geniş / Şimdi öncesi + **in case** + { geniş zaman **ya da** **should** + mastar

Şart / Geçmiş zaman / Geçmiş öncesi + **in case** + { geçmiş zaman **ya da** **should** + mastar

I always keep candles in case there is a power cut.
(Cereyanlar kesilir diye hep mum bulundururum.)

I always kept candles in case there was a power cut.
(Cereyanlar kesilir diye hep mum bulundururdum.)

Her iki cümlede de «**in case there should be** (anlam aynı)» kullanılabilir.

311 Karşılaştırmalar

A **like** ile yapılan karşılaştırmalar

like'ı bir isim/zamir ya da isimfiil izleyebilir. Bir «özne + fiil» yapısı hiçbir zaman izlememelidir :

There was a terrible storm; it was like the end of the world. (Korkunç bir fırtına vardı; (sanki) dünyanın sonu gibiydi/dünyanın sonu gelmiş gibiydi.)

Getting money from him is like getting blood from a stone. (Ondan para almak, taştan kan çıkartmak gibiydi.)

B **as...as** ve **than** ile yapılan karşılaştırmalar.

as...as ve **not so/as...as,** bir zarf ya da sıfatın yalın biçimi ile birlikte kullanılır. **than,** üstünlük biçimiyle kullanılır. Aynı fiil her iki cümlecikte de kullanılıyorsa normal olarak ikinci fiili bir yardımcı fiille ifade ederiz.

I can't run as (ya da **so**) **fast** as **he can.** (Ben onun -koşabildiği- kadar hızlı koşamam.)

He runs faster than **me**/than **I do.** (O, benden/benim koştuğumdan daha hızlı koşar.)

It is even darker today than it was yesterday. (Bugün dünkünden de karanlık.)

She had no sooner left the house than it began to rain. (Tam evden çıkmıştı ki yağmur yağmaya başladı.)

1 **as/then**'i bazen yalnız bir isim/zamir izler; fiil anlaşılır, fakat belirtilmez :

She is taller than her brother (is). (Kardeşinden daha uzun boylu.)

Tom drove more carefully than Ann (did). (Tom, Ann'den daha dikkatli araba sürer.)

Small cars are easier to park than big ones (are). (Küçük arabaları park etmek, büyüklerinden -büyüklerini park etmekten- daha zordur.)

Bunun ancak, her iki cümlecikte de aynı fiil ve aynı fiil yapısı bulunduğu zaman ve her iki cümlecikte ayrı özneler varsa kullanıldığına dikkat ediniz. Zamirler bu biçimde kullanıldıkları zaman (fiilsiz olarak); genellikle -i haline sokulurlar. Bu, konuşma İngilizcesinde kabul edilir, fakat dilbilgisine uygun değildir. Yazı dilinde yalın biçimdeki zamir ile fiil kullanmak daha iyidir :

She doesn't work as hard as me (as hard as I do.) (O benim -çalıştığım- kadar sıkı çalışmaz.)

He is older than you (are). (O senden -senin olduğundan- daha yaşlı.)

I can swim better than him (better than he can). (Ondan -onun yüzebildiğinden- daha iyi yüzebilirim.)

We pay more rent than them (than they do). (Onlardan -onların ödediklerinden- daha çok kira ödüyoruz.)

2 Fiilin gerekli olduğuna ve iki cümlenin de öznesi aynı ise, bir fiil ya da fiil yapısı değişikliği bulunursa ve ikinci cümlecik genişletilirse atılamayacağına dikkat ediniz :

The trains are more crowded at nine than (they are) at eight. (Trenler saat dokuzda (sekizde olduğundan) daha kalabalık oluyor.)

He is stronger than he looks. (Göründüğünden daha güçlüdür.)

He works harder than I did at his age. (Ben onun yaşındayken çalıştığımdan daha çok çalışıyor.)

She makes more money in a week than I do/make in a fortnight. (Benden/Benim onbeş günde kazandığımdan daha çok para kazanıyor.)

3 **as/than**'i bazen bir mastar ya da isimfiil izleyebilir :

It is better to say too little than (to) say too much. (Gereğinden az söylemek, gereğinden çok söylemekten iyidir.)

He found riding as tiring as walking. (Ata binmek ona, yürümek kadar yorucu geldi.)

than/as'den önceki fiilde bir mastar bulunuyorsa, ya da kendisi bir mastarsa, arkadan mastar kullanılır :

He finds it easier to do the cooking himself than (to) teach his wife to cook. (Kendisinin yemek pişirmesini, karısına yemek pişirmeyi öğretmekten daha kolay buluyor.)

It is as easy to do it right as (to) do it wrong. (Bunu doğru olarak yapmak, yanlış yapmak kadar kolay.)

Even lazy people would rather work than starve. (Tembel insanlar bile aç kalmaktansa çalışmayı yeğ tutarlar.)

as/than'den önce **to**'suz mastar varsa, bunlardan sonra da **to**'suz mastar kullanılır. Bunun dışında **to**'nun kullanılıp kullanılmaması isteğe bağlıdır. Öteki durumlarda, yani **than/as**'den önce gelen fiil bir isimfiil olduğunda, ya da eylem bir zamirle sunuluyorsa isimfiil kullanılır :

This is more amusing than sitting in an office. (Bu, bir büroda oturmaktan eğlendirici.)

Skiing is more exciting than skating. (Kayak, patenden daha heyecan vericidir.)

It is as easy as falling off a log. (Kütükten düşmek kadar kolay bu.)
He cleaned his shoes, which was better than doing nothing. (Ayakkabılarını temizledi ki bu, hiçbir şey yapmamaktan daha iyiydi.)

C Enüstünlük aşamaları ile yapılan karşılaştırmalar hiçbir güçlük çıkarmazlar :

Is this the best you can offer me? (Bana önerebileceğinizin en iyisi bu mu?/Bana daha iyi bir öneride bulunamaz mısınız?)

This is the highest mountain I have ever climbed. (Bu, şimdiye dek tırmandığım en yüksek dağ.)

It was the most beautiful house that I had ever seen. (O zamana dek gördüğüm en güzel evdi o.)

312 Neden cümlecikleri

Bunlar, **because, as** ve **since,** bazen de **if** ile başlar. (**because** ve **for** için **93**'e bakınız) :

We camped there because it was too dark to go on. (Orada kamp yaptık, çünkü hava, daha ileri gidemeyeceğimiz kadar karanlıktı.)
As we hadn't any money, we couldn't buy anything to eat. (Hiç paramız olmadığı için yiyecek birşey alamadık.) (Ayrıca **95**'e bakınız.)

Since you won't take advice there is no point in asking for it. (Öğütleri tutmadığına göre öğüt istemenin bir yararı yok.)
If (= since) you wanted to go to sea, why didn't you? (Madem denizci olmak istiyordun, neden olmadın?)

ÇEVİRİCİNİN NOTU : **As** ve **because** ile başlayan cümlecikler cümlenin **başında** ise normal olarak «...diği için», **sonunda** olurlarsa «çünkü...» olarak çevrilirler :

As/because I was tired, I went to bed early. (Yorgun olduğum için erken yattım.)

I went to bed early as/because I was tired. (Erken yattım, çünkü yorgundum.)

Since ile başlayan neden cümleciklerini «madem ki / değil mi ki / ...diğine göre» olarak çevirebiliriz :

Since you are here, we can discuss the matter. (Madem ki buradasın / Burada olduğuna göre sorunu tartışabiliriz.)

Yukarıda ***so*** *yerine* **therefore** *kullanılabilir, ancak bu, normal olarak daha biçimsel İngilizcede olur :*

The delegate from Finland has not yet arrived; we have therefore decided to postpone the meeting till tomorrow morning. (Finlandiya delegesi henüz gelmedi. Bu nedenle toplantıyı yarın sabaha kadar ertelemeye karar vermiş bulunuyoruz.)

therefore fiilin öznesinden önce ya da ana fiilden önce kullanılabilir. İkinci durum, daha sık kullanılanıdır.

313 Zaman cümlecikleri

Bunlar, **when** (diği zaman/ince/ken), **as** (ken), **while** (ken) (**95, 190**'a bakınız), **until/till** (ceye kadar) (**83**'e bakınız), **after** (dikten sonra), **as soon as** (ır...maz), **the sooner** (ne kadar...sa), **no sooner...than** (...ır...maz), **hardly...when** (...ır...maz), **immediately** (...ır...maz), **hardly...when** (...ır...maz), **immediately** (...ır...maz), **whenever** (ne zaman...se), **since** (...diğinden beri), vb. gibi zaman bağlaçları ile başlarlar. Ayrıca **the moment/the minute** (tam...diği anda) ile de başlayabilirler.

A Bir zaman cümleciğinde gelecek zaman fiil yapısı ya da gelecek gösteren bir yapı ve şart fiil yapısı kullanamayacağımıza dikkat ediniz :

1 Bir zaman cümleciğine koyduğumuz zaman gelecek zaman fiil yapısı şimdiki/geniş zaman yapılarından birine girer :

You'll be back soon. I'll stay till then. (Sen az sonra dönersin. O zamana dek kalırım.)

I'll stay TILL YOU GET BACK. (SEN DÖNENE DEK beklerim/kalırım.)

2 Bir gelecek zaman yapısı olarak kullanıldığında şimdiki zaman fiil yapısı (the present continuous tense) aynı biçimde değişir :

He is arriving at six, FAKAT :
WHEN HE ARRIVES he'll tell us about the match. (GELDİĞİ ZAMAN bize karşılaşmaya ilişkin bilgi verir.)

3 **be going to** da değişir :

● **The parachutist is going to jump and his parachute will open soon afterwards.** (Paraşütçü atlayacak ve hemen arkasından paraşütü açılacak.)

= **SOON AFTER HE JUMPS his parachute will open.**
(Atladıktan hemen sonra paraşütü açılacak.)

● **We'll be landing soon and leaving the plane.**
(Az sonra yere inecek ve uçaktan ayrılacağız.) **FAKAT :**
IMMEDIATELY WE LEAVE THE PLANE mechanics will start to work on it. (BİZ UÇAKTAN AYRILIR AYRILMAZ onarıcılar/teknisyenler onun üzerinde çalışmaya başlayacaklar.)

4 Kuşkusuz, sürekli bir eylemi anlattığı zaman bir süreklilik yapısı kullanılır :
Peter and John will be playing/are playing/are going to play tennis tonight. (Bu gece Peter ve John tenis oynuyor olacaklar/oynuyorlar/oynayacaklar.)
WHILE THEY ARE PLAYING (during this time) we'll go to the beach. (ONLAR OYNARKEN (bu esnada) biz plaja gideceğiz.)

5 Gelecek öncesi şimdi öncesine dönüşür; gelecek öncesinden süreklilik ise şimdi öncesinden süreklilik yapısına çevrilir :
I'll have finished in the bathroom in a few minutes.
(Birkaç dakikaya kadar banyoda işim biter.)
AS SOON AS I HAVE FINISHED I'll give you a call. (İŞİM BİTER BİTMEZ seni çağırırım.)

6 Bir şart yapısı geçmiş zaman yapısına dönüşür :
We knew that we would arrive/woud be arriving about six.
(Saat altıda varacağını/varıyor olacağını biliyordum.)
We knew that TILL HE ARRIVED nothing would be done. (O gelinceye kadar hiçbir şey yapılmayacağını biliyorduk.)
Gelecek ya da şart yapısı, bir zaman cümleciğini başlatmaması koşuluyla **when**'den sonra kullanılabilir :
He asked when the train would get in. (Trenin ne zaman geleceğini sordu.) (Bu, bir zaman cümleciği değil, **ask** fiilinin tümleci olarak bir isim cümleciğidir.)

B sooner...than ve **hardly...when**'e dikkat ediniz :

— **He had no sooner drunk the coffee than he began to feel drowsy.**
(Kahveyi içer içmez bir sersemlik hissetmeye başladı.)
No sooner had he drunk the coffee than he began to feel drowsy.
(Tam kahveyi içmişti ki...)
— **The performance had hardly begun when the lights went out.**
(Oyun tam başlamıştı ki ışıklar söndü.)
Hardly had the performance begun when the lights went out.
(Tam gösteri başlamıştı ki...)

Ayrıca **the sooner...the sooner** vardır :
The sooner we start, the sooner we'll be there. (Ne kadar erken yola çıkarsak o kadar erken varırız.)

C Öteki örnekler :

Immediately he earns any money he spends it. (Parayı kazanır kazanmaz harcar.)
They've moved house three times since they got married. (Evlendiklerinden bu yana üç kez ev değiştirdiler.)
He rides whenever he can. (Olanak buldukça ata biner.)

314 Sonuç cümlecikleri

Bunlar **so...that** ya da **such...that** ile başlar ve fiil yapılarının uyumu ile ilgili normal kurallara uyarlar (**212**'ye bakınız) :

Such bir sıfattır ve bir «sıfat + isim» takımından önce kullanılır :

They had such a fierce dog **that no one dared to go near that house.** (**Öyle azgın bir köpekleri** vardı ki, kimse onların evine yaklaşmaya cesaret edemiyordu.)
He spoke for such a long time **that people began to think he would never stop.** (**O kadar uzun süre** konuştu ki, herkes onun hiç susmayacağını sanmaya başladı.)

So bir zarftır ve zarflar ile arkasından isim gelmeyen sıfatlardan önce kullanılır :

The snow fell so fast **that our footsteps were covered up in a few minutes.** (Kar **öyle hızlı** yağıyordu ki, ayak izlerimiz birkaç dakika içinde kapanıyordu.)
Their dog was so fierce **that no** one dared come near it. (Köpekleri **öyle/o kadar azgındı** ki, kimse yanaşmaya cesaret edemedi.)
His speech was so long **that people began to fall asleep.** (Konuşması **o kadar/öyle uzundu** ki, herkes uyumaya başladı.)

Ancak, **such**'ın, **much** ve **many**'den önce kesinlikle kullanılamayacağına dikkat ediniz. **many** ve **much**'ı bir isim izlese bile **so** kullanılmalıdır :

There was so much dust that we couldn't see what was happening. (O kadar toz vardı ki neler olup bittiğini göremiyorduk.)
So many people complained that in the end they took the programme off. (O kadar çok kişi şikâyette bulundu ki, sonunda programı kaldırdılar.)

«such + a + sıfat + isim» kalıbının yerini **«so + sıfat + a + isim»** kalıbının alabileceğine dikkat ediniz. Bu duruma göre, **«such a good man»** yerine **«so good a man»** diyebiliriz. Bu yalnız, bir isimden önce **a/an** kullanıldığı zaman olabilir. Çok yaygın bir biçim değilse de edebiyatta karşımıza çıkabilir.

Bazen, özel vurgu verebilmek için **so,** cümlenin baş tarafına konabilir. Bu durumda arkadan, fiilin devrik biçimi gelir (**72**'ye bakınız.) :

So terrible was the storm that whole roofs were ripped off. (Öyle korkunçtu ki fırtına, çatılar bütünüyle uçtu.)

|315| Ayrıcalık Cümlecikleri

Bu tür cümlecikler, **though, although** (**91**'e bakınız), **even if, however** + sıfat/zarf; bazen de **whatever** ile başlar. **as** de kullanılabilir, fakat bu, yalnız «sıfat + **as** + **be**» yapısında kullanılabilir :

Even if/though you don't like him you can still be polite. (Onu sevmesen de, gene de terbiyeli/nazik olabilirsin.)
No matter what you do don't touch this switch. (Ne yaparsan yap, bu düğmeye dokunma.)
However rich people are they always seem anxious to make more money. (İnsanlar ne denli zengin olurlarsa olsunlar, daha çok para kazanma telâşında görünüyorlar.)
However carefully you drive you will probably have an accident eventually. (Ne denli dikkatli araba sürersen sür, sonunda herhalde bir kaza yapacaksın.)
Whatever you do, don't tell him that I told you this. (Ne yaparsan yap, bunu sana söylediğimi ona söyleme.)
Patient as he was, he had no intention of waiting for three hours. (though he was patient). (Sabırlı da olsa üç saat beklemeye hiç niyeti yoktu.) (Sabırlı olmasına karşın).

«**may** + mastar», kuramsal (farazî/hypothetical) durumlarda kullanılabilir :
However frightened you may be yourself, you must remain outwardly calm. (Kendin ne denli korkarsan kork, dıştan sakin görünmelisin.)

«**should** + mastar», şart cümleciklerinde **if**'ten sonra, mastarla ifade edilen eylemin gerçekleşmesinin pek olası olmadığını göstermek için nasıl kullanılmaktaysa, aynı yapı, **even if**'ten sonra da aynı amaçla kullanılabilir :
Even if he should find out he won't do anything about it. (Öğrenecek olsa bile, bu konuda birşey yapmaz.)

CÜMLECİKLER : ALIŞTIRMALAR

Aşağıdaki cümleleri Türkçeye çeviriniz :

1. He opened the door to air the room.
2. He gave the child the parcel to take to the post office.
3. They were careful so as not to cause any excitement.
4. They sent the children and the women to town so as to do the planning more quietly.
5. We drew our money from the bank so as to buy a house in future.
6. They made special boxes so that the students could talk to their parents privately.
7. Our parents have come together in order that they can find out how they can get over the problems we cause.
8. They make remaks so that we become angry.
9. They make such remarks, so we become angry.
10. The school administration built high wallas so that the students might not escape.
11. He took off his shoes as he came in the house so that his wife should not wake up.
12. He never speaks in Turkish when he is talking about his private life, so that he will not be understood by his wife and children.
13. He never speaks in Turkish when he is talking about his private life, to avoid being understood by his wife and children.
14. They never speak Turkish here in case they are understood.
15. They never speak Turkish here lest they be understood.
16. Stop them there in case they escape if they go further.
17. Communicating with him is something like talking with a robot.

18. We can not speak this language as quickly as they (can).
19. She is more stupid than I tought she was!
20. Give him more wine than you gave me.
21. They do not work as hard as us.
22. They work slower than we do.
23. It is more stupid to try to communicate with them than to communicate with a robot.
24. We find it more difficult to memorize each rule than to learn them.
25. That was more shocking than hearing your father's death.
26. Memorizing is not more useful than learning.
27. They are the cheapest oranges in this town.
28. This is the shortest film I have ever watched.
29. They were lazy, because there was noboody to warn them.
30. As we had no time, we left without taking the food boxes.
31. Since it is more useful to learn, stop memorizing the rules.
32. If the room was dirty, why didn't you clean it?
33. Because there was nobody to warn them, they were lazy.
34. We left without taking the food boxes as we had no time.
35. Stay here till we return.
36. We can't move till you have given the sign.
37. After we had left the place, the boxes exploded.
38. As soon as he saw the explosion, he called the police.
39. Whenever I see you, I remember the day when I saw you in front of the guests with no trousers on.
40. I have never played tennis since my ten-year-old son beat me.
41. The smaller you choose, the cheaper they will be.
42. As soon as you have talked to him, we shall get in.
43. They should have thought that nothing could be said till they had read the reports.
44. The box was so heavy that we needed five people to carry it.
45. There was such a big box that we couldn't carry it.
46. They learned so many formulas that they felt like computers.
47. So slow was the bus that you could get off, play football and catch it again hours later.
48. However carefully you talk, you insult people.
49. Whatever they did, he died.
50. Even if there should be mistakes, he will give you a passing mark.

31.
Kuralsız Fiiller (Irregular Verbs) Listesi

317 Koyu yazılan fiiller, Modern İngilizcede pek yaygın olmayan, fakat edebiyatta karşılaşılabilecek fiillerdir.
Bir fiilin iki ayrı biçimi olabilirse ve bunlardan biri, öteki kadar yaygın değilse, daha seyrek kullanılanı koyu yazılacaktır.
Kuralsız fiillerin bileşik biçimleri geçmiş ve geçmiş zaman ortacı biçimlerini, fiilin aslı gibi oluştururlar:

come	came	come
overcome	overcame	overcome
set	set	set
upset	upset	upset.

şimdki zaman ve mastar (present and) infinitive)	**basit geçmiş (simple past)**	**geçmiş zaman ortacı (past participle)**
abide (dayanmak, sebat etmek.)	**abode**	**abode**
arise (doğmak, ortaya çıkmak)	arose	arisen
awake (uyandırmak)	awoke	awaked
be (...imek; olmak)	was	been
bear (tahammül etmek, dayanmak; taşımak)	bore	borne/born*
beat (vurmak, dövmek)	beat	beaten
become (olmak)	became	become
befall (başına...gelmek)	**befell**	**befallen**
beget (babası olmak)	**begot**	**begotten**
begin (başlamak)	began	**begun**
behold (görmek)	**beheld**	**beheld**
bend (eğmek)	bent	bent
bereave (1. mahrum etmek.) 2. -ölüm- elinden almak.)	bereaved	bereft/bereaved*
beseesch (yürekten istemek)	**besought**	**besought**
bid (emretmek)	**bade**	**bidden**
bid (açık artırmada; para önermek)	**bid**	bid
bind (bağlamak)	bound	bound
bite (ısırmak)	bit	bitten
bleed (kanamak)	bled	bled
blow (esmek, üflemek)	blew	blown

* Bu geçmiş zaman ortaçlarını rastgele kullanamayız. Anlamları farklıdır. Öğrenci bu farklı anlamları iyi bir sözlükten öğrenmelidir.

break (kırmak)	broke	broken
breed (yetiştirmek)	bred	bred
bring (getirmek)	brought	brought
broadcast (yayın yapmak)	broadcast	broadcast
build (inşa etmek)	built	built
burn (yanmak, yakmak)	burn/burned	burnt/burned
burst (patlamak)	burst	burst
buy (satın almak)	bought	bought
can (...ebilir) yalnız şimdiki zaman)	could	been able
cast (atmak, fırlatmak)	cast	cast
catch (yakalamak)	caught	caught
chide (azarlamak)	**chid**	chid
choose (seçmek)	chose	chosen
cleave (1. yarmak; 2. yol açmak)	**clove/celft**	**cloven/celft***
cling (sıkı sıkı tutmak)	clung	clung
clothe (giymek, giydirmek)	clothed/clad	clothed/clad
come (gelmek)	came	come
cost (mal olmak)	cost	cost
creep (sürünmek)	crept	crept
crow (neşeli çıklık atmak)	crowed/crew	crowed
cut (kesmek)	cut	cut
dare (cesaret etmek)	dared/drust	dared/**durst**
deal (uğraşmak) (/diyl/)	dealt (/delt/)	dealt (/dealt/)
dig (kazmak)	dug	dug
do (yapmak)	did	done
draw (çizmek)	drew	drawn
dream (düşgörmek)	dreamt/dreamed	dreamt/dreamed
drink (içmek)	drank	drunk
drive (araba sürmek)	drove	driven
dwell (yaşamak, oturmak)	**dwelled**/dwelt	**dwelled**/dwelt
eat (yemek)	ate	eaten
fall (düşmek)	fell	fallen
feed (beslemek)	fed	fed
feel (hissetmek)	felt	felt
fight (dövüşmek)	fought	fought
find (bulmak)	found	found
flee (kaçmak)	fled	fled
fling (fırlatmak)	flung	flung
fly (uçmak)	flew	flown
forbear (kaçınmak)	forbore	forborne
forbid (yasaklamak)	forbade	forbidden
forget (unutmak)	forgot	forgotten

* Listenin ilk sayfasındaki dipnotuna bakınız.

forgive (bağışlamak)	forgave	forgiven
forsake (bırakmak)	forsook	forsaken
freeze (donmak)	froze	frozen
get (elde etmek, vd.)	got	got
gild (altınla süslemek)	gilded/gilt	gilded/gilt
gird (kuşak sarmak)	**girded/girt**	**girded**/girt
give (vermek)	gave	given
go (gitmek)	went	gone
grind (öğütmek)	ground	ground
grow (büyümek)	grew	grown
hang (asmak)	hung/hanged	hung/hanged*
have (sahip olmak)	had	had
hear (işitmek) (/hiyı:/)	heard (/hö:d/)	heard (/hö:d/)
hew (baltayla kesmek)	Hewed	hewed/hewn
hide (saklanmak)	hid	hidden
hit (vurmak)	hit	hit
hold (tutmak)	held	held
hurt (incitmek)	hurt	hurt
keep (korumak)	kept	kept
kneel (diz çökmek)	knelt	knelt
knit (birleştirmek) (knit = örnek; kurallı fiildir.)	knit	knit
know (bilmek)	knew	known
lay (yatırmak)	laid	leid
lead /liyd/ (yol göstermek)	led	led
lean (liyn) eğilmek	leaned/leant (/lent/)	leaned/leant (/lent/)
leap/liyp/atlamak	leaped/leapt	leaped/leapt
learn (öğrenmek)	learnt/learned	learnt/learned
leave (bırakmak)	left	lef t
lend (ödünç vermek)	lent	lent
let (izin vermek)	let	let
lie (uzanmak)	lay	lain
light (yakmak)	lit/lighted	lit/lighted
lose (yitirmek)	lost	lost
make (yapmak)	made	made
may (yalnız şimdiki zaman) (-ebilir)	might	——
mean (demek istemek) (/miyn/)	meant (/ment/)	meant (/ment/)
meet (karşılamak, vd.)	met	met
mow (çim biçmek)	mowed	mowed/mown
must (yalnız şimdiki zaman) (...meli/malı)	had to	——

* Listenin ilk sayfasındaki dipnotuna bakınız.

ought (yalnız şimdiki zaman) (...meli/malı)	——	——
pay (ödemek)	paid	paid
put (koymak)	put	put
read (okumak) (/riya/)	read (/red/)	read (/red/)
rend (parçalamak)	**rent**	**rent**
rid (kurtulmak)	rid	rid
ride (-ata- binmek)	rode	ridden
ring (-zil- çalmak)	rang	rung
rise (yükselmek)	rose	risen
run (koşmak)	ran	run
saw (-testereyle- kesmek)	sawed	sawed/sawn
say (söylemek)	said	said
see (görmek)	saw	seen
seek (aramak)	sought	sought
sell (satmak)	sold	sold
send (göndermek)	sent	sent
set (yerleştirmek, vd.)	set	set
sew (-dikiş- dikmek)	sewed	sewed/sewn
shake (sallamak)	shook	shaken
shall (yalnız şimdiki zaman) (-ecek)	should	—
shear (kırpmak)	sheared/**shore**	sheared/**shorn**
shed (-kan- akıtmak)	shed	shed
shine (parlamak)	shone	shone
shoe (ayakkabı giydirmek)	shoed/**shod**	shoed/**shod**
shoot (atmak, vurmak)	shot	shot
show (göstermek)	showed	showed/shown
shrink (büzüsmek, çekmek)	shrank	shrunk
shut (kapamak)	shut	shut
sing (-şarkı- söylemek)	sang	sung
sink (batmak)	sank	sunk
sit (oturmak)	sat	sat
slay (öldürmek)	**slew**	slain
sleep (uyumak)	slept	slept
slide (kaymak)	slid	slid
sling (asmak, sapanla atm.)	slung	slung
slink (sinsice gitmek)	slunk	slunk
slit (yarmak)	slit	slit
smell (kokmak, koklamak)	smelt/smelled	smelt/smelled
smite (siddetle vurmak)	**smote**	**smitten**
sow (-tohum- ekmek)	sowed	**sowed/sown**
speak (konuşmak)	spoke	spoken
speed (hızla gitmek)	sped/speeded	sped/speeded
spell (harflerini saymak)	spelled/spelt	spelled/spelt
spend (harcamak)	spent	spent
spill (dökmek)	spilt/spilled	spilt/spilled

spin (dönmek)	spun	spun
spit (tükürmek)	spat	spat
split (ayrılmak, bölünmek)	split	split
spread (yayılmak)	spread	spread
spring (sıçramak, fırlamak)	sprang	sprung
stand (-ayakta- durmak)	stood	stood
steal (çalmak)	stole	stolen
stick (yapışmak)	stuck	stuck
sting (-arı- sokmak)	stung	stung
stink (pis kokmak)	stank/stunk	stunk
strew (yayarak kaplamak)	strewed	strewed/strewn
stride (büyük adımlarla yürümek)	strode	stridden
strike (çarpmak)	struck	struck
string (germek, gerilmek)	strung	strung
strive (çabalamak)	strove	striven
swear (yemin etmek)	swore	sworn
sweep (süpürmek)	swept	swept
swell (şişmek)	swelled	swelled/swollen
swim (yüzmek)	swam	swum
swing (sallanmak)	swung	swung
take (almak, vd.)	took	taken
teach (öğretmek)	taught	taught
tear (yırtmak)	tore	torn
tell (söylemek)	told	told
think (düşünmek)	thought	thought
thrive (gelişmek)	throve/thrived	thriven/thrived
throw (atmak)	threw	thrown
thrust (fırlatmak)	thrust	thrust
tread (-yol- tepmek)	trod	trodden/trod
understand (anlamak)	understood	understood
undertake (üzerine almak)	undertook	undertaken
wake (uyanmak)	woke	waken
wear (giymek)	wore	worn
weave (örmek)	wove	woven
weep (ağlamak)	wept	wept
wet (ıslatmak)	wetted/wet	welted/wet
will (yalnız şimdiki zaman) (-ecek)	would	——
win (kazanmak)	won	won
wind (kıvrılmak)	wound	wound
wring (sıkmak)	wrung	wrung
write (yazmak)	wrote	written

32.

Fiil + Edatlar/Zarflar

318 **Modern İngilizcede bazı fiillerden sonra edat ya da zarflar koyarak değişik anlamlar elde etmek, çok sık başvurulan bir yöntemdir.**

look for = **search, seek** (aramak)
look out = **beware** (dikkat etmek)
look affer = **take care of** (-çocuğa/hastaya- bakmak)
give up = **abandon (a habit or attemp)** (-bir alışkanlığı ya da girişimi- bırakmak, vazgeçmek)
give away = **give to someone/anyone** (parasız vermek)

Bileşimin «fiil + edat» mı, yoksa «fiil + zarf» mı olduğunu öğrenci bulmak zorunda değildir; bileşimi bir bütün olarak düşünmelidir. Ayrıca bileşimin geçişli mi (bir tümleci gerektirir mi) yoksa geçişsiz mi (tümleç alamaz mı) olduğunu öğrenmek de önemlidir :

look for = aramak (geçişli) : I am looking for my passport. (pasaportumu arıyorum.)
look out = dikkat etmek (geçişsiz) : Look out! This ice isn't safe! (Dikkat et! Bu buz güvenilir değil!)

Bundan sonraki sayfalarda verilecek olan bileşimlerde 'tr' (transitive=geçişli) veya 'intr' (intransitive : geçişsiz) işaretleri konacaktır. Her birinin kullanılışına ilişkin verilen örnekler de bu ayırımın vurgulanmasında yardımcı olacaktır.
Bir bileşimin birden çok anlamı olabileceğine; bunlardan bir ya da birkaçının geçişli, ötekilerin geçişsiz olabileceğine dikkat ediniz. Örneğin :
take off, «remove (çıkarmak) anlamına gelebilir. O zaman geçişli bir ifadedir :
He took off his hat : Şapkasını çıkardı.
take off, «rise from the ground : havalanmak» anlamına da gelebilir. Bu durumda geçişsizdir :
The plane took off at ten o'clock (Uçak saat onda kalktı./havalandı.)

Geçişli İfadeler

A Tümlecin durumu : İsimden oluşan tümleçler genellikle bu ifadelerin sonuna konur :
I am looking for **my glasses.** (Gözlüklerimi arıyorum.)
Fakat bazı ifadelerde bu tür tümleçler başa ya da fiilden hemen sonra (yani kısa olan sözcükten önce) kullanılabilirler. Şunların her ikisini de söyleyebiliriz :
He took off **his coat**/He took **his coat** off. **(Ceketini** çıkardı.)
Zamirden oluşan tümleçler bazen, ifadenin sonunda bulunabilir :
I am looking for **them. (Onları** arıyorum.)

Fakat bu tür tümleçler daha çok, fiilden hemen sonra gelirler :

He took **it** off. **(Onu** çıkardı.)

Tümlecin böyle kullanılışı, şu kısa sözcüklerden önce oldukça yaygındır : up, down, in, out, away, off ve ('call on' = visit = ziyaret etmek ifadesindeki kullanılışı dışında) on. İfadelerin kullanılışına ilişkin verilen örnekler, isim ve zamirden oluşan tümleçlerin nerelere gelebileceğini gösterecektir.

I'll give **this old coat** away. (I'll give away **this old coat**/I'll give **it** away **(Bu eski ceketi/Onu** birine vereceğim.)

Yukarıdaki örnek, isimden oluşan tümlecin **away**'den önce ya da sonra kullanılabileceğini; zamirden oluşan tümlecin **away**'den önce gelmesi gerektiğini göstermektedir. Yalnız bir örnek verildiğinde öğrencinin, zamirden oluşan tümlecin, isimden oluşan ile aynı yerde bulunduğunu varsayması gerekir.

B Bu ifadeleri, fiilden oluşan bir tümleç izlerse fiilin isim-fiil biçimi (-ing'li biçimi/Ç.N.) kullanılır.

He kept on blowing his horn. (Durmadan kornasını çaldı.)

İsim-fiil kullanılması yaygın yöntemse bu, örneklerde gösterilecektir. Bazı bileşimlerin ardından mastar gelebileceğine dikkat ediniz :

— **It is up to you to decide** this for yourself. (Bu konuda **karar vermek, sana düşer.)**

— Some of the younger members **called on the minister to resign.** (Bazı genç üyeler, **bakanı istifaya çağırdı.)**

— The lecturer **set out to show** that most illnesses were avoidable. (Konuşmacı, birçok hastalığın önlenebileceğini **kanıtlamaya koyuldu.)**

go on'dan sonra hem bir mastar, hem de bir isim-fiil gelebilir. Ancak bunların arasında oldukça büyük bir ayrım bulunmaktadır.

319 Fiil + edat/zarf bileşimleri

ACCOUNT

★ **account for** (tr) = give a good reason for, explain satisfactorily (some action or expenditure) : hesabını vermek, açıklamasını yapmak, doyurucu bir açıklamasını vermek.

A treasurer must account for the money he spends.	Bir haznedar, harcadığı paranın hesabını verebilmelidir.
He has behaved in the most extraordinary way; I can't account for his actions at all/I can't account for his behaving like that.	Çok tuhaf davrandı; davranışlarının/öyle davranmasının açıklamasını yapamıyorum/neden böyle davrandığını anlayamıyorum.

ALLOW

★ **allow for** (tr) = make provision in advance for, take into account (usually some additional requirement, expenditure, delay etc.) : hesaba katmak (önceden tahmin edip gerekli önlemleri almak)

Tom : It is 800 kilometres and I drive at 100 k. p.h. so I'll be there in eight hours.	Tom : Yol 800 kilometre ve ben saatte 100 kilometre hızla gidiyorum. O zaman, sekiz saatte orada olurum.

Ann : But you'll have to allow for delays, going through towns and for stops for refuelling.	And : İyi ama, kent içinden geçişlerden ya da benzin almak için duruşlardan ortaya çıkacak gecikmeleri de hesaba katman gerekir.
Allowing for depreciation your car should be worth 2000 pounds this time next year.	Yıpranmaları da hesaba katarsan, senin araban gelecek yıl bu zamanlar 2000 sterlin eder herhalde.

ANSWER

☆ **answer back** (intr), **answer somebody back** = answer a reproof impudently : (terbiyesizce) cevap vermek

Father : Why were you so late last night? You weren't in till 2 a.m.	Baba : Dün gece neden o kadar geç kaldın? saat 2'ye kadar dışarlardaydın.
Son : You should have been asleep.	Oğul : Senin o saatte uykuda olman gerekirdi.
Father : Don't answer me back. Answer my question.	Baba : Cevap verme! Sorumu yanıtla.

ASK

★ **ask after/for** somebody = ask for news of : (birisini) sormak

I met Tom at the party; he asked for you (asked how you were/how you were getting on.	Tom'la partide karşılaştım ; seni sordu (nasıl olduğunu/işlerinin nasıl gittiğini sordu).

★ **ask for** =

a. ask to speak to : görüşmek istemek

Go to the office and ask for the Secretary.	Büroya gidip Sekreter'le görüşmek istediğini söyle.

b. request, demand : istemek, talep etmek

The men asked for more pay and shorter hours.	Adamlar daha çok ücret ve daha kısa çalışma süresi istediler.

★ **ask someone in** (tümleç **in**'den önce) = invite him to enter the house : (içeri çağırmak)

He didn't ask me in; he kept me waiting at the door while reading the message.	Beni içeri çağırmadı; mesajı okuduğu süre içinde beni kapıda bekletti.

★ **ask someone out** (tümleç **out**'tan önce) = invite him to an entertainment or to a meal (usually in a public place) : (genellikle kalabalığın bulunduğu bir yerde) eğlenceye ya da yemeğe çağırmak

She had a lot of friends and was usually asked out in the evenings, so she very seldom spent an evening at home.	Birçok arkadaşı vardı ve genellikle akşamları yemeğe götürülürdü, onun için pek seyrek olarak evde bir akşam geçirdiği olurdu.

BACK

★ **back away** (intr) = step of move back slowly (because confronted by some danger or unpleasantness) : yavaşça geri çekilmek

When he took a snake out of his pocket everone backed away and stood watching it from a safe distance.	Cebinden bir yılan çıkarınca herkes yavaşça geri çekilip yılanı tehlikesiz bir uzaklıktan seyre koyuldu.

★ **back out** (intr) = withdraw (from some joint action previously agreed on), discontinue or refuse to provide previously promised help or support : (birlikte girişilmiş bir ortak eylemden) çekilmek, (daha önce sözü verilen yardım ya da desteği) çekmek

He agreed to help us, but backed out when de found how difficult it was.	Bize yardım edeceğine söz verdi, fakat bunun ne denli zor olduğunu görünce çekildi.

★ **back somebody up** = support morally or verbally : (sözle/manevî olarak) desteklemek

The headmaster never backed up **his staff** (backed **them** up). If a parent complained about a master he assumed that the master was in the wrong.	Müdür, **öğrenmenleri (onları)** hiç desteklemiyordu. Bir velî bir öğretmenden şikâyetçi olduğu zaman bu öğretmenin haksız olduğu kanısına varıyordu.

BE

★ **be in** (intr) = be at home/in this building : içeride olmak.

★ **be out** (intr) = be away from home/from this building for a short time - not overnight : (kısa süre için/bir gün sonrasına kadar olmamak kaydıyla) dışarıda olmak; orada bulunmamak.

★ **be away** (intr) = be away from home/from this place at least a night : (en az bir geceliğine) orada bulunmamak.

★ **be back** (intr) = have returned after a long or short absence : geri dönmek.

I want to see Mrs. Pitt. Is he in?	Mrs. Pitt ile görüşmek istiyorum. Burada mı?
No, I'm afraid she's out at the moment. **ya da**	Hayır, ne yazık ki şu anda dışarıda.
No, I'm afraid she is away for the weekend.	Hayır, ne yazık ki hafta sonu boyunca burada bulunmayacak.
When will she be back?	Ne zaman dönre?
She'll be back in half an hour /next week.	Yarım saate/gelecek hafta döner.

★ **be for** (tr) = be in favour of (çoğu kez bir isim-fiille birlikte kullanılır) : ...den yana olmak.

★ **be against** (tr) = be opposed to (çoğu kez bir isim-fiille birlikte kullanılır) : ...meye karşı olmak.

I'm for doing nothing till the police arrive/I'm against doing anything till the police arrive.

Polisler gelinceye kadar hiçbir şey yapamamaktan yanayım / Polisler gelinceye kadar herhangi bir şeyin yapılmasına karşıyım.

be in for (tr) = be about to encounter (usually something unpleasat) : (genellikle tadsız bir durumla) karşılaşmak üzere olmak

Look at the wind - sock! I'm afraid we're in for a rough flight.

Şu rüzgâr hortumuna bak! Korkarım zorlu bir uçuşla karşı karşıyayız.

If you think that the work is going to be easy you're in for a shock.

İşin kolay olacağını sanıyorsan bir şoka hazırlan.

★**be over** (intr) = be finished : bitmek, geçmek

The storm is over; we can go on.

Fırtına dindi; devam edebiliriz.

★ **be up** (intr) = be out of bed : kalkmak (yataktan) ; uyanık olmak.

Don't expect her to answer the door bell at nine o'clock on Sunday morning. She won't be up.

Kapıyı pazar sabahı saat dokuzda çalarsan açmasını bekleme. Kalkmış olmaz.

★ **be up to** (tr) = be physically or intellectually strong enough (to perform a certain action) : (Zihnen ya da maddeten) gücü yetmek (Tümleç genellikle **it**'dir, fakat bir isim-fiil kullanmak olanağı da bulunmaktadır.)

After his illness the minister continued in office though he was no longer up to the work/ up to doing the work.

Hastalığından sonra bakan işe devam etti ama artık işe gücü yetmiyordu/işi yapacak gücü kalmamıştı.

★ **be up to something/some mischief/come trick/no good** = be occupied or busy with some mischievous act : bir işler karıştırmak; bir numara/hile hazırlamak; bir işe yaramamak.

Don't trust him; he is up to something/some trick.

Ona güvenme. Bir işler karıştırıyor /bir numara hazırlıyor.

The boys are very quiet. I wonder what they are up to.

Çocukların hiç sesleri çıkmıyor. Acaba gene ne hınzırlıklar tasarlıyorlar?

Burada, **up to**'nun tümlecinin, daima yukarıdakiler gibi çok belirsiz bir ifade olduğuna dikkat ediniz. **Up to,** belirli bir eylemle birlikte hiçbir zaman kullanılmaz.

★ **it is up to someone** (çoğu kez ardından bir mastar gelir) = **It** is his responsibility or duty : (birinin) görevidir; ona düşer; ona kalmış.

It is up to parents to teach their children manners.

Çocuklarına görgü kurlalarını öğretmek ana-babaya düşer.

I have helped you as much as I can. Now it is up you.

Sana elimden geldiğince yardım ettim; artık gerisi sana kalmış.

BEAR

★ **bear out** (tr) = confirm : doğrulamak

This report bears out **my theory** (bears **my theory** out/ bears **it** out)	Bu rapor benim teorimi/onu doğruluyor.

★ **bear up** (intr) = support bad news bravely; hide feelings of grief : metin olmak, metanetle karşılamak

The news of her death was a great shock to him but he bore up bravely and none of us realized how much he felt it.	Onun (kadının) ölüm haberi onun (adam) için büyük bir şoktu, ama o bunu metanetle karşıladı ve hiçbirimiz onun bu acıyı ne kadar derinden duyduğunu anlayamadık.

BLOW

★ **blow out** (tr) = estinguish (a flame) by blowing : üfleyerek söndürmek

The wind blew out **the candle** (blew the **candle** out/blew **it** out.)	Rüzgâr mumu/onu söndürdü.

blow up (tr **veya** intr) =

a destory by explosion, explode, be destroyed : havaya uçmak, yıkılmak; havaya uçurmak, yıkmak

They belw up **the bridge** so that the enemy couldn't follow them (blew **the bridge** up/blew **it** up).	Düşman onları izlemesin diye köprüyü/onu havaya uçurdular.
Just as we got to the bridge it blew up.	Tam biz köpriiye yaklaşmışken köprü havaya uçtu .

b fiil with air, inflate : şişirmek

The children blew up **their balloons** and threw them into the air (blew **the baloons** up/ blew them up) .	Çocuklar balonlarını/onları şişirip havaya attılar.

BOIL

★ **boil away** (intr) = be boiled until all (the liquid) is evaporated : (tükeninceye kadar) kaynamak

I put the kettle on the gas ring and then went away and forgot about it. When I returned, the water had all boiled away and the flame had burned a hole in the kettle.	Çaydanlığı ocağa koyup çekip gittim; onu orada unutmuşum. Geri döndüğümde su kaynayıp tükenmiş; alev, çaydanlığı yakıp bir delik açmış.

★ **boil over** (intr) = to rise and flow over the sides of the container : taşmak (yalnız sıcak sıvılar için kullanılır)

The milk boiled over and there was a horrible smell of burnnig.

Süt taştı, ortalıkta berbat bir yanık kokusu vardı.

BREAK

★ **break down figures** = take a total and sub-divide it under various headings so as to give additional information : (bir toplam sayıyı, bir bilgi sunmak üzere yeniden) alt bölümlere ayırmak, (bu anlamda) bölmek, (...gruplarına) ayırmak

You say that 10,000 people use this library. Could you break that down into age-goups?

Bu kütüphaneden 10,000 kişinin yararlandığını söylüyorsunuz. Bunu yaş gruplarına ayırır mısınız? (Ör. : Bunlardan kaçı 25'in altında, 50'nin üstünde, vb.)

★ **break down** a door etc. = cause to collapse by using force: kırmak, devirmek (bir kapıyı, vb.)

The firemen had to break down **the door** to get into the burning house (break **the door** down/break **it** down).

İtfaiyeciler, yanan eve girebilmek için kapıyı kırmak zorunda kaldılar.

★ **break down** (intr) = collapse, cease to function properly, owing to some fault or weakness : yıkılmak, bozulmak
a insanlar için (sinir) kriz(i) geçirmek

He broke down when telling me about his son's death (i.e. he was overcome by his sorrow, he wept.)

Oğlunun acıklı ölümünden bana söz ederken sinir krizi geçirdi (yani üzüntüsüne yenildi, ağladı).

2 direnmekten vazgeçmek

At first he refused to admit his quilt, but when he was shown the evidence he broke down and confessed.

Önce suçunu kabule yanaşmadı, ama kanıtlar ona gösterildiğinde direnci kırıldı ve itirafta bulundu.

3 (sağlık) (ciddî biçimde) bozulmak

After years of overwork his health broke down and he had to retire from business.

Yıllarca süren aşırı çalışmadan sonra sağlığı ciddî biçimde bozuldu ve iş yaşamından çekilmek zorunda kaldı.

4 (makine) bozulmak

The car broke down when we were driving through the desert and it took us two days to repair it.

Araba, biz çölden geçerken bozuldu ve onu onarmak iki günümüzü aldı.

★ **break in** (intr), break into (tr) =
a. enter by force : (zorla) girmek

Thieves broke in and stole the silver.	Hırsızlar eve girip gümüşleri çalmış.
Thieves broke into the house...	Hırsızlar eve... (aynı)

★ **break in** (intr), **break into (a conversation, vb.)** (tr)
b. interrupt someone by some sudden remark : lâfa karışmak, lâfı kesmek

I was telling them about my travels when he broke in with a story of his own.	Onlara gezilerimi anlatıyordum, ki lâfımı kesip kendi anısını anlatmaya başladı.

★ **break in** (a young horse/pony, vd. (tr) = train him for use : (bir atı/tayı, vb.) uysallaştırmak, evcilleştirmek, terbiye etmek

You can not ride or drive a young horse safely before he has been broken in.	Genç bir atı terbiye etmeden ona binmek ya da arabaya koşmak sağlıklı bir iş değil.

★ **break off** (tr ya da intr) = detach or become detached : kopmak, koparmak

He took a bar of chocolate and broke off **a bit** (broke **a bit** off/broke it off.)	Bir kalıp çukulata alıp bir parça/onu kopardı.
A piece of rock broke off and fell into the pool at the foot of the cliff.	Bir kaya praçası koptu ve uçurumun dibindeki havuza düştü.

★ **break off** (tr) = terminate : (bir anlaşma ya da görüşmeler) kesmek, bitirmek

Ann has broken off **her engagement** to Tom (broke her **engagement** off/broke **it** off.)	Ann Tom'la nişanını/onu bozdu.

★ **break off** (intr) = stop talking suddenly, interrupt oneself : birden susmak

They were arguing but they broke off when someone came into the room.	Tartışıyorlardı, fakat birisi odaya girince birden sustular.

★ **break out** (intr) =

a. begin : başlamak (savaş, salgın hastalık, yangın gibi kötü olaylar için kullanılır)

War broke out on August 4.	Savaş, 4 Ağustosta başladı.
A bad fire broke out in the cellars of the market.	Çarşının mahzenlerinde feci bir yangın çıktı.

b. escape by using force from a prison etc. : (hapisane, vb.'den) zor kullanarak kaçmak

They locked him up in a room but he broke out.	Onu bir odaya kilitlediler, fakat o -kapıyı kırıp- kaçtı.

The police are looking for two men who broke out of prison last night.	Polisler, dün gece hapisaneden kaçan iki kişiyi arıyor.

★ **break up** (tr **ya da** intr) = disintegrate, cause to disentegrate : parçalamak, parçalanmak

If that ship stays there she will break up/be broken up by the waves.	O gemi orada kalırsa parçalanacak /dalgalar onu parçalayacak.
The old ship was towed away to be broken up and sold as a scrap.	Gemi, parçalanıp hurda olarak satılmak üzere yedekte götürüldü.
Divorce breaks up a lot of families (breaks **families** up/ breaks **them** up).	Boşanma birçok aileyi parçalar/ onları parçalar.

★ **break up** (intr) = terminate (Okul yarıyılları, toplantılar, partiler vb. için) bitmek, son bulmak, tatile girmek

The school broke up on July 20 and all the boys went home for the holidays.	Okul 30 Temmuzda tatile girdi ve bütün oğlanlar evlerine tatile gittiler.
The meeting broke up in confusion.	Toplantı, bir karar alınmadan dağıldı.

BRING

★ **bring someone round** (tr) (tümleç çoğu kez **round**'dan önce gelir.) =
a. persuade someone to accept a previously opposed suggestion. (birisini daha önce reddettiği konuda) ikna etmek

After a lot of argument I brought him round to my point of view.	Bir sürü tartışmadan sonra onu benim görüşüme getirdim.

b. restore to conciousness : kendine getirmek

She fainted when she heard the news but a little brandy brought her round.	Haberi duyunca bayıldı, fakat biraz kanyak onu kendine getirdi.

★ **bring (a person or thing) round** (tr) (tümleç genellikle **round**'dan önce gelir) = bring him/it to my (your/his) house : (birisini benim/onun evine) getirmek

I have finished that book you lent me; I'll bring it round (**yani** to your house) tonight.	Bana ödünç verdiğin kitabı bitirdim; onu bu gece (evine) getiririm.

★ **bring up** (tr) =
a. educate and train children : (çocuk) yetiştirmek

She brought up **her children** to be truthful (brought **her children** up/brought **(them** up).	Çocuklarını doğru sözlü yetiştirdi/ onları yetiştirdi.

b. mention : sözünü etmek, (gündeme) getirmek

At the last committee meeting the treasurer brought up **the question** of raising the annual subscription (brought **the question** up/brought **it** up.	Son komisyon toplantısında maliyeci yıllık aidatların toplanması sorununu/onu gündeme getirdi.

BURN

★ **burn down** (tr **ya da** intr) = destroy or be destroyed, completely by fire : (binayı) yakıp kül etmek/kül olmak

The mob burnt down **the embassy** (burned **the embassy** down/burned **it** down).	Kalabalık, elçiliği yakıp kül etti/onu yakıp kül etti.
The hotel burned down before help came.	Yardım gelene kadar otel yanıp kül oldu.

CALL

1. **call**'un 'visit : uğraşmak, ziyaret etmek' anlamı (kısa bir süre için)

★ **call at a place** = uğramak

I called at the bank and arranged to transfer some money.	Bankaya uğrayıp bir miktar para transferi yaptırdım/transfer ettirdim.

★ **call for** = visit a place to collect a person or thing : (bir kişiyi ya da şeyi almak için) uğramak

I am going to a pop concert with Tom. He is calling for me at eight so I must be ready then.	Tom'la bir pop konserine gideceğim. Saat sekizde bana uğrayacak, onun için o saatte hazır olmalıyım.
Let's have our suitcases in the left luggage office and call for them later on when we have the car.	Valizlerimizi emanete bırakıp daha sonra arabamız varken uğrar alırız.

★ **call in,** (geçişsiz bir fiildir; **look in,** ya da günlük dilde kullanılan **drop in** ile aynı anlamdadır) : (habersiz) uğramak

Call in/look in on your way home and tell me how the interview went.	Eve giderken (bana) uğra da görüşmenin nasıl gittiğini anlat.

★ **call on a person :** uğramak, ziyaret etmek

He called on all the housewives in the area and asked them to sign the petition.	O bölgedeki bütün ev hanımlarını dolaşıp dilekçeyi imzalamalarını istedi.

2. **call on, in, for**'un diğer anlamları

★ **call for** (tr) = require, demand : gerektirmek. (Buradaki özne genellikle, «the situation : durum; this sort of work : bu tür bir iş; this : bu» gibi kişiler dışında bir sözcük ya da takımdır. Tümleç ise «courage : cesaret; patience : sabır; a steady hand : titremeyen el» gibi bir özelliktir.)

The situation calls for tact.	Durum, dikkatli davranmayı gerektiriyor.
You've got the job! This calls for a celebration.	İşe alındın! Bu, kutlamayı gerektirir (Bunu ıslatmak gerek).

Ancak bu bileşim, kişiden oluşan bir özneyi de alabilir :

The workers are calling for strike action.	İşçiler, grev eylemi istiyorlar.
The relations of the dead men are calling for an inquiry.	Ölülerin yakınları bir soruşturma istiyorlar.

★ **call in a person/call him in** = send for him/ask him to come to the house to perform some service : (bir görevliyi) çağırmak. **(send for : istetmek/çağırtmak** fiili **call in**'den daha büyük bir yetkiyi gösterir, onun için de daha nazik bir ifade biçimidir.)

It was too late to call in **an electrician** (call **an electrician** in/call **him** in).	Bir elektrikçi/onu çağırmak için zaman çok geçti.
There is some mystery in his death; the police have been called in.	Ölümünde karanlık bir taraf var; polis çağrıldı.

★ **call on somebody** (çoğu kez arkadan bir mastar gelir) = ask him to do something/ask him to help : (yardım için) çağrıda bulunmak. (Bu, oldukça biçimsel bir isteme biçimidir; biçimsel dilin kullanılması gereken yerlerde veya söylevlerde, vb. kullanılır. Genellikle çağrıda bulunulan kişinin buna uymayı bir görev sayacağı ve buna uyacağı anlamını taşır.)

The president called on his people to make sacrifices for the good of their country.	Devlet Başkanı, ülkelerinin yararı için halktan özveride bulunması çağrısında bulundu.
The chairman called on the secretary to read the minutes of the last meeting.	Başkan, sekreterden, geçen toplantının tutanaklarını okumasını istedi.

3. **call**'un diğer kullanımları

★ **call off** (tr) = cancel something not yet started, or abandon something already in progres (Başlamadan önce) iptal etmek; yarıda bırakmak.

They had to call off **the match** (call **the match** off/call **it** off) as the ground was too wet to play on. (iptal etmek)	Zemin, oyunun devamını engelleyecek ölçüde ıslak olduğ uiçin maçı/onu iptal etmek zorunda kaldılar.
When the fog got thicker the search was called off (yarıda bırakmak.)	Sis daha da yoğunlaşınca arama yarıda bırakıldı.

★ **call out** (tr) = summon someone to leave his house to deal with a situation outside : çağırmak. (Bu bileşim daha çok, halk aarsındaki büyük bir sorunun ortaya çıkması durumunda birliklerin koğuşlarından çıkarılması anlamında kullanılır.)

The police couldn't control the mob so troops ware called out.
Polis kalabalığı denetim altına alamadı; onun için (askerî) birlikler çağrıldı.

The Fire Brigade was called out several times on the night of November 5 to put out fires started by fireworks.
Itfaiye, 5 Kasım gecesi havaî fişeklerin başlattığı/yol açtığı yangınları söndürmesi için birkaç kez çağrıldı.

Doctors don't much like being called out at night.
Doktorlar, geceleri çağrılmaktan pek hoşlanmazlar.

call up (tr) =

a. summon for military service : askere çağırmak

In countries where there is conscription **men** are called up at the age of eighteen (call up **men**/all **men** up/call **them** up.)
Zorunlu askerliğin bulunduğu ülkelerde erkekler onsekiz yaşında askere alınırlar.

b. telephone : telefon etmek

I called Tom up and told him the news (Called up **Tom**/called **him** up.)
Tom'a telefon edip ona haberleri verdim.

CARE

★ **not to care about** (tr) = to be indifferent to : karışmamak

The professor said that he was interested only in research; he didn't care about students.
Profesör, yalnız araştırmalarla ilgili olduğunu ve öğrencilere karışmadığını söyledi.

★ **care for** (tr) =

a. like (hoşlanmak) (olumlu cümlede pek kullanılmaz).

He doesn't care for films about war.
Savaş filmlerini pek sevmez.

b. look after : (birisine) bakmak, bakım göstermek (edilgen çatı [passive] dışında pek kullanılmaz.)

The houes looked well cared for (had been well looked after/was in good condition.)
Ev çok bakımlıydı (Eve iyi bakım gösterilmişti/iyi durumdaydı.)

CARRY

★ **carry on** (intr) = continue : devam etmek (özellikle bir iş ya da göreve)

I can't carry on alone any longer. I'll have to get help.
Daha devam edemiyorum; yardım almam gerekecek.

★ **carry on with** (tr) : yukarıdaki gibi kullanılır.

The doctor told her to carry on with the treatment.
Doktor, tedaviye devam etmesini söyledi.

★ **carry out** (tr) = perform (duties), obey (orders, instructions, fulfil (threats) : (görevi) yerine getirmek, (kurallara, emirlere) uymak, (bir tedhiti) uygulamak.

You are not meant to think for yourself; you are here to carry out my orders.	Kendi düşünme yetkin yok. (Kendi bildiğin gibi davranamazsın); benim emirlerimi yerine getireceksin burada.
He carried out his threat to cut our water supply.	Tehdidini yerine getirip suyumuzu kesti. («Suyunuzu keserim», dedi; kesti de...)
He read the instructions but he didn't carry them out.	Talimatı okudu, ama ona uymadı. emirleri yerine getirmedi.

CATCH

★ **catch up with** (tr), **catch up** (tr **ya da** intr) = overtake, but not pass : yetişmek

I started last in the race but I soon caught up with **the others** (caught **them** up/caught up.)	Yarışa sonuncu olarak başladım (Yarışın başlarında sonuncu durumdaydım), fakat az sonra ötekilere yetiştim.
You've missed a whole term; you'll have to work hard to catch up with **the class** (catch **them** up/catch up).	Bütün bir yarıyılı kaçırdın; sınıfa yetişmen için çok çalışman gerekecek.

CLEAN

★ **clean out** a room/cupboard/dawer, vb. = clean and tidy thoroughly : (adamakıllı) temizlemek

I must clean out the **spare room** out/clean it out.)	Boş odayı adamakıllı temizlemeliyim.

★ **Clean up a** mess (bir pisliği, örneğin dökülmüş bir şeyi) temizlemek.

Clean up **any spilt paint** (clean **the spilt paint** up/clean **it** up).	Dökülen her türlü boyayı/onu temizle.

★ **Clean up** (intr) da aynı biçimde kullanılabilir

These painters clean up when they have finished. (= leave the place clean)	Bu boyacılar hep işleri bittiği zaman ortalığı temizlerler. (= ortalığı temiz bırakırlar)

CLEAR

★ **Clear away** (tr) = remove articles, usually in order to make space : özellikle yer açmak için, masadakileri, vb.) kaldırmak

Could you clear away **these papers** (clear **these papers** away/clear **them** away)?	Şu kâğıtları (onları) kaldırır mısın?

★ **Clear away** = disperse : dağıtmak

The clouds soon cleared away and it became quite warm. — Az sonra bulutlar dağıldı ve hava epey sıcak oldu.

★ **clear off** (intr) from an open space, **clear out** (intr) of a room, building = go away : (halk dilinde kullanılır ;emir olarak kullanıldığında kesinlikle kabadır) defolmak, toz olmak, çekip gitmek. (**clear off :** açıktaki bir yerden, **clear out :** kapalı bir yerden gitmek)

«You clear off», said the farmer angrily, «You 've no right to put your caravans in my field without even asking permission.» — «Defolun!», dedi çiftçi öfkeyle, «İznimi bile almadan karavanlarınızı tarlama koymaya hiçbir hakkınız yok.»

Clear out! If I find you in this building again, I'll report you to the police. — Defol! Seni bir daha bu binada görürsem seni polise bildiririm.

★ **Clear out** (tr) a room/cupboard/drawer, vb. = empty it, usually to make room for something else : (daha çok, başka birşey için yer açmak üzere) boşaltmak.

I'll clear out **this drawer** and you can put your things in it (clear **this drawer** out/clear **it** out). — Bu dolabı boşaltırım, sen de eşyalarını içine koyarsın.

★ **Clear up** (intr) = become fine after clouds or rain : (bulut ve yağmurdan sonra hava) açılmak

The sky looks a bit cloudy but now I think it will clear up. — Gökyüzü biraz bulutlu görünüyor fakat sanırım az sonra hava açılır.

★ **Clear up** (tr **ya da** intr) = make tidy and clean : derleyip toparlamak

When you are cooking it's best to clear up as you instead of leaving everything to the end and having a terrible pile of things to deal with. — Yemek pişirirken, herşeyi sona bırakıp da arkaya bir yığın temizlenecek şey bırakmaktansa işini görürken herşeyi derleyip toparlamak çok iyi olur.

Clear up **this mess** (clear **this mess** up/clear **it** up.) — Şu pisliği ortadan kaldır.

★ **Clear up** (tr) =

a. finish (some work which still remains to be done) : aradan çıkarmak

I have some letters which I must clear up before I leave tonight. — Bu gece yola çıkmadan önce aradan çıkarmam gereken birkaç mektup var.

b. Solve (a mystery) : (bir esrarı) çözmek

In a great many detective stories when the police are baffled but an amateur detective comes along and clears up **the mystery** (clears **it** up.) — Birçok dedektif öyküsünde polislerin işin içinden çıkamadıkları bir sırada amatör bir dedektif ortaya çıkar ve esrarı çözer.

CLOSE

★ **Close down** (tr **ya da** intr) = shut permanently (of a shop or busines) : (bir dükkân/işyeri için : bir daha açmamak üzere) kepenk kapatmak; kapanmak

Trade was so bad that many small shops closed down and big shops closed some of **their branches** down (closed down **some branches**/closed **them** down	Ticarî hayat öyle bozuktu ki bazı küçük dükkânlar kepenk indirdi, bazı büyük mağazalar da bazı bölümlerini kapattılar.

★ **Close in** (intr) = come nearer, approach from all sides : (sis, karanlık, düşman, vb. için) giderek yaklaşmak, basmak

As the mist was closing in we decided to stay where we were.	Sis basmakta olduğu için olduğumuz yc le kalmaya karar verdik.

★ **Close up** (intr) = come nearer together : (bir saftaki kişiler için) sıkışmak, birbirine yanaşmak

If you children closed up a bit there'd be room for another one on this seat.	Siz çocuklar biraz sıkışsanız bu koltukta bir kişiye daha yer açılır.

COME

★ **Come across/upon** (tr) = find by chance : rastlamak, karşıalşmak

When I was looking for my passport I came across these old photographs.	Pasaportumu ararken bu eski resimleri buldum.

★ **Come along/on** (intr) = come with me, accompany me: Haydi, haydi yürüsene, haydi gelsene (kararsız ya da geciken kişilere söylenir.)

Come on, or we'll be late.	Haydi, çabuk ol/gel; yoksa gececeğiz.

★ **come away** = leave (with me) : (benimle birlikte) çıkmak

Come away now. It's time to go home.	Haydi, benimle çık. Eve gitme zamanı geldi.

★ **come away/off** (intr) = detach itself : çıkmak, elinde kalmak

When I picked up the teapot, the handle came away in my hand.	Çaydanlığı elime alınca sap elimde kaldı.

★ **come in** (intr), **come into** (tr) = enter : girmek

Someone knocked at my door and I said, «Come in».	Biri kapımı vurdu, ben de, «Girin», dedim.
Come into the garden and I'll show you my roses.	Bahçeye girin de size güllerimi göstereyim.

★ **come off** (intr) =

a. succeed, of a plan or scheme : (bir plan için) başarıya ulaşmak (olumsuzda kullanılır ve bu durumda «yatmak» olarak çevrilir)

She told her husband that she was going to spend the week with her mother in York whereas in fact she was going to Paris. She tried to cover her tracks by writing postcards to her husband and asking a friend in York to post them. But the scheme didn't come off because the friend forgot to post them till the following week.	Kocasına, haftayı York'taki annesinin yanında geçireceğini söyledi; oysa Paris'e gidiyordu. Kocasına posta kartları yazıp York'taki bir arkadaşına bunları postalamasını söyleyerek izini gizlemeye çalıştı. Fakat planı yattı, çünkü arkadaşı bunları atmayı bir hafta unuttu.

b. take place; happen as arranged : (planlanan bir iş) olmak, planlandığı gibi olmak, gerçekleşmek

When is the wedding coming off?» «Next June».	«Nikâh ne zaman oluyor?» «Gelecek Haziran».
If we say 'The duchess was to have opened the bazaar' we imply that this plan was made but didn't **come off.** (She arranged to open it but later had to cancel this arrangement).	«Düşes pazarı/çarşıyı açacaktı», dersek, böyle bir planın yapılmış olduğunu, fakat **bunun gerçekleşmediğini** söylemiş oluruz. (Pazarı açmayı planlamıştı, fakat bu planı iptal etmek zorunda kaldı.)

c. end its turn : (bir oyun, sergi, vb.'nin) sona ermesi, kapanması

«Lady Windermere's Fan» is coming off next week. You'd better hurry if you want to see it.	«Lady Windermere'in Yelpazesi» gelecek hafta sona eriyor. Görmek istiyorsan acele etsen iyi olur.

★ **come out** (intr) =

a. be revealed, exposed : (Burada konu **the truth/the facts/the whole story** [gerçek/olgular/bütün olup bitenler], vb.'dir ve genellikle ilgili kişilerin bunu gizlemeye çalıştıkları anlamını vermektedir.) ortaya çıkmak (skandal, vb. için)

They deceived everybody till they quarrelled among themselves; then one publicly denounced the others and the whole truth came out.	Herkesi kandırdılar, fakat sonunda kendi aralarında anlaşmazlığa düştüler; o zaman bunlardan biri ötekilerinin yaptıklarını herkese anlattı ve bütün gerçek ortaya çıktı.

b. be published : (kitap) yayınlanmak, çıkmak

Her new novel will be coming out in time for the Christmas sales.	Yeni romanı Noel satışlarına yetişecek biçimde çıkacak.

c. disappear : (leke) çıkmak

Ink stains don't come usually come out.	Mürekkep lekeleri genellikle çıkmaz.

★ **come round** (intr) =

a. finally accept a previously opposed suggestion : sonunda kabul etmek, dönüp dolaşıp kabul etmek, razı olmak

Her father at first refused to let her study abroad but he came round (to it) in the end.	Babası önce onun dışarıda okumasına karşı çıktı, fakat sonunda razı oldu,

b. come to my (your, his, vb.) house : uğramak (birinin evine)

I can't come to dinner but I could come round after dinner and tell you the plan.	Akşam yemeğine gelemiyorum ama yemekten sonra (sana) uğrar planı anlatırım.

★ **come round/to** (intr; vurgu **to** üzerinde) = recover consciousness; kendine gelmek

When we found him he was unconscious but he came round /to in half an hour and explained that he had been attacked and robbed.	Onu bulduğumuz zaman kendinden geçmişti, fakat yarım saat sonra kendine geldi ve saldırıya uğrayıp soyulduğunu anlattı.

★ **come up** (intr) =

a. rise to the surface : (yüzeye) çıkmak

A diver with an aqualung doesn't have to keep coming up for air; he can stay underwater for quite a long time.	Su ciğeri (skuba) kullanan bir dalgıcın durmadan su yüzüne çıkması gerekmez; uzun zaman su altında kalabilir.
Weeds are coming up everywhere.	Her yerde ayrık otları bitiyor.

b. be mentioned : söz konusu olmak

The question of the caretaker's wages came up at the last meeting.	Bina yöneticisinin ücretleri konusu son toplantıda söz konusu edildi.

★ **come up** (intr), **come up to** (tr) = approach, come close enough to talk : yanına gelmek (konuşmak üzere)

A policeman was standing a few yards away. He came up to me and said, «You can't park here»,	Bir polis birkaç yarda ötede duruyordu. Yanıma gelip, «Burada park edemezsiniz», dedi.

CROP

★ **crop up** (intr) = appear, arrive unexpectedly or by accident (umulmadık bir biçimde) ortaya çıkmak. [Konu, genellikle zorluk (difficulties), the subject (konu), vb ya da bir zamirdir.]

At first all sorts of difficulties cropped up and deloyed us. Later we learnt how to anticipate these.

Önceleri her türlü zorluk ortaya çıkıp bizi geciktirdi. Daha sonra bunlarla nasıl başedileceğini öğrendik.

CUT

★ **cut down** a tree = fell it : (ağaç) kesmek

If you cut down **all the trees** you will ruin the land (cut **the trees** down/cut **them** down)

Ağaçları kesersen araziyi tahrip edersin.

★ **cut down** (tr) = reduce in size or amount : azaltmak

We must cut down expenses or we'll be getting into debt.
«This article is too long», said the editor. «Could you cut it down to 2000 words?»

Masrafları azaltmalıyız. Yoksa borca gireriz.
«Bu makale çok uzun», dedi. «2000 sözcüğe indirebilir misiniz?»

★ **cut in** (intr) = pass one car when there isn't room to do so safely, as another car is coming from the opposite direction : (otomobiller için) tehlikeli şekilde dalmak

Accidents are often caused by drivers cutting in.

Kazalar, çoğu kez, tehlikeli biçimde dalan sürücüler yüzünden ortaya çıkıyor.

★ **cut off** (tr) = disconnect, discontinue supply : (gaz, su, elektrik, vb. için) kesilmek, kesmek

The Company has cut off our **electric supply** (cut **our electric supply** off/cut **it** off) because we haven't paid our bill.
(= our water supply) temporarily because they are repairing one of the main pipes.
We were cut off in the middle of our (telephone) conversation.

Şirket, faturamızı/borcumuzu ödemediğimiz için elektriğimizi kesti.
Ana borulardan birini onardıkları için geçici olarak suyumuzu kestiler.

(Telefon konuşmamızın ortasında bağlantımız kesildi. (Bu bir aksaklık sonucu, ya da telefon memuresi tarafından bilerek ortaya çıkabilir.)

★ **cut someone off** = from a barrier between him and safety : (özellikle gel-git olayı için ve edilgen çatıda kullanılır) mahsur kalmak

We were cut off by the tide and had to be rescued by boat.

Sular yükselince mahsur kaldık; bir sandal bizi kurtarmak zorunda kaldı. (Tam çevirisi : bir sandal tarafından kurtarılmak zorunda kaldık).

★ **be cut** off (intr) = be incoveniently isolated : mahsur kalmak (burada özne ya bir yerdir ya da belli bir yerde oturan kişilerdir.)

You will be completely cut off if you go to live in that village because there is a bus only once a week.

O köyde oturmaya gidersen tümüy le mahsur kalacaksın, çünkü yalnız haftada bir kez otobüs bulunur.

★ **cut out** (tr) =
a. cut from a piece of cloth/paper, etc. a smaller piece of a desired shape : (istenen biçimde bir kumaş/kâğıt, vb.'den) kesmek

When I am making a dress I mark the cloth with chalk and then cut **it** out (cut out **the dress**/cut **the dress** out).

Bir elbise yaparken kumaşı tebeşirle işaretleyip sonra da keserim.

Young people often cut out photographs of their favourite film stars and pin them to the walls.

Gençler çoğu kez sevdikleri film yıldızlarının resimlerini kesip duvarlara iğnelerler.

b. omit, leave out : (bir yiyeceği, sigarayı, vb.) bırakmak

If you want to get thin you must cut out **sugar** (cut **it** out).

İncelmek (kilo vermek) istiyorsan şeker almamalısın/şekeri bırakmalısın.

★ **be cut out for** (tr) = be fitted or suited for : ...e uygun gelmemek (genellikle kişiler için ve olumsuz olarak kullanılır.)

His father got him a job in a bank but it became clear that he was not cut out for that kind of work. (= he wasn't happy and not good at the work.)

Babası ona bir bankada iş buldu, fakat onun bu tür işe göre olmadığı ortaya çıktı. (İşinde mutlu ve başarılı değildi).

★ **cut up** (tr) = cut into small pieces : parçalara ayırmak, parçalamak

They cut down the tree and cut **it** up for friwood (cut **the tree** up/cut up **the tree.)**

Ağacı kesip yakacak odun olarak parçaladılar'

DIE

★ **die away** (intr) = become gradually fainter till inaudible : (ses için) giderek azalıp kaybolmak

The prisoners waited till the sound of the warder's footsteps died away.

Mahkûmlar gardiyanın ayak sesleri duyulmaz oluncaya kadar beklediler.

★ **die down** (intr) = become gradually calmer and finally disappear : (başkaldıranlar, yangın, heyecan, vb. için giderek) azalıp dinmek, kesilmek, yatışmak

When the excitement died down the shopkeepers took down their shutters and reopened their shops.

Olaylar yatışınca dükkân sahipleri kepenklerini açıp dükkânlarını açtılar.

★ **die out** (intr) = become extinct : nesli tükenmek (gelenekler, ırklar, hayvan türleri)

Elephants would die out if men were allowed to shoot as many as they wished.	İnsanların istedikleri kadar avlamalarına izin verilse fillerin soyu tükenir.

DO

★ **do away with** (tr) = abolish : kaldırmak

The government should do away with the regulations restricting driking hours.	Hükümet, içki içme saatlerini kısıtlayan yönetmeliği kaldırmalı(dır).

★ **do up** (tr) = redecorate : yeniden düzenlemek/süslemek

When I do **this room** up I'll paint the walls in stripes (do up **this room**/do **it** up).	Bu odayı derleyip toparlayınca/yeniden düzenleyince duvarları şeritler halinde boyayacağım.

★ **do without** (tr) = manage in the absence of a person or thing : (bir kişi veya nesne olmadan da) işi yürütmek, ...siz idare etmek

We had to do without petrol during the fuel crisis	Fakat bunalım sırasında işlerimizi petrol olmadan yürütmek zorunda kaldık.

Nesne bazen söylenmeden de anlaşılabilir :

If there isn't any milk we'll have to do without (it).	Süt yoksa, onsuz idare ederiz.

DRAW

★ **draw back** (intr) = retire, recoil : geri çekilmek, işi bırakmak

It's too late to draw back now; the plans are all made.	Artık işten çekilmek için zaman çok geç; tüm planlar yapıldı.

★ **draw up** (tr) = make a written plan or agreement : (bir anlaşma ya da planı) kaleme almak

My solicitor drew up **the lease** and we both signed it. (drew **it** up).	Dava vekilim kira kontratını kaleme aldı, biz ikimiz de imzaladık.

★ **draw up** (intr) = stop : (bir araç) durmak, ...çekmek

The car drew up at the kerb and the driver got out.	Araba yaya kaldırımının kenarında durdu ve şoför indi/şoför arabayı kenara çekip indi.

DROP

★ **drop in** (intr) = pay a short unannounced visit : (önceden haber vermeden) ziyarete gelmek, uğramak; damlamak; çıkıp gelmek

He dropped in for a few minutes to ask if he could borrow your car. ('Drop in', 'call in'den daha az biçimseldir.)	Arabanı alıp alamayacağını sormak için birkaç dakikalığına (damladı) uğradı.

★ **drop out** (intr) = withdraw, retire from a scheme or plan : vazgeçmek, çekilmek, (planlanmış bir atılımdan) ayrılmak, çıkmak

We planned to hire a bus for the excursion but now so many people have dropped out that it will not be needed.	Gezi için bir otobüs kiralamayı düşündük ama (sonradan) o kadar kişi vazgeçti ki, bu gerekli olmayacak.

ENTER

★ **enter for** (tr) = become a candidade : (bir yarışma, sınav, vb.'ne aday olarak) katılmak

Two hunderecd competitors have entered for the motorcycle race.	Motorsiklet yarışına ikiyüz kişi katıldı.

FADE

★ **fade away** (intr) = disappear, become gradually fainter : (genellikle ses için) azalıp duyulmaz olmak, giderek kaybolmak

The band moved on and the music faded away.	Bando ilerledi ve ses giderek kayboldu.

FALL

★ **fall back** (intr) = withdraw, retreat : geri çekilmek (bu bilinçli bir davranıştır ve istemsiz bir davranışı gösteren **fall behind**'dan oldukça farklıdır)

As the enemy advanced we fell back.	Düşman ilerledikçe biz geri çekildik.

★ **fall back on** (tr) = use in the absence of something better : (daha iyisi olmayınca) ...ile yetinmek zorunda kalmak

We had to fall back on dried milk as fresh milk wasn't available.	Taze süt bulunmadığı için süt tozuyla yetinmek zorunda kaldık.
He fell back on the old argument that if you educate women they won't be such good wives and mothers.	Kadınlar okursa o kadar iyi eş ve anne olamayacakları yolundaki o eski görüşü sunmaktan başka bir yolu kalmadı.

★ **fall behind** (intr) = slip into the rear through inability to keep up with others, fail to keep up an agreed rate of payments : geride kalmak; ödeyemeyecek duruma gelmek (önceden saptanmış ücreti)

At the beginning the whole party kept together but by the end of the day the women and the weaker men had fallen behind.	Başta bütün kafile birlikte gidiyordu, fakat günün sonuna doğru kadınlar ve daha güçsüz erkekler, geride kalmış bulunuyorlardı.
He fell behind with his rent and the landlord began to become impatient.	Kirasını ödeyemeyecek duruma geldi ve evsahibi sabırsızlanmaya başladı.

★ **fall in with** somebody's plans = accept them and agree to cooperate : (birinin planlarına) katılmak

Tom to Harry (with whom he is arranging to share a flat) : I'll fall in with whatever you suggest as regards sharing expenses.

Tom (birlikte bir dairede oturmaya hazırlanmakta olduğu arkadaşı Harry'ye) : Giderlerin paylaşılması konusundaki tüm önerilerine katılırım/katılacağım.

★ **fall in** (intr) = (of troops etc) get into line : (askeri birlikte, vb. için) saf olmak, hizaya gelmek, dizilmek

★ **fall out** (intr) (of troops etc) = leave the lines : (askeri birlikler, vb. için) safları bozmak, dağılmak

The troops fell in and were inspected. After the parade they fell out and went back to their barracks.

Birlikler dizildi ve teftiş edildi. Geçit resminden sonra dağılıp barakalarına gittiler.

★ **fall off** (intr) = decrease : (sayı ya da dikkat vb. için) azalmak, düşmek

Orders have been failing off lately; we must advertise more.

Siparişler azalıyor; daha çok reklâm vermeliyiz.

If the price of seats goes up much more theatre attendances will begin to fall off.

Koltuk (ların) fiatı yükselirse çok daha fazla sayıda tiyatro izleyicisi (tam çevirisi : tiyatro izleme olayı) azalmaya başlayacak/tiyatro izleyenlerin sayısında daha büyük düşüşler olacak.

★ **fall on** (tr) = attack violently : üzerine atılmak (üzerine atılınan kişi/nesnenin normal olarak kendilerini savunma şansı yoktur, çünkü saldıranlar çok güçlüdür. Bu bileşim ayrıca, karnı aç olan kivilerin buldukları yiyeceğe saldırmaları için de kullanılır.)

The wolves fell on the folck of sheep and killed them all.

Kurtlar koyun sürüsünün üzerine atılıp hepsini öldürdüler.

The starving men fell on the food (= devoured it).

Aç kalmış adamlar yiyeceğe saldırdılar. (= ihtirasla yediler).

★ **fall out** (intr) = quarrel : birbirine düşmek.

When thieves fall out honest men get their own (proverb).

Hırsızlar birbirlerine düşünce namuslu insanlar kendi paylarını alırlar (atasözü).

★ **fall through** (intr) = fail to materialize : (plan) suya düşmek

"My plans to go to Greece fell through because the journey turned out to be much more expensiye than I had expected.

Yunanistan'a gitme planlarım suya düştü, çünkü yolculuğun daha önce tahmin ettiğimden daha pahalıya malolacağı ortaya çıktı.

FEED

★ **be fed up** (intr), **be fed up with** (tr) = be completely bored (argo) : bıkmak, burasına gelmek

I'm fed up with this wet weather.	Bu yağmurlu hava da burama geldi (artık.)
I'm fed up with waiting. I'm going home.	Beklemekten bıktım; eve gidiyorum.

FEEL

★ **feel up to** (tr) = feel strong enough (to do something) : (bir işi yapacak kadar) güçlü hissetmek/...halde olmak

I don't feel up to dealing with the matter now. I'll do it in the morning.	Bu konuyla uğraşacak kadar güçlü hissetmiyorum kendimi. Bunu sabah yaparım/Bu konuyla uğraşacak halde değilim...
I don't feel up to it.	Şimdi halim yok; (onu yapamam).

FILL

★ **fill in/up** forms, vb. = complete them : (formlar, belgeler, vb.) doldurmak

I had to fill in **three forms** to get my new passport (fill **three forms** in/fill **them** in).	Yeni pasaportumu almak için üç form doldurmam gerekti.

FIND

★ **find out** (tr) = discover as a result of conscious effort (arayıp) bulmak

In the end I found out what was wrong with my hifi	Sonunda hi-fi'mdeki arızayı buldum.
The dog found out the way to open the door/found it out.	Köpek kapıyı açmanın yolunu buldu/nasıl açılacağını öğrendi (**buldu** anlamında/C.N.)

★ **find** someone **out** = discover that he has been doing something wrong : birinin suçunu yakalamak

The cashier had been robbing the till for some months before he was found out.	Kasiyer birkaç ay kasadan para alıyormuş, sonunda yakalandı.

(NOT : yakalanan kişi güvenilir biri olduğu için bu ifade hayret ifade eder.)

FIX

★ **fix up** (tr) = arrange : düzenlemek, (bir işin yapılmasını) ayarlamak

The club has already fixed up **several matches** for next season (fixed **several matches** up/ fixed **them** up).	Klüp daha şimdiden, gelecek mevsim için birkaç maç ayarladı.

GET

★ **get about** (intr) = circulate; move or travel in a general sense : (haber, vb.) yayılmak, duyulmak, kulaklarda dolaşmak, dolaşmak

The news got about that he had won the first prize in the state lottery and everybody began asking him for money.	Devlet piyangosunun (millî piyangonun birinci ikramiyesini/en büyük ikramiyesini kazandığı haberi yayıldı ve herkes ondan para istemeye başladı.
He is a semi-valid now and can't get about as well as he used to.	Artık yarı-feçli durumda; eskisi gibi gezip dolaşamıyor.

★ **get away** (intr) = escape : kaçmak, elinden kurtulmak

Don't ask him how he is because if he starts talking about his health you'll never get away from him	Sağlığını sorma, çünkü bir kez sağlık durumunu anlatmaya başlarsa elinden kurtulamazsın.
I hooked an enormous fish but it got away.	Kocaman bir balık tutmuştum ama kaçtı.
I had a lot to do in the office and didn't get away till eight.	Büroda yapacak çok (işim) vardı; saat sekizden önce serbest kalamadım.

★ **get away with** (tr) = perform some illegal or wrong act without being punished; usually even being caught : (ceza görmeden) atlatmak

He began forging cheques and at first he got away with it but in the end he was caught and sent to prison.	Sahte çek sürmeye başladı ve önceleri sıyrıldı, ama sonunda yakalandı ve hapse atıldı.

★ **get back** (tr) = recover possession of : geri almak

If you lend him a book he'll lend it to someone else and you'll never get it back (get back **your book**/get **your book** ack).	Ona bir kitap (ödünç) verirsen o onu bir başkasına verir ve kitabı bir daha hiç geri alamazsın.

★ **get back** = reach home again : yuvaya dönmek

We spent the whole day and we didn't get back till dark.	Tüm günü dağlarda geçirdik ve karanlık basmadan eve dönemedik.

★ **get off** (intr) = be acquitted or receive no punishment : paçayı kurtarmak (Bunun **get away with**'den farkına dikkat ediniz. İkinci ifadede suçlu yakalanmamıştır bile).

He was tried for theft but got off because there wasn't sufficient evidence against him. (was acquitted)	Hırsızlık suçundan yargılandı, fakat aleyhinde yeterli kanıt bulunmadığı için paçayı kurtardı (suçsuz bulundu, beraat etti.)

The boy had to appear before a magistrate but he got off (received no punishment) as it was his first offence.	Çocuk sulh yargıcının huzuruna çıkarıldı, fakat paçayı kurtardı (ceza almadı) çünkü bu, onun ilk suçuydu.

★ **get on** (intr), **get on with** (tr) =
a. make a progress be successful : aşama yapmak, ilerleme kaydetmek

How is he getting on at school?	Okuldaki başarı durumu nasıl?
He ise getting on very well with his English.	İngilizcede epey bir aşama yapıyor.

b. live, work, vb. amicably with someone : (insanlarla) geçinmek

He is a pleasant friendly man who gets on well with nearly everybody.	Hemen herkesle iyi geçinen hoş, arkadaş canlısı bir adam.
How are you and Mr. Pitt getting on?	Mr. Pitt'le aranız nasıl?

★ **get out** (intr) = escape from, leave (an enclosed place) : (kapalı bir yerden) kaçmak, dışarı çıkmak

Dont worry about the snake. I've put it in a cardboard box It can't get out.	Sen yılanı merak etme/endişelenme. Onu kontrplak kutuya koydum. Kaçamaz/Dışarı çıkamaz.
News of the budget got out before it was officially announced.	Bütçeyi eilişkin haberler, Bütçe resmen açıklanmadan dışarı sızdı.
I don't very often get out (= out of the house) because I have too much to do.	Pek sık çıkmam (evden çıkmam), çünkü yapacak çok işim var.

«Bir arabadan inmek» (descend-from a vehicle-) anlamında kullanılışı dışında, emir biçimindeki «Get out»un (Çık dışarı!) çok kaba olduğuna dikkat ediniz.

★ **get out of** (tr) = free oneself from an obligation or habit : (bir sorumluluktan, görevden, alışkanlıktan) kendini sıyırmak, kurtulmak

I said that I'd help him. Now I don't want to but I can't get out of it (= free myself from my promise).	Ona yardım edeceğime söz verdim. Şimdi (yardım etmek) istimeyirum, ama kendimi bundan sıyıramıyorum (= verdiğim sözden kaçamıyorum).
He knows that he smokes too much but says that he can't get out of the habit.	Çok fazla sigara içtiğini biliyor, fakat kendini bu alışkanlıktan kurtaramadığını söylüyor.
Some people live abroad to get out of paying heavy taxes.	Bazı kimseler ağır vergiler ödemekten kurtulmak için yurt dışına çıkıyorlar.

★ **get over** (tr) = recover from (illness, distress, or mental or physical illness) : (bir hastalık, ruhsal bozukluk ya da bir akıl ya da beden hastalığından) kurtulmak, iyileşmek

He is just getting over a bad heart attack.	Şiddetli bir kalp krizi geçirdi; şimdi iyileşiyor.
I can't get over her leaving her husband like that (= I haven't recovered from the surprise; I am astonished)...	Onun kocasını böyle terkedeşinin etkisindeyim halâ. (= Bu şaşkınlıktan kurtulamadım; halâ hayret içindeyim.)
He used to be afraid of heights but he has got over that now.	Eskiden yüksek yerlerden korkardı; fakat artık bu korkudan kurtuldu.

★ **get it over** = deal with it and be finished with it : işini bitirmek, halletmek. (nesne genellikle **it**'dir, ki bu normal olarak hoş olmayan bir iş gösterir.)

If you have to go to the dentist why not go at once and get it over?	Eğer dişçiye gitmek zorundaysan neden hemen gidip de bu işi bitirmiyorsun?

(Bu ifadeyi, anlamı oldukça farklı olan **get over it** ile karıştırmayınız.)

★ **get round** a person = coax him into letting you do what you want. : tatlılıkla razı etmek

Girls can usually get round their fathers.	Kızlar genellikle babalarını tatlılıkla razı ederler.

★ **get round** a difficulty/a regulation = find some solution to it evade it : bir icabına bakmak, (bir zorluk ya da engelleyici bir yönetmeliğin) açık yanını bulmak. (minareye kılıf bulmak)

If we charge people for admission we will have to pay tax on our receipts; but we can get round this regulation by saying that we are charging not for admission but for refreshments. Money paid for refreshments is not taxed.	Eğer müşterilerden giriş parası alırsak makbuzlarımız üzerinden vergi vermek zorunda kalırız. Fakat parayı giriş için değil içeceklerden aldığımızı söylersek bu yönetmeliğe uymuş oluruz. İçeceklere ödenen paradan vergi alınmıyor.

★ **get through** (tr **ya da** intr) = finish a piece of work, finish successfully : başarıyla bitirmek, başarılı olacak biçimde yapmak

He got through his exam all right (= passed it)	Sınavını iyi yaptı. (= geçti).

★ **get through** (intr) = get into telephone communication : (telefonda) görüşmek

I am trying to call London but I can't get through; I think all the lines are engaged.	Londra'yı aramaya çalışıyorum, ama bir türlü görüşemiyorum. Sanırım tüm hatlar meşgul.

★ **get up** (tr) = organize, arrange, (Genellikle amatör bir eğlence türü ya da bir hayır girişimini) düzenlemek

We got up **a subscription** for his widow (got **a subscription** up).
Dul karısına aylık bağlanmasını sağladık.

They got up **a concert** in aid of cancer research (they got **it** up).
Kanser araştırması yararına bir konser düzenlediler.

★ **get up** (intr) = rise from bed, rise to one's feet, mount : (yataktan) kalkmak, ayağa kalkmak, (ata, vb.) binmek

I get up at seven o'lock every morning
Her sabah saat yedide kalkarım.

Arabalara inmek/binmek anlamında **get**'in kullanılışı için 79'a bakınız.

GIVE

★ **give something away** = give it to someone : (birşeyi) birine vermek. (Tümlecin bildirilmesi gerekmez.) (Türkçede bunun gerekli olduğuna dikkat ediniz./Ç.N.)

I'll give **this old coat** away give away **this old coat**/give **it** away).
Bu eski ceketi birine vereceğim.

★ **give someone away** (tümleç **away**'den öncedir) = betray him : (birini) ele vermek

He said that he was not an American but his accent gave him away (yani : told us that he was an American.)
Ameirkalı olmadığını söyledi, ama aksanı onu ele verdi. (yani : Bize Amerikalı olduğunu bildirdi.)

★ **give back** (tr) = restore (a thing) to its owner : sahibine iade etmek, geri vermek

I must call at the library to give back **this book** (to give **this book** back/to give **it** back).
Bu kitabı geri vermek için kütüphaneye uğramalıyım.

★ **give in** (intr) = yield, cease to resist : direnci kırılmak, yenilgiyi kabul etmek

At first he wouldn't let her drive the car but she was so persuasive that he eventually gave in.
Başta onun arabayı kullanmasına izin vermiyordu ama o öylesine bastırdı ki, sonunda bunun direnci kırıldı.

★ **give out** (intr) = become exhausted (of supplies, etc.) : tükenmek.

The champagne gave out long before the end of the reception.
Şampanya, kabul töreninin bitiminden çok önce tükendi.

His patience gave out and he slapped the child hard.
Sabrı tükendi ve çocuğa kuvvetlice bir tokat attı.

★ **give out** (tr) =
a. announce verbally : sözle açıklamak, okumak

They gave out **the names of the winners** (gave **the names** out/gave **them** out).	Yenenlerin (galip gelenlerin) adlarını okudular.

b. distribute, issue : dağıtmak

The teacher gave out the books (i.e. gave one/some to each pupil)	Öğretmen kitapları dağıttı .(Yani her öğrenciye bir/birkaç tane verdi.)

★ **give up** (tr **ya da** intr) = abandon an attempt, cease trying to do something : mücadeleyi bırakmak, vazgeçmek

I tried to climb the wall but after I had failed three times I gave up/gave up **the attempt**/ gave **the attempt** up/ gave **it** up.	Duvara tırmanmaya çalıştım, ama üç kez başarısızlığa uğradıktan sonra vazgeçtiğim/uğraşımdan vazgeçtim.
A really determined person never gives up/never gives up trying.	Gerçekten kararlı bir insan hiçbir zaman vazgeçmez/çabayı bırakmaz.

★ **give up** (tr) = abandon or discontinue a habit, sport, study, occupation : (bir alışkanlık, spor dalı, çalışma, mesleği) bırakmak

Have you given up drinking whisky before breakfast?	Kahvaltıdan önce viski içmeyi bıraktın mı?
He gave up **cigarettes**/gave **them** up.	Sigarayı bıraktı
He tried to learn Greek but soon got tired of it and gave it up.	Yunanca öğrenmeye çalıştı fakat kısa bir süre sonra bıkıp bıraktı.

★ **give oneself up** (tümleç **up**'dan öncedir.) = surrender : teslim olmak

I'm tired of being chased by the police; I am going to give myself up.	Polisin beni takibinden bıktım; teslim olacağım.
He gave himself up to despair.	Kendini umutsuzluğa bıraktı.

GO

★ **go ahead** (intr) = proceed, continue, lead the way : önden gitmek, devam etmek, sürdürmek, yürümek (= devam etmek anlamında/Ç.N.)

While she was away he went ahead with the work and got a lot done.	O (bayan) evde yokken (adam) işine devam edip epey iş çıkardı.
You go ahead and I'll follow; I'm not quite ready.	Sen yürü (= devam et), ben arkadan gelirim. Tam hazır değilim.

★ **go away** (intr) = leave, leave me, leave this place : git, bırak beni, burdan gitmek.

Are you going away for your holiday? No, I'm going to stay at home.	Tatile çıkıyor musun? Hayır evde kalacağım.
Please go away; I can't work unless I'm alone.	Lütfen git; yalnız kalmadıkça çalışamıyorum.

★ **go back** (intr) = return, retire, retreat : geri gitmek/dönmek

I have left that hotel and I'm never going back to it. It is a most uncomfortable place.	O otelden ayrıldım ve bir daha oraya hiç dönmeyeceğim. Son derece rahatsız bir yer.

★ **go back on** (tr) = withdraw or break (a promise) : (sözünden/girişimden) dönmek

He went back on his promise to tell nobody about this (i.e. he told people about it, contrary to his promise.)	Bundan kimseye söz etmeyeceği konusunda verdiği sözden döndü (yani : verdiği söze karşın herkese anlattı).

★ **go down** (intr) =

a. be received with approval : (genellikle bir düşünce için) destek görmek

I suggested that she should look for a job but this suggestion did not go down at all well. She said that it was up to her relations to support her at home, now that she was a widow	Bir iş araması gerektiğini söyledim, fakat bu öneri hiç de destek bulmadı. Artık dul olduğuna göre ona evinde destek olmanın akrabalarına düştüğünü/düşen bir görev olduğunu söyledi.

b. become less, be reduced (of wind, sea, weight, prices ,etc.) : (rüzgâr, deniz, ağırlık, fiatlar, vb.) azalmak, düşmek

During her illness her weight went down from 50 kilos to 40 kilos	Hastalığı sırasında ağırlığı 50 kilodan 40 kiloya düştü.
The wind went down and the sea became quite calm.	Rüzgâr azaldı ve deniz epey sakinleşti .

★ **go for** (tr) = attack : saldırmak

The cat went for the dog and chased him out of the hall.	Köpek kediye saldırıp onu salondan dışarı kadar kovaladı .

★ **go in for** (tr) = be especially interested in, practice; enter for a competition : (belli bir konuya) özel önem vermek; yarışa girmek

This restaurant goes in for vegeterian dishes (specializes in them).	Bu lokanta vejeteryanlara özgü yemeklere (etyemezlere) özel önem verir (bu konuda uzmanlaşır).
She plays a lot of golf and goes in for all competitions.	Çok golf oynar ve tüm yarışmalara katılır.

★ **go into** (tr) = investigate thoroughly : iyice araştırmak; didik didik etmek, yakından eğilmek

«We shall have to go into this very carefully», said the detective.	«Bu konuya yakından eğilmeliyiz», dedi dedektif.

★ **go off** (intr) =

a. explode : (cephane ya da havaî fişekleri) parlamak, (ateşli silah için, genellikle kaza ile) ateş almak

As he was cleaning his gun it went off and killed him.	Tüfeğini temizlerken kazayla ateş alıp onu öldürdü.

b. be successful : (toplumsal olayları için) başarıya ulaşmak, iyi gitmek, fiyaskosuz bitmek

The party went off very well (i.e. everyone enjoyed it).	Parti iyi gitti. (yani : herkesin hoşuna gitti.)

c. start a journey, leave : (yolculuğa) çıkmak

He went off in a great hurry.	Büyük bir telâşla çıktı (gitti).

★ **go on** (intr) = continue a journey : (bir yolculuğa) devam etmek, yürümek

Go on till you come to the cross-roads.	Kavşağa gelinceye kadar yürü (= devam et).

★ **go on** (intr), **go on with** (tr), **go on** + isim fiil = bir işe devam etmek

Please go on playing; I like it.	Lütfen oynamaya devam edin; hoşuma gidiyor.
Go on with the treatment It is doing you good.	Tedaviye devam edin; size yararı oluyor.

★ **go on** + mastar : devamla ...mek

He began by describing the route and went on to tell us what the trip would probably cost (= he continued [his speech] and told us, etc.).	Güzergâhı/yolu anlattı ve devamla bize yolculuğun kaça çıkabileceğini söyledi (= devam ederek [konuşmasına] bize...)

★ **go out** (intr) =

a. leave the house : (evden) çıkmak

She ise always indoors; she doesn't go out enough.	Hep evde oturuyor; yeterince çıkmıyor.

b. join in social life, leave one's house for entertainments, etc. : Toplumsal etkinliklere katılmak; bu tür etkinliklere katılmak için evden çıkmak

She is very pretty and gay and she goes out a lot.	Çok güzel ve neşeli; çok da etkinliği var/evde de durmaz.

c. disappear, be discontinued : (bir moda için) geçmek

Crinolines went out about the middle of last century.	Kabarık eteklerin modası geçen yüzyılın ortalarında geçti.

d. be extinquished : (ışık, ateş için) geçmek, sönmek, kesilmek

The light went out and we were left in the dark.	Işık söndü ve karanlıkta kaldık.

★ **go over** (tr) = examine, study or repeat carefully : dikkatle gözden geçirmek

He went over the plans again and discovered two mistakes.	Planları yeniden gözden geçirdi ve iki hata buldu.

★ **go round** (intr) =
a. suffice : (birkaç kişiye) yetmek

Will there be enough wine to go round?	Herkese yetecek kadar şarap var mı?

b. go to his/her/your, etc. house : birinin evine gitmek, uğramak

I said that I'd go round and see her during the weekend.	Hafta sonunda uğrayıp onunla görüşeceğini söyledim.
I think I'll go round tonight. (i.e. go to her house)	Her halde ona uğrarım/Ona bir uğrayım (yani : evine gideyim).

★ **go through** (tr) = examine carefully : gözden geçirmek (genellikle birkaç şeyi, **go through, look through** gibidir; yalnız biraz daha titiz bir denetim gösterir.)

There is a mistake somewhere; we'll have to go through the accounts and see where it is.	Bir yerde bir yanlışlık var; hesapları gözden geçirip bunun nerede olduğunu bulmak zorunda kalacağız.
The police went through their files to see if they could find any fingerprints to match those that they had found on the weapon.	Polisler kayıtlarını gözden geçirip herhangi bir parmak izinin, silâhın üzerinde bulduklarına uyup uymadığını anlamaya/bulmaya çalıştılar.

★ **go through** (tr **ya da** intr) = suffer, endure : (acı, sıkıntı) çekmek, geçirmek

No one knows what I went through while I was waiting for the verdict (i.e. how much I suffered).	Yargıyı (hükmü) beklerken neler çektiğimi kimse bilemez (yani : nasıl sıkıntı çektiğimi)

★ **go through with** (tr) = finish, bring to a conclusion : (bir direnme ya da zorluğa karşın) bitirmek, sonuçlandırmak

He went through with his plans although all his friends advised him to abandon it.	Bütün arkadaşları ona vazgeçmesini öğütlemesine karşın planını başarıya ulaştırdı.

★ **go up** (intr) =

a. rise : (fiatlar için) artmak

The price of strawberries went up towards the end of the season.	Çilek fiatları, mevsim sonuna doğru arttı.

b. burst into flames (and be destroyed), explode (used of whole buildings, ships, etc.) : havaya uçmak, alev almak, (alev) sarmak

When the fire reached the cargo of chemicals the whole ship went up (= blew up) Someine dropped a cigarette end into a can of petrol and the whol egarage went up in flames.	Yangın kimyasal madde ambarına ulaşınca bütün gemi havaya uçtu. Birisi bir petrol tenekesinin içine bir izmarit düşürmüş; bütün garaj alev aldı/her yanını alevler sardı.

★ **go without** (tr) = do without : ...sız idare etmek. (Ancak **go without,** nesneler için (cansızlar için) kullanılır. «Go without a person»ın mecaz onlamı yoktur; 'o olmadan/onsuz yola çıkmak' anlamındadır.)

★ **grow out of** (tr) = abandon, on becoming older, a childish (and often bad) habit : (büyüyüp -daha çok kötü olan- çocukça bir davranışı) bırakmak

He used to tell a lot of lies as a young boy but he grew out of it later on.	Delikanlılığında çok yalan söylerdi, fakat sonradan bunu bıraktı.

★ **grow up** (intr) =

a. become adult : büyümek, yetişmek

«What are you going to do when you grow up?» I asked. «I'm going to be a pop star.» said the boy.	«Büyüdüğün zaman ne yapacaksın?» dedim, çocuk da, pop yıldızı olacağım», dedi.

b. develop : (gelenek) yayılmak, yaygınlaşmak

The custom of going away for one's holidays has grown up during the last thirty years.	Tatil sırasında bir yerlere gitmek alışkanlığı son otuz yılda yaygınlaştı.

HAND

★ **hand down** (tr) = bequeath or pass on : (gelenekleri/bilgiyi/mülkleri) daha sonraki kuşaklara bırakmak, aktarmak

This legend has been handed down from father to son.	Bu efsane babadan oğula geçmiştir.

★ **hand in** (tr) = give by hand : (elden) vermek (Burada verileni alan kişinin belirtilmesi gerekmez, çünkü cümleyi dinleyen kişice bu bilinmektedir.)

I handed in **my resignation** (i.e. I gave it to my employer). Someone handed **this parcel** in the morning/handed **it** in).

İstifamı verdim (onu işverenime verdim).

Birisi bu paketi sabahleyin verdi.

★ **hand out** (tr) = distribute : dağıtmak

He was standing at the door handing out **leaflets** (handing **leaflets** out / handing **them** out).

Tiyatronun kapısında duruyor ve el ilânları dağıtıyordu.

★ **hand over** (tr **ya da** intr) = surrender authority or responsibility to another : yetki ya da sorumluluğu) devretmek

The outgoing Minister handed over **his department** to his successor (handed **his deparment** over/handed **it** over).

Giden bakan mevkiini halefine devretti.

★ **hand round** (tr) = give or show to each person present : (bulunanlara teker teker) göstermek ya da vermek

The hostess handed round **coffee and cakes** (handed **them** round).

Ev sahibesi kahveyle çay verdi (tüm konuklarına/Ç.N.)

HANG

★ **hang about/around** (tr **ya da** intr) = loiter or wait (near) : ...civarında beklemek ya da dolaşıp durmak

He hung about the entrance all day, hoping for a chance to speak to the director.

Bütün gün, müdürle konuşma fırsatını bulma ümidiyle girişte dolaştı durdu.

★ **hang back** (intr) = show unwillingness to act : (belli bir) davranışta bulunmaya istekli görünmemek; ipe un sermek

Everyone approved of the scheme bu when we asked for volunteers they all hung back.

Herkes planı onayladı, ama gönüllüler istediğimiz zaman hepsi ipe un serdi.

★ **hang on to** (tr) = retain, keep in one's possession (halk dili) : elinde tutmak, vermemek

I'd hang on to that old coat if I were you. It might be useful.

Senin yerinde olsam o eski ceketi elimde tutarım. Bir işe yarayabilir.

HOLD

★ **hold off** (intr) = keep a distance, stay away (yağmur için) : yağmamak, uzakta durmak

The rain fortunately held off till after the school sports day.

Allahtan okul spor günü bitinceye kadar yağmur yağmadı.

★ **hold on** (intr) : wait : (özellikle telefonda) beklemek, (telefonu) kapamamak

Yes, Mr. Pitt is in. If you hold on for a moment I'll get him for you.	Evet, Mr. Pitt burada. Bir dakika beklerseniz (telefonu kapamazsanız) sizi ona bağlarım/çağırırım.

★ **hold on/out** (intr) = persist in spite of, endure hardship or danger : (bir güçlüğe, tehlikeye karşın) dayanmak

The survivors on the rock signalled that they were out of water but could hold out for another day.	Kazadan kurtulanlar kayalardan işaret verip sularının azaldığını, fakat bir gün daha dayanabileceklerini bildirdiler.
The enemy besieged the town but we held out for six weeks.	Düşman kasabayı kuşattı, ama altı hafta dayandık.

★ **hold up** (tr) =

a. stop by threats or violence : (soygun amacıyla tehdit ya da kaba kuvvetle) durdurmak

The terrorists held up the train and kept the passangers as hostages.	Teröristler treni durdurup/alıkoyup yolcuları rehin tuttular.
Masked men held up **the cashier** and robbed the bank (held **him** up).	Maskeli adamlar kasiyere kıpırdamamasını söyleyip bankayı soydular.

b. stop, delay : bekletmek (özellikle edilgen çatıda kullanılır)

The bus was held up because a tree had fallen across the road.	Otobüs bekletildi, çünkü bir ağaç yola devrilmişti.

JOIN

★ **join up** (intr) = enlist in one of the armed services : askere gitmek, orduya yazılmak

When war was declared he joined up at once.	Savaş ilân edilince hemen orduya yazıldı.

JUMP

★ **jump at** (tr) = accept with enthusiasm : (bir teklif ya da fırsatı) düşünmeden kabul etmek, canla başla kabul etmek

He was offered a place in the Himalayan expedition and jumped at the chance.	Himalayalara yapılacak (iş/bilimsel) gezide kendisine bir görev teklif edildi; o da bu fırsatı canla başla kabul etti.

KEEP

★ **keep somebody back** (tümleç **back**'ten önce gelir) = restrain, hinder, prevent from advancing : alıkoymak

Frequent illnesses kept him back (i.e. prevented him from making normal progress).

Arka arkaya gelen hastalıklar onu alıkoydu (yani : *normal ilerlemeler* kaydetmesini engelledi.

★ **keep down** (tr) = repress, control : denetim altında tutmak, zararsız halde tutmak, başetmek

What is the best way to keep down **rats** (keep **them** down)?
Try to remember to turn off the light when you leave the room. I am trying to keep down **expenses**/keep **expenses** down).

Farelerle başetmenin en iyi yolu nedir?
Odadan çıkarken ışığı söndürmeyi unutma, olur mu? Masrafları düşük tutmaya/denetim altına almaya çalışıyorum.

★ **keep in** a schoolboy = oblige him to remain at school after school hours as a punishment : (bir öğrenciyi, ceza olarak) evine göndermemek, okuldan sonra okulda tutmak

The master kept Tom in/kept him in because he had been inattentive.

Öğretmen, ders dinlemediği için Tom'u okulda cezalı tuttu.

★ **keep off** (*tr ya da intr*) = refrain from walking on, or from coming too close : ...den uzakta durmak, ...e yaklaşmamak

'Keep off the grass' (park notice).

'Çimlere yaklaşmayın' (Parkta uyarı).

★ **keep on** (ardından çoğu kez bir isim-fiil [fiil + ing/Ç.N.] gelir) = continue : sürdürmek, devam etmek, durmadan ...mek

I wanted to explain but he kept on talking and didn't give me a chance to say anything.

Açıklamak istedim, ama o durmadan konuştu ve bana birşey söyleme fırsatı vermedi.

★ **keep out** (tr) = prevent from entering : dışarıda tutmak, içeri almamak

My shoes are very old and don't keep out **water** (keep **the water** out/keep **it** out).

Ayakkaplarım çok eski; suyu dışarıda tutmuyor (su geçiriyor).

★ **keep out** (intr) = stay outside : dışarıda kalmak; içeri girmemek

'Private. Keep out' (notice at the door).

'Özeldir. İçeri girmeyiniz' (Kapıdaki uyarı).

★ **keep up** (tr) = maintain (an effort) : (bir çabayı) bir düzeyde tutmak

He began walking at six miles an hour bu the couldn't keep up **that speed** and soon began to walk more slowly (he couldn't keep **it** up).

Yürüyüşe, saatte altı mil hız yaparak başladı, fakat bu hızda kalamadı ve az sonra daha yavaş yürümeye başladı.

It is difficult to keep up a conversation with a person who only says 'Yes' and 'No'.

Yalnız 'Evet' - 'Hayır' diyen biriyle konuşmayı sürdürebilmek zor.

★ **keep up** (intr), keep up with (tr) = remain abreast of someone who is advancing; advance at the same pace as : (ilerlemekte olan birisiyle) yan yana gidebilmek; ...in gerisinde kalmamak, at başı beraber olmak

A runner can't keep up with a cyclist.	Bir koşucu, bir bisikletçiyle at başı beraber olamaz.
The work the class is doing is too difficult for me. I won't be able to keep up (**ya da** keep up with them).	Sınıfta yapılan çalışma bana çok zor geliyor. Onların gerisinde kalacağım.
It is impossible to keep up with the news unless you read the newspapers.	Gazeteleri okumadıkça haberleri günü gününe izlemek olanaksız.

KNOCK

★ **knock off** (tr **ya da** intr) = stop work for the day : (argomsu) günlük çalışmayı bitirmek, işe tamam demek, paydos etmek

English workmen usually knock off at 5.30 or 6.0 p.m.	İngiliz işçileri akşam saat 5:30 ya da 6:00'da paydos ederler.
We knock off work in time for tea.	Çay saatine yetişecek biçimde paydos ediyoruz.

★ **konck out** (tr) = hit someone so hard that he falls unconscious : nakavt etmek, vurup bayıltmak

In the finals of the boxing championship he knocked out **his oppenent,** who was carried out of the ring (knocked **his opponent** out/knocked **him** out.)	Boks birinciliği finallerinde rakibini nakavt etti; rakibi ringden dışarı taşındı.

LAY

★ **lay in** (tr) = provide oneself with a sufficient quantity (of stores, etc.) to last for some time : depolamak, istif etmek, tedarikli bulunmak

Because she expected a shortage of dried fruits she laid in a large supply.	Kuru meyva darlığının başgösterece ğini umduğu/göstermesini beklediği için çok miktarda (kuru meyva) istif etti/yedekte tuttu.

★ **lay out** (tr) = plan gardens, building sites, etc. : (bahçeleri, binaların yerlerini, vb.) düzenlemek

Le Nôtre laid out **the gardens** at Versailles (laid **the gardens** out/laid **them** out).	Versay'daki bahçeleri Le Nôtre düzenledi.

★ **lay up** (tr) = store carefully till needed again (used of ships, cars, etc.) : (ileride yeniden kullanılacağı zaman çıkarmak üzere) bir yere kaldırmak (özenle)

Before he went to Brazil for a year, he laid up **his car,** as he didn't want to sell it (laid **it** up).

Brezilya'ya bir yıllığına gitmeden önce arabasını garaja çekti, çünkü onu satmak istemiyordu.

★ **be laid up** (of a person) = be confined to bed through illness : (hastalık nedeniyle) yataktan çıkmamak

She was laid up for weeks with a slipped disk.

Disk kayması yüzünden altı hafta yataktan çıkamadı.

LEAD

★ **lead up to** (tr) = prepare the way for, introduce : (mecazî anlamda) (bir işi yaptırmak için) yol yapmak; konuya girmek.

He wanted to borrow my binoculars but he didn't say so at once. He led up to the subject by talking about his holidays.

Dürbünümü (ödünç) almak istiyordu, ama bunu hemen söylemedi. Tatilinden söz ederek konuya girdi. (Yolunu yapıyordu/Ç.N.)

LEAVE

★ **leave off** (**genellikle** intr) = stop (doing something) : (bir işi) bırakmak, artık yapmamak

He was playing his trumpet but I told him to leave off because the neighbours were complaining about the noise.

Borusunu çalıyordu, fakat ona bırakmasını söyledim, çünkü komşular gürültüden yakınıyordu.

★ **leave out** (tr) = omit : dışarıda bırakmak, almamak

We'll sing our School Song leaving out the last ten verses.

Okul Marşımızı, son on dizeyi dışarıda bırakarak (söylemeden) okuyacağız.

They gave each competitor a number; but they left out **number 13** as no one wanted to have it (left **No 13** out/left **it** out).

Her yarışmacıya bir numara verdiler, fakat 13 Numarayı dışarıda bıraktılar, çünkü kimse onu almak istemiyordu.

LET

★ **let down** (tr) = lower : indirmek, (aşağı) bırakmak, salmak

When she lets **her hair** down it reaches her waist (lets down **her hair**/lets **it** down).

Saçlarını bıraktığı zaman beline iniyor.

You can let a coat down (i.e. *lengthen it*) by *using* the hem.

Baskıyı kullanarak (açarak) bir ceketi *uzatabilirsiniz.*

★ **let someone down** (tümleç **down**'dan öncedir) = disappoint him by failing to act as well as expected, or by failing to fulfil an agreement : (umulanı yapmayarak ya da bir anlaşmayı yerine getirmeyerek) düş kırıklığına uğratmak, boşa bekletmek, ortada bırakmak

I promised him that you would work well. Why did you let me down by doing so little?
He said he'd come to help me; but he let me down. He never turned up.

Ona senin iyi çalışacağını söylemiştim. Neden bu denli az iş yaparak beni yalancı çıkardın?
Bana yardım edeceğini söyledi, fakat ortada bıraktı. Hiç gelmedi.

★ **let in** (tr) = allow to enter, admit : içeri almak, sokmak, içeri kabul etmek

They let in the **ticket-holders** (let the **ticket-holders** in/let **them** in).
If you mention my name the door-keeper will let you in.

Ellerinde biletleri olanları içeri aldılar.
Benim adımı verirsen kapıcı seni içeri alır.

★ **let someone off** (tümleç **off**'dan önce) = refrain from punishing : cezalandırmamak, serbest bırakmak

I thought the magistrate was going to fine me, but he let me off (**get off**'a bakınız).

Sulh yargıcının bana para cezası vereceğini sandım, ama beni serbest bıraktı (serbest kaldım).

★ **let out** (tr) =

a. make wider : (elbiseler için) genişletmek

That boy is getting fatter. You'll have to let out **his clothes** (let **his clothes** out/let **them** out).

O çocuk şişmanlıyor. Elbiselerini genişletmek zorunda kalacaksınız.

b. allow to leave, release : salmak, serbest bırakmak

He opened the door and let out **the dog** (let the **dog out**/ let **it** out).

Kapıyı açtı ve köpeği saldı.

LISTEN

★ **listen in** (intr) = listen to the radio : (radyo) dinlemek

I only listen in if there is a good concert.

Radyoyu yalnız, iyi bir konser olunca dinlerim.

LIVE

★ **live down** a bad reputation = live in such a manner that people will forget it : (hakkındaki kötü izlenimleri) silmek, silecek biçimde yaşamak

He has never quite been able to live down a reputation for drinking too much which he got when he was a young man (live **it** down).

Delikanlılığı sırasında kazandığı, çok içki içtiğine ilişkin ününü (sarhoş adını) hiçbir zaman tam silemedi.

★ **live in** (intr) = live in one's place of work : (özellikle ev işlerinde çalışanlar için) (çalıştığı yerde) yaşamak, oturmak

Advertisement : Cook wanted. £ 8 a week. Live in.	İş ilânı : Aşçı aranıyor. Haftada 8 sterlin (ücret). (Geceleri de evde kalacaktır.)

★ **live on** (tr) = use as staple food : ana yiyecek olarak kullanmak, ile yaşamak

It is said that for a certain period of his life Byron lived on vinegar and potatoes in order to keep thin.	Söylendiğine göre Byron, kilo almamak için, yaşamının bir döneminde (yalnız) sirke ve patatesle yaşamış. (Başka birşey yememiş).

☆ **live up to** (tr) = maintain a certain standard moral, economic or behavioural. (Ahlâkî, ekonomik ya da davranışlara ilişkin) yaşam biçimini sürdürmek

He had high ideals and tried to live up to them (i.e. he tried to act in accordance with his ideals).	Yüksek ülküleri vardı ve yaşamını ona göre düzenlemişti (yani : ülkülerine uygun biçimde davranmaya çalışıyordu.)

LOCK

★ **lock up** a house (tr **ya da** intr; **genellikle** intr) = lock all the doors : (evin tüm kapılarını) kilitlemek

People usually lock up before they go to bed at night.	İnsanlar gece yatmadan önce genellikle her yanı kilitlerler.

★ **lock up** a person or thing = put in a locked place i.e. box, safe, prison : (bir kişiyi ya da nesneyi) kilit altına almak

She locked up **her diamonds** every night (locked **her diamonds** up/locked **them** up).	Her gece elmaslarını kilit altına alıyordu.

LOOK

★ **look after** (tr) = take care of : (bir çocuğa, hastaya, vb.) bakmak

Will you look after my parrot when I am away?	Ben yokken papağınıma bakar mısın?

★ **look ahead** (intr) = consider the future so as to make provision for it : (önlemler alacak biçimde) ileriyi görmek

Everyone should look ahead and save a little money for when he retires.	Herkes ileriyi görüp emekliye ayrılacağı günler için her yıl bir miktar para biriktirmelidir.

★ **look at** (tr) = regard : bakıp ciddiye almak

He looked at the clock and said, «It is midnight».	(Duvardaki) saate bakıp, «Gece yarısı olmuş!» dedi.

ÇEVİRİCİNİN NOTU : **«Look at»** bileşimi, her hangi bir deyimsel (mecazi) anlam taşımadan da, sadece «bir şeye bakmak» anlamında kullanılabilir. Bu açıdan bakıldığında, yukarıdaki örnek cümleyi, özel bir vurgulamaya gerek görmeden, «Duvardaki saate baktı ve "Gece yarısı oldu„ dedi» olarak çevirebiliriz. Ancak bu bileşimin deyimsel kullanılışında «yorum yaparak bakmak / bakıp bir sonuç çıkarmak» anlamı vardır. Burada saate bakan kiş gece yarışına kadar oturmuş olmaktan rahatsızlık duymuştur. Bu bileşimin özünü daha iyi anlayabilmek için **«regard»** sözcüğüne bakmanızı öğütleriz.

★ **look back** (intr), **look back on** (tr) = consider the past : geçmişe dönüp bakmak

Looking back, I don't suppose we are any worse now than people were a hundred years ago. Perhaps some day it will be pleasant to look back on these things.	Geçmişe (şöyle bir) bakıyorum da, diyorum ki biz bugün, insanların bundan yüzyıl önce olduklarından hiç de daha kötü durumda değiliz. Belki bir gün geçmişe dönüp bunları (anımsamak) hoş olacak.

★ **look back/around** (intr) = look behind : arkaya dönüp bakmak (mecazî değil)

Don't look around now, but the woman behind us is wearing the most extraordinary hat.	Şimdi dönüp bakma, ama arkamızdaki kadın çok olağanüstü (komik) bir şapka takmış başına.

★ **look for** (tr) = search for, seek : aramak

I have lost my watch. Will you help me to look for it?	Saatimi yitirdim. Aramama yardım eder misin?

★ **look out for** (tr) = keep one's eyes open so as to see something (usually fairly conspicuous) if it presents itself : (genellikle görülmesi zor olmayan bir şeyi görebilmek için) etrafa bakınmak; etrafı kolaçan etmek (birisini/birşeyi görmek için)

I am going to the party too, so look out for me.	Ben de partiye gidiyorum. Beni bul.

★ **look out** (intr) = be watchful, beware : dikkat etmek

(to someone who is about to cross the road) 'Look out! There's a lorry coming!'	(Yolu geçmek üzere olan birine) 'Dikkat et! bir kamyon geliyor!'

★ **look forward to** (tr) = expect with pleasure : (çoğu kez bir isimfiille [**-ing** eki alınış isim/Ç.N.] birlikte kullanılır.) iple çekmek, dört gözle beklemek

I am looking forward to her arrival/to seeing her.	Onun gelmesini/Onu görmeyi dört gözle bekliyorum/iple çekiyorum.

★ **look in** (intr) = pay a short (often unannounced) visit = call in : (çoğu kez habersiz) uğramak [**call in**'e bakınız]

I'll look in this evening to see how she is.	Sağlık durumunu öğrenmek için bugün ona uğrarım/uğrayım.

★ **look into** (tr) = investigate : soruşturmak

There is a mystery about his death and the police are looking into it.	Onun ölümünde bir esrar (perdesi) var, polis bu konuda soruşturma yapıyor/bu konuyu soruşturuyor.

★ **look on...as** (tr) = consider : ...e, ...gözüyle bakmak; ...i ...kabul etmek

Most people look on a television set as an essential set of furniture.	Birçok insan televizyon alıcısını gerekli bir ev eşyası sayıyor.
These children look on their teachers as their enemies.	Bu çocuklar öğretmenlerine düşman gözüyle bakıyorlar.

★ **look on** (intr) = be a spectator only, not a participator : karışmadan yalnız izlemek

Two men were fighting. The rest were looking on.	İki adam dövüşüyordu. Ötekiler oturmuş seyrediyordu.

★ **look on** (tr) **look out on** (tr) : (pencereler ve evler için) = be facing : bakmak

His house looks on to the sea (i.e. from his house you can see the sea).	Evi denizi görüyor (yani : evinden denizi görebilirsiniz).

★ **look over** (tr) = inspect critically, read again, revise quickly : (eleştirel açıdan) gözden geçirmek, yeniden okumak, alelacele göz atmak (**look over,** anlam bakımından **go over**'a benzer, fakat bu *fiilin* verdiği dikkat kavramı **look over**'da yoktur)

Look over what you have written before handing it to the examiner.	Sınav sorumlusuna vermeden önce yazdıklarını bir kez daha gözden geçir.
I'm going to look over a house that I am thinking of buying.	Satın almayı düşündüğüm bir eve yeniden gidip bakacağım.

★ **look through** (tr) = examine a number of things, often in order to select some of them; turn over the pages of a book or newspaper, looking for information : elden geçirmek; (bir kitap ya da gazeteyi, bir bilgi bulmak amacıyla) gözden geçirmek, sayfalarını çevirmek

Look through your old clothes and see if you have anything to give away.	Eski elbiselerini bir gözden geçir de bak bakalım aralarında birine verebileceklerin var mı?

Look through these photographs and try to pick the man you saw.
Şu fotoğraflara bir bak bakalım; gördüğün adamı bulmaya çalış.

He looked through the book and decided he wouldn't like it.
Kitaba şöyle baştan sona baktı; hoşlanmayacağına karar verdi.

★ **look through** someone = look at him without appearing to see him, as a deliberate act of rudeness : görmezlikten gelmek (birini)

She has to be polite to me in the office but when we meet outside she always looks through me.
Bana büroda nazik davranmak zorunda, ama dışarıda karşılaştığımız zaman beni hep görmezlikten geliyor.

★ **look up** an address/a name/a word/train time/telephone number, etc. = look for it in the appropriate book or paper, i.e. address book/directory/dictionary/time-table, etc. : (bir adres/isim/sözcük/tren kalkış saati/telefon numarası gibi şeyleri, adres defteri/rehber/sözlük/tarife gibi uygun bir kitap ya da listede) bulmak, aramak

If you don't know the meaning of the word look **it** up/look up **the word**/look **the word** up).
Sözcüğün anlamını bilmiyorsan, [Sözlükten] bak.

I must look up the time of your train (look for it in the time-table).
Senin trenin saatine bakayım (Tarifede bulayım).

★ **look somebody up, 'visit** = ziyaret etmek' anlamına gelebilir. Ziyaret edilen kişi genellikle uzakta oturmaktadır ve pek sık görülmemektedir. Bu nedenle **look up, look in**'den farklıdır. **Look in,** ziyaret edilen kişinin yakınlarda oturduğu anlamını taşır. [Türkçede **aramak** sözcüğünü de bu durumda kullanabiliriz/Ç.N.]

Any time you come to London do look me up (come and see me).
Londra'ya ne zaman gelirsen (gel) mutlaka beni ara. (gel de beni gör/gel de görüşelim).

I haven't seen Tom for ages. I must find out where he lives and look **him** up/look **Tom** up/look up **Tom**).
Tom'u asırlardır görmüyorum. Nerede oturduğunu bulup ona uğramalıyım.

★ **look up** (intr) = improve (özne genellikle **işler/iş hayatı-ticaret kolu/dünya olayları/hava** gibi pek belirli olmayan birşeydir) : ilerlemek, iyiye gitmek

Business has been very bad lately but things are beginning to look up now.
Son sıralarda iş hayatı çok kötü, fakat işler şimdi şimdi iyi gitmeye başlıyor.

★ **look someone up and down** = look at contemptuously, letting your eyes wander from his head to his feet and back again : (aşağılayıcı biçimde tepeden tırnağa) süzmek

The policeman looked the drunk man up and down very deliberately before replying to his question.

Polis, sarhoşun sorusunu yanıtlamadan onu aşağılayıcı biçimde süzdü.

★ **look up to** = respect : saygı duymak

School boys usually look up to great athletes.

Öğrenciler genellikle büyük sporculara saygı duyarlar.

★ **look down on** (tr) = despise : tepeden bakmak, küçük görmek, küçümsemek, hakir görmek

Small boys usually look down on little girls and refuse to play with them.

Küçük çocuklar genellikle küçük kızlara tepeden bakarlar ve onlarla oyun oynamaya yanaşmazlar.

She thinks her neighbours look down on her a bit because she's never been abroad.

Hiç yurt dışına çıkmamış olduğu için komşularının onu küçümsediklerini sanıyor.

MAKE

★ **make for** (tr) = travel towards : ...e doğru gitmek, yolunu doğrultup ...e gitmek

The escaped prisoner was making for the coast.

Kaçak mahkûm kıyıya doğru gidiyordu/kıyıya doğru yolunu tuttırmuştu.

★ **make off** (intr) = run away (hırsızlar, vb. için) kaçmak, (tüymek)

The boys made off when they saw the policemen.

Çocuklar polisleri görünce kaçtılar.

★ **make out** (tr) =

a. discover the meaning of, understand, see, hear, etc. clearly : (net olarak) çıkarmak/anlamak/görmek/duymak, vb.

I can't make out **the address**, he has written it so badly (make **the address** out/make **it** out).

Adresi okuyamıyorum; öyle kötü yazmış ki...

Can you hear what the man with the loudspeaker is saying? I can't make it out at all.

Megafolna (konuşan) adamın ne söylediğini duyabiliyor musun? Ben katiyen anlayamıyorum.

I can't make out why he isn't here yet.

Onun neden halâ burada olmadığını (neden halâ gelmediğini) anlayamıyorum.

b. state (probably falsely) : (yanlış) bildirmek, söylemek, atmak

He made out that he was a student looking for a job. We later learnt that this wasn't true at all.

Bir iş arayan bir öğrenci olduğu yalanını uydurdu. Sonradan bunun hiç de doğru olmadığını öğrendik.

The English climate isn't so bad as some English people make out.	İngiltere'nin iklimi bazı İngilizlerin (yanlış olarak) söyledikleri kadar kötü değildir.

c. write a cheque : çek doldurmak, yazmak

Customer : Who shall I make it out to?	**Müşteri :** (Çeki) Kimin adına yazayım?
Shopkeeper : Make it out to Jones and Company.	**Dükkân sahibi :** 'John and Company' ('John ve Ortakları') adına yazın.

★ **make up one's mind** = come to a decision : kararını vermek

In the end he made up his mind to go by train.	Sonunda trenle gitmeye karar verdi.

★ **make up** a quarrel/make it up = end it : (tartışmaya) son vermek; işi tatlıya bağlamak

Isn't it time you and Ann made up your quarrel/made it up.	Ann'le senin tartışmanıza son vermenizin zamanı gelmedi mi?/işi tatlıya bağlamanızın...

★ **make up** a story/excuse/explanation = invent it : (bir öykü/bahane/açıklama) uydurmak

I don't believe your story at all. I think you are just making it up.	Anlattığın masala kesinlikle inanmıyorum. Bence sen bunu bayağı uyduruyorsun.

★ **make up** (tr **ya da** intr) = use cosmetics : makyaj yapmak

Most women make up/make up their faces/make their faces up.	Birçok kadın makyaj yapar/yüzlerine makyaj yapar.
Actors have to be made up before they appear on the stage.	Aktörlere, sahneye çıkmadan önce makyaj yapılması gerekir.

★ **make up** (tr) put together, compound, compose : (bir araya getirerek) yapmak

Take this prescription to the chemist's. They will make it up for you there. Make up the presription/make the prescription up.	Bu reçeteyi eczaneye götür. Orada sana (ilâcı) yaparlar.
Notice in the tailor's window : Customer's own materials made up.	Terzi vitrinindeki duyuru : Müşterilerin kendi malzemelerinden (elbise) yapılır.
The audiance was made up of very young children.	Dinleyiciler, çok küçük çocuklardan oluşuyordu.

★ **make up for** (tr) = compensate for : telâfi etmek, (zararı) gidermek (özne genellikle **it**'dir)

You'll have to work very hard today to make up for the time you wasted yesterday **ya da** to make up for being late yesterday.

Dün kaybettiğin zamanı ya da dün kü geç kalmanı telâfi etmek için bugün çok sıkı çalışmak zorunda kalacaksın.

We aren't allowed to drink when we are in training but we intend to make up for it after the race (i.e. to drink more than usual then).

Antrenman sırasında (birşey) içmemize izin verilmiyor, fakat bunu yarıştan sonra telâfi etmeye niyetliyiz (yani : O zaman, normalden çok içmeye).

MISS

★ **miss out** (tr) = leave out (**leave out** daha yaygındır)

MIX

★ **mix up** (tr) = confuse : (yanlışlık yapacak biçimde) karıştırmak

The new postman mixed up the addresses so that no one got the right letters/mixed them up.

Yeni postacı adresleri karıştırmış; sonunda hiç kimse doğru mektubu (kendine ait olanı) alamadı.

★ **be/get mixed up with** = be involved (usually some rather disreputable person or business) : (pis bir kişiye ya da işe) bulaşmak; girmek

I don't want to get mixed up with any illegal organization.

Herhangi bir illegal örgüte bulaşmak/girmek istemiyorum.

MOVE

★ **move in** (intr) = move self and possessions into new house, flat, rooms, etc. : (yeni bir eve, daireye, pansiyona, vb.) taşınmak

★ **move out** (intr) = leave house/flat etc., with one's possessions, vacate accommodation : (evden, vb.) çıkmak; boşaltmak

I have found a new flat. The present tenant is moving out this weekend and I am moving in on Wednesday.

Yeni bir daire buldum. Şimdiki kiracı hafta sonunda çıkıyor, ben de Çarşamba günü taşınıyorum.

★ **move on** ya da **up** = advance, go higher : ilerlemek, yükselmek

Normally in schools boys move up every year.

Normal olarak okullarda çocuklar her yıl yükselirler (sınıflarını geçerler).

ORDER

★ **order somebody about** (tümleç **about**'dan önce) = give him a lot of orders (often regardless of his convenience or feelings) : birine emirler yağdırmak

He is a retired admiral and still has the habit of ordering people about.

Kendisi emekli amiral ve halâ insanlara emirler yağdırma huyunda.

PAY

★ **pay back** (tr), pay someone back (tr **ya da** intr) = repay : geri ödemek

I must pay back **the money** that I borrowed (pay **the money** back/pay **it** back).	Ödünç aldığım parayı geri ödemeliyim.
I must pay back **Mr Pitt** (pay **Mr Pitt** back/pay **him** back).	Mr Pitt'e (borcumu) geri vermeliyim.
I must pay Mr Pitt back **the money** he lent me.	Mr. Pitt'e, bana ödünç verdiği parayı geri vermeliyim.
I must pay him back the money. I must pay **it** back to him.	Parayı ona geri vermeliyim. Onu ona geri vermeliyim.

★ **pay someone back/out** = revenge oneself : öcünü almak, ödetmek

I'll pay you out for this (i.e. for the harm you have done me).	Bunu sana ödeteceğim (yani : bana yaptığın zararı).

★ **pay up** = pay money owed in full : (borcu) bütünüyle ödemek; temizlemek

Unless you pay up I shall tell my solicitor to write to you.	(Borcunuzu) temizlemezseniz dava vekilime, size yazı göndermesini söyleyeceğim.

PICK

★ **pick out** (tr) = choose, select, distinguish from a group : seçmek, tanıyıp ayırdetmek

Here are six diamonds. Pick out **the one you like best** (pick **it** up).	Buyrun altı tane elmas. En beğendiğinizi seçin.
In an identity parade the witness has to try to pick out **the criminal** from a group of about eight men (pick **the criminal** out/pick **him** out).	Sanıklar önünden geçerken tanığın suçluyu yaklaşık sekiz kişilik bir topluluğun arasından tanımaya çalışması gerekiyor.
I know that you are in this photograph but I can't pick **you** out.	Senin bu fotoğrafta olduğunu biliyorum, fakat hangisinin sen olduğunu çıkaramıyorum.

★ **pick up** (tr) =

a. raise or lift a person or thing, usually from the ground or from a table or chair : (yerden, sandalyeden/masadan) almak, kaldırmak, toplamak

He picked up **the child** and carried him into the house/ picked **the child** up.	Çocuğu kaldırıp eve taşıdı.
She scatters toys all over the floor and I have to **pick them** up.	O oyuncakları yere dağıtır, ben de onları kaldırmak (yerden almak/ toplamak) zorunda kalırım.

b. call for, take with one (in a vehicle) : (bir taşıta) almak

I won't have time to come to your house but I could pick you up at the end of your road.
Evine gelecek zamanım yok, ama seni, sizin yolun sonundan alabilirim.

The coach stops at the principal hotels to pick up **tourists,** but only if they arrange this in advance (pick **tourists** up/ pick **them** up).
Otobüs, turistleri almak için büyük otellerde durur, fakat yalnızca (oteller) bunu önceden ayarlarlarsa.

The crew of the wrecked yacht were picked up by helicopter.
Kaza geçiren yatın tayfaları helikopterle (denizden) alındılar.

c. receive (by chance) wireless signals : (rastlantı sonucu telsiz sinyali) yakalamak/almak

Their S.O.S. was picked up by another ship which informed the lifeboat headquarters.
Onların (verdiği) S.O.S. (sinyali), başka bir gemi tarafından (rastlantı sonucu) alındı. O da (durumu) can kurtarma merkezine bildirdi.

d. acquire cheaply, learn without effort : ucuza elde etmek, çaba göstermeden öğrenmek; kapmak; (ucuza) düşürmek = satın almak

Sometimes you pick up wonderful bargains in these markets.
Bazen bu pazarlarda çok ucuz mallar düşürürsün.

Children usually pick up foreign languages very quickly.
Çocuklar genellkile yabancı dilleri çabuk (kolay) kaparlar.

POINT

★ **point out** (tr) = indicate, show : belirtmek, göstermek

As we drove through the city the guide pointed out **the most important buildings** (pointed **the buildings** out/*pointed* **them** out).
Şehrin içinden arabayla geçerken rehber, en önemli binaları gösterdi.

PULL

★ **pull down** (tr) = demolish : (binaları) yıkmak

Everywhere elegant old buildings are pulled down and mediocre modern erections are being put up (pull down **houses**/ pull **them** down).
Her yerde eski zarif binalar yıkılıp (yerlerine) sıradan modern yapılar dikiliyor.

★ **pull off** (tr) = succeed (tümleç genellikle **it**'dir) : (başarmak anlamında) kıvırmak

Much to our surprise he pulled off **the deal** (pulled **it** off) (= sold the goods/got the contract)
Hiç ummuyorduk ama işi kıvırdı (malları sattı/anlaşmayı imzaladı).

★ **pull through** (intr **ya da** tr) = recover from illness/couse someone to recover : hastalıktan kurtulmak, kefeni yırtmak, hastalıktan kurtarmak, iyileşmek, iyileştirmek

We thought that she was going to die but her own will power pulled her through (tr).	Onu ölecek sanıyorduk ama kendi istenci/iradesi sayesinde kefeni yırttı. (tam çeviri : kendi istenci onun yaşamını kurtardı.)
He is very ill but he'll pull through if we look after him carefully (intr).	Çok hasta, ama ona iyi bakarsak kurtulur/paçayı kurtarır.

★ **pull up** (intr) = stip (of vehicles) : (araçlar için) durmak; çekmek (bir yana)

A lay-by is a space at the side of a main road, where drivers can pull up if they want a rest.	«Lay-by : yan yol/yol kenarındaki park yeri», ana yolun kenarında, şoförlerin dinlenmek istedikleri zaman park edecekleri/arabalarını çekecekleri bir boşluktur.

PUT

★ **put aside/by** (tr) = save for future use (usually money). (genellikle parayı) bir yana koymak = biriktirmek. (**put aside,** genellikle paranın belli bir amaç için biriktirildiği anlamını taşımaktadır.)

He puts aside **£ 5 a month** to pay for his summer holiday (put **it** aside).	Yaz tatili masraflarını karşılamak üzere her ay bir yana 5 sterlin koyuyor.
Don't depend on your salary. Try to put **something** by each month.	Maaşına güvenme. Her ay bir yana birkaç kuruş koy.

★ **put away** (tr) = put tidily out of sight : (genellikle çekmeceye, dolaba, vb.) kaldırmak (ortalığı düzeltirken)

Put **your toys** away, childen; it's bedtime (put away **the toys**/put **them** away).	Oyuncaklarınızı kaldırın çocuklar. Yatma zamanı geldi.

★ **put something back** = replace it where you found it/where it belongs : (bulmuş olduğunuz ya da ait olduğu yere) geri koymak.

When you have finished with the book put it back on the shelf.	Kitapla işin bitince onu rafa geri koy.

★ **put back** a clock/watch = retard the hands : saati geri almak **put the clock** back, bazen mecazî olarak, **'to return to the customs of the past :** geçmişin geleneklerine dönmek' anlamında kullanılır :

Mother : Your father and I will arrange a marriage for you when the time comes.	**Anne :** Zamanı gelince babanla ben sana bir evlilik ayarlarız.

Daughter : You're trying to put **the clock** back. Parents don't arrange marriages these days! (put back **the clock**/put **it** back).

Kız : (Tam çevirisi : Eski gelenek lere dönmek istiyorsun) Hangi gün lerde yaşıyoruz? Anne-babalar bu günlerde (artık) evlilikleri ayarla mıyorlar.

★ **put down** (tr) =

a. **pick up**'un zıttı (yani : [yere] bırakmak)

He picked up the saucepan and put it down at once because the handle was almost red-hot (put **the saucepan** down/put **it** down).

Tavayı eline aldı ve hemen bıraktı, çünkü sapı neredeyse akkor haline gelmişti.

b. crush rebellions, movements : (başkaldırı [isyan] ya da hareketleri) bastırmak

Troops were used to put down **the rebellion** (put **the rebellion** down/put **it** down).

Başkaldırıyı bastırmak için (askerî) birlikler kullanıldı.

c. write : yazmak

Put down **his phone number** before you forget it (put **the number** down/put **it** down).

Telefon numarasını unutmadan yaz.

Customer to shop assistant : I'll take that one. Please put it down to me/to my account (= enter it in my account).

Müşteri tezgâhtara : Şunu alıyorum. Lütfen onu bana yazın/hesabıma yazın (= hesabıma kaydedin).

★ **put something down to** (tr) = attribute it to : ...e bağlamak, ...e vermek, ...ile açıklamak

The children wouldn't answer him, but he wasn't annoyed as he put it down to shyness. She hasn't been well since she came to this country; I put it down to the climate.

Çocuklar ona yanıt vermediler; fakat o sinirlenmedi, çünkü bunu onların utangaçlığına verdi.
Bu ülkeye geldiğinden beri kendini iyi hissetmiyor. Ben bunu iklime bağlıyorum.

★ **put forward** a suggestion/proposal, etc. = offer it for consideration : (bir öneri/teklifi) öne sürmek

The older members of the committee are inclined to veto any suggestions put forward by the younger ones (put **a suggestion** forward/put **it** forward).

Komisyonun daha yaşlı üyelerinde daha genç üyelerin öne sürdüğü her öneriyi veto etme eğilimi var.

★ **put forward/on** clocks and watches = advance the hands : saatleri ileri almak. (**put forward, put back**'in zıttıdır.)

In March people in England put **their clocks** forward/on an hour. When summer time ends they put them back an hour.

Martta İngilizler saatlerini ileri alırlar/bir saat ileri alırlar. Yaz dönemi bittiğinde bir saat geri alırlar.

★ **put in** a claim = make a claim : bir hak iddiasında bulunmak, tazminat talep etmek.

He put in a claim for compensation because he had lost his luggage in the train crash.

Tren kazasında eşyalarını yitirdiği için (eşyaları bütünüyle hasara uğradığı için) tazminat talebinde bulundu.

★ **put in** for a job = apply for it : (bir işe) talip olmak

They are looking for a lecturer in geography. Why don't you put in for it?

Bir coğrafya okutmanı arıyorlar. Sen basvursana.

★ **put in** (intr) = call (at a port) : (gemiler için : bir limana) uğramak

Ships on their way to Australia via the Suez Canal used to put in at Genoa/put in here.

Süveyş Kanalı'ndan/Kanalı yolu ile Avustralya'ya giden gemiler Cenova'ya uğrardı.

★ **put off** an action = postpone it : (bir işi) ertelemek

Some people put off making their wills till it is too late.

Bazı insanlar vakit çok geç olunca-ya kadar vasiyetnamelerini yazma (işini) ertelerler.

I'll put off **my visit** to Scotland till the weather is warmer (put **my visit** off/put **it** off).

İskoçya ziyaretini (gezimi) havalar daha çok ısınıncaya kadar erteleyeceğim.

★ **put a person off** =

a. tell him to postpone his visit to you : (bir kişinin size yapacağı ziyareti) ertelemek

I had invited some guests to dinner but I had to put them off because a power cut prevented me from cooking anything.

Birkaç konuğu akşam yemeğine çağırmıştım, fakat ziyaretlerini ertelemelerini istemek zorunda kaldım, çünkü elektrik kesintisi, herhangi bir yemek pişirmemi engelledi (elektrik kesintisi yüzünden herhangi birşey pişiremedim).

b. repel, deter him : (bir kişiyi -mecaz anlamında-) geri itmek; vazgeçirmek

I wanted to see the exhibition but the queue put me off.

Sergiyi görmek istiyordum, fakat kuyruk beni vazgeçirdi (kuyruk yüzünden vazgeçtim).

Many people who want to come to England are put off by the stories they hear about English weather.

İngiltere'ye gelmek isteyen birçok kimseyi İngiltere'nin havası hakkında duydukları söylentiler vazgeçiriyor. (...birçok kimse...söylentiler yüzünden vazgeçiyor).

★ **put on** clothes/glasses/jewellery = dress oneself, etc. : (elbise, vb.) giymek; (gözlük/takı, vb.) takmak. Tersi **take off : çıkarmak**'tır. (ÇEVİRİCİNİN NOTU : Birçok öğrencimiz **put on** ile **wear**'i karıştırmaktadır. **Put on,** «üzerinde yokken birşeyi giymek» anlamındadır. Buna karşılık **wear,** «giymiş olarak üzerinde bulundurmak» demektir.)

He put on **a black coat** so that he would be inconspicuous (put **a coat** on/**put it** on).	Farkedilmesin diye siyah bir ceket giydi.
She put on her glasses and took the letter from my hand.	Gözlüklerini takıp mektubu elimden aldı.

★ **put on** an expression = assume it : (bir ifade) takınmak, (havasına) bürünmek

He put on an air of indifference, which didn't deceive anybody for a moment.	İlgisiz görünmeye çalıştı ve bu da bir an olsun kimseyi kandırmadı... (...ve bunu da kimse yutmadı).

★ **put on** a play = produce/perform : (bir oyunu) sahneye koymak, oynamak

The students usually put on a play at the end of the year.	Öğrenciler genellikle, yıl sonunda bir oyun koyarlar.

★ **put on** a light/ gas or electric fire/wireless = switch it on : (düğmeyi çevirip ya da basıp ışık, radyo, teyp, vb.) açmak.

Put on the light; I can't see a thing.	Işığı yak; tek bir şey görmüyorum.

★ **put out** any kind of light or fire = estinguish it : (her tür ışık, yangın ya da ateşi) söndürmek

Put out **that light!** (put **the light** out/put **it** out).	Söndür şu ışığı!

★ **put** someone **out** = inconvenience him : (rahatını bozmak)

He is very selfish. He wouldn't put himself out for anyone.	Çok bencildir. Kimse için rahatını bozmaz.

★ **be put out** = be annoyed : bozulmak, kızmak

She was very put out when I said that her new dress didn't suit her.	Yeni giysisinin ona yakışmadığını söyleyince çok bozuldu.

★ **put up** (tr) =

a. erect (a building, monument, statue, etc.) : (bir bina, anıt, heykel, vb.) dikmek

He put up **a shed** in the garden to keep tools in (he put **a shed** up/he put **it** up).	Aletleri tutmak için bahçeye bir baraka yaptı.

b. raise (prices) : (fiatları) yükseltmek

When the importation of foreign tomatoes was forbidden, home growers put **up their prices** (they put **their prices** up/put **them** up).	Yabancı (ülkelerden) domates dışalımı yasaklanınca yerli yetiştiriciler fiatlarını yükselttiler.

★ **put someone up** (tümleç genellikle **up**'dan önce) = give him temporary hospitality : (bir kişiyi geçici olarak) barındırmak

If you come to Paris I will put you up. You needn't look for an hotel.	Paris'e gelirsen ben seni barındırırım (bende kalırsın). Otel aramana gerek yok.

★ **put** someone **up to** something (usually a trick) = give him the idea of doing it/tell him how to do it : (genellikle hileli bir işi) kafasına sokmak

He couldn't have thought of that trick by himself. Someone must have put him up to it.	Bu numarayı tek başına düşünmüş olamaz. Biri bunu onun kafasına sokmuş olmalı.

★ **put up with** (tr) = bear patiently : dayanmak, tahammül etmek, çekmek, katlanmak

We had to put up with a lot of noise when the children were at home.	Çocuklar evdeyken büyük bir gürültüye dayanmak/gürültüyü çekmek zorunda kaldık/zorundaydık.

RING

★ **ring up** (tr **ya da** intr) = telephone : telefon etmek

I rang up **the theatre** to book seats for tonight (I rang **the theatre** up/rang **it** up).	Tiyatroya, bu geceye yer ayırmaları için telefon ettim.
If you can't come ring up and let me know.	Gelemezsen telefon et de bana haber ver.

★ **ring off** (intr) = end a telephone call by putting down receiver : (telefonu) kapatmak

He rang off before I could ask his name.	Daha adını sorma fırsatını bulamadan telefonu kapattı.

ROUND

★ **round up** (tr) = drive or bring together : bir araya getirmek, toplamak

The sheepdog rounded up the sheep (= collected them into a group) and drove them through the gate.	Çoban köpeği koyunları toparlayıp (= onları bir grup halinde topladı) kapıdan içeri soktu.
On the day after the riots the police rounded up **all suspects** /rounded **them** up) (= arrested them).	Başkaldırı olaylarının ertesi günü polis bütün kuşku duyulan kişileri topladı (= onları tutukladı).

RUB

★ **rub out** (tr) = erase pencil or ink marks with an india-rubber : (kurşunkalem ya da mürekkep *lekesini/yazıları* lastikle) silmek

The child wrote down the wrong word and then rubbed it out. (He rubbed **the word** out/rubbed out **the word**).	Çocuk yanlış kelime yazıp sonra da sildi.

★ **rub up** (tr) = revise one's knowledge of a subject : (bir konudaki bilgisini) yeniden gözden geçirmek/yeniden ortaya çıkarmak

I am going to France next month; I *must rub up* **my French**/rub **it** up).	Önümüzdeki ay Fransa'ya gidiyorum. Fransızcamı yeniden gözden geçirmeliyim. (Tam kavramı : Francamın tozunu alıp kullanılır duruma getirmeliyim.)

RUN

★ **run after** (tr) = pursue : kovalamak (aşağıdaki örneğe bakınız)

★ **run away** (intr) = flee, desert, one's home/school, etc., elope : kaçmak, evden kaçmak, kocaya kaçmak

The thief ran away and the policeman ran after him.	Hırsız kaçtı, polis onu kovaladı.
He ran away from home and got a job as a shelf-filler in a supermarket.	Evden kaçıp bir süpermarkette (malları raflara dizme) iş(ini) buldu.

★ **run away with** (tr) = become uncontrollable, gallop off out of rider's control : (duygular için) kontrolden çıkmak (ÇEVİRİCİNİN NOTU : Aşağıda, bu anlam için verilen birinci örneğin tam çevirisi «Dilim beni aştı ve...»dir. Kuşkusuz bunu böyle çeviremeyiz. Bu nedenle İngilizcedeki **«me» tümlecini** Türkçeye özne olarak çevirip «run away with»in bu anlamına karşılık «...e hakim olamamak/tutamamak» deyimini kullanacağız); (atın) gemi azıya alması

My tongue ran away with me and I said things that I afterwards regretted.	Dilimi tutamayıp sonradan pişman olduğum şeyler söyledim.
His horse ran away with him and he had a bad fall.	Atı gemi azıya aldı ve kötü düştü.

★ **run away with the idea** = accept an idea too hastily : (bir düşünceyi) hemen kabul etmek

Don't run with the idea that I am unsociable. I just haven't time to go out much.	Benim fazla toplum içine giren biri olmadığım kanısına varma hemen. Yalnızca dışarı çıkacak zamanım yok (o kadar).

★ **run down** (tr) = disparage, speak ill off : aleyhinde konuşmak, kötülemek

He is always running down his neighbours (running **his neighbours** down/running **them** down).	Komşularını hep kötülüyor.

★ **run down** (intr) = become unwound/discharged : (saat) boşalmak/durmak; (pil) tükenmek, vb.

This torch is useless, the battery has run down.	Bu fener işe yaramaz, pili bitmiş.

★ **be run down** (intr) = be in poor health after illness, overwork, etc. : bitkin olmak

He is still run down after his illness and unfit for work.	Hastalığından sonra halâ bitkin; çalışacak durumda değil.

★ **run in** (tr) = drive slowly initially to avoid straining engine (necessary with new or reconditioned engines) : (onarımdan geçmiş ya da yeni bir motörü alıştırmak için) arabayı yavaş sürmek, rodaj/alıştırma döneminden geçirmek.

I can't go more than 50 kilometres an hour as this a new car and I am still running **it** in (I am running in **a new car**/ running **a new car** in).	Saatte 50 kilometreden hızlı gidemem, çünkü bu yeni bir araba ve ben ona alıştırıyorum.
Notice on the back window of a new car : 'Running in. Please pass.'	Yeni bir arabanın arka camındaki duyuru : «Araba alıştırmadadır. Lütfen geçiniz.»

★ **run into** (tr) = collide with : (araçlar için) çarpmak, bindirmek

The car skidded and ran into a lamp-post (= **struck** the lamp-post)	Araba kayıp lamba direğine bindirdi (= çarptı).

★ **run into/across someone** = meet him accidentally : birine rastlamak

I ran into my cousin in Harrods recetly (I met him).	Yakınlarda, Harrods'da kuzenime rastladım (Onunla karşılaştım).

★ **run out of** (tr) = have none left, having consumed all the supply : ...i tükenmek, bitmek

I have run out of milk. Put some lemon in your tea instead.	Sütüm kalmadı/kalmamış. Onun yerine çayına limon koy.

★ **run over** (tr) = drive over accidentally (in a vehicle) : (arabayla) ezmek, çarpmak

The drunk man stepped into the road right in front of the oncoming car. The driver couldn't stop in time and ran over him.	Sarhoş adam tam, gelmekte olan arabanın önüne doğru yürüdü. Sürücü zamanında duramadı ve adamı ezdi.

★ **run over** (tr **ya da** intr) = overlow : taşmak

He turned on both taps and left the bathroom. When he came back he found that the water was running over (running over the edge of the bath)

Her iki musluğu da açıp banyodan çıktı. Geri döndüğünde suyun taşmakta olduğunu (küvetin kenarından taşmakta olduğunu) gördü.

★ **run over/through** (tr) = rehearse, check or revise quickly : alelacele (oyunu) prova etmek; gözden geçirmek, baştan bakmak

We've got a few minutes before the train goes, so I'll just run through your instructions again.

Trenin kalkmasına birkaç dakika var; talimatınızı kısaca bir kez daha anımsatayım.

★ **run through** (tr) = consume extravagantly, waste (used of supplies or money) : (stokları ya da parayı) sorumsuzca harcayıp tüketmek

I laid in a good stock of provisions but he ran through it all in a couple of weeks.

Yüklüce bir (yiyecek, vb.) stoku yapmıştım, fakat o bunu bir-iki haftada sorumsuzca harcayıp tüketti.

★ **run up** clothes = make them quickly : alelacele (giysi) dikivermek

Do you like this blouse? I ran it up myself this afternoon.

Bu bluzü beğendin mi? Bugün öğleden sonra kendim alelacele dikiverdim.

★ **run up** bills = incur them and increase them by continuing to buy things and put them down to one's account : (faturalarla hesabı) kabartmak

Her husband said that she must pay for things at once and not run up bills.

Kocası ona, satın aldıklarını hemen ödeyip faturaları kabartmamasını söyledi.

★ **run up against** difficulties/opposition = encounter them/it : karşılaşmak (zorluk)

If he tries to change the rules of the club he will run up against a lot of opposition.

Klübün kurallarını değiştirmeye uğraşırsa büyük dirençle karşılaşır.

SEE

★ **see about** (tr) = make inquiries or arrangements : gerekeni yapmak, ayarlamak

I must see about getting a room ready for him.

Ona hazır bir oda ayarlamam gerek.

★ **see** somebody **off** = accompany an intending traveller to his train/boat/plane, etc. : uğurlamak

The station was crowded with boys going back to school and parents who were seeing them off.

İstasyonda, okula dönen çocuklar ve onları uğurlayan anne-babalardan oluşan bir kalabalık vardı.

★ see somebody **out** accompany a departing guest to the door of the house : (bir konuğu) geçirmek

When guests leave the host usually sees them out.	Konuklar giderken ev sahibi genellikle onları geçirir.
Don't bother to come to the door with me. I can see myself out.	Benimle kapıya kadar zahmet etme. Kendim çıkarım.

★ **see over** a house/a building = go into every room, examine it often with a view to buying or renting : (kiralık ya da satılık bir evi/binayı) gezmek

I'm definitely interested in the house. I'd like to see over it as soon as possible.	Ev beni kesinlikle ilgilendiriyor. Mümkün olan en kısa zamanda gezmek istiyorum.

★ **see through** (tr) = discover a hidden attempt to deceive : gerçek amacı anlamak

She pretended that she loved him but he saw through her, and realized that she was only after his money. (= he wasn't taken in by her/by her pretence). (**take in** için sayfa ..... bakınız.)	Onu sever görünüyordu ama adam onun gerçek amacını anladı; kızın, onun parasının peşinde olduğunu gördü (ona aldanmadı/numarasını yutmadı).

★ **see to** (tr) = make arrangements, put right, repair : icabına bakmak, (bozuk, vb. olan birşeye) bakmak, ayarlamak

If you can provide the wine, I'll see to the food.	Sen şarabı ayarlarsan ben yiyecek işini hallederim.
That electric fire isn't safe, you should have it seen to.	Bu elektrik ocağı pek tekin değil; ona bir baktırmalısın.

SELL

★ **sell off** (tr) = sell cheaply (what is left of the stock) : (maldan arda kalanı) elden çıkarmak, ucuza satmak

Assistant : This line is being discontinued so we are selling off **the remainder** of our stock; that's why they are so cheap (sell **the rest** off/sell **it** off).	**Tezgâhtar :** Bu türün satışını artık yapamayacağız, onun için arda kalan malları elden çıkarıyoruz. İşte bu yüzden bunlar bu denli ucuz. (gerisini/onu ucuza satmak)

★ **sell out** (intr) = sell all that you have of a certain type of article : (belli bir malın bütününü) satmış olmak

When all the seats for a certain performance have been booked, theatres put a notice saying 'Sold out' outside the booking office.	Belli bir oyunun bütün koltukları satılmışsa tiyatrolar gişenin dış yanına 'Bilet kalmamıştır' yazısını koyar.

SEND

★ **be sent down** (intr) = be expelled from a university for misconduct : (disiplinsiz davranışlar nedeniyle üniversiteden) kovulmak

He behaved so badly in college that he was sent down and never got his degree.	Yüksek okulda öyle kötü davranışlarda bulundu ki, okuldan kovuldu ve hiçbir zaman ünvanını alamadı.

★ **send for** (tr) = summon : çağırtmak (çağrılan kişi zaten aynı binada bulunabilir.)

One of our water pipes has burst. We must send for the plumber.	Bizim su borularından biri patladı. Muslukçuyu çağırtmalıyız.
The director sent for me and asked if I could explain what had happened.	Müdür beni çağırtıp ne olduğunu (olayı) anlatmamı istedi.

★ **send in** (tr) = send to someone : (birisine) göndermek. (Gönderilen kişinin belirtilmesi gerekmez, çünkü konuşulan kişi bunu zaten bilmektedir.)

You must send in **your application** for the job before Friday (send it to the authority concerned) (send **your application** in/send **it** in).	İş için başvurunu Cumadan önce yapmalısın. (ilgili yetkiliye göndermelisin)

★ **send on** (tr) = forward, send after a person : göndermek, (birisi) gittikten sonra göndermek.

If any letters come for you after you have gone I will send **them** on (I'll send on **your letters**/send **your letters** on).	Siz gittikten sonra size mektup gelirse onları size gönderirim.

SET

★ **set in** (intr) = begin : (genellikle hoş olmayan bir dönem için) başlamak, bastırmak

Winter has set in early this	Kış bu yıl erken bastırdı.

★ **set off** (tr) = start : (bir olaylar dizisini) başlatmak

That strike set off **a series of strikes** throughout the country (set **them** off).	O grev, ülke çapında grevleri başlattı.

★ **set off/out** (intr) = start a journey : (yolculuğa) çıkmak

They set out/off at six and hoped to arrive before dark.	Saat altıda yola çıktılar ve karanlık (basmadan) oraya varmayı umuyorlardı.

[Varılacak yer belirtildiğinde 'for' kullanılır] :

They set out/off for Rome. — Roma'ya gitmek üzere yola çıktılar.

★ **set out** + mastar (genellikle **show** (göstermek)/**prove** (kanıtlamak)/**explain** (açıklamak, ya da benzeri bir fiil kullanılır) = begin this undertaking, aim : ...meye koyulmak

In this book the authos sets out to prove that the inhabitants of the islands came from South America. — Bu kitapta yazar, adalarda yaşayan halkın Güney Amerika'dan gelmiş olduklarını kanıtlamaya koyulmuştur.

★ **set up** (tr) = achieve, establish (a record) : (bir rekor) tesis etmek

He set up **a new record** when he ran a mile in under four minutes (he set **a new record** up/set **it** up). — Bir mili dört dakikanın altında koşarak yeni bir rekor tesis etti.

★ **set up** (intr) = start a new business : iş kurmak

When he married he left his father's shop and set up on his own (i.e. opened his own shop). — Evlenince babasının dükkânından ayrılıp kendi işini kurdu (yani : kendi dükkânını açtı).

SETTLE

★ **settle down** (intr) = become accustomed to, and content in, a new place, job, etc. : (yeni bir yere, işe, vb.) alışmak, uyum sağlamak

He was unhappy when he first went to school but he soon settled down and liked it very much. — Okula ilk gittiğinde mutsuzdu, fakat kısa zamanda alıştı ve okulu çok sevdi.

★ **settle up** (intr) = pay money owed : (borçlu olunan parayı) ödemek

Tell me what I owe you at the end of the week and I'll settle up with you then. — Hafta sonunda sana ne kadar borcum olduğunu söyle de o zaman sana ödeyim.

SHOUT

★ **shout down** (tr) = make a loud noise so as to prevent a speaker from being heard : (konuşucunun duyulmasını engellemek için) gürültü etmek/susturmak

Tom tried to make a speech defending himself but the crowd wouldn't listen to his explanation and shouted **him** down. — Kendini savunmak için Tom bir konuşma yapmaya çalıştı, ama kalabalık onun açıklamasını dinlemek istemiyordu; gürültü ederek onun sesini bastırdılar/onu susturdular.

The moderate speakers were shouted down. — Ilımlı konuşmacılar susturuldular.

SHOW

★ **show off** (tr **ya da** intr) = display (skill, knowledge, etc.) purely in order to win notice or applause : sükse yapmak, fiyaka yapmak, hava atmak

Although Jules speaks English perfectly, my cousin spoke French to him all the time just to show off (i.e. to impress us with her knowledge of French).
He is always picking up very heavy things just to show off **his strength** (show **it** off).

Jules İngilizceyi mükemmel konuştuğu halde kuzenim onunla, sırf hava atmak için, hep Fransızca konuştu (yani : Fransızcasını göstererek bizi etkilemek için).
Salt, gücünü göstermek için hep ağır şeyler kaldırıyor.

SHUT

★ **shut down** (tr **ya da** intr) = close down (bakınız : sayfa **325**) : kapamak

SIT

★ **sit back** (intr) = relax, take no action, do no more work : ('dinlenmek/girişimde bulunmamak/artık çalışmamak' anlamında) sırt üstü yatmak/uzanmak, öylece oturmak

I have worked hard all my life and now I'm going to sit back and watch other people working.

Tüm yaşamım boyunca çalıştım. Artık sırt üstü uzanıp ötekilerinin çalışmalarını izleyeceğim.

★ **sit out** (tr **ya da** intr) = remain seated with one's partner instead of dancing : dansa kalkmayıp eşiyle (damıyla/kavalyesiyle) oturmak.

I'm quite tired; let's sit **this one** out (sit out **this dance**).

Bir hayli yoruldum. Bu bitinceye kadar oturalım/Bu dansa kalkmayalım.

★ **sit up** (intr) = stay out of bed till later than usual : (genellikle kitap okumak/çalışmak/birini beklemek için [normal yatma zamanını geçirerek, yatmadan]) oturmak

I was very worried when he didn't come in and I sat up till 3 a.m. waiting for him.

Gelmeyince çok meraklandım ve saat 3'e (gece 3'e) kadar oturdum.

She sat up all night with the sick child.

Hasta çocukla birlikte sabaha kadar oturdu.

STAND

★ **stand by** (someone) (tr) = continue to support and help him : ('yardım etmek' anlamında) yanında olmak

No matter what happens I'll stand by you, so don't be afraid.

Ne olursa olsun yanında olacağım. Onun için korkma.

☆ **stand for** (tr) represent : göstermek temsil etmek, anlamında kullanılmak

The symbol 'x' usually stands for the unknown quantity in mathematics.	Matematikte 'x' simgesi genellikle bilinmeyen miktarı gösterir.

★ **stand for** Parliament = be a candidate for Parliament, offer yourself for election : (Parlamento seçiminde) adaylığını koymak

Mr Pitt stood for Parliement five years ago but he wasn't elected.	Mr. Pitt beş yıl önce Parlamentoya adaylığını koydu, fakat seçilmedi.

★ **stand up for** (tr) = defend verbally : (sözle) desteklemek, destekleyici konuşmak

His father blamed him, but his mother stood for him and said that he had acted sensibly.	Babası onu suçladı, ama annesi ondan yana konuşarak onun makul davranmış olduğunu söyledi.

★ **stand up to** (tr) = resist, defend oneself against : karşı çıkmak (bir kişiye/güce)

This type of building stands up to the gales very well.	Bu tip bir yapı sert rüzgârlara iyi dayanır.

☆ **stand out** (intr) = be conspicuous, be easily seen : göze çarpmak

She stood out from the crowd because of her height and her flaming red hair.	Uzun boyu ve alev alev kızıl saçlarıyla kalabalığın arasında göze çarpıyordu.

STAY

☆ **stay up** (intr) = remain out of bed till later than usual : (normal yatma zamanını geçirerek, yatmadan) oturmak ('stay up', temelde 'sit up' ile aynı anlamdadır. Aralarındaki tek ayrım, 'sit up'ın genellikle çalışmak, ders çalışmak, beklemek için yatmayış gösterirken 'stay up'ın yalnız eğlence için oturmak anlamında kullanılmasıdır.)

Children never want to go to bed at the proper time; they always want to stay up late.	Çocuklar hiçbir zaman zamanında yatmak istemez; hep geç vakte kadar oturmak isterler.

STEP

★ **step up** (tr) = increase rate of, increase speed of : (genellikle sanayi üretimi için kullanılır) hızını/temposunu artırmak, hızlanmak

This new machine will step up production (step it up).	Bu yeni makine üretim hızını artıracak.

TAKE

★ **be taken aback** (intr) = be surprised and disconcerted : hayretler içinde kalmak, şaşıp kalmak

When she told me that she was going to ride the horse herself in the race I was completely taken aback and at first couldn't think of anything to say.

Yarışta ata kendisinin bineceğini söylediği zaman hayrete düştüm; önce ne söyleyeceğimi bilemedim.

★ **take after** (tr) = resemble (one's parents/grandparents, etc.) : (anne-babasına, büyükanne-babasına) çekmek; benzemek

He takes after his grandmother; she had red hair too.
My great-grand father was terribly forgetful and I take after him; I can never remember anything.

Büyükannesine *benziyor* (ona çekmiş); onun da kızıl saçları vardı.
Büyük dedem müthiş unutkanmış; ben de ona çekmişim. Hiçbir şey anımsayamıyorum.

★ **take back** (tr) = withdraw (remarks, accusations, etc.) : (söylenen sözü, suçlamayı) geri almak

I blamed him bitterly at first but later, when I heard the whole story, I realized that he had been right and I went to him and took back **my remarks** (took **them** back).

Önce onu kötü biçimde suçladım, fakat sonradan bütün hikâyeyi (olup bitenleri) duyunca onun haklı olduğunu anladım ve ona gidip hakkında söylediğim sözleri geri aldım.

★ **take down** (tr) = write, usually from dictation : (genellikle dikte edilenleri) yazmak.

He read out the names and his secretary took **them** down (she took down **the names**/took **the names** down).

O isimleri okudu, sekreteri de bunları yazdı.

★ **take for** (tr) = attribute wrong identity or qualities to someone : (birini) ...sanmak;

I took him for his brother. They are extremely alike.
Do you take me for a fool?

Onu kardeşi sandım. Birbirlerine tıpa tıp benziyorlar.
Beni aptal mı sanıyorsun?

★ **take in** (tr) =

a. deceive : kandırmak

At first he took us in by his stories and we tried to help him; but later we learnt that his stories were all lies.

Önceleri bizi, (anlattığı) masallarla kandırdı ve ona yardım etmeye çalıştık, fakat sonradan anlattıklarının hep yalan olduğunu öğrendik.

b. receive as guests/lodgers : barındırmak (konuk/pansiyoner), ağırlamak

When our car broke down I knocked on the door of the

Arabamız bozulunca en yakın evin kapısını çaldım. Evin sahibi büyük

nearest house. The owner very kindly took **us** in and gave us a bed for the night.

bir içtenlikle bizi ağırladı ve bizi gece yatırdı.

People who lived by the sea often take in **paying guests** during the summer (take **paying guests** in/take **them** in).

Deniz kenarında oturanlar genellikle yaz boyunca parayla konuk (pansiyonerler) ağırlar.

c. understand, receive into the mind : anlayabilmek

I was thinking of something else while she was speaking and I didn't really take in **what she was saying.**

O konuşurken başka birşey düşünüyordum, ne söylediğini pek anlayamadım.

I couldn't take in **the lecture** at all. It was too difficult for me (I couldn't take **it** in).

Konferansı (üniversitedeki dersi) hiç anlayamadım. Bana çok zor geldi.

d. make less wide : (giysileri) daraltmak

I'm getting much thinner; I'll have to take in **my clothes** (take **my clothes** in/take **them** in).

Çok zayıflıyorum. Giysilerimi daraltmam gerekecek.

★ **take off** (tr) = remove : çıkartmak (giysiler için kullanıldığında 'take off', 'put on'un tersidir.)

He took off **his hat** when he entered the house and put it **on** again when he went out (He took **his hat** off/took **it** off).

Eve girdiği zaman şapkasını çıkardı ve dışarı çıkarken yeniden giydi.

★ **take off** (intr) = leave the ground (of aeroplanes) : (uçaklar için) kalkmak, havalanmak

There is often a spectators' balcony at airports, where people can watch the planes taking off and landing.

Havaalanlarında genellikle uçakların kalkıp konuşunu halkın izleyebildiği bir izleyici balkonu vardır.

★ **take on** (tr) =

a. undertake work : (görevi/işi) üzerine almak

She wants someone to look after her children I shouldn't care to take on **the job.** They are terribly spoilt (take **the job** on/take **it** on).

Birinin çocuklarına bakmasını istiyor. Bu işi üzerime almak istemem. Çok şımarıklar.

b. accept as an opponent : rakip olarak kabul etmek, oyun oynamayı kabul etmek

I'll take **you** on table tennis. (= I'll play against you).

Seni masa tenisinde rakip kabul ediyorum. (= sana karşı oynuyorum).

I took on **Mr Pitt** at draughts (took **Mr Pitt** on/took **him** on).

Mr Pitt ile dama oynadım.

take out (*tr*) = remove, extract : çıkarmak, (diş) çekmek, yerinden çıkarmak

Petrol will take out **that stain** (take **the stain** out/take **it** out).

Benzin o lekeyi çıkarır.

The dentist took out two of her teeth.

Dişçi, onun dişlerinden ikisini çekti.

★ **take** somebody **out** = entertain them (usually at some public place) : ([genellikle halka açık yerlerde] eğlendirmek amacıyla) çıkarmak

Her small boy is at a boarding school quite near here. I take him out every month (and give him a meal in a restaurant).

Onun küçük çocuğu buralara oldukça yakın bir yatılı okulda. Onu her ay dışarı çıkarırım/gezdiririm (ve bir lokantada yemek ısmarlarım).

★ **take over** (tr **ya da** intr) = assume responsibility for, or control, of, in succession to somebody else : (bir başkasından sorumluluğu ya da yönetimi) devralmak

We stop work at ten o'clock and the night shift takes over until the following morning.

Çalışmaya saat onda son veririz; gece vardiyası da (görevi) o saatte sabaha dek devralır.

Miss Smith is leaving to get married and Miss Jones will be taking over the class/Miss Jones will be taking over from Miss Smith.

Miss Smith evlenmek üzere (işi) bırakıyor; Miss Jones sınıfı devralacak/Miss Jones (görevi) Miss Smith'den devralacak. (**hand over**'a bakınız).

★ **take to** (tr) =

a. begin a habit : (alışkanlık olarak) başlamak, huy edinmek (Genellikle, konuşan kişinin, bu alışkanlığın kötü ya da aptalca bir alışkanlık olduğu kanısında olduğu izlenimi bulunmaktaysa da, bunun her zaman böyle olması da gerekmez. Bu bileşim, genellikle bir isimfiille birlikte kullanılır.)

He took to drink (= began drinking too much).

İçkiye başladı (= çok fazla içki içmeye başladı).

He took to borrowing money from the petty cash.

Küçük kasadan ödünç para almayı huy edindi.

b. find likeable or agreeable particularly at first meeting : (özellikle ilk tanışma sırasında) kanı kaynamak, ısınmak, sevmek

I was introduced to the headmistress. I can't say I took to her.

Okul müdiresiyle tanıştırıldım. Ona kanımın kaynadığını söyleyemem.

He went to sea (became a sailor) and took to the life like a duck to water.

Denizci oldu ve (yeni) yaşamını, bir ördeğin suyu sevdiği gibi sevdi.

c. seek refuge/safety in : (kurtulmak için) kendini ...e atmak; güvence/kurtuluş için ...e gitmek, başvurmak; sığınmak

When they saw that the ship was sinking the crew took to the boats.	Geminin batmakta olduğunu görünce tayfalar, kendilerini sandallara attılar.
After the failure of the coup many of the rebels took to the hills and became guerillos.	Darbenin başarısızlığa uğramasından sonra başkaldıranlar (âsiler) tepelere sığınıp gerilla oldular.

★ **take up** (tr) =

a. begin a hobby, sport or kind of study : (bir hobi, spor ya da çalışma alanına) başlamak. (Burada bir eleştiri ifadesi bulunmamaktadır.)

He took up **golf and** became very keen on it (took **it** up).	Golfe başladı ve bunda epey başarılı oldu.

b. occupy (a position of time or space) : (yer ya da zaman) almak, kaplamak.

He has a very small room and most of the space is taken up by a grand piano.	Çok küçük bir odası var ve yerin büyük bir bölümünü de büyük bir piyano kaplıyor.
A lot of an M.P.'s time is taken up with answering letters from his constituents.	Bir Parlamento üyesinin zamanının çoğunu, seçmenlerinden gelen mektuplara yanıt yazmak alır.

TALK

★ **talk over** (tr) = discuss : görüşmek

Talk **it** over with your wife and give me your answer tomorrow (talk over **my suggestion**/ talk **my suggestion** over).	Bu konuyu karınla görüş de yanıtını yarın bana söyle.

THINK

★ **think over** (tr) = consider : üzerinde düşünmek

I can't decide straight away but I'll think over **your idea** and let you know what I decide (I'll think **your idea** over/ think **it** over).	Hemen şu anda bir karar veremem, fakat önerinin üzerinde düşünüp ne karar verdiğimi sana haber veririm.

THROW

★ **throw away/out** (tr) = jettison (rubbish, etc.) : kaldırıp atmak

Throw away **those old shoes.** Nobody could wear them now (Throw **the shoes** away/throw **them** away).	O eski ayakkaplarını kaldır at. Artık kimse onları giyemez.

★ **throw up** (tr) = abandon suddenly (some work or plan) : (bir çalışma ya da tasarıyı yarıda) bırakmak

He suddenly got tired of the job and threw **it** up (he threw up **the job**/threw **the job** up).	Birden bire çalıştığı işten bıktı ve bıraktı.

TIE

★ **tie someone up** = bind his hands and feet so that he cannot move : (kıpırdayamayacak biçimde el ve ayaklarını) bağlamak

The thieves tied up **the night watchman** before opening the safe (they tied **the man** up/tied **him** up).	Hırsızlar kasayı açmadan önce gece bekçisini bağlamışlar.

TRY

★ **try on** (tr) = put on (an article of clothing) to see if it fits : (bir giysiyi) üzerinde denemek

Customer in dress shop : I like this dress, could I try **it** on? (Could I try **this dress** on/try **on this dress**).	Giysi dükkânındaki müşteri : Bu giysiyi beğendim. (Üzerimde) deneyebilir miyim?

★ **try out** (tr) = test : denemek

We won't know how the plan works till we have tried **it** out.	Planın nasıl sonuç vereceğini denemeden önce bilemeyiz.
They are trying out **new ways of preventing noise in hospitals.** (trying **them** out).	Hastanelerdeki gürültüyü önlemenin yeni yollarını deniyorlar.

TURN

★ **turn away** (tr) = refuse admittance to : kapıdan çevirmek, içeri almamak

The man at the door turned away **anybody who hadn't an invitation** card (turned **them** away).	Kapıdaki adam çağrı kartı olmayan herkesi geri çevirdi.

★ **turn down** (tr) = refuse, reject an offer, application, applicant : (bir başvuruyu ya da başvurucuyu) reddetmek

I applied for the job but they turned **me** down/turned down **my application** because I didn't know German.	O iş için başvurdum, fakat Almanca bilmediğim için beni kabul etmediler.
He was offered £ 500 for the picture but he turned **it** down (turned down **the offer**/turned **the offer** down).	Resim için ona 500 sterlin teklif edildi, fakat o (teklifi) reddetti.

★ **turn into** (tr) convert into : ...e dönüştürmek

I am going to turn my garage into a playroom for the children.	Garajımı, çocuklar için oyun odası na dönüştüreceğim.
She turned the silver candlestick into an electric lamp.	Gümüş şamdanı elektrik lambasına dönüştürdü.

★ **turn in** (intr) = go to bed (used chiefly by sailors/campers, etc.) : (genellikle denizciler, kamp yapanlar için) yatmak

The campers usually turned in as soon as it got dark.	Kampçılar genellikle hava kararır kararmaz yatarlardı.
The captain turned in, not realizing that the icebergs were so close.	Kaptan yattı; buzdağlarının bu denli yakında olduğunu bilmeden (bilmiyordu).

★ **turn on** (tr) (vurgu **turn** üzerindedir) = attack suddenly : birden/beklenmedik bir anda saldırmak (saldırgan normal olarak bir arkadaş ya da o zamana dek dostça davranmış olan bir hayvandır)

The tigress turned on the trainer and struck him to the ground.	(Dişi) kaplan, birden terbiyeciye saldırıp onu yere çaldı.

★ **turn on/off** (tr) = switch on/off (lights, gas or electric fires, radios, taps, etc.) : (ışıkları, gaz ya da elektrik sobasını, radyoyu, musluğu) açmak/kapamak.

★ **turn up/down** (tr) = increase/decrease pressure, force, volume (of gas or oil, lights, fires or of radios) : (ocağı, gaz ya da elektrik sobasını, radyoyu) kısmak/artırmak

Turn up the gas; vegetables should be cooked quickly.	Gazı aç (artır); sebzelerin çabuk pişmesi gerekiyor.
I wish the people living in the next flat would turn down **their radios.** You can hear every word (turn **the radio** down/turn **it** down).	Şu yan dairede oturanlar radyolarını kıssalar... Her sözcüğü duyuluyor (buradan).

★ **turn out** (tr) =

a. produce : üretmek

That creamery turns out **two hundred tons of butter** a week (turns **it** out).	O süthane, haftada ikiyüz ton **yağ** üretiyor.

b. empty, evict : boşaltmak, tahliye ettirmek (hukuk)

1. turn a person out : evict him from his house/flat/room : (kiracıyı evinden/dairesinden/odasından) çıkartmak.

At one time if tenants didn't pay their rent, the landlord could turn them out.	Bir zamanlar kiracılar kirayı ödeyemedikleri zaman ev sahibi onları çıkartabiliyordu.

2. turn out one's pockets/handbogs/drawers, etc.) = empty them usually when looking for something: (ceplerini/çantasını/çekmeceleri) boşaltmak (özellikle birşey ararken)

'Turn out your pockets,' said the detective.	Dedektif, 'Ceplerini boşalt', dedi.

3. 'turn out a room' usually means clean it thoroughly, first putting the furniture outside: Bu deyim genellikle, eşyaları dışarı çıkarttıktan sonra odayı baştan aşağı temizlemek anlamına gelir.

I try to turn out one room every month if I have time.	Zamanım olursa her ay bir odayı baştan aşağı temizlerim.

★ **turn out** (intr) =

a. assemble, come out into the street (usually in order to welcome somebody): (genellikle birini karşılamak için) dışarı çıkmak; toplanmak; yollara dökülmek

The whole town turned out to welcome the winning football team when they came back with the Cup.	Tüm kasaba, Kupayla döndükleri zaman galip takımı karşılamak üzere yollara döküldü.

b. develop: sonunda...durumuna gelmek

I've never made Yorkshire pudding before so I am not quite sure how it is going to turn out. Marriages arranged by marriage bureaux often turn out very well.	Daha önce hiç 'Yorkshire pudding' (bir tür tatlı) yapmadım; onun için nasıl olacağını (sonunda nasıl birşey olacağını) bilmiyorum. Evlenme bürolarının (çöpçatan bürolarının) ayarladığı evlilikler sonunda genellikle çok iyi oluyor.

c. be revealed: sonunda...olduğu ortaya çıkmak. (İki ayrı cümle yapısında kullanılabildiğine dikkat ediniz: **it turned out that**... : sonunda şu ortaya çıktı ki...; **he turned out to be**... : onun...olduğu ortaya çıktı

He told her that he was a bachelor but it turned out that he was married with six children (= she learnt this later). Our car broke down half way through the journey but the hiker we had picked up turned out to be an expert mechanic and was able to put things right.	(Adam) ona bekâr olduğunu söyledi, ama sonradan ortaya çıktı ki adam evli ve altı çocuk babasıymış. (Bunu sonradan öğrendi). Arabamız yarıyolda bozuldu, fakat yoldan aldığımız adam araba onarımında uzman çıktı; işleri düzeltti (arabayı onarabildi).

turn out ile **come out** arasındaki ayrıma dikkat ediniz. **turn out**'da ortaya çıkan gerçek daima belirtilir. Ayrıca bu gerçeklerin onur kırıcı olduğuna ilişkin hiçbir belirti yoktur. **come out**'da ise yalnız, belirli (ve genellikle onur kırıcı) gerçeklerin ne olduğu söylenmez. (ÇEVİRİCİNİN NOTU: Bu farkı Türkçeye yansıtabilmek için **come out** karşılı-

ğında 'ortaya çıkmak'; **turn out** karşılığında da '...çıkmak' kullanabiliriz :

The truth came out in the end.	Sonunda gerçek **ortaya çıktı.**
He turned out to be a Latin teacher.	Latince öğretmeni çıktı = (Meğer Latince öğretmeniymiş).

★ **turn over** (tr) = turn something so that the side previously underneath is exposed : tersini çevirmek; alt yanını üste getirmek

He turned over **the stone**/turned **the stone** over/turned **it** over.	Taşın tersini çevirdi/alt yanını üste getirdi.
The initials 'P.T.O.' at the bottom of a page means 'please turn over'	Bir sayfanın sonundaki 'P.T.O.' kısaltması (başharfleri), 'Please turn over : Lütfen (sayfayı) çeviriniz' demektir.
'Turn over a new leaf' = begin again, meaning to do better.	'Yeni bir sayfa aç' = daha iyisini yapmak niyetiyle, baştan başla.

★ **turn over** (intr) =

a. turn upside down, upset, capsize (used of vehicles or boats) : tersyüz olmak, alt-üst olmak, alabora olmak/devrilmek (araçlar ya da gemiler için)

The car struck the wall and turned over.	Araba duvara çarptı ve devrildi.
The canoe turned over, throwing the boys into the water.	Kano alabora oldu ve çocukları suya attı (çocuklar suya döküldüler).

b. (of people) change position so as to lie on the other side : (yatarken) ters dönmek

It is difficult to turn over in a hammock.	Hamakta ters dönmek zor.
When his alarm went off he just turned over and went to sleep again.	Saatin zili çalınca şöyle bir döndü ve yeniden uykuya daldı.

★ **turn up** (intr) = arrive, appear (usually from the point of view of someone waiting or searching) : (beklenen ya da aranan kişi için) ortaya çıkmak, gelmek, ortaya çıkmak

We arranged to meet at the station but she didn't turn up.	İstasyonda buluşmayı kararlaştırdık, fakat o gelmedi.
Don't bother to look for my umbrella; it will turn up some day.	Şemsiyemi bulacağım diye uğraşma; birgün ortaya çıkar.

WAIT

★ **wait on** (tr) = attend, serve (at home or in a restaurant) : (evde ya da lokantada) servis yapmak, hizmet etmek

He expected his wife to wait on him hand foot.	Karısının, onun her işini görmesini umuyordu.

The man who was waiting on us seemed very inexperienced; he got all our orders mixed up.

Bize servis yapan adam çok acemi görünüyordu; bütün siparişlerimizi birbirine karıştırdı.

WASH

★ **wasp up** (tr **ya da** intr) = wash the plates etc., after a meal : (yemekten sonra) bulaşıkları yıkamak

When we have dinner very late we don't wash up till the next morning.

Çok geç vakitte yemek yediğimiz zaman, ertesi sabaha kadar bulaşıkları yıkamayız (bulaşıkları ancak ertesi sabah yıkarız).

WATCH

★ **watch out** (intr) = look out : dikkat etmek

★ watch out for (tr) = look out for (bakınız : sayfa **350**)

WEAR

★ **wear away** (intr) = gradually reduce; make smooth or flat; hollow out : aşınmak, düzleşmek, aşınarak içinde boşluk oluşmak. (Daha çok tahta ve taş için kullanılır. Özne genellikle hava koşulları ya da taşın üzerinde yürüyen, dokunan, vb. kişidir.)

It is almost impossible to read the inscription on the monument as most of the letters have been worn away (by the weather).

Anıtın üzerindeki yazıtı okumak neredeyse olanaksız, çünkü harflerden çoğu aşınmış (hava koşulları yüzünden).

★ **wear off** (intr) = disappear gradually : giderek ortadan kalkmak, geçmek (sözcük anlamında kullanılabilirse de daha çok zihinsel ya da bedensel duygular için kullanılır).

These glasses will seem uncomfortable at first but that feeling will soon wear off.

Bu gözlükler başta rahatsız gelebilir, fakat bu duygu kısa zamanda ortadan kalkar.

When her first feeling of shyness had worn off she started to enjoy herself.

Baştaki utangaçlığı geçince eğlenmeye başladı.

He began to try to sit up, which showed us that the effects of the drug were wearing off.

Dik oturmak için uğraşmaya başladı, ki bu bize, ilâcın etkilerinin geçmeye başladığını gösteriyordu.

★ **wear out** (tr **ya da** intr) =
a. (tr) use till no longer serviceable; (intr) become unserviceable as a result of long use : (özellikle giyim eşyaları için) [Geçişli :] Kullanılmaz olana dek yararlanmak, kullana kullana yararsız duruma getirmek. [Geçişsiz :] Çok Kullanılma sonucu işe yaramaz duruma gelmek (eskitmek-eskimek)

Children wear **out their shoes** very quickly (wear **their shoes** out/wear **them** out).
Çocuklar ayakkabılarını çabuk eskitirler.

Cheap clothes wear out quickly.
Ucuz giysiler çabuk eskir.

b. (tr) exhaust : (İnsanlar için ve daha çok edilgen çatıda) tüketmek

He worked all night and wanted to go on working the next day, but we saw that he was completely worn out and persuaded him to stop.
Tüm gece çalıştı ve ertesi gün çalışmaya devam etmek istedi, fakat onun bütünüyle tükenmiş olduğunu gördük ve bırakmasını söyledik.

WIND

★ **wind up** (tr **ya da** intr) = bring or come to an end : (konuşmalar ya da işteki işlemler için kullanılır) bitmek, sona ermek; bitirmek, sona erdirmek; bağlamak

The headmaster wound up by saying that the school had had a most successful year.
Okul müdürü, okulun çok başarılı bir yıl geçirmiş olduğunu söyleyerek sözlerini bağladı.

WINK

★ **wink at** (tr) = ignore purposefully, pretend not to notice (an error, breach of regulations) : (bir hataya, kuralların çiğnenmesine) göz yummak.

People are not supposed to park here at all but the police seem to wink at it provided cars don't cause an obstruction.
İnsanların (sürücülerin) buraya normal olarak hiç park etmemesi gerekir, fakat arabalar bir engel oluşturmadıkça polisler buna göz yumuyor.

WIPE

★ **wipe out** (tr) = destroy completely : silip süpürmek, yerle bir etmek

The epidemic wiped out **whole families** (wiped **whole families** out/wiped **them** out).
Salgın, bütün aileleri sildi süpürdü.

WORK

★ **work out** (tr) = find by calculation or study, the solution to some problem or a method of dealing with it; study and decide on, the details of a scheme : (hesap yaparak ya da inceleyerek bir sorunun çözümü ya da çözüm yolunu -bu sorunla nasıl başedilebileceğini-) bulmak; (bir planın ayrıntılarını) incelemek ve sonunda (bunlar hakkında) karara varmak; çıkarmak

He used his pocket calculator to work out the cost/work the cost out.
Masrafı çıkarmak için cep hesap makinasını kullandı.

Tell me where you want to go and I'll work out a route.
Bana nereye gitmek istediğini söyle; sana bir yol çizeyim (gidiş yolu saptayım).

This is the outline of the plan. We want the committee to work out **the details** (work **them** out).
Bu planın anahtarları. Komisyonun ayrıntıları üzerinde karara varmasını istiyoruz.

320 319'da sıralanan bileşimlerle oluşturulan isimler ve fiiller

Bunlardan bir bölümünün ortasına tire konduğuna, bir bölümününkine konmadığına ve ayrıca fiilin, bileşik sözcüğün ilk ya da son parçasını oluşturabileceğine dikkat ediniz. Tanımlar, **319**'da verilmiş oldukları için burada normal olarak verilmeyecektir. (Ancak Türkçelerini vereceğiz/Ç.N.)

BREAK

★ **outbreak** (isim) : (savaş, vb.) patlaması, başlaması

At the outbreak of war the children were evacuated to the country.
Savaşın patlaması sırasında (savaş patlayınca) çocuklar köylere kaçırıldı.

★ **breakout** (isim) : (hapisane, vb.'den) kaçış

There has been another prison breakout. Five men got away and are still at large.
Gene bir hapisaneden kaçma olayı görüldü. Beş adam kaçtı ve halâ ortalarda dolaşıyorlar.

★ **breakdown** (isim) : bozulma, moralman çöküş, toplamın gruplara göre bölünmesi

He had a nervous breakdown last year and spent some months in a mental hospital.
Geçen yıl bir sinir krizi geçirdi ve birkaç ay akıl hastanesinde kaldı.

A breakdown in the middle of a desert might be fatal for the driver of the car.
Bir çölün ortasındaki bir arıza, sürücü için ölümcül olabilir.

A breakdown of these figures would give us a lot of useful information.
Bu rakamların gruplara göre bölünmesi bize epey yararlı bilgi verir.

BRING

★ **upbringing** (isim) : yetiştirme (çocuk, vb.)

An adult's personality is said to be the combined result of inheritance, environment and upbringing.
Bir yetişkinin kişiliğinin, kalıtım, çevre ve yetişme biçiminin ortak sonucu olduğu söylenir.

CALL

★ **call-up** (isim) : askere alınma

In countries where there is conscription some young men go abroad at the age of 18 to avoid call-up.
Zorunlu askerliğin bulunduğu bazı ülkelerde gençler askere alınmamak için yurt dışına çıkarlar.

COME

★ **outcome** (isim) : çıkacak sonuç,

The directors have been discussing this matter, but we don't yet know the outcome of these discussions (what they have decided).	Müdürler bu konuyu tartışıp duruyorlar ya henüz sonucu (ne karara vardıklarını) bilmiyoruz.

DO

★ **overdo** (fiil) : (gereğinden çok) yapmak, aşırıya kaçmak, fazla pişirmek.

It's a good thing to be polite but you needn't overdo it. I don't expect you to stand up everytime I come into the room.	Nazik olmak iyi birşey, fakat aşırıya kaçma. Odaya her girişimde ayağa kalkmanı beklemiyorum.
This steak has been overdone; it is as tough as as an old boot.	Bu biftek fazla pişmiş; eski postal kadar sert.

FALL

★ **fall-out** (isim) = radio-active dust resulting from an atomic explosion : bir atom bombasının patlamasından ortaya çıkan radyoaktif toz.

Countries experimenting an atomic explosion always maintain that the fall-out will be negliable.	Bir atom patlamasını deneyen ülkeler (Atom bombası deneyen ülkeler) radyoaktif tozun önemsiz miktarda kalacağını söyler.

HOLD

★ **hold-up** (isim) : yol kesme, soygun

Hold-ups quite often take place in daylight in a crowded street, but everything is done so quickly that the thieves get away before the passers-by realize what has happened.	Soygun olayları çoğu kez güpegündüz, yol ortasında yapılıyor, fakat herşey o kadar çabuk yapılıyor ki, gelip geçenler ne olup bittiğini anlayamadan hırsızlar kaçıyorlar.

★ **uphold** (fiil) = support or approve : desteklemek ya da onaylamak/uygun bulmak

The magistrate sentenced him to a year's imprisonment. He appealed, but the court of appeal upheld the magistrate's verdict.	Sulh yargıcı onu bir yıl hapse mahkûm etti. O bir üst mahkemeye itirazda bulundu, fakat üst mahkeme sulh yargıcının mahkûmiyet kararını onayladı.

KEEP

★ **upkeep** (isim) : bakımlı tutma, geçim

The upkeep of a house costs more money every year, for builders and decorators keep raising their charges.

Evi bakımlı tutma masrafları (Evi bakımlı tutmak için harcanması gereken para) her yıl artıyor, çünkü inşaatçılar ve dekoratörler durmadan fiatlarını artırıyorlar.

LAY

★ **layout** (isim) : (bahçe, sayfa, vb.) düzeni

The new owners of the paper changed the layout completely.

Gazetenin yeni sahipleri, (gazetenin) (sayfa) düzenini bütünüyle değiştirdiler.

★ **outlay** (isim) : giderler

The initial outlay will be heavy as we shall have to buy and equip the factory.

Başlangıç giderleri ağır olacak, çünkü fabrikayı satın alıp donatmamız gerekecek.

LET

★ **outlet** (isim) : çıkış, çıkış yeri

Children living in small flats in towns often haven't enough outlet for their energy.

Kentlerdeki küçük dairelerde oturan çocukların enerjilerini harcayacakları yeterli olanakları yok.

LOOK

★ **look-out** (isim) : dikkat, gözünü dört açma

He is on the look-out for a new job. If you hear of anything you might let him know.

Yeni bir iş için tetikte (= Yeni bir iş arıyor). Bir şey duyarsan ona bildir (= Bir iş, vb. duyarsan...)

★ **outlook** (isim) : görünüş.

Weather report : Showers and bright intervals. Further outlook - unsettled.

Hava raporu : Sağanak yağış ve aralarda hava açık. Daha sonraki görünüm : değişik (= Önceleri sağanak yağışlı. Daha sonraları hava değişik geçecek).

★ **overlook** (fiil) = fail to notice, disregard : gözünden kaçmak, umursamamak; **overlook an offence** = forgive it : bir suçu bağışlamak, göz yummak

We are afraid that your order has been overlooked. We apologize for this oversight and will deal with the matter directly.

Korkarız siparişiniz gözümüzden kaçmış bulunuyor. Bu hatadan dolayı sizden özür diler, bu konuyla doğrudan ilgileneceğimizi (bildiririz).

You're late, Jones. I'll overlook it this time, but see that it doesn't happen again.	Geç kaldın, Jones. Bu kez buna göz yumuyorum, fakat bunun tekrarından kaçın.

[**overlook** ayrıca sözlük anlamında da ([denize, vb.] bakmak) kullanılabilir]

His ouse overlooks the park.	Evi parka bakıyor.

MIX

★ **mix-up** (isim) : (yanlışlık sonucu) karıştırma/kargaşa

They sent Mr. Jones's order to Mr. Brown and Mr. Brown's to Mr. Jones, a mix-up which lost them both customers.	Mr. Jones'un siparişini Mr. Brown'a, Mr. Brown'ınkini Mr. Jones'a göndermişler : Öyle bir karışıklık, ki onlara her iki müşteriyi de kaybettirdi.

MAKE

★ **make-up** (isim) : makyaj

The actress said that it sometimes took her an hour to put on her make-up.	Bayan sanatçı/aktris, bana makyajını yapmasının bazen bir saat sürdüğünü söyledi.

ROUND

★ **round-up** (isim) : (sanık, vb.) toplama

Before the arrival of the visiting president the government ordered a round-up of everyone known to have connections with terrorist organizations.	Konuk devlet başkanının gelişinden önce hükümet, terörist örgütlerle ilişkisi bulunduğu bilinen herkesin toplanmasını (gözaltına alınmasını) emretti.

RUN

★ **runaway** (isim, sıfat) : kaçak

The runaways/the runaway slaves/were making for the coast.	Kaçaklar/kaçak tutsaklar kıyıya doğru gidiyordu/yönelmişlerdi.

SEE

★ **oversee** = supervise work/workmen : yapılan işi/işçileri denetlemek

★ **overseer** = one who does this, foreman : bu işi yapan kişi, ustabaşı

In the early factories overseers used to walk up and down seeing that everyone worked as fast as possible.	Eskiden fabrikalarda ustabaşılar bir aşağı, bir yukarı dolaşırlar ve herkesin elinden geldiğince çabuk iş görüp görmediklerini kontrol ederlerdi.

SELL

★ **sell-out** (isim) : tükenme (satış sonu)

There was not a single copy left in any of the shops. The first edition had been a complete sell-out.

Hiçbir dükkânda tek bir nüsha kalmamıştı. Birinci yazım **tam bir satıp-tüketme olmuştu** (= tümden satılmıştı.)

SET

★ **offset** (fiil) = balance : dengelemek, aynı hesaba getirmek

The advantage of buying things cheaply in the market are sometimes offset by the terrible trouble of carrying them home.

Malları pazarda ucuza alma avantajı bazen, bunları taşıma konusundaki korkunç zorluklar sonucu ortadan kalkıyor (= Malları pazarda ucuza alıp kâr ediyorsun ama bunları eve taşımak derdi yok mu! İş sonunda aynı hesaba geliyor.)

★ **upset** (verb/noun) = knock over (usually a vessel of some kind), disarrange, distress : (her tür kabı) devirmek, düzenini bozmak, (mecazi anlamda) altüst etmek/olmak, allak-bullak olmak.

The vase is top-heavy; it's very easily upset.
The canoe upset and the children had to swim to the bank.

Vazo dengesiz; kolay devrilir (= üst kısmı ağır olduğu için dengesiz).
Kano devrildi; çocuklar ırmağın kıyısına yüzmek/yüzerek gitmek zorunda kaldılar.

All my plans were upset by the sudden change in weather.
She was very much upset when she heard about your accident.

Havanın birden değişmesi planlarını altüst etti.
Geçirdiğin kazayı duyunca allak-bullak oldu (= çok üzüldü).

★ **outset** (isim) = başlangıç

I warned you at the outset not to trust him, and you wouldn't listen to me.

Daha başta sana, ona güvenmemeni söyledim, ama beni dinlemedin ki/beni bir türlü dinlemedin.

TAKE

★ **intake** (isim) : quantity or number taken in during a given period : belirli bir süre içinde barındırılan miktar/sayı, kapasite

This college has a yearly intake of 2000 students.

Bu yüksek okul yılda 2000 öğrenci alır.

★ **overtake** (fiil) = catch up with, and usually pass : yetişip (çoğu durumda) geçmek/sollamak

It is dangerous to overtake at a corner.
The road sign said : No overtaking.

Köşeyi dönerken (önündeki arabayı) sollamak tehlikelidir.
Yoldaki işarette şunlar yazılıydı : Sollamak yasak.

★ **take-off** (isim) : (uçak) kalkış, havalanma

The aeroplane crashed soon after take-off.	Uçak kalkıştan hemen sonra yere çakıldı.

★ **take-over** (isim/sıfat) : devriteslim, görev, vb. devri

The new owners say that the take-over will not be followed by any staff changes. A take-over bid is an offer to buy a controlling number of shares in a company.	(İşyerinin) yeni sahipleri, (buranın) devralınmasından sonra kadro değişikliği yapılmayacağını söylediler. Devir teklifi (açık artırmada), bir şirketin denetimini ele alacak sayıda hisse senedini satın alma teklifidir.

TURN

★ **overturn** (fiil) = capsize, upset (especially of boats) : (özellikle kayıklar için) alabora olmak,

You can overturn a kayak and right it again if you are sufficiently skilful.	(Eskimo) balıkçı kayığını alabora edebilir ve yeterince becerikliysen yeniden düzeltebilirsin.

★ **turnover** (isim) = amount of money received by a shop, etc. from its customers in a given period; sale and replacement of stock : ciro

He said he had a yearly turnover of £ 20,000, but he didn't say how much of that was profit.	Yıllık cirosunun 20,000 sterlin olduğunu söyledi, fakat bunun ne kadarının kâr olduğunu belirtmedi.
I sell cheaply, aiming at a rapid turnover of stock.	Malımı ucuza satarım. Amacım sürümden kazanmak. (ÇEVİRİCİNİN NOTU : **a rapid turnover of stock**'un tam çevirisi şudur : stoktaki (malın) hızlı cirosu-ki bu da dilimize 'sürüm' olarak çevrilmektedir.)

★ **turn-out** (isim) : (yollara dökülen/toplanan) kalabalık; toplanma

There was a good turn-out for the football match (= a lot of people came to watch it).	Futbol maçında epey bir kalabalık vardı (= çok kişi maçı izlemeye gelmişti).

33

Sayılar, Tarihler, Ağırlıklar ve Ölçüler

321 Esas sayılar

1 one	11 eleven	21 twenty-one	31 thirty-one, vd.
2 two	12 twelve	22 twenty-two	40 forty
3 there	13 thirteen	23 twenty-three	50 fifty
4 four	14 fourteen	24 twenty-four	60 sixty
5 five	15 fifteen	25 twenty-five	70 seventy
6 six	16 sixteen	26 twenty-six	80 eighty
7 seven	17 seventeen	27 twenty-seven	90 ninety
8 eight	18 eighteen	28 twenty-eight	100 a hundred
9 nine	19 nineteen	29 twenty-nine	1000 a thousand
10 ten	20 twenty	30 thirty	1,000,000 a million

400 four hundred
140 a hundred and forty/one hundred forty
1,006 one thousand and six
60,127 sixty thousand, one hundered and twenty-seven.
7,000 seven thousand

322 Dikkat edilecek noktalar

A Bileşik bir rakamı yazıyla belirtirken veya okurken son sözcükten önce **and** konur :

3,713 three thousand, seven hundred **and** thirteen
5,102 five thousand, one hundred and two
365 three hundred and sixty-five

B hundred, thousand ve **million** sözcükleri, belirli bir sayıdan sonra kullanıldıkları zaman asla çoğul yapılamazlar :

six hundred men (altıyüz adam) - **two thousand and ten pounds** (iki bin on sterlin/libre)

Ancak bunlar geniş anlamda, yalnız büyük bir sayı göstermek amacıyla kullanıldıklarında çoğul yapılmalıdır :

hundreds of people (yüzlerce insan) - **thousands of birds** (binlerce kuş)

Bu durumda, ayrıca, 'hundreds', 'thousands', vb. sonra **of** edatı kullanıldığına da dikkat ediniz. Belirli bir sayıyı hiçbir zaman **of** izlemez :

thousands of pounds (binlerce sterlin/libre)

fakat :

three thousand pounds (üçbin sterlin/libre)

C hundred, thousand, vb. sayılar tek başlarına kullanıldıklarında, bu sayılardan önce **a** kullanmak, **one** kullanmaktan daha yaygındır :

100 **a** hundred 1000 **a** thousand 100,000 **a** hundred thousand

Fakat bunlara başka rakamlar eklendiği zaman **one** daha yaygındır :

104 one hundred and four **veya** a hundred and four
11,100 eleven thousand one hundred
1,140 one thousand, one hundred and forty

Dozen (12 : düzine) ve score (20) ifadeleri, yukarıdaki **B** kuralına uyarlar.

a dozen eggs (Bir düzine yumurta), **six dozen** (altı düzine),
two score (kırk tane) (belirli sayıdır)

Buna karşılık :

dozens of eggs (düzinelerle yumurta) **scores of people :** bir sürü insan. (belirsiz sayıdır; s ve **of** alır),
a **gross of pins** (144 iğne), **two gross of paper clips** (288/iki gros ataş)

3 **Sıra sayıları**

first	eleventh	twenty-first	thirty-first, vd.
second	twelfth	twenty-second	fortieth
third	thirteenth	twenty-third	fiftieth
fourth	fourteenth	twenty-fourth	sixtieth
fifth	fifteenth	twenty-fifth	seventieth
sixth	sixteenth	twenty-sixth	eightieth
seventh	seventeenth	twenty-seventh	ninetieth
eighth	eighteenth	twenty-eigth	hundredth
ninth	nineteenth	twenty-ninth	thousandth
tenth	twentieth	thirtieth	millionth

4 **Dikkat edilecek noktalar**

A **Fifth, eighth, ninth, twelfth**'in kuralsız yazılışına dikkat ediniz.

B Sıra sayıları rakam olarak gösterildiği zaman, yazılı sözcüğün son iki harfi eklenmelidir :

first = 1st (birinci)
second = 2nd (ikinci)
third = 3rd (üçüncü)
fourth = 4th (dördüncü)
twenty-first = 21st (yirmi birinci)
forty-second = 42nd (kırk ikinci)
sixty-third = 63rd (altmış üçüncü)
eightieth = 80th (sekseninci)

C Bileşik sıra sayılarında, **and** ile ilgili kurallar, bileşik esas sayılarla olan kuralın aynıdır :

101st : a hundred **and** first (101'inci)

Sıra sayılarından önce normal olarak **the** gelir :

the sixtieth day (kırkıncı gün), **the fortieth visitor** (kırkıncı ziyaretçi)

Kralların ünvanları, vb. Roma rakamlarıyla yazılır.

Charles V (Vinci Charles), **James III** (III üncü James), **Elizabeth II** (İkinci Elizabeth).

Ancak konuşma İngilizcesinde **the**'dan sonra sıra sayıları kullanılır :

Charles the Fifth, James the Third, Elizabeth the Second.

5 **Tarihler**

A **Haftanın günleri**

Sunday (Sun.) (Pazar)
Monday (Mon.) (Pazartesi)

Tuesday (Tues.) (Salı)
Wednesday (Wed.) (Çarşamba)
Thursday (Thurs.) (Perşembe)
Friday (Fri.) (Cuma)
Saturday (Sat.) (Cumartesi)

Yılın ayları

January (Jan.) (Ocak)
February (Feb.) (Şubat)
March (Mar.) (Mart)
April (Apr.) (Nisan)
May (—) (Mayıs)
June (—) (Haziran)
July (—) (Temmuz)
August (Aug.) (Ağustos)
September (Sept.) (Eylül)
October (Oct.) (Ekim)
November (Nov.) (Kasım)
December (Dec.) (Aralık)

Günler ve aylar daima büyük harfle başlar.
Tarihler, sıra sayılarıyla söylenebilir; böylece okurken ya da yazarken şöyle deriz:

March **the tenth** (10 Mart), July **the fourteenth** (14 Temmuz), vb.

ya da:

the tenth of March, vb. (Çeviri aynı)

Ancak bunlar değişik biçimlerde yazılabilir; dolayısıyla **'March the tenth'**, şöyle yazılabilir:

March 10, March 10th, 10 March, 10th March, 10th of March, March the 10th

B Yıl

Okurken ya da konuşurken **thousand** değil, **hundred** sözcüğünü kullanırız: 1987 yılı, **'nineteen hundred and eighty-seven'**, ya da **'nineteen eighty-seven'** olarak okunabilir.

İsa'dan önceki (Milâttan önceki yıllardan) önce **B. C. (= before Christ:** İsa'dan önce) harfleri kullanılır. İsa'nın doğumundan sonraki yıllar içinse **A. D. (=Anno Domini:** Hazret'in yılında) harfleri kullanılır. Bunlar her iki biçimde de okunur:

1500 B. C.'yi 'one thousand five hundred B. C.'ya ya da 'fifteen hundred B. C.'

326 Ağırlıklar, uzunluk ve sıvı ölçümü

A İngiliz ağırlık birimleri tablosu şöyledir:

16 ounces (ons)	= 1 pound (lb.)
14 pound (libre)	= 1 stone (st.)
8 stone (ston)	= 1 hundredweight (cwt)
20 cwt.	= 1 ton
1 pound (libre)	= 0.454 kilo
2.2 pounds (libre)	= 1 kilo

ÇEVİRİCİNİN NOTU: 1 ons = 28.35 gram; 1 hundredweight (okunuşu: / handrıdweyt/) = 50.8 kg; 1 ton = 1.016 metrik ton eder.

Çoğulları :

ounce, pound ve **ton,** isim olarak kullanıldıklarında, çoğullarında **s** alabilirler. **Stone** ve **hundredweight, s** almazlar :

six pound of sugar ya da **six pounds of sugar** (altı libre şeker)

Buna karşılık :

ten hundredweight of coal : on cwt'lik kömür (başka seçenek yoktur.)

Bileşik sıfatlarda kullanıldıklarında bunlar hiçbir zaman **s** almazlar :

A ten-ton lorry : on tonluk bir kamyon.

Kilo ya da kilograma dayanan metrik ağırlık sistemi, giderek İngiliz sisteminin yerini almaktadır. İsim olarak kullanıldıklarında **kilo** ve **kilogram** sözcükleri çoğulda **s** eki alırlar :

two kilos of apples (iki kilo elma) **ya da**
two kilograms of apples (iki kilogram elma)

Metrik sistemde 1,000 kilogram = 1 metrik ton, ki bu da İngiliz sisteminde yaklaşık olarak 2.204,6 libreye denktir.

B Uzunluk

İngiliz uzunluk birimleri tablosu şöyledir :

12 inches (in.) (pus) = 1 foot (ft.) (ayak)	1 inch = 1.809 kilometres
3 feet (ft.) (ayak) = 1 yard (yd.) (yarda)	1 yard = 0.914 metre
1.760 yards = 1 mile (mil)	1 mile = 2.54 centimetres

Çoğulları

Bir **inch** (pus)/**mile** (mil)/**yard** (yarda)yı çoğul yapmak istersek bunların çoğul biçimlerini kullanırız :

one inch, ten inches; one mile, four miles; one centimetre, five centimetres.

Birden çok **foot** (ayak) söz konusu ise **foot** ya da **feet** deriz.

feet, yükseklik ölçerken daha çok kullanılan biçimdir. Şöyle diyebiliriz :

six foot tall (altı ayak yüksekliğinde)

ya da : **six feet tall** (anlam aynı)

two foot long (altı ayak uzunluğunda)

ya da : **two feet long** (anlam aynı)

Bileşik sıfatlarda kullanıldıklarında bunlar hiçbir zaman çoğul biçimini almazlar :

a two-mile walk (iki millik bir yürüyüş); **a six-inch ruler** (altı pusluk bir cetvel).

C Sıvı ölçüsü

2 pint (pts.)	= 1 quart (qt.)
4 quart	= 1 gallon (gal.)
1 pint	= 0,568 litre (l)
1 gallon	= 4,55 litre

Eskiden beri İngiliz ve Amerikan ölçümleri **inch** (pus), **feet** (ayak), **yard** (yarda), **mile** (mil), vb. ile yapılmışsa da artık metrik sisteme doğru bir gidiş vardır.

34.

Yazım (İmlâ) Kuralları

Giriş

Sesliler şunlardır : a, e, i, o, u.
Sessizler şunlardır : b, c, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, w, x, y, z.
Sonek (suffix), bir sözcüğün sonuna eklenen bir grup harftir :
Ör. : beauty-beautiful; **ful** sonektir.

327 Sessizlerin çift yazılması

A Tek heceli, içinde tek bir sesli bulunan ve tek bir sessizle biten sözcüklerde sondaki sessiz, sesliyle başlayan bir sonek geldiğinde çift yazılır :

run + er = runner (koş + an : koşan : koşucu)
hit + ing = hitting (vur + uyor : vuruyor)
knit + ed = knitted (ör + dü : ördü)

Buna karşılık :

keep-keeping (içinde iki sesli bulunmaktadır)
help-helped (çift sessizle bitmektedir)
love-loved (sesliyle bitmektedir)

B Tek bir sesliden sonraki tek bir sessizle biten iki ya da üç heceli bir sözcükte vurgu son heceye gelirse sondaki sessiz, çift yazılır. (Vurgulu hece siyah yazılmıştır) :

be**gin** + er : beginner (başla + (y)an : başlayan, yeni başlayan)
de**ter** + ed : deterred (caydır + dı : caydırdı)
re**cur** + ing : recurring (yeniden ortaya çık + ıyor : yeniden ortaya çıkıyor)

Buna karşılık :

murmur + ed : murmured (mırılda + dı : mırıldadı)
answ**er** + er : answerer (yanıtla + (y)an : yanıtlayan)
orbit + ing : orbiting (yörüngede dön + üyor : y. dönüyor)

C Ayrıca, son hecede ikinci dereceden bir vurgu olunca da sondaki sessiz yinelenir :

'kid, nap-kidnapper (çocuk kaçırmak-kaçıran)
'wor, ship-worshipping (tapınmak-tapınıyor)
'handi, cap-handicapped (engellemek engelledi).

D Tek bir sesliyi izleyen bir L harfi ile biten sözcüklerde bu L normal olarak yinelenir :

- quarrel-quarrelling (tartış-tartışıyor)
- signal-signalled (sinyal ver-verdi)
- distil-distiller (damıt-damıtıcı)
- appal-appalled (korkut-korkuttu)
- model-modelling (biçimlendir-biçimlendiriyor)
- repel-repellent (it-itici)

- dial, dialled (tlf. numarası, vb. çevirmek/çeviriyor)
- refuel, refuelled (yeniden yakıt koymak/koydu)
- duel, duellist (düello etmek/eden)
- cruel, cruelly (acımasız/acımasızca)

Bu kural çerçevesinde **qu**'nun tek bir sessiz sayıldığına dikkat ediniz:
acquit-acquitted (suçsuz bul-buldu)

328 **Sondaki E'nin atılması**

A Bir sessizi izleyen **e** ile biten sözcüklerde, sesliyle başlayan bir ek geldiği zaman **e** düşer:

move + able = movable (taşın + abilir = taşınabilir)
believe + r = believer (inan + an = inanan)
moveable = movable (taşın + abilir = taşınabilir)

Fakat **likable** sözcüğü **likeable** olarak da yazılabilir.
Ancak, **ce** ya da **ge** ile biten sözcükler, sondaki **e**'yi korurlar. **329**'a bakınız.

B Sondaki **e**, bir sessizle başlayan bir ekten önce kalır:

hope-hopeful (um-umut verici); **engage-engagement** (nişanlan-nişanlanma); **immediate-immediately** (hemen gelen-hemen); **fortunate-fortunately** (şanslı bir şans eseri); **sincere-sincerely** (içten-içtenlikle)

Ancak **able/ible**'ın sonundaki **e** şöyle düşer:

comfortable-comfortably (rahat, rahat biçimde); **incredible-incredibly** (inanılmaz-inanılmaz biçimde)

Sondaki **e** şu sözcüklerde de düşer:

true-truly (doğru-hakçası); **due-duly** (...e bağlı-bağlı olarak, paralel olarak); **whole-wholly** (bütün-bütünüyle) (bu örnekteki çift **l**'ye de dikkat ediniz); **argue** (tartışmak)-**argument** (tartışma); **judge-judgement** (yargılamak-yargı) ya da **judgment.**

C **ee** ile biten sözcüklerde bir sonek geldiğinde **e**'lerden ikisi de düşmez:

forsee, foreseing, foreseable (önceden bilmek, bilen, bilinebilir); **agree, agreeing, agreement** (bir düşünceye katılmak, katıldı, katılan, katılma/anlaşma)

329 **CE ve GE ile biten sözcükler**

A **ce** ya da **ge** ile biten sözcükler; **a, o** ya da **u** ile başlayan bir sonekten önce **e**'yi atmaz:

courage-courageous (cesaret-cesur); **peace-peaceable** (barış-barışçıl); **manage-manageable** (yönet-yönetilebilir); **trace-traceable** (başından bu yana izini sürmek-sürülebilir); **outrage-outrageous** (çileden çık-çıkmış); **replace-replaceable** (yerine yenisini koymak-konabilir).

Bunun nedeni, telâffuzda değişmelerin önlenmesidir; zira **c** ve **g, e** ve **i**'den önce yumuşak (/s/ ve /c/ olarak) okunur. Buna karşılık **a, o** ya da **u**'dan önce sert (/k/ ve /g/ olarak) okunur.

B **ce** ile biten sözcüklerde, **ous**'dan önce **e, i**'ye dönüşür:

vice-vicious (kötü huy-kötü); **grace-gracious** (zarafet-lütufkâr); **malice-malicious** (zarar [başkalarına yapılan]-zarar verici); **space-spacious** (yer-geniş [yeri bol]).

330 **FUL Soneki**

full bir sözcüğe eklendiğinde, ikinci **l** atılır:

beauty (güzellik) + **full** (dolu) = **beautiful** (güzel)

use (yarar) + **full** (dolu) = **useful** (yararlı)
[Ancak bunların *zarf* biçimlerine dikkat ediniz: **beautifully** ve **usefully**]
Eğer sonda alan sözcük **ll** ile bitiyorsa buradaki ikinci **l** de atılır :
skill + **full** (ustalık + dolu) = **skilful** (usta)
Ayrıca şu sözcüğe de dikkat ediniz :
full (dolu) + **fill** (doldurmak) = **fulfil** (yerine getirmek)

331 Y ile biten sözcükler

Bir sessizi izleyen bir **y** ile biten sözcüklerde **y**, ing dışındaki herhangi bir ekten önce **i**'ye dönüşür :

carry + ed = carried (taşı + dı = taşıdı)
sunny + er = sunnier (güneşli + daha = daha güneşli)
happy + ly = happily (mutlu + ca = mutlu biçimde, sevinçle)

Ancak :

carry + ing = carrying (taşı + yor = taşıyor)

Bir sesliyi izleyen **y** değişmez :

obey + ed = obeyed (uy + du = uydu)
play + er = player (oyna + (y)ıcı = oyuncu) (Ayrıca **172** ve **9B**'ye bakınız.)

332 IE ve EI

Normal kural şudur : **c**'den sonra gelmiyorsa **i**, e'den önce gelir. (ÇEVİRİCİNİN NOTU : İngilizce dilbilgisi öğrenenler için, neredeyse atasözü biçiminde yaygınlaştırılmış bu kural, İngilizce öğrenenler arasında şaka yollu sık sık kullanıldığı için bunun İngilizcesini vermeyi de yararlı görüyoruz : 'i comes before e except after c') :

believe (inan); **sieve** (ele)
Buna karşılık :
deceive (aldat); **receipt** (makbuz)
Ancak bu kuralın dışına çıkan şu sözcükler vardır :

beige (bej)
counterfeit (sahte)
deign (lûtfetmek)
eiderdown (kuştüyü yorgan)
eight (sekiz)
either (ya)
feign (yalandan yapmak)
feint (vuracak gibi yapmak)
foreign (yabancı)
forfeit (ceza olarak hakkı yitirmek)
freight (navlun)
heifer (düve; genç inek)
height (yükseklik)
heinous (tiksindirici)
heir (mirasçı)
inveigh (çatmak, eleştirmek)
inveigle (aldatmak)
leisure (rahat)
neigh (kişnemek)
neighbour (komşu)
neither (ne de...)
reign (saltanat)
rein (dizgin)
seize (zaptetmek)
skein (çile)
sleigh (yolcu kızağı)
sleight (.....)
surfeit (aşırı yeme huyu)
their (onların)
veil (peçe)
vein (damar)
weigh (tartmak)
weight (ağırlık)
weir (set)
weird (tekinsiz)

Alıştırmaların Yanıtları

DERS 1

TANITICILAR

1. some, the, the, — 2. some, —, —, a, the, — 3. —, —, —, (some da olabilir), the, the, the, — 4. a, the, the, a, —, some (a little), the, a, the, the, the 5. a, the, the, a, a, the, —, a 6. — (the), —, —, a, the, —, — 7. —, —, the, —, — 8. the, the 9. —, —, —, the, the, the, the, a, the 10. a, the 11. the, a, a, —, —, —, a, —, the, a, the, an, — 12. —, — 13. the, the, — 14. —, the 15. a, —, a, —, —, —, — 16. a, the, the (a), —, a, the, — 17. —, a, some, — 18. the, the, a 19. —, the, — 20. the, the 21. the, a, some (the), the 22. the, — 23. —, a, — 24. a, the, —, the, — 25. the, the, — 26. the, the, the 27. —, a, the 28. the, s 29. a 30. — 31. —, — 32. some, —, an 33. the, the, a, the 34. the, the (150 puan) (1 doğru : 9,9/100 not)

DERS 2

İSİMLER

A. 1. My SISTER heard a noise in the garden. When **she** went out **she** saw that one of our DRAKES was beating a COCK. 2. The LANDLORD told the ARTIST to empty the house. 3. They couldn't understand how the PRINCE fell off the MARE. **He** was a good RIDER. 4. Once, when a JOURNALIST was interviewing MR TAYLOR, the famous orchestra CONDUCTOR, **she** asked **him** who had given **him** the first music lessons. Much to **her** surprise, **he** said **his** first INSTRUCTRESS had ben an unknown SINGER, who was also a very bad VIOLINIST. 5. My NEPHEW dismissed **his** COOK and BABYSITTER. 6. The chief ACTRESS, also the MANAGERESS of the company became famous with **her** successful interpretation of Lady Macbeth, the HEROINE of «Macbeth». 7. The DUCHESS gave **her** MANSERVANT a message to be taken to **her** COUSIN. 8. My UNCLE didn't live long after the death of **his** DAUGHTER. 9. **She** doesn't want **her** HUSBAND to work any longer. 10. The REPORTER was kept PRISONER for month for insulting a SCHOOLMISTRESS. The JUDGE gave **her** the heaviest punishment possible. (30 puan)

B. 1. He brought WOOD from the WOODS on DONKEYS and sold **it** in the village. 2. Have you heard the NEwS? They will build new GYMNASIUMS in town. 3. He uses special BRUSHES to dust the PIANOS. 4. I found a penny in the SAND/SANDS. 5. There were only old IRONS for the students to iron their CLOTHES. 6. The secretary used a different MEMORANDUM to write down the data. 7. He broke TWO TEETH while he was carrying the FURNITURE. 8. The math teacher showed them different WAYS in which they didn't have to use the INDICES. 9. They played very well in both HALVES. 10. The TOYS were made of PAPER. (20)

1. my father's library 2. my desk 3. the horse's ear. 4. **my brother's** home work 5. the history of art 6. the story of a murder (Bir cinayetin öyküsü. **A murder story**, «bir cinayet öyküsü» anlamına gelecektir.) 7. the colour of/ the cover of my book. 8. our friends' friends 9. Hercules' strength 10. the uniforms of the Turkish army 11. the city hall 12. orchestra music 13. a day's work 14. the problems of the nation (**nation**, canlı bir varlık sayılıp **a nation's problems** da denebilir.) 15. the fear of death 16. a member of **the** committee of human rights 17. George's parents 18. the legs of the table 19. summer courses 20. the tomb of the king who was killed in a war 21. a spare part of **the** car 22. the boys' plan 23. the dog's kennel 24. the name of Napoleon's horse 25. football shoes 26. Queen Elisabeth's crown 27. the number of the drakes we have 28. the drakes' food 29. a lira's worth 30. the real value of a lira 31. the drake's food 32. his pocket 33. girls' college 34. the stones of the walls of Liverpool Cathedral 35. the complete works of Shakespeare (Bir kişinin yapıtlarından (eserlerinden) söz edilirken daima «the works of...» denir. Kurallı iyelik biçimi olan **Shakespeare's works»**, bu kadar yaygın değildir.) 36. the complete works of a poet who has written hundreds of poems 37. The Franks's address 38. **the** end of a detective story 39. the adventures of a detective who doesn't work now. 4. a lion's hair (40 puan) (A ve B'de yapılan her zamir hatası için 0,5 puan indiriniz.)

(İSİMLER ile ilgili üç bölüm alıştırmada toplam 90 puan vardır. 1 doğru : 1/100 nottur.)

DERS 3

SIFATLAR

1. marvellous, crowded 2. not as strong, the longer, the worse 3. obscure, more definite, the later, the more critical 4. the most developed, more and more crowded, more and more, smaller 5. colourful, as amusing 6. the most balanced, more gradual, more economical 7. as reasonable, not as effective, serious 8. the funniest, brainless, elder, as great 9. unexpected, not as prudent 10. more, the less, the poor, poorer and poorer, more and more expensive 11. most powerful, not as violent, as few 12. the most harmful, as harmful 13. not as useful, the greatest, **the** (a) most stupid, as useful, **the best** 14. not as educated, as ignorant, the enlighted, as keen, as sound, as controlled 15. a more uncomfortable, a dirtier, not as black 16. older, more intolerant, more and more intolerable 17. more amazing, a shorter, the most unbelievale 18. modern, marvellous, not as a great, the most necessary 19. not as skilful, as talented, favourite, better, older 20. not as high, the highest 21. unhealty rich, not as happy, healty poor, the most interesting 22. not as troublesome, antique, the most priceless 23. more delicious, as delicious 24. better, better, best 25. as industrious, as healthy 26. strange, as much 27. tired, not as tired 28. as stupid, mad, a lower price 29. **the most** brainless, 30. more greedy, more dishonest (100 puan. 1 doğru 1/100 not)

(NOT : **A, an, the, as, not, so** koymayı unuttuğunuz her boşlukta 0,5 puanınızı sildikten sonra notunuzu bulunuz.)

DERS 4

ZAMİRLER VE SIFATLAR

1. another, enough, much 2. some,(only a little, any 3. this, these, a lot all, each 4. a lot, none, any, another, one, lots, a lot, none, any, all, any 5. any, this, a lot, much, any 6. many, those, none, all —, many, none, those, 7. a lot, many, those, any 8. some, those, a lot, this, much, a lot of 9. this much, many, each, these, some, another 10. all, any, one, one, many, —, some, any, all, much, some, some, some, none, one, any, all, no 11. none, none, any, this, that, many 12. a lot, some any, this, any, all 13. one, the other, any, many, much, a lot of 14. each, these, each, these, some 15. each, —, all, some, all, a lot of (100 puan 1 puan : 1/100 not)

DERS 5

SORU SÖZCÜKLERİ

A. 1. **Who is** coming to dinner? 2. **In whose** house did they stay (in)? 3. **Where** did they stay? 4. **Where** do you want the books to stay? 5. **How** interesting is it? 6. **Who(m)** haven't they introduced to the new teachers? 7. **Which** player won... 8. **When** did the letters reach their addresses? 9. **Why** do you want to buy that house? 10. **How many** guests are there in the house? 11. **What** did you buy as a present? 12. **What** has delayed the plane? 13. **How fast** can he drive on...? 14. **How** is Mr Johnson after...? 15. **When** will we hear some new suggestions? 16. **Who** were the burglars caught by? 17. **How small (big)** are some new TV sets? 18. **What** did he want (to do)? 19. **Where** did you leave them? 20. **How slowly (fast)** did the bus go? 21. **Which girl** do you mean? 22. **How** will it be in Ankara tomorrow? 23. **Which plane** destroyed the headquarters? 24. **Who** invited you to the USA? 25. **How much** money do you have...? 26. **Upon whose** offer was he chosen president **(upon)?** 27. **Why** did he stay? **(What** did he stay **for?)** 28. **What** chased the policeman? 29. **How old** are you? 30. **How many** are there? 31. **Where** did you find it? 32. **Who** stood up when...? 33. **What** is he doing in the garden? 34. **About which actor** were they talking **(about)?** 35. **Whose house** did they rent? 36. **When** did he go to Ankara? 37. **How nicely** did she swim? 38. **What** made you angry? 39. **Which ones** will be better? 40. **Who** did they send to the games? 41. **Why (when** değil!) did he kill her? 42. **How big** is Tokyo? 43. **How** is Mr Brown? 44. **How much** do you need? 45. **Where** did they bury him? 46. **Who** was arrested? 47. **What** do you want? 48. **Which ones** do you want? 49. **Whose kennel** did they paint? 50. **When** did the fire start?

B. 1. who 2. what 3. how 4. how 5. how 6. which 7. why 8. when 9. who 10. whose 11. what 12. what 13. which 14. which 15. where 16. how 17. how 18. what 19. who 20. who(m) 21. whose 22. what 23. how 24. which 25. how 26. where 27. how 28. who 29. whose 30. what 31. what 32. what 33. why 34. when 35. where 36. how

37. how 38. who 39. who(m) 40. what 41. how 42. how 43. how
44. which 45. which 46. which 47. why 48. who 49. why 50. when
(100 puan 1 puan 1/100 not)

DERS 6

IYELİK, vd. SIFAT ve ZAMİRLERİ

1. myself, it, they 2. he, each other 3. you, they, it, them 4. my, mine, myself 5. one's, not, himself 6. my, yours, each other, them, not, my, mine 7. one, oneself, so 8. they, each other's, it, them, 9. your, mine, each other's it, so 10. who, ourselves, us, mine, my 11. it, each other's, so one, mine 12. themselves, it, them, — 13. one, oneself, so, my 14. it, mine, they, hers 15. to each other, each other's, I, myself. 16. it me 17. my, me, I, 18. each other's, myself, one, he 19. not 20. herself

1. the, who, you, I, myself 2. which, one, neither 3. each (every), a 4. some, much 5. nobody, himself (herself) 6. my, mine, one 7. the, what little, — 9. it, our 10. one, an (100 puan. 1 doğru : 1/100 not)

DERS 7

İLGİ ZAMİRLERİ

1. The police caught THE MAN WHO had stolen the jewels. 2. They went to LONDON, WHERE they had a relative. 3. We want to know THE REASON WHY he resigned. 4. We gave the the test papers to MARY, WHO corrected them. 5. Here are THE BOOKCASES IN WHICH you keep your encyclopaedias/ (... BOOKCASES WHICH) you keep your encyclopaedias IN?) 6. We are grategul to MR SMITH, WHOSE help solved a lot of our problems. 7. I'll never forget THE DAY WHEN met my wife. 8. HE ACCUSED ME OF SPOILING HIS PLANS, WHICH has upset me 9. Give me THE DOCUMENTS WHICH may prove that you're innocent. 10. He submitted the jury ALL THE DOCUMENTS, WHICH proved that... 11. repaired THE RADIO (WHICH/THAT) I had broken down. 12. He didn't want to make any statements against JOHN, WHO (M) he loves dearly. 13. They couldn't use the OLD TOOLS, WHOSE spare parts it was hard to find/ ...THE TOOLS, the spare parts OF WHICH it is hard to find. 14. Put it back in THE BOX WHERE you found it. 15. was dissappointed by the words of YOUR BROTHER, IN WHOM I had absolute trust/ YOUR BROTHER, WHO(M) I had absolute trust IN. 16. I'm looking forward to THE FIFTEENTH OF NEXT MONTH WHEN I'll get married. 17. We have have to export THE THINGS (WHINCH/THAT) we don't produce in our own country. 18. THE PROFESSOR'S THEORY, the effects of WHICH can be felt in the academic circles discussed everywhere. 19. JOHN, WHO never studies, failed another exam. 20. The people in our town are curious to know the MAN ABOUT WHOM they had heard lot/ (WHO/M) they heard ABOUT. 21. They broke THE VASE, FOR WHICH they had spent a million liras/THE VASE, WHICH they had spent a million liras FOR. 22. When they saw THE MAN (WHO/M) some people had beaten badly they were horrified.

23. They have opened the NEW STUDENT HOSTEL, WHICH will house two hundred students. 24. MR BANKS, WHOSE new invention caused great sensation, was sent to Europe. 25. The inspector thanked THE TEACHER ten of WHOSE students entered the university. 26. THE EXPERTS WHO examined the new machine took important notes in LONDON, WHERE they stayed for a week. 27. we can now see THE REASON WHY they asked us not to help JONES, WHO had helped us a great deal. 28. SOME OF THE CHILDREN WHOSE fathers had died were sent to AN ORPHANAGE NEAR WHICH there was a primary school. 29. There were no policemen around AT AN HOUR WHEN the traffic was busy WHICH shows how the traffic organisation works in this town. 30. They wrote down THE EXAMPLES WHICH they found in an old book, and they handed in THE NOTEBOOK to the teacher. 31. JOE, WHO[M] the police were searching, was found with HIS REVOLVER, WHICH he was cleaning. 32. In A TOWN WHOSE inhabitants are mostly poor you can not find A HOTEL WHERE you can stay for more than one night. 33. JOHN, TO WHOM my best friend is married/ WHO(M) my best friend is married TO, visited me LAST FRIDAY, WHEN a few other friends also called me up. 34. Don't let A PERSON WHO doesn't know much about cars repair YOUR CAR. Look, ITS engine is so new. 35. MY BROTHER, WHO divorced from his second wife a month ago, wants to have A WIFE WITH WHOM he can live happily for years/A WIFE (WHO/M) he can live happily WITH for years. 36. SOME BUSINESSMEN (WHO/M) Turner invited last week decided to buy TURNER'S FARM, AROUND WHICH there are other furtile lands. 37. THE PRIME MINISTER, WHOS6 illness is growing more and more serious, has been taken to CENTRAL HOSPITAL, WHICH is famous for its doctors. 38. NOTHING THAT hasn't been examined by the police must be brought here by ANYONE WHO/THAT is not a member of the society. 39. I can't think of ANY REASON WHY he came to THIS TOWN, WHERE he has a lot of enemies. 40. We gave THE BOX IN WHICH the present was/WHICH the present was IN to JANE, WHO posted it to New York. 41. ONE DAY WHEN I was walking along Istiklâl Caddesi I met AN OLD FRIEND WHOSE address I had lost. 42. He put in his bag EVERYTHING THAT was on the table, WHICH nobody approved of. 43. Somebody stole his CAR, WHICH he hadn't parked in THE GARAGE, WHICH hadn't been built completely. 44. JOHN, WHO/M his father had caught while he was smoking, was shut up in A ROOM WHOSE windows were all broken/THE WINDOWS OF WHICH were... 45. MY FRIEND JOHN, WITH WHOM I was travelling in Europe [WHO(M) I was travelling in Europe WITH] decided to spend the rest of his life in a TOWN WHERE he met a beautiful girl. 46. AT TWELVE O'CLOCK, WHEN had had been born, he opened the bottle of CHAMPAGNE, WHICH his friend had given him. 47. MR PARKER, WHO is never careful with his furniture, broke another VASE WHICH is now beyond his reach. 48. Any damage caused by the violation of A CONTRACT WITH WHICH the commercial rights of the parties have been secured [WHICH the commercial... secured WHICH the commercial... secured WITH] must be compensated by THE PARTY BY WHOM the contract has been breached/WHO(M) the contract has been breachced BY. 49. THE STUDENT (WHO/M) we were expecting to make the machine work couldn't connect the RODS WHICH/THAT were fastened to the main body. 50. MR BANKS, WHOSE main problem was discipline in school, was given good advice by THE PARENTS WHO were earnestly willing to help the school administration/THE PARENTS, WHO were...

B. 1. He was the only man TO TRUST. 2. This has been the first book TO FIND IMPORTANT INFORMATION IN. 3. They were the most suitable people TO CARRY

OUT THE BUSINESS. 4. They finally found a good book TO READ. 5. He wanted some work TO DO. 6. I need to find some people TO WORK TOGETHER WITH. 7. We were given some questions TO SOLVE. 8. You must be the last man TO HOLD SUCH OPINIONS. 9. This was the first opportunity **FOR US** TO USE. 10. He showed us no aim TO WORK FOR. 11. They had put no signs on the roads TO SHOW THAT... 12. I gave my wife some shirts TO WASH. 13. Did you find a piece of paper TO WRAP UP THIS BOX IN? 14. His doctor gave him some pills TO USE. 15. I was the only person TO OBJECT TO WHAT HE SAID.

C. 1. Did you understand WHAT he said? 2. I found WHAT I had lost. 3. I can't find WHAT **POINT** you want to make clear. 4. Guess WHAT'S in my hand. 5. He didn't tell me WHAT he was thinking about.

D. 1. No, it was you who invited him here. 2. No, it was the garage where he found it. 3. No, it was Jane who/that I danced with. 4. No, its those that you'll take. 5. No, it was **Mary whose** photo his aunt took.

(Tanımlamayan ilgi cümleciklerinde unuttuğunuz her virgül için 1/100 puan indiriniz. A Bölümünde 26 numaradan başlayarak her cümle 2 puandır. Toplam : 100; 1 puan : 1/100 not.)

DERS 8

ZARFLAR

A. 1. warmly, mainly, late 2. mainly, leisurely, 3. wholly, as regularly as, totally 4. more capably, duly 5. probably, as quickly as 6. little, surely the least, surely 7. basically, fast 8. high, completely 9. newly, cleverly 10. the most happily, as gaily as 11. more **probably,** truly 12. deeply, highly 13. as well as, enough, surely 14. as kindly as, heavily 17. most cheaply 18. as little as 19. as reasonably as, as warmly as 20. importantly, hardly 21. as mercifully as, in the most unfriendly way 22. more (most) comfortably, more often 23. poorly, the most nearly 24. easily, shortly (50 puan.)

B. 1. I still... 2. We are almost... 3. ...played wonderfully... 4. ...him anywhere. 5. ...never used to... 6. ...friend yesterday. 7. ...fairly good. 8. have often met... 9. ...come yet? 10. ...only potatoes. 11. ...pass somehow. 12. They never will... 13. I can never... 14. ...them last week. 15. ...too hot... 16. I usually come... 17. ...them home. 18. ...that today. 19. He almost never asked... 20. We rarely visit... (20 puan)

C. 1. Never **again** shall I say that. 2. **Seldom** do we understand what he says. 3. **Scarcely** are they found at home. 4. **Ever** must I be loyal to him. 5. **Scarcely** had he left prison **when** he killed... 6. **No sooner** had he made the sign **than** somebody... 7. **Nowhere in the world** can you find... 8. **In no circumstances** shall I do... 9. **On no account** can you leave... 10. **Only by agreeing on certain principles** can teachers... 11. First..., **only then can** I agree with you. 12. **Only in this way** can you convince... 13. **Not only** did he refuse to pay... 14. We went back home,

and so did Jack. 15. He didn't come with me, **neither (nor)** did John. 16. **Forward** did Tom throw the ball. 17. **Off** fell he while... 18. **In sent** he us after... 19. **Down** went the boy... 20. **Never before** had I watched... (20 puan)
D. 1. fairly 2. barely/scarcely/hardly 3. rather 4. quite (rather) 5. quite 6. rather 7. rather 8. hardly/scarcely 9. rather 10. rather (10 puan)
(TOPLAM : 100 puan. 1 puan : 1/100 not)

DERS 9

EDATLAR

A. 1. in, at, on, on 2. on, by 3. in, till (before), —— 4. in, in, in, at 5. in, in, in 6. from, to, by, in, at, to, off, afterwards 7. in, for, since, into 8. from, til, after, for 9. on, at 10. for, at 11. for, at 12. at, at 13. in, at, in, on 14. down, at 15. into, in, into (in) 16. since, to, on 17. by (before), at, in 18. ———, to, for 19. up, down, at 20. at, to, during, in (during) 21. till, till (before) 22. on, by (at), at, to 23. for, from, for (during) 24. at (by), into, in 25. to, on, on

B. 1. at the beginning 2. for 3. from 4. ——— 5. at 6. to 7. since 8. on 9. after 10. into 11. at 12. for 13. for 14. to 15. in 16. to 17. for 18. by 19. afterwards 20. in (Toplam 100 puan. 1 puan : 1/100 not)

DERS 10

BAĞLAÇLAR

A. 1. although, for, while 2. either, like, in spite of, as 3. since, neither, however 4. neither, as, although 5. but, both, as, when 6. as, as, for 7. while, because, so 8. when, when 9. as, when, as 10. since, neither, although 11. but, as, however, both, as 12. in spite of, like 13. when, either, like, 14. while, nor 15. in spite of, so, as 16. as, but, as, when 17. as, because, however 18. as, neither 19. since, nor, either 20. while, both 21. so although, both 22. when, for 23. as, while 24. in spite of, when, either, as, as 25. like, when, because

B. 1. ...although he wasn't ill. 2. ..., but there wasn't any soap/there was no soap. 3. In spite of my warnings, ... 4. ..., however (but) he didn't want it. 5. ...as I showed you. 6. ...as the president. 7. ..., for they'll come soon. 8. As they didn't arrive/come on time, ... 9. We'll both telephone you and... 10. Either help us or... 11. He neither helped us nor... 12. ...nor shall I do them. 13. ...so did Jack. 14. As he closed the door/While (when) he was closing the door... 15. While you were away... 16. Since you know... 17. As I grow older... 18. ...as your book shows you. 19. In spite of the difficulties... 20. As a person who knows these (such) things... 21. They were both not ready and... 22. ...as (because) things hadn't settled yet. 23. he neither ate nor played. 24. ...you want to work as a translator (interpretor). 25. I didn't tell this to him/tell him this. (Toplam : 100; her doğru 1/100)

DERS 11 - 12 - 13 - 14 - 15

YARDIMCILAR

A. 1. can 2. dare 3. may 4. are to 5. was to have 6. mustn't 7. will be able to 8. may 9. do 10. have 11. must 12. are not to 13. could/was able to 14. would/used to 15. wasn't allowed to 16. are the visitors likely to 17. shouldn't/oughtn't to 18. have to 19. was able to 20. shouldn't have/oughtn't to have 21. may have 22. might 23. should/ought to 24. should have/ought to have 25. could you/would you be able to 26. might just as well 27. are we to 28. mustn't 29. could 30. do 31. might have 32. couldn't 33. are not to 34. need 35. is about to 36. might 37. can/are able to 38. wouldn't be allowed to 39. will be able to 40. will have 41. must/do we have to 42. shouldn't/oughtn't to 43. will he be able to 4. can 45. am I not allowed to 46. am not used to 47. must/do we have to 48. shouldn't have/oughtn't to have 49. could/was able to 50. needn't 51. mustn't 52. could 53. don't have to 54. couldn't/weren't able to 55. could have 56. daresay 57. didn't have (need) to 58. are not to 59. can (may) not/are not allowed to 60. do 61. might 62. had been able to 63. shouldn't/oughn't to 64. needn't have 65. are to 66. may/can/am allowed to 67. could/were allowed to 68. could/would be able to 69. don't you have to 70. had 71. are they likely to 72. shouldn't have/oughtn't to have 73. might 74. are never allowed to 75. are to 76. get used to 77. shouldn't have/oughtn't to have 78. must 79. daresay 80. might have 81. may/can/could/might 82. may 83. aren't we to 84. ought to/should 85. might have 86. should have/ought to have 87. may have/might have 88. doesn't allow me to 89. shouldn't we/oughtn't we to 90. do 91. didn't dare 92. didn't have to 93. didn't use to/wouldn't 94. shouldn't they have/oughtn't they have to/can't they have 95. was to 96. can 97. needn't have 98. can not/can't 99. will be allowed to 100. have

B 1. Yes, you can. 2. Yes, you are. 3. Yes, you must. 4. No, they mustn't. 5. No, they needn't have 6. So they do. 7. ..., didn't he? 8. ..., was he? 9. ...so should the pedesterians. 10. ..., but we don't/haven't got to. 11. ...but the other class does. 12. ...nor have theirs. 13. Yes, you must. 14. No, you mustn't. 15. Yes, he does. 16. No, he can't (have). 17. No, they don't have to 18. Oh, yes, he does. 19. ..., dare he? 20. ..., can they? 21. ...and so will the car. 22. ...but those do. 23. ..., and nor can your friends. 24. ..., but the boys can. 25. his sister (can).

(Bölüm 1 : $100 \times 0.5 = 50$ puan + Bölüm 2 : $25 \times 2 = 50$ puan)

DERS 16 - 17 - 18

FİİL ZAMANLARI

1. am learning, says, shall have finished, hope. 2. telephoned, had already finished, was watching 3. haven't ironed, am going to iron, usually do 4. visited, were sightseeing, had been, gave 5. have already told, will be seeing (veya : will see)

6. had been waiting, stopped 7. have had, have passed, am expecting, will probably tell 8. was trying, had already started 9. has been sleeping, came, is always doing, told, was surely going to fail. 10. are you going, was just going, will you come, want, will come. 11. have lived, have not had, always prefer, have 12. didn't you go, had seen, saw, was spending 13. have been solving, have had, are working 14. had been doing, had told, he was answering 15. we'll be having, I will have finished 16. had joined, has not retired 17. say, will open, opened, had taken 18. have never visited, have heard, offered, was working, couldn't go 19. is studying, has already passed, will probably have finished 20. will be giving a lecture, don't think, has given 21. has been raining, is not walking 22. were drinking, dancing, told, had lost, had been driving 23. don't think, have met, does he live, lived (veya : used to live), lives 24. told, had written, sent, was expecting, is looking for. 25. have not heard, left, was thinking, brought 26. will be writing, will submit, has given, will have submitted 27. is working, was working, had been working, received 28. had gone, had fallen, have finished, have been studying.
(100 soru : 1 doğru yanıt % 1 puan)

DERS 19

FİİLLERİN UYUMU

I. 1. would work (study) — 2. are tired — 3. were right — 4. to know — 5. wasn't coming/wasn't going to come — 6. am — 7. needs — 8. had left/ started — 9. needed — 10. to find out. (Her doğru yanıt % 10 puan)

DERS 20

ŞART CÜMLELERİ

1. will finish 2. would have caught 3. were 4. would stop 5. had not been 6. is 7. were 8. would have been taken 9. had told 10. rains 11. would feel 12. will find 13. would not come 14. had not dismissed 15. will not do

II. 1. he might work with you 2. they had married 3. you're studying 4. would you have helped 5. if you sent money 6. he may/might return today 7. they could have eaten all the fruits 8. who can help you? 9. If you fell tired 10. If he could 11. the stone might have hit you 12. you would be there by now 13. If you have finished the report 14. even if he were a king 15. it could be right

III. A. 1. b — 2. b — 3. c — 4. a — 5. c — 6. b — 7. b — 8. c — 9. a — 10. a

III. B. 1. a — 2. b — 3. b — 4. c — 5. a — 6. a — 7. b — 8. b — 9. c — 10. c

IV. 1. e, 2. b, 3. f, 4. i, 5. h, 6. j, 7. a, 8. g, 9. d, 10. c

(Her doğru yanıtınızın toplamını 6'ya bölüp 100 ile çarpın.)

DERS 21

WILL, SHALL, WOULD, SHOULD'UN DİĞER KULLANILIŞLARI

1 would, 2. shall, 3. should, 4. would, 5. will, 6. won't, 7. should 8. should, 9. will, 10. would, 11. should, 12. shall, 13. would, 14. would will, 15. would, 16. should, 17. would, 18. should, 19. shall (will), 20. should, 21. should, 22. will, 23. should, 24. will, 25. will (shall burada geçtiğinden çok vurgulu olur, fakat should kullandıysanız, bu uyarımızı unutmamak koşuluyla doğru puan alabilirsiniz. (Doğru yanıtlarınızın toplamını 4 ile çarpın)

DERS 22 - 23 - 24

MASTAR VE İSİMLERİN KULLANILIŞI

I 1. working, to eat, to work (**veya** working), 2. take, might have caused 3. to drink, to drink, ought to be 4. to give up, smoking, to 5. to go, to meet, loitering 6. couldn't have been, going, to go, 7. to spend, writing 8. should have asked, to put off, starting to put 9. for going, shopping 10. must have thought, to hold, should have liked, to ask. 11. allowing, to talk, 12. have spoken, to annoy 13. to say, stealing. 14. catching, stealing. 15. to learn, to play. 16. have been, to teach, to be. 17. to be thinking of, going. 18. should remind, to work. 19. to see, to take. 20. to endeavour, to start. 21. jumping, to give up, trying, to escape, to be given, breaking. 22. to be learning, to connect playing. 23. to be, to take to. 24. asking, to write (writing). 25. to tell, listening to tell. 29. having, to be treated (being treated). 30. to finish, to.

II 1. I consider him **to be** a wise person. 2. here is a ball **for you to play.** 3. This is the best place **for camping** every summer. 4. It was stupid of you to say that **veya** It was a stupid thing for you to say. 5. I was **too tired to** help him. 6. They made this **to play with.** 7. I was the third runner **to reach** the end. 8. You can't/couldn't have said that. 9. To read this is impossible **veya çok daha iyisi :** It is impossible to read this. 10. It was so low as to allow us to walk across. 11. You should have stopped him. 12. You will not be the only candidade **to promise** that. 13. We came here only to see that he had died. 14. I believe **him to be** able to do it. 15. They are sure to be the first people **to help** us. 16. You may/might have left them in the office. 17. It was so generous of you to give us so much money **veya** You were so generous to give us so much money. 18. It was near enough **for us to walk TO.** 19. It was a wrong place **to stop AT.** 20. You **could have finished** the race. 21. He opened the box **to see that** it was a present. 22. We suppose **him to be** a nice person. 23. We use a knife **for cutting.** (Burada **to cut with** de kullanılabilir, ancak bu, belirli durumlarda kesmek için bıçak kullanıldığı, diğer durumlarda başka şeylerle kesildiği anlamını taşır. Oysa burada söylenmek istenen, bıçağın kesmeye yaradığıdır.) 24. It is the last place **to spend a holiday AT/IN.** 25. It is too easy **to BE ASKED** in the test. (Toplam 100: Her doğru yanıt 1/100 puan)

DERS 25

ORTAÇLAR

1a) 1. He studied listening to the radio (at the same time) 2. He should slow down, signalling meanwhile 3. He centered the ball, running to the penalty area

(afterwards) 4. They drank, singing songs. 5. They continued their trip, sending postcards as they travalled.

DERS 26

EMİRLER, RİCALAR, ÖĞÜT

Ib) 1. Having swum, they had afternoon tea. 2. The farmer, having dug the hole, planted the threes, 3. Having emptied the box, he threw it away, 4. Having closed the door, the man opened his money-box. 5. Receiving the message, be left hurriedly.

Ic) 1. Throwing a stone, he broke a window. 2. By not posting the letter, he caused the argument. 3. You should start the machine by pushing the button. 4. Opening the lid they let the birds fly away. 5. Dropping the tray, she broke the glasses.
Id) 1. The room being cold, we had to use an electric stove. 2. Seeing that there was little food, he went shopping. 3. The bus stopping at that stop regularly, we waited there. 4. Having missed the bus, he was late. 5. They refused to take the next step, not wanting to make a serious mistake. 6. The chair being broken, he fell. 7. Being protected firmly by the soldiers, the castle was the safest place for the refugees. 8. Having been given insufficient information, the expert failed to decide on the procedure. 9. Too little sugar having been used, the cake was not delicious. 10. Having been wounded during the first attack, he couldn't fight in the second.

II) 1. The committee **preparing the report** will... 2. The **defending** armies had to... 3. The armies **defending the ford** had to... 4. The **blinding** light... 5. The land **captured by the immigrants** was later invaded by the **neighbouring** tribes. 6. The **shot** man was... 7. The **disappointed** boy cried. 8. The man **congratulating the boy** ***chose club president*** is my friend.

III) 1. Disappointed by the results, he wasn't much interested in the date of the second exam. 2. Recording Elvis's song, the recorder was stopped by the power cut. 3. Horrified by the ghost, the man dropped the plates. 4. A boy threw a stone at me walking in the park. 5. While she was making a cake, her child... 6. The robbers stopped him (while) carrying the money and took the money. 7. He having been caught while stealing, his wife decided to divorce from him. 8. The only problem left for him, having booked the seats, was to call up his wife. 9. His boss thanked him for having finished the repairing successfully. 10. He resigned, not wanting to refuse this attractive job, and his boss couldn't stop him. 11. His friends felt sorry for him for not having been chosen the candidate. 12. As he felt embarrassed, even... 13. The environment... the animals disturbed by the new changes. 14. Being tired, he found the extra work too much. 15. Turning around, he saw a car coming along.
(Her doğru yanıt : 2 puan)

DERS 27

DİLEK KİPİ

1. I wish he had finished the work in time. 2. He doesn't know English, but he sounds as if he **did.** 3. It is time **we got going.** 4. I wish he **could.** 5. as if he

bad. 6. I'd rather John **married Jane.** 7. I wish **to see...** 8. I wish **I had** 9. If the teacher **had told...** 10. I'd rather **stop** now. 11. It's time you **got going.** 12. If only **I had cancelled** the match. 13. If only the referee **cancelled** the match. 14. ..., but if you **found** it, you would... 15. It is time **to go** to the station.
(Doğru yanıt toplanlarını 3'e bölüp 10 ile çarpınız.)

DERS 28

EDİLGEN ÇATI

I) 1. Seats are reserved for the president... 2. Such books are published form... 3. The piano was pulled to the... 4. We were promised not to be disturbed. 5. The preparations will be finished next week. 6. The chichkens are going to be fed in a minute. 7. You should be helped if you... 8. You might be caught stealing... 9. I am being followed. 10. The rope is being cut. 11. The gas was being turned off while the little girl was being looked for. 12. The animals have been let out. 13. All the words have been looked up. 14. It should be taken to the... 15. They were heard singing... 16. The gates having been closed, we... 17. (Bu cümle normal olarak etken kalmalıdır. Edilgen olursa «Somebody is wanted to burn...» olur. İki ötekı türlüsü daha yaygındır. 18. Naturally, people who praise them are liked (Etken bırakmak daha iyi). 19. The bridge has finally been finished. 20. They are expected to finish...

II A) 1. windows have been broken 2. My desk has been turned upside down. 3. my telephone has been thrown to the other corner 4. The chairs have been broken into pieces 5. My money has been stolen.

B) 1. Invitation cards must be sent. 2. Tea should be prepared. 3. The cake has been made. 4. The tables will be set. 5. The music set has not been set yet.

III) 1. We are known to be... 2. These changes are considered unnecessary. 3. The prisoners were reported to have stood against the changes. 4. The administration is supposed to be going to insist on the changes. 5. The objection must be understood to be unreasonable. (Cümleyi aslı gibi bırakmak, böyle bir cümle kurmaktan çok daha akla yatkın görünmektedir/Ç.N.)

DERS 29

DOLAYLI AKTARIM

I He wondered/wanted to know if he would ever see Tom happy. 2. My father always said you could never say what would happen the next day. 3. One day you will say that you'll talk to me/him more politely when you see me/him (One day you'll decide to talk to me/him more politely when you see me/him.) 4. He asked to speak to Mr. Jones (He asked if/whether he could see Mr. Jones) and said he had brought him a message from his partner. 5. The manager said she/he/Jane was

reading a magazine when he came. 6. After seeing the show she told Jane sho must see that show that day. (After seeing the show she strongly recommended Jane to see that show that day) 8. Jane said they been planning to buy that house but someone had told them it was on a very noisy street. 9. He angrily said that parents should pay some attention to their children's problems 10. The hotel manager offered his guests to come down for their party that night. 11. The old man said they could never leave their area during those critical periods/...they had never been allowed to leave their ares during... 12. He wrote to his parents that students (they karışıklığa yol açabilir/Ç.N.) started lessons at 8.30 at school. 13. The tourist-guide warned the tourists that they had better leave the museum before 11.0, so that they could visit the mosque before it was lunch-time. 14. Cursing his fate, the old man said that he had missed all the best opportunities before he had been able to do anything about them. 15. I said I would be able to help him if I had time. 16. The school authorities announced that the boarding students were to take special permission to leave school. 17. The boy's friends urged him to beat him/Tom. 18. Our relatives suggested our staying there overnight. 19. They asked (us) what we were doing in that room/ there 20. Mr. Jones said that he had been typing my/our letters since lunch-break. 21. Miss White said she typed/had typed the letters the previous week. 22. James said he had preferred living in that city, but now he hated it. 23. My wife said she didn't know we had to leave then and added that in that case she would have to wash the dishes after coming back home. 25. The landlord said the house was not on the shore. That was why the Whites hadn't wanted to/didn't want to rend it. 26. The official suggested we should finish the important formalities first. 27. My daughter asked me if Jane would call her up the following week. 28. The general commanded the soldiers to be prepared to attack the following morning. 29. His friends remarked he hadn't shown up that week, and tought he must be ill. 30. When I offered her to go out to dinner she said she'd gladly accept my offer if she hadn't promised her mother to take her to the theatre. 31. She said they/the hospital officials let them visit him at hospital at any time of the day. 32. She said that she was studying then. 33. The school administration says/announces that the students are to use... 34. He asked me why I didn't visit him those days, for the doctors said he wasn't likely to live long. 35. My friends invited me to dinner after the lessons. 36. The teacher asked me to open the door. 37. My girl friend offered me to go to the cinema after lunch. 38. She said she could play that piece beautifully when she was young. 39. The doctor said he/the patient would have to stay in bed for the rest of his life. 40. The head of the chess department suggested the students should try their own tricks. 41. The guide suggested we should take the short-cut. 42. The student asked if he had to answer all questions. 43. The customs officer asked the chief officer if the tourists could go through without making any declarations. 44. The girl told her boy friend that they could get married right away if they had enough money 45. She said that when they (had) visited the pyramids they (had) felt a little terrified. 46. The film director said that they needn't shoot that scene there. 47. The boys in the other group suggested changing places/ suggested that that we/they should change places. 48. They always say they will visit us sometime. 49. Tom said he would be seeing John the next day. 50. Tom said he had seen John that week. (Her doğru yanıt : 2 puan.)

DERS 30

CÜMLECİKLER

1. Odayı havalandırmak için kapıyı açtı./Kapıyı, odayı havalandırmak için açtı. 2. Çocuğa paketi, postaneye götürsün diye verdi./Postaneye götürsün diye paketi çocuğa verdi. 3. (Hiç) heyecan uyandırmamak için dikkatliydiler./dikkatli davrandılar. 4. Planlamayı daha sakin bir biçimde yapabilmek için çocukları ve kadınları kasabaya/kente gönderdiler. 5. İleride bir ev satın alabilmek için paramızı bankadan çektik. 6. Öğrencilerin velileriyle özel olarak görüşebilmeleri için özel bölmeler yaptırdılar/yaptılar. 7. Bizim yol açtığımız sorunların nasıl üstesinden gelebileceklerini saptayabilmek için velilerimiz bir araya geldiler/toplandılar. 8. Biz kızalım diye bu tür laflar ediyorlar. 9. Bu tür laflar ediyorlar, onun için kızıyoruz. 10. Okul yönetimi, öğrenciler kaçmasın diye yüksek duvarlar ördürdü. 11. Karısı uyanmasın diye eve girerken ayakkabılarını çıkardı. 12. Karısı ve çocukları tarafından anlaşılmasın diye özel yaşamından söz ederken hiç Türkçe konuşmaz. 13. Karısı ve çocukları tarafından anlaşılmasının önüne geçmek için özel yaşamından söz ederken hiç Türkçe konuşmaz. 14. Anlaşılma olasılığına karşı hiç Türkçe konuşmazlar. 15. Anlaşılırlar korkusuyla burada hiç Türkçe konuşmazlar. 16. Onları burada durdur; bakarsın daha ileri giderlerse kaçabilirler. 17. Onunla laf alıp verme/çene çalmak, bir robotla konuşmak gibi birşey. 18. Biz bu dili onlar kadar hızlı konuşuyoruz. 19. Sandığımdan daha aptal(mış)! 20. Ona, bana verdiğinden daha çok şarap ver. 21. Bizim kadar sıkı çalışmıyorlar. 22. Bizden daha yavaş çalışıyorlar. 23. Onlarla laf alıp vermeye çalışmak/çene çalmak, bir robotla çene çalmaktan daha aptlca bir iş. 24. Her kuralı ezberlemeyi, onları öğrenmekten daha zor buluyoruz. 25. Bu, insanın babasının ölümünü duymaktan daha çarpıcı birşeydi. 26. Ezberlemek, öğrenmekten daha yararlı değil. 27. Bunlar, kentteki en ucuz portakallar. 28. Şimdiye değin izlediğim en kısa film bu. 29. Tembeller; çünkü onları uyaracak kimse yoktu. 30. Zamanımız olmadığ için yiyecek sandıklarını/kutularını almadan yola koyulduk. 31. Öğrenmek daha yararlı olduğundan kuralları ezberlemekten vazgeçin. 32. Madem oda kirliydi, neden temizlemediniz? 33. Onları uyaracak kimse bulunmadığından tembeldiler. 34. Yiyecek kutularını/sandıklarını almadan çıktık, çünkü zamanımız yoktu. 35. Biz dönene kadar burada kalın(ız). 36. Siz işaret verene kadar kıpırdayamayız. 37. Biz oradan ayrıldıktan sonra sandıklar havaya uçtu. 38. Patlamayı duyar duymaz polis çağırdı. 39. Seni ne zaman görsem, pantalonsuz durumda konukların önünde seni gördüğüm günü anımsıyorum. 40. 10 yaşındaki oğlum beni yendiğinden beri tenis oynamıyorum. 41. Ne denli küçüğünü seçersen o denli ucuz olurlar. 42. Onunla sen konuşur konuşmaz biz içeri gireceğiz/gireriz. 43. Raporu okuyuncaya değin hiçbir şeyin söylenmeyeceğini bilmeleri gerekirdi. 44. Kutu/sandık o denli ağırdı ki, onu taşımak için beş kişiye gereksinme duyduk. 45. Öyle büyük bir kutu vardı ki taşıyamadık. 46. O denli çok formül ezberlediler, ki kendilerini kompüter gibi hissediyorlardı. 47. Otobüs o denli yavaştı ki, inip futbol oynayabilir ve saatler sonra yeniden ona yetişebilirdiniz. 48. Ne denli konuşursan konuş insanlara hakaret ediyorsun. 49. Ne yaptılarsa da öldü. 50. Yanlışlar da bulunsa sana o geçecek notu verecek.

DİZİN

Göndermeler, paragraf numaralarını göstermektedir. Daha büyük bir rakam, daha küçük numaradan önce geliyorsa daha geniş bilgi büyük numarada bulunmaktadır.

Metindeki bazı paragraf ve kesimler seri numara ya da harflerinin yanına paralel çizgilerle gösterilmiştir (Ör. |276|, |E|). Bu, bunların oldukça zor noktaları açıkladığını göstermektedir. Öğrenciler ilk okumada bunları atlamayı uygun bulabilirler.

* **a/an** 1-3
* **a/an** ve **one** 23 B, 322 C
* adjectives (Bakınız: SIFATLAR)
* adjectives and pronouns (Bakınız: SIFATLAR VE ZAMİRLER)
* adverbs (Bakınız: ZARFLAR)
* **after** ve **afterwards** 83 B
* ağırlıklar ve ölçüler 326
* aktarılmış konuşma **(indirect speech)**
  - emirler, ricalar ve öğütün aktarılması
    - «**be** + mastar» yapısıyla: **He said that I was to wait** 302
    - «tümleç + mastar» ile aktarılması: **He told me to wait** 301
  - aktarılmış cümlelerde **could** 307
  - dolaysız ve aktarılmış konuşmalar arasındaki ayrım 292
  - aktarılmış cümlelerde ünlemler ve **yes/no** sözcükleri 304
  - aktarılmış cümlelerde mastar ve isimfiil yapıları: **He agreed to wait; He admitted taking the money** 297
  - Karışık türden aktarılmış cümlelere örnekler 305
  - **must** ve **needn't**'ın aktarılması 306
  - aktarılmış cümlelerde sorular 299
  - **shall I/shall we? will you? would you? could you?** ile başlayan sorular 300
  - **say** ve **tell**'in giriş fiili olarak seçenek oluşturmaları 298
  - düz cümlelerin aktarılması
    - fiil yapılarında gerekli olan değişmeler 293
    - fiil yapılarının değişmediği durumlar 294
    - gerekli öteki değişimler 295-296
  - **let's, let him** ile başlayan öneriler 303
* **a little** ve **a few** 2 F, 29
* **any** ve **some**

herhangi bir, hangisi olursa olsun anlamında **any** 24
any, some, no ve **none** 24
— **anybody** ve **somebody; anything** ve **something** 25
— **else**'in **anyone, anything, anywhere**'e eklenmesi 26
— **hardly any** 76

articles (Bakınız: TANITICILAR)
amaç (**purpose**)

— amaç cümlecikleriyle ifadesi: **so that** ile **will/would** ya da **can/could** + mastar»; **so that/in order that** ile «**shall/should** ya da **may/might** + mastar» 309
— **in case** ve **lest** 310
— mastarla ifadesi 308
— olumsuz amaç cümlecikleri 309 c
— **so as/in order to** + mastar 308

as

— **as ... as, not so/as ... as**'in karşılaştırmalarda kullanılması : **as cold as ice, not so/as quickly as Tom** 16-17, 65, 311
— **as if, as though**'nun gerçek olmayan geçmiş zaman fiil yapısıyla kullanılması : **He talks as if/as though he knew the king personally** 287
— **as** + mastar: **Would you be so kind as to lent it to me?** 251 C
— **as** ve **like** 92
— **as**'in «**seeing that**» anlamında kullanılması: **As you are here you had better stay** 312
— **as, when, while** ve **if** 95
— **as, than**'den sonra zamirler 17

at

— **at** ve **in**'in konum göstermesi 85
— **at, on, by, in**'in zaman ve tarih göstermesi 81
— **at**'in gezme ve hareket göstermesi : **arrive at the station** 84 B

ayrıcalık cümlecikleri : **He went out although it was raining** 315
bağlaçlar (**conjuctions**)

— **as**'in **like** edatıyla karşılaştırılması 92
— **as, when, while, if** 95, 313
— **both, either, neither, nor, so** 94
— **for** ve **because** 93 (ayrıca312'ye bakınız)
— bağlaç olarak kullanılabilen edatlar 90
— **though, although**'un **in spite of** edatıyla karşılaştırılması 91
— neden gösteren bağlaçlar: **because, as, since** 312
— **though, although, nevertheless, however** 91
— zaman bağlaçları : **when, as, while, as soon as, whenever, since** 313

bağ zamirleri ve cümlecikleri (**relative pronouns and clauses**) (Bakınız : CÜMLECİKLER)

bağ zarfları **when, where, why**, vb. 52 C
be

— biçim 109
— yardımcı fiil olarak kullanılışı

- kısa yanıtlarda, pekiştirme sorularında, vb. 104-108
- fiil yapılarının oluşturulmasında 110
- «**be** + mastar»ın bir tasarı ya da emir bildiriminde kullanılışı **You are to go at once.** 111
- «**be** + mastar» ın aktarılmış cümlelerde kullanılışı 223, 300, 302
- «**was/were** ÷ mastar» ın alınyazısı göstermede kullanılışı **They were never to meet again** 111 B
- «**was/were** + miş'li mastar» ın gerçekleştirilmemiş bir tasarıda kullanımı **He was to have gone, but in the end he didn't go.** 111 A, 255 A

— sıradan bir fiil olarak kullanılışı

- yaş bildirmede **He is thirty years old** 114 B
- **be on the point of** 111 C
- varlık bildirmede 112 A
- **it**'ten oluşan özneyle birlikte uzaklık, hava ve zaman göstermede 113
- fiziksel ya da aklî durumu göstermek için. **I am cold/hungry** vb. 114 A
- fiat bildirmede 114 D
- büyüklük (ebad) ve ağırlık bildirmede 114 C
- **there is/it is** 113 B
- **there is/there are** 112 B

— dilek kipinde kullanımı 285

* **be able** ve **can**'in yetenek göstermede kullanılışı (ayrıca **can**'e bakınız).

— biçimler 130
— kullanımı 131 A
— **was able to** ve **could** arasındaki ayrım 131 C

* **because** ve **for** 93
* belgisiz tanıtıcı **a/an** 1-3
* belirtili tanıtıcı

— **the** 4-6
— **home, school,** vb.'den önce atılması 6

* **both ... and** 94 A
* **both**'un sıfat ve zamir olarak kullanılışı : **both boys, both of the boys** 22
* **but for**'un şart cümlelerinde kullanılışı 220 B
* **can** (geçmiş zaman biçimi **could**)

— biçimi 128
— kullanımı

- yetenek göstermek için **He can drive** 130-1
- **can/could**'un kısa yanıtlarda, pekiştirme sorularında, vb. kullanılışı 104-8
- **could** ve **was able** arasındaki ayrım 131 C
- **could**'un **may/might**'a karşı bir seçenek olarak kullanımı 133
- «**could** + miş'li mastar» 132

. «**can't/couldn't** + miş'li mastar ya da **be**'nin şimdiki zaman mastarı» nın olumsuz sonuç çıkarmada kullanılışı: **He can't have taken the money as he wasn't in the house.** 134, 152
. olumlu sonuçlarda kullanımı 150, 1
. izin belirtmede 128, 215 B
. genel olasılık belirtmede : **You can get to the top in one day.** 129
. amaç cümleciklerinde **can/could** 309
. **can/could**'un aktarılmış cümlelerde kullanımı 307
. **could you?**'nun ricalarda kullanımı 131 B

clauses (Bakınız: CÜMLECİKLER)
conditional (Bakınız: ŞART)
commands (Bakınız: EMİRLER)
comparison (Bakınız: KARŞILAŞTIRMA)
conjunctions (Bakınız: BAĞLAÇLAR)
continuous infinitive (Bakınız: SÜREKLİLİK MASTARI)
continuous infinitive, perfect (Bakınız: MİŞ'Lİ SÜREKLİLİK MASTARI)
continuous tenses (Bakınız: SÜREKLİLİK FİİL YAPILARI)
contraction of verbs (Bakınız: FİİLLERİN KAYNAŞMASI)
could (Bakınız: **can**)
cümlecikler (clauses)

— **but for**'un şart cümleciklerinde kullanılışı 220 B
— amaç, karşılaştırma, neden, zaman, sonuç, ayrıcalık ve isim cümlecikleri 308-316
— cümlecikler: yan cümleciklerde fiil yapılarının uyumu 212
— şart cümlecikleri 215-217
— bağ zamirleri ve cümlecikleri (relative pronouns and clauses)

. bağ zarfları (relative adverbs) **when, where, why** bazen «edat + bağ zamiri» nin yerine kullanılabilir: **the house where we were living = the house that we were living in/in which we were living** 52 C
. bağ cümleciklerinde virgüller 61
. bağlayıcı bağlaçlar **who, which: I told Peter, who told George** 60
. tanımlayıcı bağ cümlecikleri: anlamı 49
. bağ zamirlerinin tanımlayıcı bağ cümleciklerinde kullanılması

. . biçim 50
. . kişiler için kullanılması :
özne : **who, that**
tümleç : **that, whom, who**
edatla birlikte
iyelik : **whose** 51
. . nesneler için kullanılması :
özne : **that, which**
tümleç : **that, which**
edatla birlikte
iyelik 52

. bir bağ cümleciğinin yerini bir mastar ya da ortaç alabilir : **the first man who walked on the moon = the first man to walk on the moon; people who cross this bridge = people crossing this bridge** 55

· **it is/was** isim/zamir + bağ cümleceği : **It was the dog that gave the alarm** 54
· tanımlamayan sıfat cümlecikleri : anlamı 56 A
· bağ zamirlerinin tanımlamayan bağ cümleciklerinde kullanılışı :
·· biçim 56
·· kişiler için kullanılışı :
özne : **who**
nesne : **whom, who**
edatlarla kullanılışı
iyelik : **whose** 57
·· nesneler için kullanılışı :
özne : **which**
tümleç : **which**
edatla birlikte kullanılışı
iyelik : **whose** 59
· tanımlamayan bağ cümleciklerinin yerine bazan bir ortaç kullanılabilir : **Mr. Smith, who knew I was busy, didn't ask me to help = Mr. Smith, knowing I was busy, didn't...** 55 C
· edatlar cümleciğin sonuna getirilebilir : **the chair on wich he was**
· **sitting/the chair he was sitting on** 51 C, 52 C
· **that**'in en üstünlük derecelerinden ve **all, no one**, vb.'den sonra kullanılması 51
· «fiil + edat/zarf bileşimi» ile birlikte kullanılışı : **My glasses, which I've been looking for all day, have just turned up.** 59
· **what** bağ zamiri 53

* çağrı (davet) 224, 229

— dolaylı aktarımda çağrı 300 B

* **dare** 157

— **I daresay** 157

· davet (bakınız: ÇAĞRI)
* definite article (bakınız: BELİRTİLİ TANITICI)
* demonstrative pronouns (bakınız: İŞARET SIFATLARI VE ZARFLARI)
* devrik cümle **(inversion)**

— bazı zarflar ve zarf takımlarından sonra, özellikle olumsuzda, özne ile fiil bir cümle ya da takımın baş tarafına konduğu zaman bunların yer değiştirmesi : **Never once has he offered to help** 72
— **if**'in atılması durumunda şart cümleleriyle : **Should you have any difficulty, please contact our main office** 220 F
— **say** ve öteki fiillerle isimden oluşan öznenin yer değiştirmesi : **«It is all your fault», said Mary** 288 A-B
— söylenenlere eklemelerde bulunulurken **so, neither, nor**'dan sonra 108

* **dilek (subjunctive)**

— biçim 285
— geçmiş zaman dilek kipinin kullanımı

- as if, as though'dan sonra 287
- wish ve if only'den sonra 286 («wish + would» için 231'e bakınız).
- «would rather/sooner + özne + fiil» den sonra : **I'd rather you told me; It is time he started** 230, 288

Şimdiki zaman dilek kipinin kullanımı 285
should'un, **that ... should** yapısından atılması : **He suggested that the rule (should) be changed** 285 C
were'ün dilek kipinde kullanımı: **if I were you, if it were to rain** 216, 219, 286

distributive adjectives and pronouns (bakınız: ÜLEŞTİRME)
do

- biçim 121
- yardımcı olarak kullanılışı

  - kısa yanıtlarda, söylenenlere eklemelerde, pekiştirmelerde : **Yes, I do; So did I; He doesn't like it, does he?** 122 C, 104-8
  - vurgulama için olumluda : **Yes, I do want one** 122 B
  - fiillerin olumsuz ve soru biçimlerini oluşturmada 122 A

sıradan bir fiil olarak kullanılışı 123
- **how do you do?** 123

dolaylı tümleç 79
dönüşüm zamirleri (**reflexive pronouns**) **myself, yourself,** vb. 47
due to ve **owing to** 87 A
during ve **for** 82 B
each, every 21
each other 27 D, 47
edatlar (prepositions)

— edatların sıfatlar ve ortaçlarla kullanılması : **ready for; afraid of; interested in,** vb. 87
- edatlar/zarflar : **He got off the bus; He got off** 90
— edatlar/zarfların talimat vermede kullanılması : **along, at, into, on,** vb. 84
— edatlar/zarfların bazı fiillerle birlikte kullanılması : **look up, see off, run into** 318-319
— **after** (edat) ve **afterwards** (zarf) 83 B
— **beside** (edat) ve **besides** (edat ve zarf) 86 E
— **between** ve **among** 86 F
— edatlardan sonra isimfiiller: **without asking, before going** 89
- **like** 87 B
— **like** ve **as** 92
— edatların konumu 78
— konum edatları : **above, over, under, below, beneath** 86
— konum edatları : **at, in; in, into; on, onto** 85
— zaman edatları : **from, since, for, during** 82
— zaman edatları : **to, till/until** 83 A
— zaman ve tarih edatları : **at, on, in, by** 81
— iletişim gösteren fiillerle **to**'nun kullanılması ve atılması : **He encouraged me to apply for the job; He described the house to me** 80

— bir dolaylı tümleçten önce **to** ve **for**'un atılması : **He gave me a ticket** 79
— gezme (seyahat) ve hareket gösteren edatlar : **from, to, at, in, by, on** 84
— fiiller ve edatlar : **accuse of, congratulate on,** vb. 88

* edilgen çatı **(passive voice)**

— biçim 289
— bazı fiillerden sonra mastarlı yapının kullanılması : **He is supposed to be meeting us** 291
— edilgen çatıda edatlar : **He must be written to; It was painted by Dufy** 290

* emirler **(commands)**

— «**be** + mastar» yapısıyla ifadesi : **You are to be there by 9.00** 282 D, 111
— emir kipiyle ifadesi : **Do it now!** 281
— aktarılmış cümlelerde 301-2
— **must** ile, zorunluk olarak ifadesi : **You must carry your identification card** 282 C
— **shall** ile ifadesi : **Records shall be kept of the attendance in each class** 234, 282 A
— **will** ile ifadesi : **Passangers will remain on board** 226, 282 B

* **enough**

— sıfat/zarf + **enough** + mastar : **It is not big enough; He didn't work hard enough** 251
— konumu 71 B

* **ever**

— zarf olarak **ever** ve **never**
  - anlamı ve kullanımı 76
  - konumu 68
— **hardly ever**'ın soru yapısından sonra kullanılışı 72
— **how, where,** vb.'den sonra **ever** 36
— **however, wherever,** vb. 62
— **ever** (**never** değil)'ın enüstünlük aşamasından sonra kullanılışı : **He's the kindest man I've ever met** 16 C

* **every**

— **every**'nin **all** ile karşılaştırılması 21 A
— **each** ve **every** 21 B
— **everybody, everyone, everything** 21 C

* **everyone, everybody**'nin çoğul isimler ve iyelik sıfatları ile birlikte kullanılması: **Everyone brought their cameras; Everyone likes camping, don't they?** 21 D
* **fairly** ve **rather** 73
* **few** ve **a few** 2 F
* fiiller **(verbs)**

— iki fiil grubuna giriş 96
— etken fiilin temel gövdeleri 97
— yardımcı fiiller

- söylenenlere yapılan eklemeler : **I didn't go, but she did; I took some photographs but he didn't** 108
- söylenenlere katılma ve katılmama : **It's solid gold, isn't it? Yes, it is / No, it isn't** 105
- kısa yanıtlarda : **Have you been here before? Yes, I have** 104
- yorum gösteren eklemelerde : **I think I'll like the job. Will you?** 107
- karşılaştırmalarda : **He swims better than I do** 311, 66, 17
- temel gövdeleriyle birlikte yardımcı fiiller **be, was, been** ,vb. 102
- pekiştirme sorularında : **You didn't see him, did you? You wanted to see him, didn't you?** 106
- bütün yardımcı fiillere uygulanabilecek kurallar 103

be, can, do, dare, have, may, must, need, ought, used : bu başlıklar altında arayınız.

soru biçimi ve kullanımı 100

bir soru ya da rica biçiminden önce **do you know? I wonder if...** gibi bir takım geldiği zaman soru yapısının kullanılmayışı 100

- temel gövdeleriyle birlikte kuralsız fiiller listesi **take, took, taken,** vb. 317

olumsuz soru yapısı 101

sıradan fiiller 97-101

shall, will (bakınız: GELECEK ZAMAN; **SHALL, WILL**)

should, would (bakınız: ŞART; **SHOULD; WOULD**)

- fiil yapılarının kullanımı **(tenses)** : (bakınız: ŞİMDİKİ, GEÇMİŞ, -MİŞ'Lİ, GELECEK, ŞART FİİL YAPILARI; EMİR; DİLEK; EDİLGEN ÇATI)
- etken fiiller tablosu 98
- edilgen fiiller tablosu 289 A
- fiil yapılarının olumsuz biçimleri 99
- «fiil + edat/zarf» bileşimleri : **I'm looking into the matter; I won't put up with that noise,** vb. 318-19
- «zarflar/edatlar + fiiller» ile oluşturulan isimler/fiiller : **outbreak, fall-out, turnover,** vb. 320

fiillerin kaynaşması : **I'll, he isn't,** vb. 103 F, 105-7 (Ayrıca **be, can, do, have, may,** vb. başlıkları ile fiil yapıları başlıklarına bakınız.)

- fiil yapılarının uyumu 212
- **for** ve **because** 93
- **for** ve **during** 82 B
- **for** ve **since** 82 A, 183
- **from ve since** 82 A
- future forms (Bakınız: GELECEK ZAMAN)
- geçmiş zaman fiil yapıları **(past tenses)**

- basit geçmiş zaman **(past simple tense)**

  - biçim 172
  - kuralsız geçmiş zaman yapıları 173, 317
  - yazılışla ilgili bir not 172 C
  - kullanımı

    - **as if/as though**'dan sonra 287
    - şart cümleciklerinde: **If I knew, I'd tell you** 216

- - geçmişte, belirli bir zamanda bitirilmiş belirli bir eylem için : **He died in 1978** 174
- - geçmişteki bir alışkanlık için : **He always arrived in time** 174
- - **had better** 118 A, 294 C
- - «it is time + özne»den sonra : **It is time he told the truth** 288 B
- - **wish** ve **if only**'den sonra : **I wish I could remember** 286
- - «**would rather/sooner** + özne»den sonra : **I'd rather he went with me** 230, 288

— geçmişte süreklilik **past continuous tense**)

- biçim 175
- kullanımı

- - basit geçmiş zamana (**past simple**) karşı bir seçenek olarak, rastgele, fazla düşünülmeden yapılmış bir eylem için 178
- - kesin zaman sınırları belli olmayan bir geçmiş zaman eylemi için : **At 9.30 he was getting into the train; When I arrived they were having breakfast** 176
- - şimdiki zamanda süreklilik yapısına **present continuous**) karşı bir seçenek olarak; aktarılmış cümlelerde, gelecekte geçmiş'te konuşanın çok sık olduğunu hissettiği eylemler için **always** ile: **He was always borrowing money from me** 177

* gelecek zaman (**future forms**)

— gelecek zaman yapılarının listesi 193
- - Niyet göstermek için **be going to**: **I'm going to write letters** 198
- - tahmin göstermek için **be going to**: **There's going to be trouble about this** 200
— gelecek zaman yapılarının karşılaştırılması 209
— gelecekte süreklilik (**future continuous**)

- biçim 205
- sıradan bir süreklilik yapısı olarak kullanılışı : **At 8.00 tomorrow I'll be driving along the MI** 206
- niyet belirtmeyen gelecek zamanın ifadesi : **I won't be working here next week; I've been transferred to another branch** 207
- şimdiki zamanda süreklilik ile karşılaştırılması 207
- «**will** + mastar» ile gelecekte süreklilik yapısının (**future cont.**) karşılaştırılması 208

— niyet belirten gelecek zaman üzerine bir not 195
— niyet belirten gelecek zaman

- bu ifadenin anlamı 195
- **be going to** ile ifade edilen niyet 198
- ikinci ve üçüncü şahıslarda **shall** ile ifade edilen niyet : **No one shall hear of this** (= we won't tell anyone) 234
- «**will** + mastar» ile ifade edilen niyet 196
- kararlılık için **shall** : **We shall overcome** 202

eylemlere ilişkin zorunlar 209 B
gelecek öncesi (**future perfect**), basit gelecek (**future simple**), gelecekte süreklilik (**future continuous**) yapıları 210 A, B
gelecek zaman (**future tense**)

biçim 201
- konuşanın gelecekle ilgili varsayım ve tahminlerini ifadesinde : **I'm sure he'll win the race** 203 A
- şart, zaman ve amaç cümlelerinde : **If you go, I'll go; When he comes in, I'll tell him; I'll leave it here so that he will see it** 203 C
- gelecekle ilgili planların biçimsel duyurusunda : **The Minister for Sport will present the prizes** 203 E
- normal olarak süreklilik biçimde kullanılmayan fiillerle : **They won't believe you** 203 D
- birinci şahıs için **will** ya da **shall** 202

basit şimdiki zamanın (geniş zaman: **present simple**) gelecek için kullanılışı : **The new restaurant opens on Monday** 194
şimdiki zamanda süreklilik yapısının (**present continuous**) gelecek zaman yapısı olarak kullanılışı : **I'm leaving tonight** 197
«**will** + mastar»ın karar anındaki niyeti göstermesi : (Bir lokantadaki müşteri:) **I'll have steak and salad** 196
«**will** + mastar» ile **be going to**'nun karşılaştırılması 199
will'in **want/wish/would like** ile karşılaştırılması 204
öteki kullanımlar için **will** ve **shall**'e bakınız.

-'s/-s' (Bakınız : İSİMLERDE CİNS)
grounds (Bakınız: İSİMFİİLLER)
get + tümleç + geçmiş zaman ortacı» yapısı : **He got his hair cut** 117
got'un **have**'e eklenmesi : **I've got no time; I've got to go** 116, 119, 138
great deal of, a 28
had : sıfat ve zarf olarak 64 B3
hardly, barely, scarcely 76
hardly any = **little/few** 29 B
hardly ... when : **Hardly had I sat when the telephone rang** 72,313
hat-tarifler (Bakınız : TANITICILAR) (**articles**)
have

biçim 115
süreklilik (**continuous**) yapılarında **have** 117 A, 120 B
got'un **have**'e eklenmesi 116, 119, 138
have'in, **do** ile yapılan olumsuz ve soru yapıları 119
yardımcı olarak kullanılması

- «**had better** + to'suz mastar» **You had better write at once** 118 A, 394 C5
- zorunluk belirtmek için: **He has to leave at 6.00 to catch the 6.30 train** 116, 135-8 (ayrıca **have to**'ya bakınız)
- «**have** + tümleç + geçmiş zaman ortacı»: **I have my car serviced every three months** 117
- «**have** + tümleç + şimdiki zaman ortacı»

- - **I'll have you speaking English in three monts** 118 B, 274 E
- - **If you win £ 100.000 in the lottery, you'll have people asking you for money all the time** 118 C, 274 E

- **have**'in pekiştirme sorularında kullanılması : **You've got enough, haven't you?** 106
- fiil yapılarının kuruluşunda kullanılmaları 115 B

— esas fiil olarak kullanılmaları

- **possess** anlamında 119
- **take, experience,** vb. anlamında 120
- **he's,** hem **he is** hem de **he has** anlamına gelebilir: **he'd** ise hem **he had** hem **he would** olabilir 106

— zorunluk için **have to**

- soruda **have to, must** ve **need** 145
- **have to, must** ve **need**'in tablosu 135
- **have to, must** ve **ought** 155
- olumluda **have to** ile **must** arasındaki ayrım 139, 141
- **Have to** ile must arasında, sorudaki ayrım 140
- olumsuz yapılarda **have to** ve **need** 143-144
- **Have to** ve **must**'ın zorunluk göstermesi 138

* **high** ve **highly** 64
* **home**'un **the** tanıtıcısı ve **to** edatı almadan kullanılması : **I'm going home now** 6 A
* **hotly**'nin, sıfat biçimden anlamca ayrılması 64
* **if**

if'li cümlecikler (Bakınız: ŞART CÜMLELERİ) 215-223
— **if** yerine **but for, otherwise, provided, suppose** kullanılması 220 B-E
— **if**'in **in case** ile karşılaştırılması 221
— **if only** 222, 231 E, 286
— «**if** + özne + yardımcı» yerine «yardımcı + özne» kullanılması **If I were rich/Were I rich** 220 F
— **if** ve **unless** 220 A
— **if** ve **whether** 299 E

* imperative (Bakınız: EMİRLER; EMİR KİPİYLE İFADESİ) **Do it now** 281
* **in, at** 85 A
* **in, at, from, to, by, on** : gezme ve hareket gösteren edatlar 84
* **in, at, on, by** : zaman ve tarih gösteren edatlar 81
* **in, into** 85 B
* **in case**'in **if**'den ayrımı 221
* **in case** ve **lest** 310
* «**in order to/so as** + mastar» ın amaç göstermesi 308 B
* **in spite of** 91 B
* indefinite article **a/an** (Bakınız: BELGİSİZ TANITICI)
* indirect object (Bakınız: DOLAYLI TÜMLEÇ)
* indirect speech (Bakınız: AKTARILMIŞ KONUŞMA)
* infinitive (Bakınız : MASTAR)

interrogative (Bakınız : SORU)
irregular verbs (Bakınız : KURALSIZ FİİLLER)
isimfiiller (**gerunds**)

biçim 257
mind fiili : **Would you mind waiting? / I don't mind helping** 263
isimler + isimfiil : **I don't remember my mother's complaining** 262 E
edilgen isimfiil : **Being shown how to do it is better than being told** 266
-miş'li isimfiil : **He denied having taken it** 265
edatlardan sonra kullanılması : **He spoke without thinking** 259
«zamirler ve iyelik sıfatları + isimfiil» : **I don't like him/his coming in late** 262
özne olarak kullanılışı : **Smoking affects the health** 258
suggest ve **propose**'un isimfiiller ya da «**that** + özne» ile kullanılması : **I suggest his paying in instalments; I suggest that he should pay in instalments** 264
to'nun edat olarak ve mastar takımının bir bölümü olarak kullanılması : **I used to go; I am used to going** 260
arkalarından isimfiil alan fiiller 261
arkalarından isimfiil ya da mastar alan fiiller 267-271

- **advise, allow, permit, recommend** 267 C
- **agree, be afraid (of), be about to/be on the point of, mean, go on, propose, stop, try, used (to)** 271
- **attempt, intend, can't bear** 267 B
- **begin, start, continue** 267 A
- **like, prefer, would rather**'ın yeğleme göstermede kullanılışı 270
- **love, like, hate, prefer** 269
- **needs/requires/wants** 267 D
- **regret, remeber, forget** 268

isimler (**nouns**)

türleri 7
cins 8
çoğul biçimleri: yaygın biçimleri ve kuralsızlıklar 9
iyelik biçimi

- biçim : **the child's ball; the girl's clothes** 10
- sahip olunan kişi ya da nesneden önce tanıtıcının kullanılması : **the arm of the boy = the boy's arm** 10
- «isim + isim» ve «isim + isimfiil» bileşimleri : **river bank, lorry driving** 12
- iyelik için «**of** + isim» in kullanılması 11 B
- **a pound's worth of stamps** gibi ifadelerde kullanılması 11
- bazı zaman ifadeleriyle kullanılması : **a day's work** 11

«fiil + zarf/ edat» ile kurulan isimler: **outbreak, hold-up** 320

isimlerde cins 8
işaret sıfatları ve zamirleri (**demonstrative adjectives and pronouns**) : **this, these, that, those**
it

- - cümlenin başında bir cümlecik ya da takımın yerine kullanılması : **It is essential to drive slowly in fog** 44 C-D
— **its** ile **it's** arasındaki ayrım 44
— **it is, there is** 113 B
— **it is/was** + isim/zamir + sıfat cümleciği : **It was Tom who payed** 54
- - insanlar için kullanılışı : **Who is it? It's me** 44 A
— **it is** + zaman süresi + geçmiş/şimdi öncesi (past/present perfect) : **It is five years since I saw him/I have seen him** 182 C
- - **it seems, it appears,** vb. 44 E
— **appear, happen, seem, turn out ... that**'in öznesi olarak: **It turned out that nobody knew the way** 239 A
- - zaman, uzaklık, hava durumu, vb. ifade eden yapılarla kullanılışı: **It's 8.30; It's two miles away; It's cold today** 44 B (Ayrıca 113'e bakınız)
— **it is time** + geçmiş zaman : **It is time you went home** 288 B

* iyelik biçimleri **(possessives)**

— iyelik sıfat ve zamirleri : **my/your/his book; it is mine/yours/his** 37-39
- - iyelik sıfatlarının isimfiillerle kullanılması : **They don't like my smoking here** 262-263
— isimlerin iyelik biçimlerinin isimfiillerle kullanılması : **I don't remember Peter's saying that** 262 E
— **his/her** yerine **their**'in kullanılması

- **either/neither** ile: **Neither of them knew their irregular verbs** 22
- **everybody/everyone** ile : **Everybody brought their own lunch** 21
- **somebody/someone/anyone** ile birlikte : **Someone has left their luggage here** 25, 46

* **just**

- - **just**'ın konumu 71 E
— şimdi öncesi fiil yapısıyla (present perfect) : **He has just come in** 180
- - ricalara **just**'ın eklenmesi : **If you'd just sign here** 283 D
— **might just as well** 127 A

* karşılaştırma **(comparison)**

— karşılaştırma cümlecikleri 311
— sıfatlarla karşılaştırmalar : **small, smaller, the smallest; pleasant, more pleasant, the most pleasant** 15-17 (Ayrıca bakınız: SIFATLAR)
— zarflarla karşılaştırmalar : **quickly, more quickly, most quickly** 65 (Ayrıca bakınız: ZARFLAR)

* kuralsız fiiller (temel gövdeleriyle birlikte) 317
* **late** ve **lately** 64
* **lest**

— korku ve endişe gösteren fiillerden sonra : **We were afraid lest our secret should be discovered** 238 C
— amaç cümleciklerinde : **He ran away lest he should be caught** 310 B

let/let's

- emirlerde, önerilerde 281 B-C
aktarılmış cümlelerde 303
pekiştirme sorularında : **Let's go, shall we?** 106 A

like

- **like** ve **as** 92
edat ve sıfat olarak 87 C

little

- **little** ve **few** 29
- **little, less, least** 65 A
- **little** ve **a little** 2 F, 29

lot of, a 28 B
low : sıfat ve zarf olarak 64
many 28
mastar (**infinitive**)

duygu ifade eden sıfatlardan sonra : **I was disappointed to hear he couldn't come** 250
«sıfat + isim» ile birlikte : **a clever thing to do, a stupid place to park** 249 B
«sıfat + **of** + tümleç» ile birlikte : **It was good of you to wait** 249 A
- «**be** + mastar» ın emir ve talimat için kullanılması : **He is to bank the money immediately** 11 A, 302 A, 223 A
- yakın geleceği ifade etmek için **to be about**'dan sonra kullanılması : **The President is about to make his speech** 111 C
- süreklilik mastarı (contiuous infinitive) : **She seemed to be crying** 254, 291 D
- **go** ve **come**'dan sonra 245
- aktarılmış cümlelerde : düz cümlelerin **agree/offer/promise/refuse/threaten** + mastardan sonra kullanılması 297
- isim ve zamirlerden sonra, bunların ne yapılacağını belirtmek için kullanılması : **I have letters to write; They have work to do** 248
- düş kırıklığı ya da can sıkıcı bir sürprizi göstermek için **only**'den sonra kullanılması : **He put his hand in his pocket only to find he had lost his wallet** (... bir de ne görsün!) 246 A
- bir cümlenin öznesi olarak : **To save money was impossible** 252
- **the first/the last/the only** ve enüstünlük aşamalarından sonra : **He was the first to arrive**, vb. 247
- yalnızca **to** ile temsil edilişi : **Why didn't you go? I wasn't asked to** 253
- **too, enough, so ... as**'den sonra : **too heavy to carry, small enough to fit him; Would you be so good as to explain?** 251
- bazı fiillerden sonra kullanılması
  - «**how/what/when/where/which/whether** + mastar» dan önce gelen fiiller: **He showed me how to do it** 240
  - mastarın hemen arkasından gelen fiiller : **I aim to finish by midnight** 239

· mastarın hemen arkasından ya da «**that** + özne» den sonra gelen fiiller : **He promised to pay; He promised that he would pay** 239 A
· mastarın hemen arkasından ya da «**that** + özne + **should**» dan sonra gelen fiiller : **He decided to send Bill; He decided that Bill should go** 239 B
· mastardan ya da «tümleç + mastar» dan sonra gelen fiiller : **I want to go; I want him to go** 241
· to'suz mastardan sonra gelen fiiller : **You can't make a child eat** 243 E
· mastardan sonra gelen ve bilme/düşünme gösteren fiiller : **He is known to be in this area** 244 B
· «tümleç + mastar» dan sonra gelen fiiller : **I encouraged him to buy his house** 242

— «**was/were** + mastar» ın kader kavramını göstermesi : **They were never to meet again** (Meğer bir daha hiç görüşmeyeceklermiş) 111 B

* **may** (geçmiş zaman gövdesi : **might**)

— biçim 124
— kısa yanıtlarda, pekiştirme sorularında, vb. 104-105
— ayrıcalık cümleciklerinde : **However tired you may be, you must go today** 315
— şart cümleciklerinde **may/might** : **If he has time he may/might come** 215-217
— **may as well, might (just) as well** 127 A
— «**might** + -miş'li mastar» ın kınama ya da kızgınlık belirtmesi : **You might have told me earlier you couldn't come** 127 C
— «**may/might** + -miş'li mastar» ın geçmiş zamanla ilgili tahminlerde kullanılması : **He may/might have forgotten my address** 126 B
— izin göstermesi : **You may go early today** 125
— şimdiki ya da gelecek zamanda olanak göstermesi : **He may change his mind** 126 A
— amaç cümleciklerinde : **He works/worked hard so that his children may/might have a good start in life** 309 B
— **might**'ın ricalarda kullanılması : **You might post this letter for me** (= please post this letter for me) 127 B

* **might** (Bakınız : **MAY**)

* **mind**'ın isimfiille birlikte kullanılması : **Would you mind waiting?** 263

* -miş'li fiil yapıları **(perfect tenses)**

— geçmiş öncesi fiil yapısı **(past perfect tense)**

· biçim 189
· kullanımı

. . şart cümleciklerinde : **If I had found it, I would have returned it to you** 217
. . **if only**'den sonra : **If only I had seen him before he left!** 222
. . aktarılmış cümlelerde 191

şimdi öncesi fiil yapısının (**present perfect tense**) geçmişteki karşılığı 189
- - geçmişteki bir zaman noktasından geriye doğru bakışta anlatılan eylemlerde kullanımı (geçmiş öncesi için kullanımı/Ç.N.) 189
- - zaman cümleciklerinde : **When he had seen over the house, he decided to buy it** 190
- - **wish, as if/as though**'dan sonra : **I wish I had bought a map; He looked as if he had seen a ghost** 286-287

--- geçmiş öncesinden gelen süreklilik fiil yapısı (**past perfect continuous tense**)

- biçim 192
- kullanımı 192

--- şimdi öncesi fiil yapısı (**present perfect tense**)

- yapısı 179
- kullanımı

- - **just** ile birlikte, az önce bitirilmiş bir eylem için : **He has just come in** 180
- - zamanı belirli olmayan bir eylem için : **I have read that book already** 181
- - geçmişte başlayıp hala süren bir eylem için : **I have been here for two years/since July** 182
- - **for** ve **since**'in şimdi öncesi fiil yapısı ile kullanılması 183
- - şimdi öncesi ve basit geçmiş zaman (**past simple**) : kullanımlara örnekler 184

--- şimdi öncesinden gelen süreklilik yapısı (**present perfect continuous**)

- biçim 185
- kullanımı 186
- şimdi öncesi yapısı (**present perfect simple**) ile karşılaştırılması 187
- daha başka örnekler 188
- bazı fiillerin süreklilik yapısının (**-ing**'li yapı/Ç.N.) almadığının anımsatılması 186 (Ayrıca bakınız : 165-167)

* -miş'li süreklilik mastar (**perfect infinitive continuous**) 256

* **much**

--- zarf olarak : **much larger; much more easily** 75
--- **much**'ın karşılaştırma biçimi 65-66
--- **much, many, a lotof, a great deal of** 28
--- **not much, not many, little, few** 29

* **must**

--- öğüt vermede kullanılması : **You must read this book-it's extremely interesting** 284
--- sonuç çıkarmada kullanılması : **A: I've had no food for 24 hours; B: You must be starving** 150-1551 (olumsuz sonuç çıkarma için bakınız: 134)

sonuç çıkarmada kullanımı konusunda **my/might** ile karşılaştırılması 153
olumluda **must** ile **have to** arasındaki ayrım 139
soruda **must** ile **have to** arasındaki ayrım 140
must ve **have to**'nun kullanımlarına örnekler 141
— **must** ve **have to**'nun zorunluk ifade etmeleri 138
— **must, have to** ve **need**'in soruda kullanılmaları 145
— **must, have to** ve **need**'in bir çizelgede gösterilmesi 135
— **must, have to, ought to** ve **should**'un karşılaştırılması 155
— **must, must not** ve **need not**'ın öteki yapılarla karşılaştırılmaları 136
— **must not** ve **need not**'ın karşılaştırılması 137
— aktarılmış konuşmalarda **must** ve **needn't** 306

* **near** ve **nearly** 64

* neden (**reason**)

— neden cümlecikleri : **He went first because he knew the way**, vb. 312
— **because** ve **for** 93

* **need**

— yardımcı fiil olarak biçimi 142-143
soruda **need, must** ve **have to** 145
need, must ve **have to**'nun çizelgede gösterilmesi 135
need not'ın öteki biçimlerle karşılaştırılması 144
need not, must not ve **must**'ın öteki biçimlerle karşılaştırılması 136
— sıradan bir fiil olarak **need** 149
— «**needn't** + -miş'li mastar» : **You needn't have bought more milk; we have plenty** 146
needn't have done'ın **could have done** ile zıtlığı 148
— **needn't have done**'ın **didn't have to do** ile karşılaştırılması 147

* negative (Bakınız : OLUMSUZ)

* **neither**

— sıfat ve zamir olarak : **Neither (boy) knew the answer** 22
— bağlaç olarak : **neither ... nor : Neither you nor I understand it** 94
neither ya da **nor**'un arkasından özne ile fiilin yer değiştirmesi : **Neither/Nor did I** 108, 72

* zarf olarak **never** ve **ever**

— anlamı ve kullanımı 76
— konumu 68

* **never**

zarf olarak **never** ve **ever**
· anlamı ve kullanımı 76
· konumu 68
— **never**'dan sonra özne ile fiilin yer değiştirmesi : **Never have I been so insulted!** 72
— **never**'ın şu tür cümlelerde enüstünlük aşamasından sonra kullanılmayışı: **It's the most exciting film I've ever seen** 16 C

niteelik sıfatları ve zamirleri (Bakınız: SIFATLAR VE ZAMİRLER)
niyet (Bakınız : GELECEK ZAMAN : Niyet Belirten Gelecek Zaman)
no ve **none** 24
nobody ve **no one** 25
no one else 26
nor (Bakınız: NEITHER)
not so/as ... as'in karşılaştırmalarda kullanılışı : **This is not so/as easy as it looks** 16-17, 67, 311
not'un, bir cümleciğin yerini alması: **Do you play bridge? I'm afraid not** 30
nouns (Bakınız : İSİMLER)
nowhere 66 B
older ve **elder** 15 D
olumsuz **(negative)**
— olumsuz yardımcılar 103 B-C
— yorum yapılan eklerde 107
— **have**'in olumsuzunun değişik kullanımları 117 A, 119-120, 143-144
— olumsuz soru 101 (Ayrıca **be, can, may** ve öteki yardımcı fiiller ile şimdiki ve geçmiş zaman fiil yapılarına bakınız)
— pekiştirme sorularında olumsuz soru : **You've heard the news, haven't you?** 106
— fiil yapılarının olumsuz biçimleri 99
— olumsuz fiillerin, öteki olumsuzluk ifadeleriyle birlikte kullanılmaması 99
one, ones
— **one** ve **a/an** 23
— işaret sıfatlarıyla : **this one, these ones** 20 C
— nitelik sıfatlarıyla : **the blue one, big ones** 19, 23
— **one ... another** 27
— **one another** ve **each other** 27
— belgisiz zamir olarak **one** ve **you** : **One/You can only do one's/your best** (**insan/kişi** anlamında/Ç.N.) 45
only'nin konumu 71 D
ortaçlar **(participles)**
— ilişkileri yanlış kurulmuş ortaçlar : **Crossing the road, a car knocked him down** 279
— geçmiş ya da edilgen ortaç: **worked, spoken** 278 A
— kuralsız fiillerin geçmiş zaman ortaç biçimleri 317
— geçmiş zaman ortaçlarının yazılışı (Bakınız : GEÇMİŞ ZAMAN; yazılışla ilgili bir not) 172 C
— etken -miş'li ortaç **(perfect participle active)** : **having spoken** 277
— edilgen -miş'li mastar **(perfect participle passive)** : **having been done** 278 B
— şimdiki ya da etken ortaç : **working, speaking**
- sıfat olarak : **running water** 274
- **as, since, because**'un yerine kullanılması : **as he knew he couldn't win = knowing he couldn't win** 276
- «**catch/find** + tümleç» ten sonra : **I caught him reading my letters** 274

- süreklilik fiil yapılarında (**continuous tenses**) (Bakınız : SÜREKLİLİK FİİL YAPILARI)
- «**have** + tümleç» ile : **I'll have you dancing after two lessons; We'll have people parking outside the house all day; I won't have him cleaning the bicycle in the hall** 274, 118 B
- aktarılmış konuşmalarda bir ifadeyi sunarken kullanılışı : **She urged him to hurry, reminding him that there would be a queue** 305 C
- bir sıfat cümleciğinin yerine kullanılması : **people (who were) waiting for the bus** 55 C, 276 B
- duyu fiillerinden sonra : **I heard her singing** 272, 274
- şimdiki zaman ortacının yazılışı 162
- «**spend/waste** + bir zaman ifadesi»nden sonra : **I spent all day waiting for him** 274 F
- «özne + fiil» in yerine kullanılması : **He opened the drawer and took out some papers = Opening the drawer, he took...** 275

-- sıfat olarak kullanılan şimdiki ve geçmiş zaman ortaçlarının arasındaki ayrım : **interesting, interested** 280

* **ought**

-- biçim 154
--- **must, have to ve should** ile karşılaştırılması 155
«**ought** + -miş'li mastar» ın, yerine getirilmemiş bir zorunluğu belirtmesi: **I ought to have done it yesterday** 156

* **owing to** ve **due to** 87 A
* öğüt biçimleri 284
* ölçüler ve ağırlıklar 326
* özne ile yardımcı fiilin yer değiştirmesi (Bakınız : DEVRİK CÜMLE)
* participles (Bakınız : ORTAÇLAR)
* passive voice (Bakınız : EDİLGEN ÇATI)
* past tenses (Bakınız : GEÇMİŞ ZAMAN YAPILARI)
* pekiştirme soruları : **Prices have gone up, haven't they? They won't come today, will they?** 106
* perfect tenses (Bakınız : -miş'li fiil yapıları)
* possessives (Bakınız : İYELİK BİÇİMLERİ)
* prepositions (Bakınız : EDATLAR)
* present perfect (Bakınız : -MİŞ'Lİ FİİL YAPILARI)
* present tenses (Bakınız : ŞİMDİKİ ZAMAN FİİL YAPILARI)
* pronouns (Bakınız : ZAMİRLER)
* **quite** 74
* **rather** ve **fairly** : **The first chapter is fairly easy but the second is rather difficult** 73
* reflexive pronouns (Bakınız : DÖNÜŞÜM ZAMİRLERİ)
* relative pronouns and clauses (Bakınız : CÜMLECİKLER: Bağ zamirleri ve cümlecikleri)
* reported speech (Bakınız : AKTARILMIŞ KONUŞMA)
* rica biçimleri 100 C, 225, 231 D, 283
* rica biçimlerinin aktarılmış cümlelerde kullanımı 301
* sayılar 321-324

say ve tell 298
sequence of tenses (Bakınız: FİİL YAPILARININ UYUMU)
shall

gelecek zaman biçimlerini kurmada kullanımı 201-202 (Ayrıca bakınız: GELECEK ZAMAN)
shall I/shall we?

- aktarılmış cümlelerde ifadesi 300
- emir ve öğüt istemede kullanımı: **Where shall I put it?** 233, 300 A

shall'in emir belirtmek için ikinci ve üçüncü şahıslarla kullanımı 234 B
shall'in, konuşanın niyetini belirtmek için kullanımı: **You shall have as much money as you need** Yani: Bunu sana vereceğim (**I shall give it to you**) 234 A
will ve **shall**'in karşılaştırılması 202
shall you go'nun **will you be going**'e karşı bir seçenek oluşturması 234
shall'in aktarılmış cümlelerde **will/would olabilmesi** 293 B

should

- şart fiil yapılarını kurmada kullanılması 213 A, 214
should have done'ın **could have done** ile karşılaştırılması 148
- aktarılmış cümlelerde **shall** 294
- «it is/was + bazı sıfatlar» dan sonra: **It was natural that he should think so** 237
- **lest** ve bazen **in case**'den sonra: **He took some sandwhiches in case he was/should be hungry** 238 C, 310
- zorunluk ya da görevi anımsatmak için ya da doğru ve usa yatkın bir davranışı belirtmek için kullanımı: **I should write to my mother more often** 235
yerine getirilmemiş bir zorunluk ya da görevi belirtmek için -miş'li mastar (**perfect infinitive**) ile birlikte kullanılması: **You should have sent in your application yesterday** 235, 255
- amaç cümleciklerinde kullanılması 238 D, 309
- konuşanın, bir varsayımın usa yatkınlığını irdelediği zaman **should**'un kullanılması: **I don't see why you should think it was my fault** 238 A
- **shall**'in geçmiş zaman karşılığı 213 B (ayrıca bakınız: 293)
- olası olmayan bir tahmini belirtmede: **If you should change your mind, please let me know** (Kararını değiştirecek olursan...) 218 F
şaşırmanın dramatik ifadesi: **What should I see but an enormous snake!** (Bir de ne göreyim! Bir yılan...) 238 B
- bazı fiillerden sonra **that ... should**: **They insisted that a secret ballot should be held** 316, 236
that ... should'un bazı fiillerden sonra, bir isimfiil ya da mastar-yapısına karşı bir seçenek olarak kullanılması: **Tom suggested I should buy a house = Tom suggested my buying a house** 236

sıfatlar (**adjectives**)

- uyum 13 B
- karşılaştırma biçimleri

· **er, the ... est** kullanılarak 15 B, D
· **more, the most** kullanılarak 15 C, D
· kuralsızlar 15 E

— karşılaştırmalar

· yardımcıların karşılaştırmalarda kullanılışı : **more than I did** 17
· karşılaştırmalarla yapılan kalıplar 16-17, 311 B
· **as ... as, not so/as ... as** ile birlikte yalın karşılaştırma biçiminin kullanılması : **as clever as his brother; not so/as clever as his friend** 16 A
· **as/than**'i bir zamirin izlemesi : **better than me** 17
· aşamalı artış : **It got colder and colder** 16 E
· birbirine koşut (paralel) artışlar : **the bigger ... the better** (ne kadar büyükse o kadar iyi) 16 D
· **than**'den önce üstünlük aşaması : **larger than the others** 16 B
· **the ... in/of**'dan önce enüstünlük aşaması : **the biggest in the world, the best of the lot**; ya da bir cümlecikle kullanılması : **the best beer we've ever drunk** 16 C

— türleri 13 A
— sıfatlar arasındaki **and**'in yeri ve kullanımı 14
— nitelik sıfatları

· isim olarak kullanılışları : **the good, the dead** (iyiler, ölüler) 18
· **one, ones** ile birlikte kullanılışları : **the heavy one, the small ones** 19
· ortaç kökenli sıfatlar : **interesting, interested** 280

* sıfatlar ve zamirler (**adjectives and pronouns**)

— işaret sıfat ve zamirleri

· **this, that, these, those** 20
· **one, ones** ile kullanılışları : **this one, these ones** 20 C

— üleştirme sıfat ve zamirleri

· **both, either, neither** 22
· **each, every, everyone, everybody, everything** 21
· **either, neither, no one, anyone** ile çoğul zamirler ve iyelik sıfatlarının kullanılması : **Neither of them had brought their coats**; bunların **everyone, everybody** ile kullanılması : **Has everybody got his books?** 21 D, 22, 25

— soru sıfat, zamir ve zarfları

· soru sözcüğü cümlenin öznesi ise olumlu fiil yapısının kullanılması : **Who paid the bill?** 31
· **ever**'ın **who, what, when, where, why, how**'dan sonra kullanılması : 36
· **what** 33
· **which**'in **who** ve **what** ile karşılaştırılması 34
· **who** ve **whom** 32
· **who, whom, whose, what, which** 31
· **why, when, where, how** 35

iyelik sıfat ve zamirleri

- iyelik sıfatlarının uyumu 38
- biçim : **my, your, her; mine, yours, hers,** vb. 37

niceliK sıfat ve zamirleri

- **a** ve **one** 23 B, 322 C
- **a little/little a few/few** 29
- **else**'in **someone, anyone, no one,** vb.'den sonra kullanılması 26
- **many** ve **a lot of** 28
- **many** ve **much** 28
- sayılar 23 A, 321-324
- **other, another, others**'ın **one** ve **some** ile kullanılması 27
- **some, any, no, none** 24
- **somebody, someone, anybody, anyone, nobody, no one, something, anything, nothing** 25

since ve **for** 82 A, 183
since ve **from** 82 A
so

- **so** + sıfat + **as** + mastar : **Would you be so good as to answer by return?** 251
- **so as** + amaç gösteren mastar : **He didn't say where he was going so as not to worry her** 308
- **so** ve **not**'ın zamir olarak kullanılmaları : **Will you enjoy that? I hope so** 30
- **so** + yardımcı fiil + özne : **He likes pop music and so do I** 108 A
- **so** + özne + yardımcı : **You have a mark on your sleeve. So I have!** 105
- **so that**'in amaç cümleciğini başlatması : **I'll give him a key so that he can get in at any time** 309
- **so ... that** + sonuç cümleciği : **The sea was so rough that the boat couldn't get into the harbour** 314
- **so**'nun **therefore** anlamında kullanılması 312

some, any

- **some, any, no, none** 24
- bileşimler : **something, anything,** vb. 25
- **else**'in, **some** ve **any**'nin bileşimlerinden sonra kullanılması 26
- **some ... other/others** : **Some (people) stayed, others went home** 27

sonuç cümlecikleri : **The coffee was so hot that I couldn't drink it,** vb. 314
soru **(interrogative)**

- soru sıfat ve zamirleri : **Who did you see? What did you buy?** 31
- soru zarfları : **why, when, where, how** 35
- soru, cümlenin öznesi ile ilgiliyse düz cümle yapısının kullanılması : **Who killed him? What made that noise?** 31
- **how ise she** ile **what is she like**'ın karşılaştırılması 35
- fiillerin soru biçimleri
  - bazı zarf ve zarf takımlarından sonra soru yapısının kullanılması (Bakınız : DEVRİK CÜMLE)

- aktarılmış sorularda soru yapısının kullanılmaması : **He asked where I lived** 100,299 A
- **do you know? Can you tell me? I wonder** gibi bazı ifadelerden sonra soru yapısının kullanılmaması : **Do you know why he sold the car?** 100
- pekiştirme sorularında soru ve olumsuz soru : **He wasn't angry, was he? You paid Paul, didn't you?** 106
- ricalarda soru yapısı : **Can you help me? Will you start now?** 100 C
- yorum yapmak için kullanılan eklemelerde soru ve olumsuz soru : **It was my fault, was it?** (Benim hatamdı, öyle mi?) 107
- olumsuz soru yapıları 101
- bütün fiillerin soru biçimleri 100 (Ayrıca her yardımcıya ve değişik fiil yapılarına bakınız)

— **what**'ın sıfat olarak kullanılması : **What street is this? What is this?** 33 C
— **what ... like? : What was the hotel like? What is he like?** 33 C
— **what is he?**'nin kişinin işi ya da uğraşını (mesleğini) sormada kullanılması 33 D
— **which**'in **who** ve **what** ile karşılaştırılması 34
— **who?** ve **whom? : Who did you ask? Whom did you ask?** 32

* soruların aktarılmış konuşmalarda kullanılması 299-300
* spelling rules (Bakınız : YAZMA KURALARI)
* **still** ve **yet** 67 C
* subordinate clauses (Bakınız : YAN CÜMLECİKLER)
* **such ... that** + sonuç cümleciği : **It was such a fine day, we decided to have a picnic** 314
* **«suggest/propose** + isimfiil» ya da **«that** + özne» 236, 264
* süreklilik fiil yapıları **(continuous tenses)**

— gelecek zaman 205-206
— gelecek öncesi 210
— geçmiş zaman 175-178
— geçmiş öncesi 192
— -miş'li şart 217 B
— şimdiki zaman 160-167
— şimdiki zaman şart 216 C
— şimdi öncesi 185-188
— normal olarak süreklilik yapısında bulunmayan fiiller 165-167

* süreklilik mastarı **(continuous infinitive)** 239 C, 254
* **şart (conditional)**

— şart cümleleri

- 1 inci tür : **If I miss the first train, I'llcatch the next one** 215
- 2 inci tür : **If I knew French I would apply for the job; If I dyed my hair green everyone would laugh** 216
- 3 üncü tür : **If I had known his address I would have invited him to my party** 217

aktarılmış konuşmalarda şart cümleleri 223
şart fiil yapıları 213-214
if ve in case 221
if only : if only we knew the solution 222
if'in yerine **but for, otherwise, provided, suppose kullanılması** 220 B-E
was yerine **«if + were» : if he were older** 219
if atıldığında özne ile yardımcının yer değiştirmesi : **were I you, had he known** 220 F
«unless + olumlu fiil» = «**if** + olumsuz fiil» 220 A
will ve would'un if'li cümleciklerdeki özel kullanımı 218

- **if + should : if you should have any difficulty** 218 E
- **«if + want/wish»** yerine **«if + would like/care» : if you'd like to come earlier** 218 D
- inatla diretme : **If you will leave your door unlocked no wonder things get stolen** (Kapıyı kilitlemeden bırakmaya devam edersen / kilitlememekte diretirsen...) 218 C
- nazik ricalar : **if you'll/you'd wait a moment** 218 A
- istek/heves belirtmek : **if he'll listen to us = if he is willing to listen** 218 B

şimdiki zaman fiil yapıları **(present tenses)**

— basit şimdiki zaman (geniş zaman) **(present simple tense)**

- biçim 168-169
- kullanımı

  . . 1 inci tür şart cümlelerinde : **If he gets the job, I will protest** 216
  . . tiyatro anlatımlarında, planlanmış bir gelecek zaman eyleminde ya da eylemler dizisinde : **We leave London at 6 and arrive in Paris at 8** 171 B-C
  . . alışkanlık türünden eylemlerde : **He cycles to work every morning** 170
  . . süreklilik yapısına giremeyen fiillerde, şimdiki zamanda süreklilik fiil yapısının (present continuous tense) yerine 171 D, 165
  . . zaman cümleciklerinde : **When he writes, he'll give us his new address** 313

— şimdiki zamanda süreklilik **(present continuous tense)**

- biçim 160-162
- kullanımı

  . . yakın gelecekteki kesin ayarlamalarda : **My mother is arriving this evening** 163 C, 197
  . . şu anda ya da şu sıralarda yerine getirilmekte olan bir eylem için : **What are you doing?** 163 A-B
  . . usa yatkın olmayan ve sık sık yinelenen eylemleri anlatmakta **always** ile kullanılışını da kapsayan öteki kullanımları : **He is always ringing me up** (He rings too often) 164

- süreklilik yapılarında normal olarak kullanılmayan fiiller : **know, love, fear,** vb. 165-167

* şimdi öncesi fiil yapısı (Bakınız : -MİŞ'Lİ FİİL YAPILARI)
* takımlardan oluşan fiiller **(phrasal verbs)** 318-319
* tanıtıcılar **(articles)**

— belirtili tanıtıcı : **the**

- kullanıldığı yerler 4
- kullanılmadığı yerler 5, 6

— belgisiz tanıtıcı : **a/an**

- **a** ve **one** 23 B
- kullanıldığı yerler 2
- kullanılmadığı yerler 3
- biçim 1

* tarihler 325
* **tell** ve **say** 298
* tenses (Bakınız : FİİLLER)
* tercihin **like ... better, prefer** ya da **would rather** ile belirtilmesi 270
* **than**

— karşılaştırmalarda kullanılması : **bigger than he is; He ran faster than I did** 16-17, 65, 311
— arkasından isimfiil ya da mastar gelmesi : **It is better to ask for advise than to make a istake; Eating at home is less amusing than eating out** 311
— bir zamirden sonra kullanılması : **bigger than him** 17

* **that**

— bağ zamiri 50-54
— **so/such ... that** + sonuç cümlecikleri 314
— **so that/in order that** + amaç cümlecikleri 309
— **all, much, little, everything,** vb.'den sonra **which** değil **that** kullanılır : **Nothing that you can do will make any difference** 52 B
— **that, those** (işaret sıfat ve zamirleri) 20, 13
— aktarılmış cümlelerde **that**'in düz cümleleri sunması : **He remarked that it was getting quite dark** 292-293
— **that**'in isim cümleciklerini sunması : **I heard that he had returned** 316
— **that ... should** 236, 316
— enüstünlük aşamalarından ve **all, somebody, no one,** vb.'den sonra **that/who**'nun kullanılması : **Nobody that/who knew him believed his story** 51 A

* **the** (belirtili tanıtıcı) 4-6
* **there is, it is** 113
* **there is, there are** 112 B
* **this, these** (işaret zamir ve sıfatları) 13, 20
* **this, these** aktarılmış konuşmalarda 295 B
* **thou, thee** (şahıs zamirleri) 40

thy (sıfat), thine (zamir) 37
to

to'suz mastarın bazı fiillerden ve **had better, but** ile **except**'ten sonra kullanılması 243
— **to** ve **for**'un dolaylı tümleçlerden önce atılması 79
— **to**'nun, iletişim gösteren bazı fiillerden önce atılması 80
— **to**'nun edat ve mastarın bir bölümü olarak kullanılması 260
— **to** ve **until/till** 83

too ve enough : **He was too old to get another job; Are you old enough to vote?** 251, 71
unless'in şart cümlelerinde kullanılması 220
until/till ve to 83
used : «accustomed: alışkın» anlamında sıfat. Arkasından «to + isim/zamir ya da isimfiil» alır : **He is used to living alone; He is used to discomfort** 159
used : yardımcı fiil. Arkasından mastar gelir : **I used to drive to work but now I cycle** 158, 271
Illeştirme sıfat ve zamirleri **(distributive adjectives and pronouns) : each, every, everybody,** vb. 21-22
verbs (Bakınız : FİİLLER)
virgüllerin bağ cümleciklerinde kullanımı 61
was/were (Bakınız : BE)
were (dilek) 216, 219, 286
what

— soru zamir ve sıfatı : **What did he say? What kind of thing annoyed him?** 31, 33
— bağ zamiri : **He showed me what he had** 53

when, as, while ve if 95
whether 240 A, 299 E
which

— soru zamir ve sıfatı : **Which did you choose? Which train did he catch?** 31, 34
— bağ zamiri : **This house, which was built in 1922...; The luggage which he left here has disappeared** 50, 52-54, 56, 58-62

who, whom

— soru zamirleri : **Who saw you? Who/Whom did you see? Who did he go with? With whom did he go?** 31-32
— bağ zamirleri : **the man who gave me the money...; Mr Jones, whoshould have been present, was unable to come; You will like John, whom I have invited to meet you,** vb. 50-51, 54-58, 60-62

who, whom, whose, which

— bağlayıcı bağ zamirleri : **We asked Peter, who gave us the necessary information; The child refused to eat, which was very worrying; She has four children, all of whom are married** 60

* **whose**

— soru zamir ve sıfatı : **Whose is that car? Whose car is that?** 31
— bağ zamiri : **Children whose parents are abroad sometimes spend their holidays at school; Peter, whose play has been disappointing this season, may be dropped from the team** 59

* **will**

— bir varsayım için : **Don't ring her now - she'll be in bed** 228
— emirlerde : **The team will assemble for practice at 9 each morning** 226
— **will/shall'**in gelecek zaman yapısını oluşturması 201-203, 205, 210
— **will'**in alışkanlık göstermesi : **He's very good - hearted — he'll help anybody in trouble** 227
— inatla diretme göstermesi : **He will eat between meals, no matter what the doctor says** 227 B
— «**will** + mastar» ile «**be going to**» yapısının karşılaştırılması 199
— «**will** + mastar» ın, karar anındaki niyeti belirtmesi : **I'll ring her up** (Ona telefon edeyim/ederim) 196
— **will'**in **want, wish, would like** ile karşılaştırılması 204
— «**will you** + mastar» ın öteki soru biçimleriyle karşılaştırılması 209
— **will you?'**nun çağrı (davet) göstermesi : **Will you have a drink?** 224
— **will you?'**nun ricalarda kullanılması : **Will you get me some stamps?** 225

* **wish**

—arkasından mastar ya da «tümleç + mastar» alması : **I wish to leave; I wish you to leave** 241 C
— geçmiş zaman (past tense) ya da geçmiş öncesi (past perfect) alarak şimdiki ya da geçmiş zamandaki durumlara ilişkin üzüntüyü ifade etmesi : **I wish the house was bigger; He wished he had accepted the offer** 286
— **want** ve **will** ile karşılaştırılması 204
— «özne + **would**» dan önce kullanılması : **I wish you would hurry up** 231

* **would**

— şart cümlelerinde 216-223
— şart fiil yapılarının kuruluşunda 213-214
— alışkanlıkları göstermede : **My grandmother would often tell me stories of her childhood** 227
— **will** ve bazen **shall'**e eşdeğer olarak, aktarılmış konuşmalarda kullanılması 293 B, 294
— çağrılarda : **Would you come to lunch tomorrow?** 224
— geçmişteki niyeti belirtmede **would : I said I would help him** 232
— amaç cümlelerinde : **He changed his name so that no one would know who he was** 309
— nazik ricalarda : **Would you sign here, please?** 225, 283
— **would you like?** ve **would you care?** 229
— **would rather/sooner : I'd rather/sooner go by train than by car** 230, 243, 288, 270
— **would'**un «**wish** + özne» den sonra kullanılması : **I wish you would stop complaining** 231

yan cümlecikler (**subordinate clauses**)

- tanımı 211
- değişik türden yan cümlecikler 49-62, 213, 223, 308-316

yanlış bağlantısı kurulmuş ortaçlar : **Crossing the road, a car knocked her down** 279

yardımcı fiiller (Bakınız : VERBS)

yaş (**age**) : **He is thirty years old** 114 B

yazma kuralları (**spelling rules**)

- **ce** ya da **ge** ile biten sözcükler : **manage, manageable** 329
- sondaki **e**'nin atılması : **have, having** 328
- **ful** eki : **use + full = useful** 330
- **ie** ve **ei** 332
- **f** ya da **fe** ile biten isimlerin çoğul biçimleri 9 C
- **ss, sh, ch, x** ve **o** ile biten isimlerin çoğul biçimleri 9 A
- bir sesliyle başlayan bir sonekten önce : **fit, fitted; stop, stopping,** vb. 327, 162, 172 C
- **ss, sh, ch, x, o** ile biten fiillerin geniş zaman üçüncü tekil şahıs biçimleri 169 C
- **y** ile biten sözcükler 9 B, 169 C, 172 C, 331

yet

- şimdi öncesi fiil yapısıyla (present perfect tense) kullanımı : **They haven't arrived yet** 181
- bağlaç olarak : **She couldn't play the piano, yet she refused to sell it** 91
- **yet** ve **still : The building isn't finished yet; The building still isn't finished** 67 C

you ve **one**'ın belgisiz zamir olarak kullanılması 46

zaman cümlecikleri (**time clauses**) : **When he arrives, I'll let him in,** vb. 313, 203 C

zaman zarfları : **then, yet, still, now, soon,** vb. 68

zamirler

- işaret, üleştirme, nicelik ve soru zamirleri için bakınız : SIFATLAR VE ZAMİRLER
- şahıs zamirleri : **I, you, he,** vb.
  - biçim 40
  - **than** ve **as**'den sonra zamirlerin gireceği haller : **He is older than I/me** 17
  - **it** zamiri 44 (Ayrıca bakınız : IT)
  - **one**'ın şahıs zamiri olarak kullanılması : **One tries to do one's best** 45
  - düz ve dolaylı tümleç olarak kullanılan zamirlerin konumu : **I made a cake for her/I made her a cake** 42, 79
  - takımdan oluşan fiillerin tümleci olan zamirlerin konumu : **pay back the money, pay it back** 43
  - özne ve tümleç hallerinin kullanımı 41
  - **either, neither** ile **he/him, she/her** yerine **they/them**'in kullanılması:

Neither of them had any money on them; everybody, everyone, no one, vb. ile : **Everybody brought a book with them; somebody, someone, anyone,** vb. ile: **Nas anyone got the time on them?** 46, 21 D, 22

— iyelik zamirleri : **it is mine/yours/his,** vb.
  - biçim 37
  - kullanımı 39
  - **of mine/of yours/of his,** vb. 39

— dönüşüm zamirleri : **myself, yourself,** vb.
  - pekiştirme zamirlerinin kullanımı : **I saw it myself** 48
  - dönüşüm zamirlerinin kullanımı : **He cut himself** 47

— bağ zamirleri (Bakınız : BAĞ ZAMİRLERİ VE CÜMLECİKLERİ [CÜMLECİKLER BÖLÜMÜNDE])

* zorunluk (Bakınız : **must, need, have to**)

* zarflar

— zarfların karşılaştırılması 65
— kuralsız karşılaştırmalar 65
— karşılaştırmalarla yapılar 65, 311
— derece gösteren zarflar 71
— **ly** ekleyerek oluşturulan zarflar 64
— zarfların oluşturulması
  - **ly** ile biten sıfatların zarf biçimi yoktur : **lovely, friendly** 64 B
  - sıfatlarından daha dar ya da değişik anlama sahip zarflar : **highly, lowly, hotly** 64 B
  - sıfatlarıyla aynı anlama sahip zarflar : **hard, low, fast** 64 B

— soru zarfları : **why, how,** vb. 35
— bazı zarf ve zarf takımlarından sonra fiille öznenin yer değiştirmesi : **Never had I been so insulted** 72
— türleri 63
— bazı derece zarflarının anlamları
  - **fairly** ve **rather** 73
  - **hardly, barely, scarcely** 76
  - **much** 75
  - **quite** 74

— aynı cümlede bulunan değişik türden zarfların sıralanması 70
— zarfların konumu
  - **clearly, obviously, evidently** 69
  - sıklık zarfları : **often, always,** vb. 68
  - hal zarfları : **quickly, sadly,** vb. 66 A, 70
  - yer zarfları : **here, there,** vb. 66 B
  - zaman zarfları : **yesterday, now,** vb. 67

— zarflar/edatlar : **in, on, up, near, down, by,** vb. 90
— zarf/edatların bazı fiillerle birleşmeleri : **look for, give up,** vb. 318-320
— bağ zarfları : **when, where,** vb. 52 C